URICARUL

SAU

COLECȚIUNE DE DIFERITE ACTE

CARE POT SERVI LA

ISTORIA ROMÂNILOR

DE

THEODOR CODRESCU

VOLUM. XXIV.

IAȘI
TIPOGRAFIA «BUCIUMULUI ROMÂN»
1895

www.dacoromanica.ro

THEODOR CODRESCU

Născut la 1 April 1819 † la 22 Mart 1894

www.dacoromanica.ro

Domnul meu,

Literatura nóstră istorică a făcut încercări de a se înavuți cu publicațiuni de felul *Uricarului* încă din anul 1840. Răposatul acum bărbat de stat, mare orator și istoric, Mihail Cogâlniceanu, la 1840, a început publicațiunea *Arhivei Românesci*, care după al doilea volum încetă, în 1845. Regimul vitreg al consulatelor și al censurei muscălesci, sub care se sbătea biata nóstră patrie și văduse lumina Arhiva Românéscă, nu a permis apariținea celui de al treilea volum; iar redactorul, Mihail Cogâlniceanu, fu închis între zidurile mânăstirei Dobrovățul, spre a-i se mai liniști, nițel, ideile de dreptate, de democrație și de românism, care clocoteaŭ în capul lui și'ncepuse a recruta mulți aderenți nu numai în țările românesci dar și peste Prut. . . .

Incetând *Arhiva Românéscă*, lăsă un vrednic moștenitor în *Magazinul Istoric* redactat de neuitații Treboniu Laurian și Nicolae Bălcescu. Dar și acéstă publicațiune, care a făcut epocă în literatura nóstră, încetă în ajunul marelor evenimente din 1848, care au sguduit nu numai România dar și Europa întrégă, dând spiritelor o direcțiune cu totul

www.dacoromanica.ro

politică, pentru mult timp, în paguba literaturei.

A fost dat nemuritorului domniei tale părinte, Toader Codrescu, să realiseze planul neisbutit al înainte mergetorilor sĕi. Ingĕs trând literatura nóstră istorică cu cele 25 volume ale *Uricarului*, care este un adevĕrat tesaur, fie opiniunea criticilor sei, de eri sau de astă-ḑi, ori care. . . .

Infiinţarea tipografiei *Buciumul Român*, urmată după iniţiativa lui Toader Codrescu, cu care s'aŭ asociat Alecu Fotino şi Dimitrie Gustĕ, sub domnia luminată şi patriótică a bunului şi liberalului Grigore Ghika Voevod, în anul 1851, a fost un pas uriaş, o mare reformă, o adevĕrată revoluţiune, faţă cu părăginitul sistem tipografic al mitropoliei laşilor şi al Albinei lui Gheorghe Asaki. De asemenea un mare pas şi o adevĕrată revoluţiune în ziaristică, a fost *Zimbrul*, ziarul lui Toader Codrescu, ziar nou în ideĭ, nou în fond ca şi'n formă, *Zimbrul* asemenea căruia în Moldova, până atunci, nu se mai vĕḑuse. Mai cu séma era căutat ḑiarul, pentru bogăţia lui literară, originală, care tóta era lucrată de Alexandru Negri, Alecu Rusu, Matheiu Milu, profesorul Stoica, poetul Sion, Toader Codrescu Dimitrie Gustea şi alţi scriitorĭ încercaţi. Şi, pentru a stimula şi'ncurajea studiul documentelor istorice, Codrescu, împărţi câţi-va ani un şir cólele din *Uricar*, ca supliment gratuit al Zimbrului, carele de ar esista şi astă ḑi, ar face onóre presei române.

Toader Codrescu, — fără subvenţiuni, fără

www.dacoromanica.ro

lefi grase s'au recompense naţionale, pe care le-ar fi meritat mai bine de cât mulţi alţii, de óre ce el a fost consilier comunal şi primar al Iaşului, prefect de judeţ, secretarul şi consilierul intim al lui Grigore Ghîka Vodă, de la 1849-1856, — Toader Codrescu, ţic, a perseverat, a răbdat, a muncit, s'a chinuit, a sacrificat totul, a mers până la jertfirea de sine, numai pentru ca în 25 de ani să ne dea (a ceĭa ce numai Academia a putut să o facă, prin marele eĭ mijlóce, pentru colecţiunea documentelor lui Hurmuzake): 25 volume compacte, în care a intrat tot ce Codrescu a putut scăpa de pierdare, tot ce a putut smulge şi rescumpara cu greutatea aurului, din mânile străinilor. In Uricar s'a consumat tot produsul febrilei activităţi a lui Toader Codrescu. El şi cu Gheorghe Şincai, sunt póte, singurii dintre bătrâni nostri. care au mers până la un adevĕrat fanatismŭ în urmărirea unor opere, ce le-au ţinut loc de căpătâiŭ la mórte, şi care le-au servit de monument dupĕ aceĭa.

Da! ca şi Gheorghe Şincai Toader Codrescu póte să zică despre munca sa: *acesta este fĕtul pentru care am muncit în viaţă. şi întru carele mĕ voiu prea-mări după mórte!*. Asta-ţi a venit rêndul urmaşilor de a spori moştenirea lăsată de bătrânul.... Şi nu mĕ'ndoesc că aşa va fi.

Le scriu, Domnul meu, toate acestea în perfectă cunoştinţă de causă, şi ca martor ocular a multor lucruri intime, relative la Uricar. Căci, deşi Toader Codrescu. de cum

www.dacoromanica.ro

saŭ maĭ puţin intime, dintre Toader Codrescu cu ceĭ maĭ mulţĭ din membriĭ aceleĭ generaţiunĭ viguróse şi patriotice, care aŭ adus şi aduce încă serviciĭ nepreţuite némuluĭ românesc, Tot ce 'mĭ p rmit să ḑic este că maĭ toţĭ a ceştia intru cât timp aŭ durat marea luptă pentru regenerarea şi constituirea Romăniei, s'au servit mult, şi în condiţiunile cele maĭ avantagióse de tipografia *Buciumuluĭ român*, care cu drept cuvênt se póte numi *Tipografia Unireĭ*, astă-ḑĭ aflătóre în Galaţi, oraşul de predilecţiune a luĭ Cuza Vodă, carele, şépte anĭ în şir, a fost personificarea reală a unireĭ tuturor Românilor. De au fost aşa saŭ nu, o póte spune D-nul Dimitrie Sturza tânăr şi entusiast secretar al adunăreĭ ad-hoc a Moldoveĭ, pe care la anul 1857, vĕḑutu'l'am învêrtind, nóptea la róta téscurilor tipografieĭ *Buciumul român*, alăturea cu Toader Codrescu, pentru a se imprima cu o oră maĭ înainte, votul unireĭ şi actele divanuluĭ adhoc ce trebuiau respândite în tótă ţéra, fără voĭa caĭmăcămieĭ turceştĭ.

Toţĭ aceştia, repet, saŭ maĭ toţĭ aŭ colaborat la *Zimbrul* şi la *Foĭletonul Zimbruluĭ literar*. In colónele acestor foĭ, ca şi 'n ale *Steleĭ Dunăreĭ* şi ale *Vulturului*, am debutat şi ne-am întâlnit cu toţiĭ; pe acolo aŭ trecut toţĭ scriitoriĭ Moldoveni; (colecţiunea ziarelor acestora o póte proba oriĭ când), dupre cum toţĭ scriitoriĭ Munteni aŭ trecut pe la *Românul* sub auspiciile edifiante ale luĭ C. A. Rosetti. Iar Toader Codrescu d'o parte, şi Mihail Cogălniceanu de altă parte, au fost pentru noĭ

www.dacoromanica.ro

el me-a arătat punctele culminante din care trebuia studiată cu succes istoria nóstră, spre care sfărşit îmĭ indica, cu creionu roşu, părţile care ştia că mĕ interesézĕ pe mine, în fie care volum, nou eşit, al Uricaruluĭ. Şi nu numaĭ pentru mine şi cu mine era ast-fel Toader Codrescu. Ca şi Manolache Costache Iepureanu, preşedinte de consiliu, şi fost, mie ministru de justiţie, în anul 1859, numaĭ în acea ḑi era el fericit, când descoperea un talent nouŭ, un tînăr nepătat şi cu viitor, căruia îĭ neteḑia repede tóte căile. De asemenea miaŭ neteḑit şi mie, amêndoi bărbaţiĭ aceştia, unul cariera politică şi judecătorésca; altul drumul publicităţeĭ şi al literatureĭ, drumul studiilor istorice cu care mĕ ocup până'n present, cu dragoste şi preferinţă.

Sper că, deşi sórta me-a fost şi'mĭ este contrarie în tóte privinţele, eu n'am dat şi nu voĭŭ da de ruşine nicĭ pe unul nicĭ pe altul, după cum n'a dat pe nimenea de ruşine, roiul acel de tineriĭ care s'au ivit în Moldova între anii 1854 până la 1866, fie ca bărbaţi politicĭ, fie ca literaţi, profesoriĭ, clericĭ şi militariĭ, precum: Dimitrie Sturza, Neculae Ionescu, N. Ganea, V. A. Ureche, Fraţiĭ Leculescu, V. Mălinescu, Chinezu, Peiu, Fraţiĭ Negură, Iancu Codrescu, Cobălcesciĭ, Soroceanu, Voinov, Fotino, Nichitache, Şerbănescu, Melidon, Guste, Petrini, Dăscălescu, Alexandru Papadopolu Calimah, arhimandriţiĭ Melhisedec şi Scribăneşciĭ fraţii, Alexandru Cantacuzino şi alţiĭ mulţi.

Nu este nicĭ locul nicĭ tréba mea de a precisa aci, care aŭ fost relaţiunile, maĭ mult

www.dacoromanica.ro

m'a cunoscut, pot să ḑic, mĭ-a fost un adevĕrat preceptor, de şi el ocupa la curtea şi'n societatea Moldoveĭ, un loc respectabil; totusi nu se credea înjosit a mi comunica mie, elevului şi corespondentului sĕu, aceia ce repede proecta şi repede esecuta, — facêndu-mi parte, nemijlocit, din tóte produsele neobositei, cumpănitei şi românesci lui minţi.

El m'a introdus la Grigore Ghika Vodă, în anul 1856, carele, bun şi generos, pentru trecerea ce avea la el Toader Codrescu, deşi eu nu aveam de cât 20 ani şi de abia începusem a scrie, m'a onorat cu distincţiuni ce, Domnul, le acorda numai celor îmbătrâniţi în serviciul patriei. El mĭ-a pus o pană de publicist în mână. El mi-a deschis colónele *Zimbrului* şi ale *Foiletonului*, când am intrat în arena ziaristicei, încurajându-mă şi netăindumĭ *un singur cuvênt* din compunerile mele. Álţiĭ ar fi făcut'o?... Nu cred.

Am esperimentat lucrul....

Era, în adevĕr, pe atunci vécul de aur al ziaristicei nóstre, când un studiu scris şĭ sub-scris de un tênăr, în colónele *Zimbrului* sau ale *Stelei Dunărei*, alăturea cu Toader Codrescu, Mihail Cogălniceanu, Anastasie Panu, M. C. Epureanu, C. Hurmuzake, Vasile Alexandri, C. Negri şi mulţĭ alţi fruntaşi, devenea un *passe partout* pentru tóte uşile şi pentru tóte dificultăţile uneĭ carieri începătóre. . . ;

In desele convorbiri ce am avut cu Toader Codrescu, atât la Tecuciu, unde mĕ cerceta des, cât şi la Iaşĭ între aniĭ 1851-1862,

www.dacoromanica.ro

tinerii, acea ce este cloşca care'şi adună puii şi-i apără supt aripele sale. Căci pe atuncea fruntaşii némului nostru, îşi făcuse un cult sfânt şi nestrămutat din întrunirea. fortificarea şi încurajarea Românilor la muncă şi sacrificiu pentru binele public. Acelaş lucru, l'am vĕdut apoi petrecêndu-se dincóce de Milcov, după realisarea unirei, — când în 1862 s'au concentrat tóte forţele României în Bucuresci ; când *Steaua Dunărei* încetând de-a mai apare, ziarul *Românul* redactat cu o vigóre şi o competinţă fără seamăn, deveni organul întregului partid democratic şi naţional din România unită.

Dea D-zeu ca noua serie a Uricarului, ce aflu cu fericire că va începe în curênd, unită cu seria veche, să esercite asupra tinerimei presente şi viitóre, aceiaşi înriurire mântuitóre, pe care aŭ esercitato *Uricarul vechiu, Zimbrul, Steaua Dunărei* şi *Românul !*

Dea D-zeu viitorilor mari istorici ai némului românesc, putere şi răbdare îndestulă, pentru ca să scótă, să stórcă, din noua serie de documente, datele şi faptele necesare la restabilirea vieţei politice şi sociale a acestui popor bun, isteţ şi vrednic de o sórtă înaltă.

Am ḑiso şi nu me sfiesc de a o repeta şi aci că : veri care ar fi importanţa, frumuseţea, erudiţiunea, metoda şi mărimea colecţiunilor de aceiaşi natură cu a *Uricarului*, trecutul Românilor, şi 'n parte chiar a'l vecinilor de peste Dunăre, Nistru şi Tisa, nu se va putea scri şi restabili, fără a se ţinea, de acuma, sémă de ponderosul contingent istoric ce l'au adus prima

www.dacoromanica.ro

serie a Uricarului, şi de sigur că 'l va aduce şi seria a doua.

In destul am împrumutat noi de la străini cât n'am avut isvórele nóstre autochtone. Acuma când avem şi noi un fond respectabil, nu cred că le-ar fi ruşine străinilor să se adape şi ei de sorgintele nóstre . . .

De aceea, onorabile D-le Codrescu, având eu şi pentru D-ta aceiaşi stimă şi iubire care am avuto pentru bunul meu iniţiator şi amic Toader Codrescu, te felicit şi te îmbrăţişez pe D-ta în locul bătrânului părinte, cu aceiaşi căldură cu care l'aşi fi felicitat şi îmbrăţişat pe dênsul, pentru jubileul celor 25 de ani ai copiluï seu de predilecţiune, era se dice: fratele D-tale mai mare. Nu mě'ndoesc, D-nul meu c'aï înţeles alusiunea ce fac la ocasiunea încare regretabilul nostru bătrân ţi-a recomandat, aşa dicênd din lumea spiritelor, continuarea opereï sale, prin cunoscutele cuvinte:

Cerca nel nostro nome
Principia dall'opera mia diletta
Te secondo! *)

* In sara de 17 Noemvrie 1894 stăteam bolnav în pat, de trei zile un atac de influenză mě reţinea în casă şi abia mě lasase puţin durerea de cap şi figurile.

Me simţeam omul cel mai nenorocit de pe pămînt, căci me vedeam pentru întaia oara în viaţa mea bolnav şi fără asistenţa tatuluï meu. El'mi lipsea mai mult de cît ori când şi *siguranţa* că nu'l voiu mai vedea de acum înnainte 'mi excita şi mai mult durerea singurătăţei mele . . De odată mi se anunţă că un italian întrebă de mine.

Un italian? cine putea să fie?.

Să intre.

Un tênër brun, mic de stat, slabuţ, cu doi ochiï vioi şi deştepţi intră cam sfiicios şi vědêndu-mă părea că s'a înşelat..... Totuşi făcu cîţi va paşi spre patul meu şi fixându-mă bine, mě întreba:

www.dacoromanica.ro

Incât pentru mine, fie-mĭ permis a te a sigura, D-le Codrescu, în acest moment solemn că, bătrânul nostru stă pururea înaintea ochilor meĭ ca şi memoria faptelor şi a strădanii lor întregeĭ sale vieţĭ, onorabilé şi edifiante, demne de respect şi imitaţiune, însă *nerecompensate până în present.*

Imagina luĭ o am alăturea cu a profesorilor mei: Barnuţ, Laurian, Suciu, Miclea, Papiu Ilarian. G. Apostoleanu, Octaviu Theodori, G. Mărzescu şi Iancu Strat.

Urez celor ce întreprind noua seria a Uricaruluĭ ca să aibă, pe lângă răbdarea luĭ Toader Codrescu, o viaţă tot atât de rodnică şi îndelungată, pentru ca, toţĭ împreună, să ne învrednicim a asista la o nouă jubilarea uneĭ nouĭ serii de 25 volume; care dea cerul să se impue, la rîndul eĭ, precum s'a impus prima serie, precum s'a impus redactorul eĭ, ca un caracter şi ca un tip distins, în trecut şi pentru viitor.

Siete voi Don Cornelio? .... Vi ricordate ancora di me?.... si. . . di me, Camillo?.

Imediat 'mi aduseiŭ aminte de un student de liceu cu care făcu eu cunoştinţă în 1878 la Neapoli.

Era fiul unui serman seidăcar napolitan şi fiind că nu iubea meşteşugul părintelui seu, apoi se ocupa cu corecturile într'o tipografie de acolo şi sara vindea bilete la teatro del Fondo acuma numit Mercadante. De multe ori sarbătorile 'l luam cu mine în escursiunile ce făceam la Pompei sau la Capri şi me înveselea mult prin cânte cele sale şi viociunea caracterului seu. — L'am primit ca pe un ade vărat prietin şi trei zile a stat mai mult cu mine. In ajunul de a pleca la Odessa, 'mi istorisi că este secretarul unei trupe italiane, dar că a fost prin Buenos-Aires şi la Rio-de-Janeiro împreună cu un francez M-r Desormes care se ocupa cu spiritismul.

In sara de 19 Noembrie 'mi propusę se facă o experienţă de spiritism cu o mesuţă ce o am în camera mea de culcare. Dis şi făcut, imediat am luat 3 scaune, le-am pus în jurul mesei şi chiemând în ajutor servitoarea mea începurăm a pune mănele pe masa. Invoca-i pe părintele meu şi făcui următoarea întrebare: *Ce doreşti*

www.dacoromanica.ro

Să sperăm că și a doua serbare se va face tot între murii ospitalieri ai municipiului Iașian carele a fost leagănul unirei și inițiatorul faptelor care au creat și regenerat România. Mentionez într'adins Iași, în conștiința ce am: cât de mult a luptat și Toader Codrescu, sub tóte regimele guvernamentale, până la finele vieței sale, pentru conservarea autonomiei comunale, pentru înflorirea comercială-industrială și scolară a fóstei capitale a Moldovei. Proba o fac chiar actele oficiale ale prîmăriei de Iași, reproduse în multe din volumele Uricarului. Toader Codrescu, în luptele sale, n'a despărțit unitatea și mărirea României, de întinderea și conservarea libertăților comunale, județene și cetățenești. Incă odată repet: Vedeți Uricarul.

Dacă resultate strălucite n'au respuns așteptărilor sale, culpa nu este a lui, căci și a făcut datoria, cu prisos, ca Român, ca cetățean activ al Iașului, ca cărturar.

---

tată? — R. *Cerca nel nostro nome.....*, Acest respuns me puse pe gânduri și mi se părea ceva neînțeles. Pusei dar întrebarea: *Precisează tată dragă! .... R... Principia dall' opera mia diletta.*

Imi veni în minte se caut dacă în numele nostru voiu găsi cuvintul *Uricaru* și care nu a fost mirarea mea când din literile ce alcătuesc numele meu și al tatuluĭ meu, adică din Cornelius, Toader și Codrescu, pospunêndu-le am aflat respunsul întrebarei mele, făcute prin frasa: *Doresc Uricarul Te secondo.*

Nu voiu întra în nicĭ o discuțiune pro sau antispiritritică, cacĭ voiu admite dacă voițĭ că acéstă experiența a lui Camillo Nardoni a aratat ceva concludent *din întîmplare* și nimic mai mult Mărturisesc însă, că față cu intențiunea mea nestrămutată de a continua opera începută de tatul meu, acest ordin din lumea spiritilor cum zice venerabilul Domn Missail, m'a impresionat mult și voiu căuta din toate puterile mele să-l indeplinesc. Domnul Hâjdeu comenteze, poate că aici va găsi mai multă *exegesă*!

C. Th. Codrescu.

www.dacoromanica.ro

Ne voind a abusa, mai mult, de bunătatea D-tale, te rog, D-le Cornelie Codrescu, să binè-voescĭ a primi îmbrăţişarea ce 'ţĭ daŭ cu acea mână prietenească, pe care bătrânul şi vrednicul D-tale părinte, a strânso cu căldură, sute de orĭ. Fiĭ sigur că nu voiŭ uita. eŭ maĭ cu samă, acea ce cu toţĭ datorim luĭ Toader Codrescu şi opereĭ sale.

G. Missail

---

www.dacoromanica.ro

In anul 1893, Iaşii au sărbătorit printr'un banchet publicarea celui de al 6-lea şi ultim volum din «Istoria Românilor», aducând tributul seu de recunostinţă şi admiraţiune lui Alexandru Xenopol, care a înzestrat ţara noastră cu opera cea mai trebuincioasa: cartea neamului românesc.

Trăgeam nădejde şi eu şi alţi mulţi prietini comuni că în 1894 seu 1895 să luăm parte la o altă serbare, la o încoronare nu mai puţin meritată a unei întregi vieţi de muncă şi de sacrificie. Bătrânul Theodor Codrescu ne spunea că peste un an sau doi, dacă 'i va ajuta Dumnezeu, va publica al 25-lea volum din «Uricarul» şi punînd capăt publicaţiunei, cu această ocasiune ne va întruni pe câţi-va prietini spre a ne bucura împreună cu dânsul că a putut duce aşa departe această publicaţiune.

El, modestul bătrîn, cugeta la o agapă intimă, iar noi prietinii şi admiratorii lui voiam să organisăm un mare banchet, o adevărată serbare în care să facem apoteosa muncei sale neobosite. Oh! cu cătă nerăbdare Al. Xenopol, N. Beldiceanu, P. Răşcanu, Gh. Ghibănescu, Grig. Buţureanu, eu şi mulţi alţii care apreciam serviciile făcute de Codrescu istoriei româneşti, cu cătă nerăbdare zic aşteptam noi ziua în care să putem să aducem bătrînului această mică

www.dacoromanica.ro

răsplată pentru o mare muncă. Simţiam cu toţii că avem o datorie de îndeplinit faţă cu omul acesta care n'a trăit nici-odată pentru el; şi de aceia fie-care din noi eram nerăbdători să ne plătim această sfîntă datorie de recunoştinţă.

Nu a fost dat însă bătrânului Codrescu. ca să guste nici cel puţin această mică şi târzie resplată, el a fost lipsit de bucuria de a i se vedea sfîrşitul operii sale, precum şi serbarea şi încoronarea pe care i-o pregătean prietinii sei. In loc de banchet, prietinii sei credincioşi au avut durerea să ia parte la convoiul seu funerar, şi laudele cu care voiam să resplătim pe bătrîn, au trebuit să fie pronunţate peste cadavrul seu ca discursuri funebre, sau să slujească de încheere publicaţiunei sale postume.

Şi totuşi, cât de mult merita bietul bătrîn cel puţin acéstă mică şi imaterială răsplată pentru muncă-lui neobosită şi pentru multele şi crudele amărăciuni suferite de el în cursul vieţii!

Să cugete cineva.

Omul acesta începe la vîrsta de 33 de ani cu puţină instrucţiune şi cu mai puţine mijloce o publicaţiune fără esemplu în literatura românéscă, şi care probabil că nu va mai avea imitator. Fără ajutorul guvernului care nu-i dă nici un ban, şi fără susţinerea publicului care nu ştie să preţuiască astfel de lucrări, el publică aproape 25 de volume de documente relative la istoria naţională. De la cele dintâi volume, Codrescu a trebuit să se convingă că această publicaţiune neapreţiată şi nesusţinut de nimeni cere mari sacrificii de munca şi de bani. El n'a avut nici chiar resplata morală, căci a trebuit să trécă 35 de ani pînă să vină Xenopol, un alt muncitor, care să se cerceteze să se foloséscă şi să dea

www.dacoromanica.ro

«Uricaruluĭ» adevarata sa valoare zicând că fără «Uricarul» lui Codrescu el nu ar fi putut să scrie «Istoria Românilor». Şi, cu toate aceste temeiuri de descurajare, Codrescu nu s'a descurajat, şi, în timp de aproape o jumătate de secol şi-a devotat munca şi averea sa întrégă pentru publicarea «Uricarului».

Se plângea din când în când în prefaţele sale şi cerea ajutor spre a-şi putea continua folisitoarea sa publicaţiune; întocmai ca bietul animal care trăgînd din greu, cade în genunchi şi stă în loc, tot aşa şi Codrescu 'şi suspenda câte-odată pu licaţiunea din pricina lipsei. Nimenea însă, absolut nimenea nu se interesa şi nu ajuta pe uitatul de la Copou. Boul căzut sub greutate n'are alt ajutor de la stăpânul seu pentru care lucrézã de cât ....,.... biciul nemilostiv, iar Codrescu erea ajutat de societatea căreia de bună-voe 'şi sacrificaşe întrégă esistenţă, prin cea mai négră nerecunoştinţă. Ceĭ mai mulţĭ au fost indiferenţi, iar unii privilegiaţi care muncesc puţin şi căştigă mult, nu s'au sfiit să'l critice cu asprime, desigur, fiind-că el da exemplul nepermis de a lucra mult şi de a .... pierde aprópe tot!,

In adevĕr, tot ce Codrescu căştiga cu tipografia sa şi orĭ-ce alţĭ bani proveniţĭ din munca luĭ cinstită, (căci el n'a móştenit vr'o avere), erea întrebuinţat pentru cumpărarea şi publicarea de documente. Din copilărie Codrescu a fost învaţat să muncéscă, şi pînă la sfărşitul vieţiĭ sale el lucra de diminéţa pînă séra; aceastã activitate a persoanei sale erea întrebuinţată în desciframea şi transcrierea documentelor. Tot ce avea, ultimul ban şi munca de toate zilele el le jertfea pentru ca să poată să publice «Uricarul» şi nu se mulţumia pe atâta pen-

www.dacoromanica.ro

tru ca să poată lucra mai mult el lucra şi bolnav, şi pentru ca să poată cumpara documente, când nu avea bani, el se imprumuta de unde găsea.

Absorbit în studiul trecutului nostru, Theodor Codrescu se identificase cu el într'atâta încât părea că trăeşte pe altă lume. Veşnic absorbit cu căutarea, çitirea şi transcrierea documentelor, el se transportase într'o lume imaginară, şi uita- presentul, cu legile, obiceiurile şi mai ales *oamenii ser.* Din această causă el a perdut sume însemnate de bani; o mulţime de persoane aŭ profitat de studiile istorice ale luĭ Codrescu. în mod indirect, . . pentru ca să mănince agonisita lui! Nimenea mai mult de cât bietul Codrescu n'a suferit efectele peremţiunei şi ale prescripţiuneĭ, el a perdut sume însemnate pentru averea luĭ, din causa perimării unor procese şi unor ipotecĭ. Aşa acea ce nu cheltuia *pe* documente, adese-orĭ el perdea *din causă* documentelor. negreşit că societatea în care trăia, voia să-şĭ arate astfel recunostinţa către acest visionar pentru munca şi sacrificiile sale!

De aceia Codrescu a murit sărac şi dator, cu toate că a muncit în toată viaţa luĭ. In Noembrie 1885 sub impresiunea perimării unei ipotecĭ de 1847 de galbini, şi ameninţării de a mai plăti încă 700 de galbenĭ tot pentru o ipotecă perimată, el scria plin de amărăciune acestę cuvinte: «*Gol am venit pe lume, gol mĕ voi duce din ea. Conştiinţa nu-mĭ imputa ca în toata viaţa mea, am făcut vre-un rău cuiva*».

Ce resumare mai tristă a unei întregi vieţi de muncă cinstită, şi ce epitaf mai frumos, pe mormântul uneĭ om de cât aceste nobile cuvinte isvorite din adîncul sufletului într'un moment de durere?. Aceste două linii de confesiune intimă, preţuesc mai mult

www.dacoromanica.ro

de cât întregul volum al Confesiunilor luĭ Rousseau, fiind-că în ele nu găsim de cât frumosul atingând marginile sublimuluĭ. Acel care le va înțelege și le va simți, tocmaĭ prin laconismul lor, ele vor deșteptа o lume neţĭrmurite de cugetărĭ nobile și frumóse.

Tot-deuna Codrescu a fost acelașì : visător și desinteresat, negândindu-se nicĭ o dată la el, sacrificându-se veșnic pentru cei-lalțĭ.

In viața mea nu voĭ putea uita scena următoare.

Sînt acum vre-o treĭ anĭ mĕ aflam împreună cu dânsul la Otelul Central din Bacău, unde mersesem spre a-i apăra interesul într'un proces de perimare a uneĭ ipotecĭ. Bătrînul erea foarte trist și eu atribuiam aceasta ștrimtorĭriĭ în care se afla și neliniștеĭ asupra soarteĭ procesuluĭ. Am încercat dar s'ăl încurajez spunându-i că credința mea este că procesul va fi căștigat, și în urmă dânsul va avea un fond și un venit îndestulător pentru modestele sale trebuințĭ. —Ei! esclamâ bătrînul — ce-mĭ pasă mie de aceștĭ banĭ! Eu nu-i voesc pentru mine, ci fiind-că aș dorì să las după moartea mea un fond pentru a se putea continua «Uricarul». Și apoĭ după câte-va momente de tăcere, dânsul adăogâ de asta-dată plîngând ca un copil. —N'am avut parte de cât de un copil și acest copil nu-mĭ samănă. El vrea să facă avere, s'a făcut tipograf ca și mine. De aceia am cheltuit eu atât și m'am bucurat ca sĭ ajungă doctor în litere, pentru ca să devină tipograf? Dacă aș fi vrut să fac avere, aș fi putut să adun în viața mea sute de miĭ de leĭ, însă eu nu m'am gîndit la mine, ci am vrut să fac ceva pentru țĕră după putința mea. Eu am fost un biet băiat sĭrac și fără învățătura, și prin munca mea am ajuns să-i las luĭ un nume cunoscut și cinstit.

www.dacoromanica.ro

Iar el, om învăţat, *vrea să facă avere* şi de aceia s'a făcut tipograf.

Cum să nu fiu trist când văd că Corneliu numĭ sémână, şi când mĕ gândesc că mâine, dacă voĭ închide ochiĭ «Uricarul» va înceta odată cu mine? Dacă aş fi putut să iconomisesc vre-o sumă aş fi lasat'o după moartea mea pentru ca să se continue «Uricarul».

Atât de mult m'a înpresionat această confidenţă, în cât cred că am reprodus nu numaĭ sensul eĭ, dar chiar propriile cuvinte ale luĭ Codrescu. Poate pentru înteia oară în ţéra noastră se găsea un părinte care să se mîhnèscă şi să plângă, fiind-că fiul seu în loc de a voi să rĕmână sărac ca şi el, căuta să căstige avere prin munca sa. In general părinţiĭ zic copiilor lor ca şi Guizot burghesieĭ francese: *enrichissez-vous*, uniĭ dintr'înşiĭ, ceĭ maĭ cinstiţi, le zic: căutaţi de vĕ îmbogăţ'ţĭ însă prin mijloace cinstite. Theodor Codrescu mergea maĭ departe. El dorea ca activitate uniculuĭ seu copil, să nu aibă de scop a se înavuţi chiar prin mijloace cinstite, ci să fie consacrată, ca şi propria luĭ viaţă, numaĭ pentru binele ţerii sale Oamenii, chiar ceĭ maĭ dreptĭ şi de inimă, doresc păstrarea şi creşterea averiĭ la descendenţiĭ lor; toţĭ doresc perpetuarea averiĭ în familia lor; Codrescu voia în familia sa perpetuarea sacrificiuluĭ pentru binele public.

Aceasta e maĭ mult de cât frumos, e a atinge marginile sublimuluĭ.

Supt acest punct de vedere maĭ ales Codrescu 'mĭ pare un om mare. Negreşit că nu ne va fi greu nouă, următorilor, luĭ ca să descifrăm documente, maĭ bine, şi să le însoţim cu note şi observaţiunĭ cum

www.dacoromanica.ro

probabil că n'ar fi putut să facă bătrânul Codrescu, admit chiar că prin calitate, noi am putea să egalăm cantitatea documentelor publicate de dânsul, mă tem însă că nici-odată, nici noi, nici aceia care vor veni după noi, nu vor ajunge să se potrivească lui Codrescu în râvna cu care el a lucrat şi în jertfele pe care el le a făcut pentru istoria naţională.

De sigur că serviciul cel mai mare pe care el l'a adus ţerii sale, nu sânt documentele istorice, pe care le a publicat, căci mulţi au publicat şi vor publica documente, ci exemplul frumos pe care l'a dat printr'o întrégă viaţă de muncă şi de sacrificie unei generaţiuni care de sigur că are trebuinţă de bune exemple.

Ştiu bine că mult timp nu se va mai găsi un alt Codrescu, însă dacă pe calea deschisă de dânsul vor merge alţii, şi fie care va face pe jumătate sau pe şfert de ceia ce a făcut el, ţéra va căştiga prin resultatul exemplului, mai mult de cât prin întrégă muncă proprie a lui Codrescu. Că se vor găsi persóne care să mérgă pe urmele părintelui «Uricarului» nici-o îndoială nu poate să fie. probabil că nimeni nu va ajunge modelul, însă mulţi 'l vor imita mai mult seu mai puţin, şi aceasta e destul.

De o cam dată este o persoană scumpă lui Codrescu, este fiul seu pe care bietul bătrân 'l credea un materialist, un burghez lacom de bani, care îi moşteneşte nu numai numele seu frumos, ci şi iubirea de ţéră şi nobila desinteresare care forma fondul căracterului seu. Corneliu Codrescu ştiind dorinţa tatălui seu, şi înţelegând că numele Codrescu s'a făcut celebru prin «Uricar» şi veşnic vor trăi împreuna nedespărţite aceste doue nume, s'a decis să

www.dacoromanica.ro

continue publicarea «Uricarului» urmând mai departe pe calea de sacrificii deschisă de tatăl seu.

Un înalt şi luminat prelat, P. S. Sa Ghenadie Episcopul de Rîmnic, a făgăduit puternicul seu ajutor pentru ca să se poată continua această interesantă publicaţiune, punînd pe de o parte la dispoziţiunea « Uricarului » bogata sa colecţiune de documente, iar pe de alta obligându-se să ajute băneşte la tipărirea lui.

Dacă din această enigmă care se numeşte omul, mai rămâne ceva după moarte în afară de trupul seu supus schimbării, dacă sufletul nu este o simplă funcţiune şi manifestaţiune a organismelor vii, ci el supravieţueşte trupului în care a avut o locuinţă vremelnică, apoi fără îndoială că sufletul bătrânului Codrescu, are după moarte mulţumirea şi bucuriile de care a fost lipsit în tot timpul vieţii.

Ce mulţumire mai mare ar fi putut gusta el, uitatul şi mult urgisitul de la Iaşi, de cât să vadă că din celalt capăt al ţerii unul din cei mai înalţi prelaţi români, preţueşte cum se cuvine « Uricarul» şi-l ia sub înalta sa protecţiune ?.

Ce vis mai frumos ar fi putut să aibă el de cât acela de a vedea că fiul seu iubit a moştenit frumoasele lui sentimente ? Pentru un om ca dînsul, fără îndoială că nu putea se esiste un moment mai plăcut de cât acela în care ar fi văzut împăcarea şi legătura pentru veşnicie între cei doi copii iubiţi ai sei : Corneliu Codrescu şi «Uricarul» lui Codrescu. Bucuria lui ar fi fost cu atât mai mare, cu cât ea erea mai neaşteptată, fiind-că el credea pe fiul seu un tipograf, pe când în realtate el erea *un adeverat Codrescu.*

Corneliu Codrescu nu uită numele pe care 'l

www.dacoromanica.ro

poartă ; dânsul ştie că tatăl seu a dorit ca să fie mai întîi *Codrescu* şi apoi tipograf, şi de aceia el voeşte să continue cât va trăi publicaţiunea începută de tatăl seu.

Theodor Codrescu a murit, dar «Uricarul» va supravieţui după cum a fost dorinţa luĭ.

T. Tanoviceanu

---

www.dacoromanica.ro

INVĂŢĂTURILE
BUNULUI ŞI CREDINCIOSULUI DOMN
AL ŢĂRII ROMÎNEŞTI
NEAGOE BASARAB VOEVOD.
Catra
FIUL SĂŬ TEODOSIE VOEVOD.

PARTEA a II a

Invăţăturile luĭ Neagoe Basarab, Domnul ţării Romîneşti, care a învăţat pre fiul său Teodosie, aşijderea şi pre alţĭ care vor fi în urma lui de Dumnezeŭ unşĭ încoronaţi Domnĭ şi biruitorĭ ţării aceştia pentru multe şi bogate lucrurĭ, care sînt Domnilor folositoare de suflet şi vrednice de cinstea şi pohvala Domniei. Aşijderea şi pre toţĭ boeriĭ săi, pre cei mari şi pre cei micĭ, care se începe pentru cinstea Icoanelor.

Fătul meŭ Teodosie, şi voĭ cinstiţilor şi dulcilor meĭ domnĭ, care veţĭ fi în urma noastră, domnĭ şi biruitorĭ ţariĭ aceştia. Aşijderea şi dumneavoastră iubiţii meĭ boerĭ aşa vă învaţ, întăiŭ să cinstiţĭ cinstitele şi sfintele Icoane, pentru că Icoanele cu adevărat sînt semnul şi chipul Domnuluĭ nostru Isus Hristos şi pecetea luĭ. Decĭ de va iubi omul chipul Dumnezeuluĭ nostru, şi va cinsti semnul şi pecetea luĭ cu toată inima, şi Dumnezeŭ încă

www.dacoromanica.ro

va iubi sufletul luĭ, şi cu toată inima să va îndulci de Domnul nostru. O iubitul mĭeŭ fiŭ! cît este de bine a lăcui omul tot cu Dumnezeŭ, şi a petrece cu dînsul, şi a fi cu el în vecĭ! O Doamne eŭ robul tău! şi fiul roabeĭ tale, căutaĭ cu plecăciune asupra mileı tale şi zisei către prea iubitul mĭeu fiu şi către alţı domnĭ către toţĭ cari vor fi în urma noastră cu toată inima. O iubiţii meı fraţĭ voiŭ sa va vorbesc către voı puţinele cuvinte şi sa spuĭ, decĭ va rog cu dragoste să mă ascultaţı ca să vă pot spune şi eŭ cu dragoste. Ia aduceţi-vă aminte, fraţilor, cum au aţîţat Dumnezeŭ mînia sa asupra noastra pentru pacatele noastre şi faţa sa cea dulce şi blîndă şi o aŭ întors de către noı, care în toata vremea şi în tot ceasul ne îndulceam de hrana Raiului. Cum ne depărtarăm de împărăţia ceriului şi în tot locul feţiĭ sale ceĭ dulcĭ, ne dete faţa satanii cea groaznică şi întunecată. Şi în loc de hrana Raiuluĭ ne-aŭ dat muncile cele de veci, iar în locul împărăţieĭ cerĭului ni-aŭ dat adîncul şi temniţile iaduluĭ, de unde nu mai avem nădejde să ne maĭ izbăvim nicı o dată dintr-acel întuneric împuţit şi de groaznica faţa sataniĭ, şi de muncile cele de vecĭ, şi din temniţile iaduluĭ. Iar apoı maĭ pe urmă numaĭ pentru una a luĭ mumă şi născătoare de Dumnezeŭ îşĭ luă urgia sa despre noĭ şi-şĭ întoarse mila către noĭ, şi iarăşĭ ne arată faţa sa cea bună ca să ne îndulcim de dînsa. Şi ne dăşchise porţile Raiuluĭ şi ne dărui împărăţia cerească, iar iadul îl sparse şi-l robi, şi pre

www.dacoromanica.ro

satana cu adevărat îl ruşînă şi-l urgise. O stăpînă şi maĭca luĭ Dumnezeŭ, care eştĭ aleasă din toate neamurile de grab ajutătoare tuturor oamenilor, pentru tine îşĭ întoarse Hristos Dumnezeŭ faţa sa către noĭ întru îmbunătăţire. Pentru tine ne deschise nouă împărăţia cerului. Pentru tine să dărui nouă hrana raiuluĭ. Pentru tine fu robit iadul şi să ruşină satana. Pentru tine ne izbăvim din legăturĭ, şi din temniţile iaduluĭ. Tu eştĭ preacurată calea vieţiĭ ceĭ din vecĭ, şi pentru calea ta aŭ cîştigat toţĭ păcătoşiĭ calea vieţiĭ ceĭ din vecĭ. Tu eştĭ singură via cea adevărată, care aĭ făcut nouă strugurul cel copt, dintru care a curs nouă tuturor băutura spăseniei, care este maĭ dulce decît mierea şi fagurul. Pentru tine să duseră drepţiĭ şi să pusera întru împărăţia ceriuluĭ. Tu eştĭ masa cea dreaptă, care aĭ purtat pînea cea cerească, dintru care aŭ mîncat toţĭ drepţiĭ, şi aŭ luat bucuria cea nespusa şi negrăită, şi s-aŭ sălăşluit în raiŭ, şi aŭ înflorit ca crinul în vecĭ netrecuţĭ. Drept aceea ţie mă rog preacurată Fecioară şi stăpînă, auzĭ glasul rugăciuniĭ robuluĭ tăŭ celuĭ ne harnic şi nevrednic al luĭ Neagoe, şi te milostiveşte spre mine şi mă priimeşte Doamna şi Stăpîna mea, ca să fiŭ eŭ primit şi adaos în turma Fiuluĭ şi Dumnezeuluĭ Domnuluĭ nostru Isus Hristos. Să nu cauţĭ la pacatele mele, ci să-mĭ daĭ aceasta, că eŭ căutînd spre îndulcirile tale cele multe mă nădăjduesc, că tu eştĭ oglinda cea cinstită, şi toţĭ ceĭ ce iubesc pre Dumnezeŭ şi aleargă către tine şi caută

www.dacoromanica.ro

ca într-o oglindă luminoasă, vede că tu eşti lumina cea înţălegătoare a toată lumea. Pentru aceia şi eŭ ticălosul şi ocaianicul alergaì către tine, şi cu glas mare strîgăĭ şi ziseı: o Doamnă împărătească şi stăpînă! Fie numele tău cel sfînt pomenit şi proslăvit în veciĭ vecilor. Vedeţĭ, o iubiţiı meĭ fraţĭ, cît este de bună şi de îndurătoare, sfînta şi curata Fecioara Maria, maica Domnuluĭ şi Dumnezeuluı nostru Isus Hristos, că miluește pre toţĭ ceı ce iubesc pre Dumnezeŭ cu toata inima, şi o cinstesc pre dînsa cu tot sufletul. Aduceţi-vă aminte cum fură toţĭ drepţiĭ încuiaţĭ în puşcăriile iaduluĭ, iar muma luminiĭ să milostivi spre dînşiĭ şi neîncetat rugă pe Fiul şi Dumnezeul eĭ şi-ĭ izbăvi de acolo şi-ı scoase, şi dobîndiră împărăţia cerıuluĭ, şi lisă dărui hrana raiuluĭ şi odihna luĭ, iar diavolul fu robit. Pentru aceia şi tu, fătul meŭ, şi voĭ fraţiĭ meĭ, de veţĭ iubi pre Dumnezeŭ cu toată inima, şi de veţĭ cinsti pe preacurata luı Maică cu tot sufletul, cu adevărat vă veţĭ lua cu ceĭ drepţĭ şi veţĭ dobîndi plata drepţilor întru împărăţia cerĭuluĭ, şi va fi vouă gătită hrana raiuluı, pentru că Dumnezeŭ n-are alt lăcaş, nicı altă casă maĭ dragă decît trupul omuluĭ. Decĭ de va vedea că-l iubiţĭ cu toată inima, el va trimite spre voĭ puterea sfîntuluĭ şi de viaţă făcătoruluĭ Duh, şi-şĭ va face lăcaş întru voĭ, şi veţĭ cîştiga viaţa şi traiul, carele nu va avea sfîrşit nicĭ o dată. Aşîjderea, iubiţiĭ meĭ, dacă întraţĭ în sfînta biserică, vă rugaţĭ şi faceţĭ slujbă cu cîntărĭ şi cu cîntece sufleteştĭ, ĭar nu vă lău-

www.dacoromanica.ro

daţi nicĭ ziceţĭ că noĭ sîntem îngăduitoriĭ luĭ Dumnezeŭ şi-ĭ facem lucrurile luĭ. Iar dacă eşiţi din biserică nu faceţĭ ce aţĭ făgăduit luĭ Dumnezeu că-ĭ veţĭ face, ci alte gîlcevĭ faceţĭ, şi vorbiţĭ unul pre altul de răŭ şi vă mîncaţĭ cu pizme, şi cu mozaviriĭ, şi cu minciunĭ, şi *pentru căcĭ* nu slujiţĭ luĭ Dumnezeŭ în dreptate, pentru aceia umblaţĭ întru întuneric, şi faceţĭ voia pizmaşuluĭ şi a vrăjmaşuluĭ nostru (adică a sataneĭ), şi-l veseliţĭ, ĭar pre Domnul Dumnezeŭ şi pre preacurata luĭ Maică, voĭ o întristaţĭ şi o mîhniţĭ. Dar de ce folos vă este, fraţilor, că dacă întraţĭ în biserică voĭ să va făgaduiţĭ că veţĭ face toate lucrurile cele bune, şi apoĭ să nu le faceţĭ? Pentru aceia, fraţilor, rog dragostea domniilor voastre să fiţĭ nevoitorĭ să umpleţĭ nevoinţele cele ce a-ţĭ făgăduit către Dumnezeŭ, ca nu cumva să fie făgăduinţele voastre de rîs şi de bucurie vrajmaşuluĭ nostru, ci în loc de bucurie şi de rîs să adaogaţĭ plîngere sufletească, şi vărsare de lacramĭ către Dumnezeŭ, şi în loc de odihnă osteneală trupească şi priveghere d-a sta în picioare toată noaptea. Iar în loc de pizmă şi de pofte dragoste şi blîndeţe, şi oprire de toate răutăţile şi smerenie, şi să iubiţĭ pre veciniĭ voştri ca înşi-vă pre voĭ, ĭar hulele şi minciunele să nu să numească întru voĭ precum zice Apostolul: rîsul şi glumele să nu intre întru inimele voastre. Că acestea toate lucrurĭ şi meşteşugurĭ diavoleştĭ sînt, ci să ştiţĭ şi să pricepeţĭ, că diavolul este o hiară foarte zvăpăiată şi cumplită, şi cu multă rău-

www.dacoromanica.ro

tate, rumpe și sfarmă pre ceĭ ce-l iubesc și fac lucrurile luĭ, că acela dintr-untîĭ toate răutățile aŭ făcut, și pîn acum tot cele rele învață, că răutatea cea veche nicĭ într-un chip nu va putea fi bunătatea nouă, și totdeauna se muncește cum va putea face sa desparță făptura luĭ Dumnezeŭ de la fața luĭ cea sfîntă și luminoasă. Iar voĭ iubiții meĭ în locul acestora adăogați libov și curăție, și faceți rugă către Dumnezeŭ, ca să vă trimiță mila sa de la dreapta luĭ cea puternică și biruitoare. Că mila luĭ Dumnezeŭ este tare și vîrtoasă, și poate sfărăma capul șarpeluĭ. Așîjderea vă aduc aminte și pentru curație, că curația este un lucru mare. Că vedeți, fraților, cum zice Domnul nostru Isus Hristos, luĭ Pavel Apostolul : o Pavle ! tu eștĭ vasul mĭeu cel ales, și veĭ să fiĭ dus înaintea împăraților și a vlădicilor pentru numele mĭeŭ, iar fața ta nu se va rușina înaintea lor. Pentru aceia, fraților, și voĭ să aveți curăție și dragoste, smerenie și răbdare, și maĭ vîrtos de toate cuvinte bune și dulcĭ, și plecate, ca sa nu iasă nicĭ odată milă luĭ dintru voĭ, că dacă se va dislipi mila luĭ de la noĭ, apoĭ și fața îșĭ va întoarce de către noĭ, și atuncĭ se va veseli diavolul. Iar voĭ fraților meĭ și unșiĭ luĭ Dumnezeu nu vă *amăgire-ți* nicĭ vă *uluiți* după cuvintele cele bîrfitoare și mincĭunoase ale oamenilor celor de nimic, ci vă apropiați de omul ce să va teme de Dumnezeu și vă veți învăța și voĭ de la dînsul a vă teme de Dumnezeŭ, și vă

ați toți la un loc și strigați cu glas mare

www.dacoromanica.ro

zicînd: Doamne, Doamne păstorul cel bun, întoarce-ne catră calea pocăinţeĭ, şi ne îndrepteaza pre cărările mîntuiriĭ. Atuncea în rugaciunile voastre eu nevrednicul robul luĭ Dumnezeu Neagoe, sà nû fiû dislipit dintre voĭ ca pentru rugăciunile voastre, să afle şi sufletul mieû pre păstorul cel bun al celor buniĭ, şi să nu ne înşălăm cumvaşĭ, fraţilor, ca să mergem după basmele şi minciunile ereticilor precum bărfesc eĭ şi nu cred că Dumnezeû s-aû pogorît pre pămînt şi fu şi Dumnezeu şi om. Ci zic că nu s-a arătat cu adevărat (ci cu nălucire), ĭar noĭ să credem cu tot sufletul şi să mărturisim, că nu cu vre o părere cumvaşĭ; ci cu toată adeverinţa, s-aû arătat în lume, şi pentru mila sa cea multă s-aû pogorît pre pămînt, şi s-aû întrupat din Duhul sfînt, şi din curata fecioară Maria, şi fu om deplin şi Dumnezeu deplin, om fu ca pre om să izbaveascâ din întuneric, ĭar Dumnezeû fu ca şi pre Adam să-l facă Dumnezeû şi să-l spăsească, şi puterile luı cele Dumnezeeştĭ cu socoteală învaţă, cà este Dumnezeu adevărat, ĭar patimile luı îl spun şi-l vădesc ca este om deplin. Iar de va gîndi cinevaşĭ, şi să va socoti în slăbăciunea cugetului său într-alt chip, acela greû *va să fie întrebat* şi ispitit în ziua cea groaznică şi înfricoşată a judecăţiĭ. Dar dacă nu fu trup, Maria Fecioara ce purtă în pîntecele eĭ? Şi pre cine vesti Gavriil Arhanghelul? dacă nu fu om în esle cine zăcu şi fu înfăşăt în scutece? şi dacă nu fu Dumnezeû păstoriĭ cuĭ să închinară? dacă nu fu om Iosif pre cine

www.dacoromanica.ro

obrezui? şi dacă nu fu Dumnezeŭ pentru a cuĭ cinste mergea steaoa cerĭuluĭ către dînsul? dacă nu fu om Maria pre cine apleca? şi de nu fu Dumnezeŭ vrăjitoriĭ cui aduseră darurĭ? dacă nu fu om Simion pre cine ţinu în braţe? şi dacă nu fu Dumnezeu cuí zise: Acum stăpîne să mă slobozeştĭ cu pace? dacă nu fu om Iosif pre cine luă şi fugi în Egipet? şi dacă nu fu Dumnezeŭ, prin cine se umplu cuvîntul carele fu zis: din Egipet chemaiu pre fiul meŭ? dacă nu fu om Ioan pre cine botează? şi de nu fu Dumnezeŭ, cuĭ zise tatăl din cerĭŭ: *Acesta este fiul mieŭ cel iubit întru care bine am voit*? Dacă nu fu om cine să posti în pustie şi apoĭ flămînzi? şi de nu fu Dumnezeŭ îngerĭĭ din cerĭŭ cui să pogora şi-ĭ sluja? dacă nu fu om cine fu chemat la nuntă în Cana Galileiului? şi de nu fu Dumnezeŭ cine făcu apa vin? dacă nu fu om cine luă pîne în mînă? şi de nu fu Dumnezeŭ cine sătura în pustie din 5 pînĭ şi din 2 peştĭ 5000 de oamenĭ fără de mueriĭ şi fără de copiĭ? daca nu fu om în corabie cine dormi? şi de nu fu Dumnezeŭ, cine opri valurile mărĭĭ şi vîntul? dacă nu fu om Simon Fariseul cu cine mîncă? şi dacă nu fu Dumnezeu cine erta păcatele celor păcătoşĭ? dacă nu fu om cine şezu la puţ de să odihni fiind ostenit de cale? şi de nu fu Dumnezeŭ cine dete Samarinencel apă vie şi o vădi că aŭ avut 5 bărbaţĭ? dacă nu fu om cine îmbrăca haine omeneştĭ? şi de nu era Dumnezeŭ cine făcea puterĭ şi minunĭ? dacă nu fu om cine scuipi pe pă-

www.dacoromanica.ro

mînt şi făcu tină, şi de nu fu Dumnezeŭ, cine făcu cu ochĭ pre cel ce să născuse orb ? dacă nu fu om, cine lăcrămă la mormîntul lui Lazăr ? şi de nu fu Dumnezeŭ, cine învie pre cel de a patra zi numaĭ cu poronca ? dacă nu fu om cine şezu pe asin ? şi de nu fu Dumnezeŭ, la a cui întimpinare eşiră noroadele cu slavă ? dacă nu fu om, Ovreii pre cine prinseră ? şi de nu fu Dumnezeŭ, cine poronci pămîntului şi dete pre aceia pre toţi cu feţele în jos ? dacă nu fu om, cine fu lovit cu palma preste obraz ? şi de nu fu Dumnezeu, cine vindecă urechea luĭ Malho, slugiĭ Arhiereuluĭ care o tăiase Petru ? dacă nu fu trup cine răbdă scuipire preste obraz ? şi de nu fu Dumnezeu, cine sufla preste feţele Apostolilor Duhul sfînt ? daca nu fu om, cine statu la judecată înaintea lui Pilat ? şi de nu fu Dumnezeŭ, cine înfricoşasă, şi spăimîntă noaptea în vis pre muerea luĭ Pilat ? dacă nu fu om, pre cine desbracă dorobanţiĭ Ierusalimului de haine, şi le împărţiră loru-şĭ ? şi de nu era Dumnezeŭ cine întunecă soarele, cînd era el pre Cruce ? dacă nu era om, pre Cruce cine stătu răstignit ? şi de nu era Dumnezeŭ cine cutremură pămîntul din temelia luĭ ? dacă nu fu om, a le cuĭ palme şi talpe le pătrunseră cu piroane de fier ? şi de nu fu Dumnezeŭ, cum se despică *zăveasa* bisericiĭ în două, şi se sparseră pietrele, şi se deschiseră mormînturile ? dacă nu fu om, cine strigă şi zise : Ili, Ili, la masa vahtani, ce se zice Dumnezeule Dumnezeul mĭeŭ, căcĭ m-aĭ lăsat ? şi de nu fu Dum-

www.dacoromanica.ro

nezeŭ, cine zise tată ĭartă? de nu fu om, cine se spînzură pre Cruce cu tălharii? şi de nu fu Dumnezeŭ, cine zise tălharuluĭ astăzĭ cu mine veĭ fi în Raiŭ? dacă nu fu om, cuĭ deteră oţet şi fiere să bea? şi de nu fu Dumnezeŭ, al cuĭ glas auzi iadul şi se cutremura? dacă nu fu om, ale cuĭ coaste să pătrunseră cu suliţă şi eşi sînge şi apă? şi de nu fu Dumnezeu, cine sparse porţile iaduluĭ, şi rupse încuitorile şi lanţurile lui, şi cu a cuĭ poroncă eşiră morţiĭ din mormînturi? daca nu fu om, Apostoliĭ pre cine vazură cînd erau încueţi în casa cea mai de sus? şi de nu fu Dumnezeŭ cum intră fiind uşile încuete? dacă nu fu om, Toma a le cuĭ rane de cuie şi de suliţă pipai? şi de nu fu Dumnezeu, cuĭ zise Domnul mieŭ şi Dumnezeul mieŭ? dacă nu fu om la marea Tiveriaduluĭ cine mîncă? şi de nu fu Dumnezeŭ, cu a cuĭ poroncă sa umplu năvodul de peşte? dacă nu era om, pre cine văzură îngerii suindu-se la ceriŭ? şi de nu fu Dumnezeu, cerurile cuĭ sa deschiseră, şi puterile cereştĭ cuĭ se închinară cu frică, şi tatăl cuĭ zise: şazĭ de-a dreapta mea, cum zice David: *Zise Domnul Domnuluĭ meŭ, şazĭ de-a dreapta mea, iproci.* Drept aceasta tu, fătul mieŭ, şi dumneavoastră iubiţiĭ meĭ fraţi, şi unşiĭ luĭ Dumnezeŭ, de acestea să cade să vă ţineţĭ, şi acestuia să credeţĭ, iar gurile ereticilor cele minciunoase şi bîrfitoare să se astupe, că noĭ credem cu adevărat, şi mărturisim a fi om de plin, şi Dumnezeŭ desăvîrşit, şi nu cu vre-o îndoire cumva, ci cu toată adiverinţa cum am

www.dacoromanica.ro

zis şi maĭ înainte. Iar cel ce să va îndoĭ, acela nu se va îndrepta întru împărăţia cerĭuluĭ, cum grăeşte şi Kir Atanasie Alexandreanul, cum nu poate nimenĭ să caute cu un ochiu tot de odată în ceriŭ, ĭar cu altul pre pămînt aşa nicĭ omul nu poate să se grijască şi de cele trupeştĭ, şi de cele sufleteştĭ, şi cum nu poate să ĭasă din vîna unuĭ izvor apa dulce şi amara, aşa nicĭ omul nu poate să îngăduiască şi sufletuluĭ, şi să se grijască şi de a le trupuluĭ. Şi cum nu pot face mărăcinii masline, aşa şi omul nu poate cerca şi cele cereşti, şi cele pămînteştĭ precum zice şi Dumnezeŭ: *nimenĭ nu va putea sluji şi luĭ Dumnezeŭ şi mamonuluĭ, nicĭ veţĭ putea să slujiţĭ şi luĭ Dumnezeŭ, şi cele trupeştĭ să le obîrşiţi.* Pentru aceea Pavel Apostolul, auzind şi ascultînd acestea, să părăsi de toate gîndurile şi cugetele cele trupeşti şi zise: *pentru aceea m-am lăsat de toate ca să aflu pre Hristos, şi să împărăţesc cu dînsul*, ĭar ceĭ ce aŭ haine şi bucate cu dînsele să se îndestuleze, că ceĭ ce vor sa se îmbogăţască, aceia cad în cursele diavoluluĭ şi în pofte, şi în gînduri fără de măsură. Pentru aceea fraţiĭ meĭ nu vă împletecireţĭ în lucrurile lumiĭ aceştela, ca să vă puteţĭ spàsi, ci vă ţineţĭ de dreptate şi de adeverinţă, şi de dragoste, şi de frica luĭ Dumnezeŭ, şi fiĭ blînd şi ne pizmătareţ, şi ascultător, şi răbdător, şi urăşte cuvintele cele grozave şi scîrnave, şi veĭ vedea pre Dumnezeŭ, fie-ţĭ drag a te ruga d-apururea, şi ţi sa va lumina inima şi va vedea pre Dumnezeu. Urăşte pofta bucatelor, ca să

www.dacoromanica.ro

nu te încungiure cumva patimile amaliculuĭ. Fiĭ treaz în rugăcĭunĭ, ca nu cumva să te mănînce hiara. Fugi de vînt ca să nu te scapĭ de veselia luĭ Dumnezeŭ. Iubeşte săraciĭ ca să fiĭ miluit. Iubeşte sînţiĭ, ca pofta lor să te tragă către bunatăţĭ. Adu-ţĭ aminte adese orĭ de moartea ta, şi nu veĭ greşi mult luĭ Dumnezeu. Adu-ţĭ aminte de împărăţia ceriuluĭ, ca să te ducă către dînsa poftа eĭ. Adu-ţĭ aminte de matcă foculuĭ şi de muncile cele cumplite, ca să urăştĭ lucrurile cele rĕle. Fiĭ gata în toate zilele de întîmpinarea luĭ Hristos, că făr de veste va să vie. In toate zilele te socoteşte de ce poroncă de ale luĭ Dumnezeŭ eştĭ lipsit, şi tot deauna cugetă, ce poftă de a le trupuluĭ aĭ omorît, şi dă laudă luĭ Dumnezeŭ, că pentru a luĭ milă fu aceea. Nu gîndi în firea ta că eştĭ îndreptat prin niscare lucrurĭ înaintea luĭ Dumnezeŭ, că este zis: cînd veţĭ face toate cîte sînt poroncite, ĭar să ziceţĭ: robĭ neharnicĭ şi nevrednicĭ sîntem. Nicĭ să gîndiţĭ şi să ziceţĭ de acum înainte noĭ sîntem bunĭ, că nu te vor crede vrăjmaşiĭ tăĭ. Nicĭ să te nădăjdueştĭ întru cele trupeştĭ. Cel ce să teme de dracĭ, acela să arată chĭar că nu este în trînsul frica luĭ Dumnezeŭ, ĭar cel ce să teme de Dumnezeŭ cu toată inima luĭ acela este îndrăzneţ spre dînşiĭ. Cel ce să laudă înaintea a mulţĭ, acela se arată că nu este frica luĭ Dumnezeŭ în trînsul, ĭar cela ce va să se spăsească, acela tot de cele Dumnezeeştĭ să grijăşte, şi toate poftele calcă. Că cum este lenea ajutor poftelor aşa este trezvirea putere

www.dacoromanica.ro

bunătăţilor. Şi limba cea neînvăţată numaĭ ce umbla tocînd ca n-are bunătăţĭ din lăuntru. Bunătatea face curăţie, ĭar mînia cea iute face patimĭ. Muma bunătăţilor este mila, ıar umplerea răutaţilor este semeţia. Inima cea împietrită face mînie, ĭar oprirea face linişte. Săturarea somnuluĭ face înverşunare poftelor ıar privegherea, este spăsenia sufletuluĭ. Mulţimea năluciriloŕ este somnul cel mult, ıar floarea vieţiĭ este privegherea întru rugăciunĭ. Somnul cel mult îngroaşa gîndul, ĭar privegherea îl subţie. Insă acea priveghere zicem care este pentru Dumnezeŭ, şi se face în cîntărĭ şi în cîntece duhovniceştĭ, ĭar într-alt chip mai bun este somnul cu tăcere, decît privegherea cu cuvinte deşarte. Blîndeţa goneşte poftele, ĭar rîsul face dezlipire de la Dumnezeŭ, nemînia face blîndeţe, ĭar ţinerea de pizmă face răutate. Cel ce iubeşte lărgimea, acela goneşte facerile de bine, ıar strîmtarea pleacă patimile. Dorul bucatelor hrăneşte patimile şi poftele, ĭar oprirea şi ţinerea le goneşte. Impodobirea trupuluĭ este răzvrătirea sufletuluĭ, ıar mîrşăvirea trupuluĭ este înoirea sufletuluĭ. Obidele trupuluĭ sînt spăsirea sufletuluĭ. Imfrumuseţarea trupuluĭ este cursa sufletuluĭ. A cugeta omul totdeauna cele cereştĭ face dragoste cu Dumnezeŭ, ĭar grijele lumiĭ aceştia gonesc facerile cele de bine. Cela ce-şĭ păzaşte gura, acela-şĭ rîdică mintea sus la Dumnezeŭ. Vorbele cele multe aţîţă urgie şi mînie. Cela ce face pre voea vecinuluĭ, însemnează că mintea luĭ vede bunătăţile, ĭar cel

www.dacoromanica.ro

ce-şĭ face voea însămnează neînţelepţie. Învăţătura cea cu fricĭ păzăşte sufletul de toate răutăţile. Vorbele cele lumeştĭ întunecă sufletul, ĭar iubirea lucrurilor lumiĭ aceştia deslipeşte gîndul şi cugetul de la Dumnezeŭ. Cel ce n-are îndîrjire acela vede pre Dumnezeŭ. Cela ce nu-şĭ va ispovedui cugetele însămnează şi arată că cearcă această slavă deşartă şi spurcată, ĭar cel ce se va ispovedui la dohovnic, acela va găsi poftele cele răle, că cum mînîncă rugina pre fĭer, aşa mînîncă şi pre om slava cea omenească, dacă i se va lipi inima de dînsa. Şi cum să înfăşură volbura saŭ curpănul de viţă şi pierde roada eĭ, aşa fătul meŭ perde trufia şi mîndreţele roada împăratuluĭ saŭ a Domnuluĭ. Plecaciunea cea înţăleapta este maĭ întăĭ de toate bunătăţile, şi zădărîrea tuturor patemilor este mîncarea cea preste sătul. Sfîrşitul răutăţilor este a gîndi omul însuşĭ că este drept. Cum mînîncă carĭĭ copaciĭ, şi gîndaciĭ îĭ fac făr de frunză, aşa pizma perde sufletul călugăruluĭ. A-şĭ pune cine-va nădăjdea spre Dumnezeŭ, face să răbde batjocurile fără întristare. A cugeta cine-va să nu fie grăit pe nimene de rău face trufie. Nu te nădăjdui în puterea ta, şi va fi ajutorul luĭ Dumnezeŭ cu tine. Nu avea vrajbă cu nimene, că de veĭ avea de-acĭ neprimită va fi gura ta. Iubeşte adeverinţa, că tot minciunosul este urît înaintea luĭ Dumnezeŭ. Păzăşte-ţĭ ochiĭ, şi inima ta nu va vedea cele răle. Că tot cel ce va căuta asupra mueriĭ cu poftă prea curvie face. Fereşte-ţĭ auzul ca nu cum-va să cîştigĭ să-

www.dacoromanica.ro

mînța rea. Fugi de minciunosul și vicleanul diavol. Aibĭ pace cu toțĭ, ca să fiĭ îndrăzneț în rugăciunele tale. Nu poftì să auzĭ pacatele a nicĭ unuĭ om, ca sa nu să lipească vre-unul de inima ta. Lucrează cu mînele tale, ca să afle săracii pînea ta. Că șederea fără de lucru face moarte sufletuluĭ. Cel ce sa roagă adeseorĭ acela îșĭ izbăvește sufletul luĭ din toate răutățile, ĭar care sa lenevește cît de puținel acela să face lăcaș dracilor. Cînd șazĭ în chilia ta de aceste treĭ lucrurĭ te grijăște: de rugă, de învățătură, și de *rucodelie*. In toate zilele cugetă unde aĭ fost, și ce aĭ făcut, și cum veĭ să morĭ, și după moarte unde veĭ să mergĭ? și te ia aminte, și de-țĭ veĭ aduce aminte că are cine-va vre-o parere rea spre tine, nu fiĭ nebăgător de samă spre dînsa, ci pasă și te împacă cu dînsul, și te păzăște să nu te treacă vre-un ceas fără de rugă, că acestea aduc lumina în suflet. De aĭ făcut lucrurĭ bune tu nu te lăuda, ĭar de aĭ făcut răutațĭ multe nu te desnădăjdui de tot, ci numaĭ sa te parăsăștĭ să nu maĭ facĭ și te veĭ spăsi. De te vor învierșuna cugetele cele răle, tinde către Dumnezeu rugăciunĭ neîncetate, și te va odihni de dînsele, ĭar de vor birui poftele și pizmele pre inima ta, tu îțĭ adă aminte că toțĭ sîntem mădularile luĭ Hristos, și toată cinstea și ocara vecinilor noștri a noastră este, și vor fugi de la tine, ĭar de va fi intrat în inima ta urgisirea și iubirea de frațĭ, tu-țĭ adă aminte că pentru aceasta veĭ fi dat în mînele diavoluluĭ pizmașuluĭ tău, și va fugi de la

www.dacoromanica.ro

tine şi aceea. Acestea toate le socoteşte şi le gîndeşte, şi cu cele bune te îngrădeşte, ĭar cele rĕle tu le leapădă. Insă nu le veĭ putea socoti, daca nu veĭ face cu dreptate lucrurile lui Dumnezeŭ, că maĭ întăĭ de toate este tăcerea. Iar tăcerea face oprire, oprirea face umilinţă şi plîngeŕe, ĭar plîngerea face fricĕ, şi frica face smerenie, smereniea face socoteală de cele ce vor să fie, iar acea socoteală face dragoste, şi dragostea face sufletele să vorbească cu îngerii. Atuncea va pricepe omul că nu este departe de Dumnezeŭ. Şi cel ce va să fiĕ într-o cinste ca aceasta, i sa cade sa n-aibă grijă nicĭ de un lucru, ci să urască lumea aceasta cu totul şi toate a le eĭ, şi atuncĭ să va învrednici a petrece în bunătaţi, care sînt de la Dumnezeu. Şi aceasta, fraţilor, încă socotiţi si luaţi aminte ca tot omul carele mănîncă şi bea preste măsură, şi să amestecă în lucrurile lumiĭ aceşteia, acela nu va veni în măsura lucrurilor acestora. Dar dacă-ţi este voea să aibi avuţiĭ, şi moşiĭ, şi viĭ, *pentru căcĭ* nu te aĭ însurat să-ţĭ fi luat muere? *căcĭ* te amageştĭ şi te înşăli? *căcĭ* nu socoteştĭ, că sămînţa ceea ce fu sămănata în mărăcini să înpresoară şi nu face roadă? şi cel ce nu se va părăsi de acestea pre Dumnezeu nu va putea cunoaşte. Iată că rog pre tot omul, carele va să dea pocăinţă cătrà Dumnezeu, să se ferească de băutura cea multă a vinuluĭ, ca beţia multă cursă are, de aceea te păzeşte de înşălăciune şi de amăgitură, pînă sîntem în trupul acesta muritor. Fraţilor, să stăm în frica luĭ

www.dacoromanica.ro

Dumnezeŭ, şi să nu ne silim în războae, că nu este războĭul nostru către trup şi către sînge, ce este către maĭ marii şi puternicii şi biruitorii acestuĭ veac întunecat, şi către duhurile cele rële, ce sînt subt cer. Să ne îmbrăcăm în armele bunătăţilor, pentru că osteninţa şi greutatea, şi patima, şi străinătatea, şi lipsa poftelor nu ne vor păzi numaĭ de săgeţile diavoluluĭ, ci încă ne vor face de vom fi moşteani şi împărăţieĭ ceruluĭ. Pentru aceea să ne nevoim puţinel într-acest veac ca să cîştigăm împărăţiea ceruluĭ că Hristos dascalul şi învăţatorul nostru aşa aŭ zis: *nevoiţi-vă să treceţi prin părţile cele strîmte şi pre căile cele de scîrbă, privegheaţi dar în tot ceasul că nu ştiţi cînd va veni Domnul nostru şi ne va afla dormind, păziţi-vă să nu se îngreueze inimele voastre cu mîncări multe şi cu băuturi, şi cu grijele vieţiĭ şi traiului lumiĭ acesteia, şi să vă agiungă acel ceas şi vreme degrabă, şi fără de veste. Iată vă trimit ca pe niştе oĭ în mijlocul unor lupi, nu strîngeţi aur nicĭ argint, nicĭ cîte două haine, nicĭ vă fie frică de ceĭ ce ucig trupul, că am văzut pe satana din cer căzînd ca un fulger. Iată v-am dat putere să calcaţi pre şarpe şi pre scorpie, şi pre toată puterea diavolului.* Această putere nu o dete numaĭ Apostolilor, ci o dete tuturor celor ce le este voia să se spăsească, şi care vor să urmeze luĭ, şi să umble după poroncile luĭ. Vezi şi socoteşte că grăeşte tuturor sfinţilor şi zice: *vouă v-am dat putere şi fiţi fiiĭ luĭ Dumnezeŭ. Nu te teme turma ceа mititea, că tatăl mieŭ voi*

www.dacoromanica.ro

să vă dea vouă împărăţiea ceriului. Deci vindeţi-vă averile voastre, şi daţi milostenie, şi vă cîştigaţi în ceriu comoară netrecătoare. Deci sfinţii lui Apostoli şi Ucenici, dacă făcură poroncile acestea, iar le zise Hristos: *pacea mea o dau vouă, şi pacea mea o las între voi; că cei ce mă iubesc pre mine aceia păzăsc poroncile mele şi voiu merge eu şi tatăl mieu, şi-mi voiu face lăcaş întru dînşii.* Şi arătînd nouă să răbdăm cu bărbăţie toate năpăştile şi scîrbele, şi razboaele; care să vor scorni asupra noastra (zise) *în lume cu scîrbe veţi fi, ci îndrăzniţi că eu am biruit lumea. Voi sînteţi cei ce aţi răbdat cu mine în năpăşti, eu învăţ pre voi cum m-au învăţat şi pre mine tatăl, şi mi-au făgăduit împărăţia, ca să mîncaţi şi să beţi la masa lui.* Iar acestea nu zise tuturor, ci numai celor ce vor răbda năpăştile şi scîrbele cu bună răbdare. Că mergînd însuşi de a sa buna voe catra sfintele lui patimi zise: *cel ce va vrea să mînînce la masa mea să meargă cu mine la patimi*, cum am zice: să moară şi acela lumii pentru poroncile mele. Acestea auzind Pavel Apostolul lepădă toate cugetele cele trupeşti şi începu a îndrăzni şi a zice: *eu lui Hristos m-am răstignit şi de acum numai trăesc mie, ci Hristos trăeşte în mine, că cît umblam în trup morţi sîntem păcatului.* Că zice: *cei ce şi-au răstignit trupurile lui Hristos cu patemile şi cu poftele. Şi de vom şi muri cu dînsul, vom veţui pentru dînsul, şi de vom răbda vom şi împărăţi cu dînsul,* iar de ne vom lepăda de dînsul, şi el se va lepăda de noi. Dar carele este cel ce să leapădă?

www.dacoromanica.ro

acela este carele umblă după poftele trupeştĭ. Că acesta nu numaĭ aŭ spurcat botezul cu lucrurile vicleanuluĭ diavol, ci lipsindu-se de lumina raiuluĭ, şi gonindu-se de la masa cea Dumnezeiască, s-aŭ şters din cartea vieţeĭ. Domnul Hristos pentru multă dragoste, ce are cătră noĭ, ne-aŭ dat şi pocăinţă tocmaĭ pînă la moarte; că de nu ar fi fost pocăinţa, nu s-ar fi spăşit nicĭ un om. Decĭ, fraţilor, dacă vrem să ne spăsim, noĭ să ne pocăim pînă sîntem viĭ, şi să plîngem, şi să ne spălăm rănele cele spurcate ale inimiĭ ca la judecata cea groaznică şi înfricoşată vor să se arăte lucrurile cele răle, ce sînt întru noĭ. Că acolo să va apropia Dumnezeŭ, şi va veni de va şîdea pre scaunul slaveĭ sale, şi să vor aduna înaintea luĭ toate limbile, şi să vor cunoaşte toţĭ din lumînările lor. Decĭ cel ce nu şĭ va fi cîştigat untul de lemn i se va stînge candela, şi acela va merge întru întunerecul cel osebit. Pentru aceea fraţilor, să ne nevoim să ne umplem vasele de unt de lemn, să nu auzim zicîndu-ne eŭ nu vă ştiŭ pre voĭ. Vasul este pocăiania, ĭar untul de lemn lucrurile cele bune, ĭar lumînarea cea luminoasă este sufletul cel sfînt. Aşa dar, fraţilor, să ne nevoim că s-aŭ apropiat ziua. Fericit este omul cela ce să grijăşte în toate zilele, şi în tot ceasul, căcĭ cînd să coace roada atuncea este vremea secerişuluĭ, şi cel ce şĭ va strînge roada, să va spăsi că o vor aduna îngerĭĭ în jitniţa cea de vecĭ, ĭar celor ce vor fi ca mine, cum am zice plevelor, o, ce amar ca pre acelea focul le

www.dacoromanica.ro

va moşteni. Aĭ dar, fraţilor, să fugim de lume, şi de toate cîte sînt ale lumiĭ, ca să fim moştenĭ bineluĭ aceluĭa, *care ochiul nu l-aŭ văzut, urechia nu l-aŭ auzit, nici la gînd şi la inima omuluĭ n-aŭ intrat, cele ce aŭ gătit Dumnezeŭ celor ce-l iubesc.* De acum fraţilor într-aceasta petreceţĭ, aceasta vă învăţaţĭ şi nu vă uluireţĭ, ca să ne învrednicească Dumnezeŭ ziua şi noaptea poroncilor luĭ, şi să ne spăsească împărăţieĭ ceĭ cereştĭ, cum zice şi Zlataust, rîndureaua cea cu cuvintele dulcĭ, *cînd vor sta toţĭ sfinţiĭ d-a dreapta luĭ Dumnezeŭ, iar eŭ singur voiŭ fi osîndit întru întunericul cel osebit, şi în focul cel ne stîns, carele este gătit diavoluluĭ şi îngerilor luĭ, o vaĭ de noĭ ! sufletevaĭ de noĭ.* Decĭ atuncia ce vom mai face ? cînd veĭ vedea pre toţĭ sfinţiĭ şi pre toţĭ drepţiĭ întru împărăţia cerului şi în slavă mare, ĭar tu ticăloase veĭ fi tras făr de milă în munca cea de vecĭ ? atuncĭ te veĭ lovi cu palmele preste obraz, şi cu lacrimĭ de amărăciune veĭ zice : bucură-te stăpînă, pururea fecioară Marie născătoarea luĭ Dumnezeu, sprijinitoarea şi ajutătoarea tuturor creştinilor. Bucură-te cinstită şi de viaţă făcătoare Cruce, cu care s-aŭ dat viaţa a toată lumea. Bucuraţi-vă toate puterile cereştĭ, îngerĭĭ şi maĭ marĭĭ îngerilor. Bucură-te şi tu cinstite Prooroace şi botezătorul luĭ Hristos. Bucuraţi-vă Apostolilor, Prorocilor, Mucenicilor, şi toţĭ alţĭ sfinţĭ, şi de Dumnezeŭ purtătorĭĭ părinţĭ. Veseleşti-te şi tu frumosule raiŭ, din carele eŭ ticălosul vaĭ de mine fuiŭ judecat gheenĭĭ, că judecata luĭ Dum-

www.dacoromanica.ro

nezeŭ este dreaptă, şi după cum mi-am gătit lucrurile aşa m-am şi judecat, şi am luat şi plată. Astfel de cuvinte şi altele multe veĭ zice atuncea: şi tot în zadar vor fi, şi nicĭ de o folosinţă nu-ţĭ vor fi. Ci o suflete mai înainte de acel ceas înfricoşat, te întoarce către Dumnezeŭ şi zi: Doamne Dumnezeul mieu păstorul cel bun, întoarce mă spre pocăinţă pre mine cela ce-am pierdut ceasul acela, şi nu mă lăsa sa pieiŭ pînă în sfirşit, ci-mĭ dă vreme de pocăinţă, şi mă milueşte după mila ta cea mare, că tu singur eştĭ unul îndurător şi mult milostive, căruia trimitim slavă, cu far începutului tăŭ tată, şi cu prea sfîntuluĭ şi bunului şi făcătoruluĭ de viaţă Duh. Acum şi pururea, şi în vecii vecilor, Amin.

Invăţătură a aceluĭ Neagoe Basarab

Către fiul său Teodosie, şi către alţi domnĭ către toţĭ. Aşijderea către Patriarşĭ, către Vlădicĭ, către Episcopi, către Boierĭ şi către Egumenĭ, către bogaţi şi către săracĭ, spunere pentru frica şi dragostea luĭ Dumnezeŭ.

Zice Dumnezeeasca Scriptură: *dă pricină înţeleptuluĭ şi maĭ înţelept va fi. Invaţă-l şi să va alătura să asculte.* De aceea şi eŭ mă nevoiŭ către dragostea domniilor voastre, să vă aduc aminte, ca să ne înoim omul cel din lăuntru, şi îndrăznesc a vă scrie pentru că nu

www.dacoromanica.ro

mă pociŭ sătura de dragostea şi de dulceaţa voastră. Dar şi domniilor-voastre tuturor cîţĭ sînteţĭ unşiĭ luĭ Dumnezeŭ, şi împăraţĭ creştineştĭ şi domni, pre carele va alege Dumnezeŭ, şi vă va da în mînă să păziţĭ turma cea împărătească a luĭ Hristos, saŭ Dumnezeeştĭ părinţĭ şi Patriarşĭ aĭ lumiĭ şi Mitropoliţĭ, care sînteţĭ păstorĭ şi arătătorĭ de lege, saŭ Egumenilor şi duhovnicilor, care sînteţĭ pe la mănăstirĭ şi prin lavre, ca niştе următorĭ aĭ luĭ Hristos, păstoriĭ turmeĭ şi cărora n-aŭ dat Dumnezeŭ după cît v-aŭ fost puterea, şi cîţĭ sînteţĭ puşĭ de împăraţĭ şi de domnĭ, să fiţĭ biruitorĭ pre subt biruinţa lor, măcar de ar fi neguţătorĭ, măcar bogaţĭ, măcar săracĭ, care sînteţĭ stăpînĭ caselor voastre. Că împaraţiĭ şi domniĭ cu multă fricĭ, şi cu mult cutremur vor să dea seamă înaintea luĭ Hristos Dumnezeŭ pentru lucrurile ce au făcut în vremea împărăţiilor lor şĭ a domniilor lor, în ce chip aŭ slujit luĭ. Aşijderea vor să dea seama ceĭ bogaţĭ, cum aŭ dat şi ş-aŭ împărăţit avuţiile pre dreptate şi far de făţărnicie, ĭar Patriarşiĭ şi Mitropoliţiĭ, şi Episcopiĭ vor sa dea seama înaintea luĭ Dumnezeŭ, de biserică şi de turma luĭ Hristos, care sînt date pre mîînile lor, şi cum vor fi mărturisit şi vor fi vestit făr de ruşine numele luĭ Dumnezeŭ. Aşijderea şi Egumeniĭ, şi duhovnicĭĭ, şi cărturariĭ vor să fie întrebaţĭ înaintea Domnuluĭ Dumnezeŭ de grijă, asemenea şi bogaţiĭ, şi săraciĭ toţĭ vor să dea seamă de faptele lor înaintea luĭ Dumnezeŭ, unde şi îngeriĭ ceĭ făr de păcate şi nevinovaţĭ,

www.dacoromanica.ro

încă vor sta cu frică şi să vor cutremura. De aceea luaţi aminte fraţilor şi socotiţi, ce tocmală ne-aŭ dat nouă Dumnezeŭ într-această lume înşălătoare, care este fără nicĭ un temeiŭ, ci numaĭ ce ne este ispitire, ca să vază cum ne vom nevoi şi ne vom osteni să păzim turma lui. După cum şi pre mine încă m-aŭ ales Dumnezeŭ cu socoteala miliĭ sale şi m-aŭ pus păstor turmeĭ sale, ĭar eŭ ca un făr de pricepere şi slab, îmĭ dedeiŭ trupul tot spre lene, şi spre odihnă, si spre trufie, şi nu putuiŭ pricepe că acest dar şi cinste, ce mi le dete acum într-această viaţă scurtă şi trecătoare, el şi le-aŭ dat într-o ispită ca să mă vază ce păstor voiu fi, şi cum voiŭ paşte turma luĭ. Iar eŭ necunoscînd cărările Domnuluĭ mi să lunecă firea în beţiĭ, şi în ospeţe, şi in lăcomiĭ, şi într-alte lucruriĭ, carele nu mi să cădea nicĭ să cuvenea, nicĭ Dumnezeŭ nu le iubeşte. Dar ca un maĭ mic păstor, tot mă rog stăpînuluĭ mieŭ Isus Hristos zicînd: Doamne Dumnezeul mieŭ, nu mă deslipi nicĭ mă lepăda de la luminata faţa ta. Şi tot de odată vă aduc aminte şi vouă fraţilor, şi următoriĭ luĭ Hristos, şi pastorii turmeĭ luĭ, să nu vă amăgiţi întru lenevia voastră, nici să se îngreueze inimile noastre cu mîncăriĭ multe şi cu beţiĭ ca mine, ci neîncetat faceţi voea luĭ Dumnezeŭ şi iubiţi dreptatea luĭ, cum zice Prorocul: împărţit-aŭ şi aŭ dat săracilor şi dreptatea luĭ trăeşte în vecii vecilor. Aşa şi voĭ să vă chiemaţi prieteniĭ luĭ Dumnezeŭ; şi moşteanĭ împărăţieĭ luĭ ceĭ cereştĭ. Iar de se va da pre sine cine-va

www.dacoromanica.ro

în odihna trupuluĭ, şi-şĭ va umplea voea inimii sale cu mînie, cu nebăgare de seamă, cu negrijă, cu nefrica luĭ Dumnezeŭ, unul ca acela nu va intra întru bucuria Domnuluĭ său, care aŭ gătit dreptilor, şi celor ce-l iubesc pre dînsul. Asemenea cel ce va avea mîndria şi trufia veaculuĭ acestuia nu să va număra cu oamenii nicĭ cu domniĭ, ci ca un dobitoc să va chiema. Că cela ce va să se facă soţ veaculuĭ acestuia, şi iubeşte a petrece în ospeţe şi în beţii, acela să va trece cu veacul acesta, şi ca umbra se va duce, şi slava luĭ ca fumul va peri, ĭar cel ce să va împreuna bunătaţilor Dumnezeeştĭ, acela va lua viaţa şi traiul cel vecĭnic şi netrecător. Mulţĭ împaraţĭ şi domni zic: că cu anevoe să ţin împărăţiile şi domniile, şi de aceia nu putem sta să ne rugam şi să ne postim, şi să ne ţinem în curaţie, nici putem merge la biscrică, sa avem multe grijĭ de împărăţiĭ şi de domniĭ, de solı şi de judecăţĭ, şi de alte lucrurı multe ale împăraţiilor, şi a le domniilor ca să le umplem, şi milostenie încă am fi facut, şi am fi dat celor ce venea şi cerea pentru numele luı Dumnezeŭ, cĭ tot pentru acele valurı noĭ nu putem să-ĭ miluim. Şi mulţĭ săracı şi mişeı zac golı, şi urgisiţı prin gunoaie, şi de multe răutăţĭ şi nevoı, ce le sînt asupră, eĭ nu pot să vie la noĭ să ı miluim, ĭar noĭ încă nu putem să le trimetem milă. Dar pentru ce? pentru că nu avem dragoste către Dumnezeŭ, şi gîndim tot cele deşarte, şi zicem că multe lucrurĭ d-ale împăraţilor şi d-ale domniilor noastre vom să le

www.dacoromanica.ro

tocmim, şi să strîngem şi avere, că ne va trebui o dată. Mulţĭ Patriarşı şi Mitropoliţĭ zic: că anevoe este a păzi cele Dumnezeeştĭ, şi a mărturisi numele Domnuluĭ, ca nu putem să ne postim nicĭ să ne rugăm, nicĭ sa stam în biserică toată noaptea în bdenĭ, fiind ca avem multe lucrurı lumeştĭ, şi judecăţĭ, şi am face şi milostenie, dar ne temem să nu ne cheltuim avuţia noastră şi pe urmă să ne scoaţă din patrierşiĭ şi din vlădiciile noastre. De aceea ne silim şi ne grijim să strîngem avuţie ca sa ne fie la vreme de lipsă. Şi să avem din destul de unde mînca şi de unde bea. Mulţĭ egumenı şi duhovnicı şi carturarĭ zic: greŭ ne este traiul călugăresc, şi sîntem însarcinaţĭ, şi cu multă nevoinţa ţînem credinţa creştinească şi nu putem sà ne postim, şi să stăm pururea la rugă şi să lacuim prin pustiĭ şi prin peşterĭ, şi milostenie încă ar trebui să facem, dar şi noĭ sîntem niştе oamenı săracĭ şi nu am venit nicĭ de o parte, ci numaĭ d-abĭa ne ajunge pentru hrana noastră. Iar ce vom agonisi mai mult trebue să ţinem, să ne fie la batrîneţe şi la slabăciunea noastră. Mulţĭ din boerĭ şi din bogaţĭ din slujitorı şi din neguţitorı zic; cu anevoie este a ne ruga luĭ Dumnezeŭ, şi a umplea voia lui, ca sîntem datorı sa cercăm şi să facem toate cele pămînteştĭ şi milostenie încă am fi facut, ci ne temem ca nu cum-va să ni să ia boeriile, şi să rămînem saracĭ, sau sa va mînia domnul nostru pre noı, şi ne va prăda, saŭ ne vom pribegi într-alte ţărĭ, şi nu vom avea ce cheltui ca să trăim. Mulţĭ

www.dacoromanica.ro

săracĭ zic: noĭ d-abia cîştigăm cît mîncăm noĭ, dar milostenie de unde vom să dăm? Aşîjderea şi noĭ fraţilor toţĭ zicem aşa. Dar pentru ce zicem aşa? pentru că nu avem dragoste cătră Domnul nostru Isus Hristos. Aşa zicem şi împărat, şi domn, şi Patriarh, şi Mitropolit, şi egumen, şi duhovnic, şi judeţ, şi bogat şi sărac, şi toţĭ cîţĭ nu iubim pre Dumnezeŭ. Ca voia noastră este să strîngem avuţie multă să ne fie cînd ne va trebui. Pentru că nu iubim pre Dumnezeŭ cu toată inima, ci iubim avuţia noastră. Iar de am fi iubit pre Dumnezeŭ cu toată inima cum iubim avuţia, saŭ cum ne aŭ iubit el pre noi atuncĭ n-am zice aşa, ci am împlini cele ce ne porunceşte. Iar acum le zicem fiind ca nu iubim pre Dumnezeul nostru cu toată inima noastră, cĭ iubim obiceĭurile şi năravurile noastre cele rĕle. Decĭ cîţĭ iubesc obiceĭurile şi năravurile cele rĕle aceia nu să chiamă robiĭ luĭ Hristos ci să chiamă robiĭ năravurilor lor, că toate obiceĭurile şi năravurile omuluĭ sînt spre folosul şi ajutorul păcatelor. Şi a face păcatul este un lucru cu dulceaţă şi cu veselie, iar a-l curăţi este cu nevoinţă şi osîrdie multă, cum făcu şi David că numaĭ într-o noapte greşi, ĭar apoĭ în toate nopţile îşĭ uda aşternutul cu lacrămile sale. Şi la Evanghelie ĭarăşĭ zice: *cel ce face păcat acela este rob păcatuluĭ.* Iar răbdarea tinereţilor mare bucurie şi veselie este bătrîneţilor. Şi sfîntul Ioan Zlataust pentru această lume deşartă şi de nemica zice aşa: toată lumea aceasta stă înaintea luĭ Dumnezeŭ

www.dacoromanica.ro

cum stă o picătură de ploae în streşina unei case. Deci amar ţie, o ticăloase oame, că dacă de vreme ce stă toată lumea înaintea luĭ Dumnezeŭ ca o picătură de ploae în streşina casei, dar de un om singur ce să va alege? încă maĭ nici într-un chip nu vom să ne aducem aminte de acestea, şi tot ne nevoim şi ne muncim să strîngem avuţie multă, pentru aceĭa cel ce strînge avuţie multă, acela să chiama hrisolatac adică slujitor aurului şi cînd socotim şi zicem: că la vreme de nevoia noastră ne va fi avuţia de folos, dar ce folos vom dobîndi? şi vom avea de la avuţia cea multa. cînd să va despărţi sufletul de trup, ca cum să desparte un prieten de alt prieten şi lasă toate, pre tatăl-său şi pre mumă-sa, fraţiĭ şi surorile, ficiorii şi fetele, şi rudeniĭ toate, şi averea cîtă aŭ cîştigat cu mintea nesocotită şi neînţăleaptă, şi o aŭ ţinut cu multă scumpete, şi o lasă şi aceĭa cum zice Prorocul, *strînge şi nu ştie cui strînge*, acelea toate le lasă sufletul, şi încă nu numaĭ atîta, ci încă lasă tocmaĭ şi ce-aŭ avut maĭ iubit şi maĭ drag. lăcaşul lui adică trupul. Deci de acolea să duce în sus, catre văzduhurile celе înfricoşate, unde sînt oameniĭ ceĭ nevăzuţiĭ, cu care nu ne cunoaştem, şi acolo unde vor fi cumpenele cele drepte şi nefăţarnice. Iar de se va întoarce de văzduhurile cele înfricoşate, şi de va fi tras făr de milă ca să nu vază faţa luĭ Dumnezeŭ cea luminată şi bună, ce grijă mare şi nevoie grea şi cumplită va fi atuncea, care noi nu o am gîndit nicĭ o am cugetat! Ce vom face atuncea cînd vom ră-

www.dacoromanica.ro

mînea săracĭ şi lipsiţĭ de faţa luĭ Hristos, şi să nu maĭ vedem nicĭ odata lumina luĭ! Atuncĭ va fi jale şi frică mare, şi nicĭ de un folos nu ne va fi. Atuncĭ fraţilor vom plînge toate neamurile pămîntuluĭ, pentru că n-am avut dragostea luĭ Dumnezeu în inimile noastre, şi nu ne-am adus aminte, ca vom să ne despărţim de faţa cea bună şi luminată a Domnuluĭ nostru Isus Hristos, şi n-aŭ dorit inima noastra să vaza pre Dumnezeŭ, şi să se îndulcească de dînsul. Că de am fi avut dragoste către Dumnezeŭ, noĭ ne am fi adus aminte de despărţirea noastră de catră dînsul, şi de raspunsul şi seama ce vom sa dăm atuncĭ. Şi n-am fi plîns atîta, ci ne am fi rugat cu uşurare şi am fi zis: o Stapîne împarate a tot-ţiitorule, îndură-te şi de oamenĭ iubitorule Doamne, dar darui-ne-veĭ nouă să vedem faţa ta cea bună, şi să ne îndulcim noĭ robiĭ tăĭ de dînsa, aŭ fi-vom lipsiţĭ de ea? că toţĭ sfinţiĭ tăĭ îngerĭ şi maĭ marii îngerilor de la tine s-au luminat, şi cu hrana cea cerească de la tine s-aŭ îndulcit şi s-aŭ înfrumuseţat, şi prea cuvioşiĭ tăĭ s-aŭ bucurat cu dreptii, şi sfinţii Mucenicĭ s-aŭ încoronat, şi împaraţii cu domniĭ, şi Patriarşiĭ cu Mitropoliţiĭ, care aŭ urmat ţie nebăgînd în samă lucrurile pămînteştĭ. Pentru aceea s-aŭ chiemat prieteniĭ tăĭ. Asemenea şi Egumeniĭ cu duhovnicii şi cu cărturarii care lăcuind prin pustiĭ, şi prin peşterĭ strîmte, cu fiarăle cele răle şi cumplite au dobîndit viaţa cea de vecĭ. Aşijderea bogaţiĭ şi săraciĭ, care necruţindu-şĭ trupurile lor

www.dacoromanica.ro

ci cu nevoință și cu dragoste aŭ stătut în picioare și s-aŭ rugat ție, drept aceea le zicem că sînt îngăduitorii tăĭ. Pentru că nicĭ de un lucru de ale lumiĭ nu s-aŭ grijit nicĭ s-aŭ nevoit, ci numaĭ pre tine te aŭ iubit, și de la tine s-aŭ luminat. Pentru aceea dascalilor și fraților socotiți și luați aminte de vedeți: maĭ bine ne este să slujim dușmanuluĭ nostru diavolului cu grijĭ lumești, aŭ maĭ bine să slujim și să urmăm cu traiŭ bun, și cu viață curată prietenilor noștri, care aŭ fost maĭ dinainte de noĭ? de aceea se plîngem aicĭ puținel, și acolo să ne veselim în vecĭ cu Domnul nostru Isus Hristos, și să nu fim nicĭ odată despărțiți de fața Dumnezeireĭ luĭ. Că ĭată aceĭ împărați și domnĭ, Patriarșĭ, Vlădicĭ, Egumenĭ și duhovnicĭ, bogați și săracĭ, careĭ urâ zișĭ maĭ sus, cum nu băgară în seamă mariile și cinstile pămînteștĭ. Pentru aceea aŭ văzut și fața cea luminată și dulce a Domnuluĭ nostru Isus Hristos, ĭar noĭ căcĭ n-avem dragoste către dînsul, de aceea zic împărații și domniĭ, că este lucru greŭ și cu anevoe a ținea împărățiile și domniile, de aceĭa zic Patriarșiĭ și Vlădiciĭ că este anevoe a păzi patrierșiile și vlădiciile. De aceĭa zic Egumeniĭ și duhovnicii că cu mare nevoință ținem cinul călugăresc, și mulțĭ din oamenĭ îșĭ duc firele și cugetele de și le întind în multe părțĭ, unii laudă curăția, alțiĭ laudă postul și oprirea, uneĭ milostenia și smerenia, ĭar alțiĭ răbdarea și ascultarea. Știm și noĭ, că acelea sînt toate bune, însă aceste bunătățĭ toate de unde

www.dacoromanica.ro

vin? vin de la Domnul nostru Isus Hristos, că cel ce are minte curată, care este temelia și urziala tuturor lucrurilor celor bune, nu caută numaĭ spre post, spre curăție, spre rugăciunĭ, spre oprire și spre smerenie, saŭ sa și întinză mintea și gîndurile spre multe lucrurĭ și în multe chipurĭ, ci lasă acestea toate și-și rîdică mintea și gîndul în sus, și să îmbracă în dragostea luĭ Hristos ca într-o za și așa acela nu să grijaște de împărăție nicĭ de domnie, nicĭ de patrierșie, nicĭ de vlădicie, nicĭ de egumenie, nicĭ de nicĭ un lucru cîte sînt pămînteștĭ, de care ne grijim și ne nevoim noĭ, ci numaĭ ce iubește pre Domnul Dumnezeŭ cu tot sufletul, că mare lucru este a iubi omul pre Dumnezeŭ cu tot sufletul! căcĭ că și singur Domnul nostru Isus Hristos, cînd întrebă pre iubitul maĭ marele ucenicilor săĭ pre Petru Apostolul, nu-l întrebă nicĭ de rugăciune, nicĭ de post, nicĭ de oprire, nicĭ de smerenie, nicĭ de răbdare, nicĭ de curăție, nicĭ de milostenie, ci numaĭ ce zise: Petre, dar mă iubeștĭ? ĭar el răspunse și zise: adevărat Doamne tu știĭ toate, tu știĭ că te iubesc, că știea Hristos că de-l va iubi cu toată inima atuncĭ toate bunătățile să va pogorî spre dînsul, și postul, și rugăciunea, și curăția, și ascultarea, și răbdarea și toate celelalte. Drept aceĭa și noĭ dacă vom iubi pre Dumnezeu cu tot sufletul, atuncĭ mila luĭ Hristos să va pogorî spre noĭ, de la dreapta luĭ cea biruitoare, și postul, și ruga, și curăția, și oprirea, și smerenia, și milostenia, și răbdarea, și ascultarea.

www.dacoromanica.ro

Că toate bunătăţile în mînile luĭ Dumnezeŭ sînt. Pentru aceĭa să nu ne întindem nicĭ să nu ne răsfirăm cugetele noastre printr-alte părţi, ci numaĭ să le urcăm la îndurătorul Dumnezeŭ, de la carele vine toată mila, ca să împărăţim cu dînsul în vecĭĭ vecilor, Amin.

CARTEA LUI NEAGOE BASARAB

Către Kir Vlădica Macarie, şi către alţi Egumenĭ şi Ieromonahĭ, şi Preoţi, şi către tot clirosul, cînd aŭ îngropat adoua oară în mînăstire la Argeş, oasele mumeĭ sale doamneĭ Neagăi, şi ale coconilor luĭ, Petru Voevod, şi Ioan Voevod, şi a doamneĭ Anghelinii.

— —

Prea iubite părinte kir Vlădico Macarie. Cela ce eştĭ cu mila şi cu darul luĭ Dumnezeŭ ales şi pus înaintea noastră, de ne luminezĭ şi ne străluceştĭ ca razele soareluĭ, ca să ne araţĭ şi să ne înveţĭ calea luĭ Dumnezeŭ şĭ nouă. Aşijderea şi voĭ părinţĭ, care sînteţĭ cu aceiaşĭ milă, a aceluiaşĭ Dumnezeŭ aleşĭ, şi Egumenĭ din sfintele Mînăstirĭ şi Lavre, şi pentru dragostea luĭ Hristos aţĭ lăsat hrana veaculuĭ acestuia, şi aţĭ poftit să dobîndiţĭ faţa luĭ Dumnezeŭ cea bună, şi să ajungeţĭ viaţa cea de vecĭ, Dumnezeŭ care este mult milostiv şi bun, să vă dea după mila luĭ, să nu să lipsească pofta voastră de cererea luĭ. Şi voĭ Preoţilor şi slujitorĭĭ bisericĭĭ, care slujiţĭ sfintelor Mînăstirĭ, să priimească Dumnezeŭ pofta

www.dacoromanica.ro

și ostenințele voastre, și să înfloriți în cer în veci ca crinul. Asemenea și voua boeri, mireni, bogați și săraci, bărbați și muieri, cîți doriți să dobîndiți milă de la Dumnezeu. O bunul mieu părinte, kir Macarie, și voi iubitori de Hristos cinstiți Egumeni, și voi fraților Preoți și poslușnici, care totdeauna lăudați pre Dumnezeu așijderea și voi toți cîți sînteți buni slăvitori creștini, și vă chiemați mireni, și aduceți pohvala lui Dumnezeu în toata vremea, să dea Dumnezeu să nu se desparță slava lui de la voi. Ascultați-mă și pre mine ticălosul cu ușurare și cuvintele mele le auziți și le priimiți fără de dosândire, că am să vă spuiu un dor al inimii mele foarte amar și cu foc, și să mă ertați într-acest ceas, zicînd puținele cuvinte către oasele maicii mele, că fără de ertăciunea voastră nu voiu putea grăi. O maica mea și născătoarea mea ia și tu ertăciune de la părinți și de la frați, că voiu să încep a grăi către tine cu multe lacrimi și cu grele și nenumărate suspine, ci te rog să mă asculți cu dragoste, că voiu să îndrăznesc să fac oratie către oasele tale cele ostenitoare! o maica mea, și dulceața inimii mele și roaba Dumnezeului meu, Neagoe, cîtă dosadă a avut pentru mine, fiind multă vreme însărcinată cu mine ziua și noaptea! și încă nu numai ziua și noaptea, ci în toată vremea și în tot ceasul ai fost însărcinată și împovorată cu trupul mieu, pînă în vremea aceea ce ți veni porunca lui Dumnezeu să mă naști. Atunci o maica mea! atîtea grijî și scîrbe ai avut cîte ai avut

www.dacoromanica.ro

și la moarte! decĭ cu porunca luĭ Dumnezeŭ, adaose sfinția sa ție viață și mie naștere Și după aceĭa încă maĭ multe ostenințe și scîrbe aĭ petrecut pentru mine, staŭ cîtși eŭ de mă mir de mulțimea lor, și nu pocĭŭ să socotesc și să număr ostenințele tale cît te aĭ ostenit pentru mine! știŭ pe albină ea se ostenește și ea mult, și nicĭ odată de dulcețele florilor nu să poate sătura de osteneală. Incît mi să pare să fie ea maĭ ostenitoare decît alte paserĭ. Insă socotiĭ și chibzuiĭ, că aceĭa numaĭ ziua ce se ostenește, ĭar noaptea ea se odihnește. Dar pre tine, o draga mea maĭcă, eŭ te aleseĭ maĭ ostenitoare decît dînsa, pentru ce? pentru că albina noaptea să odihnește. Asemenea și alte paserĭ ale ceruluĭ toate, și peștiĭ din fundul măriĭ, toțĭ atuncĭ se odihnesc, ĭar tu maĭca mea, nicĭ o dată n-aĭ avut odihnă, nicĭ ziua nicĭ noaptea, nicĭ măcar într-un ceas, nicĭ te aĭ săturat nicĭ odată de osteneală. Pentru aceĭa, iubita mea maică, te numesc pre tine că aĭ fost maĭ ostenitoare decît albina, și decît paserile ceruluĭ, și decît peștiĭ măriĭ. O maica mea, ĭar cînd vruseși să te odihnești de ostenelele tale, mare dor și dragoste aĭ avut în inima ta pentru mine. Atuncĭ aĭ avut alte ostenele maĭ marĭ și maĭ multe. Eŭ eram înaintea ochilor tăĭ maĭ luminat decît razele soareluĭ, și nicĭ odată n-aĭ avut înaintea ochilor tăĭ altă lumină maĭ luminoasă decît pre mine, nicĭ inima ta n-aŭ avut altă avuție maĭ dragă decît pre mine. Drept aceĭa, o maĭca mea! știŭ că inima și ochiĭ tăĭ pîn la moartea ta

www.dacoromanica.ro

nu s-aŭ putut sătura de mine şi de vederea mea. Şi atuncea nu mi să întîmplă să fiŭ cu tine, ca sa se sature ochiĭ tăĭ de mine. Şi eŭ fiul tăŭ să iaŭ ertare şi blagoslovenie de la tine. Şi poate căci n-am avut eŭ dragoste din toată inimă către tine n-am ajuns să fiŭ la moartea ta, ca sa se îndulcească inima ta de mine, dacă în vremea vieţii tale nu te aĭ săturat de dragostea mea, ci înca şi la moartea ta îţi rămase inima aprinsă de dor şi de mila mea, şi ochiĭ taĭ nu să săturară de vederea mea. De aceia mi să umplu sufletul de întristaciune, căci rămăsăĭ sarac de tine, şi apoi căzuĭ în mirare mare şi în nepricepere, şi nu ştiŭ în ce chip voiŭ putea face odihnă sufletuluĭ mieŭ, pentru că nu mă aflaĭ la moartea ta. Deci uniĭ îmĭ spusera zicînd ca te aŭ întrebat ce vom face pentru sufletul tăŭ după moartea ta, iar tu aĭ zis: fiind ca inima mea nici odată nu s-aĭ putut sătura de dragostea iubituluĭ mieu fiŭ, a luĭ Neagoe, de aceia şi eŭ acum puiŭ toată nădejdea sufletuluĭ mieŭ şi zic: cum m-am nevoit şi m-am ostenit eŭ pentru dînsul, aşa doar să va osteni şi el pentru sufletul mĭeu. De aceia eŭ, maica mea, dacă am auzit poronca şi învăţătura ta care aĭ lăsat spre mine, pentru ostenelele tale, care te aĭ ostenit pentru mine, şi eŭ încă mă voĭ osteni pentru tine, şi pentru dragostea ce maĭ iubit. Şi eŭ încă voiŭ iubi sufletul tăŭ, şi-mĭ voĭ aduce aminte de păcatele mele. Decĭ maica mea eŭ cu firea mea alt ajutor maĭ îmbunătăţit şi maĭ milostiv decît pre Maria Preacurata Fe-

www.dacoromanica.ro

cioară şi muma lui Isus Hristos Dumnezeul nostru cel viŭ, pentru că de la dînsa fură toate milele şi bunătăţile, şi către dînsa strigai şi ziseĭ: o Preacurată stapînă muma luĭ Dumnezeŭ şi prea bună ajutătoare, care eştĭ aleasă din toate neamurile, că numaĭ pentru tine îmi întoarce Dumnezeŭ faţa ca întru bunătate catre noĭ robii sai. Pentru tine ne aŭ deschis împărăţia ceruluĭ. Pentru tine ni s-aŭ dăruit hrana raiuluĭ. Pentru tine fu iadul robit şi satana se ruşină. Pentru tine *fum* izbăviţĭ din legături şi din putrejuni, şi din temniţile iadului. Tu eşti calea vieţii, şi pentru calea ta aŭ căştigat toţi drepţiĭ împărăţia ceriuluĭ. Tu eştĭ viţa cea adevărată care aĭ făcut nouă strugurul cel copt, din care ne aŭ curs bautura spăseniei, care este mai dulce decît mierea şi decît fagurul. Pentru tine fură duşĭ drepţiĭ întru împărăţia ceruluĭ. Tu eşti masa cea dreaptă şi curata care ne aŭ adus pînea cea cerească, din care aŭ mîncat drepţiĭ, şi aŭ luat bucuria cea nespusă şi negrăită, şi pentru tine toţi s-aŭ bucurat. Pentru aceia şi eŭ maica mea am cugetat ca doar am dobîndit ceva bucurie de la Presfînta născatoarea luĭ Dumnezeŭ, şi ajutătoarea cea bună, că noi toţĭ din păcate sîntem născuţĭ, şi ĭarăşi păcatuluĭ lucrăm, iar pentru mila lui Dumnezeu, şi a Preacurateĭ luĭ maĭcĭ doar nu te va lasa să fii osebită de la faţa luĭ cea bună. Ca pre mine aşa mă duse firea şi cugetul, că Maica Domnuluĭ nostru luĭ Isus Hristos, este milostivă către toţĭ creştiniĭ care o iubesc. Drept

www.dacoromanica.ro

aceĭa şi eŭ m-am nevoit şi am început a zidi sfinţiiĭ sale case din temelie, şi nu nădăjduiam ca să o isprăvesc şi să o văz sfîrşită. ĭar Preacurata Fecioară, şi nevinovată maică a mareluĭ împărat ceresc ea n-aŭ băgat în samă păcatele mele, ci aŭ săturat ochiĭ meĭ de dorul ce doream, şi văzuĭ casa eĭ gata şi sfîrşită. Şi dacă văzuĭ aşa mă umpluı de bucurie, şi săltîndu-mı inima de veselie ziseĭ în lauda eĭ : o Preacurată Fecioară, scaunul şi lăcaşul cuvîntuluĭ luĭ Dumnezeŭ, fie numele tăŭ lăudat de acum pînă în vecĭ, că eŭ robul tăŭ nu m-am nădăjduit să văz pofta inimiĭ mele de plin, nicĭ casa ta sfîrşită. Iar după acea bucurie ce mă bucuraĭ dacă văzuĭ casa eĭ sfîrşită, eŭ îmı aduseĭ aminte de cuvintele tale ce-mĭ aĭ poroncit la moartea ta zicînd : că eŭ ce-ţĭ va trebui după moarte să fac sufletuluĭ tăŭ. Dar eŭ nu ştiŭ ce lucru va fi maĭ mare şi maĭ bun. Aşa dar aduseĭ oasele tale, ca să se îngroape în sfînta casă a aceĭa ce aŭ născut pre Dumnezeŭ. Iar la aducerea oaselor tale, eŭ pentru păcatele mele ĭar nu putuĭ veni ca să mă satur de dorul tăŭ, şi am trimis în locul mĭeŭ pre iubiţiĭ mei fiĭ Teodosie, Petru şi Ioan, şi pre dragele mele fiice Stana, Lucsandra şi Anghelina, ca încaĭ să se sature eĭ de dorul oaselor tale, pentru că eĭ îţĭ sînt fiiĭ şi ţie după cum îmĭ sînt mie şi pre care Domnul Dumnezeŭ ĭ-aŭ luat în cămara sa cea cerească ; o fiul mĭeŭ Petre ĭată că-ţĭ trimiţ coroana, surguciul şi diademele, pentru că tu-mĭ eraĭ stîlparea mea cea înflorită, de care pururea să

www.dacoromanica.ro

umbrea şi să răcorea ochiĭ meĭ, ĭar acum stîlparea mea s-aŭ uscat, şi florile eĭ s-aŭ veştejit şi s-aŭ scuturat, şi ochiĭ meĭ aŭ rămas arşĭ şi pîrliţi de jalea înflorireĭ tale. O iubitul mieŭ Petre! eŭ gîndeam şi cugetam să fiĭ domn, şi să veseleştĭ bătrîneţele mele oare-cînd cu tinereţele tale, şi să fiĭ biruitor pămîntuluı, ĭar acum fiul mieŭ te văz zăcînd subt pămînt, ca un trup al fieşte-căruĭa sărac. Intr o vreme îmĭ eraı drag, ıar acum te-am urît. Intr-o vreme îmĭ era milă de tine, ıar acum nu-mĭ este milă. Intr-o vreme eraĭ bogat, ıar acum eştı sărac. Intr o vreme fătul mĭeŭ te vedeam pre pămînt, ĭar acum eŭ te văz subt pămînt. In puţină vreme te arătaşĭ ca o floare frumoasă înaintea ochilor meĭ, şi numaĭ decît te puseşĭ subt pămînt. Eŭ pofteam să mă vezĭ tu pre mine subt pămînt, dar te văzuı eŭ pre tine îngropat. O fătul mieŭ! căcĭ nu mă acoperi maĭ bine pre mine pămîntul decît pre tine, ci mă lăsaşı la bătrîneţele mele, cînd fu vremea să se odihnească de către tine, tu atuncĭ n-aĭ nicĭ o grijă de mine, ci maĭ lăsat să fie totdeauna inima mea arsă şi aprinsă de jalea ta, şi ochiĭ meı să fie la bătrîneţele mele tot plinĭ de lacrămĭ zioa şi noaptea. O fiul mĭeŭ maĭ bucuros aşĭ fi dat traiul şi zilele mele ca să fiĭ tu viu. Eŭ îţĭ găteam haĭne domneştĭ ca să te îmbracĭ cu dînsele şi să te împodobeştı, ca să veseleştĭ inima mea, şi să usucĭ aceste lacrimĭ din ochiĭ meĭ, ĭar acum trupul tăŭ să dezbracă de hainele care ĭ-am gătit, şi se îmbracă în pămînt, dintru care aŭ fost luat, du-

www.dacoromanica.ro

pă cum zice Dumnezeŭ : *din pămînt eştĭ şi ĭar în pămînt te veĭ întoarce*, ĭar sufletul tăŭ vede alte vederĭ şi nu ştiŭ, dintr-acele vederĭ ce va fi văzînd sufletul tăŭ, milostivi-se-va Dumnezeŭ să-ţi îmbrace sufletul tăŭ cu mila sa. Ci mă tem ca să nu fie sufletul tăŭ rămas cumva ne sătul de faţa luĭ Dumnezeŭ pentru păcatele mele, însă după acestea toate iată că-ţĭ zic : scoală fătul-mieŭ scoala, că aŭ venit şi oasele moaşă-ta la tine, ca să se odihnească şi ele lîngă tine, pentru că şi ţie îţĭ este mumă ca şi mie, şi împreună cu dînsele am trimis şi podoabele tale, corona şi surgucĭul tăŭ, şi diadimele. Să se pue şi cununa şi surgucĭul tăŭ la Pando-crator, ca să se împodobească cu dînsele, ca doar s-ar milostivi Domnul Dumnezeŭ spre voi şi v-ar dărui cununile cele ce nu vor trece nici odată. Iar diadimele să se pue la văşmîntul Precistoĭ, ca să se milostivească spre voĭ, şi să vă acopere subt veşmîntul eĭ, la înfricoşata judecată, şi să vă dea viaţa cea de vecĭ, care nu va trece nicĭ odată. O iubiţiĭ meĭ fiĭ, şi avuţia inimiĭ mele cea scumpă, şi lumina ochilor meĭ cea strălucitoare, tu fătul mieŭ Teodosie, şi voĭ dragile mele *cocoane* Stano şi Luxandro, acum muma mea şi moaşa noastră să îngroapă subt pămînt după porunca luĭ Dumnezeŭ. Sculaţi-vă voĭ şi alergaţĭ către îndurătorul şi stăpînul nostru Isus Hristos şi către Preacurata luĭ maĭcă, şi cu multă fricĭă şi umilinţă cuprindeţĭ în braţe cinstitele lor Icoane pentru mumă-mea şi moaşa noastră, şi

www.dacoromanica.ro

pentru feciorii mei și frații voștrii, și ziceți așa: o stăpîne Hristoase împărate a tot ținitorule! bunule și iubitorule de oameni. Doamne și Dumnezeule cel nemincinos, carele ai zis: *că pre cel ce va veni către mine nu-l voi goni afară.* Drept aceia și noi robii tăi, nu aflăm decît pre tine. Pentru aceia alergăm către tine ca să ne miluești. Insă nu după păcatele noastre, ci dupa mila ta cea multă, care nu o știe nimeni de unde vine, nici o poate socoti. Că noi Doamne sîntem zidirea ta, ci nu lasa Doamne pre strămoașa noastră, și pre frații noștri, și făptura mîinilor tale să fie batjocoriți de satana, ci-i primește în camara ta cea bună Nu doar ca pre niște drepți, și ca pre niște argați de cei mai proști. Părintele mieu Kir Macarie, și voi Egumeni și preoți, și alți frați cîți vă aflați întru Hristos toți, pre care v-am rugat și mai întăi să aib ertare și blagoslovenie de la voi, ca să fac puțină rugă către oasele maicii mele. Pentru aceia cît am putut pricepe dintr-o parte oare-ce eu am zis și m-am rugat: dar să vă fie făr de mîhneală ca să mă rog către Domnul nostru Isus Hristos, pentru sufletul maică-mea, că de aș fi și vrut să mă rog mai înainte, eu n-am îndrăznit a grăi cuvînt către Dumnezeul mieu, că sînt îngreuiat și însărcinat de păcate, iar cu ajutorul și cu blagoslovenia voastră, acum eu voi îndrăzni a grăi și a mă ruga lui Dumnezeu, din preună cu voi cu toți. O împărate a tot-ținitorule! Dumnezeul cel milostiv și iubitor de oameni, către tine caz Domnul mieu,

www.dacoromanica.ro

și te rog pentru mielușaua ta și muma mea, pentru mila ta cea mare să nu fie despărțită de turma ta în prăpastiile cele adînei, nicĭ să fie biruită de fiarele cele cumplite și nemilostive. Ci tu păstorul cel bun, o întoarce în staulul tău, și o scoate din adîncul prăpastiilor, și o izbăvește de fiarele cele cumplite și nemilostive și o primește în turma ta, că numaĭ spre mila ta ne nădăjduim Doamne Dumnezeul mieŭ, ce mila ta n-are nicĭ început nicĭ sfîrșit, și pentru dragostea noastră tu aĭ făcut cerĭul, și încă te făcușĭ și fecior luĭ Adam, și pentru dragostea noastră fața obrazuluĭ tău cea dulce și luminată o aĭ dat spre lovire de palme și spre scuipire și ocară neamuluĭ jidovesc celuĭ nemulțămitor. Pentru noĭ aĭ stătut la judecată înaintea Caiafeĭ. O frică și minune cum robul ședea, ĭar împăratul sta în picioare! Cum Ana îl batjocorea, ĭar împăratul cerurilor să smerea! Pentru dragostea noastră împărate Hristoase aĭ lăsat cetatea cea cerească, și te aĭ pogorît de țĭ-aĭ răstignit trupul pre cruce, în cetatea ovreiască, și te adăpară cu oțet și cu *hiere.* Pentru noĭ aĭ luat palme preste obraz și pătrundere de piroane, și cînd te împunseră cu sulița prin coaste fără de milă, atuncea soarele să ascunse, luna nu dete lumina eĭ, stelele ceruluĭ să întunecară, cerurile să înfricoșară, pămîntul din temelie să cutremură, întunerec fu preste toată lumea, Catapeteazma bisericiĭ să sparse, și petrile să sfărîmară. Iar cînd te văzură spînzurînd pre cruce, cine ar putea spune și să povestească

www.dacoromanica.ro

lacrămile curateĭ fecioare şi ale tînăruluĭ tăŭ ucenic! Atuncea să pogorî Mihail Arhanghel şi Gavril cu Heruvimiĭ ceĭ cu ochiĭ mulţĭ, şi cu Serafimiĭ ceĭ cu cîte 6 aripĭ şi neputînd să caute spre mulţimea răbdăriĭ şi smereniĭ tale îşĭ acoperea feţele cu aripele lor şi să mira şi eĭ de atîta răbdare şi smerenie, ce aĭ arătat pentru noĭ! ĭar pe urmă cîţi te aŭ iubit şi s-aŭ închinat sfintelor tale patemĭ şi răstigniriĭ tale, aŭ zugrăvit icoane, cinstitul şi prea luminatu-ţĭ chip, ĭar cîţĭ aŭ fost necredincioşĭ şi n-aŭ crezut întru tine, aŭ venit către icoana chipuluĭ tăŭ, şi împărătescul tăŭ trup, l-aŭ împuns cu sulifă! O minune şi curse sînge ca şi maĭ înainte! O Doamne împăratul mĭeŭ atîta dragoste şi patimĭ aĭ pus pentru noĭ cît nimenĭ nu poate socoti nicĭ număra milele tale, cîte sînt nicĭ de cînd s aŭ început, nicĭ cînd să vor sfirşi. Drept aceĭa şi eŭ nevrednicul robul tăŭ, carele sînt maĭ păcătos decît toţĭ oameniĭ, din preună cu roaba ta şi cu mumămea Neaga, şi cu zidirea ta şi feciorii meĭ, ne închinăm răstigniriĭ tale, şi ranelor împărăţieĭ tale, care le aĭ răbdat pre cruce pentru noĭ oameniĭ, şi slăvim învierea ta Dumnezeul nostru, pentru că prin trînsa fu iadul robit şi spart, şi faţa sataniĭ cea scîrnavă şi spurcată fu ruşinată, ĭar drepţiĭ luară viaţa de veciĭ. Vezĭ fătul mĭeŭ Teodosie, cît este de bun Dumnezeŭ! pentru aceĭa cu nevoinţă şi cu umilinţă, te scoală şi te închină luĭ Isus Hristos că nu să cade să stea împărăteştile şi nevinovatele rane necercetate de noĭ, ci ia surguciul

www.dacoromanica.ro

robuluĭ lui Dumnezeu fiuluĭ mĭeŭ şi al fratelui tău al luĭ Petru, şi acopere cu dînsul cinstitele rane ale Domnuluĭ nostru Isus Hristos, şi să mi te închinĭ fătul mĭeŭ, şi să săruţĭ rana cea cinstită a Domnuluĭ Hristos, pentru mumă-mea şi moaşă-ta Neaga, înca şi pentru mine şi pentru frăţiorii tăi, pentru Petru şi Stana şi Anghelina, deci şi pentru tine fătul mĭeŭ, şi te roagă lui Dumnezeŭ să te milueascăă, şi să-ĭ fie milă de tine, şi în acest veac, şi în cel ce va să fie, că Dumnezeŭ este mult milostiv, şi el însuşi zice: ori cine va veni către mine nu-l voi scoate afară. Pentru aceĭa şi noĭ către nimenĭ să nu ne întoarcem feţele, ci numaĭ către îndurarile şi milele luĭ Hristos, ca doar s-ar milostivi spre noĭ, şi ne ar da traiul şi viaţa sa, care nu va trece nicĭ odată, şi va trăi în anĭ netrecuţĭ, şi nesfîrşiţi, Amin.

PILDA PENTRU CEIA CE FAC MILOSTENIE,

Şi pentru viaţa lumiĭ aceştiia, din cartea luĭ Varlaam, cuvîntul al şaptelea.

— —

Fraţilor şi feţiĭ meĭ, să pricepeţĭ închipuirea pildeĭ aceştia. Era o cetate într-o lature de loc, care o am auzit de la nişte oamenĭ foarte înţelepţĭ, şi avea oroşaniĭ aceĭ cetăţĭ obiceĭŭ aşa încă din vremĭ de demult, cînd îşĭ punea împărat eĭ lua un om neştiut şi stre-

www.dacoromanica.ro

în, care nu ştiea nimic cum este obiceiul aceĭ cetăţĭ, şi pre acela rîdica şi-l punea împărat. Decĭ el deja să sătura de toate bunătăţile, şi să îndulcea de toate biruinţele, şi-şĭ facea toată voia şi poftele luĭ pînă într-un an, începea d-aci înainte a fi făr de grijă, şi tot să ospăta, şi să îmbata şi să veselea făr de grijă, şi gîndea că va sa împărăţească multă vreme tot aşa. Deci făcînd el tot aşa, şi gîndiră lucrurĭ ca acestea numaĭ ce să sculară cetaţeniĭ, şi l desbrăcară de hainele cele împărăteştĭ, şi-l scoaseră din cetate gol şi-l trimiseră la Zatocenie, care era departe într-un ostrov, şi acolo n-avea nicĭ bucate, nicĭ haine, nicĭ nimic, ci lăcuia tot în flămînzie şi în golătate încît perduse toată nădejdea. Aşa făcînd cetăţeniĭ aceia precum le era obiceĭul, o dată puseră împărat pre un bărbat foarte înţelept, care nu să apucă numaĭ decît de bogăţia, care era înaintea luĭ, nicĭ era făr de grijă, ci tot socotea şi cugeta de scoaterea celor lalţĭ împăraţĭ cum fură scoşĭ şi goniţĭ pentru negrija lor şi gîndea cum va face să-şĭ tocmească lucrurile sale bine. Aşa socotind şi iscodind el găsi un sfeşnic înţelept, care îĭ spuse toate obiceĭurile acelor cetăţeni, şi-ĭ spuse şi acel loc de izgoană şi de lipsă. Iar el auzi aşa şi pricepu ca dupa aceĭa vreme puţină, va să se trimiţă, şi el într-acel ostrov, lăsă acea împărăţie şi necredincioasă streinilor, şi deschise avuţiile sale preste carele avea atuncĭ putere ne apărată, şi luă avuţie multă, şi o dete la nişte slugĭ credincioasă ale sale, şi o trimise într-acel os-

www.dacoromanica.ro

trov, unde vrea să fie şi el gonit, şi păn a se umplea anul acela el îşĭ făcu acolo multe curţĭ şi case frumoase, şi fîntîni de apă, şi pomĭ frumoşĭ şi cu miros bun. Iar cînd fu să se umple anul acela, el văzu amestecarea în oamenĭĭ cetăţiĭ aceia că vrea să-l scoată, şi grăbi maĭ înaintea goniriĭ sale, şi să mută în ostrovul acela unde trimisese avuţia sa maĭ dinainte vreme. Iar împărăţia aceia o lăsă streinilor. Aşijderea şi voĭ fiiĭ meĭ, nu fiţi ca aceĭ împăraţĭ nebunĭ maĭ dinainte, care nu-şĭ gătiră lăcaşurĭ într-acel ostrov, şi să deteră numaĭ spre beţiĭ şi spre ospeţĭ, şi spre alte lucrurĭ, care nu le era de folos. Aşa faceţĭ şi voĭ fiiĭ meĭ rîvnitţ aceluĭ împărat înţelept, care-şĭ trimise bogăţia sa într-acel ostrov, şi faceţi milostenie saracilor, ca să aflaţĭ şi voĭ avuţia voastră, în cer unde veţĭ să locuiţĭ în vecĭ, că acolo este împărăţia cea vecinică, şi bucuria cea netrecătoare. O iubiţiĭ meĭ fiĭ! bună şi credincioasă mărturie am pre sfîntul Ioan Zlatoust pentru aceasta că zice: mare lucru este de ceĭ ce fac milostenie, că milostenia să va lăuda la judecată, şi milostenia este lăudată, ca cînd ar eşi un împărat cu oştile sale şi să pue o proşcă în vîrful uneĭ prăjiniĭ înalte, şi să zică să săgete oştile într-acea proşcă. Decĭ oştile toate s ar nevoi, şi care de care s-ar întrece să lovească semnul, ca să ia dar şi să aĭbă cinste de la împăratul. Aşijderea şi ceĭ ce fac milostenie săracilor şi mişăilor, şi văduvelor ale cărora oftărĭ merg întocmaĭ ca săgeţile în urechile Domnuluĭ Hristos. Decĭ

www.dacoromanica.ro

numaĭ un cuvînt de ale acestora, de va intra în urechile Domnuluĭ Sabaot, toate păcatele se vor curăţĭ. Insă fiiĭ meĭ milostenia se cade să se facă cu curăţie, cu post, cu smerenie, cu răbdare, şi cu cinstea temeriĭ de Dumnezeŭ, care este maĭ întăĭ de toate, cum şi Ioan Lestvicĭnicul grăeşte zicînd: orĭ-ce om va face milostenie fără lucruri ca acestea, acela să închipueşte unuia ce ar face o livade frumoasă, şi să pue de tot felul de pomet într-însa, ĭar apă să nu fie. Pentru aceĭa fraţiĭ meĭ înţelegeţĭ şi vă aduceţĭ aminte, să împreunaţĭ milostenia cu curăţia, cu postul, cu ruga, cu oprirea, şi cu alte bunătăţĭ curate, ca să vă fie livedea şi grădina frumoasă şi bună şi desăvîrşit, cu izvoară de apă, în care să lăcuiţĭ cu Hristos în veciĭ vecilor. Veniţĭ fraţilor şi fiiĭ meĭ veniţĭ, şi vă apropiaţĭ către Domnul nostru Isus Hristos, şi vă rugaţĭ luĭ în toate zilele, şi în toate nopţile, şi în toate ceasurile, ca să vă izbăvească pre voĭ şi sufletele voastre din focul ce va să fie, şi de cugetele cele rele şi viclene ale sataniĭ, că vicleanul satana multe meşteşuguri are şi ştie, şi în multe chipurĭ munceşte să desparţă zidirea luĭ Dumnezeŭ de la luminata faţa luĭ. Socotiţĭ şi vedeţĭ cîte meşteşuguri are satana de rele în inima sa, că Dumnezeŭ făcu pre om după chipul şi după podoaba sa, adică pre Adam: şi'l puse în raiŭ, şi-ĭ dete hrana cea bună a raiuluĭ şi miroasele luĭ cele frumoase, şi-l făcu să fie moşnean raiuluĭ, şi fu Adam zidit şi făcut de mînule luĭ Dumnezeŭ, ĭar nu din păcate ca

www.dacoromanica.ro

noĭ, şi-ı dete duhul cel sfînt şi fu viŭ, şi-ĭ dete şi învăţătură bună, ıar pizmaşul şi duşmanul nostru satana, cu vicleşugul său cel răŭ scoase pre Adam din raĭŭ, pentru că cu sfatul lui călcă poronca şi învaţatura luĭ Dumnezeŭ. Insă de şi greşi, dar nu căzu în oceaianie, şi săzu împotriva raiuluĭ, şi plînse cu umilinţă şi cu lacrămĭ calde, şi cu glas de amărăciune zise: milueştemă Doamne pre mine cel căzut, şi care m-am lipsit de hrana şi de bucuria raiuluĭ. Incă mai socotiţĭ şi aceasta fiilor şi vedeţĭ fraţilor că şi din ceĭ 12 Ucenicĭ aĭ luı Hristos care şădea în toate zilele şi în tot ceasul lîngă învăţăturile cele bune şi nespuse ale luĭ Dumnezeŭ, şi era toţĭ dinpreună cu Domnul nostru Isus Hristos, vrăjmaşul nostru satana, înşălă pre Iuda cel nebun şi făr de minte din Iscariot, care vînzîndu-l să împrieteni cu satana, şi de bună voea sa şi luă muncile cele cumplite, şi tartarul cel rece şi întunerecul cel osebit. Asemenea şi din ceĭ 40 de Mucenicı diavolul cu vicleşugul său cel răŭ, încă luă unul şi-l perdŭ, ıar Dumnezeŭ cel viŭ nu vru să lese să se umple gîndul luĭ cel răŭ şi viclean, ci grăbi şi tocmi altul din făptura sa, şi-l sculă în locul celuĭ văzut, şi fură cuvintele luı Dumnezeŭ deplin, şi fură adevărat 40 de Mucenicĭ încununaţı cu cununĭ, ıar socoteala şi chibzuiala vicleanuluı diavol fu stricată şi sfărîmată. Pentru aceıa fraţilor şi fiiı meĭ, fugiţĭ şi ĭar fugiţĭ, de cugetele cele rele şi viclene ale sataniĭ, cum fugi Lot de Sodoma şi de Gomora, aşa fugiţı şi voı ziua

www.dacoromanica.ro

și noaptea și în tot ceasul, și vă curățiți mințile și vi le trezviți, și să nu vă lăudați că veți birui și veți sfărîma pre pizmașul nostru satana, și-l veți zdrobi subt picioarele voastre, cu postul și cu ruga și cu milostenia, saŭ cu înțelepciunea noastră, că satana este o fiară zvapaiată, și cumplită și este maĭ de mult încă decît Adam, că el cu înșălăciunea luĭ scoase pre Adam din hrana raiului, și pre alții care fiind îngăduitorii lui Dumnezeu, fură lipsiți de împărăția cerului. Și de atuncea pîn acum, cîte răutați aŭ făcut! și de acum înainte totdeauna muncește să facă răŭ făpturii și zidirii luĭ Dumnezeu pînă în sfîrșitul lui. De aceĭa frații și fiii meĭ, vă învăț cu ce veți putea zdrobi capul satanii, că îl veți zdrobi, cu inima curată, și cu minte întreagă, cum grăește Prorocul de zice: *începătura înțelepciuneĭ frica luĭ Dumnezeŭ*, că frica luĭ Dumnezeŭ este mumă tuturor bunătăților. Frica luĭ Dumnezeŭ curățește mintea și o înalță către Dumnezeŭ, și pogoară mila sa, și mila întărește pre om, și întărirea luĭ Dumnezeŭ este rădăcina bucurieĭ, și din rădăcina bucurieĭ se naște postul, postul naște rugă, ruga naște milostenie, ĭar milostenia va sfărîma și va zdrobi capul sataniĭ, pentru că aceasta și pre pămînt este periciune pacatelor, și în cer tuturor sufletelor îndreptare. Drept aceia nu vă întindeți mințile și cugetele într alte părți, ci numaĭ spre cuvintele luĭ Dumnezeu, cum zice prorocul: *puneți grija ta spre Dumnezeŭ și acela te va hrăni.* Și aceasta să știți, o iubitorii de Hristos creș-

www.dacoromanica.ro

tinĭ, că eŭ robul luĭ Dumnezeŭ, măcar de sînt maĭ păcătos decît toţĭ oamenii, însă cît am putut pricepe, n-am putut afla alt raiŭ maĭ bun şi maĭ dulce decît faţa Domnuluĭ nostru Isus Hristos, că acela este Domn, acela este veselia şi bucuria tuturor bucuriilor, şi acolo la dînsul sînt multe şi neîncetate glasurĭ şi cîntece Ingereştĭ, şi acolo este lumina lumeĭ ceĭ netrecătoare, care păcătosul om nu poate cu mintea sa să o socotească, nicĭ cu limba să o spue, cîte bunătăţĭ aŭ gătit acolo Dumnezeŭ celor ce-l iubesc. Afară de aceasta nu va găsi omul altă milă, saŭ să se îndulcească cu cugetul de alt raiŭ, saŭ să afle altă bucurie, fără numaĭ luminata faţă a luĭ Dumnezeŭ, că nu este omuluĭ altă milă maĭ mare decît să moştenească cu faţa luĭ Dumnezeŭ. Pentru aceea fraţilor şi fiiĭ meĭ, vă păziţĭ să nu cumva să vă lipsiţĭ de această faţă bună şi dulce a acestuia, că de vă veţĭ despărţi şi veţĭ rămînea săracĭ de faţa cea bună a Dumnezeuluĭ celuĭ viŭ, cîtă jale şi muncă, şi foc cumplit va fi atuncĭ omuluĭ aceluia ce să va despărţĭ de dînsul. Aşijderea ĭar ne aduce aminte şi ne spune Scriptura, şi de înfricoşatul şi adîncul iad, şi de muncile cele cumplite, şi de întunerecul cel osebit, şi viermiĭ ceĭ neadormiţĭ, şi scrîşnirea dinţilor, şi de alte muncĭ multe, rele şi cumplite, ce aŭ făcut Dumnezeŭ vrăjmaşuluĭ nostru diavoluluĭ şi în care lăcuesc toţĭ ceĭ ce vor sluji releĭ şi spurcateĭ voeĭ luĭ. Pentru aceea fraţilor şi fiiĭ meĭ, dacă ne vom despărţĭ şi ne vom lipsi de faţa Dom-

www.dacoromanica.ro

nuluĭ nostru Ĭsus Hristos, ce văpaie şi foc iute vom aştepta atuncĭ? saŭ ce judecător vom maĭ aştepta să ne judece? că nu ne vor maĭ trebui alţĭ mozavirĭ nicĭ alte mărturiĭ mincinoase să ne mărturisască lucrurile cele rele, care este grozav şi urît şi a le grăi omul, şi a le auzi. Că noĭ înşine ne vom osîndi şi ne vom judeca, şi vom vădi viaţa noastră, care o am vieţuit răŭ, şi vom fi daţĭ tuturor muncilor celor rele. Drept aceĭa iubiţiĭ meĭ, păziţi-vă şi vă feriţi trupurile şi sufletele curate şi nespurcate de toate spurcăciunele, şi de toate lucrurile ce nu se cad, nicĭ sa cuvin, şi de mozaviria vicleanuluĭ ca să vă îndulciţĭ de Domnul, şi să fiţĭ jertfă primită şi plăcută luĭ Dumnezeŭ şi nevinovată, că lumea aceasta va trece, cu toate poftele eĭ. Că aşa zice Dumnezeŭ: *păziţi-vă să nu se îngreueze inimele voastre cu mîncărĭ preste sătul, şi beţiĭ, şi cu grijile lumiĭ aceştia* că nimenĭ nu va potea scăpa din mînile luĭ cele Dumnezeeştĭ. Intr-alt loc ĭar zice: nu vă feriţĭ a face bine celuĭ ce ĭ trebueşte facerea de bine. Că în toată vremea are mîna voastră ajutor. şi ĭar zice: *împrumutaţĭ pre Dumnezeŭ pre pămînt, dacă vă este voia să luaţĭ plată cerească,* cum am zice: viaţa cea de vecĭ. Pentru aceĭa fraţilor şi fiiĭ meĭ, *căcĭ* şădeţĭ şi vă leneviţĭ cu lucrurile aceştiĭ lumĭ înşălătoare, şi pentru ce primiţĭ bucurie în inimele voastre, şĭ vă daţĭ trupurile leniĭ, aŭ doar ce vă foloseşte bucuria în inimele voastre? lucrurĭ marĭ să cade să steă totdeauna înaintea ochilor noştri, pentru că vom să le cercetăm

www.dacoromanica.ro

şi să le ispitim şi cu trupurile şi cu sufletele noastre, ĭar noĭ nicĭ o dată nu ne aducem aminte de dînsele. Lucrul cel dintăĭ este ceasul morţiĭ, cînd se desparte sufletul de trup, ca cum s-ar despărţi un prieten de alt prieten, al luĭ drag şi foarte iubit. Decĭ atuncĭ cîtă fricăş şi cutremur cu jale şi cu plîngere va fi într-acel ceas înfricoşat, care nu poate omul să spue, nicĭ să-şĭ aducă aminte cîte lucrămĭ şĭ suspinurĭ, şi plîngerĭ cu umilinţă vor trebui atuncea din toată inima, căcĭ că trupul va merge în pămînt după cum aŭ poruncit Dumnezeŭ şi aŭ zis: *din pămînt eştĭ şi iarăşi întracelaşĭ pămînt te veĭ întoarce*, ĭar sufletul va merge să se ispitească. Al doilea lucru sînt vămile cele înfricoşate, unde staŭ vrăjmaşiĭ şi înşălătoriĭ noştriĭ, care totdeauna ne învaţa să facem răŭ, ca să ne despărţim de faţa luĭ Dumnezeŭ, ĭar noĭ n-am gîndit nicĭ o dată că vor să stea înaintea noastră toate lucrurile noastre aevea. Acolo sînt cumpenile cele drepte şi nefăţarnice unde, şi Ingeriĭ luĭ Dumnezeŭ încă vor sta cu frică, pre care noĭ pînă acum încă nu ĭ-am văzut, nicĭ ĭ-am cunoscut. O vaĭ de noĭ fraţiĭ meĭ! ce răspuns vom da atuncea înaintea luĭ, cînd nicĭ un lucru bun n-am făcut ca să ne fie ajutor înaintea sfinţilor luĭ Ingerĭ! al treilea lucru este maĭ mare şi maĭ înfricoşat unde va şădea împăratul pre scaunul săŭ în cerurĭ, şi-ĭ vor sluji miĭ de miĭ de întunerece de Ingerĭ, ĭar sufletul omuluĭ celuĭ păcătos, va sta înaintea luĭ legat cu lanţurĭ de fer. Impăratul acela este drept şi

www.dacoromanica.ro

nefăţarnic, şi nu judică pre mită, ci judică pre fieşte-cine după lucrurile şi faptele sale. Deci dacă se vor stîrşi şi se vor umplea aceste 3 lucruri, numai ce va aştepta sufletul omului răspuns de la tot-ţiitorul Dumnezeŭ să se trimiţă saŭ să se încoroneze în raiŭ, saŭ să fie osîndit şi întărit cu legături de fier, şi aruncat în focul cel de veci, şi în adîncurile iadului cele mai din fund. O iubiţiĭ mei atuncia cînd vom fi osîndiţi de la faţa Domnului nostru Isus Hristos! ce ne vor ajuta lacrămile şi plînsul cel cu suspin, cînd ne vor sfărîma vrăjmaşii noştri sufletele şi ni le vor dărăpăna făr de milă. Vedeţi iubiţiĭ mei fraţi cîte nevoi şi fricĭ şi grijĭ, şi patimi aŭ pătimit sufletele omeneşti, p'nă vor intra întru bucuria Dumnezeului lor. Drept aceia în tot ceasul să aveţi frica lui Dumnezeŭ în inimile voastre, şi să iubiţi poruncile lui, şi să faceţi voia lui ca să moşteniţi cu Hristos întru cămara lui cea cerească, şi să fiţi părtaşi hranei raiului în bucurie netrecătoare, şi în veciĭ vecilor, Amin.

Pildă cu Şarpele, Cuvîntul al 9-a.

——

Fraţilor şi fiiĭ mei, am să vă spuiŭ şi pilda Domnului nostru Isus Hristos, care zice: fiţi înţelepţi ca şărpiĭ, şi proşti ca porumbiĭ. Deci ascultaţi ca să ştiţi, cum este înţelepciunea

www.dacoromanica.ro

şarpeluĭ: şarpele este o jiganie maĭ înţăleaptă şi maĭ cumplită decît toate jigăniile, şi totdeauna să roagă luĭ Dumnezeŭ, ca să vază chip de om, pentru că omul poartă chipul şi podoaba luĭ Dumnezeŭ, şi apoĭ ĭar să roagă, ca omul să nu-l vază pre dînsul. Insă el dacă vede pre om fuge să se ascunză unde-va, ĭar dacă merge omul dupre dînsul şi-l ajunge, el îşĭ acopere capul cu trupul şi-l ascunde subt dînsul, ca doar şi l-ar putea feri zdravăn, că ştie că dacă va scăpa capul zdravăn şi sănătos, măcar de ĭar zdrumica şi sfărama tot trupul, tot s ar vindeca, ĭ-ar dacă i să va zdrobi capul, atuncĭ tot trupul luĭ rămîne cu dînsul zdrobit şi sfărîmat. Vedeţĭ această jiganie cum îşĭ dă tot trupul spre ucidere şi spre zbrobire, ĭar capul şi-l păzăşte şi şi-l fereşte. Aşijderea şi voĭ fraţilor să vă păziţĭ şi să vă feriţĭ sufletele, că capul omuluĭ cel adevărat, este sufletul. De vor fi sufletele voastre drepte şi trupurile vor fi drepte, ĭar de vă veţĭ perde sufletele, atuncĭ şi trupurile voastre îndoită muncă vor dobîndi, şi nicĭ odată nu se vor vindeca.

Altă pildă cu Porumbul.

Porumbul este o pasăre maĭ bună şi maĭ blîndă decît toate pasările, şi cînd merge să se hrănească, şi apucă grăunţul cu gura nu-l înghite; ci îl ţine în gură şi să uită maĭ în-

www.dacoromanica.ro

tăĭ să nu cumva să se lase la dînsul uleul şi să-l prinză, ĭar dacă vede că nu este uleul deasupra luĭ, atuncea înghite grăunţul. Iată aceasta fiind o pasăre, vedeţĭ cum se străjueşte, şi să păzeşte ca să nu peie cum-va făr de vreme. Aşa şi voĭ fraţilor şi fiilor înţelegeţĭ pildă de la acest porumb, şi să învăţaţĭ şi vă deschideţĭ ochiĭ şi vedeţi că vine uleul, adecă ceasul morţiĭ. Şi cînd şădeţĭ la masă de vă veseliţĭ cu mîncărĭ şi cu băuturĭ nu faceţi vorbe şi cuvinte deşarte şi făr de ispravă, ci priveghiaţĭ şi vă gătiţĭ, că nu ştiţĭ în ce ceas va veni moartea. Pentru aceĭa totdeauna să vă fie gîndurile şi cugetele la Dumnezeŭ, şi vă întăriţĭ cu cuvintele luĭ şi vă strejuiţi cum să străjueşte porumbul de vînătoria uleuluĭ. Că după cum este uleul porumbilor, aşa ne este şi nouă ceasul morţiĭ.

Pildă pentru Strutocamil, adică Gripsor.

Strutocamilul, adică Gripsorul este o pasăre mare şi maĭ meşteră decît toate păsările. Dacă ouă aceasta, şi va să scoaţă puĭ, el nu zace pre ouă ca alte pasărĭ să le clocească şi să le încălzească cu trupul, ci le bagă în apă, şi le păzăşte cu ochiĭ şi cu mintea, şi caută tot la ele şi zioa şi noaptea neîncetat pînă ce să clocesc oăle şi scot puiĭ, ĭar de-şĭ va dezlipi ochiĭ şi mintea despre oaă, şi va privi în-

www.dacoromanica.ro

tr-altă parte, atuncĭ vine aspida şi suflă spre dînsele, şi de duhul eĭ să strică şi să împut oăle, de aceĭa strutocamilul are mare priveghere pînă cînd îşĭ clocește oăle şi scoate puĭ. Aşijdeiea şi întunecatul satana cînd vede că creştinul stă spre rugă, şi vorbeşte către Dumnezeŭ, şi este plin de bunătăţĭ şi de cuvintele luĭ Dumnezeŭ, toate le lasă şi stă tot acolo ca doar ar strica bunătăţile luĭ ca şi aspida oăle strutocamiluluĭ. Pentru aceĭa fraţilor şi fiiĭ meĭ cînd veniţĭ în biserică şi vă rugaţĭ, să nu vă fie vorbele nicĭ gîndurile pentru soliĭ voştri, saŭ de semnile care veţĭ vrea să luaţĭ cuĭva, saŭ de aurul şi de argintul nostru, şi de alte avuţiĭ, ci să vă păziţĭ de toate lucrurile ce nu să cad, şi să aveţĭ minte întreagă către stăpînul cel de sus Domnul nostru Isus Hristos, zioa şi noaptea şi în toată vremea, ca să pogoare şi să vie căldura Dumnezeireĭ luĭ în minţile noastre de la dreapta luĭ cea puternică şi tuturor biruitoare, şi să se umple inimele noastre de Duhul sfînt. Că atuncea se vor deschide inimele noastre, şi veţĭ vărsa lacrămĭ calde din ochiĭ voştri, cum zice Dumnezeescul Ioan Lestvicĭnicul, tot omul carele varsă lacrămĭ pentru jale, acelea nu sînt primite la Dumnezeu, ĭar cela ce varsă lacrămĭ în sfintele rugăciunĭ, fiind aprins de dragostea luĭ Hristos, acele lacrămĭ vor fi primite şi plăcute luĭ Dumnezeŭ. Drept aceĭa vă trezviţĭ şi vă rugaţĭ să nu intraţĭ în păcate, ci să fiţĭ luĭ Dumnezeŭ jertfă vie şi nevinovată, şi vă veţĭ bucura şi vă veţĭ veseli cum

www.dacoromanica.ro

zic: despre strutocamil cînd își vede puii eșind din oă.

ALTĂ INVĂȚĂTURĂ

A lui Neagoe Basarab către iubitul său cocon și către alți domni cum și în ce chip vor cinsti pre boeri și pre slugile lor, care vor sluji cu dreptate.

——

Veniți la mine fiii mei veniți, și vă apropiați către sfatul mieu cel bun. Intăi să cade să aveți credință, dragoste și nădejde către Dumnezeu, că dragostea este mai mare decît toate. După dragoste ă aveți lauda lui Dumnezeu care-i place lui, și smerenia, că Domnul nostru Isus Hristos așa învață pre Apostolii săi și le zise: *învățați-vă de la mine că sînt blînd și smerit cu inima.* Vedeți fiii mei cît este de bună smerenia, că însuși Domnul nostru au învățat pre ai săi ucenici și le-au zis: fiți blînzi și smeriți. Așijderea și eu vă învăț după cuvîntul Domnului. Că de veți fi smeriți Dumnezeu vă va învăța, iar de veți fi blînzi Dumnezeu va trimete mila sa de va fi cu voi. Eu fiii mei am o grădină, și această grădină cu darul și cu ajutorul lui Dumnezeu între multele mele osteninte și nevointe o am făcut și o am crescut frumos și bine. Grădina acea și creșterele cele frumoase din

www.dacoromanica.ro

trînsa sînt boierii mei ceĭ marĭ şi cinstiţĭ pre care ĭ-am îngrădit cu gard ca cu zid de peatră, şi am apărat grădina mea ca nu cumva să îndrăznească cine-va să între în trînsa şi să strice ceva din ostenelele mele. Deci acĭa osteneală a mea şi grădină, şi acele creşterĭ ce le apărai, crescură frumoase şi înfloriră, şi eŭ tot subt umbra lor şi a florilor lor ma-m răcorit, şi ochiĭ meĭ să răvenea de roa şi de veselia florilor lor, şi nu numaĭ ce mă veselea cu veseliĭ şi mă bucura, ci încă era bucuroşĭ pentru mine şi capetele să şi le pue şi sîngele să şi-l verse toţĭ. Iar cînd veni porunca lui Dumnezeŭ să mă mut din lumea aceasta, şi să meargă trupul mieŭ în pămînt cum este poruncit de cel ce l-aŭ zidit, ĭar sufletul să meargă subt ceruri să se ispitească de toate lucrurile cele bune, saŭ de cele rele, atuncea pricepură şi cunoscură slugile mele şi grădina mea, că făr de mine vor să se dezgrădească, şi eŭ voĭ să mă desparţ de dînşiĭ, şi va să rămîe acea grădina dezgrădită şi ca o pustie. Veniră toţĭ şi plîngea către mine şi eŭ către dînşiĭ, şi eram toţĭ în nişte grijĭ şi în nişte scîrbe făr de seamă, şi suspinam uniĭ către alţiĭ, şi cu multe lacrămĭ şi obide mă întreba zicînd: doamne şi stăpîne dar acum pre noĭ, grădina ta pre a cuĭ samă ne laşĭ dezgrădiţĭ? dar de va-intra cine-va între noĭ şi ne va pustii, ce vom face? ĭar eŭ le zisei: fiiĭ meĭ slava lumiĭ aceştia aşa este, făr de grădină, şi făr de credinţa, şi făr de tocmeală, că iată veni porunca Dumnezeuluĭ mieŭ

www.dacoromanica.ro

la mine, ca să mă despart acum de voĭ și voĭ de mine, și îotr-alt chip nu poate fi, ci numaĭ am a răspunde, și voĭ să zic: fie Doamne după voea ta și după cuvîntul tău. Deci fătul mieŭ voea și porunca luĭ Dumnezeŭ trebue să se umple, ĭar zidirea luĭ Dumnezeŭ care aŭ fost grădina mea, și slugile mele, care totdeauna mă umbrea cu florile lor, și ochiĭ meĭ ce revenea de roua lor, acum saŭ dezgrădit de mine și aŭ rămas pustie, ĭar acum fătul mieŭ eŭ te las să fiĭ gard grădiniĭ mele, și să o păzeștĭ cum o am păzit și eŭ, că dacă o veĭ păzi, si-ĭ veĭ fi gard ca zidul de piatră cum am fost și eŭ, atuncĭ cum cugetă eĭ să-și verse sîngele, și să-și pue capetele lor pentru mine, așa iși vor vărsa sîngele și-și vor pune capetele și pentru tine, saŭ pentru fiește-care domn, care va face și va păzi aceste învățăturĭ ale mele, și nicĭ o dată nu veți da spatele vrăjmașilor voștriĭ. Și cum mă umbrea și mă răcorea florile lor, și lua ochiĭ meĭ roă și veselie din florile lor, așa și pre voĭ vă vor umbri și vă vor răcori, și vor lua ochiĭ voștriĭ roă și veselie de la dînșiț. ĭar de vă va învăța cine-va să intrați în zidirea luĭ Dumnezeŭ, și în grădina mea cu săcurea făr de porunca luĭ Dumnezeŭ, atuncĭ voĭ aveți să dați sama înaintea Domnuluĭ nostru Isus Hristos, că eŭ nu vă învăț să faceți așa, ci vă învăț că se cade domnuluĭ, carele își caută de grădina sa să o curățească de toate nuelile cele uscate care nu fac rod. Insă culege și cu judecată, că și sfînta Evanghelie zice: *pomul care nu face rod bun din pămînt să va tăia, și*

www.dacoromanica.ro

să va arunca în foc, şi într-alt loc zice : cel ce va erta greşalele oamenilor, acela încă va fi ertat de la Dumnezeŭ, ĭar cine nu va erta greşalele oamenilor, acela nu va fi ertat de Dumnezeŭ la casele luĭ David, unde să va sfîrşi frica cea mare. Dar şi de ar fi grădina fără de roadă, cu pomĭ pădureţi, tot nu l tăia îndată, ci-l curăţeşte de toate *cranghinile* cele uscate, şi să sapĭ gunoiul de la rădăcina luĭ pîn la un an, doar va face roadă, şi atuncĭ va fi ĭar grădină cum aŭ fost şi maĭ înainte, ĭar de nu să va întoarce să facă roadă, atuncĭ în mînă îţĭ este să facĭ cum îţĭ este voea. Aşa fătul mĭeu slugile tale, care-ţĭ vor greşi nu le tăia pentru cuvintele oamenilor, nicĭ îl băga în foc, ci-ĭ iartă greşala, măcar de ţ-ar fi greşit, şi l învaţă, ca doar s-ar întoarce să fie ca alte slugĭ, care-ţĭ vor sluji cu dreptate. Iar de nu să va întoarce eştĭ volnic să-l taĭ ca şi pre acel pom sterp. Insă iată că te învăţ, să nu fie adeseorĭ păharul tău plin de sînge de om, că acel sînge care vreĭ tu să l verşĭ fără de milă, veĭ să daĭ seama de dînsul înaintea luĭ Dumnezeu, cum zice sfîntul Efrem Sirul: cîtă jale va fi cînd vor merge slugile şi argaţiĭ noştrĭĭ înaintea noastră întru împărăţia ceruluĭ, ĭar noĭ domnĭ vom rămînea înapoĭ osîndiţĭ batjocoriţĭ. Oare maĭ bine este să rămînem afară cu semeţia şi cu volnicia noastră, şi să nu vedem faţa luĭ Hristos Dumnezeuluĭ nostru, au maĭ bine este să umblăm după cuvintele luĭ Hristos, şi să dobîndim viaţa de vecĭ care nu trece nicĭ odată în vecĭ, Amin.

www.dacoromanica.ro

INVĂȚĂTURĂ

A lui Neagoe Basarab către coconii săi, și către alți de Dumnezeŭ aleși domni, cum vor pune boierii și slugile lor la boerie și la cinste, și cum îi vor scoate dintr-acestea pentru lucrurile lor cuvînt.

Iată fiiĭ meĭ și aleșiĭ luĭ Dumnezeŭ, și lumiĭ luĭ, cît mă putuĭ pricepe vă învăț, și de aceasta cum și în ce chip să cade domnuluĭ să-șĭ tocmească boĭeriĭ. Cînd vețĭ vrea să punețĭ boĭeriĭ, nu să cade să căutațĭ, căcĭ vă vor fi rudeniĭ și pentru aceĭa să-ĭ punețĭ, că aceĭa este fățărnicie. Dar de vețĭ fi avînd multe, saŭ de vor vrea rudeniile tale să aĭbă cinste și socoteală maĭ multă decît alțiĭ, cum s-ar zice: toate măririle pre dînșiĭ să se razime? de aceĭa cel ce va să fie domn adevărat, nu i să cade să aĭbă rudeniĭ, ci numaĭ slugĭ drepte, ĭar pre slugile care vor fi săracĭ și să vor fi nevoit, de vă vor fi slujit cu dreptate voĭ să-ĭ dațĭ îndărăpt, și să căutațĭ numaĭ rudelor voastre. Saŭ de vor zice cine-va: noĭ sîntem feciorĭ de boĭerĭ, și nu să cade să ne scoțĭ pre noĭ, și să puĭ pre ceĭ săracĭ să fie maĭ înainte de noĭ, saŭ de veĭ avea neamurĭ și rudeniĭ multe, și pline de viclenie și neomenie, și nu vor fi harnicĭ, saŭ din feciorĭ de boĭerĭ de vor fi fost părinții lor oamenĭ buniĭ, ĭar eĭ vor fi nevrednicĭ de ce treabă vă vor

www.dacoromanica.ro

fi voă? că ştiĭ că nu te-aŭ ales nicĭ te aŭ uns eĭ domn ci Dumnezeŭ, ca să fiĭ tuturor cu dreptate. Iar de vor fi rudeniile tale, şi feciorii de boĭerĭ oamenĭ bunĭ, de treabă, şi de folos va fi foarte bun lucru, să fie la cinste şi la boĭerii. Aceasta nu zic eŭ că este vre un lucru răŭ, ci bun şi se cuvine, şi pre ceĭ săracĭ, care să silesc şi să nevoesc de vă slujăsc să nu-ĭ depărtaţi şi să-ĭ dezlipiţi de lîngă voĭ, ci să fie şi eĭ aproape de feciorii de boĭer, că odată vă vor trebui şi eĭ să fie de ajutor cît vor putea. Şi de va fi maĭ harnic unul din ceĭ săracĭ, decît unul din feciorii de boĭerĭ, saŭ decît o rudă de ale voastre, voĭ să nu daţi acelora cinstea şi boeria în făţărnicie, ci să o daţi aceluĭa maĭ sărac dacă este este vrednic şi harnic, şi-şĭ va păzi datoria maĭ cu cinste de cît boieriul. Şi de vă vor zice saŭ din boier saŭ dintr-aceĭ săracĭ, să înălţaţi pe vre un lefegiŭ să-l puneţi spătar, saŭ cupar, saŭ căpitan, voĭ să socotiţi, că uniĭ aŭ avuţie şi daŭ mită celor ce-ţi zic ţie pentru dînşii, să nu vă grăbiţi nicĭ într-un chip să le umpleţi voile îndată, şi să scoateţi un vrednic şi să puneţi un nevrednic în locul luĭ. Ci să chĭemaţi omul acela înaintea voastră, şi să-l vedeţi de va fi harnic şi vrednic de acea cinste. Drept aceea să cade cînd veĭ boĭeri omul, şi-l veĭ pune saŭ la cinste mare saŭ la maĭ mică, să nu te pripeştĭ să-l puĭ îndată, ci întîĭ îl ispiteşte şi întreabă prin sfetniciĭ tăĭ. Iar de veĭ cunoaşte tu însuţi cu adevărat ce este şi maĭ bine, atuncea fă. Şi dacă

www.dacoromanica.ro

îl veĭ pune ĭar nu te grăbi pentru vre o părere, saŭ pentru cuvintele cuĭva să-l scoţĭ numaĭ decît că poate nu va fi vinovat. Ci cu multă socoteală şi chibzuĭală a ta cu care l-aĭ pus, cu aceea acum ţi să cade să-ţĭ eĭ sama cu minte bună şi să-l scoţĭ. Dacă va fi vinovat morţiĭ, tu-l poţi şi pĭerde, ĭar de nu va fi vinovat de moarte, ci va avea vină de altă ocară, tu-ĭarată vina care o au făcut să o vază, ĭar dacă va fi drept, şi pentru aceea va vrea să se tragă de slujbă, aceluĭa i să cade să-l ducĭ pînă la casa luĭ cu cinste ca să vază şi alţiĭ şi să se îndulcească de tine. Iar de va fi cine-va vrednic, şi harnic de cinstea luĭ şi-l va pîrî cine-va la tine, tu nicĭodată să nu te grăbeştĭ pentru acele pirĭ, să-l scoţĭ din cinste, că dacă-l veĭ scoate, nu-ţĭ va maĭ fi prietin. Iar cînd este vinovat, tu-ĭ arată vina să-şĭ o vază, şi să-şĭ o cunoască. Că atuncĭ nu va maĭ avea cum să aibă părere rea pe tine. Pentru aceea cîţĭ vor vrea să vie la tine la judecată, nicĭ odată să nu te grăbeştĭ să judecĭ, pînă nu-ĭ veĭ pune să stea de faţă înaintea ta, că de te veĭ grăbi pentru pîra lor să le facĭ judecată, saŭ să-ţĭ umpli voea mînieĭ tale, ce veĭ folosi ? nimic, fără numaĭ cît veĭ face greşală sufletuluĭ tăŭ. De aceea să socoteştĭ bine pentru greşalele oamenilor, şi să le arăţĭ toate înaintea lor, măcar de ar fi greşala omuluĭ cît de mare, căcĭ că şi tu încă veĭ să mergĭ să staĭ de faţă, unde sînt cumpenile cele drepte, acolo unde să vor împărţi dreptăţile. De veĭ fi măsurat cu măsură nedreaptă, saŭ

www.dacoromanica.ro

de veĭ fi judecat în fățărnicie, veĭ fi osîndit, ĭar de veĭ fi judecat și veĭ fi măsurat bine și pre dreptate, tu cu dreptățile tale te veĭ veseli în veciĭ vecilor, Amin.

INVĂȚĂTURĂ

A luĭ Neagoe Basarab, către fiul său Teodosie, și către alțĭ domnĭ, cum să cade domnilor să șază la masă, cînd vor mînca, și vor bea.

Fătul-mĭeŭ, cînd șade un domn la masă cu boierĭĭ săĭ, trupul luĭ poftește să mănînce și să bea, și să se veselească. De aceĭa fătul mĭeŭ să nu cumva să-ți slobozeștĭ mintea spre veselie, că omul în lumea aceasta șade între viață și între moarte. Ci să te socotești foarte bine, să nu-ți slobozeștĭ mintea de tot spre veselie, nicĭ spre întristăcĭune, că de te veĭ întrista toate slugile tale să vor întrista și să vor îngrija. ĭar de te veĭ veseli mult, acea veselie făr de măsură, va mînia pre Dumnezeŭ. De aceĭa maĭ bine să fie plăcută veselia ta luĭ Dumnezeŭ decît oamenilor, că nu te-aŭ ales nicĭ te-aŭ uns oameniĭ spre domnie, ci Dumnezeŭ te-aŭ ales și te-aŭ uns, și a aceluĭa plăcere să facĭ. De aceĭa cînd veĭ șădea la masă, te socotește să fie toate veseliile tale plăcute luĭ Dumnezeŭ, și lîngă tine maĭ sus să șază tot boierĭ și sfetnicĭ bunĭ și aleșĭ, ĭar oa-

www.dacoromanica.ro

menĭ nebunĭ şi răzvrătiţĭ nicĭ cum să nu ţiĭ lîngă tine, că zice Prorocul: *cu cuvioşii cuvios veĭ fi, şi cu aleşiĭ ales veĭ fi, şi cu ceĭ strîmbĭ te veĭ răzvrăti.* Drept aceea fătul-mieŭ şi eŭ după cuvîntul Proroculuĭ îţĭ aduc aminte şi te învăţ, că de veĭ fi în toate zilele cu ceĭ aleşĭ, în toate zilele şi în toate ceasurile te veĭ folosi de sfaturile şi de învăţăturile lor cele bune, ĭra de veĭ fi cu ceĭ nebunĭ şi răsvrătiţĭ, şi tu veĭ fi nebun şi răsvrătit. Şi ĭarăşĭ să cade domnuluĭ dacă va avea la masa sa glasurĭ şi cîntece să nu i să ducă mintea spre dînsele, saŭ către jocurile cele de multe feluri, care se fac şi vin numeluĭ vostru din partea ţărĭĭ. Că omul cela ce are tot gîndul spre cîntece şi spre jocurĭ ca acestea, acela n-are minte de ajuns. Dar cum veĭ putea fi tu domn, şi să te chiemĭ oamenilor sare şi izvor din care să se adape toţĭ oameniĭ, dacă ţĭ veĭ da mintea cu totul spre scopote şi spre jocurĭ ca acelea? că dacă vor vedea alţiĭ cum facĭ tu, şi aceĭa vor vrea ĭar aşa să facă, şi fiind tu domn vor vrea să privească la celea ce şi tu veĭ privi. Decĭ cum îĭ veĭ îndrepta şi-ĭ veĭ învăţa, aşa veĭ să le daĭ şi seama. Pentru aceĭa te învăţ şi eŭ fătul mieŭ, deţĭ e voea să fiĭ unsul luĭ Dumnezeŭ, şi să cade toate scopotile şi jocurile să le laşĭ jos, că aşa să cade domnuluĭ să-şĭ veselească oştile, dar mintea să nu-şĭ o plece către dînsele, dacă îţĭ este voea să fie desăvîrşit şi întreg ci acele scopote să răsune înaintea ta, şi voea oştilor tale încă să o umplĭ, încă tu te nevoieşte să umpli şi voea

www.dacoromanica.ro

Dumnezeului tău. carele te au uns, şi să nu-ţi îngreuezi trupul cu beţii, că mulţi zic bună este băutura cea multă. Dar cum este bună? că omul dacă se îmbată de are şi minte multă el o pierde, de are mîni viteze nici de un folos lui sînt, de ĭar fi picioarele repezi nimic nui sporesc, şi de are şi limbă dulce şi vorbitoare frumos, nici cu aceĭa nu poate grăi. Deci cum nu este rea beţia, cînd toate mădularile omului nici de un folos nu sînt trupului său, încă şi altă răutate izvorăşte şi ese de la beţie, că omul beţiv întăi trupul şi-l bolnăveşte, şi-şi sărăceşte casa, şi-şi pierde mintea. Deci dacă îşi pierde mintea el îşi pierde şi sufletul, saŭ ia să vedem cu beţia ce lucru de folos am făcut saŭ am dobîndit, făr decît ne am bolnăvit trupurile, ne am sărăcit casele şi ne-am perdut mintea. Deci dacă ne-am perdut mintea noi am dezlupit pre Dumnezeŭ de la noi, şi cel ce iubeşte băutură multă, acela nu se va chĭema următor luĭ Isus Hristos, ci va fi chĭemat ca un dobitoc. Apoĭ bine este iubeştĭ băutura cea multă şi să te chĭemĭ dobitoc? aŭ maĭ bine este să te chĭemĭ următor luĭ Hristos? însă slugilor tale le dă să bea din destul, şi tu încă să beĭ cu măsură, ca să poată birui mintea ta pe vin, ĭar să nu biruească vinul pre minte, şi să cunoască mintea ta pre minţile slugilor tale, ĭar să nu cunoască mintea slugilor pre mintea ta. La beţie pre nimĭnĭ să nu dărueştĭ, măcar de ţe ar fi sluga cît de dragă, saŭ de veţĭ avea vre o mînie pre cine-va de la trezie, tu să n-o arăţĭ

www.dacoromanica.ro

spre sluga ta la beție, și să-l urgisești. Saŭ de vor vrea să pîrască cine-va pre alții la tine la beție; tu săĭ îngăduești pîn la trezie, saŭ de-ți va greși vre o slugă fiind beat, tu îĭ îngădue pentru că tu l-aĭ îmbătat, și cum laĭ îmbătat așa îi și îngădue. Pentru aceĭa îți zic să nu dărueștĭ pre nimenĭ la beție, pentru că una-ți veĭ pierde din avuție, alta ți veĭ pune nume răŭ, că vor zice așa: bem acum la cel domn neharnic că este beat. Și dacă se îmbată el își pierde mintea și nu știe cuĭ le dă. Iată că sînt doă răutăți, că întîĭ îți perzĭ din avuția ta, ĭar a doa tu-ți dobîndești și nume de hulă. Și încă îți maĭ zic: la beție să nu te mîniĭ, nicĭ să osîndești pre niminĭ că și aceasta este alt lucru răŭ, și de poveste, că vor zice toți: să nu mergem să stăm să dvorim la acel domn, că dacă să îmbată el îșĭ perde mintea și are arțag, și ne va înfrunta saŭ poate ne va și perde. Pentru aceĭa fătul mieŭ te învăț, la beție nicĭ să dărueștĭ pre nimenĭ, nicĭ să urgisești, ci de-ți e voea să dărueștĭ pre cine-va, tu îl dărueste dimineața la trezie cu cuvinte dulcĭ, ca să-ți mulțumească cel cu darul, și să-ți sărute și mîna. Iar dacă îți e voea să te mîniĭ saŭ să urgisești pre cine-va, saŭ să-l judicĭ, judecăl dimineața la trezie cu toțĭ boieriĭ tăi, și-ĭ ia seama. Că dacă șăzĭ la masă nu este legea să judicĭ nicĭ să dărueștĭ, ci are masa obiceĭul săŭ de veselie, să se veselească toate oștile tale și slugile de tine. Așijderea cînd șăzĭ la masă și beĭ să aducĭ la masă boĭeriĭ ceĭ marĭ, și ceĭ al doĭlea, și ceĭ maĭ micĭ

www.dacoromanica.ro

şi pre alţiĭ pre toţĭ, să le păzeştĭ locurile, ca la a doa şădere să nu le schimbĭ rîndurile. Căcĭ că dacă nu-ĭ sluga ta la masă într-un loc, ĭar al doĭlea rînd tu-l puĭ maĭ jos, într-acel ceas i să întristează inima şi să scîrbeşte, că el să nădăjduia dintr-acel loc ce aŭ şăzut întîĭ, se cîştige alt loc maĭ sus; ĭar tu pentru unul carele-ţĭ este ţie maĭ drag tu-l daĭ maĭ jos. Pentru aceĭa i să întristează inima şi să vatămă ca cu o rană, că inima omuluĭ este ca sticla, care dacă se sparge nu o maĭ poţĭ cîrpi. Drept aceĭa fătul mieŭ cînd veĭ tocmi boĭeriĭ şi slugile la masă, şi îţĭ vor veni cineva din ceĭ ce-ţĭ vor fi maĭ dragĭ, şi vor sta în vorbă, să nu cumva să muţĭ pe vre unĭĭ din ceĭ maĭ din jos ca să puĭ pre ceĭ ce aŭ venit. Ci ceĭ ce sînt la masă aceĭa să şază unde iaĭ aşăzat. Iar celorlalţĭ care sînt ţie fraţĭ dăle bucate dinaintea ta şi vin şi le dă cu mîna ta să mănînce şi să bea, şi le dă şi cuvinte bune după ruga ta, că şi sfînta Scriptură mărturiseşte şi zice: unĭĭ maĭ bine se bucură şi se veseleso, şi maĭ bine mulţumesc de cuvintele cele bune de cît se mulţumesc alţiĭ de ospeţe şi de băuturĭ. Căcĭ că omul înţelept cît îĭ veĭ adaoge şi ĭ veĭ lungi cuvintele cele bune, atîta maĭ mult se va folosi şi va mulţumi, ĭar de-l veĭ veseli cu băutura şi cu mîncarea, maĭ rea răutate veĭ aţiţa într-însul. Aşa şi tu fătul mieŭ, de-ţĭ veĭ înfolosi slugile pururea cu cuvinte dulcĭ, tu încă veĭ dobîndi folos, ĭar deţĭ veĭ slobozi trupul spre beţiĭ făr de lucru, foarte răŭ te veĭ zminti, că băutura cea multă marĭ răutuţĭ face. Pentru aceĭa tre-

www.dacoromanica.ro

buĭe multă trezvie, să auzĭ ce zice Dumnezeŭ: păziţivă să nu cumva să se îngreueze inima cu mîncărĭ multe şi cu băuturĭ şi ĭar grăeşte cu Prorocul săŭ de zice: trezviţivă ceĭa ce beţĭ vin de vă îmbătaţĭ, şi plîngeţĭ că s aŭ luat din mijlocul vostru veselia şi bucuria, şi bun lucru este a să feri omul de băutura cea multă, că ĭar zice Scriptura: în lemnele cele multe se face foc mare, şi în bucatele cele multe se aţiţă curvia şi cum aţîţă şi face untul văpae, aşa şi vinul rîdică pofte de curvie, si cum nu se va îmbogăţĭ lucrătorul beţiv, aşa şi sufletele care iubesc beţia nu vor îmulţi bunătăţile, ci şi cele ce vor avea le vor perde. Fătul mĭeŭ dacă beĭ vin nu te lăuda nicĭ te face bărbat, că pre mulţĭ aŭ perdut vinul, şi multe răutăţĭ aŭ făcut. Vinul aŭ golit trupul cel de ruşine al luĭ Noe. Vinul făcu pre Lot de să împreună cu amîndoă fetele sale trupeşte. Vinul prăvăli pre bărbatul şi viteazul Samson pîn în sfîrşit, care să născuse din făgăduinţă şi din muiere stearpă, şi n-aŭ maĭ fost alt om nicĭ odată vîrtos ca dînsul nicĭ va maĭ fi, că zice Scriptura: era un om din seminţia luĭ Dan, pre care-l chĭema Noe, şi muĭerea luĭ era stearpă şi feciorĭ nu făcea, ĭar Ingerul luĭ Dumnezeŭ se arătă muĭerĭĭ şi zise către dînsa: iată tu eştĭ stearpă şi feciorĭ n-aĭ făcut, ĭar de acum să ştiĭ că veĭ începe rod, şi veĭ îngreca şi veĭ naşte fiŭ, dar să te păzeştĭ să nu beĭ vin nicĭ rachiŭ, şi nimic spurcat să nu mănîncĭ (că acel cocon va fi sfinţit luĭ Dumnezeŭ din pîntecele mîne-sa). Deci muĭerea mer-

www.dacoromanica.ro

se şi spuse bărbatuluĭ săŭ toate cîte-ĭ zisese Ingerul, ĭar Manoe se rugă luĭ Dumnezeŭ şi zise: o Doamne cela ce aĭ trimes pre omul luĭ Dumnezeŭ la noĭ! trimete-l şi acum să ne înveţe ce vom face coconuluĭ dacă se va naşte? şi ascultă Dumnezeŭ rugăciunea luĭ Manoe, şi ĭar veni a doua-oară Ingerul luĭ Dumnezeŭ la muĭere, ĭar Manoe bărbatul eĭ nu era cu dînsa, că muierea era la cîmp, decĭ muĭerea alergă şi spuse bărbatuluĭ eĭ zicînd: ĭar mi să arătă bărbatul acela ce venise în cutare zi la mine, şi se sculă Manoe, şi merse după muĭerea luĭ, şi dacă ajunse zise către acel bărbat: aŭ doar tu eştĭ bărbatul cela ce aĭ grăit cu muĭerea mea? ĭar Ingerul zise eŭ sînt: Manoe zise: fie acum după cuvîntul tăŭ, dar coconul ce lucru va avea şi ce i se va cădea a fi? Ingerul zise: de toate cîte am zis muĭerĭĭ tale să se păzească, şi ce se va face în vie să nu mănînce, şi vin să nu bea, nicĭ ceva spurcat să nu mănînce, că acesta carele să va naşte din făgăduinţă va ucide pre leŭ ca pre un ied, şi după cîtă-va vreme din capul leuluĭ va da părinţilor luĭ mere de vor mînca, şi va judeca Israilul în 20 de anĭ. şi cu o falcă de măgar va ucide 1000 de oameniĭ şi va lua poarta cetăţiĭ dintr-amîndouă ţîţînile, şi cu toate încuetorile, şi o va duce în vîrful munteluĭ înaintea Hevronuluĭ, şi stîlpiĭ caseĭ încă ĭ va lua în mînĭ şi-ĭ va clăti şi va surpa casele, şi tăriile ce vor fi făcute pre dînşiĭ şi pre 3000 de oameni ce vor fi în trînsele îĭ va prăpădi. Insă pe urmă peri şi acesta ucis de necredincioasa şi vicleana curvă Dalida.

www.dacoromanica.ro

Dar tu o suflete! fiind mai neputincios, şi mai slab ce veĭ zice: o vicleană Dalido! cum uciseşĭ pre minunatul şi tarele bărbat pre Samson? cu adevărat într-această lume nu este mai rea şi mai amară decît muĭerea. Incă mai ascultă fătul mĭeŭ să-ţĭ mai spuĭ ş-altă poveste ĭar din sfînta Scriptură. Olofern, vizirul luĭ Nabohodonosor împăratul, pentru beţie peri, şi cu toate oştile luĭ, că zise către Vagav hadîmul său: pasă la acea ovreică şi-ĭ zi să vie să se ospeteze cu noĭ, că ne vor rîde Asirienii dacă o vom lăsa să se ducă, şi să nu ne împreunăm cu dînsa trupeşte, că era acea muĭere foarte frumoasă şi chipeşă, şi numele eĭ Iudita şi zise: o jupîneasă nu-ţĭ fie ruşine! ci pasă la stăpînul mĭeŭ Olofern de mănîncă cu dînsul şi bea vin cu veselie, ĭar ea zise: dar eŭ ce sînt să staŭ împotriva stăpînuluĭ mĭeŭ, eu tot ce va pofti el voĭ face, şi ce va fi luĭ drag a face mie încă va fi veselie şi de bucurie în toată viaţa mea. Şi să sculă Iudita, şi să împodobi frumos şi se îmbrăcă în haine bune, şi cu alte podoabe muĭereştĭ cu toate se împodobi, şi-şĭ luă slujnica cu dînsa, şi merse de stătu înaintea luĭ Olofern, ĭar el dacă o văzu i să răni inima de dînsa şi o pofti foarte, şi tot aştepta vreme să se împreune cu dînsa, şi-ĭ zise Olofern: acum bea, mănîncă şi te veseleşte, că aĭ găsit milă înaintea mea, ĭar Iudita zise: mîncavoĭ şi voĭ bea domnul şi stăpînul mĭeŭ, că astăzĭ să înalţă sufletul mĭeŭ mai mult decît în toate zilele vieţiĭ mele şi luă de mîncă şi bău cu dînsul din bucatele

www.dacoromanica.ro

care-ĭ gătise slujnica eĭ, ĭar inima luĭ Olofern tot era rănită de pofta eĭ, şi să veseli Olofern şi bău vin mult pentru dragostea eĭ, atîta cît nu băuse nicĭ odată din naşterea luĭ. Iar dacă înserà se duserà toate slugile lui cine-şĭ pre la conac, şi Vagav închise uşile cortuluĭ şi să duse şi el, că era toţĭ îngreuiaţĭ şi biruiţĭ de vin, şi Iudita rămase singură în căsuţa cea maĭ din lăuntru, ĭar Olofern zăcea în pat beat şi adormit foarte tare. Decĭ zise Iudita către slujnica eĭ, pasă afară de stăĭ înaintea cortuluĭ şi păzeşte şi făcu aşa, ĭar Iudita se rugă luĭ Dumnezeŭ cu lacrămĭ zicînd: Doamne Dumnezeul luĭ Israil, caută într-acest ceas spre lucru mînilor mele, şi mă învredniceşte să săvîrşesc ce-am cugetat, nădăjduindu-mă spre tine că voiŭ face lucrul acesta. Şi dacă zise aşa: se apropie de patul luĭ Olofern şi-ĭ luă sabia luĭ de la căpătăĭ, şi dacă o scoase din teacă îl apucă cu o mînă de păr, şi-şĭ rîdică ochiĭ la cer şi zise: Doamne Dumnezeul luĭ Israil, întăreştemă într-acest ceas, şi-l lovi de doă orĭ preste grumazĭ, şi-ĭ tăe capul îl băgă în traista eĭ, care purtase bucate, şi-l dete slujnicieĭ, şi eşirà amîndouà din tabără cum le era obiceĭul, să iasă la vreme de rugăciune. Vezĭ fătul mieŭ cum plăteşte de răŭ beţia. Drept aceĭa să nu zăboveştĭ la beţie, ci cît poţĭ fugĭ de beţie, ca de focul unuĭ cuptor. Aşijderea şi Irod pentru beţie tăe pre Dumnezeescul Ioan Botezătorul, de al căruĭa traĭ şi bunătăţĭ şi el să mira, ĭar fiind biruit de vicleşug îl ucise ca un nebun şi ca un turbat. Aşa şi tu ticăloase

www.dacoromanica.ro

suflete fiind împresurat de mîncărĭ multe şi de băuturĭ de vin, te veĭ întoarce în necurăţiĭ, şi veĭ face lucrurĭ de periciune. Pentru aceĭa încăĭ de acum fugĭ de acestea cu nevoinţă ca să nu urmezĭ amărăciunilor, că zice Prorocul: amar celor ce se scoală de dimineaţă, şi caută rachiul şi seara beu vinul cu alăute şi cu tobe, şi cu surle, ĭar lucrurile luĭ Dumnezeŭ nu ştiu, nicĭ nu le caută. Amar şi ţie ticăloase suflete că eştĭ făr de ruşine şi totdeauna facĭ lucrurĭ de ocară şi de batjocură şi nu-ţi este ruşine nicĭ frică, ci aĭ dobîndit chip şi obraz de curvă, şi la toţĭ cauţĭ făr de ruşine, şi în toate zilele mîniĭ pre Dumnezeŭ cu lucrurĭ rele şi cu cugete viclene, şi nuţĭ este frică nicĭ teamă. O nebune! dar cum socoteştĭ că veĭ putea scăpa de mînia luĭ cea neoprită, şi de osînda ce va să-ţĭ cază asupra? drept aceĭa să nu cumva să nu grijeştĭ saŭ să nu bagĭ samă de mîntuirea ta, ci pînă aĭ vreme de pocăinţă fă bine, şi tot ce place luĭ Dumnezeŭ, pentru că el macar de este iubitor de oamenĭ şi mila luĭ întăreşte toată firea omenească, dar este şi judecător drept. De aceĭa să nu te amăgeştĭ saŭ să te înşale inima saŭ firea cumva, că va putea cine-va din ceĭ ce fac răŭ să dobîndească împărăţia ceruluĭ şi să intre în lăcaşul dreptĭlor, afară de ceĭ ce vor face voia luĭ, şi vor păzĭ învăţăturile şi poruncile luĭ. Că aşa zice Prorocul: *Doamne cine va lăcui în lăcaşul tăŭ? saŭ cine să va sălăşluĭ în muntele cel sfînt? cel ce umblă făr de prihană şi face dreptate, şi cel ce grăeşte adeverinţă în ini-*

www.dacoromanica.ro

ma luĭ, carele n-aŭ înşalat cu limba luĭ, şi n-aŭ făcut răŭ vecinuluĭ săŭ, nicĭ aŭ avut împutăciune despre aproapele luĭ, cel ce s-aŭ jurat vecinuluĭ săŭ şi nu s-aŭ lepădat, şi nu-şĭ aŭ dat banii în camătă, şi pre ceĭ nevinovaţi nu i-aŭ vîndut. Cel ce va face acestea nu se va ruşina în veac. Acestea toate le-aĭ auzit o suflete în toate zilele din sfintele Scripturĭ! ĭar tu nebune nu vruseşĭ să înţelegĭ, ci te-aĭ lunecat spre pofte de ocară şi de ruşine. Dar atuncea la giudecata ce gîndeştĭ a face o neinţelepte, fiind gol de toate bunătăţile? de aceĭa încăĭ te păzăşte, şi te părăsăşte şi te lasă de lucrurile tale cele spurcate şi te apropie de acum înainte către pocăinţă, şi fă lucrurĭ bune înaintea Dumnezeuluĭ tăŭ ca să eĭ şi tu de la dînsul binele cel ceresc, şi să fiĭ făgăduit veseliei ceĭ Ingereştĭ, învrednicindute slaveĭ Dumnezeuluĭ celuĭ ce este în Troiţă, că aceluĭ este toată împărăţia, şi puterea, şi slava, în vecĭ netrecuţĭ şi nesfîrşiţĭ, Amin.

INVĂŢĂTURĂ

A luĭ Neagoe Basarab, către fiul săŭ Teodosie Basarab, şi către alţĭ domnĭ, pentru solĭ şi pentru războae.

O fătul-mieŭ Teodosie şi voĭ alţĭ domnĭ şi fraţĭ, eŭ cît am putut cunoaşte şi a pricepe

www.dacoromanica.ro

despre rîndul solilor vă sfătuesc cum să cade-aĭ cinsti cînd vor veni la sfat, şi vor fi oameniĭ marĭ, că aceştiĭ soli care vin la voi, uniĭ vin ca să facă jurămînt şi legătură, alţiĭ vin ca să facă pace, alţiĭ ca să vorbească niscare lucruriĭ de treabă, pentru dragostea şiĭ pentru prietenie, ĭar *aorea* vin şi cu cuvinte aspre şi de vrajbă, cum le este porunca de la domniĭ şi stăpîniĭ lor, că la domn vin mulţiĭ soli din multe părţi, şi cu multe feluriĭ de soliĭ însă voĭ să nu cinstiţiĭ numaĭ pre ceĭ ce vă vor aduce veştiĭ bune, ci şi pre ceĭ ce vă vor aduce veştiĭ răle, ca aşa se cade să fie toţiĭ cinstiţiĭ de voĭ. Că pentru aceĭa puţină cinste ce le veţiĭ face, eĭ mult vor lăuda numele vostru şi-l vor înălţa. Şi unuĭ domn cu minte nu-ĭ trebuĭeşte într-această lume altă avuţie fără numaĭ numele cel bun. Căcĭ că dacă va avea nume bun, toate le va avea, ĭar domnul cela ce este scump şi caută tot spre avuţie, şi nu dă pentru scumpetea luĭ nimuluĭ nimic, acela însuşĭ perde numele cel bun, şi avuţia de nicĭ un folos nu-ĭ va fi. Pentru aceĭa eŭ te învăţ fătul mieŭ, şi pre dumneavoastră alţiĭ fraţiĭ şi domniĭ pre toţiĭ să faceţiĭ aşa cum zic eŭ, că mie-mĭ pare să fie maĭ bun numele cel bun, decît avuţia cea multă, că de veţiĭ fi îndurătoriĭ şi darnicĭ în viaţa voastră, numele de bine nu se va uita nicĭ odată, ci să va pomeni şi după moarte. Că omuluĭ din toată avuţia luĭ nimic nu i să va cunoaşte fără numaĭ numele cel bun, şiĭ bunătăţile ce va fi făcut pre această lume.

www.dacoromanica.ro

Drept aceea fraţiĭ meĭ cînd auziţĭ că vin la voĭ solĭ marĭ, care cred în Domnul nostru Isus Hristos şi Preacurateĭ luĭ maĭcĭ, voĭ să trimiteţĭ înaintea lor cinste şi bucate şi băutură din destul, pînă vor veni la scaunul vostru cel domnesc, şi atuncea toţĭ boĭeriĭ voştrii să fie strînşĭ lîngă voi şi împodobiţĭ frumos, şi sfetniciĭ ceĭ bătrînĭ, nicĭ odată de lîngă tine să nu se dezlipească. Iar după ce vor veni să-ĭ orînduiţĭ la gazdă bună, şi să porunciţĭ ca să aĭbă toate de ajuns, pentru că aceasta e cinstea solilor. Gazda solilor să nu fie aproape de voĭ, de grădinile în care vă plimbaţĭ voĭ cu sfetniciĭ voştriĭ, *pă sol* să nu-l ţineţĭ şi să-l zăboviţĭ mult, ci numaĭ 2 zile saŭ 3 pînă să va odihni. După aceia să-l chemĭ şi în ziua ce veĭ vrea să-l chemĭ, întîĭ să împodobeştĭ jăţiul tăŭ cu ce-ţĭ va fi dat Dumnezeŭ, şi tot divanul tăŭ, şi toate casele, şi să te împodobeştĭ şi tu cu haine frumoase, şi maĭ vîrtos să te îmbracĭ în dragostea şi în puterea luĭ Dumnezeŭ, dacă îţĭ este voea să-ţĭ fie într-ajutor, şi să eşĭ cu mare slavă să şăzĭ în jăţiul tăŭ cu multă smerenie, şi sfetniciĭ tăĭ ceĭ bătrînĭ să şază pre scaunele lor, unde le este locul şi li să cade, ĭar boĭeriĭ ceĭ tinerĭ să fie împodobiţĭ cum se cuvine, şi să stea toţĭ d-arîndul împrejurul tăŭ, asemenea şi alte slugĭ toate să stea pre rînd care unde-ĭ va fi locul. Decĭ să aveţĭ din trînşiĭ cîţĭ-va oamenĭ vrednicĭ şi să-ĭ trimiţĭ să chĭeme solul să-şĭ dea solia, ĭar tu să şezĭ şi sa cugeţĭ de cele Dumnezeeştĭ, ĭar nu de cele lumeştĭ şi de nimic, şi după ce va

www.dacoromanica.ro

veni tu să asculţĭ toate cuvintele luĭ cu socotinţă şi cu luare aminte, saŭ de vor fi bune saŭ rele, saŭ blînde saŭ aspre. Toate să le ţiĭ în mintea ta, şi nimic din trînsele să nu uiţĭ, şi nicĭ să te bucurĭ mult, căcĭ va spune cuvinte bune, nicĭ ĭar să te mîniĭ căcĭ va spune şi va zice cuvinte de răŭ, ci-l întreabă de toate cu blîndeţe şi cu smerenie, şi după ce-ţĭ va răspunde că ce mi-aŭ zis stăpînul mieŭ toate le am grăit, atuncĭ tu să nu-ĭ maĭ răspunzĭ nicĭ un cuvînt împotrivă, că de veĭ maĭ răspunde ceva nimic nu veĭ folosi, că cuvîntul este ca vîntul, dacă ese din gură nicĭ într-un chip nu-l maĭ poţĭ opri, şi măcar de te aĭ căi şi ziua şi noaptea nimic nu veĭ folosi. Ci dacă îşĭ va da solul solia ĭar să-l trimiţĭ să-l petreacă cu cinste pînă la gazdă, şi după solie ĭar să-l cinsteştĭ, şi toate cuvintele luĭ cîte aŭ zis să le ţiĭ în minte şi nimenĭ să nu te ştie, ci de-ţĭ vor fi adus veştĭ şi cuvinte măcar bune măcar rele tu să nu te întristezĭ, ci să aibĭ faţă şi chip vesel către toţĭ, şi să întrebĭ întîĭ cu dragoste şi cu dulceaţă pre boĭeriĭ tăĭ ceĭ marĭ, şi pre sfetniciĭ tăĭ ceĭ bătrînĭ, şi le zi aşa: fraţiĭ meĭ boieriĭ bătrînĭ, şi iubiţiĭ meĭ sfetnicĭ, acum cest sol aŭ venit la noĭ şi am văzut toate vorbele luĭ şi cuvintele luĭ le-am auzit, de aceĭa vă întreb pre dumneavoastră boĭeriĭ meĭ ceĭ bătrînĭ pre toţĭ, că sînteţĭ bătrînĭ şi aţĭ văzut multe lucrurĭ şi bune şi rele. Şi acum trebueşte să vă sfătuiţĭ împotriva sfatuluĭ soluluĭ, că voĭ sînteţĭ îndreptarea mea şi nădejdea mea, şi cît veţĭ putea maĭ bine

www.dacoromanica.ro

atîta să socotiţĭ, ca să putem da răspuns bun solului împotriva cuvintelor luĭ, ca doar de va da Dumnezeŭ de va fi răspunsurile noastre maĭ bune şi maĭ cinstite decît cuvintele solului, care aŭ adus la noĭ de la domnul săŭ. Aşa să ţĭ întrebĭ toţi boĭeriĭ, ĭar tu nicĭ un răspuns să nu le daĭ, ci numaĭ ceĭ ascultă pre toţĭ cu dragoste şi-ĭ întreabă să nu-ţĭ fie ruşine saŭ să te ţiĭ mare, cugetînd saŭ zicînd în inima ta, eŭ fiind domn cum poate fi de întreb toţi boeriĭ meĭ de sfat, şi eĭ sînt slugĭ mie, că şi ei sînt robiĭ luĭ Hristos.* Dar de vor fi îngăduind uniĭ dintr-înşiĭ luĭ Dumnezeŭ maĭ bine de cît tine? pentru că tot domnul care nu-şĭ va întreba boeriĭ de sfat, acela nu face bine, că singur Pavel Apostolul mărturiseşte şi zice: nicĭ o dată nu vom putea noĭ ajunge în urma moşilor noştriĭ, şi la Evanghelie încă grăeşte Domnul nostru Isus Hristos şi zice: *amar celuia ce să sfătueşte singur şi pre altul nu întreabă.* Drept aceĭa şi voĭ fraţilor, nu vă sfătuiţĭ numaĭ în cine-va, ci de toatè singurĭ întrebaţĭ pre boeriĭ voştriĭ, şi pre sfetniciĭ voştriĭ. O fătul mieŭ şi voĭ fraţilor! cît este de bine să mîngîeaţĭ pre boerĭ şi pre slugile voastre în toată vremea şi să vă sfătuiţĭ cu dînşiĭ în tot ceasul, să luaţĭ sfat şi de la ceĭ marĭ, şi de la ceĭ al doĭlea, şi de la ceĭ maĭ de jos, că aşa să cade să vă sfătuiţĭ cu dînşiĭ toate sfaturile, şi care vor fi maĭ bune voĭ le priimiţĭ în inimile voastre, ĭar care nu vă vor fi de folos voĭ le lăsaţi, şi să nu opreştĭ pre niminĭ să nu grăiască la sfat,

www.dacoromanica.ro

zicînd: că cuvintele tale nu ne sînt nicĭ de-o treabă că grăiştĭ nişte cuvinte în zadar, ci toate cuvintele a le tuturor le priimeşte a fi bune, pentru cinstea voastră, pentru că tot sfetniciĭ şi boeriĭ fac sfaturile. Iar dacă să isprăveşte şi să tocmeşte sfatul bine şi cum să cade, decĭ numaĭ lauda şi pohvala domnuluĭ este preste toată lumea, ĭar sfetniciĭ şi boeriĭ întru nimica nu să pomenesc, şi zic toţĭ harnic şi vrednic, şi înţelept domn este acesta, şi vrednic de a să pomeni şi de a să ferici în toate lucrurile luĭ. Iar de să va zminti sfatul şi nu va fi sfat bun şi cu chibzuială, decĭ niminiĭ nu va învinovăţi pre sfetnicĭ nicĭ pre boierĭ, ci numaĭ pre domn, şi vor zice: acesta este domn nebun şi nu i să cade luĭ să fie între domnĭ. Pentru aceĭa trebue să te sfătueşţĭ cu boeriĭ în tot ceasul, măcar de sînteţĭ domnĭ puternicĭ, că domnul să socoteşte ca un deal mare şi înnalt, cînd are nişte păzitorĭ foarte buniĭ de-l păzesc şi-l curăţesc de toate uscăciunile şi secăturile, şi de alte lucrurĭ care nu sînt de treabă, decĭ păn îl curăţăsc păzitoriĭ, şi-l păzesc de toate răutăţile şi primejdiile el creşte frumos şi face multe feluriĭ de florĭ, şi să înnalţă minunat şi frumos, şi să laudă numele luĭ preste tot pămîntul, ĭar numele păzitorilor luĭ niminiĭ nu le maĭ pomeşte. Iar dacă-l părăsesc păzitoriĭ şi nu-l maĭ păzesc, el să pustieşte şi nicĭ locul nu i să cunoaşte, şi numele luĭ piere şi trece ca o umbrĭă. Aşa şi domnul păn îl păzesc sfetniciĭ şi boeriĭ luĭ ceĭ bătrînĭ cu sfat bun, şi-l curăţesc de toate

www.dacoromanica.ro

sfaturile cele rele, și de năravurile cele rele, lauda luĭ și înțelepcĭunea i să întinde preste tot pămîntul și numele luĭ cel bun se proslăvește prin toate țările, și zic toțĭ: tu eștĭ maĭ vrednic și maĭ înțelept de cît toțĭ, ĭar nu zic că fac boeriĭ voștriĭ acele sfaturĭ, și laudă tot pre domn și numele luĭ proslăvesc. Iar boeriĭ măcar de și fac eĭ sfaturile cele bune, nimenĭ nu-ĭ știe nicĭ îĭ laudă. Pentru aceĭa este bine să priimițĭ sfaturile cu bucurie, ca să nu se umple cu voĭ cuvintele carele zic în sfînta Scriptură așa: *amar celuĭa ce să socotește el însuși deosebĭ, ĭar pre alt pre nimenĭ nu întreabă de sfat că acela nu este nicĭ de o treabă domnuluĭ săŭ și să pierde el însuși și să va chiema nebun pentru semeție.* Drept aceĭa fraților, și fătul mĭeŭ pre toțĭ boeriĭ voștriĭ să-ĭ mîngîețĭ și să ziceți către dînșiĭ: auziți boerĭ, ĭată ce cuvinte ne-aŭ adus solul astăzĭ, decĭ acum vă sfătuițĭ, să știm ce răspuns îĭ vom da în potriva soliĭ luĭ, așa zi către boeriĭ tăĭ și le dă pace să facă sfat înaintea ta, ĭar tu fătul mĭeŭ să tacĭ, să nu zicĭ nimic înaintea lor, ci numaĭ să bagĭ samă să vezĭ potrivise-vor sfaturile lor cu cuvintele soluluĭ, aŭ ba. Decĭ dacă veĭ cunoaște că aŭ cuvinte de a să potrivi cu a le soluluĭ, tu le zi așa: acum păsațĭ toțĭ pe la gazde și vă maĭ sfătuițĭ deosebĭ astăzĭ și pînă dimineață, și vă rugațĭ luĭ Dumnezeŭ doar ne va descoperi alte sfaturĭ maĭ bune ca să nu poată a ne birui solul nicĭ într-un cuvînt. Și dimineață ĭar să veniți la mine să-mĭ spuneți cum ațĭ maĭ gîndit. Decĭ dacă vor

www.dacoromanica.ro

merge eĭ pre la gazde, ĭar cuvintele lor să fie înfipte în inima ta, ca şi ale soluluĭ, şi sculîndute de acolo, pasă în casa ta cea de odihnă, şi-ţĭ curăţeşte inima cu toate bunătăţile, şi-ţĭ vino în toată mintea, şi te roagă luĭ Dumnezeŭ, şi Preacurateĭ luĭ maicĭ şi zi: *Doamne Dumnezeul mieŭ spre tine năddjduiiŭ, izbăveşte mă de toţi ceĭ ce mă gonesc, şi mĭ mîntueşte ca să nu apuce cînd va ca leul sufletul mieŭ*, şi-mĭ dă Doamne cuvînt bun şi inimă treazĭ ca să pricep, şi-mĭ trimite cuvînt şi vorbe din destul de la dreapta ta cea puternică, ca cu ajutorul şi cu sfatul tăŭ să biruim cuvintele şi vorbele soluluĭ, că tu eştĭ cel ce grăeştĭ bine toate Hristoase Dumnezeul nostru, şi ţie trimitem laudă în sus cu făr de începutuluĭ tăŭ tată, şi cu bunuluĭ şi făcătoruluĭ de viaţă Duh, acum şi pururea şi în vecĭ Amin. Decĭ dacă te veĭ ruga aşa, tu socoteşte cuvintele soluluĭ şi ale boerilor tăĭ, decĭ te chibzueşte şi tu cu mintea ta, doar de-ţĭ va da Dumnezeŭ pricepere maĭ bună de cît tuturor, şi veĭ putea învinge cu socoteala minţiĭ tale cuvintele soluluĭ, şi dacă veĭ cunoaşte că este sfatul tăŭ maĭ bun, tu nu te lăuda, nicĭ te ţinea că din măestria socotinţeĭ tale este aceasta, ci mulţumeşte luĭ Dumnezeŭ care aŭ întărit inima ta cu gînd ca acesta, şi trimite în taĭnă la sfintele bisericĭ şi fă *bdeniĭ* şi rugăcĭunĭ la Dumnezeŭ şi dă milostenie săracilor, că aceĭa este jertfă vie şi nevinovată înaintea luĭ Dumnezeŭ. Şi iară,ĭ să chĭemĭ boĭerĭĭ tăĭ la tine şi să le zicĭ: pace între voĭ boĭerĭ, doar veţĭ fi aflat

www.dacoromanica.ro

alt sfat mai bun, iar dacă vor zice ei: ba doamne tot sfatul cel de eri avem, iar altul mai bun noi n-avem, atuncia tu să le răspunzi şi să le zici: ascultaţi boieri eu aşa am cugetat în inima mea că va fi mai bine, şi spune gîndul tău şi socoteala ta înaintea lor. Deci dacă vor zice toţi că este sfat bun acesta şi să fie între noi, şi cu aceasta vom birui cuvintele solului, tu nu te trufi, ci mulţămeşte lui Dumnezeu care te-au întărit şi-ţi au dat minte să grăeşti cele ce sînt mai de folos înaintea boierilor tăi. Iar dacă vor zice toţi ba domne: mai bun este sfatul care lam avut mai înainte toţi. Voi fraţilor şi fiii mei nu vă ruşinaţi de dînşii, nici vă trufiţi şi să vă mîniaţi, ci ziceţi aşa dar iubiţii mei boieri, care cunoaşteţi că sînt mai detreabă şi mai bune acelea să răspundem după cuvîntul Prorocului ce zice: unde vor zice oamenii toţi să fie să fie, aşa şi eu zic voa: dacă ziceţi toţi să fie mai bine aşa şi eu încă cu pace poruncesc să fie după cuvîntul vostru, însă iar vă întrebaţi iată că sfatul lam făcut şi lam întocmit. Acum a rămas să-l ospătăm bine şi frumos. Deci voi iubiţii mei vă tocmiţi paharnici, scoateţi pahara de argint frumoase, şi siliţi să aşăzaţi toate frumos ca să se mire şi solul de acea podoabă şi rînduială bună care să nu o fi văzut el la stăpînul său nici odată, ci să laude pretutindenea ci au văzut şi să povestească. Pentru că şi aceasta este o cinste a domnului aleasă şi lăudată. Aşijderea şi masă să găteşti frumoasă şi să faci multe feluri

www.dacoromanica.ro

de bucate, şi să aducă tot pre rînd unele dupre altele şi băuturi să scoţi de unde veĭ avea maĭ bune şi maĭ dulcĭ, şi ĭar să te sfătueştĭ întâĭ să vezĭ la masă ce vorbe şi ce graiurĭ veĭ vorbi cu solul, ca nu cumva să vorbeştĭ niscareva lucrurĭ fără de ispravă, şi niscareva cuvinte de nemic, ca să-şĭ rîză solul de tine, căcĭ că vinul amestecă inima omuluĭ. Şi vorbele cele urîte de la beţie sînt în tocmaĭ ca nişte bucate bune; şapoĭ spurcate cu oarecare necurăţenieĭ, tot aşa sînt şi cuvintele de la beţie. Iar dacă veĭ găti toate cele ce sînt de treabă şi le veĭ întocmi, îţĭ învaţă boĭerĭĭ cum să vor cinsti, şi să nu treacă de icĭ colea saŭ de colea icĭ, ci să stea toţĭ întocmaĭ. Apoĭ chĭamă cîţĭ-va voĭnicĭ oamenĭ frumoşĭ şi de folos şi-ĭ trimite să chĭeme solul, şi dacă va veni tu îl pune la masă cu boĭerĭĭ tăĭ, şi-l cinsteşte bine cum este legea şi obiceĭul, şi să nu-l sileştĭ cu vinul, ca să ţĭ vază şi el înţelepciunea. După aceĭa ĭar să-l petrecĭ cu cinste pînă la gazdă. Decĭ găteşte cîţĭ-va din slugile tale şi-ĭ trimite dar cu mare cinste, şi ĭar să-l chĭemĭ şi-ĭ dă răspunsul de toate pre rînd, şideţĭ va fi zis el ţie cu mînie tu-ĭ zi luĭ cu blîndeţe, saŭ deţĭ va fi grăit cu scandală, ĭar tu să-ĭ răspunzĭ cu cuvinte de pace, şi-ĭ spune tot pre amăruntul, şi-ĭ zi pentru cutare lucru iată ce răspuns dăm, şi pentru cutare iată ce, şi te nevoĭeşte să fie toate răspunsurile tale, maĭ bune, şi să fie stăpînuluĭ soluluĭ ca nişte săgeţĭ dacă le va auzi. Iar deţĭ vor zice boĭerĭĭ tăĭ toţĭ că nu trebue să-l

www.dacoromanica.ro

ospetezĭ pre cel sol doamne, ci-l dărueşte numaĭ, şi-ĭ dă măriea ta răspunsul si să meargă sănătos, tu fatul-mĭeŭ, să te nevoĭeştĭ să-ĭ găteştĭ dar, şi să ĭ trimiţĭ ĭar pre slugile tale, şi să-l chiemĭ la tine, şi să-ĭ daĭ răspunsul tot cu blîndeţe, precum este obiceĭul, şi cum te am învăţat şi ţi-am arătat şi maĭ sus, şi cînd va vrea solul să se întoarcă la stăpînul sĕŭ, tu ıar să-ĭ daı oamenĭ să l petreacă pîn va eşi din ţara ta, cum aĭ trimis şi înainte la întimpinare, aşa fă şi la petrecanie, ca să se mire de unde ĭaŭ sosit atîta cinste de carel nu sa nădăjduia. Iata acum toate ale solilor cum trebue le am vorbit, ĭar dacă va da Dumnezeŭ cu mila sa, să fie toate cuvintele solului biruite de cuvintele tale. Atunci ţie mare nume şi slăvit îţĭ fi făcut, ıar stăpînă sĕŭ multă întristare şi mîhnire veĭ fi trimes pre solul luĭ, ci şi atuncĭ ıar nu să cade să te lauzĭ în trufie, ci să intri în cămara ta şi şăzînd cu faţa jos la pămînt să te rogĭ luĭ Dumnezeŭ zicînd: aşa bine îţĭ mulţumesc Doamne Dumnezeul mĭeŭ, că pentru mila tă cĕa multă ne-aĭ învrednicit, pre noĭ robiı tăi ceĭ neharnicĭ, de am biruit sfatul protivniculuĭ nostru, ĭar noĭ n-am fost harnicĭ sa facem aceasta, aşa să mulţumeştĭ luĭ Dumnézeŭ că Dumnezeŭ este milostiv şi îndurător, şi de va vedea că ĭ mulţumeştĭ ĭar nu te lauzĭ, decĭ întru toţĭ va adaoge priceperea şi socoteala, şi sfaturile tale nimini nu le va putea muta, acestea toate le-aĭ luat în fiinţă şi voea ta ţi o aĭ umplut şi presol l-aĭ trimes la domnul sĕŭ cu cinste: Decĭ

www.dacoromanica.ro

acolo vor să-l întrebe și să-ĭ zică ce aĭ isprăvit, ĭar el răspunzînd va zice: doamne răŭ am isprăvit în partea noastră, că acolo am dus pleve și gunoaie, ci fu tot sfatul nostru biruit, și nimic n-aŭ băgat în seamă cuvintele noastre nicĭ aŭ căutat spre dînsele, că aŭ avut alt sfat bun, și pre noĭ mult ne-aŭ folosit, și în locul cuvintelor noastre cele de nemic, ĭar m-aŭ umplut de multe cuvinte ca mărgaritarul, și pre mine foarte m-aŭ cinstit și maŭ dăruit bine, și nimic nu s-aŭ temut de noĭ, și aŭ sfat neclătit, și sînt harnicĭ cît și eŭ m-am mirat de înțelepciunea și sfatul lor, și de acum n-aĭ ce-ĭ maĭ ispiti cu cuvintele, că ne-aŭ rămas întru toate soliile ce am solit. Acestea spuind solul domnuluĭ săŭ foarte să va întrista, ĭar numele tăŭ să va înălța cu slavă, pentru lauda solieĭ tale și pentru răspunsurile tale, cu care ĭ-aĭ înfrînt inima. Decĭ va aștepta și el să-ĭ trimiță sol și tu pre vre un boĭer de aĭ tăĭ cu sfat bun, și cu cuvinte neclătite cum ĭ-aŭ spus și solul luĭ. Iată acum fraților, și tu fătul-mieŭ toată lauda este a voastră, și să proslăvește numele vostru cu mărire, ĭar cînd veți vrea să obărșiți sfatul, și veți cădea în nepricepere, și veți vrea să trimitiți ĭar la acel domn pre acel om nevrednic care nu va ști purta sabia și cuvintele voastre, ci vă va duce în tristăciune și în scîrbe, ĭar pe domnul acela îl va veseli, și de aceasta încă vă învăț eu tot dinadinsul, cum ați silit maĭ înainte de ați făcut sfat bun, și ați biruit cuvintele solului cu înțelepciunea voastră, și v-ați făcut multă pohvală, ĭar pre Dom-

www.dacoromanica.ro

nul celalalt foarte l-aţĭ întristat, aşa şi acum foarte vă nevoiţĭ de vă sfătuiţĭ bine şi cum să cade, şi după cum este obiceiul, întăĭ să vă rugaţĭ luĭ Dumnezeŭ cu toată inima ca să vă întărească minţile, şi cu socoteala noastră să socotiţĭ toţĭ boieriĭ voştriĭ şi pre care-ĭ veĭ alege şi veĭ socoti în inima ta că va purta bine şi cu cinste cuvintele tale, şi făr de frică la acel domn, pre acela să trimiţĭ; încă ĭar sfătuindute cu toţĭ sfetniciĭ tăĭ şi de aceasta ca să nu cumva să grăiască cine-va pentru vre-un om de aĭ luĭ să-l trimiţĭ şi acela nu va fi vrednic de acea slujbă, ĭar tu îl veĭ trimete, pentru voea cuiva şi el nu va putea umplea voea ta şi slujba ta cu cinste, că şi în sfînta Scriptură mărturisăşte şi zice: nicĭ o dată cinstea şi venitul să nu-l daĭ altuia. Aşa şi tu pentru ce să-ţĭ perzĭ tu însuşĭ cinstea pentru voea cuĭva, că vaĭ de cel ce-şĭ dă cinstea altuia, şi vaĭ de ţara aceĭa care o stăpîneşte mulţĭ. Iar de-ţĭ va fi vre-o slugă dragă tu ia din avuţia ta cît veĭ vrea şi fă pre voea luĭ, că maĭ bine să perzĭ din avuţia ta decît din cinsteţĭ, ĭar sol să trimiţĭ pre cine va fi înţelept şi vrednic. Decĭ maĭ înainte pînă nu-l înveţĭ de trebile solieĭ tu socoteşte ce daruriĭ ţi-aŭ adus solul celalalt domn care aŭ venit la tine. Aşa trebueşte şi tu să trimeţĭ aceluĭ domn cu solul tăŭ încă să socoteştĭ să fie darul care-l veĭ trimite tu maĭ bun şi maĭ frumos decît al domnuluĭ celalalt, care ţi l-aŭ trimis întiĭ, ca să se mire el cînd va vedea darul de la tine, şi să zică: mare lucru eŭ d-abia

www.dacoromanica.ro

a-şĭ fi văzut un lucru minunat şi frumos ca acesta, ĭar el ĭată că mi l-aŭ dăruit mie, dar la dînsul încă cîte vor fi rămas! şi dacă te va lăuda aşa, şi aceĭa încă este cinste mare, ĭar de-ţĭ va fi a trimite întîĭ tu sol la acel domn, tu te sfătueşte cu boĭeriĭ tăĭ să vezĭ cădeaseva să trimeţĭ dar aceluĭ domn aŭ ba? decĭ dacă îţĭ vor zice eĭ trebueşte doamne solul să să trimiţă cu dar, tu să cauţĭ ce dar veĭ avea maĭ frumos şi maĭ scump acela să trimiţĭ tot pentru cinstea ta, şi atuncea să chĭemĭ sluga ta pre care veĭ să trimiţĭ sol şi-l învaţă şi-ĭ spune gîndul tăŭ care-l va fi ales Dumnezeŭ să fie maĭ bun şi desăvîrşit. Şi să te sileştĭ să fie sfat cu socotinţă şi de cinste, şi maĭ bun decît cel dintîĭ, ca să fie şi acolo cu îndreptare spre cinstea voastră, că întîĭ ţĭ-aŭ fost maĭ lesne, că aĭ avut învăţătură de la sfatul celuĭalalt domn, şi de la întrebarea boĭerilor tăĭ, ĭar acum tu veĭ să trimiţĭ sfat de care vor să se înveţe alţiĭ din trînsul. Pentru aceĭa să facĭ sfat bun şi vrednic de cinste, apoĭ să chiemĭ sluga ta în taină pre care-l veĭ fi ales să fie sol, şi vorbeşte cu dînsul cuvinte dulcĭ şi zi: fătul mĭeŭ şi sluga mea cea dreaptă, cît sfat şi socoteală ne-aŭ dat Dumnezeŭ de am priceput noĭ te-am învăţat, ĭar chibzuiala minţiĭ omuluĭ, cine o va putea pricepe, saŭ cine va putea să proslăvească acolo cinstea noastră, saŭ mintea ta cine o va putea întări ca să grăeştĭ acolo la acel domn cuvinte care să ne fie nouă de cinste. Niminĭ fătul mĭeŭ nu poate face aceasta, că eŭ această

www.dacoromanica.ro

înțelegere o am dela Dumnezeŭ cerută, și o am dat ție să o înțelegĭ și să o și facĭ, ĭată păn acum te am învățat dinpreună cu toțĭ boeriĭ meĭ, ĭar acum eŭ te învăț în taină, și eștĭ numaĭ tu cu mine, eŭ voiŭ să te învăț de unde vine înțelepcĭunea omuluĭ și mintea, și sfatul și toate tăriile noastre cîte sînt într a-ceastă lume. De nicăiriĭ dintr-alt loc nu vin fără numaĭ de la singur fiul luĭ Dumnezeŭ care aŭ fost și Marieĭ curateĭ Fecioare fiu. Că eŭ fătul mieŭ cînd voiŭ să fac vre un sfat saŭ vre o vitejie, saŭ cînd îmĭ vine vre o veste ceva, nimic nu fac pînă nu mă rog să-mĭ fie ajutor și întărire Hristos Dumnezeŭ, și Preacurata luĭ mumă. Așa și tu acum mergĭ de la noĭ cu învățătura aceasta. Drept aceĭa te învăț ca și pre mine, să eĭ pre Dumnezeŭ sa-ți fie într ajutor, și fă rugă în toată vremea și te roagă și Preacinstiteĭ să-ți fie ajutoare, și să mă crezĭ fătul mieŭ că de mă veĭ asculta și veĭ face cum te am învățat, atuncĭ cînd veĭ vorbi cu acel domn veĭ fi și plăcut și îngă-duitor luĭ Dumnezeŭ, și numaĭ acelea îțĭ vor veni în gînd de veĭ grăi, care te-am învațat noĭ, și care îțĭ va da Dumnezeŭ într-acel ceas cuvinte bune. După aceasta fătul mieŭ ĭar te învăț să te păzeștĭ cu curăția și în toate nop-țile să staĭ spre rugă să rogĭ pre Domnul Dumnezeŭ să te întărească în cinstea noastră, cum și maĭnainte am rugat pre Dumnezeŭ și ne-aŭ întărit, și aŭ fost cinstea noastră maĭ slăvită de cît a celorlalțĭ domnĭ. Și acuma doar va da Dumnezeŭ de va fi cinstea noastră

www.dacoromanica.ro

mai înălțată de cît atunci. Că aici ne este și mai lesne, că ne sfătuim și întrebăm unul pre altul, iar acolo nu veĭ fi cu mine nici cu prietnicii tăĭ să aibĭ cu cine te sfătui, iar eĭ tot s-or sfătui să te biruiască, și pre tine din cuvinte, și să vor nevoi să supue cinstea noastră. Pentru aceĭa te învăț să aibĭ pre Dumnezeŭ într-ajutor și pre Preacurata lui maică, și aceĭa-țĭ vor ajuta și-țĭ vor da sfat și răspuns mai bun de cît ț-am dat noĭ. Drept aceĭa cînd veĭ vrea să învețĭ sluga ta, tu să ridicĭ în taină Panaghie sfîntă pentru dînsul, și căzînd cu fața jos la pămînt te roagă și zi așa: *Preacurată Născătoare de Dumnezeŭ Fecioară, acum toată nădejdea noastră o puiŭ spre tine, și sluga noastră pre mîna ta o dăm să-i fiĭ sprijinitoare, și cinstea mea tu să o întăreștĭ, ca să-ți mulțumesc neîncetat, că toată cinstea mea de la al tău iubit fiŭ este, și de la tine Preacurată a luĭ Dumnezeŭ Născătoare.* Decĭ daca se va duce de la tine solul tăŭ cu învățătură ca aceasta, tu să nu uițĭ pre Dumnezeŭ, ci pîn va umbla sluga ta în solie, tu tot să facĭ rugă și bdenie, și mai vîrtos milostenie, dacă-țĭ este voea s-țĭ fie slujba ta deplin, și să-țĭ proslăvească Dumnezeŭ cinstea ta și voirea inimiĭ tale. Și să țĭ înveți sluga cînd va vrea să graiască: întîiŭ să-șĭ ridice gîndul în sus la Dumnezeŭ. Decĭ atuncea să vorbească și cu ajutorul lui Dumnezeŭ va face de să vor mira toțĭ de răspunsurile luĭ zicînd: de unde eșiră aceste cuvinte tocmite și cu temeiŭ și bune, și ele vor fi trimise de la Domnul nostru Isus Hristos, că

www.dacoromanica.ro

doar de va fi ascultat şi pre voĭ Dumnezeŭ. Iar dacă va eşi sluga ta de la acel domn şi-l va petrece cu cinste pîn la gazdă, atuncea el va vorbi cu toţĭ boĭerilĭ săĭ şi va zice: că adevărat fu cum ne aŭ spus solul nostru, că văzurăm şi noĭ înşine cuvintele lor frumoase şi întregĭ, şi înţelepte şi cu temeiŭ, ĭar solul luĭ care aŭ fost venit maĭnainte la voĭ, el încă va începe a zice: cu adevărat doamne este cum ăm spus eŭ, că n-aveţĭ cuvinte care să grăiţĭ împotriva luĭ. Şi dacă să va întîmpla să fie aşa, decĭ numele tăŭ cel bun întru toate să va proslăvi cu mare veselie, ĭar aceea mult să vor întrista. Decĭ cînd va veni sluga voastră din solie şi va aduce lucrul isprăvit după voea inimiĭ voastre, voĭ ĭar să nu vă laudaţĭ nicĭ să gîndiţĭ că acel lucru s-aŭ tocmit dintru înţelepţiea voastră, ci să mulţumiţĭ luĭ Dumnezeŭ cu curăţie, cu smerenie şi cu îngăduială, şi cu rugă, cu bdeniĭ, şi cu jertfa cea vie a luĭ Dumnezeu care este milostenia săracilor. Acestea toate să le păziţĭ şi să le faceţĭ cu curăţie, ca cînd veţĭ chiema numele luĭ Dumnezeŭ el să fie fără întristăciune. Atuncĭ îţĭ va fi bine, cînd va veni Dumnezeŭ să-ţĭ fie întru toate ajutor, şi de nicĭ o bunătate nu te veĭ lipsi. Pentru aceĭa fraţilor şi fiiĭ meĭ în toate zilele să aveţĭ pre Dumnezeŭ în mînule voastre şi pre Preacurata luĭ maică, că toate bunătăţile vin de la Dumnezeŭ şi de la Preacurata luĭ maică, spre ceĭ ce să nădăjduesc spre dînşiĭ, şi aceĭa nicĭ odată nu să vor ruşina, ci de la toţĭ vor avea cinste. Drept aceĭa dacă

www.dacoromanica.ro

veţĭ lăuda pre Dumnezeŭ neîncetat, şi veţĭ umplea voea luĭ cu curăţie, cu smerenie, cu privighere, cu rugă, şi veţĭ fi milostivĭ, cu adevărat că şi voĭ veţĭ fi miluiţĭ cum zice sfinta Evanghelie : *Fericiţĭ ceĭ milostivĭ că acia vor fi miluiţi.* Decĭ şi voĭ după cuvîntul Dumnezeuluĭ nostru fiţĭ milostivĭ. Şi de veţĭ da slavă şi laudă Dumnezeuluĭ nostru Isus Hristos, el vă va lăuda şi vă va dăruĭ slava cea de sus şi vă va întări întru toate lucrurile lumeĭ aceştia, şi nu vă va fi de ajutor nu numaĭ aicĭ, ci şi întru împărăţia ceruluĭ încă vă va odihni cu ceĭ dreptĭ, şi în viaţa aceasta de acum vă va da mintea cea întreagă şi desăvîrşit. Şi din cuvintele voastre care v-aŭ dat Dumnezeŭ mulţĭ să vor îndulci şi numele vostru mult să va lăuda, şi nu numaĭ numele vostru, ci încă şi slugile voastre vor avea cinste printr-altă ţară, cînd îĭ veţĭ trimite pentru slujbele voastre, dacă veţĭ fi urmat poroncilor Dumnezeuluĭ nostru Isus Hristos şi veţĭ fi umplut voea luĭ. Iar de nu veţĭ urma cuvintelor Dumnezeuluĭ nostru cu curăţie, cu smerenie, cu rugă, cu milostenie, nicĭ veţĭ da lauda luĭ Dumnezeŭ, ci veţĭ zice : acestea noĭ pentru vrednicia noastră le-am cîştigat, şi sînt pre voe noastră, atuncĭ Dumnezeŭ va întoarce mînia sa spre voĭ şi vă va lua mintea şi sfatul, şi chibzuiala, şi vrednicia, şi toată firea voastră, şi cînd vor veni solĭ de la domnĭ la voĭ, eĭ nu să vor îndulci de cuvintele voastre, nicĭ să vor minuna de dînsele ci d abia să vor sătura de r's şi de batjocură, şi numele vostru

www.dacoromanica.ro

va rămînea în ruşine. Şi nu numaĭ numele vostru ci şi slugile voastre cînd să vor trimite de voĭ printr-alte părţĭ pentru voĭ vor fi ocărîţĭ şi de rîs. Pentru aceia vă învăţ eŭ şi vă spuĭ precum mă pricep şi zic: că cel ce va proslăvi pre Dumnezeŭ, şi Dumnezeŭ va proslăvi pre dînsul, şi aicĭ şi întru împărăţia ceruluĭ va fi proslăvit. Iar cel ce nu va proslăvi pre Dumnezeŭ, ci şĭ va proslăvi puterea şi înţelepciunea sa, acela nu va fi proslăvit de Dumnezeŭ. Mulţĭ domnĭ aŭ fost într-această lume şi mulţĭ aleşi aĭ luĭ Dumnezeŭ, ci numaĭ ceĭ ce aŭ proslăvit pre Dumnezeu, pre aceĭa ĭaŭ proslăvit şi Dumnezeŭ, şi aicĭ pre pămînt şi sus întru împărăţia sa cea cerească. Iar ceĭ ce n-aŭ proslăvit pre Dumnezeŭ, făr de veste veni spre dînşiĭ mîniea luĭ Dumnezeŭ, şi să luară toate bunătăţile din mîinile lor, şi să lipsiră şi de împărăţiea această pămînteascâ şi de cea cerească, şi nimic nu să alese de dînşiĭ, cum fu şi Assa împăratul cel de demult, care nu vru să dea laudă luĭ Dumnezeŭ, ci să lăuda însuşĭ pre sine. Pentru aceea Dumnezeŭ pentru nesmerenia luĭ, căcĭ nu vru să se smerească, el îşĭ întoarsă mîniea spre dînsul, şi trimise pre îngerul său şi-l luă noaptea dezbrăcat din aşternut, şi-l aruncă într un gunoiŭ, şi acolo se dezmetici şi să smeri, şi-l bătea toţĭ şi-şĭ bătea joc de dînsul. Atuncĭ cunoscînd el pricepu că toată puterea şi tăriea este de la Dumnezeŭ, şi începu a plînge cu multe lacrămĭ şi suspine, şi d-abia îşĭ întoarse Dumnezeŭ mila spre dînsul şi-l ertă. Vezĭ fătul

www.dacoromanica.ro

mieŭ şi voĭ fraţilor, cît este de răŭ celuĭ ce se împotriveşte luĭ Dumnezeŭ, şi să ţine că este mare şi puternic, şi smerenie înnaintea luĭ Dumnezeŭ nu face. Că acela va fi mai apoi smerit, şi aicĭ şi în veacul ce va să fie, cum şi în sfînta Evanghelie zice : *tot cel ce să va smeri să va înnălţa, şi cel ce nu să va înnălţa să va smeri.* Aşijderea şi tu fătul mieŭ, şi voĭ fraţilor, de vă veţĭ înălţa şi vă veţĭ trufi aicea, Dumnezeŭ vă va smeri şi nu să va alege nimic de voi, ĭar dacă vă veţi smeri aicea înaintea luĭ Dumnezeŭ vă veţĭ înălţa, şi va duce sufletele voastre în cămara luĭ cea cerească. Aşa vă învăţ să faceţĭ dacă vă va fi voea să lăcuĭţĭ cu Dumnezeu. Şi soliĭ ceĭ marĭ aşa să-ĭ cinstiţi şi să-ĭ petreceţĭ, ca să vă mulţumească toţi şi să înalţă numele vostru cel bun. Iar care vor fi soliĭ micĭ, şi pre aciĭa să-ĭ cinstiţĭ, ci maĭ prost precum le va fi şi cinstea lor, sa-ĭ dărueştĭ şi pre dînşiĭ, şi să le daĭ răspuns bun, ca să-ţĭ proslăvească toţi numele tăŭ pentru vrednicia ta. Iar care nu cred în Hristos Dumnezeul nostru, nicĭ Preacuratei luĭ Maici, aciĭa n-aŭ atîta minte nicĭ înţelepciune, ci toată mintea şi înţelepciunea lor este mina cea întinsă, şi darul să le daĭ şi să le umpli gurile tuturor de toate. Numaĭ atuncĭ veĭ avea pace cu dînşiĭ şi odihnă, însă înaintea acestora nimic din avuţiile voastre să nu arătaţĭ, nicĭ scule, nicĭ haine, nicĭ boieriĭ tăĭ să nu să împodobească înaintea lor, ci să te arăţĭ şi să te facĭ înaintea lor sărac şi lipsit, şi nicĭ într-unele să nu te fălu-

www.dacoromanica.ro

eşti, ci cînd vor veni la dînşiĭ solĭ marĭ, şi veĭ gîndi să trimiţi înaintea lor cinste, tu trimite şi le fă cinste, însă numaĭ cu bucate şi cu băutură, ĭar altă cinste saŭ avuţie să nu arăţĭ înnaintea lor, că măcar de vi s-ar făgădui cît de cu prietenie şi cu dragoste, ĭar tot să nu-ĭ crezĭ, nicĭ să le arăţĭ avuţia ta, ci încă maĭ vîrtos să o ascunzĭ de dînşiĭ, şi pînă aĭ avere în mînile tale, tot le dă, că toată înţelepciunea lor stă în dare. Drept aceĭa fraţilor şi tu fătul mieŭ, eŭ cît am putut, m am nevoit de v-am adus aminte poate că şi noă numaĭ atîta pricepere ne-aŭ dat Dumnezeŭ, ĭar pre voĭ să vă înveţe Dumnezeŭ, să nu ştiţĭ numaĭ acestea ce v-am spus eŭ, ci maĭ multe, şi maĭ înţelepte. Şi să nu vă fie cu greŭ pentru această scrisoare căcĭ am scris, nicĭ să ziceţĭ dar ce mare lucru este un sol, de ne învaţă el şi ne supără atîta. Dar de n-ar fi soliile lucruri marĭ, domniĭ pentru ce le-ar socoti şi le-ar chibzui cu inimele şi cu minţile lor? cu adevărat mare lucru este solia, şi maĭ bine va fi cînd se va lăuda numele tăŭ de cît al celuĭ-lalt domn care am zis maĭ sus: că domnul care este înţelept şi are minte, nu numaĭ ce socoteşte îşĭ ĭa învăţătură de la acele lucruri ce am scris eŭ, ci încă şi maĭ multe să va socoti cu mintea, şi chibzui ziua şi noaptea ca să dobîndească numele luĭ cinste, şi pentru cinste şi sîngele şi-l va vărsa, că cinstea nicĭ odată n-are odihnă. Pentru aceĭa şi mie mi sau părut că va fi a vă sfătui aceştia bine, ĭar pre voĭ cum vă va duce gîndul şi firea că

www.dacoromanica.ro

va fi mai bine așa veți face. Insă eŭ tot vă mai zic: că de vor fi aceĭ solĭ păgînĭ și nu vă veți putea împăca numaĭ cu cuvinte bune să le dați și banĭ cît veți socoti, ĭar să nu iubiți răzmerițile și războaele, măcar de v-ar îndemna cineva și din prietiniĭ voștriĭ spre vrajbă veĭ să nu-ĭ ascultați, văzînd că aciia aŭ putere maĭ multă de cît voĭ, că și sfîntul Varlaam zice: ce pricepĭ că nu veĭ putea face, să nu se apuce mîna ta să facă că veĭ greși, și cuvîntul cel mincĭunos să nu-l crezĭ, și dacă facĭ bine să nu-ți pară răŭ. Decĭ de vor veni asupra voastră vrăjmașiĭ voștriĭ și veți vedea că sînt cu putere maĭ mare de cît voĭ, ĭar prietniciĭ voștriĭ vă vor îndemna să mergeți asupra lor făr de vreme, saŭ vă vor speriea ca să eșiți din țara voastră să pribegiți, să nu credeți pre aceĭ prietenĭ și îndemnătorĭ aĭ voștriĭ, credeți că nu vă voiesc binele. Că eŭ am fost pribeag, și de aceea vă spuiŭ că este traiŭ și hrană cu nevoe pribegia. Pentru aceea să nu facĭ așa, că maĭ bună este moartea cu cinste, de cît viața cu amar și cu ocară. Nu fireți ca pasărea aceea ce să chiamă Cuc, careși dă oaăle de le clocesc alte pasărĭ și-ĭ scot puiĭ, ci fiți ca șoimul și vă păziți cuibul vostru, că șoimul fiiĭ meĭ, are altă pildă, și are inimă vitează și bărbată întru sine, și multe pasărĭ oblăduește și birue te, și nicĭ de una nu-ĭ este frică, nicĭ să teme, și vînează în toată vremea. Decĭ vînînd el așa, odată prinse o pasăre să-ĭ fie luĭ de mîncare, și zburînd cu dînsa prin văzduh, să

www.dacoromanica.ro

luă după dînsul altă pasăre mare şi puternică făr de samă, care să chiamă vultur, şi începu a-l goni să ĭ ĭa vînatul, ĭar şoimul dacă văzu zise în inima luĭ: mie nu-mĭ este frică de acest vultur, că eŭ multe pasărĭ biruesc, şi pre el îl văz mare şi puternic şi zlobiv, ĭar inima luĭ o ştiŭ că este fricoasă, ci nu-mi este frică de dînsul, nicĭ îl bag în samă, că d-aşi vrea eŭ numaĭ ce aş ĭ lovi în aripĭ o dată, şi m-aş înnălţa tocmaĭ păn la cer, şi d-acolo m-aşi lăsa asupră-ĭ şi l-aşĭ dispica, cu unghiile, că-l ştiŭ cine este, ci numaĭ mă întristez de mărirea luĭ cea multă. Pentru aceea nu mă voiu bate cu dînsul, ci maĭ bine să împarţ vînatul meŭ şi să ĭ daŭ şi luĭ, şi voiŭ fi în pace, ıar eŭ dacă nu mă voiu sătura cu ce mĭ va rămînea nu voiŭ muri, ci voiŭ trăĭ pînă ĭar voiŭ maĭ vîna ceva, şi voĭ mînca de mă voiŭ sătura, şi ĭĭ dete dintr-acel vînat ce prinsăse cît-va şi să împăcă cu dînsul. Aşa şi voi fraţilor sînteţĭ ca şoimul cu multe biruinţe, şi cu vînatul în mînele voastre, adecă avuţia. Decĭ de veţĭ vedea pe niscare limbĭ păgîne, să se pornească asupra voastră cu oştĭ grele, şi cu putere mare, voĭ nu vă împotriviţi lor şi să vă bateţĭ cu dînşiĭ într-acel ceas, ci socotiţĭ a le slobozi din unghiile voastre vînat. (Adică avuţiele să le daţĭ să mînînce) ca să se părăsască de voĭ, cum şi vulturul lăsă pre şoim. Iar dacă veţĭ vedea că nu vor să se învoească voĭ nu vă temeţĭ de dînşiĭ, nicĭ de oştile lor cele multe, ci luaţĭ pre Dumnezeŭ ajutor în inimele voastre şi vă rugaţĭ zicînd: Stăpîne

www.dacoromanica.ro

făcătorul tuturor şi Dumnezeul cel bun, noi sîntem robiĭ tăĭ, şi n-am iubit lucrul acesta, că tu eştĭ singur ştiutorul inimilor, care vezí şi cunoştĭ toate inimile cele bune şi drepte, şi cele rele şi viclene, ĭar noĭ Doamne nu sîntem bucuroşi să se facă această răzmiriţă, după cum ne-aĭ poroncit nouă, nicĭ voim să fie vărsare de sînge, nicĭ să se ude mîĭnele noastre în sînge de om. Că noĭ Doamne Dumnezeul nostru ştim că tot ce va veni către tine cu smerenie şi cu plecăciune, nu-l veĭ goni de la tine. Decĭ şi noĭ am plecat smereniea noastră lor, ĭar eĭ n-aŭ vrut să primească smereniea noastră, ci saŭ potrivit să fie maĭ puternicĭ de cît tine. Că tu Doamne însuţi marturisăştĭ şi zicĭ: *cel ce să va smeri să va înălţa, iar cel ce să va înălţa să va smeri.* Pentru aceea Dumnezeul nostru acum nu avem altă nădejde făr numaĭ singur pre tine judecătorul cel drept. Că toate bunătăţile de la tine sa pogoară, şi acum într-această vreme de întristăciune la tine alergăm, ca să ne fiĭ ajutor spre vrăjmaşiĭ noştri, nu pentru dreptăţile noastre, ci pentru mila ta cea multă ajută noă Dumnezeul mîntuiriĭ noastre, într-această vreme cu nevoie grea. Astfel îmbrăcîndu-te în dragostea luĭ Dumnezeŭ ca într-o platoşă, să eşĭ cu veselie la boieriĭ tăĭ, şi să nu te prieapă cumvaşĭ că ţĭ este frică, saŭ să-ţĭ fi schimbat faţa, ci te arată lor vesel, şi-ţĭ chiamă toţĭ sfetniciĭ tăĭ ceĭ bătrînĭ şi boieriĭ ceĭ marĭ, şi toată oastea ta, şi zi către dînşiĭ cuvinte bune şi dulcĭ ca acestea grăind: ĭată dragiĭ meĭ boierĭ, şi voĭ,

www.dacoromanica.ro

iubitele mele slugĭ, că venirĕ vrăjmaşiĭ noştriĭ asupra noastră, ne fiindu-le noĭ lor nimic vinovaţĭ. Că noĭ cu toate cuvintele cele bune şi dulcĭ ĭam mîngîĭat, şi de ar fi poftit şi avuţie le-am fi dat şi cu smerenie încă ne-am smerit înaintea lor şi ne am plecat, ĭar eĭ nicĭ cuvintele noastre cele blînde nu le-aŭ băgat in seamă, nicĭ avuţie nu vrură să ĭa, ci numaĭ aŭ venit acuma să ia capul mĭeŭ, şi încă nu numaĭ capul mĭeŭ, ci şi capetele voastre a le tuturor. Decĭ eŭ pre voĭ nu voiŭ să vă las, ci voiŭ să-mĭ puiŭ capul pentru voĭ, că-mĭ este milă de voĭ. Drept aceea vă rog să vă înveţe Dumnezeŭ, să vă fie şi voă milă de capul mĭeŭ, cum îmĭ este şi mie milă de capetele voastre, şi să chiemăm pre Dumnezeŭ într-ajutor, şi cu ajutorul luĭ să mergem la dînşiĭ. Măcar că sînt mulţĭ, dar pentru neplecăcĭunea lor, îĭ va pleca Dumnezeŭ, şi va supune pre vrăjmaşiĭ noştriĭ subt picĭoarele noastre. Astfel să-ţĭ tocmeştĭ toate tunurile şi oştile tot cete, cum le va fi rîndul, ĭar maĭ vîrtos să te rogĭ luĭ Dumnezeŭ ca să-ţĭ fie tocmirea şi orînduеala ta de la dînsul. Pentru aceĭa să ţĭ rîdicĭ gîndul şi mintea la cer, ca să-ţĭ fie Dumnezeŭ într-ajutor, ĭar tu să mergĭ drept faţă la faţă spre vrăjmaşiĭ tăĭ fără nicĭ o frică. Iar de vor fi eĭ mulţĭ nimic să nu te înfricoşăzĭ, nicĭ să te îndoeştĭ că omul viteaz şi războĭnic, nu se sperie de oameniĭ ceĭ mulţĭ ci cum rîsîpeşte un leŭ o cireadă de cerbĭ, şi cum omoară un lup o turmă de oĭ cît de mare, aşa şi omul viteaz şi bărbat, şi hrăbor,

www.dacoromanica.ro

nu să înfricoşază de oamenĭ mulţĭ. Că omuluĭ viteaz toţĭ îĭ sînt într-ajutor, ĭar omuluĭ fricos toţĭ oamenii îĭ sînt duşmanĭ. Şi încă şi de aĭ săĭ este gonit şi batjocorit şi hulit, şi de aceasta fătul mĭeŭ încă te învăţ să nu umbli cu oamenii ceĭ fricoşĭ, ca să nu cumva să pĭerzĭ cinstea şi moşia ta, că din moarte nimenĭ nu te va putea izbăvi, fără numaĭ unul Dumnezeŭ. Că Dumnezeu este mult milostiv şi te va milui cu mila sa, şi îţĭ va acoperi capul tăŭ, ĭar vrăjmaşiĭ vor fi biruiţi. Pre feciorii boĭerilor tăĭ şi aĭ slugilor tale să-ĭ puĭ să şază maĭ înapoĭ de unde să va face războĭul, ca să nu cumva să cază în mĭinele vrăjmaşilor tăĭ şi în robie. Că dacă vor cădea feciorii boĭerilor tăĭ în robie, toţĭ boĭeriĭ şi slugile tale te vor părăsi şi vor merge după dînşiĭ. Pentru aceĭa te învăţ fătul mĭeŭ, teciorii şi fetele, şi femeele boĭerilor, şi a le slugilor tale să fie maĭ îndărăt de oştĭ. Decĭ cînd veĭ vrea să eşĭ la vrăjmaşĭ cu războiŭ, tu să rînduieştĭ şi să tocmeştĭ strejĭ să meargă maĭ înainte cum este obiceĭul, şi să meargă una maĭ înainte, alta maĭ după aceĭa, ĭar a treia să fie tabăra cea mare şi să nu fie departe una de alta, ci să fie aproape ca să să audă şi să ştie ce fac, şi de să va întîmpla vre o întîmplare strejiĭ ceĭ dintăĭ ca să vie să se amestice în toiul cel mare, ĭar să nu fie departe una de alta, ca nu cumva să nu poată ajunge curînd, să se împreune una cu alta şi să se apere. Că straja cea dintîĭ şi cea de a doua este inima a toată oastea. Decĭ să

www.dacoromanica.ro

nu cumva văzînd toiul cel mare că aŭ perit strejile să se spăimînteze, şi să cază în vre o frică mare, şi pentru aceĭa frică însuşĭ să se dea în pericĭune. Că strejile sînt capul şi coada oştilor. Iar de va vedea toiul strejile nebiruite stînd întregĭ să va îndîrji, şi cu aceĭa veţĭ birui pre vrăjmaşiĭ voştriĭ. Încă şi aceasta zic: la războiŭ (hărţuitoriĭ) să nu iasă înainte să dea harţ că nu sînt nicĭ de un folos, ci aceĭa încă înfricoşază şi oştile, ci numaĭ să se adune toţĭ în frunte, şi pînă veţĭ vedea că staŭ boĭeriĭ voştriĭ cu voĭ înainte cu nevoinţă şi cu dragoste, nimica pînă atuncĭ să nu vă temereţi nicĭ să vă îndoiţĭ, că Dumnezeŭ este cu voĭ. Şi veţĭ birui pre vrăjmaşiĭ voştriĭ, care să bat cu voi. Iar slugile care vor fi maĭ micĭ şi maĭ proaste, măcar de vor şi fugi nu vă temeţĭ de dînşiĭ, că ĭar să va întoarce şi vor veni la voĭ nechemaţĭ. Iar dacă vor fugi boĭeriĭ voştriĭ şi veţĭ rămînea singurĭ, atuncĭ neavînd cu cine sta înainte să vă bateţĭ, maĭ bine este fiiĭ meĭ să vă daţĭ într-o parte. Că acea fugă ce aŭ fugit boĭeriĭ voştriĭ şi v-aŭ năpustit, dar de va fi pentru niscare păcate de a le voastre, saŭ va vrea Dumnezeŭ să vă ispitească şi să vă vază cu cîtă nevoinţă sînteţĭ cătră dînsul? că judecăţile şi tainele luĭ Dumnezeŭ sînt multe făr de număr. Pentru aceĭa să vă păziţĭ să nu căderi în oceanie, şi să vă înfricoşaţĭ, căcĭ v-aŭ lăsat aĭ voştriĭ, nicĭ să grăiţĭ vre-o hulă spre Dumnezeŭ. Ci cînd veţĭ rîdica glasul vostru, rîdicaţi-l în lauda luĭ Dumnezeŭ, măcar de v-aŭ şi părăsit, şi v-aŭ lăsat

www.dacoromanica.ro

boieriĭ voştriĭ, ĭar Dumnezeŭ nu vă va lăsa. Ci să strîngeţĭ cîţĭ vor fi rămas cu voĭ şi să vă duceţĭ într o parte cu dînşiĭ, ĭar din ţara voastră să nu eşiţĭ, ci să şideţĭ cu dînşiĭ în hotarele voastre, în niscare locurĭ ascunse şi de taină, unde vor fi şi prietinĭ de aĭ voştri buni şi adevăraţi, că vrăjmaşiĭ voştri care vor fi venit asupra voastră, nu vor putea şidea mult în ţară, ci se vor întoarce înapoĭ, ĭar pre domnul care-l vor fi adus ei, îl vor lăsa acolo făr de oştĭ. Decĭ voĭ vă luaţĭ numele luĭ Hristos într-ajutor, şi să vă porniţĭ asuprăĭ cu oaste, că am nădejde spre Dumnezeŭ, că tot cel ce se va smeri înaintea luĭ îĭ va ajuta, şi va supune pre vrăjmaşiĭ voştriĭ, subt picioarele voastre. Acestea fătul mieŭ şi fraţiĭ meĭ vă spuiŭ şi vă scriŭ, să ştiţĭ ce veţĭ face în vremea nevoilor şi a întristăciunilor voastre. Iar Dumnezeŭ cel milostiv să nu dea în viaţa noastră întîmplărĭ şi întristăciunĭ ca aceste, că Dumnezeŭ fiind milostiv ĭară-şĭ va întoarce mila sa spre voĭ, măcar de te-aŭ şi întristat pentru păcatele tale, şi de te veĭ smeri luĭ Dumnezeŭ el nu te va lăsa ce în toată vremea te va milui, ĭar avuţia ta şi baniĭ care vreĭ să daĭ lefi slujitorilor, să fie tot lîngă tine, căcĭ cînd să întîmplă domnuluĭ de are primejdiĭ şi nevoĭ ca aceasta, trebueşte întîĭ să aĭbă avuţie multă să-şĭ miluească oştile, şi să le dea lefi, că omul este ca porumbul, că porumbul unde află grăunţă maĭ multe, acolo fuge. Aşijderea şi omul unde află un domn darnic şi milostiv, acolo se adună să se hră-

www.dacoromanica.ro

nească. Pentru aceĭa tĕ învăţ fătul mĭeŭ, întîiŭ frica luĭ Dumnezeŭ să nu iasă nicĭ odată din inima ta, nicĭ să o uiţĭ, că frica luĭ Dumnezeŭ este numaĭ şi îndreptare tuturor bunătăţilor, şi avuţia ta nicĭ odată să nu lipsască de lîngă tine, pentru . să-ţĭ milueştĭ slugile, şi să lĕ daĭ lefĭ, ĭar oştile tale, pentru mila ta, ce le veĭ milui ele nu şĭ vor cruţa moartea lor pentru tine, înaintea vrăjmaşilor tăĭ. Şi să-ţĭ alegĭ în vremea războĭuluĭ, 60 de voinicĭ bărbaţĭ să fie tot lîngă tine, şi la războiŭ să nu laşĭ pre aceştia să meargă. Ci numaĭ să ţĭ păzască capul tăŭ, şi de lîngă tine să nu să depărteze, ci să te nădăjdueştĭ pre dînşiĭ. Şi dĕ şi veĭ birui pre vrăjmaşiĭ tăĭ, şi tot să nu meargă după dînşiĭ să-ĭ gonească, ci să stea înaintea ta măcar de veĭ birui, aciea tot să fie lîngă tine. Şi de aceasta fătul mĭeŭ încă te învăţ, cînd vă fi în ziua de războiŭ, tu să nu staĭ unde vor fi oameniĭ maĭ mulţĭ, nicĭ undeva fi temeĭul şi toiul oştilor tale, că toatĕ oştile străine şi toţĭ pizmaşiĭ tăĭ, acolo vor îndrepta tunurile de vor bate, şi toţĭ vitejiĭ ceĭ înarmaţĭ acolo vor năvăli, şi vor săgeta. Pentru aceĭa să nu staĭ acole ci cu aceĭ 60 de voĭnicĭ înarmaţĭ, unde vor fi niscarĕ prietinĭ aĭ tăĭ buniĭ şi credincioşĭ, şi miluiţĭ dĕ tine, acolo să mergĭ şi să staĭ între a doua saŭ între a treia ceată, de laturea oştilor ca într-ascuns, şi să te tot păzască aceĭ 60 de voinicĭ, şi de acolo să bagĭ seamă să vezĭ şi să socoteştĭ cine din slugile tale să vor nevoi pentru tine. Decĭ de veĭ vedea că

www.dacoromanica.ro

izbînda ta este lesne să intre ĭar în rînd, și să mergĭ la locul care-ți va fi voea să stai. Iar de să va întîmpla să fie maĭ puternicĭ vrăjmașiĭ tăĭ, eĭ cu mare iuțime și greutate să vor porni la ceata ta, ca să te găsească. Pentru aceĭa vă învăț să stați saŭ în a doua ceată, saŭ în a treia, că de să va întîmpla să vă și biruească vrăjmașiĭ voștriĭ, eĭ nu vă vor goni cu toată nevoința, că nu vor ști în ce loc eștĭ. Așa te învăț să facĭ fătul mieŭ, că mie îmĭ pare că așa va fi maĭ bine, ĭar tu te sfătuește cu boĭeriĭ tăĭ, și cu ceĭ ce veĭ ști că-ți vor fi prietiniĭ. Deci de ți se vor zice sfetnicii tăĭ și boĭeriĭ, nouă ne este voea să staĭ unde îți este locul și rîndul, tu stăĭ acolea, ĭar de veĭ socoti tu și veĭ vedea că este maĭ bine, să staĭ în ceata a doua, saŭ în cea de a treia, ĭar boĭeriĭ tăĭ nu-ți vor zice: tu stăĭ unde-ți va părea că este maĭ bine. Deci de ți se va întîmpla cumva să fugĭ din războiŭ, tu ĭar cu aceĭ 60 de voinicĭ să fugĭ, că de vor fi și eĭ cu tine și la o parte tu tot veĭ birui pre vrăjmașiĭ tăĭ, încă tot să-ți fie nădejdea întîiŭ la Dumnezeŭ, că acela te va hrăni, și nu va da gîlceavă dreptuluĭ în vecĭ, ci te va apăra și întîiŭ și apoĭ, și așa cu numele luĭ Dumnezeŭ pasă spre vrăjmașiĭ tăĭ că măcar de ți se va întîmpla și moarte, ĭar numele tăŭ va rămînea pă urmă în cinste. Iar de veĭ birui tu să nu te lauzĭ și să zicĭ că eŭ cu puterea mea am făcut, ci ĭar să daĭ slavă luĭ Dumnezeŭ, cu rugă, cu milostenie și cu jertfă vie, că Dumnezeŭ este mult milostiv, și în toată vre-

www.dacoromanica.ro

mea te va acoperi cu mila sa. Iar de vor peri vre-unii din boierii tăi într-acea slujbă a ta, tu să te nevoiești și să te sileștĭ pentru sufletele lor, la sfintele biserici, ca să vază toți și să se îndemneze, și feciorii lor, și rudeniile care vor rămînea în urma lor, multă cinste să aibă de la tine, pentru părinții lor, care s-au vărsat sîngele lor, pentru tine, înaintea ta, asemenea și slugile tale care vor fi rămas zdraveni și acia încă să aibă cinste nefățarnică, nu pentru că-ți vor fi rudenii nici căci vor fi dat cui-va mită și-i vor lăuda, ci fiește-care după cum îi va fi slujba așa să-i fie și darul și cinstea. Și cum îșĭ pun eĭ capetele și să nevoiesc, și-și varsă sîngele ca să dobîndească cinste de la tine, așa și tu să socotești că toată cinstea ta de la Dumnezeŭ îți este. Și cînd vor cîștiga și vor dobîndi slugile tale de la tine cinste și boierii pentru slujba lor, tu încă socotește de vezĭ făcutaĭ și tu niscare ostenele către Dumnezeŭ de te-aŭ mărit cu atîta cinstę aŭ ba. Decĭ de nu veĭ fi făcut te nevoiește să facĭ, că cine să nevoiește pentru Dumnezeŭ acela va dobîndi cinste de la dînsul, și cine să va apropia de Dumnezeŭ, Dumnezeŭ totdeauna va fi cu dînsul. Așijderea și tu de-ți va fi nădejdea tot spre Dumnezeŭ, și Dumnezeŭ va fi cu tine în veciĭ vecilor, Amin.

---

www.dacoromanica.ro

CUVÎNT PENTRU JUDECATĂ

Care aŭ învăţat Ioan Neagoe Basarab pre fiul său Teodosie, şi pre alţi domnĭ pre toţĭ cum şi în ce chip vor judeca.

——

Fătul mĭeŭ, judecata are 2 lucrurĭ, unul spre pagubă, iar altul spre uşurare şi spre izbîndă. Decĭ domnul carele va judeca drept, acela-ĭ domn adevărat, şi unsul luĭ Dumnezeŭ, şi va dobîndi lumina care nu va trece nicĭ o dată. Iar domnul care nu va judeca pre dreptate şi pre legea luĭ Dumnezeŭ acela nu este domn, nicĭ să va chiema îndreptător şi unsul luĭ Dumnezeŭ, ci va fi pierdut în pericĭunea cea de vecĭ, şi pentru făţărniciea luĭ nicĭ faţa lui Dumnezeŭ nu o va vedea. Pentru aceea fătul mĭeŭ şi voĭ fraţilor cînd veţĭ vrea să eşiţĭ la judecată în divan, întîĭ vi să cade să vă rugaţĭ Domnuluĭ nostru luĭ Isus Hristos, ca să vă fie întărire şi aşa să ziceţi în rugăcĭunile voastre: *o împărate a tot-ţiitorul, cela ce aĭ făcut cerul şi pămîntul, şi ne-aĭ ales pre noi din toate zidirile tale să fim unşii tăi, ca să împărţim săracilor dreptatea fără făţărnicie, de la tine cerem Impărate Domnul nostru, să ne întăreştĭ cu tăria ta, şi să ne împaci inimile, şi să ne deschizĭ ochiĭ, şi să ne daĭ judecată dreaptă ca nu cumva pentru nedreptăţile noastre să fim lepădaţi şi izgoniţi la înfricoşata judecată, şi să nu vedem lumina feţiĭ tale, nicĭ să rămînem ruşinaţi şi batjocoriţĭ, nici să ne potriveşti Doamne*

www.dacoromanica.ro

Dumnezeul nostru cu domnii şi cu judecătorii ceĭ nedrepţĭ, care n-aŭ umplut cuvintele tale, niciaŭ împărţit dreptatea săracilor, după cum aŭ fost voiea ta, pentru aceea la vremea judecăţiĭ tale ceĭ drepte şi înfricoşate, vor să fie despărţiţĭ de faţa ta. Drept aceea şi tu fătul mieŭ, şi dumnea-voastră fraţilor, cu ce dreptate veţĭ judeca săraciĭ într-această lume, cu aceea vor fi judecate şi faptele voastre la împărăţiea cea cerească. Vedeţĭ ce lucru mare este judecata. Pentru aceea şi voĭ cînd veţĭ şîdea să judecaţĭ la divan, să şază lîngă voĭ tot oameniĭ buniĭ şi aleşĭ, şi să fie şi boieriĭ tineriĭ lîngă voĭ, ca să ia toţĭ învăţătură bună şi dulce din gurile voastre. Deciĭ să le ziceţĭ aşa: boieriĭ dumnea-voastră şi fraţilor ceştĭ bătrînĭ şi ceştĭ tineriĭ, de vom greşi ceva să nu ascundeţĭ, niciĭ să tăceţĭ, ci ne spuneţĭ numaĭ de cît, că această judecată este a luĭ Dumnezeŭ. De aceea el să ne dăruiască să judecăm pre toţĭ săraciĭ pre dreptate, şi să nu iasă de la noĭ niminĭ cu inimă ruptă, şi cu nedreptate. Şi aşa întîĭ să te dezbracĭ de mînie şi de lene, că omul cel mînios şi cel lenevos niciĭ o dreptate nu va face săraculuĭ, şi să-ţĭ strîngĭ mintea cea bărbătească în cap, să nu ţi să clătească mintea ca trestiea cînd o bate vîntul, şi să nu făţărniceştĭ celuĭ bogat, niciĭ iar să milueştĭ cu judecata pre cel sărac, ci să facĭ judecată dreaptă şi bogaţilor şi săracilor, că Dumnezeŭ v-aŭ ales şi v-aŭ pus oamenilor ca un izvor de apă, ci să nu cumva să fiţĭ unora dulcĭ, altora amar, ci fieşte-cuĭ să fiţĭ judecătorĭ drepţĭ după lu-

www.dacoromanica.ro

crurile lor, şi la judecată să nu vă pripiţi, ca nu cumva neînţelegînd jalba săraculuĭ să-l judecaţi cu nedreptate, saŭ de-ĭ va fi frică şi să va ului, şi nu va putea spune deslușit, să-l întrebaţi de multe orĭ pînă i să va potoli frica. Decĭ cu blîndeţe şi cu cuvinte dulcĭ îĭ ziceţi: frate nu ţi fie frică nicĭ te teme, ci te trezeşte şi te deşteaptă ca din vis, şi mĭ spune pre drept, ca să ţi putem lua seama şi noĭ, şi să te judecăm pre dreptate. Iar de veţi şi greşi la judecată, şi boieriĭ voştriĭ vor pricepe că aţi greşit, căcĭ că nu veţi fi înţeles judecata vre unuĭ sărac, şi nu iaţi făcut dreptate, să nu vă pae că vă fac ruşine, saŭ să ţineţi mînie în inima voastră pentru acel lucru, ci într-acel ceas să primiţi acel cuvînt, şi iar să-ĭ chiemaţi şi să le faceţi dreptate, ca nu cumva după ce aţi făcut judecată rea să vă pară răŭ, şi aţi vrea să-ĭ faceţi bine şi nu veţi putea nicĭ veţi avea cum. Că maĭ bine să nu vă fie voea voastră de plin şi inima înfrîntă, de cît să facĭ săraculuĭ strîmbătate. Că zice Prorocul: *inima înfrîntă şi smerită nu o va urgisi Dumnezeŭ.* Pentru aceea de te veĭ smeri luĭ Dumnezeŭ, tu te veĭ chiema următor luĭ Dumnezeŭ, şi soţie luĭ Petru Apostolul, că şi el dacă aŭ văzut că aŭ greşit s-aŭ smerit. Aşa şi tu dacă vezĭ că aĭ greşit te smereşte şi te pleacă, iar să nu vă mînieaţi căcĭ vă vor arăta slugile voastre, greşala voastră, nicĭ să vă fie cu necaz, şi să puneţi pizmă în inimile voastre, şi să nu întoarceţi dreptatea săraculuĭ, că de-ĭ face aşa, nu vă veţi chiema unşiĭ luĭ Dum-

www.dacoromanica.ro

nezeŭ, nicĭ veţĭ fi soţiĭ luĭ Petru Apostolul, ci veţĭ fi soţiĭ luĭ Irod, că şi acela era uns iar pentru pizma ce avea însuşĭ, el prinse pre dreptul Ioan şi-l bàgă în puşcărie, apoĭ îl şi omorî. Dar pentru ce îl omorî? pentru că vrea Irod să ia pre cumnată-sa Irodiada, care fusese muiere luĭ Filip frăţine-său, să-ĭ fie crăiasă. Iar Ioan zicea: o Iroade? nu ţi să cade să iaĭ pre cumnatăta să-ţĭ fie ţie muiere. Decĭ el văzînd că-l opreşte fericitul Ioan şi-ĭ arată calea luĭ Dumnezeŭ cea dreaptă, şi cunoscîndu-şĭ el însuşĭ ale sale fără de legĭ, pentru care-l mustrară Ioan, i să întunecă inima de mînie, şi diavolul se încolăci împrejurul inimiĭ luĭ, cum să înfăşură volbura de viţă, şi umplu voea sataniĭ, părinteluĭ sau, şi făcu atuncea Irod treĭ păcate de odată, pentru mîniea sa, că întîĭ călcă legea, a doa făcu curvie, a treia tăe capul sfintuluĭ Ioan. O Iroade cum umpluşĭ păharul tăŭ, de sîngele dreptuluĭ acestuia! o întunecate şi spurcate, cum aĭ cruntat masa ta cu sîngele luminatuluĭ acestuia! o călcătorule de lege şi ruşinate! cum puseşĭ capul slăvituluĭ acestuia în tipsiea din care mîncaĭ tu bucate! o nebune Iroade? căcĭ încă te veselea-ĭ atuncĭ şi n-avea-ĭ atîta minte să cunoştĭ şi să pricepĭ că aceia o aĭ făcut spre pericĭunea ta, că nu te-aĭ veselit nicĭ aĭ umplut voea ta, ci pre satana aĭ veselit şi voea luĭ aĭ umplut, şi tu de a ta bunăvoe te-aĭ pierdut şi cu semeţiea şi cu îndrăzneala ta ţ-aĭ dat trupul şi sufletul în mîĭnile sataniĭ pentru mîniea şi pizma ta ce aĭ avut!

www.dacoromanica.ro

cu adevărat acestea toate pentru mîniea şi pentru netemerea ta aĭ făcut. Vezĭ fătul mieŭ şi dumneavoastră fraţilor, c't este de rea mîniea şi nechibzuiala, şi cît să bucură vrăjmaşul nostru diavol de pizmele cele îndelungate. Drept aceea fraţilor să fugim de îndelungarea mînieĭ, cum aŭ fugit Lot de Sodoma şi de Gomora, şi să alergăm către dragostea şi către dulceaţa cea Dumnezeiască, şi să împărţim săracilor d-apururea dreptate, cum aŭ zis Prorocul: *împărţit-aŭ şi aŭ dat săracilor, dreptatea luĭ va petrece în vecĭ vecilor.* Bine şi cu înţelepciune aŭ dat noă Dumnezeŭ, că pentru greşalele noastre ce am greşit el n-aŭ pornit mîniea sa spre noĭ, cĭ ne-aŭ dat pocăinţă şi hrana pămîntuluĭ. Decĭ şi noĭ dacă de vreme ce am greşit să ne pocăim, şi cum aŭ împărţit şi aŭ dat noă Dumnezeŭ hrana pămîntuluĭ, aşa să împărţim şi noĭ dintr însa săracilor milostenie şi cuvinte dulcĭ şi blînde, că de vom da noĭ săracilor din hrana noastră, şi Dumnezeŭ va da noă hrana raiuluĭ. Şi dacă vom face noĭ milă îngăduitorilor luĭ Dumnezeŭ, şi noĭ vom fi miluiţĭ înaintea Domnuluĭ Dumnezeŭ. De vom îmblînzi zidirea luĭ Dumnezeŭ, Dumnezeŭ va îmblînzi pre noĭ la judecata cea înfricoşată. Şi de vom măsura noĭ săracilor cu măsura cea dreaptă, aşa va măsura şi noă Dumnezeŭ la a doa venire a luĭ cu măsura dreptăţiĭ. Că singur Domnul nostru Isus Hristos mărturiseşte şi zice: *orĭ cu ce judecată veţĭ judeca, cu aceia vă veţi judeca, şi cu ce măsură veţĭ măsura, cu aceea vi să va măsura,* adică cu

www.dacoromanica.ro

ce măsură vom măsura noĭ dreptatea săracilor, cu aceea să va măsura și dreptatea noastră. Drept aceea fraților și noĭ să ne curățim mințile de toate lucrurile cele rĕle, și de cugetele cele viclene, care nu le iubește Dumnezeŭ, și să venim în simțirea noastră, și să ne trezim mintea din somnul păcatelor ca dintr-o beție. Să cugetăm tot d-auna de ziua judecății ceĭ drepte, de zioa întunereculuĭ și a viforuluĭ, de zioa trîmbețelor și a gîlcevilor, de zioa grijiĭ și a fricii, că zice: că atuncĭ cu voea luĭ Dumnezeŭ va arde tot pămîntul cu foc. Vaĭ atuncĭ obărșire tuturor celor ce lăcuesc pre dînsul. Acestea auzindu-le fătul mĭeŭ te cutremură și te spăimîntează, căcĭ maĭ înainte n-aĭ grijit de dînsele, ci încaĭ de acum să începĭ cu lacrămĭ și cu suspine, să strigĭ către Dumnezeŭ și să zicĭ: vaĭ de mine ticălosul? vaĭ de mine? cine îmĭ va da limbă să grăesc cu Dumnezeŭ, și cuvinte care se cuvin, ca să plîng, și să tînguesc nehărnicia mea! cine va da capuluĭ mĭeŭ apă, și ochilor meĭ izvor de lacrămĭ, să șăz și să încep a plînge păcatele mele tot pre rînd că sînt făr de număr. Și ce om voiŭ afla să-mĭ ajute și să se tînguiască cu mine din preună, și să plîngă cu toată inima cum plîng eŭ. Nicĭ într-un strein nu voiŭ afla, nicĭ într-un vecin. Ci încaĭ voĭ munților și dealurilor, luațĭ glas de plîngere și de jale, și lăcrămațĭ pentru mine păcătosul și ticălosul, și slobozițĭ lacrămĭ și suspinurĭ pentru mine, că eŭ sînt maĭ păcătos decît toțĭ oameniĭ. Plîngețĭ și voĭ copacĭĭ luncilor și

www.dacoromanica.ro

chiedriĭ livanuluĭ pentru mine nebunul şi nechibzuitul. Plîngeţĭ şi voĭ florile cîmpurilor cele frumoase şi cu bună miroseală, care v-aŭ împodobit şi v-aŭ înfrumuseţat făcătorul tuturor Dumnezeŭ. Plîngeţĭ tînguiala şi căirea mea. Plîngeţĭ o vaĭ de mine! cum mă potriviĭ eŭ luĭ Adam, omuluĭ celuĭ ce fu zidit dinţîiŭ. Pentru aceĭa acum nu să cade să-mĭ aduc aminte de plînsul luĭ, şi cu mare amar să zic: o mare nevoĭe şi mare jale! cum o dată eram slăvit şi cinstit, ĭar acum făr de nicĭ o slavă şi cinste, cel ce eram o dată împărat, acum sînt gărbov şi de nimic. O dată eram înfricoşat tuturor, ĭar acum nu mă bagă nimenĭ în seamă. Cel ce eram o dată tuturor drag şi cunoscut, acum sînt de toţĭ gonit, şi nimenĭ nu mă cunoaşte. Şi nu numaĭ de vrăjmaşiĭ meĭ, ci şi de prieteniĭ meĭ, şi de alţĭ oamenĭ de toţĭ sînt batjocorit şi de rîs, şi în clătirile capetelor, şi în pildele cuvintelor, şi în toate zilele este ocară înaintea mea şi ruşinea feţiĭ mele m aŭ acoperit. Şi pre dreptate fuiŭ de împuţăciune vecinilor, şi de frică celor ce m aŭ ştiut, şi ceĭ ce m-aŭ văzut aŭ fugit de la mine afară, şi ceĭ ce m-aŭ urît aŭ înălţat capetele şi s-aŭ veselit şi s-aŭ bucurat pentru sărăcia mea. Uniĭ ca aceştiea puindu-şĭ mîĭnele pre mine cu smerenie ş-aŭ făcut foarte răŭ, ĭar viaţa mea s-aŭ apropiat de iad, şi mă socotiĭ cu ceĭ ce să pogoară. Şi mă întîmpină frica de care mă temeam, şi de frica cea de noapte mă cuprinse, şi traiul vieţiĭ mele să întoarsă întru suspine. Iar eŭ strigaĭ către Dum-

www.dacoromanica.ro

nezeŭ, şi nu mă auzi, chemaiŭ ajutor de la cel de sus, şi nu-mĭ veni, că făr de legile mele fură înaintea luĭ Dumnezeŭ, şi stătură împotriva mea ca un părete de aramă. Şi ticăloşia mea mă despărţĭ de mila luĭ Dumnezeŭ, şi împuţiciunea nedreptăţilor şi a le păcatelor mele, aŭ întors mila luĭ Dumnezeŭ despre mine să nu mă cerceteze, nicĭ să pogoare spre nevrednicia mea darul Duhuluĭ sfînt, şi mie îmĭ secară vederele ochilor de a să maĭ nădăjduĭ ziua şi noaptea spre Dumnezeŭ. Strigaiŭ ca un fecior care nu ascultă de învăţăturile părinţilor săĭ, şi nu este cine să mă auză. Pînă cînd Doamne mă veĭ uita pînă în sfîrşit, pînă cînd Doamne nu veĭ cerceta ocăiniciea mea? pînă cînd Doamne veĭ întoarce faţa ta cea bună despre mine streinul şi săracul. Caută Doamne Dumnezeul mieŭ spre mine caută, pentru mila ta cea bună şi mare, şi mă auzĭ pre mine netrebnicul şi streinul, care n-am într alt loc nădejde d-a mă spăsi fără numaĭ către îndurarea ta cea mare şi bună. Tu Doamne eştĭ ştiutor de inimĭ, şi ispiteştĭ din lăuntrurile ficaţilor, că nu este alt cine-va care să poată mîngiia într-aceste nevoĭ ce mi să întîmplară, fără numaĭ tu însuţĭ Doamne care eştĭ mult milostiv. Că mă părăsiră şi tată-mieŭ, şi mumă-mea, şi fraţii şi surorile, şi prieteniĭ toţĭ mă lăsară singur într-aceste nevoĭ şi întristăciunĭ făr de mîngîiere. Drept aceĭa Doamne caz către mila ta care o aĭ spre oameni, şi te rog să mă miluieştĭ pre mine ticălosul, şi-ţĭ adă aminte Doamne de îndurările

www.dacoromanica.ro

tale şi-ţĭ potoleşte mînіea stăpîne, şi-ţĭ leapădă urgіea ta de asupra mea păcătosul şi smeritul. Şi nu aduce aminte făr de legile noastre cele dintîiŭ, ci să treacă înaintea mea îndurările tale Doamne, ca să nu-mĭ împute vrăjmaşiĭ mĭeĭ, zicînd: unde este Dumnezeul tăŭ. Ci cu ajutorul tăŭ să se întoarcă de la mine. Acestea şi altele ca acestea, cu lacrămĭ şi cu suspine să zicĭ către Dumnezeŭ, o iubitul mĭeŭ fiŭ. Decĭ el dacă va vedea că-l rogĭ cu toată inima şi cu tot sufletul te va milui că este mult îndurător, şi încă iar să te maĭ întorcĭ şi să zicĭ: vaĭ de mine păcătosul şi lenevosul vaĭ de mine? în cotro voiŭ lua atuncĭ cînd voiŭ vedea pre toţĭ drepţiĭ stînd d-a dreapta luĭ Hristos stăpînuluĭ mĭeŭ, iar numaĭ eŭ voiŭ fi osîndit singur întru întunerecul cel osăbit, şi foculuĭ celuĭ nestîns, carele s-aŭ gătit diavolulŭĭ şi îngerilor luĭ. Vaĭ de noĭ fătul mieŭ, vaĭ de noĭ? dar atuncĭ ce vom maĭ face, cînd te veĭ întoarce şi veĭ vedea pre toţĭ sfinţiĭ şi pre toţĭ drepţiĭ în cer şi în slavă mare. Iar tu veĭ fi dus singur fătul mĭeŭ făr de milă pentru munca cea de vecĭ. Atuncĭ tu numaĭ te veĭ lovi cu palmele preste obraz, şi plîngînd veĭ zice: Bucurîte Preacurată şi pururea Fecioară Maria, care aĭ născut pre Domnul Hristos, sprijinitoarea şi ajutătoarea cea grabnică, a tuturor creştinilor; Bucurîte şi tu cinstită şi de viaţă Făcătoare Cruce, dupre care aŭ izvorît viaţa a toată lumea. Bucuraţi-vă şi voĭ toate puterile şi cetele cereştĭ, îngerіĭ, şi maĭ marіĭ îngerilor. Bucurîte şi tu cinstite Pro-

www.dacoromanica.ro

roace și botezătorul Domnului, Ioane Predetice. Bucurați-vă Apostolilor, Prorocilor, Mucenicilor și alți sfinți părinți purtători de Dumnezeu. Bucurîte și tu frumosule raiu, din carele eu însumi vai de mine fuiu încuiat dinafară, și pentru faptele mele pre drept fuiu dat geeniĭ foculuĭ, că judecata luĭ Dumnezeu este dreaptă, și ce mi-am gătit aceĭa ș-am și luat. De aceĭa apucă maĭ înainte și zî: *Doamne Dumnezeul mieu, și păstorul cel bun, întoarcemă către pocăință pre mine pierdutul' maĭ înainte pînă ce nu mă ajunge ceasul acesta, și nu mă lăsa să peiu pîn în sfîrșit, ci-mĭ dă vreme de pocăință și mă miluește după mila ta cea mare.* Că tu eștĭ unul îndurător și mult milostiv, și ție trimitem în sus slavă Tatăluĭ, și Fiuluĭ, și sfîntuluĭ Duh, acum și pururea, și în vecĭ vecilor, Amin.

INVAȚATURA A LUI NEAGOE BASARAB

Către fiul său Teodosie și către alți domni ca să fie milostivi și îndurători.

Fătul mieu și de aceasta te învăț, să știĭ cum îșĭ va milui domnul slugile sale și cum și le va odihni. Cădesa să milueștĭ pre săracĭ, dar nicĭ pre slugile tale să nu le lașĭ, nicĭ să le uiți, ci maĭ vîrtos să-ți milueștĭ slugile decît pre săracĭ, căcĭ că săraculuĭ de nu-l veĭ

www.dacoromanica.ro

afla să-ĭ daĭ milă într-un loc, într-altul tu-l veĭ afla şi-ĭ veĭ da. Saŭ de nu-l veĭ milui tu, alţiĭ îl vor milui, şi tot va fi miluit. Iar sluga ta numaĭ aşteaptă altă milă de la nimenĭ, fără numaĭ de la tine, că eĭ de-ar vrea să-şĭ ceară le este ruşine, că să chĭamă slugĭ domneştĭ. Pentru aceĭa dacă nu ţĭ veĭ milui slugile tale cu mîĭnele tale, altă nădejde eĭ nu maĭ aŭ la niminĭ să-ĭ miluiască, că săracul umblă din casă în casă saŭ şade în uliţă, şi cere de la toţĭ cîţĭ trec pre acolea şi-l miluesc, ĭar sluga ta cînd n-are milă de la tine, atuncia el nu maĭ are nădejde la nimenĭ, să-l maĭ miluească, ci numaĭ ce pune răbdare în inima luĭ şi geme inima în trînsul, ca şi un lemn cînd îl bagĭ în foc şi are un car în trînsul şi cînd îl încinge iuţimea foculuĭ, el începe a geme. Aşa face şi inima slugiĭ tale cînd nu-l milueştĭ, că el numaĭ de la tine să nădăjdueşte să aibă milă, şi cuvînt bun să se îndulcească de dînsul, şi vederea feţeĭ tale. Iar pentru mila care veĭ milui şi pentru cuvintele cele bune ce-ĭ veĭ îndulcĭ, eĭ nicĭ o dată mila şi cuvintele tale nu le vor uita, că săraculuĭ dacă îĭ daĭ mila, el îţĭ mulţumeşte numaĭ o dată, ĭar sluga ta îţĭ va mulţămĭ totdeauna, căcĭ ca altă milă de la nimenĭ n-are, fără numaĭ de la tine. Decĭ pentru mila aceĭa ce-ĭ veĭ face nu numaĭ că-ţĭ va mulţămĭ în lumea aceasta el şi feciorĭĭ luĭ, ci încă şi capul îşĭ va pune pentru tine el şi feciorĭĭ luĭ, şi pînă să va sfîrşi neamul şi sămînţa luĭ: toţĭ vor zice Dumnezeŭ să erte pre cutare domn, ce

www.dacoromanica.ro

ne-aŭ miluit. Fătul mĭeŭ nu zic să nu milueştĭ săracĭĭ nicĭ să eĭ mila de la mănăstirĭ, nu fiĭ scump să nu fie aceasta, ci zic toate acestea să le umple, adecă pre săracĭ să-ĭ milueştĭ, ĭar mănăstirile să nu le întăreştĭ şi să le milueştĭ cu leafa slugilor tale, ĭar slugile tale să le facĭ în zilele tale să fie cerşătorĭ. Ci să cade să eĭ seama cu mintea ta, şi să socoteştĭ foarte bine cîte vor fi moşiĭ ale slugilor să fie deosebĭ, să n-aibĭ cu acela amestec, că eĭ pentru dragostea ta, şi pentru mila care veĭ să-ĭ milueştĭ pentru aceĭa îţĭ slujăsc şi vor să-şĭ pue şi capetele şi să-şĭ verse şi sîngele pentru tine. Iar de ţĭ va maĭ prisosi venit din venitul domnieĭ, acel venit să nu gîndeştĭ că este cîştigat de tine, ci ĭar l-aĭ luat de la săracĭ şi de la ceĭa ce sînt subt biruinţa ta, care i-aŭ dat Dumnezeŭ subt mîna ta. Pentru aceĭa să socoteştĭ şi să pofteştĭ ţara ta ca să aibă şi aceĭa dreptate şi pace cu odihnă în zilele tale. Drept aceĭa cum o luaţĭ de la săracĭ, aşa să cade să o şi daţĭ pentru dînşiĭ, şi să le faceţĭ odihnă şi pace. Decĭ dacă îţĭ va maĭ rămînea avuţie, fătul mieŭ să nu gîndeştĭ să nu daĭ milostenie că eŭ nu-ţĭ zic aşa, ci îţĭ zic că atuncia încă sa cade să daĭ maĭ mult. Şi iată că te învăţ şi te sfătuesc şi de aceasta, ĭar tu să te apropiĭ către sfatul mĭeŭ, şi să-l asculţĭ, tuturor să împărţĭ milostenie, ca să fiĭ şi tu miluit de faţă Domnuluĭ nostru Isus Hristos. Că maĭ bine este a face milostenie, decît a strînge avuţie. Că zice Prorocul: *strînge avuţie şi nu ştie cuĭ strînge*, şi în sfînta E-

www.dacoromanica.ro

vanghelie ĭar zice: *nu ascundeţĭ avuţia voastră în pămînt, unde vermiĭ şi putreziciunea o putrezeşte, şi unde o sapă furii şi o ia, ce ascundeţĭ avuţia voastră, unde putreziciunea nu o putrezeşte, şi unde nu o vor sapa furii, nicĭ o vor fura, că unde va fi avuţia voastră, acolo va fi şi inima voastră*, cu adevărat este acest cuvînt drept al domnuluĭ nostru, care aŭ zis: unde va fi avuţia voastră, acolo va fi şi inima voastră, că cel ce va fi cu avuţie multă, şi să nădăjdueşte în trînsa acela nu să chiama creştin, ci se chiamă al doilea idolatru. Căcĭ că nicĭ o dată luĭ nu este gîndul la Dumnezeŭ ci toată nădejdea şi puterea numaı spre avuţie. Şi nicĭ odată nu gîndeşte să slujască luĭ Dumnezeŭ, nicĭ să facă odihnă sufletuluĭ săŭ, cu acea avuţie, ci numaı satana să bucură de avuţia luĭ, şi zideşte întunerecul cel încuĭat, ca să numaĭ iasă de acolo, nicı să i să deschiză nicĭ odată. Iată fraţilor socotiţı şi vedeţĭ, maĭ bine este să zăcem întru întunerecul cel încuiat pentru dragostea avuţieĭ, aŭ maĭ bine după cum zice Domnul Hristos: să ne împărţim noĭ înşine avuţia săracilor, şi să fim miluiţĭ în ziua aceĭa, cînd va face Dumnezeŭ judecată el însuşĭ, şi să fim izbăviţı de întunerecile cele încuiate, şi din puşcăriile iaduluĭ? pentru acest lucru vă mărturisesc şi eŭ fraţilor, încă nu eŭ din capul mieŭ, ci cuvîntul Domnuluĭ nostru Isus Hristos, care totdeauna strigă către noĭ şi zice: *fericiţi de ceĭ milostivi că aceia vor fi miluiţĭ.* Decĭ a cuĭ altă mărturie maĭ mare? voiŭ zice pentru milostenie decît care

www.dacoromanica.ro

au arătat şi aŭ învăţat însuşĭ Dumnezeŭ şi aŭ grăit cu gura sa? aŭ doar vă daŭ vouă altă învăţătură de la mine? ba, ci numaĭ ce vă zic şi vă spuiŭ dupre cum aŭ zis Dumnezeŭ: să fiţĭ milostivĭ, şi să nu împărţiţĭ nicĭ să faceţĭ milostenie în făţărnicie, că voĭ sînteţĭ aleşĭ înaintea luĭ Dumnezeŭ ca viţa cea roditoare, şi toţĭ aşteaptă să se adape din voĭ şi să se îndulcească. Decĭ să nu împărţiţĭ struguriĭ voştriĭ în făţărnicie, şi să fiţĭ unora dulcĭ, altora amarĭ, ci tuturor cu dreptul să fiţĭ, cum şi Dumnezeŭ iubeşte dreptatea. Aşijderea cînd veţĭ eşĭ să faceţĭ căutare oştilor voastre la anul cum le este obiceiul, atuncĭ toţĭ boĭeriĭ şi căpitaniĭ, şi toate slugile voastre să aibă de la voĭ cinste şi dar, şi dreptate şi slujbe. Şi aceasta încă este milostenie, că voĭesc toţĭ să aibă milă de la tine, ĭar tu să nu facĭ nicĭ să daĭ milostenia în făţărnicie, că uniĭ din rudele voastre vor fi greĭ şi vor vrea să ia aceia boĭeriile cele maĭ marĭ, ĭar slugile tale să le daĭ îndărăt făr de lege şi făr de dreptate, că acest lucru este un păcat mare. Nicĭ să nu cumva să eĭ cinstea şi boĭeria de la vre un om care va fi harnic şi înţelept, şi să o daĭ altuĭa, căcĭ îţĭ va face glumă şi veseliĭ, şi rîsurĭ, ci pentru căcĭ îţĭ va face veselie şi glume tu îl miluieşte d amîna cu ce veĭ vrea, ĭar să nu daĭ boĭeriile măscăricilor, şi celora ce fac rîsurĭ: ci să daĭ celor ce vor fi harnicĭ de cinstea şi de slujba ta. Şi pînă nu vor venĭ toate slugile tale înaintea ta cele ce vor fi maĭ de folos, şi maĭ detreabă pînă atuncĭ

www.dacoromanica.ro

nimului să nu dai boierie sau cinstea, și cînd vor fi toți înaintea ta să-i vezi și să-i știi ce oameni sînt? Căci că de veĭ pune pre cine-va boĭer pentru căci te va ruga cine-va, tu ți facĭ 2 lucruri de pagubă, căci darul este al tău, iar cinstea este a altuia. Și de vei da cuĭva cinstea pentru voia cuiva, cugetă că nu v-au adunat Dumnezeu să fiți domni, nici să fiți toți păstori turmei lui. Ci numai pre tine te-au ales și te-au pus să fiĭ păstor turmeĭ sale. Deci de nu veĭ fi tu harnic să cunoști turma ta, și să le împarți tuturor pre dreptate, ce domn și ce păstor te veĭ chĭema, cînd veĭ làsa să se amestece toți în lucrurile domniei tale, și să fie domni ca și tine, sau să se bage în venitul țării tale? au n-aĭ auzit că zice în sfînta Scriptură: cinstea și venitul tău nebunului să nu-l daĭ. Iar tu să lași cuvîntul dulce celui ce știe cinstea ta, și să umpli cuvintele prietenilor, și ale boĭerilor tăĭ, și să le fiĭ domn vrednic, și să daĭ fiește-cui plata precum să cade pe faptă. Iar cinstea ta din bună voia ta să nu o daĭ altora, și să fiĭ al doilea Isav. Că și acela a dat cinstea și scaunul său frăține-său lui Iacov pentru o tipsie de linte fiartă. Că cerșu Isav de la frate-său Iacov și i zise: dă-mi să mănînc din merticul tău și să mă satur, iar Iacov căci îi dăruise de la Dumnezeu mintea cea întreagă, zise către Isav: d-ași ști că aĭ da mie cinstea ta și scaunul tău, eu ți-așĭ da merticul mieu. Iar Isav era gol de minte, și pentru aceĭa nu socoti că și-va pierde cinstea pentru un blid de linte. Ci îndată zise: dămi tu blidul cu lin-

www.dacoromanica.ro

tea mie să mănînc, ĭar tu iaţĭ ţie cinstea mea şi scaunul mĭeŭ. Şi aşa îşĭ dete cinstea şi scaunul săŭ frăţine-săŭ luĭ Iacov. Aşa şi voĭ fraţilor de veţĭ da cinstea voastră slugilor voastre de voĭa voastră, făr de nicĭ o nevoĭe, să fie slugile voastre cu cinste, ĭar voĭ făr de cinste, pentru niscare mită, saŭ pentru niscare vorbe viclene, saŭ pentru vre-o lăcomie a voastră, atuncĭ voĭ veţĭ fi soţĭ luĭ Isav. Iar de veţĭ asculta cuvîntul Domnuluĭ vostru, şi să nu daţĭ cinstea voastră altora, voĭ veţĭ fi domnĭ înţeleptĭ şi cu mintea întreagă, şi soţiĭ luĭ Iacob. De aceasta şi eŭ fraţilor cum m-am priceput aşa v-am şi învăţat să nu vă daţĭ cinstea voastră nicĭ o dată slugilor, că dacă-ţĭ veĭ da cinstea ta lor, decĭ tu ce veĭ maĭ fi bun, şi de ce treabă veĭ fi lor? saŭ cine te va maĭ băga în seamă şi să vie la tine, dacă veĭ umplea voia boĭerilor tăĭ? ĭar celora ce-ţĭ vor sluji bine tu nu veĭ face dreptate? Că d-aĭ fi vrut să aĭbĭ mintea înţălegătoare şi înţăleaptă, şi să-ţĭ cunoştĭ boĭerii precum sînt atuncĭ ţi-ar fi lesne, că tu iaĭ zice numaĭ cu un cuvînt, şi ar eşi din cinstea şi din boĭeria aceia. Şi cînd aĭ zice cuvînt aşa să fie: eĭ nicĭ o putere n-ar maĭ avea. Ci dacă aĭ lua tu boĭeria de la dînşiĭ şi cinstea, atuncĭ pre dînşiĭ nimenĭ nu ĭar maĭ cinsti. Decĭ dacă aĭ pricepe tu că cinstea şi boeria lor le este de la tine, de ce să nu facĭ să-ţĭ slujască eĭ ţie cu temere şi cu fricĭ, şi să cunoască că tu le eştĭ domn şi stăpîn şi maĭ mare preste dînşiĭ, cum să cade să fie slugile smerite înaintea

www.dacoromanica.ro

stăpînilor lor ? pentru aceasta cinstea ta pîn ţ-o va da Dumnezeŭ tu să o ţiĭ în mîĭnele tale. Drept aceĭa fătul mieŭ te deşteaptă şi te socoteşte cu mintea ta, şi să nu-ţĭ daĭ cinstea ta boĭerilor tăĭ, că tu puĭ pre dînşiĭ boĭerĭ, ĭar pre tine nu te pun eĭ domn, ci pre tine te pune Dumnezeŭ să fiĭ unsul lui. Cum zice şi Prorocul : *pune Doamne preste noĭ dătător de lege, să înţăleagă toate limbele că sînt oameni.* Aşa te-aŭ ales Dumnezeŭ şi pre tine ca să te cunoască toţĭ, că tu eştĭ domn ales de Dumnezeŭ să fiĭ lor stăpîn şi păstor bun, şi să paştĭ turma luĭ Hristos făr de fățărnicie. Iar tu dacă eştĭ harnic îţĭ rînduieştĭ turma şi o întocmeşte bine, să nu se hrănească uniĭ şi să se îngraşe, ĭar alţiĭ să moara de foame, ci să împarţĭ tuturor întocmaĭ fieşte cuĭ după lucrul saŭ, şi căruĭa cum iĭ va fi slujba, aşa să-ı fic şi cinstea şi mila. Iar venitul tăŭ ce-ţĭ va veni din toată ţara ta, acela să fie tot în mîĭnele tale să nu cumva să-l daĭ şi să-l împarţĭ la boĭerĭĭ tăĭ, saŭ la rudele tale, saŭ la niscare slugĭ de ale tale ce-ţĭ vor fi făcut niscare slujbe, ci să fie tot cu seamă în mîĭnele tale. Decĭ cuĭ veĭ vrea să daĭ cu mîna ta, să se ştie ca să-ţĭ mulţumească, şi să te cunoască că tu eştĭ domn. Că cel ce va să fie domn aceluĭa trebue să aibă minte foarte multă, ca să cunoască şi să priceapă minţile slugilor, mintea domnuluĭ lor, că dacă cunosc slugile minte multă şi socoteală la domnul lor, eĭ îĭ slujesc pre dreptate şi-l cinstesc, ĭar dacă îl cunosc că n-are minte, eĭ numaı ce-l ţin domn

www.dacoromanica.ro

cu numele. Pentru că slugile cum cunosc pre stăpîn aşa-ĭ şi slujesc, măcar de ar fi sluga cît de dreaptă; că dacă este domnul lipsit de minte, decĭ slugile pentru ce-ĭ vor să ĭ slujască pre dreptate şi să-l cinstească, cînd el n-are minte să cunoască cinstea şi slujba lor, cît să nevoesc eĭ şi ostenesc pentru dînşii? pentru aceĭa cînd cunoaşte domnul slujba şi osteneala slugilor sale, cum îl cinstesc, acela ce domn este? saŭ cum îl vor mai cinsti slugile luĭ, saŭ îl vor mai sluji? ĭar domnul cela ce este înţelept şi cu minte aceluĭa slujesc slugile luĭ, şi care din slugile luĭ îĭ este prieten acela-ĭ slujăşte cu nevoinţă şi cu dreptate, ĭar de va şi fi din slugile luĭ vre unul duşman, şi nu va vrea să-ĭ slujască, apoĭ tot să va întoarce şi-ĭ va fi prieten, căci că-l vede că este harnic şi întreg la minte. Pentru aceĭa cînd îl văd slugile luĭ că este harnic şi înţelept de toate să pleacă şi-ĭ slujesc cu frică şi cu temere, că domnul înţelept toate cugetele şi socotelile luĭ sînt bune. Căci că mintea stă în trupul omuluĭ drept, ca şi cum stă steagul în mijlocul războiuluĭ, şi toată oastea caută la steag. Şi pînă stă steagul în războiŭ nu să chiamă acel războiŭ biruit măcar de are şi năvală grea spre sine. eĭ tot caută steaguluĭ, şi să adună toţĭ împrejurul luĭ. Iar dacă cade steagul, atuncĭ toate oştile să risipesc, şi nu să ştie unul cu altul cum fac şi încotro merg. Aşijderea este şi domnul, pînă stă mintea luĭ în trînsul întreagă, toate oştile să strîng împrejurul luĭ, şi luĭ caută ca şi împrejurul

www.dacoromanica.ro

steagului, și toți iaŭ învățătură și înțelepciune de la dînsul, și încă nu numaĭ slugile și oamenii din țara luĭ, ci și alțiĭ dintr-alte țări poftesc ca să ĭa învățătură și sfat de la dînsul. Iar dacă slobozește domnul trupul săŭ spre curvie, și spre beție, și spre alte lucruri rele, care nu le iubește Dumnezeŭ, și și pierde nadejdea și fricaĭ luĭ Dumnezeŭ, și nebunește în sila luĭ. Decĭ Dumnezeŭ să mînie pre dînsul, și nu ĭ face altă nevoie maĭ rea, ci numaĭ ce-ĭ ia mintea, și-l lipsește de dînsa. Decĭ dacă să lipsește de minte, iar de trupul aceluĭ domn nicĭ un lucru bun nu veĭ vedea, nici el nu va maĭ avea nicĭ o cinste de la slugile luĭ, nicĭ de la alțĭ domnĭ care vor fi împrejurul luĭ, ci va fi numaĭ de rîs și de ocară, și slugilor luĭ li să vor răni inimile despre dînsul. și li să va lua dragostea și dorul de către dînsul. Că pînă stătu steagul luĭ, și eĭ tot stătură împrejurul lui, și toți căută luĭ, iar dacă văzu steagul, decĭ eĭ fugiră toți și nu să știură unii cu alții unde saŭ dus, și ce s-aŭ făcut. Așa și slugile voastre pînă vă vor vedea, și vor pricepe că este mintea voastră întru voĭ: eĭ toți să vor strînge și să vor aduna împrejurul vostru. Iar dacă vor vedea că v-aŭ scăzut mintea; eĭ să vor răsipi toți de la voĭ. Și cum nu s-ar răsipi și să vă năpusteze, căcĭ că văd că vă luă Dumnezeŭ mintea și în locul eĭ pornise mînia luĭ, asupra voastră. Vedeți fraților, cît este de răŭ celuĭ ce să mînie Dumnezeŭ pre dînsul, și l lipsește de minte. Că omul nebun nu poate sa-și facă nicĭ o cin-

www.dacoromanica.ro

ste şi nicĭ un bine luĭ, dar altuia cum va putea face vre un bine saŭ vre o cinste? iar domnul carele este întreg la minte, la acela s'nt toate bunătăţile, că întîiŭ lucrează lucrurile luĭ Dumnezeŭ, apoĭ umple şi voiea luĭ pre pămînt. Că este lăsat toate dreptările Dumnezeeştĭ să le îndrepteze, şi pre oamenĭ încă să-ĭ tocmească cu înţelepcĭune, şi să ia de la dînsul toţĭ împăcare şi cuvinte dulcĭ. Aşijderea fătul mĭeŭ, şi voĭ fraţilor, eŭ aşa vă învăţ luĭ Dumnezeŭ tot d auna vă rugaţĭ ca să se milostivească spre voĭ, să vă dea cinstea, că din nebunie să fac toate cîte iubeşte diavolul, şi dintr-însa să umplu toate voile lui, iar din mintea cea bună să umplu toate cîte plac luĭ Dumnezeu. Drept aceia vă învăţ fraţilor, să cereţĭ de la Dumnezeŭ minte curată, ca cu dînsa să puteţĭ umplea toate voile luĭ cîte le va pofti, că numaĭ cu ajutorul luĭ Dumnezeŭ, şi cu mintea cea curată veţĭ umplea voiea luĭ. Pentru aceea rugaţĭ pre Dumnezeŭ să fie cu voĭ, şi nu vă leneviţi a lucra luĭ Dumnezeŭ, ci lucraţĭ milostenie, şi miluiţĭ slugile voastre. Şi să fie slugile îmbrăcate şi împodobite cum veţĭ şti maĭ frumos, că aceea este lauda şi cinstea domnuluĭ şi comoara cea înfrumuseţată şi vie. Iar de veĭ fi scump, şi va lăcomi inima ta spre avuţie multă, şi vor rămînea slugile tale golĭ şi despoieţĭ, decĭ tu făr de slugĭ ce cinste veĭ avea? şi ce domn te veĭ chiema? saŭ dintr-acea avuţie multă ce veĭ fi strins, ce folos veĭ să dobîndeştĭ, că şi tu eştĭ om ca fieş-care? şi cînd veĭ muri a-

www.dacoromanica.ro

tunci avuția ta va să rămîe pustie, și va luao altul carele nu o aŭ căștigat de va mînca d-agata și va bea, și va împărți avuțiea ta, și de va fi harnic să miluiască slugile, el îșĭ va face cu avuțiea ta nume bun, iar tu veĭ rămînea urgisit, și cu două pagube foarte marĭ, una căcĭ aĭ trăit în lumea aceasta cu nume răŭ și de ocară, iar alta căcĭ îțĭ va fi în ceea lume, sufletul pierdut în pericĭune. Drept aceea fătul mieŭ, și voĭ fraților eŭ așa vă învăț, să nu strîngeți avuție multă și să o ascundeți, ci să puneți avuțiea voastră pre slugile voastre, dacă vă este voea să fie avuțiea și strînsoarea voastră tot vie, și să aveți veselie înaintea ochilor voștri. Că iată că voiŭ să vă aduc aminte și de împărațiĭ ceĭ de demult: grăi Aristotel filosoful către Alexandru împăratul și zise: Impărate Alexandre, cu ce luași și biruișĭ toată lumea? iar Alexandru zise: dacă de vreme ce mă întrebași tu, ascultă să-ți spuiŭ o Aristotele! eŭ numaĭ cu treĭ lucrurĭ am biruit toată lumea. Intîiŭ cu cuvînt adevărat și stătător, adoa cu judecată dreaptă, iar a treia cu mînă întinsă și îndurătoare, căcĭ că n am strîns avuție, ci-mĭ am miluit slugile și oștile. Deci eĭ pentru mila care i-am miluit, nu și-aŭ cruțat viața, ci și-a pus capetele înaintea mea. Cu acestea am biruit eŭ toată lumea, și birui cu acest cuvînt. Alexandru împăratul pre Aristotel filosoful și zise și Aristotel: că numaĭ cu aceste treĭ lucrurĭ va putea omul să biruiască toată lumea. Iată fraților vedeți aceasta, Alexandru fiind

www.dacoromanica.ro

Elin şi cu aceste treĭ lucrurĭ luă toată lumea, şi ce nume mare îşĭ dobîndi. Dar voĭ fiind creştinĭ, cu cît maĭ mult vĭ să cade încă să umpleţĭ aceste treĭ lucrurĭ? şi încă nu numaĭ acestea, ci să şi maĭ adăogaţĭ lucrurile cele bune, carele iubeşte Dumnezeŭ, şi atuncĭ Dumnezeŭ va înălţa şi va slăvi numele vostru în lumea aceasta, şi nu numaĭ în lumea aceasta, ci încă şi după ce vă veţĭ petrece din lumea aceasta, sufletele voastre le va odihni întru împărăţiea sa cea cerească, din preună cu a le tuturor drepţilor. De aceasta şi eu vă învăţ să aveţı mînă întinsă către toţı, însă nu în faţărie, ci fieşte cuĭ după lucrul său, şi după cum îşı va fi făcut slujba, aşa să-ĭ fie şi cinstea şi mila. Şi să milueştĭ pre toţı, şi pre săracĭ, şi pre ceı ce vin către tine, şi pre străinĭ, ci cu socoteală, iar şi sufletul tău să nu ţi-l uiţĭ, ci care milă veĭ şti maĭ mare aceea să facĭ pentru dînsul, ca să fie şi el miluit. Că toţĭ aceştia care fură zişı maĭ sus, dacă nu-ĭ veĭ milui, eĭ vor avea nădejde să-ĭ miluiască alţiĭ, iar sufletul omuluĭ nu maĭ are altă nădejde la cine-va să-l miluiască fără numaĭ la mila luĭ Dumnezeŭ, şi la trupul care lăcueşte în el, căcĭ că el este în mîna aceluĭ trup, şi are trupul putere asupra sufletuluĭ să-l spăsească şi să-l piarză, şi poate face trupul să fie sufletul şi miluit şi dobîndit. Şi iar poate face pentru volniciea sa, să piarză şi pre suflet, şi pre sine, că este şi aceasta în mîna luĭ. Iar de se va osteni trupul în viaţa aceasta, decĭ nu va fi numaĭ sufletul miluit, ci şi tru-

www.dacoromanica.ro

pul, într-un loc cu dînsul să va odihni. Iar pentru neosteneala trupului, nu numaĭ ce va peri sufletul, ci şi trupul, dinpreună cu sufletul. Şi de nu-ţĭ veĭ osteni trupul, ca să-ţĭ milueşti sufletul, ci veĭ zice să agonisăsc şi să strîng feciorilor meĭ, şi eĭ după moartea mea vor avea grijă de sufletul mĭeŭ. Că omul are doă părechĭ de feciorĭ, uniĭ sînt feciorĭ din păcate, iar alţiĭ sînt feciorĭ făr de păcate. Şi omul în veacul acesta iubeşte maĭ mult feciorĭĭ care sînt din păcate, de cît pre feciorĭĭ care sînt făr de păcate. Decĭ cînd să va întîmpla omuluĭ de va greşi luĭ Dumnezeŭ, şi-şĭ va spurca trupul, şi îşĭ va întina sufletul, şi nu va alerga la pocăinţă, pînă este viŭ să-şĭ spele trupul, şi să-şĭ curăţască sufletul, ci să va nădăjdui spre feciorĭĭ săĭ cei dragĭ, şi iubiţĭ, să-ĭ spele sufletul, şi să-ĭ curăţască trupul, unuia ca acela îĭ este nădejdea seacă, şi sufletul luĭ va rămînea neîndreptat. Dar dacă în vreme ce nu ţ-aĭ curăţit trupul, tu însuţĭ o omule! şi să-ţĭ fi spălat sufletul, pîn aĭ fost viŭ, şi aĭ trăit într-această lume, şi nu ţ-aŭ fost ţie milă de sufletul tăŭ, ci te-aĭ nădăjduit spre alţiĭ să te miluiască şi să ţi-l izbăvească din mîniea luĭ Dumnezeŭ, şi aceia spre care te-aĭ nădăjduit tu de nu le va fi grijă de a le lor suflete, să şi le îndrepteze, atuncĭ de ţ-ar fi feciorĭ, măcar fraţĭ, măcar ce rude îţĭ va fi, sufletul tăŭ nu-l va scoate din munca cea de vecĭ. Ş-apoĭ cum tu să facĭ păcate, şi alţiĭ să se ostenească pentru tine, să le curăţească. Ci să cade celuĭ ce aŭ făcut păcatul, acela să se

www.dacoromanica.ro

nevoiască pentru dînsul, şi să-şĭ curaţască trupul, şi să-şĭ spele sufletul încă pînă este viŭ. Drept aceea fraţilor cînd greşiţĭ luĭ Dumnezeŭ, numaı decît să ne întoarcem şi să alergăm către pocăinţă, şi să ne punem nădejdea spre mila luı Dumnezeŭ, iar nu spre feciorĭ noştri, pre carę foarte-ĭ iubim. Dar care sînt aceĭ feciorĭ aĭ noştri? sînt vărsarea lacrămilor, că cum sînt feciorĭ noştrii ceĭ dragĭ, de la inimile noastre, aşa şi lacrămile sînt şi es de la inimile noastre, şi aciia sînt feciorĭ noştri ceĭ de dreptate. Că dacă ne spurcăm trupurile şi sufletele, lacrămile sînt ca o apă vie să ne curăţască trupurile şi sufletele, că lacrămile sînt aripile pocăinţeĭ, şi nu numaĭ aripı, ci şi mumă, şi încă şi fete. Pentru aceia fraţilor cînd să înfăşură de trupurile noastre smoala cea neagră şi rece, să nu lăsăm să se usuce împrejurul trupuluĭ nostru. Că dacă vom lăsa smoala să stea lipită mult de trupurile noastre, mă tem că nu se va deslipi, pînă ce le va face cu rane, şi ne va întuneca sufletele, de le va face negre, ca şi dînsa. Ci pînă este mila luĭ Dumnezeŭ cu noĭ, şi dacă aflăm că sînt lacrămile aripile pocăinţeĭ, şi mumă, şi izvor viŭ şi curat, noĭ să ne curăţim cu dînsele zmoala cea neagră şi rece, după trupurile noastre, şi să ne schimbăm sufletele în lumina luminilor, cum ş-aŭ curăţit şi alţĭ prietinı şi vecinĭ de aĭ noştrii, care aŭ fost înţelepţĭ cu sufletele într această lume, şi acuma cu adevărat sînt luminaţĭ înnaintea Domnuluĭ Hristos. Aşîjderea şi noĭ fraţilor, pînă ce este

www.dacoromanica.ro

praznicul noĭ să sărbăm, şi pînă este mila luĭ Dumnezeŭ cu noĭ, să alergăm, şi sa ajungem vremea pocăinţeĭ. Şi atuncĭ sufletele noastre cînd vor sta înnaintea Domnuluĭ nostru, să nu fie ruşinate şi osîndite, nicĭ să fie sufletele prietenilor noştri luminate, iar sufletele noastre să fie întunecate înnaintea luĭ Dumnezeŭ. Sufletele prietinilor noştri să fie primite în veselie şi bucurie, iar sufletele noastre, să fie în plîngere şi dosadă. Sufletele prietenilor noştri să fie încoronate cu corone neputrezitoare, iar sufletele noastre să fie ne încoronate şi batjocorite. Sufletele prietenilor noştri pentru nevoinţa lor să fie tot-d-auna cu Dumnezeŭ, iar sufletele noastre pentru ne nevoinţele noastre, şi pentru mulţimea lenevireĭ noastre, să fie despărţite de faţa cea bună şi dulce a Dumnezeuluĭ nostru. Drept aceea fraţilor să ne nevoim pînă avem vreme, să nu se desparţă feţele noastre, de faţa Domnuluĭ nostru Isus Hristos, şi de prieteniĭ noştri, pentru leneviea noastră cea multă, şi pentru ne grija noastră, şi pentru pizma care o ţinem tot în inimile noastre, şi pentru mîniea care Dumnezeŭ nu iubeşte. Pînă sîntem viĭ, noĭ nu socotim să facem pace sufletelor noastre, dar dacă nu vom face noĭ pace pînă s'ntem viĭ, dar pre urma noastră, cine ne va face pace? doar fraţilor gîndiţi că va face cine-va pace pre urma sufletelor noastre? ba, cînd nu ne-aŭ fost noă milă de sufletele noastre, să le facem pace pînă am fost în lume viĭ, că după moarte, nu este împăcare, după moarte nu este cură-

www.dacoromanica.ro

ţire, după moarte nu este milostenie, ci pînă este omul viŭ, şi pînă încă nu i s-aŭ despărţit sufletul din trup, atuncĭ este vremea cea de pace, şi trupuluĭ şi sufletuluĭ. Că cel ce va face pace cu fratele săŭ pînă este viŭ, şi Dumnezeŭ va împaca sufletul luĭ, şi l va odihni în braţele luĭ Avram. Cel ce va petrece şi va vieţui în lumea aceasta, în curăţie şi în mintea cea întreagă, şi nu-şĭ va spurca trupul şi sufletul, sufletul aceluia îl va lumina Dumnezeŭ, şi-l va străluci maĭ vîrtos de cît zările soareluĭ. Cel ce va fi milostiv, şi va împărţi săracilor milostenie dreaptă şi în dreptate, acela va fi miluit la judecata cea nefăţarnică, d-a dreapta luĭ Hristos. Vedeţĭ fraţilor, cît este de mare mila luĭ Dumnezeŭ, şi ne încetat totdeauna ne chiamă către dînsul. Iar noĭ facem oceianie, că acea oceianie este meşteşugul şi lucrul cel mare al diavoluluĭ, şi cel ce face oceianie, acela însuşĭ să zugrumă. Ci să lăsăm fraţilor oceiania, să ne izbăvim de faţa sataniĭ. Să luăm smerenie, şi cu dînsa să ne îndulcim de faţa luĭ Dumnezeŭ, şi este un lucru foarte bun fraţilor, şi aceasta: să ne apropiem şi să socotim Dumnezeeştile Scripturĭ, că într-acele fu arătat, că camăta unuĭ lucru, este cumplită, şi o patimă vicleană. Ci încaĭ de acum dar deşteaptăte, şi nu maĭ face cămătărnicie, şi cît o aĭ strîns cu răutate, cu bunătate o împarte, şi te asamănă cămăraşuluĭ celuĭ nedrept, carele fu pîrît la stăpînul săŭ, că rîsipeşte avuţiea luĭ, fără de ispravă şi răŭ. Aceluia te asamănă şi tu, că acela ne

www.dacoromanica.ro

putînd săpa, şi fiindu-ĭ ruşine se ceaie, să socoti bine şi înţelepţeşte. Să gîndi, dacă-l va scoate stăpînul său din cinste şi din boierie, el va lua de la datornicĭ, şi-ĭ va fi aceia de odihnă. Aşa să facĭ şi tu dacă nu te-aĭ aflat în ceĭ d-întîiŭ, încaĭ nu te scăpa de ceĭ de al doilea, şi de n-aĭ dat milostenie din cîştigul tăŭ cel drept, încaĭ fă din agonisala ta cea nedreaptă şi din camete, că Dumnezeŭ este iubitor de oamenĭ, şi primeşte şi agonisita cea rea, dacă o împarte omul celor ce li să cade să o împarţă, şi de nu veĭ maĭ face cămătărnicie, nicĭ veĭ maĭ agonisi de-acĭ făr de dreptate, te va lăuda Dumnezeŭ şi pre tine cum laudă şi pre cămăraşul acela nedrept, dacă veĭ face şi tu, şi să-ţĭ tocmeştĭ bine şi cu socotinţă ca şi dînsul, celea ce-ţĭ vor fi de folos şi de treabă. Pentru aceĭa nevoieşte-te o fătul mieŭ, şi cumpără ţie unt de lemn, pînă ce stă tîrgul aceştiĭ lumĭ, grăbeşte-te către săraciĭ ceĭa ce-l vînd, pînă nu să sparge tîrgul acesta, că dacă să va sparge d-aci nu maĭ este cine să-l vînză, nicĭ cine să-l cumpere. Ci fieşte cine cum va face neguţătorie aicĭ, aşa va afla şi acolo. Fătul mieŭ, nu ţi fie lene a face bine, nicĭ cugeta să nu facĭ bine, temîndu-te pentru sărăcia lumiĭ aceştia, şi pentru lipsa avuţieĭ, şi pentru traiul şi ajungerea batrîneţelor, şi pentru aşteptarea boalelor şi a slăbiciuniĭ, nicĭ pentru altele ca acestea, că acestea sînt tot cugete şi părerĭ deşarte, şi amăgelile vicleanuluĭ diavol, şi meşteşugurile lui, de aceĭa leapădă de la tine ni,te cugete

www.dacoromanica.ro

şi sfaturĭ drăceştĭ ca acestea, care muncesc şĭ să nevoesc să-ţĭ facă răŭ şi multă nevoie, nu le asculta şi stăĭ în potriva lor, şi le goneşte cu semnul cinstiteĭ Crucĭ, şi cu îndrăzneală să ziceţĭ către dînsul : daţi-vă în lăturĭ de la mine toţĭ ceĭ ce faceţĭ făr de lege, că nu voiŭ asculta pre voĭ, nicĭ voĭ sluji voă, ci cu mare veselie voiŭ face poruncile, care le am luat de la acela, care mi-aŭ făcut mult bine, că acela cu iubirea sa cea multă ce o are tot îmĭ va ajuta spre bine. Cu adevărat fătul mieŭ să nu cumva să te afli nebăgătoriŭ de seamă de o bunătate ca aceasta, rugăciunea cea bună nu stă în darurile cele multe şi în jertfe, ci stă în gîndul cel bun şi învoirea sufletuluĭ celuĭ curat, şi iubeşte Dumnezeŭ pre miluitorul cel blînd. Aŭ doar nu poate Dumnezeŭ să sature pre ceĭ flămînzĭ, care aŭ săturat numaĭ cu cincĭ pîinĭ cincĭ miĭ de oamenĭ? aŭ doar nu va putea Dumnezeŭ să sature pre ceĭ setoşĭ, care aŭ izvorît apă din peatră sacă şi vîrtoasă? ba să nu fie aceĭa, că poate Dumnezeŭ şi nu este nimic să poată sta împotriva voiĭ luĭ Dumnezeŭ, că aceluia i să închină toate *genunchile ale celor cereştĭ şi pămînteştĭ, şi acelor de desubt*, şi nicĭ unele de acestea nu-ĭ trebuesc luĭ, fără numaĭ spăsenia ta poftește ca să dobîndeştĭ tu cu milostenia ertare păcatelor tale celor multe şi să-l întorcĭ, căcĭ l-aĭ mîniat cu nebuna ta scumpeţe. Fiul mieŭ să nu voeştĭ a ţi să părea că n-aĭ vinĭ de păcate, ci dacă de vreme ce aĭ aur dă-l săracilor, iar de n-aĭ aur tu dă haină, ca să fiĭ şi tu

www.dacoromanica.ro

îmbrăcat de Dumnezeŭ în haine împărăteştĭ la vremea judecăţiĭ luĭ, iar de n-aĭ haină tu măcar dă un constand saŭ un ban, şi să nu temĭ nicĭ să gîndeştĭ, că aĭ dat puţinel saŭ că nu va fi primit, dacă n-aĭ avut să daĭ maĭ mult, că maĭ bine va fi primit acel puţinel al tăŭ, care l-aĭ dat tot, de cît mila cea multă care o vor face alţiĭ dintru prisoaselile lor, că ştiĭ cum primi Dumnezeŭ ceĭ doĭ banĭ a aceĭ văduve sărace, care aruncă în cămara bisericeĭ. Iar de nu veĭ avea nicĭ banĭ, tu dă puţinea pîne şi te veĭ asemăna ceĭa-lalte văduve, care hrăni pre Ilie Prorocul, şi te va hrăni şi pre tine Dumnezeŭ cu hrana raiuluĭ, iar de n-aĭ nicĭ pîine, tu încaĭ dă un păhar de apă rece celor însetoşaţĭ, ca să nu cauţĭ şi tu în ceĭa lume o picătură de apă, ci să te adape Dumnezeŭ din izvorul apeĭ ceĭ vii, că d-aci nu veĭ maĭ înseta în vecĭ. O multă este şi adîncă dragostea luĭ Dumnezeŭ, care o are spre oamenĭ! că-ĭ este voia să se spăsească toţĭ oamenĭĭ şi ne-aŭ dat mijloace ca sa ne putem spăsi cu acelea toţĭ, şi nicĭ unul dintru noĭ să nu peie, ci aşteaptă tot-deauna să se spăsească neamul omenesc. Şi socoteşte de veĭ bunătăţile cele neurmate, cum porunceşte celor ce l-aŭ miniat să se întoarcă iar către dînsul cu milostenie săracilor, şi pentru aceea puse pildă cu cele cinci fete înţelepte. Iar cămătarnicilor le dete chip şi semn pre cămăraşul cel nedrept, ca să facă milostenie, şi să dea din ce aŭ luat cu cămătărniciea, şi d-aci de nu va maĭ camătărnici, el va fi moştean împărăţieĭ ceruluĭ. Iar celuĭ

www.dacoromanica.ro

ce n-are să dea mult, dete chip pre văduvă, să dea preţ de doĭ *mangări*, iar celor ce vor fi lipsiţĭ şi săracĭ de tot, le dete chip să dea un păhar de apă rece. Ca nu cumva să puie cineva pîră asupra sa, pentru sărăcie să zică că n-aŭ avut ce da, şi să se lipsască de plata sa, că iată că el însuşĭ şi acestora pune plată mare şi zisăse : *orĭ care va adăpa pre unul din ceştĭ maĭ micĭ, cu un păhar de apă rece, numaĭ în numele ucenicului, adevărat grăesc voă, că nu-şĭ va pierde plata sa.* Aceasta porunceşte, că-ĭ este voea să se spăsească toţĭ, şi-ĭ îndeamnă spre milostenie. Drept aceea o suflete ! fugi de caznele cele răle a le iubirei de avuţie, şi te apropie de milosteniea care este bună şi folositoare, că de veĭ milui pre ceĭ ce sînt în nevoie, şi pre tine te va milui Dumnezeŭ, şi te va ferici precum el însuşĭ aŭ zis : *Fericiţĭ cei milostivĭ, că aceia vor fi miluiţi.* Deci o suflete ! împrumutează pre Dumnezeŭ, pre pămînt, ca să iaĭ în cer, plată după vrednicie-ţĭ, şi-l fă să-ţĭ fie el ţie dator, că este bun datornic care nu va tăgădui, nicĭ va zăbovi cu plata, ci-ţĭ va plăti cu o sută de orĭ maĭ mult, şi încă îţĭ va da şi dobîndă viaţa cea de vecĭ, şi acestea nu ţi le va da în taină, ci aevea, înnaintea sfinţilor Ingerĭ, şi înnaintea a toată făptura luĭ, şi le veĭ lua cu multă slavă mare. Insă cînd veĭ face tu niște lucrurĭ marĭ ca acestea, atuncea să te păzeştĭ de furiĭ ceĭ vicleni (diavolĭ). ca nu pentru plăcerea şi lauda oamenilor să fiĭ furat despre stînga, şi veĭ rămînea de această neguţătorie bună şi dragă,

www.dacoromanica.ro

ci să te păzeştĭ cum am zis: şi să ţiĭ această avuţie cu mîna cea dreaptă, care este cinstita smerenie, şi să fugĭ de furtişagul cel d-astînga care este întunecata şi grozava trufie. Că nu-ţĭ este ţie de folos să te nevoieştĭ spre un lucru mic şi prost, ci spre comoara şi avuţiea cea de vecĭ. Pentru aceĭa foarte cu nevoinţă să facĭ acest lucru bun, şi care place luĭ Dumnezeŭ (milostenica), ca să l aflĭ în cer cu adevărat, ca o avuţie nefurată. Decĭ te îngrădeşte cu Crucea şi cu smereniea cea bună, şi nu veĭ fi furat de trufiea cea deşartă, nicĭ te veĭ teme de venirea tălharilor celor răĭ, şi cumpliţĭ, că nu vor îndrăzni să vie, şi să stea înaintea ta, şi să vor risipi ca pulberea înaintea vîntuluĭ celuĭ răpede. Pentru aceĭa fătul mieŭ, cînd veĭ face milostenie, să nu trîmbiteziĭ, nicĭ să strigĭ înnaintea eĭ ca fățarniciĭ, că ea aŭ urît acestea, şi nu iubeşte lauda şi trufiea, ci ş aŭ ales smereniea, că aceĭa este fiică şi uceniţă fiuluĭ luĭ Dumnezeŭ, care s-aŭ smerit pentru noĭ, ş-aŭ purtat trup de om ca şi noĭ. Pentru aceĭa nu este iubitoare de laudă şi de trufie, ci numaĭ să se facă milostenie într-ascuns, iar ea nu să va ascunde. Decĭ de veĭ face tu aceasta într ascuns, iar ea nu va fi uitată, ci maĭ mult va străluci în vremea plateĭ, şi va fi maĭ luminoasă de cît soarele, şi o va curăţi, şi o va lăuda cel ce este stăpîn tuturor înnaintea Ingerilor săĭ, şi cele ce aĭ făcut tu în taină ţi le va plăti Dumnezeŭ aevea şi în vileag, şi te va încorona, cu coroana luminiĭ, iar să nu strîngĭ avuţie pre pă-

www.dacoromanica.ro

mînt, că este urîtă luĭ Dumnezeŭ, ci să strîngĭ avuţiea ta în cer, unde aŭ pĭerit nădejdea furilor, şi unde săpătorĭĭ nu o vor săpa. Că dacă ţi-i cîştiga avuţie în cer, decĭ aceea avuţie nu va putrezi, nicĭ va peri nicĭ odată, dacĭ o veĭ fi pus acolo, şi îţĭ va fi şi inima acolo, că zice Dumnezeŭ: *unde va fi avuţiea voastră, acolo va fi şi inima voastră*! o suflete primeşte pre cel sărac în numele Proroculuĭ, şi îl satură, şi-l adapă, ca să te ospetezĭ şi tu cu Prorocĭĭ la cina cea împărătească, hrăneşte şi adapă pre cel flămînd, că de-l veĭ sătura, Dumnezeŭ cu a luĭ bunătate va mări acel puţinel bine al tăŭ, şi-l va înălţa la sine, că zice: *Flămînzit-am şi mĭ-aţi dat de am mîncat, însetat am şi m-aţi adăpat.* Drept aceĭa fătul mĭeŭ te bucură şi te veseleşte, cînd facĭ acestea, că tot pre bunul Dumnezeŭ hrăneştĭ şi adăpĭ. Cine aŭ văzut şi cine aŭ auzit cineva minune ca aceasta, cînd hrăneştĭ şi adăpĭ pre un vecin al tăŭ, fiind şi acela om ca şi tine, tu saturĭ pre Dumnezeŭ stăpînul şi făcătorul tuturor. Îmbracă cu dragoste pre cel gol, să te îmbrace Dumnezeŭ şi pre tine cu haina cea neputredă şi de veselie, du pre cel strein în casa ta, să te ducă şi pre tine Dumnezeŭ în lăcaşurile dreptţilor. Cercetează pre ceĭ bolnavĭ şi pre ceĭ din temniţă, să fiĭ alăturat în ziua judecăţiĭ oilor celor de a dreapta, că de veĭ face acestea: tu te veĭ învrednici de veĭ auzi glasul cel milostiv şi fericit şi dulce al milostivuluĭ şi minunatuluĭ Dumnezeŭ care va zice: *Veniţĭ blagosloviţĭ tatăluĭ mieŭ de moşte-*

www.dacoromanica.ro

niţi împărăţia, care este voă gătită încă din începutul lumei, că dacă aţi făcut acestea unuia din ceştĭ maĭ micĭ mie aţi făcut. Atuncia ceĭ ce vor fi destoinicĭ uneĭ slave ca aceasta, cu multă bucurie şi veselie vor proslăvi pre Dumnezeŭ. Şi fiind în nepricepere, şi îndoire, şi în frică mare vor zice către dînsul: dar ce bine am făcut noĭ într-această lume de ne-am învrednicit noĭ a atîtea bunătăţĭ? ci Doamne Dumnezeul mieŭ, atuncĭ nicĭ pre mine să nu mă desparţĭ din partea ceĭa ce ţi o aĭ ales, ci mă învredniceşte slaveĭ tale, pentru mila ta cea mare, şi pentru bunătatea ta cea nemăsurată, iar nu pentru lucrurile mele, care sînt toate scîrnave şi spurcate, că n-am făcut nicĭ o dată bine înaintea ta. Ci numaĭ pentru dragostea ta, care o aĭ spre oamenĭ mă miluĭeşte pre mine ticălosul şi păcătosul, şi nu mă lăsa să peiŭ, că n-am alt unde să mă nădăjduesc pentru spăsenia mea. Către tine am alergat sfinte, ca să nu mă ruşinez nicĭ să mă întorc de la faţa ta ocărît nici osîndit, nică auz eŭ vaĭ de mine! acel glas de urgie şi de mînie, care va zice: *păsaţi de la mine blestemaţilor în focul cel de veci, carele este gătit diavoluluĭ şi îngerilor luĭ, că dacă n-aţĭ făcut unuia din fraţiĭ meĭ ceĭ maĭ micĭ, mie n-aţi făcut.* Cu adevărat stăpîne şi Dumnezeul mieŭ, nicĭ o dată nu te-am ascultat, nicĭ te-am băgat în seamă, vaĭ de mine! cînd te-am văzut flămînd saŭ setos, gol şi bolnav şi în temniţă n-am vrut să-ţĭ slujăsc. Pentru aceĭa nu sînt harnic şi vrednic să ceiŭ ertăciunea cea de săvîrşit. Că ne-

www.dacoromanica.ro

băgînd seamă de tine făcătorul mieŭ cel de bine, şi cercetătorul mieŭ, am slujit tot avuţieĭ cu toată nevoinţa mea. Ci mă rog eŭ robul cel viclean şi necredincios iubireĭ şi dragostiĭ tale, care o aĭ spre oameniĭ să-mĭ erţĭ cît veĭ vrea, că nu zic eŭ pentru cît să va cădea după lucrurile mele, ci numaĭ cît va vrea mila ta, că păcatele mele sînt făr de număr. Am făcut făr de legĭ şi necurăţiĭ, şi ştiŭ că nu sînt vrednic să dobîndesc nicĭ o ertare, ci numaĭ ce alerg către bunătatea ta, ca să mă spăseştĭ în dar, pre mine care nu sînt harnic nicĭ ceruluĭ, nicĭ pămîntuluĭ. Să mă milueştĭ pre mine nevrednicul cu milosîrdia ta cea făr de număr, că puternică este, milostive, iubirea ta, care o aĭ spre oameniĭ, care sînt ca mine păcătoşĭ şi gata de-a să arunca în prapastia periciuniĭ. Iar dacă mă veĭ învrednici şi pre mine păcătosul vre uneĭ mîntuirĭ atuncĭ va fi maĭ arătată şi maĭ primită adîncimea îndurărilor tale celor făr de măsură Doamne. Că împăratul cel bun atuncĭ să proslăveşte, cînd dă viaţă şi zile, celor ce nu sînt vrednicĭ d-a trăi, atuncĭ să vor mira de tine Ingerii, şi să vor înfricoşa Arhanghelii şi toate puterile cele cereştĭ, văzînd mila ta cea nemăsurată, şi te vor proslăvi cetele Apostolilor, şi rîndurile Prorocilor, şi te vor cînta gloatele Mucenicilor cu veselie. Aşijderea îţĭ vor cînta şi încungiurarea prea-cuvioşilor Preoţĭ, şi toţĭ te vor proslăvi în slavă, pentru spăsenia mea cea făr de nădejde. Că fiind nevrednic de-a mă putea spăsi, iar tu pentru iubirea şi dragostea

www.dacoromanica.ro

cea nemăsurată, care o aĭ spre oamenĭ, mai făcut de-am dobîndit partea şi soarta celor măriţĭ. De aceĭa toţĭ drepţiĭ să vor bucura, şi-ţĭ vor cînta cu veselie din preună cu toţĭ sfinţii şi să vor umplea de părere bună, căcĭ aĭ spăsit şi aĭ miluit sufletul mĭeŭ cel ticălos şi sărac, şi pĭerdut, şi cu totul căzut în ociania, care aŭ făcut multe păcate înaintea ta. Dar cine nu să va mira, şi cine nu să va spăimînta de dragostea mileĭ tale cea multă, ce o aĭ către oamenĭ, că multe minunĭ din veac aĭ făcut o stăpîne Hristoase! numaĭ cu cuvîntul porunciĭ tale şi al înţelepciuneĭ tale aĭ făcut cerĭul şi pămîntul, şi marea şi altele asemenea acestora lucrurĭ marĭ şi minunate, însă aceasta va întrece toate minuniile cîte aĭ făcut, cînd veĭ milui pre robul tăŭ cel neharnic şi viclean care aŭ fost şi depărtat, o bunul mĭeŭ stăpîn! că eŭ n-am vrut nicĭ mĭ-aŭ fost voia, iar tu maĭ întors cu tăria mileĭ tale către tine, care eştĭ viaţa tuturor, şi-aĭ spăsit pre mine nebunul şi nemulţămitorul. O stăpîne! cum nu va fi acest lucru minunat, şi să întreacă toate cugetele omeneştĭ, că din veac mulţĭ tîlharĭ aĭ spăsit Doamne, şi multe curve, şi mulţĭ vameşĭ. Aşijderea aĭ spăsit şi pre Manasie cel făr de lege, şi închinătorul de idolĭ, făr de nicĭ o nădejde, că acestea toate sînt uşor mileĭ tale, iar către mila ce aĭ arătat tu spre mine, nimic nu sînt acelea, că întru mine stăpîne s-aŭ arătat lucrul luminat şi slăvit. Că nicĭ o dată n-aŭ fost alt cine-va păcătos ca mine. Dar dacă n-aŭ fost nicĭ o dată, nicĭ nu

www.dacoromanica.ro

s-aŭ aflat din veac alt păcătos ca mine, şi apoĭ tu maĭ spăsit, iată că acum aĭ făcut altă minune maĭ mare şi maĭ strălucită de cît toate cele dintîiŭ. Că nu este nimenea din ciţĭ aŭ veţuit pre pămînt să fi făcut păcate cîte am făcut eŭ ocaianicul şi spurcatul. Că eŭ singur am mîniat urgia ta Doamne, şi-am făcut înaintea ta viclenie, şi răutăţĭ mai multe de cît toţĭ ciţĭ aŭ fost născuţĭ pre pămînt. Şi nici o dată n-am vrut să fac voia ta cea sfîntă, nicĭ am vrut să păzăsc poruncile tale cele prea cinstite şi făcătoare de viaţă, Şi am lăcuit tot în lucrurĭ spurcate şi care nu să cuvin nicĭ să cad, şi am umblat pre căile cele strîmbe. Drept aceĭa stăpîne Hristoase, căzînd cu faţa mea jos la pămînt, mă rog cu lacămĭ şi zic: *Greşitam Doamne, greşitam, eu însumĭ înaintea ta greşitam, maĭ mult de cît toţĭ oamenii, şi nu sînt harnic să caut spre înălţimea ceruluĭ, pentru mulţimea păcatelor mele. Slăbeşte-mĭ Doamne slăbeşte mĭ, şi-mĭ iartă toate făr de legile mele cîte am făcut, şi de voie şĭ de nevoie, cu ştiinţă şi făr de ştiinţă, şĭ cele ce ţi-am făcut cu cuvintele cele rele, şi cu cugetele cele spurcate, şi cu faptele care nu să cuvin.* Ci să nu mă pierzĭ pentru ele, nicĭ să ţĭ fie mînie pre mine Doamne cela ce nu ţiĭ mînie, nicĭ să mă lepede mîna ta pre mine cela ce mă căesc cu tot sufletul, nicĭ să mă osîndeştĭ şi să mă judecĭ foculuĭ celuĭ vecinic, că tu eştĭ Dumnezeŭ celor ce să căesc, şi să întorc cu toată inima. Pentru aceĭa arată întru mine toată bunătatea ta, şi

www.dacoromanica.ro

mă spăseştĭ în dar Doamne, după mila ta cea multă şi nespusă. Că şi eŭ care am fost făr de nicĭ o nădejde să fiŭ spăsit, să te cînt din preună cu toţĭ ceĭ ce aŭ făcut voia ta. Că ţie cîntă toate puterile cele cereştĭ, şi ţie să cade toată slava, cinstea, şi închinăcĭunea, Tatăluĭ, şi Fiuluĭ, şi Duhuluĭ sfînt, acum şi pururea, şi în vecĭi vecilor, Amin.

INVAŢATURA A LUI NEAGOE BASARAB

Care aŭ învăţat pre fiul său Teodosie Basarab, şi pre alţĭ domnĭ ca să nu fie pizmătareţĭ, nicĭ să facă răŭ pentru răŭ.

Vino la mine fătul mieŭ Teodosie, vino şi te apropie către învăţătura şi sfatul cel bun, că eŭ, fătul mieŭ, voiŭ să te sfătuesc foarte bine, şi maĭ întîiŭ de toate să umpli învăţăturile, şi poroncile, care plac Dumnezeuluĭ nostru luĭ Isus Hristos, cu toate bunătăţile, şi cu multă frică, şi cutremur. Apoĭ pizmă să n-aibĭ în inima ta, iar altuia să nu facĭ răŭ pentru răŭ, precum şi Dumnezeŭ învaţă, că iată că-ţĭ aduc aminte fătul mieŭ de-ţĭ va da Dumnezeŭ, şi te va dărui să stăpîneştĭ şi să domneştĭ tu ţara aceasta în urma mea, să te nevoeştĭ şi să te sileştĭ să fiĭ tuturor blînd şi bun. Că eŭ am auzit de la nişte oamenĭ foar-

www.dacoromanica.ro

te înțelepți, și temători de Dumnezeŭ, lăudînd mai mult bunătatea și îndulcirea, de cît răutatea și amărăciunea, pentru aceia îți zic și eŭ ție, de te va dosădi cine-va din slugile tale, și nu va umplea voiea ta în copilăriea ta, pînă voiŭ fi eŭ viŭ, saŭ și pre urma mea. Iar de va căuta Dumnezeŭ cu milă asupra ta, și te va pune să fiĭ domn, și veĭ ajunge în toată mintea, și vrîsta, să nu-ți aducĭ aminte de necazurile, ce te va fi necăjit cine-va în tinerețele tale, măcar de te-ar fi necăjit cine-va din tinerețele tale, și din slugile tale, saŭ alți streinĭ cine-va, să nu te nevoești să-ĭ facĭ răŭ pentru răŭ. Că toțĭ oamenĭ fug de răŭ, iar de bine să apropie toțĭ. Drept aceia fătul mieŭ așa te învăț, în loc de răŭ tu să te sileștĭ să facĭ tuturor bine, ca să trimiță și Dumnezeŭ mila sa spre tine. Pentru că de veĭ rămîne sărac de mine pentru păcatele mele, măcar cît de mititel să nu te întristezĭ, căcĭ aĭ rămas de mic sărac de mine. Ci să știĭ fătul mieŭ, că așa este rîndul și obiceiul lumiĭ aceștiea. Și toată veseliea și bucuriea eĭ nu poate să fie într-alt chip, pînă nu să umple cu jele, așijderea și jalea să umple cu veselie și cu bucurie. De aceĭa zic fătul mieŭ: nicĭ foarte să te veseleștĭ de slava lumiĭ aceștia, nicĭ iar foarte să te întristezĭ, ci neîncetat să mulțumești luĭ Dumnezeŭ de toate, măcar de veĭ și rămînea de mine sărac, că n-aĭ rămas numaĭ tu sărac și în tristăciunĭ, ci mulțĭ fecĭorĭ de împărațĭ și de domnĭ aŭ rămas săracĭ, precum este obiceiul și tocmeala lumiĭ aceștiea,

www.dacoromanica.ro

şi multe necazurĭ aŭ păţit, şi aŭ pătimit întru împărăţiile şi domniile lor, de la oamenĭĭ ceĭ răi şi nemulţămitorĭ, iar alţiĭ nicĭ la domnie n-aŭ ajuns în urma părinţilor lor, dacă aŭ rămas săracĭ de domnĭĭ, ci încă aŭ fost goniţĭ şi pribegĭ în ţărĭ depărtate, şi străine, şi în oamenĭ neştiuţĭ şi necunoscuţĭ, şi d-aci nimenĭ din ţările lor, nu-şĭ mai aducea aminte de dînşiĭ, nicĭ îi mai socotea. Şi încă toţi domnĭĭ cînd sînt domnĭ în ţările lor multe necazurĭ aŭ de la slugile lor că unii le slujesc în dreptate, iar alţiĭ far de dreptate, şi cu vicleşug, şi făr de mulţumire. Ci poate îţi va face şi ţie cine-va vre-un necaz în tinereţe şi în copilăriea ta, iar dacă veĭ ajunge la vîrsta cea desăvîrşit, şi la mintea cea întreagă, în vremea domnieĭ tale, atuncea nu ţi să cade să ţĭ aducĭ aminte de necazurile ce veĭ fi petrecut de la cine-va în tinereţile tale, şi să le facĭ răŭ pentru răŭ. Ci să cade pre slugile care îţi vor fi slujit în tinereţile tale, şi în copilăria ta cu dreptate, şi te vor fi mîngăiat, să le cinsteşti şi sa le milueşti, iar şi pre cele lalte slugĭ care nu vor fi umblat în voiea ta, la copilăriea ta, nicĭ te vor fi mîngîiat, încă să nu-ĭ ruşinezĭ, nicĭ să-ĭ urgiseşti, şi să le facĭ răŭ pentru răŭ, ci numaĭ d aci înnainte să-ţi slujască în dreptate. Decĭ căruie cum îi va fi slujba, aşa-ĭ va fi şi cinstea, saŭ de va fi vre-un domn de altă rudenie, gonit într-altă ţară, după moartea tătîne-săŭ, şi nu va fi apucat el la domnie în urma luĭ, ş-apoĭ după cîtă-va vreme să va milostivi Dumnezeu spre dînsul,

www.dacoromanica.ro

şi-l va aduce iar în ţara lui, şi unora ca acelora le zic ca unor fraţi: dacă veţi intra în ţara voastră, voi să nu miluiţi numai pre ceі ce v-aŭ slujit în lipsa şi în pribegiea voastră, şi pre aciia ce sînt oamenii ţării, să-i uitaţi, şi să-i părăsiţi, şi să nu-i miluiţi, căci nu ş-aŭ năpustit ţara, şi moşiile, şi să vă slujască voă printr-alte ţări streine, saŭ să ţineţi vre-o pizmă pre dînşii, şi să-i omoriţi, să faceţi pentru un răŭ altul mai răŭ. Că de veţi face aşa, ce folos va fi. Ci dacă veі fi domn gonit, şi pribeag, şi ne căutat, ascultă să-ţi spuiu şi de aceasta: cine fu gonit şi mai pribeag de cît Iosif cel frumos, fericitul fecior lui Iacov? cu adevărat ca dînsul nimeni n-aŭ fost, dar cînd fu frumosul Iosif trimis de tatăl-său fericitul Iacov, ca să vază pre feciorii lui, şi pre fraţii săі sînt sănătoşi, şi dacă merse la dînşii, iar eі nemulţămitorii în loc de a-i face bine, pentru binele care aŭ venit el la dînşii să vază de sănătatea lor, eі îi facură răŭ, că-l apucară de-l despoiară, şi-l băgară într-o groapă gol, nu că cînd le-ar fi fost frate şi sîngele lor, ci ca pre un vrajmaş cu mînie îl vîndură Madianilor în 20 de galbeni, şi din odihna tătîni-său fu rob, şi-l duseră oamenii aciia în Egipet, şi-l vîndură ca pre un rob, apoi fu băgat şi în temniţă. Iar Dumnezeul lui Avraam şi al lui Isac, şi Iacov, i să făcu milă de dînsul, şi nu-l lăsă în întunerecul puşcăriei, ci-l scoase din întunerecul temniţii la lumină, şi-l puse craiŭ a toată ţara Egiptului. Deci după cîtă-va vreme, veniră fraţii lui la dînsul şi

www.dacoromanica.ro

nu-l cunoscură, nicĭ cugetară eĭ să fie Iosif craiŭ a tot Egipetul, iar Iosif îĭ cunoscu, şi toate necazurile cîte-ĭ făcuse eĭ le gîndea, iar răŭ pentru răŭ nu vru să le facă, ci le spuse cà le este frate şi le zise: nu vă temeţĭ că al luĭ Dumnezeŭ rob sînt eŭ, nu sînt ucigător de fraţĭ, ci iubitor de fraţĭ, şi voĭ mi aţĭ cugetat răŭ, iar Dumnezeŭ mi aŭ cugetat bine. Şi-ĭ îmblînzi cu cuvinte dulcĭ, şi-ĭ dărui bine, şi-ĭ trimise la tată-săŭ fericitul Iacov să-l aducă şi pre dînsul, şi dacă auzi Iacov să veseli foarte, şi să duse la fiul săŭ Iosif cel frumos, şi să întîmpină cu dînsul, şi cu blagosloveniea luĭ Dumnezeŭ să cuprinseră în braţe feciorul cu tatăl săŭ, şi muri Iacov, şi-şĭ dete sufletul în mîna luĭ Dumnezeŭ, iar blagosloveniea sa o lăsă fie-săŭ luĭ Iosif cel frumos. Vedeţĭ fraţilor cît este de bine să nu facă cineva răŭ pentru răŭ, că noĭ dacă să milostiveşte Dumnezeŭ spre noĭ, şi ne miluește şi ne rîdică domnĭ, iar noĭ nu vrem să-ĭ mulţumim, nicĭ băgăm în samă cuvintele luĭ, ci uităm binele şi cinstea, care ne este de la Dumnezeŭ, şi nu ascultam de poroncile luĭ, care tot d-auna ne învaţă să nu facem răŭ pentru răŭ, ci ascultă năravurile cugetelor noastre celor rele, carele învaţă diavolul de ne îndemnează să facem răŭ celor ce ne-aŭ făcut şi nouă rau. Aŭ doar n-am auzit fraţilor, mărturisindu-ne neîncetat sfînta Scriptură cum aŭ pătimit şi aŭ răbdat Domnul şi stăpînul nostru Isus Hristos, ca să ne izbăvească pre noĭ din robica muncilor? cum aŭ răbdat dosăzĭ şi ocărĭ, şi scuipirĭ preste

www.dacoromanica.ro

faţa obrazului, şi palme luă de la neamul jidovesc cel nemulţămitor, şi pămîntul văzînd acestea nu putu răbda, ci să cutremură, iar el răbdă şi nu dete lor după viclenia lor, nici nu porunci pămîntuluĭ să se desfacă şi să-ĭ înghiţă, şi să-ĭ ducă de viĭ în iad. Ci încă maĭ vîrtos să rugă tatăluĭ ceresc făr de început şi zicea.: Tata iartă că nu ştiu ce fac. Acestea facîndule el dete ţie chip de răbdare şi de nerăutate, ca să facĭ şi tu aşa, celor ce teau urît şi ţ au făcut răŭ, şi să nu daĭ răŭ pentru răŭ, nici să-ţĭ aducĭ aminte pentru răle, ci să-ĭ miluieştĭ şi să-ĭ erţi, cum şi stapînul tăŭ Hristos sau rugat, pentru nemulţămitoriĭ şi neînţelepţiĭ jidovĭ. Că de veĭ face şi tu aşa celor ce te aŭ urît, atunci veĭ cere cu îndrăzneală de la Dumnezeŭ, întru rugăciunea ta, ertarea păcatelor tale, iar de nu veĭ erta pre ceĭ ce ţ-aŭ făcut necaz şi te-aŭ întristat, cum veĭ îndrăzni a maĭ zice: iartă noa păcatele noastre, cum ertăm şi noĭ a le greşiţilor noştri? şi dacă nu veĭ erta pre vecini, ci veĭ ávea pizmă pe dînşiĭ şi veĭ calca poronca luĭ Dumnezeŭ care aŭ zis: *dacă nu veţĭ erta oamenilor greşalele lor, niciĭ tatăl vostru cel ceresc, nu va erta voă greşalele voastre.* Pentru aceĭa fatul mieu, să erţĭ pre vecinul tăŭ, dacă-ţĭ este voia să ţi se erte ţie maĭ multe. Iartă pre vecinul tăŭ de o suta de banĭ, şi, ţie ţi se va erta miĭ şi întunerece de galbenĭ şi va fi primită luĭ Dumnezeŭ, rugăciunea ta, şi va fi înaintea luĭ ca mirosul cel bun al tămîeĭ. Păzeştete dar să nu schimbĭ acel miros

www.dacoromanica.ro

frumos din vremea sfintelor rugăciuni întru împuțiciunea cea rea a pizmeĭ, nicĭ să întorcĭ rugăciunea în blăstăm, că cel ce nu iartă greșalele celuĭ ce ĭ-aŭ greșit, acele ișĭ întoarce rugăciunile în blăstem. Și sabia care este ascuțită și gătită asupra vrăjmașilor celor nevăzuțĭ, el însuși o înfige în inima sa, neștiind ispitirea unui lucru ca acesta. Astfeliŭ se ruga doĭ inșĭ si zicea către Dumnezeŭ: *Doamne Dumnezeule de am făcut eŭ aceasta, saŭ de este nedreptate în mîinele mele, saŭ de am făcut răŭ celor ce mi aŭ făcut mie răŭ, să cazĭ dar de la vrăjmașiĭ meĭ îndeșărt.* Incă unul făcea lucruri bune înaintea luĭ Dumnezeŭ, iar altul nu păzea, nicĭ umplea cuvintele rugăciuneĭ, ci cu adevărat ca zicînd acestea se blăstăma. Ia aminte fătul mieŭ, și socotește de vezĭ, puterea cuvîntuluĭ rugăciuneĭ cît este de rea, cînd face omul răŭ, pentru răŭ. Dar ce lucru maĭ răŭ este de cît să cază omul îndișărt de la vrăjmașiĭ săĭ? și nu este numaĭ această răutate rea, ci este alta încă mai cumplită. Dar cînd zice Prorocul: *să cazi dar de la vrăjmașiĭ meĭ îndeșărt*, și apoĭ mai adauge și aceasta de zice: *să gonească vrăjmașul sufletul mieŭ și să-l ajungă.* Auzi fătul mieŭ acestea și te teme, și să nu tiĭ pizmă, ci sa te nevoești și să scapi curînd dintr-aceste patimi, că nu este maĭ lucru înfricoșat cînd va fi omul căzut de la vrajmașiĭ luĭ îndeșărt și gonit, ci este maĭ înfricoșat cînd va fi prins de dînșiĭ, că a fi omul numaĭ gonit, tot este mijloc de-a se mîngîia și de ertare, iar a fi prins și a nu scăpa de vrăjmașiĭ săĭ, este un

www.dacoromanica.ro

lucru de frică și de cutremur, și fără de mîngîere. Și cu adevărat că este înfricoșat a-și gîndi omul aceasta, că este lucru lipsit de tot binele și de toată mîngîerea, că arată Prorocul, că cei ce vor avea pizmă, și cei ce vor face rău pentru rău, pe aciia îi vor ajunge lucruri groaznice ca aceste. De aceia și Prorocul nu vru să lase acest cuvînt nearătat, ce-l arătă aevea și de tot pentru învățătura și îndreptarea noastră, că acest cuvînt ce zice să gonească vrăjmașii dar sufletul mieu și să-l ajungă, acesta arată blestemul celui ce nu va erta, ci va ținea mînie saŭ pizmă, și nu zise vrăjmașul să mă prinză și să mă păziască ci încă să fie nepomenit pîn în sfîrșit, ci să peie cu totul dupre pămînt numele lui. Aceasta însemnînd el zise: *și să calce în pămînt viața mea și să așăze slava mea în țărînă.* O vai de noi fătul mieu, cît este de rău pizma și a face rău pentru rău, dar de aci ce vom face noi ticăloșii? ceia ce am spurcat poronca lui Dumnezeu cu ținerea de mînie și de pizmă. Acestea David nu lea zis numai cu cuvîntul, ci și cu lucrul le-aŭ făcut. Că gonindu-l Saul și vrînd să-l ucigă, el nu ținu pizmă, nici vru să facă rău pentru rău. Ce dacă întră Saul în peșteră unde ședea David, iar oamenii care erau cu David, ziseră cătră dînsul: Iată aceasta este ziua care aŭ zis Dumnezeŭ, că va da vrăjmașul tău în mîinele tale, și veĭ face cu dînsul cum îți va fi voea. Deci David să sculă noaptea într-ascuns și merse unde dormea Saul și-i tăie poalele dulămeĭ, iar nu-l ucise

www.dacoromanica.ro

cum zisese slugile luĭ. Aceasta făcu că vru să încredinţeze pre Saul să priceapă că el n-are vicleşug în inima sa. Şi zise David slugilor sale: nicĭ într-un chip nu voiŭ face după cuvintele voastre, nicĭ voiŭ pune eu mîĭnele mele pre unsul luĭ Dumnezeŭ, şi nu fu numaĭ cît nu ucise el pre Saul, ci încă porunci şi oamenilor săĭ şi zise: nici voĭ încă să nu-l ucideţĭ. Iată că nu vru să-ĭ facă răŭ. Iar Saul tot nu să părăsi de a face raŭ luĭ David, ci iar începu al goni ca să-l prinză sa-l omoare. Deci gonindu-l Saul cu oştile sale, şi căutîndu-l prin nişte pustietăţi, David iar merse numaĭ el cu o slugă, de intră în gloata luĭ Saul, şi l află iar dormind, şi putu să-l ucigă, dar nu vru să şĭ rîdice mîna spre dînsul. Iată că David de 2 orĭ avu putere să facă răŭ luĭ Saul vrăjmaşuluĭ săŭ, şi nu vru să facă rău pentru răŭ. De aceasta te teme şi tu fătul mieŭ şi fugĭ de pizma diavolului, şi măcar de aĭ fost şi necăjit tot să n aibĭ mînie nicĭ urîciunea spre vecinul taŭ, ca apoĭ ţie îţĭ facĭ rană, şi maĭ mult veĭ călca şi porunca luĭ Dumnezeŭ. Ci-l iartă şi-l primeşte pre cel ce ţĭ va fi făcut necaz, şi de veĭ face aşa tu nu veĭ folosi pre acela ci pre tine, că-ţĭ va da Dumnezeŭ pentru aceasta plată, şi de ce te veĭ ruga Domnuluĭ, el nu te va întoarce făr de izbîndă şi far de plată. Că aşa zice Domnul: *dacă-ţi veĭ aduce prinosul la Oltar şi acolo îţĭ veĭ aduce aminte că are fratele tăŭ vre o mînie spre tine, tu pasă întîiŭ de te împacă cu fratele tăŭ, şi atunci viind aduţi prinosul.* Aşijderea şi Isus fe-

www.dacoromanica.ro

ciorul lui Sipah zice: *iartă necazul vecinului tău, şi atunci dacă te veĭ ruga vor fi păcatele tale dezlegate*, şi într-alt loc iar zice: *de va flămînzi vrăjmaşul tău tu-l satură, iar de va însetoşa tu-l adapă, şi de veĭ face aşa veĭ stringe cărbunĭ de foc în capul luĭ, şi Dumnezeŭ îţĭ va da cele bune. Şi iar de va să dea vrăjmaşul tău tu să nu te bucurĭ, nicĭ în lunecarea luĭ să te înalţĭ, că va căuta Dumnezeŭ spre dînsul, şi şĭ va întoarce mînia şi urgia despre el.* Fătul meŭ rîmneşte blîndului şi Dumnezeesculuĭ bărbat lui David, carele fu gonit din scaunul împărăţieĭ sale de fiul săŭ Avesalom, care-l căuta să-l ucigă, iar el nu să mînie pre dînsul, nicĭ avu pizmă pre dînsul, nicĭ îl blastămă. Ci cînd auzi că fu spînzurat de păr de un crac de copaciŭ şi înşăgetat, lui nu i păru bine, nici să bucură căcĭ că i să cădea să se bucure de pericinnea vrăjmaşului săŭ, ci să urcă în casele cele înalte, şi slobozi glas marc de plînse şi zise: *O fătul mieŭ Avesaloame! Avesaloame fiul inimiĭ mele, şi lumina ochilor mieĭ, cine va da mie moarte pentru viaţa ta? vaĭ de mine dragu mieŭ, şi fiul mieŭ cel iubit Avesaloame! vaĭ de mine ticălosul cum perişĭ aşa de grab şi făr de veste, vederea şi privirea ochilor meĭ Avesaloame fătul mieŭ.* Vezĭ dar că Prorocul atîta iubea pre vrăjmaşiĭ săĭ, cît şi la moartea lor plîngea, iar de veĭ zice că aŭ plîns cacĭ iaŭ fost fecior, pentru aceea l-aŭ durut inima de dînsul şi l-au plîns, iată că şi pentru Saul împăratul aşijderea aŭ făcut aceasta, cum am zis maĭ sus: că dacă auzi că

www.dacoromanica.ro

fu părăsit de Dumnezeŭ şi ucis de păgîni, el îşĭ sparse hainele şi plînse de dînsul. Iar cînd veni cela ce-l ucisese, şi spuse de moartea luĭ, el în loc să-ĭ mulţumească şi să-l dăruiască cum este obiceiul a face oameniĭ, maĭ răŭ să mînie, şi porunci de-l uciseră şi pre el zicînd: dacă în vreme ce nu ţ-aŭ fost frică ce aĭ rîdicat mînele tale asupra unsuluĭ luĭ Dumnezeŭ, fie sîngele tăŭ spre capul tăŭ, că gura ta te-aŭ pîrît zicînd: eŭ am ucis pe unsul luĭ Dumnezeŭ. Aşa în loc să se veselească de uciderea vrăjmaşului saŭ, el zise uneĭ slugĭ de a le sale de-ĭ tăie capul celuĭ ce ucisese pre Saul vrăjmaşul săŭ, şi-ĭ zise: sîngele tăŭ fie pre capul tăŭ, că tu aĭ zis că aĭ ucis pre unsul luĭ Dumnezeŭ. Şi în loc d-a-se bucura el începu a vărsa lacrămĭ şi a plînge mult. Şi chiemă pre toţĭ Israilteniĭ, şi făcu plîngere mare pentru moartea luĭ Saul vrăjmaşul săŭ. Vezĭ fătul mieŭ că Prorocul acesta aŭ iubit pre vrăjmaşiĭ săĭ şi în viaţa lor şi după moarte încă nu i-aŭ batjocorit, ci cu cinste mare i aŭ plîns. Iar tu avînd pizmă, porţĭ mînie în zadar, şi nu te maĭ părăseştĭ, Ci încaĭ de acuma rîmneşte Proroculuĭ şi nu maĭ avea pizmă, şi te părăseşte de mînie, şi lasă iuţimea şi urgiea că este scris şi zice: *omul mînios aţîţă vrajbă, şi între ceĭ împăcaţĭ pune mozavirie, şi dintr aceasta să aţîţă pizma ca focul în trestie.* Drept aceea fugĭ de mînie, care este rădăcina pizmeĭ, şi nu avea vrajbă spre vecinul tăŭ, şi nu băga în samă necazul, ci îţĭ ado aminte de poroncile poroncitoruluĭ celuĭ de sus, care

www.dacoromanica.ro

însuşĭ Dumnezeŭ le grăeşte în sfînta Evanghelie de zice: *să iubiţĭ pre ceĭ ce v-aŭ urît pre voĭ*, că zice: *de ve-ţĭ iubi pre ceĭ ce vă iubesc ce plată veţi avea?* şi în legea veche zice: *de veĭ afla boul vrăjmaşuluĭ tăŭ rătăcit, saŭ fieşte ce dobitoc tu îl întoarce de-l du la stăpînul săŭ, iar de veĭ vedea asinul vrăjmaşuluĭ tăŭ căzut de greutatea care este pre dînsul, tu să nu treci şi să-l laşĭ, ci să-i ajuţĭ.* Vezĭ fătul mieu că şi în legea veche zice: să iubeştĭ şi să facĭ bine vrăjmaşilor, iar să nu le ţiĭ pizmă, nicĭ să le facĭ răŭ pentru răŭ. Aşijderea şi Solomon zice: să nu zicĭ ce voiŭ face vrăjmaşuluĭ mieŭ: *numaĭ ce ĭ voiŭ plăti precum aŭ făcut el mie.* Să nu fie aceasta, ci numaĭ să-l laşĭ pre plata luĭ Dumnezeŭ, iar Dumnezeŭ va fi ţie ajutor. Acestea socoteşte fătul mieu, şi nu-ţi lăsa inima să fie biruită de nişte lucrurĭ blestemate şi de nimic ca acestea, ca să nu fiĭ osîndit şi judecat cu robul cel răŭ şi viclean, căruia îĭ ertă stăpînul pentru mila sa întunerece de talangĭ, iar apoĭ el nu vru să-şĭ aducă aminte de mila stăpînuluĭ săŭ, care-ĭ ertase un întunerec de talanţĭ, şi nu vru să erte pentru 100 de banĭ. Pentru aceea auzi de la stăpînul săŭ rob viclean, dar nu ţi să cădea şi ţie să milueştĭ pre fratele tăŭ şi pre vecin, cum şi eŭ am miluit pre tine? Decĭ pentru aceea ticălosul nu fu numaĭ căzut de mila spăsitoruluĭ, ci încă fu dat şi în muncă pentru datoriea aceluĭ întunerec de talanţĭ. Vezĭ cît este de rea mîniea, urgiea şi pizma, că aceste treĭ sînt putreziciune şi stricare sufletuluĭ, şi mîniea este

www.dacoromanica.ro

ca un tată, iar urgiea ca o mumă, iar pizma este feciorul acestora. Şi acestea sînt urîte luĭ Dumnezeŭ, şi nu le poate vedea Iar ceĭ cu inimile slabe şi neînţelepte sînt biruiţi de dînsele. Vaĭ de mine păcătosul şi pizmatarul ce voiŭ să fac cînd ţin mînie totd-auna? şi nicĭ într un chip nu mă întorc, nicĭ mă părăsesc de aceste lucrurĭ rele şi viclene? vai de mine întunecatul şi împietritul cu inima, că zice Scriptura: *inima împietrită îngreuează durerile, iar ceĭ păcătoşi adaog păcate către păcate.* Vaĭ de mine împrotivitorul şi mîniosul, că iar scrie şi zice: împrotivirea cuvintelor rîdică toată răutatea, şi spre acela va trimite Dumnezeŭ Ingerul cel nemilostiv. Iar tu Doamne nu mă lăsa să pieŭ pînă în sfîrşit de cugetele viclene, şi de cumplita pizmă, ci pleacă inima mea cea slabă şi ticăloasă, şi o întoarce dintr-aceste spurcăciunĭ scîrnave şi împuţite, şi urîte, şi-mĭ daruieşte inimă împăcătoare, şi dragoste sufletească şi curată, şi nevinovată cum aĭ poroncit celor ce te iubesc pre tine Doamne, şi-mĭ da să gîndesc în inima mea dreapurea dragostea ta care o aĭ către noĭ păcătoşiĭ, şi pune frica ta cea Dumnezeească preste noĭ păcătoşiĭ, şi să te iubesc cu tot sufletul meŭ, şi cu toată inima mea, şi cu toată puterea. Cum şi tu Doamne Dumnezeul meŭ m-aĭ iubit pre mine, şi te-aĭ dat pre tine morţiĭ, pentru mine. Ca împăcîndu-mă saŭ înaripindu-mă eŭ cu aprinderea Dumnezeiriĭ tale, să cînt stăpînul meŭ cu inimă dreaptă şi să proslăvesc numele tăŭ cel ce este iubitor de oamenĭ şi ne-

www.dacoromanica.ro

urmat, şi ne apropiat pre Tatăl, şi pre Fiul, şi pre Duhul sfînt, acum şi pururea, şi în veciĭ vecilor, Amin.

CUVINTUL LUI IOAN NEAGOE BASARAB,

Către fiul său Teodosie Basarab, şi către alţĭ domnĭ care vor fi in urma luĭ biruitorĭ ţărĭĭ aceştia. Pentru pecetluirea cărţiĭ aceştiea, că aceste cuvinte sînt in loc de peceţĭ cărţiĭ aceştia.

— —

Prea iubitul mieŭ şi dulce fiu, cît am putut am silit şi eŭ din cît am priceput şi am cunoscut, din mila luĭ Dumnezeŭ, şi am aratat ţie, iar acum fătul mĭeŭ eŭ aşa te învăţ să faci în urma mea, saŭ şi pre altul pre care va alege Dumnezeŭ din neam bun, şi-l va pune păstor spre Dumnezeeasca lui turmă. Pre acela îl rog ca pre un frate al mieu, să-l înţelepţească Dumnezeŭ şi să-l înveţe să ĭ fie milă de sufletul mĭeŭ în urma mea, ca acum eŭ am părăsit toată avuţia mea şi slava lumiĭ aceştia, şi domnia mea să rîsipi ca fumul cînd îl bate vîntul cel repede, şi acum sa nădăjdueşte sufletul mieŭ numaĭ spre mila luĭ Dumnezeŭ, şi spre tine alesul luĭ Dumnezeŭ şi al mĭeŭ iubit frate, ca să te înveţe Hristos Dumnezeŭ să fiĭ milostiv sufletuluĭ mieŭ, şi să-mĭ fie într-ajutor cu milostenia într-această vreme de nevoie a sufletuluĭ mĭeŭ, iar Dom-

www.dacoromanica.ro

nul nostru Isus Hristos să-ţi fie ţie într-această lume cu milă, iar în cealaltă să te învrednicească a fi cu domniĭ şi cu împăraţiĭ ceĭ buni şi credincioşi, şi să se îmulţească aicĭ sămînţa domnieĭ tale, iar sufletul tău să înflorească ca Kiedriĭ Livanuluĭ, şi ca crinul cel frumos întru împărăţia cerului în veciĭ vecilor. Deci de veĭ face milă pentru sufletul mieŭ, şi tu veĭ fi miluit, cum zice sfînta Evanghelie: *fericiţi ceĭ milostivi că aceĭa vor fi miluiţi.* Drept aceĭa orĭ-care să vor osteni şi va sili cu milostenie pentru sufletul mieŭ, acela va fi miluit de Dumnezeŭ, şi eŭ voiŭ mulţumi aceluia, şi acela va lua plată întru împărăţia ceruluĭ. Drept aceĭa tu fătul mieŭ, saŭ voĭ iubiţiĭ meĭ domnĭ şi fraţĭ, saŭ voĭ boĭeriĭ meĭ cîţĭ sînteţĭ într-acest veac marĭ şi micĭ, bogaţĭ şi săracĭ, toţĭ vă chiemaţĭ stăpînĭ caselor voastre. De aceĭa tuturor voă mă rog cu smerenie, să nu vă amăgiţĭ care cumva într-această lume deşartă, că nu veţi afla nicĭ o îndreptare, şi nicĭ o întemeĭere în trînsa, fără numaĭ cît ne înşala, şi apoĭ va să ne tragă cu poftele eĭ, ci să ne îmbrăcăm în dragostea cea noă a Domnului nostru Isus Hristos, şi pre dînsul să-l iubim cu tot sufletul, cum şi el pre noĭ încă maĭ vîrtos ne-aŭ iubit, că Dumnezeŭ n-are alt lăcaş maĭ drag decît trupul omuluĭ, care el însuşĭ cu mîĭnele sale l-aŭ zidit, şi-ĭ dete suflet viŭ, şi iată că trăĭeştĭ, iar apoĭ acela-şĭ Dumnezeŭ care-l făcuse muri pentru dînsul, şi-şĭ vărsă sîngele săŭ pre Cruce la Ierusalim, în zilele luĭ Pilat din Pont. Pentru aceĭa fraţilor

www.dacoromanica.ro

să ne ferim să nu greşim lui Dumnezeŭ nicĭ o dată în nimic, iar de vom greşi din păcate sîntem, şi iar păcate facem. De aceĭa să cade fraţilor dacă vom greşi îndată să ne întoarcem cu pocăinţă către Domnul nostru Isus Hristos că robul cînd greşăşte şi face păcatul într-acel ceas îl vede Dumnezeŭ că aŭ greşit şi aŭ umplut voia diavolului. Porunca şi legea domnului nostru o am călcat, iar voia diavoluluĭ fu deplin, pre satana l-am veselit, iar pre Dumnezeŭ l-am întristat, pre ajutoriĭ sataniĭ i-am bucurat, iar pre Ingeriĭ şi pre toate puterile cele cereşti i-am schimbat în jale cu păcatu care am făcut. Drept aceĭa fraţilor de am şi făcut păcat ce vom face? numaĭ să alergăm către Domnul nostru Isus Hristos, şi să zicem: *greşit am Doamne Dumnezeul nostru greşit-am, şi am făcut răŭ înaintea ta, şi am călcat porunca ta. şi nu sîntem vrednicĭ să rîdicăm ochiĭ noştri în sus, şi să căutăm spre înălţimea cerurilor, şi să vedem lăcaşul tăŭ cel sfînt, nicĭ să ne chiemăm fiiĭ tăĭ. Ci n avem pe alt cineva cu milă, fără numaĭ pre tine carele eşti făr de păcate însuţi, către tine scăpăm Doamne Dumnezeul mieŭ, să ne milueşti şi să ne curăţăşti de păcatele noastre.* Că Domnul şi Dumnezeul nostru nu este pizmătareţ, nicĭ ţine mînie în vecĭ, nicĭ plăteşte noă după fără de legile noastră, ci Dumnezeŭ să va veseli, iar satana să va ruşina; Ingeriĭ şi puterile cele cereştĭ să vor bucura, iar lucrătoriĭ diavoluluĭ să vor ruşina, că ruga şi postul este ducere şi împreunarea omuluĭ cu Dumnezeŭ, iar după tocmeala lu-

www.dacoromanica.ro

miĭ, este tocmire şi împăcare cu Dumnezeŭ, şi mumă, şi apoĭ şi fată lăcrămilor, păcatelor este curăţie, ispititurilor pod, întristăciunilor mîng`ere, războaelor sfărimare, lucru Ingeresc hrana celor făr de trup, veaculuĭ ce va să fie veselie, lucru petrecut izvor bunătăţilor, solie darurilor, prisosală nevăzută, hrana sufletului luminarea minţiĭ, săcure oceianieĭ, arătare nădejdiĭ, dazlegare grijilor, bogăţie călugărilor, Negîlcevitorilor comoară, slăbiciunea urgieĭ, arătare de pace, tocmire arătăriĭ, sol lucrurilor celor ce vor să fie, asemănare slaveĭ ruga cu adevărat este celuĭ ce să roaga, judecată maĭ înaltă încă decît judecata luĭ Dumnezeŭ care va să fie. Vedeţĭ fraţilor cît este de bun şi de dulce Dumnezeul nostru, şi iartă păcatele celuĭ ce să întoarce către dînsul. Pentru aceia măcar de şi greşim, iar să nu lăsăm pre satana să se veselească în multă vreme de păcatele noastre care am făcut, nicĭ să dăm locul nostru luĭ, nicĭ să lăsăm să se împuţă ranele luĭ în trupurile noastre. Că de vom lăsa ranele lui cele putrede în trupurile noastre, nu să va împuţi numaĭ trupurile, şi sufletul împreună cu trupul, căcĭ că este o tăĭetură veche şi rea, şi nu numaĭ ce aŭ vătămat trupurile noastre, ci şi pre alţiĭ pre mulţĭ i-aŭ dezlipit de faţa luĭ Dumnezeŭ. Drept aceĭa fraţilor, dacă am greşit luĭ Dumnezeŭ, iar către dînsul să alergăm, ca să ajungem la pocăinţă, că Domnul nostru este adevărat Dumnezeu şi mult milostiv, şi chiamă pre toţĭ la sine, de aceĭa cînd cade omul în păcate, Dum-

www.dacoromanica.ro

nezeŭ tot îl aşteaptă să se întoarcă către pocăinţă, ca să trimiţă pre Duhul sfînt şi să se sălăşluiască iar în trînsul, şi să şĭ facă lăcaş în trupul lui. Că dacă face omul păcatul, deci nu maĭ poate Duhul sfînt să lăcuiască în trînsul, nicĭ iar nu să îndură să se desparţă şi să fugă de la el. Pentru aceea fraţilor pînă este Dumnezeŭ către noĭ cu mila sa şi ne aşteaptă să ne pocăim, şi Duhul sfînt nu să îndură să se desparţă de noĭ, şi noĭ să grăbim să alergăm către dînsul cu pocăinţă, să nu dezlipim pre Duhul cel sfînt de la noĭ, precum albinele nu pot răbda fumul, ci fug din faguriĭ lor afară. Incă nu se depărtează de dînşiĭ ci aşteaptă pînă cînd doar s ar potoli acel fum, ca să se întoarcă iar la locul lor. Decĭ dacă văd că se împuţinează fumul, iar să întorc la lăcaşul lor care aŭ agonisit, iar dacă văd că este tot fum mult, cu multă jale şi obidă îşĭ năpustesc lăcaşul lor. Aşa şi Duhul sfînt după greşalele noastre, tot neaşteaptă ca doar ne vom întoarce spre pocăinţă, ca să se întoarcă şi el iar în trupul omuluĭ cum şi albinele la agoniseala lor. Iar dacă vede că nu ne pocăim, ci să umple trupul nostru de păcate, decĭ el fuge de la noĭ ca şi albinele de fum, şi cu multă jale şi întristăciune ne părăseşte. Decĭ fraţilor să ne nevoim, să ne curăţim de păcate maĭ înainte pînă nu ni să umple trupul de acele păcate rele şi împuţite, să nu fugă Duhul sfînt de tot de la noĭ, iar satana să-şĭ bată joc de noĭ. Şi să nu facem căire de păcatele noastre şi să mîniem pre Dumnezeŭ, să şĭ pornească mînia

www.dacoromanica.ro

sa asupra noastră. Ca dacă făcu Dumnezeŭ pre Adam şi pre Eva, şi-ĭ puse în raiŭ, şi le dete toată hrana raiului, şi-ĭ învăţă să nu calce în veci poronca luĭ, şi le poronci zicînd: din toţi pomiĭ cîţĭ sînt în raiŭ să mănînce, iar din pomul care era în mijlocul raiului numai dintr-acela să nu mănînce; iar diavolul dacă căzu din cinurile Ingereşti, ridică pizmă şi coarnele sale spre porunca lui Dumnezeŭ şi spre neamul omenesc, şi să chibzuia cum va putea face să goniască făptura lui Dumnezeŭ, adecă sa scoată pre Adam şi pre Eva din raiŭ. Şi iată sa îmbrăcă în chip de şarpe, şi şarpele să apropie de Eva şi-ĭ şopti la ureche şi-i zise: ca ci nu mîncaţi din pomul carele este în mijlocul raiului? iar Eva raspunzînd zise: noă aşa ne-aŭ poroncit Dumnezeu sa nu mîncăm dintr-acest pom. Şarpele iar îĭ zise: d-aţi fi mîncat din pomul carele este prin mijlocul raiului, a-ţi fi fost şi voi dumnezeĭ viĭ cum este şi Dumnezeu, şi a-ţi cunoaşte binele şi răul Iar Eva nu pricepu că sînt cuvinte înşălătoare şi amăgitoare, ci să înşală cu cuvintele lui şi merse la Adam şi i zise: spusumiaŭ şarpele şi aŭ zis, ca de vom mînca dintr-acest pom ales, carele este prin mijlocul raiului, vom fi dumnezeĭ ca şi Dumnezeul nostru. Deci şi Adam nu-şĭ conteni cugetul şi mintea, ci iubi şi el acele cuvinte înşalatoare, ca sa fie şi el deopotrivă Dumnezeuluĭ nostru, şi gîndiră să mînînce dintr-acel pom, şi făcură atunci 2 păcate foarte marĭ, unul căcĭ că călcară poronca lui Dumnezeŭ, iar altul căcĭ că vrura

www.dacoromanica.ro

să fie şi eĭ deopotrivă luĭ Dumnezeŭ, ca să mînînce şi eĭ dintr-acel pom fără poronca luĭ Dumnezeŭ. Şi cum mîncară îndată să văzura amîndoĭ goliĭ: şi într acel ceas pricepu Dumnezeŭ călcarea lor şi merse la dînşiĭ, şi-ĭ chiemă şi le grăi cu blîndeţe, şi-ı păru rău, şi-ı fu milă de dînşiĭ căci aŭ greşit şi aŭ călcat poronca luĭ, iar voea satanĭi o aŭ umplut şi cu umilinţă le zise: Adame Adame unde eraĭ, iar Adam răspunse şi zise: iată Doamne eŭ sînt aicĭ, ci nu putem să ne arătăm la tine şi să te vedem că sîntem goliĭ. Dumnezeŭ le zise: dar eu n-am făcut pre voi goliĭ, dar cine v-aŭ spus că sînteţı goli, de cît ca a ţı mîncat din pomul care este în mijlocul raiului, şi aĭ călcat poronca mea, şi aı facut vicleşug înnaintea mea, pentru aceea aı văzut golăciunea ta. Şi păn atuncea tot îl întreba Dumnezeu blîndicel că încă nu-şı pornise Dumnezeŭ mînica şi urgiea asupra lor, ci aştepta Dumnezeŭ cînd doar va zice Adam: Doamne greşit-am şi să-l erte. Iar el dacă greşi nu să făcu vinovat luĭ Dumnezeu, şi să zică greşit-am Doamne, ci zise: Doamne pînă fuiŭ eu singur în raiŭ nu greşiiŭ ţie, cı dacă mi-aı dat în raiu soţie pre Eva ea m-aŭ înşălat şi am mîncat din pomul acesta. Şi în loc de smereniea care-l întrebase Dumnezeŭ cu blîndeţe el nu să vinovăţi, şi să zică greşit-am Doamne, ci iar băgă vină luĭ Dumnezeŭ, iar Dumnezeŭ nicĭ de aceea nu-şĭ vărsă mînica spre dînşiĭ, ci chiemă pre Eva şi cu multe blîndeţe îĭ zise: ca d-oar încaĭ s-ar vinovăţi ea şi să zică ca aŭ

www.dacoromanica.ro

greşit şi să-ĭ erte, şi o întrebă Dumnezeŭ pre ea zicîndu-ĭ: Evo cine te aŭ înşălat de aĭ mîncat din pomul carele este singur în mijlocul raiului? iar Eva zise: Doamne eŭ în nimic n-am greşit ţie, aĭ băgat şarpele cu noĭ în raiŭ, şi apoĭ el aŭ eşit afară, şi iar aŭ intrat în lăuntru în Edem şi ne-au adus cuvinte înşălătoare de la diavolul şi el ne-aŭ înşălat, iar de aşĭ fi fost numaĭ eŭ cu Adam, n-aş fi greşit ţie. Intr-acestaşi chip nicĭ Eva nu vru să se vinovăţască luĭ Dumnezeu, şi să ia ertăciune de la dînsul, ci iar puse vina asupra luĭ Dumnezeŭ, pînă ce-şĭ porni Dumnezeŭ mîniea sa spre dînşiĭ, şi-ĭ scoase din raiŭ cu mare urgie pentru ne smereniea-lor, căcĭ nu să smeriră şi să ia de la Dumnezeu ertare pîn îĭ întrebă cu blîndeţe, şi pînă nu-şĭ porni mîniea sa spre dînşiĭ. Decĭ dacă să mînie Dumnezeŭ pre dînşiĭ îĭ blestemă şi le zise: O Adame călcat-aĭ cuvîntul mieu! pentru aceea-ţĭ zic: *pînă nu veĭ vedea ghimpĭ de mărăcinĭ şi de măcieşĭ in palmele tale, păn atuncĭ să nu guştĭ din bunătăţile pămîntuluĭ.* Şi fu aşa, şi încă nu fu atîta în destul, ci dacă muri Adam el merse în puşcăriile iaduluĭ. Decĭ Dumnezeu iar să milostivi spre dînşiĭ, şi pentru dragostea luĭ îşĭ dete faţa luĭ cea luminată spre lovire de palme, pentru mila luĭ Adam luă faţa luĭ scuĭpire ruşinoasă, de la necredinciosul şi nemulţămitorul neam. Şi pentru Adam Hristosul mĭeu aĭ fost dus la judecată înnaintea Caiafeĭ. O minune! robul şîdea, iar Impăratul sta în picicare. Anna ocăra pre Impăratul cerurilor,

www.dacoromanica.ro

iar el să smerea. Pentru Adam te-ai înălțat pre Cruce, și pentru dînsul te adăpară cu oțet și cu fiere. Pentru Adam aĭ luat piroane prin palme, și cînd te împunseră cu sulița prin coaste Doamne, atuncea eși sînge și apă, și să botează capul luĭ Adam și zise Dumnezeŭ așa: *dintîiŭ te făcuiŭ din tină cu mîinile mele, și-ți dedeiŭ suflet din gura mea, și viețuișĭ, iar acum adoa-oară iar te răscumpăr din pușcăriile iadului cu sîngele meŭ, că pentru călcarea și neascultarea ta, toți drepții merseră in pușcăriile ialului, iar pentru sîngele mieŭ eșiră toți din iad, și intrară întru impărăția cerurilor.* Vedeți fraților cît este de mare mila luĭ Dumnezeu cum greși Adam și iar îl ertă Dumnezeu. Că de ar fi grăbit Adam după gre ala ce aŭ greșit, încă de atunci l ar fi ertat Dumnezeu. Vedeți cîți ghimpĭ de mărăcini și de măceșĭ au luat mîinele luĭ, și după moartea sa încă zăcu in iad sufletul lui 5508 anĭ, iar de ar fi grăbit cînd îl întreba Dumnezeŭ și să fi zis: greșit-am Doamne, el n ar fi căzut într-atîta muncă și răutate, nicĭ Dumnezeul nostru n ar fi pătimit atîtea muncĭ. Ci încă atuncĭ iar fi ertat greșala, și l ar fi pus iar în raiu, ca și pre Petru maĭ marele Apostolilor. Că el dacă cunoscu păcatul săŭ că au greșit și s au lepădat de Dumnezeul săŭ, nu zăbovi ca Adam ca să nu so mînie Domnul pre dînsul, ci într acel ceas plînse cu amar și zise așa: *greșit am înaintea ta Doamne Dumnezeul mieŭ, greșit-am și am făcut fără de lege, căci m-am lepădat de tine.* D-aceea și Dumnezeu într-acel ceas îl ertă,

www.dacoromanica.ro

şi-l puse mai marele Apostolilor, şi-i dete şi cheia împărăţiei cerurilor pre mîna lui, pentru căci grăbi către pocăinţă. Şi-i zise: *Petre ori ce veĭ lega pre pămînt fiva legat şi în cer.* Văzuşi cum aŭ dat Dumnezeŭ putere lui Adam să fie biruitoi preste tot raiul, iar numai din pomul care-i porunci se să nu mănînce într-acest chip aŭ dat Dumnezeŭ şi noă. Luĭ Adam i-aŭ dat hrana raiului, iar noă ne aŭ dat dulceaţa pămîntului într-această lume, şi din sporul eĭ să ne hrănim; numai ce ne opreşte şi pre noĭ să nu mîncăm de cele ce nu plac lui Dumnezeŭ, şi ştim şi noĭ cu adevărat care plac luĭ Dumnezeŭ şi care nu-i plac, şi care porunci sînt preste voia luĭ. Deci carele dintru noĭ va umbla în voia luĭ Dumnezeŭ, şi el încă va umplea pofta sa. Iar cel ce va greşi dintru noĭ şi va călca poruncile luĭ Dumnezeŭ, unuia ca acestuia nu i să va umplea pofta de la Dumnezeŭ, ci încă îl va munci şi îl va chinui şi mai răŭ decît pre Adam. Pentru aceea şi noĭ fraţilor, dacă facem păcatul să nu zăbovim cu pocăinţă, ca să pornească Dumnezeŭ mînia sa spre noĭ, că de-l vom lăsa să se învechiască în noĭ, el va face rană în sufletele noastre, şi cu multă greutate d abia-l vom curăţi, ci cum facem păcatul îndată să alergăm la pocăinţă către Dumnezeŭ, cum şi Apostolul grăbi, şi să plîngem cu lacrămi ca şi el, că Dumnezeŭ este milostiv şi nu să mînie pîn în sfîrşit, nicĭ va ţinea pizmă în vecĭ, ci ne va erta cum aŭ ertat şi pre Apostol. Drept aceea şi tu fătul mieŭ, saŭ alţ

www.dacoromanica.ro

domn carele va alege Dumnezeŭ, saŭ din boeriĭ ceĭ marĭ, saŭ din ceĭ micĭ, saŭ din ceĭ bogaţĭ, saŭ din ceĭ săracĭ, să ne învăţăm fraţilor să facem d-a pururea cele ce plac luĭ Dumnezeŭ şi să îngăduim luĭ. Că domnul Hristos vezĭ cît bine şi cîtă smerenie aŭ arătat pentru noĭ, iar noĭ pentru dînsul ce am făcut. De aceĭa cînd ne va chiema Dumnezeŭ către sine ca să vedem faţa Impărăţieĭ sale cea luminată, şi noĭ n-am făcut nicĭ o bunătate de ale luĭ, ce ne va fi atuncĭ? ci încaĭ de acum să nu ne lenevim pentru slăbiciunea noastră, şi pentru domolnicia noastră care nicĭ o dată voia luĭ Dumnezeŭ n-am făcut, şi să nu ne desnădăjduim despre mila luĭ Dumnezeŭ, că el este mult milostiv, şi orĭ cine va merge către dînsul nicĭ într-un chip nu să va depărta de acela. Pentru aceĭa şi pre voĭ orĭ pre care va alege Dumnezeŭ şl-l va pune să fie pastor turmeĭ sale, să fiţĭ blînzĭ spre turma luĭ Hristos, şi cu multă fricĭ şi smerenie să o paşteţi, ca să aveţĭ cu ce vă arăta înaintea Domnuluĭ nostru Isus Hristos, cum şi David împăratul şi Prorocul fu blînd şi smerit, şi îngăduitor luĭ Dumnezeŭ. Pentru aceia zise Dumnezeŭ: *aflaiŭ pre David barbat după inima mea.* Aşijderea fiţĭ şi voĭ, priviţĭ la albine, şi vedeţi că albina cît ese din uleiul eĭ şi umblă prin florĭ de-şĭ agoniseşte mană şi hrană cu multă osteneală, că tot cîştigul şi agoniseala eĭ din florĭ este, însă nu ia din tot felul de florĭ, că de ar fi aducînd mana eĭ din tot felul de florĭ, n-ar fi faguriĭ eĭ aşa de dulcĭ,

www.dacoromanica.ro

ci din toate florile alege care sînt mai dulci de adună agoniseala sa dintr-însele. Pentru aceea și faguriĭ eĭ sînt atîta de dulci, și în toată vremea să îndulcește de' dînșiĭ, și nu numai albina, ci și alte făpturi a le luĭ Dumnezeŭ. Așijderea e dator și domuul care este ales și unsu luĭ Dumnezeŭ, să aleagă cuvintele cele bune a le supușilor lor. Că de va primi Domnul toate cuvintele lor și cele bune și cele răle în inima sa, nici odată nu i să va îndulci inima, cum și faguriĭ albiniĭ n-ar fi dulci de ar fi strîns mană din toate florile. Ci pentru că ea să ferește de cele rele, și adună din cele bune și dulci, pentru aceea sînt și faguriĭ așa de dulci. Vezĭ și socotește o ticăloase omule ce este albina! cum să socotește și să ferește, și nu să pune pe florile cele amarĭ, fără numaĭ pre cele dulci, și îșĭ ia dintr-acelea hrană. Dar omul carele este domn și ales de Dumnezeŭ, și pus stăpîn preste toate lucrurile și făpturile, și este cu minte și cu socoteală și însuflețit, cum va să dea seamă înaintea judecățiĭ luĭ Dumnezeŭ? fiind că noĭ n-am avut atîta chibzuială măcar ca o albină să cunoaștem ce este dulce și ce este amar, ci cîte cuvinte auzim de la oameni, și bune și rele, noĭ nu le alegem care sînt dulci și care sînt amarĭ, ci cu toate ne umplem inima, și să află într-însele mai multe amarĭ, de cît dulci. Pentru aceea zice și Scriptura: *cel ce să va înălța acela să va smeri, iar cel ce să va smeri acela să va înălța.* Așijderea și domnul carele va vrea să cunoască că un domn este

www.dacoromanica.ro

mai mare, carele aŭ făcut cerul şi pămîntul şi să se smerească înaintea luĭ, acela să va înălţa, iar domnul carele nu să va smeri înaintea luĭ Dumnezeŭ, Dumnezeŭ îl va smeri pre dînsul ca şi pre Adam. Că şi Adam întîĭ era ca un domn, şi încă şi maĭ mult, pentru că Dumnezeŭ era tot cu dînsul. Insă pentru mîndria lui perdu şi vederea feţeĭ lui Dumnezeŭ, şi toate bunătăţile raiului. Iar fericitul Iov zăcînd în gunoiŭ gol şi despoiat, plin de bube şi de vermĭ, mulţumea luĭ Dumnezeŭ şi zicea: *mulţumescu-ţĭ ţie Doamne Dumnezeul m eŭ mulţumescu-ţĭ, că gol m-am născut din pîntecele maiceĭ mele, gol mă voiŭ duce.* Şi într-acest chip Adam din biruinţa şi puterea sa să smeri, iar Iov cu smerenia sa să înălţă din gunoiŭ. Aşijderea va pătimi şi domnul carele nu să va smeri într-această lume şi într-acest veac, şi nu va împărţi judecată dreaptă robilor luĭ Dumnezeŭ şi fără făţărnicie. Că măcar împărat, măcar domn, măcar boĭer, măcar bogat, măcar săĭrac, toţĭ pre o cale vom să mergem la judecata luĭ Hristos, şi să stăm înaintea luĭ. Şi atuncĭ nu să va cunoaşte nicĭ domn, nicĭ împărat, nicĭ boĭer, nicĭ bogat, nicĭ sărac. Ci toţĭ vor sta fieşte-carele cu lucrurile sale, măcar bune, măcar răle. Decĭ cu ce măsură vom fi împărţit noĭ aicĭ oamenilor dreptatea, cu aceĭa şi noă ni să va măsura, cum şi în sfînta Evanghelie zice: *cu ce măsură veţĭ măsura cu aceĭa vi să va măsura.* De aceĭa de ne vom smeri noĭ luĭ Dumnezeŭ, Dumnezeŭ ne va înălţa. Iar domnul cela ce să va ţinea mare cu

www.dacoromanica.ro

puterea sa, şi să va trufi, şi i să va părea că nu este nimenĭ ca dînsul, unul ca tine o ticălosule! cînd nu este întru tine puterea celui de sus, saŭ cel ce să laudă şi să nadăjdueşte spre puterea sa şi zice puternic sînt eŭ: şi pentru puterea mea pre nimenĭ nu bag în seamă. O ticăloase omule! dar cum eştĭ tare şi puternic, cînd pre Dumnezeŭ l-aĭ mîniat, şi de tăria cea cerească te-aĭ lipsit. Apoĭ dacă te-aĭ lipsit de acestea de toate, cum te veĭ chiema bogat? cînd de bogăţia şi de bunatăţile raiului careţĭ era gatite tu te aĭ lipsit de dînsele în vecĭ. Acum de te veĭ îmbraca în haine de frînghie împodobite cu aur şi cu mărgaritar, şi cu pietre scumpe, şi veĭ căuta la dînsele, şi te veĭ vedea împodobit bine şi frumos, şi veĭ zice: nimini nu este ca mine, şi te veĭ umplea de bucurie şi de veselie, iar trupul ţi l-aĭ spurcat, şi Duhul sfînt s au depărtat de la tine, cum poţĭ să te bucurĭ şi să te veseleşti, cînd Duhul cel sfînt nu lăcueşte întru tine, ci aŭ rămas trupul taŭ pustiŭ ca o casă cînd o părăsăşte stăpînul săŭ. Că tot omul măcar dom, măcar boier, măcar bogat, măcar sărac, *d ar dobîndi toată lumea, şi dacă-şĭ va pierde sufletul, decĭ ce folos î este. Fericit bărbatul carele n-aŭ mers în sfatul necuraţilor şi pre scaunul pierzătorilor n-aŭ şăzut, şi în calea păcătoşilor n-aŭ stătut. Cĭ în legea Domnului aŭ fost voia luĭ, şi în legea luĭ să va învăţa ziua şi noaptea şi-ı va fi gîndul şi cugetul tot la Dumnezeŭ.* Că acela cu Dumnezeŭ este, şi Dumnezeŭ cu dînsul. Decĭ cu cel ce este

www.dacoromanica.ro

Dumnezeŭ acela este puternic, că puterea celuĭ de sus lăcueşte în trînsul, şi acela este bogat, căruia este dată împărăţia cerului şi hrana raiului, şi acela este dăruit, căruia îĭ este dăruită de la Dumnezeŭ faţa sa cea luminată, să se lumineze ochiĭ lui văzîndu o d-apururea. Şi unuia ca aceluia i să cade să se veselească, carele va umplea voia lui Dumnezeŭ, şi trupul său şi-l va păzi în curăţie că într-acesta să va pogorî Duhul sfînt şi să va sălăşlui în trînsul, şi va fi tot cu dînsul. O cît este de bine a fi tot cu Dumnezeul nostru! şi să lăcuim cu el, şi să se sature privirea noastră pururea de vederea feţeĭ Domnului nostru şi să ia inima noastră îndulcire şi veselie de la cîntările cele multe, şi în multe feluri ale Ingerilor, care în veci nicĭ o dată nu vor trece. Iată fraţilor că eŭ cît mă putuiŭ pricepe despre o parte, eŭ m-am silit pentru voi şi v-am scris, iar de voiŭ fi greşit ceva într'această scrisoare a mea, voĭ fraţii mei, să mă ertaţĭ, ca să erte şi Domnul Dumnezeŭ sufletele voastre. Eŭ scrisoarea aceasta o am sîvîrşit, şi acum trebue să se lege de dînsa şi pecetea, pentru ca cartea care este pecetluită, aceia s crede. Insa eŭ încă am socotit că de la Adam pînă acum au fost mulţi împăraţi, şi mulţĭ domni, şi multe feluri de cărţi s-aŭ făcut şi-aŭ scris, şi le aŭ pecetluit cu peceţi, iar apoi toate aŭ trecut ca roa cea de dimineaţă, şi acum nimic nu să cunoaşte de aceĭ împăraţĭ, şi de aceĭ domnĭ mari şi puternici de atuncĭ, nici de eĭ, nici de peceţile lor, fără numaĭ

www.dacoromanica.ro

lucrurile cele bune ce vor fi făcut în viaţa lor acelea nu vor peri în veci. Pentru aceĭa şi eŭ socotiı şi văzuiu, că după puţină vreme şi eŭ voiŭ să mă petrec din lumea aceasta, şi peceţile mele vor să se strice, drept aceia n-am legat pecetea. Iar de va fi cuiva necaz căci n-am legat pecete de această scrisoare, voiŭ să ascultaţĭ şi să va spuiŭ care este pecetea dreptilor cea de veselie şi de bucurie, iar noă pacatoşilor cu multa plîngere şi cu mare jale şi nevoe, cînd va veni fiul omenesc cu Slava sa, şi toţi sfinţiĭ Ingerí împreună cu dînsul. *Atunci va şădea pre Scaunul mărireĭ lui, şi să vor pune înaintea luĭ toate limbile, şi va despărţi pre unul de altul, cum desparte păstorul oile din capre, şi va pune oile despre dreapta, iar caprele despre stînga. Atuncia va zice împăratul celor despre dreapta luĭ. Veniţĭ blagosloviţiĭ Părintelui mieŭ de moşteniţi împărăţia care este gătită voă încă din începutul lumiĭ, că am flămînzit şi mi aţi dat de-am mîncat, însetoşat am şi mi aţi adăpat, strein am fost şi m-aţĭ dus în casele voastre, gol am fost şi m-aţĭ îmbrăcat, bolnav am fost şi m-aţĭ cercetat, în temniţă am fost şi aţi venit la mine. Iar dreptiĭ vor zice: Doamne cînd te-am văzut flămînd şi te am săturat, saŭ setos şi te-am adăpat, cînd te-am văzut strein şi te-am dus în casele noastre, saŭ cînd te am văzut gol şi te am îmbrăcat, şi cînd te-am văzut bolnav saŭ în temniţă şi am venit la tine. Iar Impăratul răspunzîndu-le le zice: adevărat grăesc voă, că pentru căci aţi făcut unuia din ceştĭ maĭ micĭ mie aţi făcut. Atuncia va zice şi celor ce*

www.dacoromanica.ro

vor fi de a stinga lui: duceţivă de la mine blestemaţilor în focul cel de veci, care este gătit diavoluluĭ şi îngerilor luĭ. Că am flămînzit şi nu mi aţĭ dat să mănînc, însetat am şi nu m-aţĭ adăpat, strein am fost şi nu m-aţĭ dus în casele voastre, gol am fost şi nu m-aţĭ îmbrăcat, bolnav am fost şi în temniţă, şi nu m-aţi cercetat. Deci şi aceĭa vor răspunde şi vor zice: Doamne dar cînd te-am văzut flămînd şi setos, strein saŭ gol, saŭ în temniţă nu ţi-am slujit. Iar el le va răspunde zicînd, adevărat zic voă: căcĭ de n-aţĭ făcut unuia din ceĭ mai micĭ, mie n-aţĭ făcut şi aceştia vor merge în mnnca cea de veci, iar ceĭ drepţi în viaţa cea de veci. Vaĭ de noĭ atuncĭ fătul mieu şi voĭ fraţilor vaĭ de noi, cînd să vor despărţi ochiĭ noştriĭ de la faţa Domnuluĭ nostru cea dulce, şi şĭ va întoarce Dumnezeu către noi dosul cu mînie, şi ne va depărta de la dînsul, şi nu vom mai vedea faţa lui în vecĭ. iar ceĭ drepţĭ vor lua viaţa cea de veci, care nu să va trece nici o data, iar noĭ vom lua-munca cea de vecie, care iar în veci nu va trece. Ceĭ drepţĭ vor merge în lumina cea cerească cu multă veselie, iar noi vom merge în temniţile iadului cele întune cate, cu multă jale şi plîngere. Ceĭ drepţi vor merge în mirosul cel bun al raiului, iar noĭ vom merge întru împuţiciunele iadului. Ceĭ drepţĭ vor merge în raiŭ ca să întorească în trînsul ca crinul în vecĭ, iar noi vom rămînea ca niște pleve, şi în focul cel ne stîns vom fi arşi. Drepţii vor şadea la masa care ş-a gătit cu ostenința lor, şi vor lua multe cîntece în-

www.dacoromanica.ro

gereştĭ, şi să vor veseli în inimele lor cu bucurii sufleteştĭ care sînt nespuse şi netrecătoare nicĭ o dată, iar noă ni să vor pune me-e de foc nestins, şi atuncĭ să vor înfricoşa sufletele noastre de iadul care este plin de plîngerĭ, şi de vaite. Ceĭ drepţĭ neîncetat să vor bucura şi să vor lumina de faţa Domnului nostru Isus Hristos, iar noĭ în toată vremea ne vom întuneca de faţa sataniĭ. Ceĭ drepţĭ să voĭ îndulcĭ de faţa Dumnezeului celuĭ bun şi milostiv, şi necontenit îĭ va mîngîia şi-ĭ va veseli, iar noi vom rămînea fără de Dumnezeŭ. Deci tu fătul mieŭ şi voi fraţilor, dacă vom rămînea de faţa cea luminată şi dulce a Dumnezeuluĭ nostru, atuncĭ ne vom chiema săracĭ şi dosădiţĭ, şi cîte lacrămĭ şi suspine, şi olecăirĭ ne vor împresura într-acel ceas, şi acel plîns de atuncĭ cuĭ vom plînge? saŭ ce folos vom avea de dînsul, au d-oar ne vom folosi de faţa sataniĭ cea groaznică şi înfricoşata, sau ne va face el vre un bine? vedeţĭ fraţilor ce grija şi ce întristăciune va fi, cînd să va despărţi robul de faţa stăpînă sau cel dulce şi bun. Decĭ de vreme ce socotim noĭ că vom să avem mare jale şi întristăciune cînd vom fi dinpreună lăcuitorĭ cu chipul şi cu faţa sataniĭ cea scîrnavă şi groaznică, noĭ să ne îmbrăcam în dulcirea Dumnezeuluĭ nostru, şi să îndrăgim acea faţă luminată a luĭ Hristos Domnul nostru, şi luĭ neîncetat să-ĭ lucrăm, că lacrămile noastre numaĭ aicĭ într această lume sînt de folos pînă sîntem viĭ, iar după moarte noĭ nu putem nimic să lucram luĭ

www.dacoromanica.ro

Dumnezeŭ. Că ceĭ morţĭ nu cred, ceĭ morţĭ nu mărturisesc, ceĭ morţĭ nu lucrează, celor morţĭ nu să va descoperi nicĭ o taină, ceĭ morţĭ nu ſac sfaturile cele bune şi înţelepte, cei morţi nu pot lua plată, mortul nebotezat şi maĭ nainte de judecată să judecă, iar ceĭ vii şi ceĭ sănătoşĭ, aciia vor lăuda pre Dumnezeŭ. Drept aceia fraţilor să ne nevoim să lucrăm luĭ Dumnezeŭ pînă sîntem vii, ca să nu se apropie vremea să ne afle nesăvîrşind lucrurile luĭ Dumnezeŭ, că dacă ne va apuca acea vreme făr de îndreptare, decĭ ce răspuns vom da atuncĭ Dumnezeuluĭ nostru? aŭ d-oar n-am avut Ucenici, au n am avut Scripturi lucrurĭ sufleteşti, căci dar şidem aice în zadar, au nu vedeţi ca soarele face umblarea sa, aŭ nu vedeţi luna slujînd celui ce o aŭ facut, aŭ nu vedeţĭ făptura slujind făcătorului săŭ, aŭ nu vedeţi toate stihiile lucrînd fieşte-care precum îi este tocmala, dar voĭ căci şîdeţĭ în zadar, dosădindu-va firea voastră, căci va potriviţĭ idolilor celor mo ţĭ? aŭ nu aveţi ochi să vedeţi frumuseţile făpturii, şi să cîntaţĭ celui ce aŭ facut faptura? n-aveţi gura şi limbă să o deschideţĭ spre lauda şi spre mărirea cuvintelor celor Dumnezeeşti, aŭ nu aveţi mîini se le tindeţi spre milostenie? picioare n-aveţĭ să alergaţi către cărările faceriĭ de bine? căci şîdeţĭ aici toată ziua în zadar? pînă cînd vă apăraţĭ de stăpînia mea? iar ei ziseră luĭ: pre noi nimeni nu ne aŭ luat. Dar cum vom putea zice nu ne-au luat nici ne-aŭ primit niminí, că cuvîntul mîntuitoruluĭ nostru cum

www.dacoromanica.ro

zice în sfînta Evanghelie : şi totd-auna mărturisindu-ne zice : *cel ce va vrea să intre să lucreze în vremea saŭ în ceasul d-intîiŭ, saŭ la ceasul al şasàlea, saŭ la ceasul al noulea, saŭ la ceasul al unsprezecea tot va lua plată.* Pentru aceea şi noi fraţilor măcar de ne-am şi lenevi, şi de cuvîntul Dumnezeuluĭ nostru n-am grijit şi n-am grăbit să intrăm la lucrul Domnului în ceasul cel d-întîiŭ după porunca luĭ, iar pînă este zio, noi încaı de la unsprezecelea ceas să grăbim să intrăm ca Domnul nostru este mult milostiv. Pentru aceea ne va milui şi pre noi, că mult este bună pocăinţa care o face omul către Dumnezeŭ, că este ca şi acelor dintîiu, *că vor fi mulţĭ din ceĭ dintîiŭ apoi, şi din ceĭ de apoĭ intîiŭ.* O fraţilor! vedeţĭ cît este de bun Domnul Dumnezeul nostru, cum puse pre noi ceştı de apoĭ cu ceĭ dintîiu, şi osteneala nu este tot într-o potrivă, iar plata întocmaĭ, durerea neîntocmaı, iar îndestularea împotrivă, nevoinţele nu tot într-un chip, iar slava într-un chip, ceştĭ de apoi numaĭ un ceas făcură, un ceas plînse muierea cea curva, şi-şĭ dărăpăna părul care răŭ şi-l împletise, şi sărutînd picioarele tale Doamne, însă aduse ţie mirului celuĭ ceresc, mir pămîntesc, şi o daruişĭ cu dar ca acela să fie fată ţie. Un ceas alergă către tine tîlharul cînd te văzu răstignit pe Cruce zicînd : *aduţĭ aminte Doamne de mine cînd vei veni întru împărăţia ta,* şi numaĭ pentru aceasta îĭ deschisa-şı raiul. Pavel gonitorul un ceas fu cu ceĭ doı-sprezece, şi i-aŭ plătit întocmaĭ cu care aŭ răbdat greutatea şi

www.dacoromanica.ro

zăduhul zileĭ. Astfel de iubitor de oameni este Dumnezeŭ, că zice unora ca acestora: că răspunse unuia dintr-înşiĭ şi-ì zise: *Prietene, nicĭ o nevoe nu ţi fac, că eŭ în tot ceasul sînt gata să rabd greşalele zidireĭ mele care o am iubit, şi în toată vremea aştept dacă aŭ greşit să se pocăiască şi cel ce va veni către mine, cît de puţin nu-l voiŭ goni de la mine.* Iată fraţilor vedeţĭ că totd-eauna ne marturiseşte Domnul nostru şi zice: *că cel ce va merge către dînsul, nu l va goni de la el.* Pentru aceea şi noi să ne nevoim pînă este tîrgul să tîrguim, că dacă să va sparge tîrgul, decì nu vom mai afla nimic, ci să ne cumpărăm, pina ne este tîrgul la mîna, noi să cumpărăm să iubim pre Dumnezeu cum să cade, şi în toată vremea să facem lucrurile cele bune carele plac lui, că acesta este tîrgul, pînă nu apune soarele, că dacă va apune soarele, d aci nimic nu vom putea lucra de cele ce plac luĭ Dumnezeu. Să ne nevoim dar fraţilor înaintea Dumnezeului nostru, pînă nu apune soarele din ochiĭ noştriĭ, că d-aci nu vom putea intra în ograda Dumnezeului nostru, că aşa s au îndărăpnat şi s-au lenevit cele 5 fete şi n au vrut să lucreze lui Dumnezeŭ, şi nu ş au cumpărat unt de lemn pînă aŭ fost tîrgul. Pentru aceea le încungiurară întunerecul neîndreptate şi făr de unt de lemn, şi cerşură unt de lemn de la cele-lalte 5 fete care era acolo, şi ziseră aşa: voi aţĭ lucrat luì Dumnezeŭ, şi aţi umplut voea lui, şi pînă au fost tîrg noi n-am cumpărat unt de lemn, iată că ne-aŭ încungiurat întunerecul.

www.dacoromanica.ro

Ci ne dați și noă din untul de lemn al vostru, să ne aprindem candelele ca să se lumineze și ochiĭ noștriĭ într-acest întunerec. Decĭ acele 5 fete înțelepte răspunseră celor nebune și le ziseră: dar de nu ne va ajunge acest unt de lemn și noa, și voă, ci păsați la cei ce vînd și vă cumpărați, iar ele dacă mierseră la tîrg, tîrgul fu spart, și nu aflară să-șĭ cumpere unt de lemn, să-șĭ lumineze luminile lor, ci le încungiurară întunerecul foarte cumplit, și le încuiară porțile ceruluĭ. Decĭ ele strigară din întunerec și ziseră: Doamne Doamne deschide-ne! iar Ginerile răspunzind zise: *adevărat vă grăesc că nu vă știŭ cine sînteți.* Pentru aceea fraților să ne nevoim pînă avem vreme, ca să nu ne apue soarele, și să nu fim întrați întru împărăția cerului, și să nu ne încungiure întunerecul ca și pre cele 5 fete nebune, și să strigăm din întunerec cînd să vor încuia porțile cele cerești, și soarele va apune, să ne temem să nu să vatăme inima noastră auzind cuvîntul acela carele aŭ zis cele 5 fete nebune, ci să cădem către Dumnezeŭ cu smerenie maĭ nainte pînă nu vor fi porțile cerești încuiate, și pînă grăește Dumnezeŭ către noĭ cu blîndețe, și cu multă umilință ne întreabă și zice: O zidirea mea eŭ am făcat pre voĭ din pămînt cu mîĭnele mele, și v-am dat suflet din gura mea, și aț fost viĭ. Pentru dragostea voastră zidirea mea, eŭ vărsaiŭ sîngele mĭeŭ, pentru Adam sîngele mĭeŭ se vărsă, iar trupul cel căzut al luĭ Adam se rîdică, și firea luĭ Adam cea întunecată o schimbaiŭ, și

www.dacoromanica.ro

nu numaĭ a luĭ Adam, ci a toată zidirea mea care mă va iubi, şi aŭ fost din rădăcina lor care o am izbăvit eŭ şi pre voĭ pre toţĭ de faţa sataniĭ cea scîrnavă şi spurcată, şi v-am dăruit faţa mea cea luminată, ca să vă luminaţĭ de dînsa toţĭ în toată vremea şi tot d-auna eŭ aştept carele va vrea să vie către mine, să se îndulcească pururea de faţa mea. Iar voĭ cu voiea voastră înşivă vă daţĭ în faţa sataniĭ, faţa mea nu o aţĭ iubit, iar faţa sataniĭ o aţĭ iubit. Credeţĭ eu v-am izbăvit de faţa sataniĭ, dar acum cine v-aŭ sfătuit să luaţĭ iar întunerec de la faţa luĭ? faţa mea nu o aţĭ iubit, iar faţa călcătoruluĭ mieŭ şi a vrăjmaşuluĭ vostru voĭ o aţĭ iubit. Eŭ v-am gătit voă raiul mieŭ, şi v-am dăruit cununĭ vecnice împletite, iar voĭ făptura mea căcĭ n-aţĭ venit la raiul mieŭ şi să luaţĭ cununile care vi le-am gătit voă şi să lăcuiţĭ cu dînsele. Ci în locul raiuluĭ mieŭ, voĭ aţĭ luat puşcăriile iaduluĭ, că eu n-am gătit voă puşcăriile iaduluĭ, ci le-am gătit sataniĭ şi îngerilor luĭ. Dar voĭ căcĭ aţĭ lăsat pe mine şi raiul mieŭ, şi aţĭ mers în iad, care aŭ fost gătit diavolilor, că ştiţĭ că voă am gătit raiul mieŭ, şi vi l-am dăruit şi masa mea cea dulce şi neputrezitoare, ştiţĭ că de la mine voă aŭ fost dăruită ca să vă bucuraţĭ de dînsa şi de dinaintea voastră nicĭ odată să nu se ia, iar voĭ căcĭ n-aţĭ luat darul mieŭ, şi căcĭ n-aţĭ venit la masa mea să luaţĭ bucurie şi veselie. ci masa mea o aţĭ părăsit, şi aţĭ mers la masa foculuĭ celuĭ nestîns şi la viermiĭ ceĭ neadormiţĭ. Că acea masă nu o am gătit voă, ci o am fost gătit

www.dacoromanica.ro

călcătoruluĭ mĭeŭ, şi vrăjmaşuluĭ vostru diavoluluĭ, şi în focul cel nestîns, şi viermiĭ ceĭ neadormiţĭ cine v-aŭ poruncit să întraţĭ, că eŭ nu v-am îndemnat să întraţĭ, nicĭ am fost gătit pentru voĭ zidirea mea, ci am fost gătit tot călcătoruluĭ mĭeŭ şi vrăjmaşuluĭ vostru diavoluluĭ. Iar voă zidirea mea v-am fost dăruit bucuriea mea şi glasul Ingerilor meĭ, pentru voĭ l-am fost gătit, ca să vă veseliţĭ de glasurile lor şi de faţa mea cea dulce. Dar voĭ făptura mea căcĭ v-aţĭ lepădat de faţa mea şi aţĭ iubit faţa sataniĭ. Ştiuta-ţĭ voĭ că a mea zidire aţĭ fost, iar nu aţĭ fost a sataniĭ, şi eŭ mi-am vărsat sîngele mĭeŭ, să vă izbăvesc de la faţa luĭ, şi iată că a-ţĭ fost izbăviţĭ, dar apoĭ de voiea voastră, căcĭ aţĭ mers la faţa diavoluluĭ şi căcĭ aţĭ mers de voea voastră în tartarul cel rece şi în vaetele cele neîncetate, unde este scrîşnirea dinţilor, iar glasul şi cîntările Ingerilor meĭ, voĭ l-aţĭ părăsit. Că ştiţĭ că n-am gătit eŭ voă făptura mea acestea, ci v-am gătit voă binele care nu-l poate auzi omul cu urechile luĭ, nicĭ îl poate socoti cu mintea sa, nicĭ la inima luĭ n-aŭ intrat, cum înşivă vedeţĭ acum. Atuncĭ fraţilor cu multă blîndeţe şi cuvinte dulcĭ va chiema Dumnezeul nostru pre ceĭ drepţĭ către dînsul şi le va zice aşa: veniţĭ la mine moşteniĭ mĭeĭ, care aţĭ urmat tot cuvintelor mele şi pre mine aţĭ iubit, luaţi-vă acum darurile care vi le am gătit. Dar cu cîtă bucurie vor merge drepţiĭ, şi vor lua slavă de la Dumnezeul nostru. Decĭ va zice şi celor păcătoşĭ: păsaţĭ de la mine ne-

www.dacoromanica.ro

următorii mei, care n-aţi urmat nici odata cuvintelor mele, nici pre mine n-aţi iubit, păsaţi întru întunerecul cel de veci, care l-am fost gătit eu diavolului şi îngerilor luĭ, iubiţilor voştrii care voĭ tot-deauna iaţi iubit, şi voirilor lor aţi urmat, că eŭ v-am fost izbăvit de faţa lor, iar voĭ iaţi iubit. Pentru aceea dacă de vreme ce aţi iubit faţa lor, lăcuiţi acum cu dînşii întru întunerecile cele osebite, şi în tartarul cel rece în veci, şi de acum să fiţi despărţiţi de mine în veci, şi să fiţi lipsiţi de toate bunătăţile mele, şi să nu maĭ vedeţi faţa mea în veci, ci să fiţi blestemaţi, şi în toată vremea înfricoşaţi de faţa diavoluluĭ, că voĭ de a voastră bună voe l aţi iubit. Şi aşa vor merge drepţii în bucuriea Domnuluĭ său, şi să vor bucura d-apururea de faţa luĭ Isus Hristos Dumnezeul nostru, iar noi ceştĭ păcătoşĭ vom rămînea blestemaţi, ca să nu mai vedem faţa Domnuluĭ nostru, nici a le drepţilor luĭ. Atuncea să va despărţi Dumnezeŭ cu drepţiĭ săĭ, iar noĭ cu multe lacrămĭ şi umilinţă vom striga şi vom zice: bucuriţe raiule că aŭ intrat în tine Domnul cu drepţiĭ săĭ, bucuraţi vă şi voĭ drepţilor prieteniĭ noştriĭ, că acum ne despărţim unul de altul, că într-această lume am fost toţĭ prietenĭ, ce pentru căcĭ aţi iubit pre Domnul nostru, pentru aceea astăzĭ vă chiemaţi iubiţiĭ luĭ Dumnezeŭ şi prieteniĭ luĭ, şi vă veţi veseli de faţa luĭ în tot ceasul, iar noĭ înşine ne-am pierdut şi ne-am lipsit de faţa luĭ, şi de bunătăţile luĭ cele Dumnezeeştĭ, care le-aŭ gătit tuturor care-l

www.dacoromanica.ro

iubesc. Noĭ înșine ne-am dat sataniĭ, și pre satana am iubit, că pentru aceĭa și Dumnezeŭ sataniĭ ne-aŭ dat, dar acum ce vom să răspundem, și ce vom să maĭ zicem? fără numaĭ drept eștĭ Doamne, și dreaptă este judecata cu care nĭ-a judecat, că pentru volnicia noastra am dobîndit fața satanii și lăcașul luĭ, și de astăzĭ înainte nu vom mai vedea luminata fața ta, și din temnițile iaduluĭ de acum nicĭ o dată nu vom maĭ eși, vaĭ de noĭ. vaĭ de noĭ! că acum ne despărțim de fața luĭ Dumnezeŭ, și de bunătățile lui ne lipsim, și judecătorul ne au judecat, și porțile cerului s aŭ încuiat și s aŭ pecetluit, ca sa nu să maĭ ia binele drepților din mînele lor nicĭ o dată, iar pre noi ceștĭ păcătoșĭ ne va acoperi focul cel iute, și întunerecul cel osebit. Și pecețĭ ni s-aŭ pus ca să nu mai eșim de acolo nicĭ o data, nici să avem nicĭ o mîngîere. Că de am fi vrut să ne mîngîem iar gurele noastre nu pot să înceapă să grăească una cu alta, că s au umplut de vaite și de tocul cel de vecĭ. Saŭ de am vrea să căutăm cu ochiĭ unul spre altul să ne mîngîem și să ne îmblînzim, iar vederele ochilor noștriĭ văd alte vederĭ, și nu maĭ pot căuta, că se orbesc de înmulțirea lacrimilor și să înfricoșază de fața sataniĭ. Iar de am vrea să ne mîngîem cu cugetul, ce mîngîere va să fie? cînd acea muncă n are sfîrșit, fără numaĭ plîngere și vaite, și durere. Drept aceĭa fătul mieŭ Teodosie, și voĭ altĭ frațĭ toțĭ, aceĭa este pecetea cea adevărată a celor drepțĭ întru bucuria cea de vecĭ,

www.dacoromanica.ro

iar a celor păcătoşĭ pecetea este în iad cu satana, în plîngerea şi în vaetele cele de vecĭ. Deci fraţilor să alergăm către Dumnezeul nostru, şi să umplem voia lui, să iubim faţa lui ca să nu ne deslipească de faţa sa, cînd să vor pune peceţile, şi să fim soţiĭ păcătoşilor în iad, ca ceĭa ce aŭ iubit faţa satanii, şi ci să alergăm către Dumnezeŭ cu milostenie, cu pocăinţă, cu dragoste frăţească, cu curăţie şi cu rugăciuni curate, şi să neplecăm feţele spre pămînt, şi să zicem aşa: pleacăte faţa mea spre pămînt, pleacăte, că din pămînt eştĭ, şi iarăşĭ în pămînt veĭ să mergĭ, iar mintea să o înalţăm sus cu multă plîngere către Dumnezeul nostru carele este în ceruri, ca să urmăm Domnuluĭ nostru şi să zicem: milostiveştete spre noĭ Doamne milostiveştete, că am făcut răŭ, şi multe păcate înaintea ta, şi n-avem pre nimenĭ cu milă, fără numaĭ pre tine Dumnezeul nostru. Pentru aceĭa alergăm către tine Doamne Dumnezeul nostru ca să ne milueştĭ, iar Domnul nostru este mult milostiv, şi orĭ cine merge către dînsul nu-l goneşte de la sine, aşa şi noĭ de vommerge catre dînsul nu vom fi goniţĭ, ci ne vada camara sa cea bună, şi ne vom îndulci de dînsul, în vecĭi vecilor, Amin.

Şi iar fătul mieŭ Teodosie, şi voĭ iubiţiĭ meĭ fraţĭ şi moşneniĭ împărăţieĭ, şi domnieĭ noastre, maĭ înainte de semnul peceţiĭ eŭ am cerşut de la voĭ ertăciune ca să ertaţĭ pre mine păcătosul de voiŭ fi greşit, saŭ vă voiŭ fi dosădit cu aceste cuvinte ce am scris aicĭ,

www.dacoromanica.ro

că pentru voĭ m-am silit şi m-am nevoit, şi acum la sfîrşit iar plecaiŭ faţa mea spre dragostea dumneavoastră că eŭ nu mă socotesc a fi vre un înţelept, saŭ sa aĭb minte desăvîrşit saŭ să fiŭ cu vre o vrednicie întreg, sau slujitor şi îngăduitor lui Dumnezeŭ, ci sînt maĭ păcătos de cît toţĭ cîţi sînt născuţi pre pămînt. Şi înţeleseiu, şi auziiŭ gura luĭ Solomon zicînd: *dă înţeleptuluĭ pricină şi maĭ înţelept va fi.* Pentru aceĭa şi eŭ măcar de nu sînt harnic şi vrednic să arăt către voi atîtea ostenele, iar dumnoavoastră încă maĭ mult să adăogereţĭ bunătate către Dumnezeu, şi cu dragostea cea Dumnezeească şi cu cuvintele luĭ să o umpleţi, ca să împărăţiţi cu Domnul nostru Isus Hristos în ceriŭ. A căruia este slava cu Tatăl şi cu Duhul sfînt, acum şi pururea, şi în vecii vecilor, Amin.

RUGACIUNEA LUI IOAN NEAGOE BASARAB

Care aŭ făcut la eşirea sufletuluĭ săŭ către Domnul nostru Isus Hristos, şi ertarea care s-aŭ ertat de către coconiĭ săĭ, şi de către cocoane, şi de către boieriĭ săĭ ceĭ marĭ şi ceĭ micĭ, şi de către alte slugĭ a le sale de către toate.

— —

Milueştemă Isusul mieŭ cel dulce şi Dumnezeul mieŭ milueştemă, că tu eştĭ învierea şi viaţa mea, că acum eŭ intraiŭ în pomenirea

www.dacoromanica.ro

morţiĭ. Mă îmbracaiŭ în grija întristăciuniĭ şi în fricĭ, cugetînd cum voiŭ să mă întîmpin cu judecata ta cea înfricoşată, şi sufletul mieu cel ticălos cum va trece prin vămile cele nefaţarnice, şi văzuiŭ Dumnezeul mieu ceasul morţiĭ mele apropiindu-să, şi fuiŭ părăsit de toţĭ cîţĭ fuseră aĭ meĭ, şi-mĭ fu a călători pre calea cea de întristăciune, şi să intru prin uşile strimtării. şi după acea cale de întristăciune, şi dintr-acele uşĭ strimte saŭ mă voiu putea izbăvi saŭ ba, ca să văz şi eŭ faţa ta cea luminată Dumnezeul mieŭ. Ci ştiŭ că după păcatele mele nu mă voiŭ putea izbăvi, ci acum toată nădejdea mea spre tine puiŭ Dumnezeul mieŭ, şi căzuiŭ cu faţa mea jos pre pămînt, şi alergaiŭ către mila ta cea multă, şi strigînd cu glas de umilinţă şi cu lacrămĭ amarĭ ziseiu : *O Impărate a toate ţiitor, care aĭ făcut cerul şi pămîntul, marea şi tot ceea ce este într însa, bunule şi iubitorule de oameni, de tine să cutremură puterile cele cereşti. Pre tine cîntă soarele. Pre tine te slăvcşte luna, ţie să roagă stelele. Pre tine ascultă lumina, de tine să cutremură fundurile, in voea ta fac izvoarăle apelor. Tu aĭ întins cerul ca o piele, tu aĭ întărit pămîntul pe ape, tu aĭ îngrădit marea cu năsip, tu aĭ vărsat suflare tuturor jiganiilor, puterile Ingerilor celor maĭ marĭ ţie slujesc, cetele cele Ingereştĭ ţie să închină. Heruvimiĭ cei cu ochĭ mulţi şi Serafimiĭ cei cîte cu 6 aripi împrejurul tăŭ zboară cu fricĭ şi să acopere, că tu fiind Dumnezeul cel nescris, cel făr de început şi negrăit, cu mila ta cea nespusă maĭ rîdicat pre mine să-*

www.dacoromanica.ro

racul din gunoiŭ, cum zise Prorocul: şi maĭ pus să fiu păstor şi învăţător turmeĭ tale. Iar eŭ lenevosul şi nebăgătorul de seamă şi nevrednicul, cu negrijirea mea nu am ferit poronca ta, nicĭ am păzit ce-mĭ aĭ dat în seamă, ci am ramas de turma ta, şi nu ŭ-am făcut nici un bine, vaĭ de mine lenevosul ca am pierdut turma ta! dar acum cu ce faţă mă voiŭ arăta eŭ înaintea Dumnezeuluĭ mieu? şi cu ce îndrăzneală voiŭ căuta la tine, cînd eŭ Doamne cela ce sînt zidirea ta, m am făcut înaintea ta viţa cea pustie, şi smochinul cel sterp. Spurcat am Doamne zidirea ta, spurcatu-o-am şi am întinat casa ta, şi n-am cuvinte curate să rog pre mila ta cea multă, nicĭ pociŭ rădica ochiĭ meĭ Doamne în sus, să văz înălţimea cerului tău. Nu porni Doamne urgia ta pentru fără de legile mele, că de unde voiŭ putea eŭ Dumnezeul mieŭ, să încep maĭ înainte, şi să plîng pacatele mele către mila ta, că păcatele mele cite am făcut eŭ înaintea ta stăpînul mieŭ, nu le pociŭ socoti, că sînt ca stelele cerului şi ca nisipul mării. Ci încă Doamne eŭ sînt zidirea ta şi casa ta. Pentru aceia nu mă lăsa în mîĭnele satanii, nici să fiŭ incuiat în puşcăriile iadului, să nu se bucure satana de mine zidirea ta şi robul tăŭ Neagoe. Auzĭ Doamne într acest ceas şi pre mine nebăgătorul de seamă, şi ne înţeleptul, cum ai auzit şi pre Iezekie în ceasul morţiĭ. Intr-acelaş chip auzĭ şi pre mine neharnicul robul tăŭ, că alt n-am către cine alerga Doamne, fără numaĭ către mila îndurăriĭ tale. Şi de nu

www.dacoromanica.ro

mă veĭ primi ca pre Iezekie, încaĭ ca pre unul din nemercii tăĭ ceĭ maĭ proștĭ, așa rugîndu-ma zic eŭ robul tăŭ Doamne cel păcătos și ticălos: bucurĭte stăpînă Fecioară Maria, născătoarea luĭ Dumnezeŭ, sprijinitoarea și ajutătoarea cea grabnică a creștinilor, și roagă pre Dumnezeŭ pentru mine. Bucurîte cinstita și făcătoarea de viață Cruce, dupre care aŭ izvorît viața a toată lumea. Bucurați-vă toate puterile cerești, Ingerilor maĭ marĭ Ingerilor, și vă rugați pentru mine. Bucurîte și tu cinstite Proroace și Pretedice botezătorul Domnuluĭ, și mărturisitorul pocainței și roagăte pentru mine. Bucurați-vă Apostolilor, mărturisitorii vestireĭ ceĭ bune a luĭ Dumnezeŭ, care aț scos oameniĭ din înșălaciunea diavolilor cea întunecată, și iațĭ îndreptat către lumina dreptățiĭ, și vă rugați pentru mine. Bucurîte frumoase raiule, care te poftesc toți ceĭ ce aŭ slujit bine luĭ Dumnezeŭ. Bucurați-vă sfinților Mucenicĭ care aț pătimit pentru Hristos, și aț luminat prin temnițe, și v-aț ispitit cu săbii ascuțite, și nu v-aț înfricoșat de fiarăle cele groaznice și cumplite, ci v-aț luptat și v-aț nevoit, ca sa vă asemănați patimilor luĭ Hristos, și aț luat cununile cele neputrede, și aț dobîndit împărățiea ceruluĭ, ci avînd îndrăzneală către Dumnezeŭ, rugați-vă pentru mine. Bucurați-vă Patriarșilor sfinților purtătorii de Dumnezeŭ părinți, care aț mărturisit prin cetățĭ și prin orașe sfînta Evanghelie, și pre Hristos aț arătat și aț luat daruri din ceriŭ, și lumina

www.dacoromanica.ro

cea fără de înserare aţi cîştigat, şi vă rugaţi pentru mine. Bucuraţi-vă prea cuvioşii lui Dumnezeŭ pustnicĭ, care aţi lacuit prin pustii şi prin peşterĭ, şi postuluĭ şi privegheriĭ v-aţĭ învăţat în sfintele Lavre, şi aţi îngăduit luĭ Dumnezeu, şi n-aţĭ gustat din bunătăţile pămîntuluĭ, ci cu dor mare v-aţĭ înaripat către Dumnezeŭ, şi Duhul cel sfînt au lăcuit întru voĭ, şi v-aţi îndulcit de hrana raiului, şi aţĭ umblat pe calea cea dreapta, ca niște ucenicĭ ai lui Hristos, şi pofta voastra aţi umplut, pentru aceea va rugaţĭ pentru mine. Bucuraţivă şi voi ceştĭ mai deapoĭ, Patriarşii şi preoţiĭ, care aţi lăcuit prin oraşa, în traiul cel curat al luĭ Dumnezeŭ, şi aţi mărturisit cuvintele lui Isus Hristos în toata vremea. Bucuraţivă şi voi calugărilor, care lăcuiţĭ în pustiile cele întunecate şi prin peşterĭ, şi prin prăpastiĭ, între hiarăle cele iuţi şi răle. Bucuraţivă şi voĭ calugarilor care lacuiţĭ prin lavre şi prin monastirĭ, împodobitoriĭ bisericilor şi îngăduitoriĭ lui Dumnezeŭ. Bucuraţivă împaraţilor, domnilor, care sînteţi drepţi slăvitorĭ creştinĭ, şi aţĭ veţuit în frica luĭ Dumnezeŭ, şi aţi umblat pre calea luĭ, şi aţi împărţit milostenie, şi cuvintele luĭ Dumnezeŭ le aţĭ umplut şi le aţĭ păzit. Bucuraţiva şi voi boierilor şi judecătorilor. Bucuraţivă şi voĭ săracilor şi voĭ fiiĭ meĭ şi fetele mele. Bucuraţivă şi voi boeriĭ meĭ, şi slugele mele cele credincioase, care mĭ-aţi slujit bine. Bucuraţivă toţi şi rugaţĭ pre Dumnezeŭ pentru mine. Bucurămă Doamne şi pre mine Neagoe robul tău cel lenevos şi

www.dacoromanica.ro

ticălosi Aşa rugîndumă eŭ văzuiŭ că mi să apropie ceasul cel de apoĭ. Deci strigaiŭ cu glas de umilinţă şi ziseiŭ: iată acum mi să apropie ceasul morţiĭ, ci păsaţĭ de chiemaţi pre iubiţiĭ meĭ coconĭ, şi pre dragele mele cocoane, şi pre dragii mei boĭerĭ şi slugi iar eĭ veniră toţi la mine şi stătură înaintea ochilor meĭ şi le ziseiu: veniţi iubiţiĭ mei şi dragiĭ meĭ coconi, care sînteţi ochilor mei mai luminaţi de cît strălucirele soarelui. Avuţia cea scumpă şi comoara inimeĭ mele, că astăzi fiiĭ meĭ vă despărţiţĭ do mine, şi săriţĭ de la inima mea ca o scînteie cînd sare pre faţa apei în adîncurile cele întunecate, şi în valurile cele cumplite. Astazĭ toate valurile mării s-aŭ pornit asupra voastră. De astăzĭ înainte fiii meĭ, cu care maĭ întîiu vreţĭ să vă luptaţi, cînd sînteţĭ ca acea scînteie, care fu zisă maĭ înainte. O odraslele mele! eu acum voiŭ să vă învăţ precum zice Solomon: *fiule primeşte învăţătura tătîne-tău, şi ascultă sfatul mîne ta ca să trăeştĭ în veci.* Drept aceia fiiĭ meĭ şi eŭ vă învăţ, maĭ înainte de toate de acestea să aveţĭ frica luĭ Dumnezeŭ în inimile voastre, şi să vă fie sufletele curate, din preună cu trupurile, şi săĭ iubiţĭ săraciĭ şi mişăiĭ şi să le faceţĭ milostenie, şi sa va rugaţĭ luĭ Dumnezeŭ şi Prea curateĭ lui maici cu tot dinadinsul, şi nu numaĭ din gură, ci cu toată inima şi cu tot sufletul, şi cu tot cugetul, că Domnul Dumnezeul şi stăpînul nostru Isus Hristos, este bun îndurător şi milostiv, şi cu mila sa va îmblînzi toate valurile mariĭ, care sînt rîdicate asupra voastră, şi veţĭ trece că-

www.dacoromanica.ro

tre liniște cu bine și cu blîndețe, și veți domni în lumea aceasta cu pace, iar sufletele voastre vor dobîndi sufletescul bine cel de veci, cu ceĭ ce au îngăduit lui Dumnezeŭ din veci și pîn acum. Veniți și voĭ turturicele mele cocoane, iubitele pustietățiĭ, nu stați departe de mine, ci vă apropiați de mine, ca turturea-oa ceea ce sa desparte și-i piere soția. Și multă jale și dor are pentru dînsa, și nici o dată pre copaciŭ verde nu să pune, ci tot pre uscat, și cînd va să bea apa, întîiu o turbură cu picioarele, și atuncea bea, și nicĭ odată inima eĭ nu mai dobîndește veselie. Așijderea și voĭ cocoanele mele, și turturelele mele, acum va despărțiți de mine, și căderi în grea sărăcie. Veniți și voĭ boieriĭ mei cei credincioși, și slugile mele care mi-ați slujit bine în toată viața mea, și luați astăzi aminte la glasul guriĭ mele, și-l ascultați, că astăzi traiul vieții mele se sfîrșaște, și ceasul cel de apoĭ mi s-au apropiat. Astăzi lumina ochilor meĭ cu care în toată vremea priveam spre lucrurile cele trecătoare, și spre slava cea deșartă a lumii aceștiia, și cu care în toată vremea vă îmblînzeam dragiĭ meĭ, și voi luați de la dînșiĭ veselie și bucurie, iată acum că apuseră, și altă privire dobîndiiŭ, și de acum nu-mĭ maĭ este a maĭ privi spre voĭ cu veselie. Astăzi limba mea cu care d-apururea vă îndulceam, și din preună cu voĭ petreceam și ne veseleam, acum să amărî și să încue, și de acum nicĭ o vorbă dulce nu vă poate răspunde și să vă grăiască. Astăzi frumusețea feții mele care o spălam în

www.dacoromanica.ro

baile cele calde, și în odihna cea bună, și în slavă deșartă, acum toate întunecară, și urechile mele cu care ascultam vioarăle și tobele, și surlele, și canoanele, și alte feluri de veselii multe acum să astupara. Astăzi anii mei, care i-am cheltuit în zadar în lumea aceasta, și zilele vieții mele, și slava mea trecu ca o umbră, și sa uscă ca florile cîmpurilor, și toate se sfîrșiră. Astăzi mintea mea cea neînțeleaptă cu care nici o dată n-am cugetat, nici am avut gînd să ma gatesc de călătoria aceștii căi se isprăvește. Acum ce folos îmi este mie celuia ce n-am făcut nici un bine înaintea Dumnezeului mieu celui bun. Intîiu că n-am avut dragoste catre dînsul, a doa pentru înșălaciunea aceștii lumi amăgitoare, care d-apururea o iubeam, a treia mai mult pentru dragostea voastră cea multă și mare, ca foarte mi-ați fost dragi iubiții mei, cît trăiam într-această lume, înșălătoare și mincinoasă, iar ea mă înșăla și mă incungiură în întunerec, și mă află această vreme de nevoie fără de nicî un lucru bun care să fi lucrat Dumnezeului mieu, și dragostea voastră cea multă care ați avut către mine eu acum o cunoseuiu, și văz că foarte m-ați iubit. Pentru aceia nu-mi este atîta jale căci mă despart de lumea aceasta, nicî de avuția mea cea multă, cît îmi este pentru sufletul mieu, că nu știu unde va merge, și n-are cine să i ajute, fără numai ce să nădăjduește acum spre mila lui Dumnezeu, și la mila voastră, că văz ochii voștrii plini de lacrămi, și inimele voastre acum sînt

www.dacoromanica.ro

săgetate cu multă jale şi obidă pentru mine. Şi văz iubiţiĭ meĭ, că de ar fi vre o putere voi mĭ-aţi folosi într-această vreme de nevoie, şi toată viaţa noastră aţi da pentru binele mieŭ, ci nu puteţi nimic să-mi folosiţi nici voĭ mie, nici eu voă. Că este vremea aceĭa să mă despart eŭ de voĭ şi voi de mine, şi aţi ramas dintr această zi, şi de acum veţi începe a sluji altuĭ domn necunoscut şi strein, care nu va cunoaşte pre voĭ, nicĭ voi pre dînsul. Deci boĭerii mei şi slugile mele cele dragi şi iubite, eŭ voiŭ să vă învăţ şi de aceasta, domnului saŭ stăpînuluĭ neştiut şi necunoscut, nevoie îi este a sluji sluga pîn aĭ afla obiceiul lui, că sluga cea ce nădăjdueşte către stăpînul neştiut şi necunoscut, acela este ca omul cela ce să razimă pre frunza care pluteşte pre faţa apeĭ. Deci cînd va să se apuce de dînsa şi să se folosească, atunci să îneacă şi pere, aşijderea şi voi pînă veţi afla firea şi obiceiul domnului aceluia multă minte vă trebueşte să aveţi, că mintea este cap şi învăţătură dulce tuturor bunătăţilor, şi sfîrşitul ei foarte este proslavit. Mintea este avuţie şi comoară netrecătoare, care nu să cheltueşte nici o dată. Mintea cea curată să urcă mai pe de-asupra cerurilor, şi soleşte dreptăţile sufletului şi ale trupuluĭ înaintea a tot-ţiitoruluĭ Imparat. Mintea este viaţă prietenilor şi împăcare fraţilor. Mintea trează este prieten maĭ bun şi mai cinstit împăraţilor şi domnilor, de cît toată avuţia şi bogăţia lor cea multă. Un bărbat înţelept mulţime de oameni stăpîneşte, iar un

www.dacoromanica.ro

bărbat nebun și făr de minte mulțime de oameni pierde. Mintea cea bună este cercare înaintea domnilor celor necunoscuți, și trup nevătămat, și față nerușinată și ne înfruntată, cum zice Prorocul: *cinstiți înțelepciunea ca să împărățiți în veci.* Iară și eu cît am putut de am înțeles și am priceput despre o parte acum într-această vreme de nevoie atîta v-am învățat luminile mele, și slugile mele cele credincioase și prietenii mei. Ci de acum voi n-aveți a mai veda pre mine, nici eu pre voi, și încă și trupul mieu acum să desparte de la voi și de odihna voastră care-l odihneați, și va să meargă în pămînt, că din pămînt este, și iar în pămînt să va întoarce după poronca lui Dumnezeu. Și sufletul mieu încă va merge unde și va fi gătit, saŭ la bine saŭ la răŭ. Drept aceia lumina mea și slugile mele cele dragi să nu uitați sufletul mieu dintre voi așa curînd, și să fiu așa de pripă nepomenit de voi, saŭ de feciorii mei. Pentru că voiŭ fi făcut și eu voă vre-uñ bine cît am trăit într-această lume cu voi, că mie multă milă mi aŭ fost de voi și de feciorii voștrii. Ci dar vă va învăța Dumnezeu și pre voi să vă fie milă de sufletul mieu, și de coconii mei, cum îmi fu și mie milă de voi și de feciorii voștrii în viața mea aceasta cît lăcuim cu toți dimpreună. Iar de veți uita voi sufletul mieu saŭ coconii mei, eu vă aduc aminte că vă veți osîndi, că după 40 saŭ 50 de ani, și pre voi pre toți vă va acoperi pămîntul ca și pre mine acum. Și să nu vă pae că acum mă despart

www.dacoromanica.ro

de voĭ şi nu ne vom maĭ vedea, ci să ştiţĭ că iar vom să ne adunăm toţĭ la a doa venire cea înfricoşată a Domnuluĭ nostru Isus Hristos. Insă atuncia niminiĭ nu va putea folosi unul altuia, nicĭ eŭ voă nicĭ voĭ mie. Ci care cum îĭ vor fi lucrurile aşa-ĭ va fi şi folosinţa. Şi de acum numaĭ pociŭ lungi cuvinte către voĭ că s-aŭ apropiat ceasul şi vremea sfîrşituluĭ mieŭ, ci numaĭ veniţĭ de vă ertaţi cu ertarea cea de apoĭ. Veniţĭ şi voĭ iubiţiĭ meĭ coconĭ, şi dragile mele turturele şi cocoane, că iată că voiŭ să merg pre calea aceĭa ce n-am mers nicĭ o dată. Merg la judecătorul cel nefăţarnic, unde vom sta toţĭ într-o potrivă şi în tocmaĭ împăraţiĭ şi domniĭ, boeriĭ şi slugele, bogaţiĭ şi săraciĭ toţĭ vor fi într-un chip. Şi saŭ să vor osîndi, sau să vor proslavi, fieşte care după lucrul săŭ. Pentru aceea de acum înainte nu mă maĭ grijăsc de iubiţiĭ meĭ coconi, nicĭ de dragile mele cocoane, nicĭ de boieriĭ meĭ ceĭ credincioşĭ, nicĭ de slugile mele, nici de avuţie, nicĭ de rudeniĭ, nici de podoabe saŭ de lucrurile deşarte a le lumiĭ aceştiea, nicĭ de alt ceva de nimic, făr numaĭ de ce-mĭ este grijă de sufletul mieŭ, şi cum voiŭ trece prin vămile cele înfricoşate. Spunemĭ acum ticăloase suflete unde este domniea noastră? unde este muma noastră? unde sînt feciorĭĭ şi fetele noastre? unde este slava cea deşartă a lumiĭ aceştiea şi bucuriea eĭ? unde sînt băile cele calde şi umplerea voiĭ trupuluĭ nostru? unde sînt grădinele noastre cele frumoase cu mesele cele întinse, şi cu cărnurĭ cu miros bun

www.dacoromanica.ro

şi frumos? unde este vinul carele tot deauna veselea inima noastră? unde sînt vioarăle şi tobele, şi surlele? unde sînt caii noştrii cei frumoşi şi împodobiţi cu rafturi poleite, şi cu şale ferecate? unde sînt inelele noastre cele cu pietre scumpe? unde sînt diademele cele împărăteşti, care era împodobite cu mărgăritar şi cu pietre de mult preţ? unde sînt podoabele hainelor împărăteşti? unde este aurul şi argintul dintr-această lume ticăloasă suflete. Că pentru lacomiea aurului şi a argintului tău, şi a altor care nu iubeşte Dumnezeu, tu te ai despărţit de faţa cea dulce a Dumnezeului tău. Ci de acum temniţile iadului vor să te sature, şi vei să auzi o vaĭ de tine sufletul mĭeu! în ghiena focului celui de veci, că n-ai crezut nici odată că veĭ să morĭ şi să te desparţi, saŭ de munca care veĭ să te munceştĭ aşa. Ci ca un fĭar de moarte, şi ca un orb ai greşit luĭ Dumnezeŭ, o lacome şi nesăţiosul mieŭ suflet! vaĭ de tine, aŭ n-aĭ auzit glasul carele strigă în pustie al lui Ioan Botezătorul, care mărturisea cu glas mare şi zicea către toţĭ: *Carele vine dupre mine acela este maĭ tare de cît mine, căruia nu-ĭ sînt vrednic să-i dezleg încălţămintele. Acela vă va boteza cu Dulcul cel sfînt, căruia îĭ este lopata în mîinile luĭ, şi va rîni aria sa, şi va aduna grîul săŭ în jicniţile sale, iară plevele le va arde cu focul cel nestîns.* Şi tu sufletul mĭeŭ încă te ai aflat pleavă înaintea Domnuluĭ nostru Isus Hristos, iar acum pentru faptele tale eştĭ înghiţire iadului, şi foculuĭ celuĭ de veci. Vaĭ de mine sufletul meŭ

www.dacoromanica.ro

vai de mine! într-acest ceas ce gîndeşti? ce seamă veĭ să daĭ? unde veĭ sa te ascunzi? în ce peşteră veĭ să intri, amar ţie sufletul meu, amar, ce vom să facem acum? ce nădejde aĭ, şi la cine vom nădăjdui într-aceasta vreme de nevoe să ne primeasca? cînd noĭ n-am făcut nicĭ un bine înnaintea lui Dumnezeŭ ca să ne ajute. Ci însă Isuse Doamne Dumnezeul mĭeŭ cel dulce spre tine mă nădăjduesc într-această vreme de nevoie, să ma izbăveştĭ din focul cel nestîns, şi din tartarul cel rece, cum aĭ izbavit pre Iona din pîntecile Kitului. Ascultă Doamne şi rugăciunea mea cea necurată cum aĭ ascultat rugăciunea Manasieĭ, cînd era încuiat de păgînĭ în boul cel de aramă, că întîiŭ să ruga cu rugăciune necurată idolilor, Artemideĭ şi luĭ Apolon, şi lui Vaal pînă la miezul nopţiĭ, şi nu-ĭ folosi nimic, iar de la miezul nopţiĭ el să trezi ca cum ar fi fost beat şi nebun de vin, şi-şi întoarse dosul său către idolĭ, iar mintea şi gîndul şi-l rîdică sus către Dumnezeŭ, şi plînse cu lacrămĭ amarĭ şi iuţĭ zicînd: *milueştemă Dumnezeul luĭ Avraam, a luĭ Isaac, al luĭ Iacov.* Deci numaĭ pentru această întoarcere, ce-şĭ întoarse faţa către Dumnezeŭ, iar dosul catre idolĭ, tu Dumnezeul meŭ într-acel ceas l-aĭ izbăvit din boul acela de aramă dintru care era încuiat. Ci cum izbăvişĭ pre Manasia dintru acea nevoie mare, aşa şi pre mine ticălosul mă milueşte Dumnezeul luĭ Avraam, al lui Isaac, al lui Iacov, şi nu după păcatele mele cele fără de număr Dumnezeul mĭeŭ, ci după mila ta cea

www.dacoromanica.ro

multă. Şi cum aĭ miluit pre Manasiea aşa şi pre mine mă milueşte Dumnezeul mĭeŭ, ascultă Doamne pre mine ocaianicul şi streinul într a-est ceas de nevoie, cum aĭ ascultat pre tălharul care fu răstignit pre Cruce cu tine, şi către tine striga şi zise: milueştemă şi-ţĭ ada aminte de mine Doamne cînd veĭ veni întru împărăţia ta, şi numaĭ cu un cuvînt fu primit milĭĭ tale. Primeştemă Dumnezeul mieu, cum aĭ primit pre vameşul şi pre curva, că curva puţinel plînse şi fu mîntuită Drept aceea şi eŭ auzind bogăţiea milĭĭ tale, şi cum chiemĭ pre toţĭ pacatoşii la tine zicînd: *Ceĭ ce va veni la ceasul cel d întîiŭ va lua plată dreaptă, iar cel ce va veni după al treilea ceas să mulţumească milĭĭ tale; iar cel ce va ajunye după al şaselea ceas, de nimic nu să va lipsi, iar cel ce să va lipsi păn la al noŭlea ceas, să se apropie către tine făr de nicĭ o îndoială, iar de va veni şi la al unsprezecelea ceas, nimic să nu să teamă căci s-aŭ zăbovit, că tu eşti iubitor de oameni, şi primeşti pre cĕl de apoĭ ca şi pre cel dintîiŭ, şi mîngîĭ pre cel de la al unsprezecelea ceas, ca şi pre cel din ceasul dintîiŭ, şi aceluia daĭ, iar pre acesta-l dărueşti, şi lucrul îl cinsteşti, şi ce este pus înainte l auzi.* Drept aceea vor intra în bucuriea Domnuluĭ săŭ, şi vor lua plată şi ceĭ dintîiŭ, şi ceĭ de apoĭ de la mila ta cea bogată. Intr-acesta-şĭ chip primeştemă şi pre mine ticălosul într această vreme de nevoie, şi să nu porneştĭ urgiea ta spre mine, pentru negrijirea mea căcĭ nu m am grijit să lucrez poruncilor tale din ceasul cel dintîiŭ, nicĭ de la

www.dacoromanica.ro

al treilea ceas m-am nevoit să mă grijesc şi să umplu poruncile Dumnezeuluĭ mĭeŭ, ci mă aflaiŭ la al şaselea ceas nefăcînd nicĭ un lucru bun. Iar de la al noălea ceas rămăsăi ruşinat de alţĭ lucrătorĭ, care aŭ lucrat ţie, iar de la al unspre-zecelea ceas eŭ mă trezviiŭ ca dintr-un somn greŭ al păcatelor, şi văzuiŭ pre ceĭ ce ţĭ aŭ lucrat ţie de la ceasul cel dintîiŭ, şi de la al unspre-zecelea ceas, că luară toţĭ de la tine bucurie Dumnezeul mĭeŭ cel dulce, iar eŭ nu mă aflaiŭ nicĭ cu ceĭ dintîiŭ, nicĭ cu ceĭ de apoĭ să fi lucrat ţie Dumnezeul mĭeŭ, ci rămăseiŭ de soţiile mele, şi mi se închiseră porţile ceruluĭ, şi mă despărţiiŭ de faţa ta, şi de acum nicĭ o îndrăzneală nu maĭ am către tine Mîntuitorul mĭeŭ să mă rog, că n-am făcut nicĭ un bine sufletuluĭ mĭeŭ. Ci eŭ însu-mĭ ĭ-am fost vrăjmaş şi l-am ucis, şi l-am dezlipit de faţa ta cea luminată, şi de la mine nu maĭ aşteaptă el de acum înainte nicĭ o folosinţă, ci numaĭ ce să nădăjdueşte sufletul mĭeŭ spre mila ta cea mare, şi tu să-l miluieştĭ Hristosul mĭeŭ. Nu pentru fără de legile nebunieĭ mele, nicĭ pentru negrijirea mea, căcĭ n-am grijit de poruncile tale, ci am grijit şi am lucrat tot diavoluluĭ, că din destul îmĭ era cît am lucrat diavoluluĭ, să fi lucrat şi ţie, că aşĭ fi fost miluit de mila ta cea multă. Iar eŭ nu m-am aflat să fi făcut nicĭ un lucru bun înaintea ta, nicĭ căcĭ am umplut tot voia diavoluluĭ, pentru aceĭa fuiŭ lepădat şi rămas ruşinat de faţa ta Dumnezeul mĭeŭ. Ci numaĭ spre mila ta ce să nădăjdueşte sufletul mĭeŭ,

www.dacoromanica.ro

că tu singur eşti Dumnezeul cel milostiv, şi mărturiseşti tuturor păcătoşilor zicînd: *tot cel ce va veni către mine nu-l voiŭ scoate afară.* Drept aceĭa şi eŭ ticălosul alerg către tine Dumnezeul mieŭ, şi să nu-mĭ plăteşti după mulţimea păcatelor mele, ci după mulţimea miliĭ tale Dumnezeul mieŭ, să mă primeşti în cămara ta cea luminată, care este în ceruri netrecătoare şi neschimbătoare nicĭ o dată în vecii vecilor, Amin. Acum trupule şi sufletul mieŭ toată slava lumiĭ aceştiia o am lăsat, şi măreţele şi trufia noastră o am părăsit, şi să risipiră de la noĭ ca un fum, cînd îl loveşte un vînt mare şi cu o ploaie repede, de care noĭ nu ne temeam. Iar acum o suflete! noĭ rămaserăm pentru nişte grijĭ ca acestea ruşinaţĭ şi batjocoriţĭ, că feciorii şi fetele tale nimic nu-ţĭ pot folosi, numaĭ ce cerem acum milă de la Domnul nostru Isus Hristos, şi ajutor de la Prea-curata luĭ maică zicînd: milostiveştete spre mine Doamne Dumnezeul mieŭ, milostiveştete spre mine Neagoe robul tăŭ, şi nu după nebunele mele păcate, ci după mila ta cea multă, în care mă nădăjduesc eŭ bunul mieŭ şi Dumnezeul mieŭ, *că înfricoşată este judecata ta Doamne Ingerilor aţi sta înainte, oamenilor a să aduna, cărţilor a să deschide, lucrurilor şi faptelor a să întreba, gîndurilor a li să lua seama. Atuncea ce judecată va fi mieceluĭ ce sînt zămislit în păcate, cine-mĭ va stinge văpaia focului? cine-mĭ va lumina întunerecul, de nu mă veĭ milui tu Hristosul mieŭ, cela ce eştĭ iubitor de oameni.* Ci acum într-această

www.dacoromanica.ro

vreme de nevoie eŭ la tine caz Hristosul mieŭ să mă milueşti pre mine Neagoe robul tău cel neharnic şi nebăgător în seamă, că eŭ am spurcat trupul mieŭ şi am întinat zidirea ta, şi m-am însărcinat cu lenea cea făr de măsură, şi nicĭ vre un bine saŭ vre o milostenie n-am făcut pentru numele tău cel sfînt. O amar ţie ocaianice şi ticăloase Neagoe! căcĭ aĭ lăcomit spre avuţie, aŭ doar n-aĭ auzit nicĭ aĭ înţeles cuvintele Proroculuĭ care aŭ zis: *strînge şi nu ştie cuĭ strînge.* Acum le cunoştĭ şi le vezĭ că sînt adevărate, iar maĭ înainte tu n-aĭ vrut să facĭ milostenie din avuţia ta săracilor, şi iată că vor să o ia alţiĭ, şi să o risipească, care nu o aŭ căştigat. Iar de aĭ fi lucrat voeĭ luĭ Dumnezeŭ, avuţia ta o aĭ fi împărţit săracilor după cuvîntul Domnuluĭ nostru Isus Hristos, care mărturiseşte în sfînta Evanghelie zicînd: *cel ce-şĭ va ascunde avuţia sa în pămînt, venivor furiĭ şi o vor fura, şi moliile o vor mînca, iar cel ce o va trimite întru împărăţia ceruluĭ fiva jertfă vie şi nevinovată.* Iar de ţiĭ voea să ştiĭ în ce chip ţiĭ trimite avuţia întru împărăţia ceruluĭ, tu ascultă pre fericitul Ioan cel cu rostul de aur zicînd: *îngroapă-ţĭ avuţia ta în pîntecele săracilor celor ce sînt flămînzi şi setoşi.* Pre care mărturiseşte Domnul nostru Isus Hristos de zice că sînt fraţiĭ luĭ. Decĭ dacă veĭ îngropa avuţia ta în pîntecele săracilor, furiĭ nu o vor fura, nicĭ moliile nu o vor mînca, ci te veĭ afla pentru dînsa fiŭ adevărat împărăţieĭ ceruluĭ, unde este veselia şi viaţa cea netrecătoare şi neschimbată în vecĭ, Amin.

www.dacoromanica.ro

NOTĂ

Invățăturile lui Neagoe, din care am publicat în Uricar, numai partea a II-a, le-am luat dintr-o carte tipărită la 1843, în București, în tipografia colegiului Sf. Sava.

Am publicat numai partea a II-a, căci ea cuprinde în specie învățăturile proprii ale lui Neagoe către fiul său Teodosie. In partea întîia să cuprinde un rezumat din Istoria Evreilor, în părțile ei mai însemnate, cum și cîte-va din pildele lui Varlaam către Iosaf.

Iată titlul capitulelor din partea I-ia: a). Cuvîntul (întroducere); b). Fecîorii lui Israil să sfătuiră să ceară de la Dumnezeŭ împărat (alegerea lui Saul); c). Căința lui Dumnezeŭ că a făcut pe Saul împărat (alegerea lui Solomon); d). Judecata cea dintăi a lui Solomon (judecata celor 2 femei cu copilul); e). Solomon face capiște idolilor (Dumnezeŭ să mînie contra lui); f). Ahia Prorocul și Ierovoam (nemulțemirea contra lui Ierovoam); g). Ahav împăratul; moartea lui Ahav prin săgeată; h). Iue împăratul omoară pe Ioram, ficiorul lui Ahav, și pe Iezavela împărăteasa; i). Senaherim Impăratul Asirieĭ vine asupra Erusalimului; j). Ezechia împăratul (aflarea Sfintei Crucĭ și creștinarea lui Costantin); k). Avesalom să scoală asupra lui David; l). Povestea fericitului Varlaam și a lui Iosaf, ficiorul lui Avenir împărat; m) Pilda aceluiași Varlaam pentru privighitoare; n). Invățătură pentru facerea de bine și pentru așteptarea lui Dumnezeŭ.

Din înșirarea principalelor titluri să vede că autorul Invățăturilor a ținut să dea un sumar din istoria Evreească pentru a servi ca călăuză învățăturilor, ce Neagoe le va crede de nevoe să le dea fiului său Teodosie. Tot la aceasta a servit și cîte-va pilde scoase din Invățăturile lui Varlaam.

Domnul Iorgu Sion, Brăteștĭ, în dorința de a reîmprospăta numele bunului său Antohi Sion, memorieĭ căruia să închină acest al XXIV volum de Uricar, a ținut ca să să publice, dacă nu întreg textul Invățăturilor, cel puțin partea a II-a, ca mai importantă. Ce

www.dacoromanica.ro

e dreptul Eforia Scoalelor din Muntenia a căpătat textul Invățăturilor de la Antoni Sion spatarul din Moldova, cum să și spune în precuvîntarea cărțeĭ, publicată la 1843 și *îndreptată de Sfinția sa Părintele Ioan Eclesiarhul Curții*. Iată însuși precuvîntarea:

PRECUVINTARE

Răposatul întru fericire *Neagoe Basarab*, alegînduse Domn al țăriĭ Romînești la anul 1512, a domnit 9 anĭ, arătînduse cu multă milă către supușĭ, și cu mare cucerie către cele sfinte. Dovadă despre aceasta staŭ încă și pînă astăzĭ multe din monumentele ce a zidit acest bărbat, dintre care cel maĭ măreț este Curtea de Argeș, și pe care le-a înzestrat cu moșiĭ și cu alte dăniĭ, ca să fie spre slava luĭ Dumnezeŭ, și spre ajutorul sărăcimeĭ. A acestuĭ vrednic de pomenire Domn fiind și această povățuire către fiul sàŭ Teodosie, și *dobîndinduse manuscrisul la Biblioteca Colegiuluĭ din Sfîntul Sava, dăruit de Dumnealuĭ Spătarul Antonie Sion din Moldova*, s-a tipărit cu cheltueala din casa Școalelor spre a se obști moralele și religioasele sentimente, ce a avut acest Prinț. Acest manuscris este adeverit la fiecare folie cu pecetea luĭ Ștefan Cantacozin Domn al țăriĭ Romînești.

O mică lămurire asupra acesteĭ *precuvîntăriĭ*.

Fiecare credem, că să întreabă: Cum Eforia Scoalelor publice din Muntenia a căpătat acest manuscript de la Sion din Moldova? Ce căuta Antonie Sion pe atunci în Muntenia? de unde avea el manuscriptul și ce fel era acel manuscript?

Iată întrebărĭ, care caută răspuns și în cele ce

www.dacoromanica.ro

urmează vom căuta a ne da samă până la un punct de toate acestea.

Asupra punctului întâi, adică a ducerei lui Antohi Sion la Bucureşti, iată cum a fost faptul:

In intrigele de partide iscate cu ocazia Reglementului organic, Antohi Sion ţinea de partida naţională, pentru care lucru i s-a făcut percheziţie la domiciliŭ, l-a arestat şi l a dus la Bucureşti, unde a fost supus interogatorului şi judecat de anumit Sfat de boeri. *Probabil* că atunci Antohi Sion a dus cu dînsul între altele şi manuscrisul Învăţăturilor lui Neagoe, saŭ *poate* dacă nu atunci cel puţin a făgăduit unora din Eforii Scoalelor că le va încredinţa acest manuscript, ce s-a şi publicat în 1843.

Credem că satisfacem interesul cetitorilor dînd loc în extenso capitulului din viaţa lui Antohi Sion scrisă de fiul său *Ion Sion*, în care să arată atît motivele arestărei şi judecării lui Antohi Sion, cît şi modul cum a fost judecat, povestite de un contimporan, deci interesante supt toate raporturile.*

„Viind Ioan Sturza Domn, Antohi Sion era ataşat pe lîngă el, care îi ţinea corespondenţa în limba grecească.

Antohi Sion şi atunci a întrat în visteria Moldovei aşăzînd cu cea mai mare îngrijire şi scumpătate birul ţării, care nu să ştiea ce să facă Domnul.

Antohi Sion spatar a refuzat de a lua vre-o dispăgubire pricinuită lui şi de volintiri

---

* *Notă.* In Arhiva Sion Brăteşti să păstrează un manuscript scris de Ioniţă Sion, tatăl D-lui Iorgu Sion Brăteşti, în care să povesteşte viaţa lui Iordachi Sion Stolnicul, cum şi a lui Antohi Sion fiul. Legendele născocite de pah. C. Sion, cunoscute acum publicului prin publicarea Arhondologiei, formează baza povestirilor lui Ioniţă Sion. Manuscriptul cuprinde 20 file (*în follio*) şi probabil e scris între 1870—1880. Cuprinde multe greşeli de fond, între care chiar anul naşterei lui Antohi Sion.

www.dacoromanica.ro

ba chiar şi de turcĭ. Dovadă răspunsul sĕŭ cătră exarhiĭ veniţĭ de la Constantinopol pe la 1826 saŭ 1827. 1).

Antohi Sion spatar pe la începutul anuluĭ 1828. Neplăcîndu-ĭ venirea unuĭ colonel Rus la Ioan Vodă în Iaşĭ, şi simţind despre venirea Ruşilor în ţară, el sfătui pe Vodă ca să să încarce cu curtea luĭ, Doamna şi copiiĭ, să ia pe Deli Başa, aşa să numea (greceşte *somatofilachis*) *gard corp* adică păzitorul curţiĭ ca un soĭ de Colonel, care era Ilie Gherghel şeful Arnăuţilor Domneştĭ în număr de 300, şi să plece în ţara de jos la Codri, la nevoe să trimată pe Doamna şi copiiĭ la Ţarigrad, unde avea chiar un fiŭ al sĕŭ Capuchihae la Ţarigrad, şi să scoale ţara la arme, Mazilimea şi panţirii, cari eraŭ ca un soĭ de armată teritorială şi să le pue în frunte pe tineriĭ hatmanĭ Costantinică Paladi, dîndu-ĭ ajutor şi pe hatmanu Grigori Ghica (fostul Domn la Moldova) ginere chiar a luĭ Vodă şi să se ducă la pont să oprească cît va putea venirea Ruşilor, ca prin aceasta să poată face macar un act de opoziţie. 2)

---

1). La 1826, Ioan Vodă înalţă pe Antohi Sion la rangul de vel spatar (?) (spatàr de la clasa I, însă titlul de vel pe lîngă boerie era ca favorit a luĭ Vodă.

2). Antohi Sion pe la 1828, şi 1829, aducînd Ruşiĭ de peste Dunărea maĭ mulţĭ robĭ şi ca să nu-ĭ maĭ trăcă în Rosia îĭ vîndu în Iaşĭ. Cumpără de la Ruşĭ peste 200 oamenĭ pe care ĭ-aŭ şi eliberat îndată dîndu-le cărţĭ la mînă. Dintre aceştia un arab mahomedan nu a vrut a se deslipi de lîngă tata şi rămase arnăut a luĭ Sion. Ceilalţĭ saŭ dus pe la Bucureştĭ şi pe la locurile lor.

www.dacoromanica.ro

Dar Ioan Vodă nu credea și nu a luat nicĭ un act de opoziție, cînd de o dată în luna . . . . . la . . . se trezi după miezul nopții Ican Vodă înconjurat de Cazacĭ și chiar i se prezentă Colonelul Rus zis mai sus și fără vorbă multă îl rîdică din curtea sa, (Ioan Vodă ședea atuncĭ după arderea curților domnești în casele luĭ Cazimir, unde este acum Academia saŭ Liceul Statuluĭ), îl puse într-o trăsură a curții și cînd se făcea ziuă Vodă trecea Prutu pe la Sculenĭ sub escorta Rusască, cînd începu și grosul armateĭ Ruseștĭ a intra în Iașĭ.

Antohi Sion spatar nu putea suferi starea aceasta de lucrurĭ, să vadă Moldova în mîna Rușilor care atuncea era recent cinstită de Ruși cu luarea Basarabieĭ.

Antohi Sion așezară la 1828 poștile în țară.

Antohi Sion cu începerea luĭ 1828, Vodă îl făcu postelnic (?) (ministru de externe) în cît cînd aŭ venit Rușiĭ l aŭ găsit Postelnic (Ministru de externe). Ca ministru de externe el cunoștea toate intențiunile Ruseștĭ. Cu toate că era ministru dar el nu înceta cu iubirea luĭ de țară și începu a se pune în fruntea uneĭ mișcărĭ naționale, la care participă chiar și hatmanu Costantin Paladi, căruia Rușiĭ ĭ-aŭ dat titlu de general. Ca parte activă și diriginte era Dumitrachi Ghica și Antohi Sion; era amestecată toată boerimea țărĭ și maĭ ales a țărĭ de sus în fruntea cărora în țara de sus era ca șef armatelor ce voiaŭ a să face Ilie Gherghel Delibașa luĭ Ion Vodă Sturza.

www.dacoromanica.ro

Partida aceasta națională era în înțelegere cu Leșiĭ, cariĭ voĭaŭ a se rescula și aveaŭ în Moldova și împreună cu Moldovenii de țara de sus să vie să eĭe pe Ruși pe la spate fiind că în jos Rușiĭ aveaŭ războĭ cu Turciĭ și așa luîndu se Rușiĭ din două părțĭ se gîndea că scăpaŭ Moldova și Leșiĭ Polonia de sub jugul Rusesc.

Guvernul se compunea din visternicul, care era Alecu Sturza, postelnicul (?) Antohi Sion și hatman Costantin Paladi. Alecu Sturza era partid Rusesc și acesta făcu a lua Rușiĭ precauțiunĭ, maĭ ales avea ochĭ asupra luĭ Antohi Sion, care se opunea la facerea reglementuluĭ de către Rușĭ, precum și la cele maĭ multe angajărĭ ce Rușiĭ cerea de la țară, și în noaptea de 14 Septembrie 1830, Rușiĭ cu generalul Muhanov în frunte avînd cu eĭ și pe hatmanul O. Paladi de și cam compromețat și fără voea luĭ, aŭ calcat casa luĭ Antohi Sion, chiar aŭ întrat în odaea unde dormea Tata Antohi Sion cu mama pe deosebite paturĭ. 1). Antohi Sion toată corespondența o asvîrli sub plapomă la mama, întrară Muhanov, și un alt Rus Macarov și hatmanu Paladi, Antohi Sion le protesta să între în odaia luĭ de peste antret, unde și întră făcînd mare percheziție (curtea caselor era plină de soldațĭ Rușĭ) sigilă tot și chiar odaia aceĭa, nu maĭ

---

1). Sunt eŭ Ion Siou martur ocular; eram de 7 anĭ; țin minte foarte bine, dormeam în etac cu tata și cu mama și cu sora Eugenia, care și ea era de 6 anĭ.

www.dacoromanica.ro

lăsă pe Antohi Sion acolo, s-aŭ îmbrăcat şi l-aŭ luat cu eĭ rîpindu-l din casa luĭ de la fimeea luĭ şi din mijlocul a 8 copiĭ, şi l-aŭ dus la arest la hatmanul Paladi (casă acum a familieĭ Ghica, unde aŭ şezut Cuza Vodă în Iaşĭ), şi după treĭ zile l-aŭ pornit la Bucureştĭ. 1).

In Iaşĭ s-aŭ sculat Mitropolitul şi boerimea ţărĭĭ, dar n-aŭ putut face nemica.

——

Ducerea luĭ Antohi Sion la Bucureştĭ.

Toată lumea din Iaşĭ a ramas tristă, dar nu se ştia unde era să-l ducă; maĭ multe versiunĭ era, ba îl duce la Sibir deadreptu, ba îl duce la Petersburg, ba îl duce la Polonia, şi ceĭa ce era maĭ mîngîitor pentru familia luĭ, că l duce la Ioan Vodă peste Prut saŭ peste Nistru.

Tot în zilele aceste cît aŭ ţinut în laşĭ pe Antohi Sion aŭ trimis de aŭ arestat la Botoşanĭ pe Ilie Gherghel, la Vasluĭ şi chiar la Coseştĭ pe Toader Sion, la Bîrlad pe Costachi şi Neculaĭ Sion, la Focşanĭ pe Costantin Sion şi carile acesta ţinea loc de staroste (prefect) şi care se înrudea cu toţĭ Focşaniĭ şi parte din Valahia pînă la Rimnic de pe familia Bagdat. Versiunĭ era că Ilie Gherghel să pregăteşte în ţara de sus a Moldoveĭ, unde nu

---

1). Antohi Sion aŭ sfărmat (?) regulamentul făcut de boerĭĭ ţărĭĭ prin care să cunoaşte numaĭ 7 familiĭ boereştĭ şi aceste fanariote maĭ mult. ĭar toţĭ ceilalţĭ să fie mojicĭ.

www.dacoromanica.ro

era armata rusască să eie pe Antohi Sion din mîna Ruşilor, cînd îl va trece Prutul la Sculenĭ. Ruşiĭ aveaŭ pază mare din Iaşĭ pîn în Sculenĭ. Sarmana mama mea femeea luĭ în ce nenorocire era; îĭ era interzis să iasă din casă saŭ să vie la arest se întîlnească pe soţul eĭ.

A doua zi după rîdicarea luĭ Antohi Sion altă percheziţie foarte minuţioasă făcută de Colonelul Rus Macarov în unire cu Alecu Sturza visternicu, dar n-aŭ găsit nemica din cele ce trebuea, cu toate că aŭ luat cele maĭ multe documente, şi chiar a averiĭ din Basarabia şi de peste Nistru, care toate s-aŭ pierdut.

Ruşiĭ aŭ hotărît să pornească pe Antohi Sion, dar unde? nu să ştia. După maĭ multe stăruinţĭ s-aŭ învoit să-şĭ ia camardinerul săŭ anume Alecu, care maĭ în urmă aŭ fost camardiner la Mihaĭ Vodă Sturza şi o trăsură pe arcurĭ cum se numea atuncea Butcă.

După treĭ zile de la arestarea luĭ Antohi Sion după mĭezul nopţiĭ îl sui în Butcă cu camardinerul săŭ, cu un ofiţer rus şi doĭ Dragonĭ înarmaţĭ, cu caĭ de poştă îl porni prin Vasluĭ, Focşanĭ, la Bucureştĭ, căcĭ să feri de drumu Roman, Bacăŭ, Focşanĭ. Intăĭ că pe acolea Ruşiĭ nu aveaŭ oaste, şi al doilea pentru că poştile acestuĭ drum le ţinea Vasile Alixandri spatar şi ca cumnat cu Antohi Sion spatar şi pe această linie ca revizor era Enacachi Cozoni sardar tot cumnat cu Antohi Sion şi ca nu cumva maĭ ales Cozoni tînăr şi voinic să ia pe Antohi Sion din mîna Ruşilor şi să-l treacă în ţara Ungurească.

www.dacoromanica.ro

Cu două ceasurĭ înaintea porniriĭ trăsuriĭ cu Antohi Sion mergea o căruţă de poştă cu un ofiţer Rus ca pilot înainte da ordine şi pregătea caĭ ca să nu zăbăvească pe drum.

A doua zi după pornirea luĭ Antohi Sion.

Versiunile din Iaşi.

Femeia luĭ Antohi Sion, mama mea, remase ca moartă; toată lumea o vizita Mitropolitul ţăriĭ, Episcopiĭ, toată boerimea cea mare femeiĭ, neamurĭ, nimenĭ nu o putea mîngîĭa.

Nu ştia însă unde l aŭ pornit, că maĭ ales tot în acel ceas aŭ pornit Ruşiĭ o trăsură mare cu opt caĭ de poştă spre Sculenĭ, Director poştelor la Iaşĭ era Costachi Cozoni cumnat cu Antohi Sion; casa poştelor era la Copoŭ aproape de grădina publică, surugiiĭ care duceaŭ trăsura la Sculenĭ răcneaŭ şi băteaŭ din harapnice încît Cozoni asigura că era Antohi Sion.

Se zicea de uniĭ că l-aŭ dus la Ion Vodă peste Prut, alţiĭ la Sibir şi alte multe.

Iaşul era ca o tristeţă şi nu ştia fiecare soarta ce l aşteaptă, maĭ ales se zicea că aŭ descoperit totul. Cel maĭ cu curaj şi de inimă adevarat Romîn era D. Ghica.

Pornit Antohi Sion spre Bucureştĭ la poştă la Onceştĭ, între Iaşĭ şi Vasluĭ, să afla un căpitan de poştă Ioniţă Aramă, om vechiŭ a caseĭ Sioneştĭ din tată în fiŭ. După ce trecu şĭ pe la el curierul zis maĭ sus fără să ştie pentru cine găteşte caiĭ văzu de odată că vine trăsura. Cînd recunoscu pe Antohi Sion începu

www.dacoromanica.ro

a întreba; camardineriŭ îĭ spuse în puţine cuvinte, el de odată cu surugiiĭ şi oameniĭ poştiĭ se puse în răscoală, şi propune să desarmeze pe Ruşĭ şi să-ĭ lege şi el să conducă incognito pe Antohi Sion şi camardinerul său în ţara turcească saŭ în ţara ungurească, unde va voi. Antohi Sion atunci îĭ poronci să se astîmpere se deie caiiĭ maĭ degrabă ca să nu ĭ facă răŭ, cu aceasta, ci să se ducă la Iaşĭ la femeia luĭ să-ĭ spue că l-aŭ văzut, dar unde îl duce nu ştie, fiind că nu ştie singur.

După pornirea trăsuriĭ Aramă se puse în cărucior de poştă, veni la Iaşĭ la mama mea şi spuse aceasta. Ajunse la Iaşĭ pe la toacă.

De acole se maĭ potoli versiunile şi se află că este dus la Bucureştĭ dar pentru ce? nimenĭ nu ştia.

— —

Pornirea mameĭ, femeea luĭ Antohi Sion, la Bucureştĭ.

După ce să încredinţă că este dus la Bucureştĭ şi că aŭ dus pe Ilie Gherghel, Ioan Gherghel, Costachi Sion, Costantin şi Toader Sion, căcĭ luĭ Banu Neculaĭ Sion i-aŭ dat drumu, să maĭ mîngîe biata mamă, fiind că toate hîrtiile atingătoare de aceasta eraŭ la ea foarte bine ascunse, se maĭ mîngîe şi boerimea amestecată, căcĭ mama me îĭ încredinţa că nicĭ o bucăţică de hîrtie nu e în mîna Ruşilor. Dar se hotărî să plece şi ea la Bucureştĭ după bărbatul săŭ mult iubit.

Era foarte surveghetă de Ruşĭ să nu iasă din casa din Iaşĭ.

www.dacoromanica.ro

Pe la începutul luĭ Decembre fiind foarte ger şi frig să îmbrăcă în strae bărbăteştĭ şi cu blănĭ bărbăteştĭ procurate de cuscrul eĭ Gavril Stamatin, spatar din Focşanĭ, şi de fratele său Ianacachi Cozoni se sui mama mea femeea luĭ Antohi Sion, Stamatin şi Cozoni în o sanie proastă, ce venise de la moşie cu podvoadă şi eşi din Iaşĭ şi cu acest echipaj s-aŭ dus pînă la Podu-Iloaeĭ, unde acolo Cozoni pregătise trăsura mare a mameĭ cu caĭ de poştă, se sui în trăsură cum zic îmbrăcată bărbăteşte, şi cu ajutorul acestor doĭ barbaţĭ să duse pînă în Rîmnic neîntrerupt, acompaniind-o de acolo şi Bagdat cumnat cu C. Sion pînă în Bucureştĭ unde aŭ tras la hanul luĭ Bagdat (acum otel Broft).

Ajungînd în Bucureştĭ cea întăĭ cerceta de barbatul eĭ. Aflînd Iordachi Filipescu de venirea femeeĭ luĭ Antohi Sion o luă în gazdă la el dîndu-ĭ toată ospitalitatea. 1).

Aflînd Ruşiĭ de venirea femeeĭ luĭ Antohi se miră cum răzbi această femee. Şi generalul Moruz, care era rudă cu mama mea, spuse luĭ Chisilef că aşa sînt toate femeele romînce.

---

1). După ajungerea luĭ Sion în Bucureştĭ să vesti în toate unghiurile ţăriĭ Un Turc de aceĭ desrobiţĭ de Sion la 1828, era în Bucureştĭ un fel de cofetar cu baclava plăcinte şi caimac. Avea de lege ca în toată dimineaţa să se ducă cu deacestea la Sion şi să bucura mult cînd îl vedea. Iată recunoştinţa.

www.dacoromanica.ro

Judecata luĭ Antohi Sion de comisiunea Europeană,
(cum era pe atunci).

Comisiunea care judeca inculparea adusă de Antohi Sion se cumpunea din . . . . . Rus . . . . . Neamţ, ... Prus. Cea întăĭ întrebare ce se făcu luĭ Antohi Sion maĭ înainte de toate interogatoriile aŭ fost.

Cum te chemĭ ?

De cîţĭ anĭ eştĭ ?

Ce slujbă aĭ ocupat pînă astăzĭ, şi ce rudeniĭ aĭ în Moldova? la aceasta a răspuns, să-i dea timp liber de 3 zile şi-ĭ va da lămurire. După treĭ zile dàdu lămurire de rudele sale din Moldova şi făcu spiţa neamuluĭ încît peste 3000 familiĭ eraŭ rude cu Antohi Sion, adecă de la opinea celuĭ maĭ de pe urmă răzeş (moşnean) pînă la ceĭ maĭ marĭ boerĭ aĭ ţăriĭ: Cantacuzineştiĭ, Pălădeştiĭ etc; asta numaĭ nu-ĭ cam conveni Rusuluĭ că prea multe rude are şi prin urmare e ramificat cu înrudirea în toată pătura societăţiĭ Moldoveĭ. Atunce Rusu întră în gîndirĭ. Cu un cuvînt mişcare mare era în Bucureştĭ, toată boerimea cea mare era în picioare pentru Antohi Sion. 1).

In luna luĭ Ianuarie 1831 să isprăvi judecata şi achită pe Antohi Sion. Bucuria era mare între toţĭ boeriĭ Valahieĭ. Ruşiĭ găsind nevinovat pe Sion aŭ vrut a-ĭ face răsplătire. 1, să-ĭ

---

1). Antohi Sioc era în arest rusesc la Ghica Vulpachi, care cea maĭ mare îngrijire şi delicateţă avea pentru Antohi Sion.

Comisiunea aceasta era în casile luĭ *Lenjŭ.*

www.dacoromanica.ro

dee ordin rusesc, care direct și fără vorbă multă aŭ refuzat. 2, aŭ vrut să-i dee doă saŭ treĭ moșiĭ de acele grecești, precum Hlincea de lîngă Iași, Sirbiĭ, și Ciuturești din Bacăŭ și iarăși pe față aŭ refuzat.

Generalul Kisilef începu să îmblînzască pe Sion poftindu-l de multe orĭ la masă, rugîndu-l să facă o schiță de regulament (constituție), pe care tatăl mĭeŭ Antohi Sion o și făcu și foarte mult i-aŭ plăcut luĭ Kisileff, care este Regulamentul Organic maĭ ales asupra capitululuĭ al II-lea din Regulament, aŭ avut tatăl mĭeŭ multă discuție cu generalu Kisileff și cu fratele generaluluĭ, prinț nemțesc, cu care era în strînsă înțelegere; tot Antohi Sion aŭ desvoltat art. 442 din Regulament, unde zice că Munteniĭ și Moldoveniĭ sînt tot un neam și să facă odată Unirea acestor țărĭ.

Antohi Sion dădu schița de Regulament generaluluĭ și acesta prin fratele săŭ prințu nemțesc făcu Regulamentul ce l-a avut.

Atuncĭ la 1831 se desființară isprăvniciile, cum era cîte doĭ de județ și remaseră cîte unul precum s-aŭ văzut. Să așăzară și tribunalele pe la județe, care înnainte nu era. Kisileff numi ispravnic la Bacăŭ pe A. Sion dîndu-ĭ *plen puvoir*.

Cît Antohi Sion șăzu în Bucureștĭ vre-o două lunĭ după achitare făcu strînse legăturĭ cu toată boerimea din Bucureștĭ, iar maĭ cu samă cu Alexandru Ghica care la 1834 veni Domn Valahieĭ.

Pe la luna Mart 1831 Antohi Sion veni în Bacăŭ, ispravnic.

www.dacoromanica.ro

Cea întâĭ treabă aŭ așazat finanțele județuluĭ, administrația, prefăcîndu-se ocolașiĭ în privighitorĭ și justiția. Alese persoanele cele maĭ notabile și oneste și le recomendă la guvern, care se și aprobă.

Antohi Sion, după cum îmĭ aduc aminte de timpurile isprăvniciiĭ sale, nu-l voiŭ spune, calitățile de drept și milostiv, căci l-aŭ cunoscut și l-aŭ pomenit multă lume, era măreț, îndrăzneț și galantom.

Avea arnăuțiĭ luĭ, 7, care îĭ avea și maĭ înainte de Bucureștĭ cu căpitanul lor Fulger, toțĭ Romîni, afară de arapu Mahmut, care se botează maĭ tîrziŭ cu numele Ioan; acesta însă era nedislipit de Sion și l au servit pînă la 1848, cînd aŭ murit Sion.

Avu la isprăvnicie o bătae cu hoțiĭ Voicu și Ketrariŭ. Sion fiind la Tîrgu Ocneĭ, aflînd că hoțiĭ sînt în posesia Benea pe moșia Slobozia rîdică potiră avînd și pe doctoru Laroș la caz de întîmplare; el Sion cu Arnăuțiĭ luĭ tăbărî asupra hoților; hoții împușcă pe unul din potirași, anume Andreĭ, care scăpă prin ajutorul doctoruluĭ scoțîndu-ĭ plumbul, ĭar arapu Mahmut tăbărî calare în goana asupra hoților; aceștia ucise calul de sub arab, împușcînd Mahmud pe unul dintre eĭ și care hoțiĭ aŭ luat trupul cu eĭ dînd în pădurile imense a Răcăcĭunilor.

La 1834 făcîndu-să Domn Mihaĭ Sturza protejat de Ruși, carĭ aŭ dat ucaz împără-

www.dacoromanica.ro

tesc precum şi de la Turcĭ firman, fără însă a se îndeplini formele de la Capitu II a Regulamentuluĭ, care nu să ştiea de nimene nefiind tipărit. Nu să ştiea de ţara întreagă; pe cînd Mihaĭ Sturza să încorona în Iaşĭ, Antohi Sion ca ispravnic face alegere de Domn în persoana luĭ C. Cantacuzin Paşcanu, conform Capitulul II.

Aflînd Mihaĭ Sturza despre aceasta cutezare a luĭ Sion vroi al da afară din isprăvnicie, dar aflînd Kiselef nu l-aŭ lăsat pe Sturza zicînd că Sion aŭ fost în tot dreptul.

Guvernul Rusesc vroeşte a satisface pe Antohi Sion vĭrînd 3 feciorĭ în şcoalile imperiale.

Din cele povestite de Ioniţă Sion să vede lămurit faptul ducereĭ luĭ Antohi Sion la Bucureştĭ. Dar de unde avea el manuscriptul? Aicĭ să cuvine să facem

---

[1]. Mihaĭ Sturza cînd s-aŭ făcut domn, ştiind de vestita şi frumoasa şă a luĭ Antohi Sion apucă pe Toader Sion, cel maĭ mic frate a luĭ Antohi în Iaşĭ ca să ĭ dee şaoa; şaoa era în Iaşĭ în casa luĭ Antohi Sion şi Toader ca tînăr, să adimini şi o dădu; cu care şă aŭ fost calare Mihaĭ Sturza la Sfîntul Neculaĭ de saŭ uns şi calul era castaniŭ şi breaz foarte frumos luat de la spatarul Arbore, care i laŭ dăruit; şaoa nu aŭ maĭ dato înapoĭ rămînd şi astăzĭ la Mihaĭ Vodă, dar atunce din curte aŭ perit fermoala din peptul presureĭ de mărgean săpat o bătălie a Leşilor. Această şă aŭ fost dăruită de craiul Polonieĭ tatăluĭ mieŭ, să zice că numaĭ scările trăgeaŭ 400 galbenĭ, în care era maĭ multe sculpturĭ.

www.dacoromanica.ro

o mică reflexiune asupra unora din bibliotecele vechilor noştri boerĭ.

In cele mai multe din arhivele boereştĭ găsim numaĭ atîtea acte cîte să referă la proprietăţile lor familiare. De pildă; In arhiva Berea Huşĭ, am găsit numaĭ hîrtiile vechĭ a proprietăţilor D-luĭ Berea; în arhiva Catargiu Răducăneni să păstrează numaĭ actele vechĭ a proprietăţilor familieĭ Roset din Moldova. In Arhiva Sion din contra nu găsim de cît foarte puţine documente cu referinţă la moşiile familieĭ, ba aşa de puţin că putem zice că maĭ nicĭ nu sînt (să să vadă Uricarul Vol. XXIII). Cele maĭ multe acte slavone şi romîne sînt de adunătură, nicĭ nu te duce capul de pe unde.

Chiar Antohi Sion avea această curiozitate să strîngă hîrtiĭ vechĭ, manuscripte vechĭ, ba la nevoe să copieze pentru sine corp întreg de cronicĭ şi fel de fel de manuscripte. Antohi Sion a împrumutat luĭ M. Cogălniceanu un corp de Cronicĭ Moldovene, după care a tipărit Ediţia I; a împrumutat originalul discursuluĭ funebru ţinut la înmormîntarea luĭ Stefan cel Mare (Arhiva Romînească II), cum şi alte acte interesante. Nu putem însă spune hotărît anume de unde avea acest manuscript.— Dar numaĭ faptul că s-a găsit la Antohi Sion ne va lămuri asupra vechimeĭ luĭ şi a valoriĭ luĭ literare.

Avem 2 marturĭ, cari aŭ văzut originalul şi l-aŭ descris. D nul B. P. Hăjdăŭ spune următoarele în Arhiva Istorică I, 2, 111.

„Sînt maĭ mulţĭ anĭ, de cînd D-nul Cogălniceanu emise dorinţa ca să se publice o colecţiune de tractate, scrise romîneşte în secolul XVI de Neagoe Vodă şi cari s-ar fi aflînd,— zice D-luĭ,— în biblioteca de la St. Sava. Neuĭtatul Bălcescu, în scrierea sa asupra istorieĭ militare a Ţăreĭ Romîneştĭ, menţiunează manuscriptul şi estrage din el vr-o cîte-va scurte pasage. D. Cipar, în Crestomaţie, vorbeşte despre opera luĭ Neagoe Vodă ca şi cînd n-ar crede în realitatea esistenţiĭ sale. Pănă acum acest tesaur a remas nu numaĭ *nepublicat* (?) ci chiar *nedescris*. Biblioteca din Bucureştĭ posedă două esemplare: unul în follio este o copie mo-

www.dacoromanica.ro

dernă, scrisă în 1816, şi în care copistul îşĭ permise de a schimba maĭ multe cuvinte şi de a amplifica maĭ multe fraze; altul, în quarto, de care ne servim noĭ, este cel maĭ preţios manuscript romînesc, din cîte ni s-a întîmplat a vedea. El e o copie făcută în 7162 (1654), adică numaĭ ceva peste un secol după moartea luĭ Neagoe Vodă şi prin urmare, foarte probabil, o copie făcută de pe chiar original, de şi, firește, cu unele înnoirĭ în stil. Manuscriptul fu proprietatea luĭ Stefan Vodă Cantacuzino (1714—1716), al căruĭ sigil e întipărit în roş pe fie care filă, peste tot 279 file, lipsind vr-o cîte-va de la finit, dar putînd a şă complecta cu ajutorul copieĭ ceĭ din 1816."

D-nul Hăjdăŭ greşeşte cînd spune că *manuscriptul* nu *numaĭ nu s-a publicat, dar nicĭ nu s-a descris.* Tocmaĭ din 1843 să publicase aceste Invaţăturĭ chiar de pe vestitul manuscript fost a luĭ Stefan Cantacuzin, cum să spune în prefaţă: „Acest manuscript este adeverit la fiecare foae cu pecetea luĭ Stefan Cantacuzin Domn al ţărĭ Romînesti."

Decĭ manuscriptul minunat în ochiĭ D-luĭ Hăjdăŭ, a fost proprietate oare cînd a luĭ Antohi Sion; la 1865 să afla în Biblioteca Naţională din Bucureştĭ, dar nu să maĭ afla în 1883, cum ne spune d-nul Gaster în *Literatura Populară Romînă* pag. 35, „Manuscriptul Romîn, *acuma pĭerdut*, a fost din anul 1654 (7162) ... In întregul luĭ a fost publicat în 1843, îndreptat de Sfinţia sa părintele Ion eclisiarhul Curţiĭ."

D-nul Gaster cunoaşte exemplarul din 1843; dar unde să va fi aflînd originalul? Orĭ cine poate gîci, alăturînd cele 2 mărturiĭ. E un obicĭeŭ nu tocmaĭ bun ca oameniĭ zişĭ maĭ să ţee manuscripte vechĭ din bibliotece publice şi să le ţină ca a lor. M. Cogălniceanu aşa a luat originalul Cronicilor luĭ N. Costin, aflător în Biblioteca de la Iaşĭ şi apoĭ l-a vîndut Academieĭ Romîne, ca multe alte manuscripte străine,— tot aşa aŭ făcut şi alţiĭ.

Faptul ca învăţăturile luĭ Neagoe cuprind cîteva pilde din cartea luĭ Varlaam, arată că e o redacţiune posterioară cu mult timpuluĭ luĭ Neagoe, adică din

www.dacoromanica.ro

secolul al XVII a nu al XVI-a. Părerea D-luĭ Gaster e admisibilă, că adică dacă s ar fi scris ceva învățăturĭ de a luĭ Neagoe către Teodosie, *sigur* că s aŭ scris în slavoneşte, limba oficială pe acel *timp* şi că tîrziŭ de tot un curios a tradus textul în Romîneşte. Limba nu arată a fi din secolul al XVI-a, ci din al XVII, dacă nu şi maĭ noŭ.

Invățăturile luĭ Varlaam eraŭ scrise în slavoneşte. Abia în 1648 Udrişte Năsturel din Fiereştĭ traduce textul în romîneşte, punînd în paralel şi în coloane textul slav şi romîn, cum însuşĭ am văzut chiar originalul la Domnul antiquar Pol din Iaşĭ. Compilatorul Invățăturilor luĭ Neagoe a întrebuințat textul luĭ Varlaam, aşa cum era dat romîneşte, nu l-a compus el singur. Şi oare n-am fi în tot dreptul de a ne întreba: ce interes avea ilustrul domn în nenorocire Stefan Cantacuzin să-şĭ omologeze acest manuscript cu pecetea sa pe fiecare pagină, cînd acest fapt nu-l găsim nicăirĭ aĭurea? nu s-ar putea bănui aicĭ mîna unuĭ posterior, care putînd fabrica un discurs funebru ţinut la moartea luĭ Stefan cel Mare, a putut să făurească şi nişte învățăturĭ pentru Neagoe către fiul săŭ Teodosie. Fraseologia cea lungă bisericească, cunoştinţa perfectă a scripturilor, stilul cel teologic şi creştin ne arată că autorul maĭ degrabă pare a fi fost un purtător de mitră de cît de coronă.

Zicem acestea cu atît maĭ mult cu cît originalul, fost a luĭ Stefan Cantacuzin s-a găsit la Antohi Sion din Moldova, el care poseda şi textul *Discursuluĭ funebru* a luĭ Stefan cel Mare.

Cunoaştem astăzĭ textul Cronicaruluĭ Macarie Vlădica de Roman (1540), care a scris domnia luĭ Rareş Vodă. Frazeologia cronicaruluĭ Moldovan, luată după cronicarul grec Manassis ne arată că acest mod de a compune *după scriptură* era specialitatea călugărilor şi Vlădicilor. (Vezĭ Ion Bogdan „Cronicele Moldoveneştĭ" înainte de Ureche. Bucureştĭ 1890).

In literatura slavonă există o carte curioasă în felul săŭ, numită *Domostroi*, care să acupă cu regulele menajuluĭ şi a gospodărieĭ, cum şi cu raporturile din

www.dacoromanica.ro

casă dintre barbat și femee, părinți, copiĭ și servitorĭ. Domostroi scris în secolul al XVI-a aruncă o vie lumină asupra Societăţiĭ ruse de pe atunci; tot așa Învăţăturile luĭ Neagoe prin poveţele multiple ce dă fiuluĭ său Teodosie despre modul cum trebue să se poarte cu boerii, soliĭ, servitoriĭ, e un fel de *Domostroĭ* politic, curios prin învăţăturile ce cuprind și prin ideile ce emit.

(Vezĭ Louis Leger „Russes et Slaves". Paris 1890 pagina 103—143; „*La Litterature Russe*". Paris 1892 37—43).

www.dacoromanica.ro

VOYAGES

depuis

St. PETERSBURG

EN RUSSIE,

Dans diverses contrées de l'Asie:

Par Jean Bell d'Antermony

*Traduits de l'Anglois par M****

Avec des Remarques Historiques, Géographiques, etc.

Tome troisiéme

Paris. MDCCLXVI

www.dacoromanica.ro

RELATION [1]).

De mon Voyage de Pétersbourg à Constantinople, & de—là à Pétersburg, dans les années 1737 & 1738.

Entrepris par ordre du Comte Ofterman Chancelier de Russie, Et de M. Rondeau, Ministre d'Angleterre à la Cour de Pétersbourg.

Les Ruffiens furent affez heureux dans la guerre, qu'ils eurent en 1734 avec les Turcs, que de leur enlever les Villes d'*Asoph*, *Otzakoff*, *Perecop*, & pluſieurs autres Places frontieres extrêmement importantes, & l'Empereur qui, dans le commencement, n'y avoit eu aucune part, s'y trouva quelque temps après engagé par une ſuite des liaiſons qu'il avoit avec différentes Puiſſances.

On indiqua en 1737 un Congrès à *Nemiroff*, Ville frontiére de la Pologne, pour conſilier les Puiſſances belligérantes, par la médiation des Miniſtres de France, d'Angleterre & de Hollande qui ſe trouvoient à la Porte, & qui étoient le Marquis de Ville-Neuve, Meſſieurs *Everard Fawkner & Kalkune*: mais avant que ces Miniſtres puſſent ſe rendre à *Nemiroff*, les Plenipotentiaires furent ſi peu d'accord ſur leurs demandes reſpectives, que le Congrès n'eut pas lieu.

La Cour de Russie prit alors le parti d'envoyer un homme à Constantinople avec de nouvelles propoſitions d'accommodement;

---

[1]). Reproducem din volumul III numai de la pagina 263 *ad finem*.

www.dacoromanica.ro

mais comme aucun Sujet de Russie ni d'Allemagne ne peut entrer sur les terre du Grand-Seigneur, lorsqu'il est en guerre avec ces Puissances, le Comte *Osterman*, Chancelier de Russie, & M. *Rondeau*, pour lors Ministre d'Angleterre à la Cour de *Petersbourg*, m'engagerent à entreprendre ce Voyage.

Je partis de *Petersbourg* le 6 Décembre 1737, avec un domestique qui entendoit parfaitement la Langue Turque. Comme j'ai décrit dans mon premier Voyage les Villes qui se trouvent sur la route entre *Petersbourg* & *Moscow*, je n'en dirai rien de plus.

J'arrivait le 9 à *Moscow*, dont une partie avoit été brûlée l'été précédent. Comme je me propose de donner à la fin de mon Voyage une liste des Postes & des distances, je ne parlerai que des principaux endroits par lesquels je passai, & du temps auquel j'y arrivai.

Je partis les 11 de bon matin, de *Moscow*, & pris la route de *Kioff*, qui est au Sud Ouest.

J'arrivait la nuit du 12 à *Kaluga*, Ville grande & peuplée, située sur l'*Ocka*. Elle est habitée par des Marchands très-riches, dont le principal commerce consiste en potaffe, chanvre, cire, &c.

J'arrivai le 15 à *Siscky*, autre Ville qu'on dit être à moitié chemin de *Moscow* à *Kioff*, & la derniere de la grande Russie qui confine avec l'*Ukraine* Russienne. J'arrivai la nuit à *Glukova*, premiere Ville d'*Ukraine*, très-grande & très-peuplée. J'y changeai de chevaux, & arrivai la même nuit à *Korolevitz*.

www.dacoromanica.ro

Je passai le 16 par *Batturin*, grande Ville où l'*Hetman-Mazeppa* faisoit autrefois sa résidence. Elle est située sur un côteau sur le bord de la riviere *Semm*. Le pays des environs est extrêmement agréable & fertile. Il est presque plat & entrecoupé de plusieurs bois. La Ville est presque toute entourée de cerisiers & autres arbres fruitiers. Ce qui prouve la grande fertilité du terrein, est qu'on trouve environ soixante moulins à eau à la distance de deux milles d'Angleterre.

J'arrivai la nuit à *Neshin*, autre Ville considérable, où ayant trouvé la neige fondue, je quitrai mon traîneau, & fis le reste du chemin à cheval, ce qui m'empêcha de faire diligence.

Je passai le 18 le *Boristhène* en bateau, & arrivai le soir à *Kioff*, Ville située sur la rive occidentale de ce fleuve, que l'on appelle aujourd'hui *Dnieper*. Il a sa source sur les frontieres de la Pologne, près de la Ville de *Smolensko*: il prend son cours vers le Sud, & va se jetter dans la mer *Noire* près d'*Otzakoff*.

La Ville de *Kioff* est bâtie sur une haute montagne, & domine sur la riviere & sur une plaine spacieuse qui est à l'Est, autant que la vue peut s'étendre. A l'Occident, il y a quantité de montagnes, qui, pour la plûpart, sont couvertes de bois. Il y a autour de la Ville quantité de vignobles, qui produisent du raisin excellent pour la table.

La Ville est ornée de quantité d'Eglises magnifiques, où sont déposées les Reliques de plusieurs Saints de l'Eglise Grecque; ce qui y

www.dacoromanica.ro

attire un grand concours de peuples des Provinces les plus éloignées. Il y a aussi une Université fort renommée dans ces cantons.

Je ne puis m'empêcher d'observer ici que le canton que l'on appelle communément *Ukraine*, & quelquefois la *Petite Russie*, l'emporte sur la plûpart des autres Pays de l'Europe par l'abondance de ses pâturages & par la fertilité du terein. Il produit différentes espéces de grains, du lin, du chanvre excellent, & cela sans presque aucune culture. Ils ne labourent leurs terres qu'avec un seul cheval.

L'*Ukraine* fournit de très bons chevaux de selle, une prodigieuse quantité de bêtes noires, & les meilleurs boeufs qu'il y ait peut-être au monde. Les bois fourmillent de gibier, & les rivieres de poissons. L'asperge y est si commune qu'on la met au rang des mauvaises herbes. Les habitans sont très civils et très-affables, tant entr'eux qu'envers les Etrangers, & aiment beaucoup la proprieté. Je reprends mon voyage.

Je trouvai à *Kioff* mes bons amis, M. le Général *Romanzoff*, & le Conseiller Privé *Neptnof*, qui me fournirent tous les secours possibles, & m'expédierent sans délai. Ils me donnerent un Lieutenant & un petit corps de Cosaques, pour m'escorter jusqu'aux frontieres de la *Moldavie*.

Je partis le 20 de *Kioff*, & arrivai le soir à une Ville frontiere appellée *Vassilkoff*, située sur le penchant d'une montagne, & la derniere qui appartienne à la Russie de ce côté-là. Elle est petite, mais très bien fortifiée, & il y a toujours une forte Garnison.

www.dacoromanica.ro

Le 21, au matin, je partis de *Vassilcoff*, accompagné de mes *Cosaques*, & arrivai après une heure de marche sur la frontiere de Pologne, où il y a un poste avancé, & une forte garde de Russes. Cet endroit s'appelle *Zastave*, & est fort important en temps de guere. Le territoire de Pologne est ici séparé de celui de Russie, par un fossé profond, tiré à travers une plaine spacieuse.

Je partis de *Zastave* par un froid qui m'incommoda beaucoup, d'autant plus que je ne rencontrai ni maisons, ni arbres jusqu'à *Belozserkoff*, qui est la premiere Ville qui appartienne à la Pologne dans ce canton. On fut quelque temps à m'ouvrir les portes, & je fus loger chez un Juif. Je fus trouver le soir *M. Bechersky*, qui en étoit Gouverneur, & le priai de me donner un passeport. Il me fit l'accueil le plus gracieux, & donna ordre qu'on me l'expédiât le lendemain matin.

Je fus obligé, pour répondre à ses politesses, de m'arrêter jusqu'au soir du 22, d'autant que son passèport m'étoit absolument nécessaire, & que je ne l'avois pas encore.

La Ville de *Belozerkoff*, ainsi appellée d'une Eglise blanche, qui y est bâtie, est grande, bien fortifiée, & située dans une belle plaine. La plûpart de ses habitans sont Polonois ; il y a parmi eux beaucoup de Juifs, qui tiennent cabaret, & qui afferment les revenus du Royaume. Il y a peu de Villages où il n'y ait des Juifs ; ce qui est un bonheur pour les Etrangers, qui, sans cela, ne sçauroient où loger.

www.dacoromanica.ro

Je pris enfin congé du Gouverneur, qui, après m'avoir accablé de politesses, me donna un guide pour me conduire jusqu'à un Village prochain appellé *Shamaryafka*, qui en est éloigné de deux milles de Pologne ; où je logeai cette nuit-là.

Je partis le 23 au matin de ce Village, avec la neige & la gelée, & arrivai le soir *Goloquaft* où je fus loger chez un Juif. On observera que ce pays ne forme presque qu'une plaine continue, entrecoupée de quelques tertres, & de plusieurs bois de chêne, d'ormeau, de frêne, &c. Il est fertile & agréable, mais très-mal peuplé, étant exposé aux incursions des Tartares & des *Haydamacks,* qui y ont commis autrefois de très-grands désordres

Les derniers y entrerent l'hyver d'auparavant avec un corps de cinq a six mille chevaux, & y commirent toutes sortes d'hostilités. Ils mirent tous les Juifs à la torture pour les obliger à découvrir leur argent, & s'en retournerent avec un butin considérable, avant que les Polonois eussent assemblé assez de troupes pour leur faire face.

Ceux qui connoissent ces brigands, que les Polonois appellent *Haydamacks*, & les Russes, *Zapouroski Cossacks*, m'ont assûré, que c'étoit une troupe de vagabonds, composée d'une infinité de mauvais Sujets de différentes Nations, qui, après s'être sauvés de mains de sa Justice, viennent chercher un asyle parmi eux. Les Turcs les protégent à cause des prétentions qu'ils ont sur les Isles & les Places

www.dacoromanica.ro

adjacentes sur le *Dnieper* qu'ils habitent, & ils s'y sont si bien fortifiés, qu'il n'est pas aisé de les attaquer, outre qu'on couroit risque de se brouiller avec la Porte.

Ils sont Chrétiens ; mais ils ne se marient point, & ne souffrent aucune femme parmi eux, formant une espece d'Ordre Militaire, si tant est qu'on puisse appeller ainsi une société de brigand. Ils n'y admettent personne qui n'ait servi pendant un certain nombre d'années. Ils appellent leur Grand-Maître *Cas'a-Var*, qui signifie Cuisinier en Chef, & ils choisissent dans l'Ordre celui qui a le plus de capacité & de courage. En voilà assez, je pense, sur une société aussi méprisable.

Je partis le 24 de *Coloquaft*, & arrivai vers midi à une autre petite Ville appellée *Pogrebisha*, où je fis halte. Les habitans s'imaginant que les Cosaques qui m'accompagnoient étoient des *Haydamacks*, fermerent les portes & répandirent l'allarme dans la Ville. Ils revinrent de leur erreur, dès qu'ils eurent vu mon passeport. Je continuai ma route, & arrivai le soir à un petit Village nommé *Otzeredno*, où je logeai.

J'arrivai le 25 à un autre Village appellé *Vitossizy*, où je passai la nuit.

J'arrivai la 26 à *Nemiroff*, où le Congrès devoit se tenir, comme je l'ai dit ci-dessus. Cette Ville est grande, peuplée, bien fortifiée, & il y a une forte garnison. Le Général *Russofsky* en est Gouverneur, & il a sous lui le Colonel *Wangenheim* & plusieurs Officiers Allemands.

www.dacoromanica.ro

Les environs de cette Ville sont très-agréables & très-fertiles. On y trouve quantité de vergers, qui produisent les pommes & les poires les plus grosses que j'aie jamais vues. Ils ont aussi du raisin excellent.

J'en partis le 27 vers midi, & arrivai le soir au Village de *Petzory*, où je passai la nuit.

Je fis halte le 28 à *Spikoff* & fus coucher au Village de *Lefkovitz*

Le 29, je m'arrêtai à *Tamaz-Poly*, & fus loger à *Kleimboska*.

J'arrivai le 30 à *Tzikanofka*, derniere place frontière de Pologne. C'est un gros Village situé sur la rive orientale de *L'Ister*, qu'on appelle aujourd'hui *Dniefter*, qui sert de borne entre la *Pologne* & la *Moravie*. De l'autre côté du rivage est la Ville de *Soroka*; elle est la premiere de la Principauté de *Moldavie*, & annexée au Domaine du Grand-Seigneur. J'envoyai le soir même mon domestique à *Soroka*, pour avertir le Commandant, ou le *Perkulab*, comme on l'appelle, de mon arrivée.

Le lendemain, premier Janvier 1738, le Commandant de *Soroka*, qui étoit Grec & se nommoit *Petroky*, vint me rendre visite, & me dit qu'il étoit fâché de ne pouvoir me laisser passer sans un ordre exprés du Prince de *Moldavie*, qui réside à *Yassy*; qu'il alloit expédier un Courier pour cet effet, & qu'il me prioit de prendre patience. Il vint me voir le soir, me fit beaucoup de politesses, & m'apporta du vin, des fruits, & c. ce qui n'étoit

www.dacoromanica.ro

pas de refus, dans un lieu où l'on ne trouve rien pour son argent.

Le 2 Janvier *M, Petroky* me fit dire que son Courier étoit arrivé, & qu'il avoit ordre du Prince de me fournir des chevaux & une escorte jusqu'à *Yassy*.

Comme je n'avois plus besoin de mes Cosaques, je les renvoyai à *Kioff*: mais l'on permit à *M. Noroff*, qui en étoit Lieutenant, de m'accompagner. Les Cosaques retournerent avec leurs Officiers.

Soroka est une petite Ville agréablement située sur le bord occidental de la riviere, environ à trente lieues de *Chotyn*, & à autant de distance Nord.—Ouest, de *Bender*. *Elle est principalement habitée par des Moldaves, parmi lesquels il se trouve un pe it nombre de Grecs, de Juifs & de Turcs.* Elle est défendue par une vieille Tour, où il y a quelques canons hors de service. Le lit du *Dniester* est très-profond dans cet endroit, & ses rives fort élevées. Le pays qui est aux environs est fertile en grains, & abondant en pâturages.

Le 2, au matin, je partis de *Tzikanoska*, & traversai le fleuve sur la glace pour me rendre à *Soroka*, où ayant trouvé de chevaux prêts, je pris congé de *M. Petroky*, & continuai ma route. Je fis halte vers midi à un gros Village appellé *Kaynar*. La peste avoit emporté la plûpart des habitans l'été d'auparavant: mais le froid avoit arrêté ses progrès lorsque j'y arrivai. Dès qu'on eut relayé, je partis de *Kaynar*, & après avoir traversé un

www.dacoromanica.ro

très-beau pays, je fus coucher le soir dans un gros village appellé *Meygura*.

J'en repartis le 3, je passai le *Pruth*, & arrivai le soir à *Yassy*, où je fus très bien logé.

Le 4 au matin, je fus conduit au Palais du Prince, qu'on appelle aussi *l'Hospodar* de *Moldavie*; il prend le titre d'Altesse sérénissime, quoiqu'il ne tienne cette dignité que du Sultan, ou plutôt du Grand-Visir, qui ne l'y laissent qu'autant que bon leur semble. Son pouvoir ne s'étend que sur les affaires civiles. Il s'appelle *Grégoire Ducas*, & c'est un Prince d'un très-bon caractère. Il me fit toutes sortes de politesses, & me dit qu'il étoit fâché de ne pouvoir me laisser aller en droiture à Constantinople; qu'il falloit que j'allasse à *Bender*, où étoit le *Séraskier*, qui avoit la principale autorité dans ces cantons. Cela me détournoit beaucoup de ma route, mais je fus contraint d'obéir. *Il me donna un Capitaine Bosniaque & deux Soldats Moldaves de sa garde*, pour m'escorter jusqu'à *Bender*, me disant que c'étoit tout ce qu'il pouvoit faire pour moi dans la conjoncture présente.

Le pays situé entre *Soroca* & *Yassy*, est un peu montagneux, mais d'ailleurs très-fertile. Les environs du *Pruth* sont couverts de differentes sortes de bois. Il y a autour d'*Yassy*, & des autres Villes, de grands vignobles où il croît quantité de raisin, dont on tire du vin assez médiocre, qu'on transporte en Pologne & dans les autres contrées voisines, & dont les *Moldaves* tirent des sommes considérables.

www.dacoromanica.ro

La Ville d'*Yassy* est située dans une vaste plaine, sur le petit ruisseau de *Bachluy*, environ à trente lieues au Nord-Ouest de *Bender*. *Elle consiste en deux ou trois mille maisons, la plûpart bâties en bois.* Les habitans professent le Rit Grec. Le Palais du Prince est un vieux bâtiment à la Gothique, construit de pierres & de briques. Il ressemble à un vieux Château fort, & je crois qu'on l'a bâti ainsi à dessein, ce pays ayant été exposé de tout temps aux incursions des Barbares.

Le 5, je pris congé de *M. Noroff*, & partis d'*Yassy*, accompagné de mon Capitaine *Bosniaque*, des deux *Moldaves* & de mon domestique. Nous arrivâmes le soir à un Village appellé *Voltziniz*, situé environ à dix lieues au Sud-Est d'*Yassy*, dans une vallée fertile, où nous logeâmes.

J'en partis de bon matin, & fus loger le soir à un autre Village appellé *Kishanoff*. Je rencontrai le 7, sur la route, quantité de Tartares qui alloient faire une expédition dans l'Orient, quoique le temps fût des plus froids et des plus rudes. Ils m'accompagnerent jusqu'à *Bender*, où j'arrivai le soir.

Le pays situé entre *Yassy* & *Kishanoff* est fort beau ; il est plus sec & plus stérile près de *Bender*, & ne produit point d'aussi bons pâturages que ceux que je traversai.

Les *Moldaves* sont Chrétiens, & le *Sultan* est assez complaisant pour leur donner un Gouverneur ou un Prince de leur Religion. Ce privilége, dont ils jouissent depuis plusieurs

www.dacoromanica.ro

années, n'est pas une petite faveur sous un gouvernement aussi dur que celui des Turcs. Il faut pourtant convenir qu'ils sont aujourd'hui plus doux & plus humains qu'ils ne l'étoient lorsqu'ils entrerent en Europe ; ce qui n'empêche pas que les deux tiers de la *Moldavie* ne soient déserts. C'est une politique établie chez les Turcs de dépeupler tous les pays qui confinent avec les Etats des Princes Chrétiens, & de n'y laisser qu'autant de monde qu'il en faut pour fournir des provisions aux Armées et aux Garnisons.

Comme la peste avoit fait beaucoup de ravage à *Bender* l'année précédente, & avoit presque dépeuplé la Ville, lorsque je fus à un mille de la Place, je tournai à droite pour me rendre au camp du *Seraskier*. Il étoit fortifié d'un fossé palissadé & garni de canons de distance en distance : mais les troupes étoient logées sous terre dans des huttes couvertes de branches d'arbres, sur lesquelles on avoit mis de la terre, & l'on avoit laissé une ouverture au milieu pour laisser sortir la fumée. C'est dans cet état qu'elles passerent l'hyver. On me conduisit le soir avec mon Capitaine *Bosniaque* dans une de ces tanieres, où nous trouvâmes quantité d'Officiers de distinction. Tels sont les maux que la guerre entraîne après elle. Le *Seraskier* s'appelle *Gengy Aly-Basha*, ou le jeune *Aly-Basha*, quoiqu'il ait environ soixante dix ans ; il passe pour être extrêmement brave & actif.

Le 8, le *Seraskier* m'envoya son Secrétaire,

www.dacoromanica.ro

qui me questionna beaucoup sur le sujet de mon voyage, & me pria de sa part de l'excuser s'il ne m'hébergeoit pas mieux. Il revint me dire le soir que leur fête du *Beyran* devoit finir dans deux ou trois jours, & qu'on me feroit escorter jusqu'à Constantinople. Il donna ordre en même temps à un Officier de me fournir tout ce dont j'aurois besoin. Je passai cinq nuits de suite enfermé dans ma hutte, sans autre compagnie que celle de mon Capitaine, dont la conversation servit à me désennuyer.

Le 12, au matin, le Secrétaire vint me dire que le *Seraskier* avoit nommé un *Chivadar*, ou Officier, qui appartient au Grand-Visir & deux Tartares pour m'escorter jusqu'à Constantinople, & que j'étois le maître de partir quand il me plairoit. Cette nouvelle me fit d'autant plus de plaisir, que je n'avois été guéres mieux qu'un prisonnier depuis mon arrivée au camp, quoiqu'on eût eu pour moi toutes les bontés possibles, & qu'on m'eût traité aussi bien que les circonstances pouvoient le permettre. Je ne pus voir *Bender* que de loin. Tout le monde sçait que c'est une Place importante, dont les fortifications sont regulieres & extrêmement fortes. Elle est dans une plaine près du *Dniester*, & elle servit de retraite à Charles XII, Roi de Suede, après la bataille de *Poltova*, qu'il perdit en 1709.

Quoique la contagion n'eût point encore cessé dans cette Ville, nous ne laissâmes pas d'en tirer tous les jours nos provisions.

www.dacoromanica.ro

Dès que nos chevaux furent prêts, je sortis de ce camp contagieux, & il est effectivement tel, tant dans le sens littéral, que dans le sens allégorique. Quoique mes chevaux fussent en très mauvais état, nous ne laissâmes pas que d'arriver le soir à une ville nommée *Kaushan*, laquelle est habitée par des Tartares *Budjacks*. Elle est située au Sud-Est de *Bender*, & les gens qui l'habitent sont très civils & très humains. J'y fus très bien logé. Je soupai à côté d'un vieux Tartare, qui me parut être un homme de distinction. Il me fit plusieurs questions sur l'Europe, & sur tout touchant la Maison de Lorraine, ce qui me surprit beaucoup. On nous servit un pilau d'orge, & il me dit en François qu'il n'étoit point fait dans le goût de ceux qu'on mange en France. Je liai conversation avec lui dans cette langue, qu'il parloit très-bien, & il m'apprit que s'étant trouvé en Hongrie avec l'armée Turque, il avoit été fait prisonnier par le Duc de Loraine, qui commandoit l'armée Impériale; que Son Altesse l'avoit pris à son service; qu'il y étoit resté plusieurs années; qu'il l'avoit traité avec beaucoup d'humanité, & qu'enfin il lui avoit permis de retourner chez lui. Il me parut être pénétré de respect & de reconnoissance pour ce Prince.

Je partis le 13 de *Kaushan*, je pris ma route vers l'Ouest, du côté du *Danube*, & entrai dans une grande plaine, appellée le Pas de *Budjacks*, laquelle est plate, sèche, stérile & inculte. On y trouve cependant quelque peu

www.dacoromanica.ro

de pâturages pour les moutons, que l'armée Turque avoit presque tout consommé. J'arrivai le soir à *Kongly*, où nous trouvâmes environ une douzaine de huttes habitées par des Tartares. Nous logeâmes cette nuit-là dans le coin d'un appentis avec nos chevaux.

Nous partîmes le 14 de très-grand matin & après avoir marché pendant toute la journée dans cette plaine stérile, sans rencontrer ni maisons, ni arbres, nous arivâmes le soir à un Village Tartare, appellé *Tartar-Kew*, où nous fûmes assez bien.

Nous en partîmes le 15, & arrivâmes le soir à la Ville d'*Ismoyl*, laquelle est située sur la rive septentrionale du *Danube*, que l'on appelle *Dunay* dans ces cantons. Sa situation est agréable, & l'on découvre de-là la mer *Noire*. Elle est habitée par des Turcs. J'y fus très-bien logé, & y trouvai de bon pain & de bon vin.

La riviere est fort large dans cet endroit, & entrecoupée d'Ises, qui forment plusieurs bras considérables; mais en entrant dans la mer *Noire*, tous ces bras se reunissent, & ne forment qu'une seule embouchure. La rive septentrionale consiste en plusieurs tertres, au Midi sont des montagnes extrêmement hautes. Le *Danube* m'a paru aussi large & aussi profond dans cet endroit que le *Volga* à *Astrachau*.

J'ai observé que toutes les grandes rivieres qu'on rencontre depuis le *Volga* jusqu'à cet endroit, ont leurs rives plus hautes du côté de l'Occident que du côte de l'Orient.

www.dacoromanica.ro

Je traversai, le 16, le bras *septentrionale* du *Danube* en bateau, jusqu'à la première Ise; mais les autres bras s'étant trouvés gelés, nous fûmes contraints de les passer sur la glace, qui dans plusieurs endroits étoit raboteuse & inégale, & amoncelée par le vent d'*Est* & par la rapidité du courant. Quelques-ans de ces monceaux de glace avoient sept à huit pieds de hauteur, de sorte que nous fîmes la plus grande partie du chemin à pied. Nous arrivâmes le soir à la Ville de *Tultzin*, laquelle est sur la rive *méridionale* du fleuve, à quatre lieues d *Ismayl*, où nous fûmes passablement bien.

Tultzin est la Capitale de l'ancien Royaume de *Thrace*, lequel forme aujourd'hui une Province de l'Empire Turc, connue sous le nom de *Bulgarie*. Les *Bulgares* suivent le Rit Grec, & habitent pour la plûpart dans les Villages. Les Villes en général sont habitées par les Turcs Il y à un vieux Château abandonné, qui doit avoir été bâti par des Européens. La Ville est bâtie entre deux montagnes, sur les bords de la riviere; ce qui rend sa situation fort agréable.

Nous en partîmes le 17 de bon matin, & arrivâmes vers midi à une grande Ville appellée *Babbadach*, située dans une vallée extrêmement fertile, environnée de montagnes, du sommet desquelles on découvre, du côté de l'*Est*, une vaste étendue de pays, aussi bien que la mer *Noire*.

On croit que c'est dans cet endroit que fut éxilé le Poëte *Ovide*. Un pareil séjour ne

www.dacoromanica.ro

devoit pas être fort agréable à un homme qui avoit passé sa jeunesse à la Cour d'Auguste, & qui avoit eu part à tous les plaisirs & les divertissemens de la Cour la plus polie & la plus galante qu'il y ait jamais eu. Ce Poëte amoureux, dans son livre *de Tristibus*, dépeint de la maniere la plus pathétique la vie qu'il menoit dans un lieu, dont le climat est si différent de celui de l'Italie.

Nous partîmes de cet endroit après avoir relaïé, & arrivâmes le soir à un Village nommé *Kaybaly*: nous en étions encore à quelque distance, lorsque nous fûmes enveloppés d'un tourbillon de neige qui nous fit perdre le chemin, & sans un chien que nous entendîmes abboyer, nous eussions passé la nuit en plein champ.

Nous partîmes le 18 de *Kaybaly* avec la neige, & arrivâmes à un autre Village nommé *Danna-Kew*, où nous passâmes la nuit.

Nous traversâmes le 19 un très-beau pays, où il y avoit très-peu de neige, & vînmes coucher à *Kabady*.

Nous arrivâmes le 20 à la Ville de *Bazar-Tzick*, où nous couchâmes. Cette Ville est habitée par des Turcs, des Grecs, & des Bulgares.

Nous vînmes coucher le 21 à *Provady*, & le 22 à *Tzengy*.

Nous fîmes halte le 23 à un Caravansera éloigné de quatre lieues de *Tzengy*; nous relaiâmes à *Aydoss*, & fûmes coucher à *Benglyr*.

Nous arrivâmes le 24 à *Kanara* Ce pays est un des plus beaux qui soient au monde.

www.dacoromanica.ro

On y trouve quantité de bois & d'excellens pâturages : mais il est mal peuplé.

Nous arrivâmes le 25 à *Kirkglis*, & de-là à *Burglass*, où nous passâmes la nuit. Nous fûmes coucher le 26 à *Izorley*.

Nous arrivâmes le 27 à *Sélivrée*, Ville située sur la mer *Blanche*, ou sur la mer qui est entre les *Dardanelles* & le Port.

Nous passâmes le 28 par une grande Ville, nommée *Buyk-Tzecmédgy*, d'où nous nous rendîmes à *Constantinople*.

Je trouvai à *Sélivrée* un autre *Chevadar* qui, au lieu de me conduire à Constantinople, comme je m'y attendois, me fit prendre un chemin à gauche, traverser plusieurs sentiers & collines inhabitées, & me mena dans un Village bâti sur le sommet d'une montagne appellée *Kara Mackly*, où il y a une maison de plaisance qui appartient à *Mustapha-Cassa-Basha*, premier Boucher du Sultan ; ce qui est un des premiers postes de l'Empire.

Je logeai dans la maison du *Basha* : son Intendant me fit l'accueil le plus gracieux, & me fournit tout ce dont j'avois besoin. J'attendis patiemment le retour d'un Exprès qu'il avoit dépêché au *Basha*. Cette maison est dans une situation charmante, l'air y est très-bon, & le *Basha* s'y retire avec sa famille lorsque la peste est à Constantinople.

On sent bien que ce ne fut pas sans peine que je m'éloignai de ma route ; mais je fus obligé de suivre mes guides.

Le Messager revint le 26, & me dit que

www.dacoromanica.ro

je pouvois partir quand il me plairoit Je partis vers les dix heures du matin, & arrivai à midi à Constantinople. On me conduisit chez *Mustapha-Basha*, qui me reçut avec politesse. Il me fit plusieursquestions sur mon voyage, & me pria de lui donner le temps, d'avertir le Visir de mon arrivée. Il revint le soir, & me fit conduire par un Officier chez *M. Everard Fawkener*, Ambassadeur d'Angleterre, à qui j'étois adressé, & chez qui je logeai pendant tout le temps que je restai à Constantinople.

Je ne dirai rien du succès de ma commission, sinon, que je suivis ponctuellement les instructions qu'on m'avoit données.

On observera que, quoi que les Russes, commandés par les Comtes de *Lacy* & de *Munich*, eussent eu beaucoup de succès dans leurs campagnes depuis 1734, se fussent emparés d'*Asoph*, d'*Otzakoff*, de *Perekop* & de la *Crimée*, & eussent porté leurs armes dans la *Moldavie*, où ils gagnerent la bataille de *Chotim*, ensuite de laquelle le *Basha* apporta les clefs de cette importante Forteresse au Général de l'armée Russienne, qui l'envoya prisonnier avec les principaux Officiers qu'il avoit sous ses ordres, à *Petersbourg*; cependant les armes de l'Empereur d'Allemagne firent peu de progrès en Hongrie; les Turcs ayant gagné sur lui presque autant de pays qu'ils en avoient perdu du côté de la Russie. Ils furent si fort enorgueillis de leurs succès en Hongrie, que la Porte fit monter ses demandes plus haut qu'elle n'avoit jamais fait,

www.dacoromanica.ro

& exigea des conditions auxquelles la Russie ne jugea pas à propos de consentir.

Cette Ville est si connue, que ce seroit perdre le temps d'en faire la description. Je ne m'arrêterai donc qu'aux choses les plus remarquables que j'ai observées pendant le séjour que j'y ai fait.

Constantinople est situé à 41 degrés, 39 minutes de latitude septentrionale, & à 29 degrés de longitude orientale, à l'extrémité du continent d'Europe dans la Province de Romanie. Sa situation parut si belle à Constantin le Grand, qu'il en fit le Siége de l'Empire; il la rebâtit, & l'embellit l'an de Notre-Seigneur 330.

La Ville est ornée de quantité de dômes & de minarets, qui paroissent se multiplier à mesure qu'on approche, & qui forment le plus beau coup-d'oeil du monde; mais il s'en faut que l'intérieur de la Ville réponde à la magnificence dont elle paroît étant vue de loin. Ses rues sont pour la plûpart étroites & irrégulieres, de maniere qu'on diroit qu'elle a été bâtie au hasard; mais ce défaut lui est commun avec la plûpart des grandes Villes d'Europe. J'ai pensé plus d'une fois qu'il eût été avantageux aux Grecs & aux Romains d'avoir consulté un Chinois sur la maniere de construire les Villes; elles auroient été infiniment plus régulieres. Leur construction est fondée sur des regles très-simples. Elles consistent à choisir un espace de terrein suffisant à donner une grandeur

www.dacoromanica.ro

convenable aux rues, & à aligner les maisons de part & d'autre. Ces regles ont été observées dans toutes les Villes de la Chine, & particulierement à *Pékin*. L'irrégularité qui régne dans les Villes d'Europe, vient du défaut de police & de la négligence du Gouvernement. Quoique l'inconvénient qui régne à cet égard à Constantinople, n'ait aucun rapport à la situation du lieu, cependant bien des gens prétendent qne si ses rues étoient plus grandes & plus régulieres, la peste y seroit beaucoup moins fréquente, & y causeroit infiniment moins de ravage.

Une des causes qui contribuent à entretenir ce fléau à Constantinople, est la facilité avec laquelle on y admet les Vaisseaux étrangers, sans en excepter ceux qui viennent des pays qui sont infectés de la contagion, sans exiger aucun passeport, ni sans leur faire quarantaine. Je ne doute point non plus que la croyance de la prédestination, qui est généralement répandue chez les Turcs, & qui est un article fondamental de leur Religion, ne contribue aussi à entretenir chez eux un fléau qui fait de si affreux ravages parmi l'espéce humaine.

Rien n'est encore plus incommode que cette multitude prodigieuse de chiens abandonnés qu'on trouve avec leurs petits à tous les coins des rues, & que les Turcs nourrissent par un principe de charité, sans qu'il soit permis à qui que ce soit de les tuer.

Constantinople est, sans contredit, une

www.dacoromanica.ro

Ville extrêmement peuplée ; mais il s'en faut beaucoup qu'elle le soit autant que la Renommée le publie. Il est vrai qu'il s'y rend quantité d'Etrangers d'Europe & d'Asie, qui, pour la plûpart, y font leur séjour : mais on doit aussi considerer que la peste & les autres maladies en emportent tous les ans un grand nombre. Je ne crois pas qu'il y ait plus de 400000 ames à Constantinople.

Lorsqu'on va dans les rues, on trouve des gens qui, de crainte de gagner la peste, vous évitent, & passent de l'autre côté ; chacune même tâche de gagner le vent : ce qui, joint à plusieurs autres inconvéniens, ne rend pas ce séjour fort agréable à un Etranger.

Pera est un fauxbourg de Constantinople, ou les Européens & les Ministres étrangers à la Porte font leur résidence. On découvre de là toute la Ville, de même que le Serrail du Grand-Seigneur, lequel est bâti sur une eminence, avec des jardins ou terrasses, qui descendent jusqu'au Canal, & qui sont plantés de Cyprès & d'autres arbres toujours verds. Le séjour en paroît très-gracieux ; mais quoique les allées soient couvertes, il y auroit de l'impolitesse, & même de l'imprudence, de les regarder avec une lunette d'approche.

Chrysopolis, aujourd'hui *Scutary*, est bâtie sur le rivage d'Asie, en face du Serrail.

On trouve le long du rivage de la *Propontide* vers le Sud Ouest, une longue chaîne de montagnes, appellées *Olympe*, qui sont couvertes de neige pendant toute l'année. Il y a

www.dacoromanica.ro

une montagne de ce nom en Gréce, qui est fort célebre chez les Poëtes.

Il tomba le 3 Février une grande quantité de neige, qui fut suivie d'un froid violent, qui dura pendant quatorze jours : je fus heureux de ne m'être point trouvé en chemin ; mais ce temps eut cela d'avantageux, qu'il ralentit les progrès de la contagion.

Il me reste à parler des Edifices les plus remarquables qu'on trouve à Constantinople & dans les environs, & que l'on se fait un plaisir de montrer aux Etrangers. Il reste aujourd'hui peu de vestiges des anciens bâtimens, les Turcs se faisant un principe de Religion de détruire tout ce qui se ressent du Paganisme ou du Christianisme. Ils ont épargné à la vérité quelques Eglises ; mais ils ont converties en Mosquées.

Le temps s'étant mis au beau le 2 Mars, je montai à cheval avec quelques-uns de mes amis, & fus voir ces fameux aqueducs qui fournissent de l'eau à Constantinople. On prétend qu'ils ont été bâtis par l'Empereur *Valens*, & c'est le Grand-Seigneur qui est chargé des réparations qu'on est obligé d'y faire pour les entretenir. Ils sont tous construits à la distance de quatre, sept milles, & même plus au Nord de la Ville, selon que les ruisseaux & les sources se trouvent plus ou moins éloignés.

Le grand aqueduc a environ 700 verges de longueur sur trente pieds de hauteur. Il est composé de deux rangs d'arches les unes sur

www.dacoromanica.ro

les autres, à cinquante par rang, toutes bâties de pierres de taille très-proprement travaillés.

L'aqueduc Sinueux, est ainsi appellé, parce qu'il a la forme d'un *zigzag*. On lui a donné cette figure pour rompre la force du courant. Il est composé de trois rangs d'arches les unes sur les autres.

A quelque distance de-là est le haut aqueduc, qui est le plus magnifique de tous. Il a près de 300 verges de longueur, sur environ quarante pieds de hauteur. Il est composé de deux rangs de quatre arches chacun. Outre les aqueducs dont je viens de parler, il y en a plusieurs autres, qu'il est inutile de décrire. Il sont tous destinés à conduire l'eau à la Ville à travers les fonds & les vallées.

Nous arrivâmes le soir au Village de *Belgrade*, lequel est habité par des Grecs, & où la plûpart des Ministres étrangers ont des maisons de campagne, où ils se retirent pendant la contagion.

Nous y séjournâmes tout le lendemain, & nous nous rendimes à travers les bois à une montagne qui est à l'Est, du sommet de laquelle on découvre à plein la mer *Noire*. Ces bois sont composés de chênes & d'autres arbres propres pour la construction des Vaisseaux. Il sont remplis d'oiseaux sauvages, & de différentes espéces de gibier.

Nous partîmes de *Belgrade* le 4, & après avoir traversé quantité de bois & de campagnes agréables, nous arrivâmes sur le midi à un grand Village appellé *Buiuck-Terey*, situé

www.dacoromanica.ro

sur la rive septentrionale du Canal où *Bosphore de Thrace*. Ce Canal est formé par la nature. Il sort de la mer *Noire* entre deux montagnes fort hautes, & forme un courant rapide, qui prend son cours vers la Ville, & va se décharger à la distance d'environ seize milles d'Angleterre dans la *Propontide*. Il a dix à quinze brasses de profondeur & environ un mille & demi de largeur, est extrêmement poissonneux, & fournit de petites huîtres délicieuses. Ses bords sont élevés & parsemés de quantité de Villages très-bien bâtis. Les Turcs ont bâti deux Forts à son embouchure, dont l'un est sur la côte d'Asie, & l'autre sur celle d'Europe; mais ils seroient d'un foible secours contre une flotte qui seroit poussée par un bon vent d'Est.

J'appris que sous le Régne du Sultan *Amurath*, un corps de Cosaques entra dans le Canal sur de bateaux découverts avant qu'on eût bâti ces Forts, ou dans le temps qu'ils étoient négligés, & répandirent l'allarme dans la Ville. Ils saccagerent plusieurs Villages, & s'en retournerent chez eux, sans avoir essuyé la moindre perte.

Nous renvoyâmes nos chevaux au logis, & revînmes à Constantinople à pied.

Quelques jours après je fûs voir le Sultan comme il revenoit de faire ses prieres à la Mosquée, appellée *Jeney-Jamey*. Il étoit à cheval, & escorté d'un petit corps de *Spahis* à cheval, & de quelques *Janissaires* à pied. Il à une très-belle physionomie, & paroit être

www.dacoromanica.ro

d'un caractère humain & pacifique. Ce Prince à succédé à *Achmet*, qui fut déposé, il y à environ sept ans, par un nommé *Aly-Patrone*, qui fit soulever le corps des *Janissaires* contre lui. Cet *Aly Patrone*, ou *Kalyl* comme on l'a appellé communément, s'associa deux autres Chefs, sçavoir, *Muss-Luch* Marchand de melons & d'autres fruits, & *Emy-Aly*. Ces trois Chefs gouvernerent l'Empire pendant un mois. Aprés avoir placé *Mahmouth* sur le Thrône, ils déposerent le Grand-Visir, & disposerent à leur gré des Emplois civils & militaires. *Ali-Patrone* étoit très sobre, ne changoit jamais d'habit, se rendoit tous les matins dans la Salle des *Janissaires*, où il prenoit séance comme Juge souverain, et jugeoit les Procès dont on appeloit à son Tribunal, sans aucun délai. Il étoit éxtrêmement charitable, & réforma quantité d'abus qui s'étoient gli ses dans l'Etat. Le Visir *Ibrahim-Basha*, qui avoit introduit l'Imprimerie, fut sacrifié à la fureur des rebelles.

Voici une action de *Kalyll*, qui prouve que l'élévation de sa fortune ne lui faisoit point oublier ses anciens amis. Il y avoit un Grec nommé *Janaky*, boucher de profession, qui lui avoit autrefois prêté une demi rixdale ou cinquante sols. Il l'envoya chercher, & le fit Hospodar ou Prince de *Moldavie*. Le pauvre *Janaky* se fût volontiers dispensé d'accepter un poste aussi éminent; mais son protecteur insista, & il fut contraint d'obéir.

A la fin, ces trois puissants Chefs, après

www.dacoromanica.ro

s'être long-temps enivrés de leur grandeur, commencerent à s'enivrer avec du vin, & tomberent dans un piége que leur tendit Sultan *Géray*, Chan des Tartares de Crimée, que quelques Grands de l'Empire avoient appellé pour cet effet. Ce Sultan s'y prit si bien, qu'il fit périr les Chefs, dispensa leurs troupes & rétablit le Gouvernement sur l'ancien pied, sans qu'il en coûtât beaucoup de sang. Comme cette révolution est connue de tout le monde, je n'en dirai rien de plus.

Je fus ensuite à l'Hôtel des Monnoyes, où je vis frapper différentes espéces. Il est dans l'avant Cour du Serrail.

Je me rendis de là à la fameuse Eglise de Sainte *Sophie*, qui est aujourd'hui convertie en Mosquée. Comme on en a donné plusieurs descriptions, j'ajouterai seulement qu'elle fut rebâtie & décorée par l'Empereur *Justinien* vers l'an 500, de N. S. Les Architectes admirent sur tout son dôme, dont la forme est plate, & d'une hardiesse qu'aucun moderne n'oseroit entreprendre d'imiter.

Il n'est permis à aucun Chrétien d'y entrer en temps de guerre. Cependant on nous conduisit par un escalier dérobé à la galerie, d'où je vis la Mosquée d'un bout à l'autre. Le parquet est entiérement couvert de nattes & de tapis très-propres: il n'y a point de siége, à l'exception d'un pupitre pour le *Mullah*. La galerie est revétue de marbre, & soutenue par environ une centaine de colonnes de marbre de différentes couleurs, dont la

www.dacoromanica.ro

plûpart ont au moins cinq à six pieds de diametre. L'intérieur de la Mosquée a quelque chose de grand & de noble. Il y a à l'entrée de la galerie une vieille Sacristie, dont la porte est fermée ; & voici l'histoire qu'un Grec de ma connoissance me raconta à ce sujet. Un certain *Mullah* étant un jour dans cette Sacristie, vit, ou crut voir un homme à cheval, armé d'une épée, qui lui ordonna de sortir de ce lieu sacré, &c. Cet évenement se répandit bien tôt, & l'on prétendit que cet homme n'étoit autre que *Constantin* le Grand. Cette histoire, toute fabuleuse qu'elle est, a été cause qu'on a condamné la porte & qu'on ne l'a pas ouverte depuis.

De Sainte *Sophie*, je fus à l'*Hippodrome*, qu'on appelle *Att-Maydan*. Les Grecs y dressoient autrefois leurs chevaux au manege, & il sert encore aujourd hui au meme usage. C'est un quarré oblong extrêmement spacieux, au milieu duquel il y a un très-bel obélisque de marbre. Il y a à côte une colonne de bronze, entortillée de serpens, qui a environ dix pieds de haut, mais le temps, l'a un peu endommagée.

Il y a dans la grande rue, à quelque distance de l'*Hippodrome*, un autre monument fort ancien, sçavoir une grosse & haute colonne, qu'on appelle la *Colonne brûlée*, parce qu'elle fut endommagée à l'occasion d'un incendie qui survint dans le voisinage, & qui l'a fondue dans plusieurs endroits. Ces sortes d'accidens sont fréquens dans les Villes dont les rues sont étroites, & l'on ne peut les pré-

www.dacoromanica.ro

venir qu'à l'aide d'une exacte police. Cette colonne est de porphyre, & a environ soixante pieds de haut.

Nous fûmes ensuite voir le grand réservoir, lequel est destiné à fournir de l'eau à la Ville en cas de siége. Cet ouvrage doit avoir coûté des sommes immenses, car il est entièrement construit sous terre, & il y a des rues & des maisons au-dessus. Il n'est pas éloigné de l'*Hippodrome*. La voûte qui est du côté de l'eau est soutenue par un grand nombre d'arches, & par plusieurs centaines de colonnes de pierre, dont plusieurs sont renversées, & les autres dépérissent journellement ; il n'y avoit point d'eau.

Il y a un autre ancien monument, connu sous le nom d'*Edikly*, ou des sept Tours, lequel est bâti sur une éminence du côté de l'Ouest, & où l'on tient les prisonniers. Vers le milieu de la Ville, il y a une petite tour, appellée la tour de *Bélisaire* : mais je n'ai pû sçavoir si cet infourtuné Général y avoit été enfermé ou non.

On voit vis-à-vis du Serrail, près du milieu du canal, une petite tour ronde bâtie sur le sommet d'un rocher, qu'on appelle la tour de *Léandre*. Voila à peu-près tous les monuments que l'on montre aux étrangers.

Le Port qui sépare la Ville du fauxbourg de *Pera*, égale & surpasse même par son étendue & sa profondeur le meilleur qui soit au monde ; il y a de part & d'autre des montagnes qui le mettent à l'abri des vents. Il y

www.dacoromanica.ro

a vers le fond un chantier spacieux où l'on construit les galères & les *Vaisseaux* de guerre, avec des magasins & arsenaux pour les cordages, les canons les munitions, &c.

Le *Bagno* est tout auprès. C'est dans cet endroit qu'on enferme les esclaves qui servent sur les galères, & je ne crois pas qu'ils y soient fort à leur aise.

Je réservai ma derniere visite pour les *Derviches*. Ce sont des Religieux Mahométans, qui ont une Mosquée à *Pera*, dont la forme est circulaire, où y il a un pupitre pour le *Mullah*, & une galerie en forme de demi-cercle, pratiquée dans un enfoncement, pour y placer la Musique. Après que le Sermon fut fini, les Musiciens commencerent à jouer de différents Instrumens approchans de nos flûtes & de nos haut-bois; cinq *Derviches* se leverent & se mirent à danser comme des fanatiques autour de la Mosquée, en pirouettant avec tant de rapidité, qu'on avoit peine à distinguer leurs visages. Ils se suivoient les uns les autres à une certaine distance. Il y eut sur-tout un vieillard de quatre vingts ans qui l'emporta sur les autres par la rapidité de son mouvement, sans qu'il parût qu'il en fût fatigué. Cette secte extravagante fait voeu de pauvreté & de chasteté, voyage dans tous les pays Mahométans, & est fort respectée par le peuple.

Le 9 Mai, l'armée destinée pour la *Hongrie*, commandée par le Grand Vizir *Eggerny-Mahomet-Pacha*, se mit en marche pour se ren-

www.dacoromanica.ro

dre au camp qu'on lui avoit assigné, environ trois milles au Nord de la Ville. La marche dura quatre jours : &, comme c'est l'ordinaire lorsque le Sultan ou le Grand Vizir marchent en personne, les troupes étoient accompagnées des differens corps de marchands & d'artisans, habillés suivant leur profession, & précédés de leurs étendards & d'un nombre de Musiciens.

Les Janissaires marcherent le premier jour, avec leur *Aga* ou Commandant a leur tête, accompagnés d'une multitude d'artisans. La marche étoit précédée d'une charrue traînée par des boeufs, dont le corps étoit peint & les cornes dorées. Il seroit ennuieux de raporter toutes les particularités de cette marche ; il me suffiira d'observer que cette bande de coquins faisoit peur à voir : ils étoient tout déguenillés, ayant leurs sabres enfoncés dans la partie charnue de leurs bras ; de maniere qu'ils étoient tout barbouillés de sang.

Les pionniers & les mineurs marcherent le second jour avec leurs outils & leurs ustensiles.

Le quatrième jour, le Vizir se mit en marche, accompagné des Officiers Généraux de l'armée, d'un corps de *Spahis* & de Janissaires, & d'une quantité prodigieuse de marchands & d'artisans, parmi lesquels se trouvoient quantité de ces bandits dont j'ai parlé ci-dessus, dont la plûpart étoient nuds & ensanglantés. Le *Mufti* étoit dans la même voiture que le Grand-Vizir, & faisoit porter l'*Alcoran* par un *Mullah*. qui étoit assis vis à-vis de lui.

www.dacoromanica.ro

Il étoit précédé d'un grand nombre de chantres, qui psalmodierent pendant tout le chemin. On portoit devant le carrosse l'étendard de *Mahomet*, ou une queue de cheval, qu'on prétend que l'Ange *Gabriel* apporta à ce Prophete. Elle est en grande vénération chez les Turcs, & on ne la montre jamais que dans les occasions solemnelles ; après quoi on la rapporte au Serrail, où elle reste jusqu'à nouvel ordre.

Lorsqu'on déclare la guerre à quelque Prince, on la pend à la porte du Serrail, appellé *Alla-Cany*, ou la porte de Dieu, d'où le Grand-Seigneur date toutes ses dépêches; & c'est-là la raison pour laquelle on appelle la Cour de Grand-Seigneur la *Porte Ottomane*, où la *Sublime Porte*. Lorsque le Sultan est en campagne à la tête de son armée, il date ses lettres & ses dépêches de son étrier. Tous les Généraux qui ont trois queues de cheval, sont appellés *Vizirs*; mais le Grand Vizir, qui est toujours premier Ministre, dirige toutes les affaires tant étrangeres que domestiques. Celui qui tient le premier rang après lui est le *Nifangy-Basha*, où garde des Sçeaux; viennent ensuite le *Kap-Adgé-Basha*, où premier portier; le *Kislar-Agassy*, où Chef des Eunuques. Ce sont-là les trois grands Officiers de la Cour. Il arrive souvent que le *Kislar-Agassy* a plus de crédit lui seul que tous les autres ensemble; car quoique les Sultanes vivent fort retirées, elles ne sont pas aussi ignorantes qu'on se l'imagine, & l'on m'a même assuré qu'il y a quantité d'affaires de conséquence, dont la con-

www.dacoromanica.ro

noissance ne parvient au Ministre, qu'après avoir passé par leurs mains. Ce qu'il y a de certain, c'est que quiconque a besoin de protection à la Cour, n'a qu'à ménager la faveur de quelqu'une de ces Dames, & il est assuré d'obtenir ce qu'il demande.

Aussi-tôt après mon arrivée, le fameux Comte de *Bonneval* me fit prier de l'aller voir; il avoit la goutte: mais comme nous étions en temps de guerre, je ne jugeai pas à propos de lui rendre visite.

Le 15 Mai, *M. Hawkener* fut prendre congé du Grand Vizir, ainsi que les Ministres Etrangers ont coûtume de le faire dans ces sortes d'occasions. Nous mimes pied à terre à quelque distance de sa tente, & un Officier vint nous conduire dans une tente magnifique, voisine de la sienne, où l'on nous offrit de caffé. Nous y restâmes un quart-d'heure; après quoi l'Ambassadeur, accompagné d'un Gentilhomme de sa suite, se rendit chez le Vizir, où on lui avoit préparé un siége. Le Gentilhomme se tint debout pendant tout le temps que dura l'audience. Le Vizir étoit assis, les jambes croisées, sur un sopha élevé d'environ un demi pied au-dessus du plancher, & couvert de tapis magnifiques. Il y avoit à côté de lui un assemblage de charpente où étoient attachés ses mousquets, ses sabres, &c. Ces armes étoient très-bien travaillées, & enrichies d'or, d'argent, d'émeraudes, de rubis, &c. Les camps des Turcs sont en général très réguliers & très propres.

Cette cérémonie finie, nous retournâmes

www.dacoromanica.ro

à Constantinople. Le grand-Visir partit pour Andrianople, pour se rendre de-là en Hongrie.

Avant que de quitter cette Ville, je trouve à propos de joindre à ce que j'en ai dit les particularités suivantes.

Il y a peu de familles en Turquie qui transmettent à leurs enfants les titres & les honneurs dont elles sont en possession. Tout dépend dans ce pays du mérite personnel ou de la faveur du Sultan, qui meurt avec celui qui la posséde. Les deux seules familles qui passent pour nobles sont celles de *Dgiggal-Oglu*, & de *Kuperly*, qui jouissent de certains priviléges particuliers, en faveur des services signalés qu'ils ont rendus à l'Empire : l'un, entr'autres, est que le Sultan ne peut les condamner à mort. On prétend que le Sultan étant venu à mourir dans une conjoncture critique, & pendant que les affaires de l'Empire etoient en désordre, *Kuperly* cacha sa mort pendant six semaines, & fit tant par sa prudence & par sa bonne conduite que le Gouvernement fut rétabli sur l'ancien pied. Il y a encore plusieurs descendans de *Mahomet* qui jouissent de quelques priviléges, & qui sont distingués de leurs compatriotes par un turban verd.

Me voici sur le point de retourner à Petersbourg. Comme M. *Fawkener* m'avoit chargé d'une commission pour le Grand-Vizir, qui étoit pour lors à *Andrinople*, je pris la route de cette Ville.

Je partis le 8 de Constantinople, accompagné d'un *Tzaush*, où Messager, d'un *Janissaire*, & de mon domestique.

www.dacoromanica.ro

J'arrivai le 13 au matin à *Andrinople*, & fus loger chez un Grec, nommé *M. Damiral*, qui y réside en qualité d'Agent de notre Ambassadeur, qui me reçut avec toutes sortes de politesses.

La Ville d'*Andrinople* est environ à 40 lieues Nord-Ouest de Constantinople, dans un pays agréable : elle est habitée par des Turcs, des Grecs & des Juifs, & les Capucins y ont un Couvent. La Ville est fort grande, & il y a une très-belle Mosquée, orné de minarets qui passent pour des chefs-d'oeuvre. Elle fut bâtie par un Architecte Grec, dont on rapporte que le Grand-Seigneur, surpris du sçavoir qu'il avoit fait paroître dans l'exécution de ces Edifices, & jugeant que rien ne lui étoit impossible, lui ordonna de se faire des aîles, & de s'élancer du haut d'un de ces minarets ; ce que l'infortuné Architecte fut obligé de faire. Il prit en effet son essor, & après avoir volé jusqu'à une certaine distance considerable, il tomba entre quelques tombeaux, & se cassa le cou. Je ne garantis point la vérité de cette histoire ; mais on m'a montré les tombeaux entre lesquels on prétend qu'il tomba.

Je reçus le 14 une visite de *M. Personnel*, Agent de France, & de quelques Peres Capucins.

Je la leurs rendis le 15 ; & comme je traversois le marché pour m'en retourner chez moi, je vis deux hommes nuds, à qui l'on venoit de couper la tête comme à des espions.

Après m'être acquitté de ma commission

www.dacoromanica.ro

auprès du Grand-Vizir, par l'entremise de M. *Damiral*, & avoir obtenu un ordre pour avoir des chevaux de poste, je partis d'Andrinople le 17, & repris la route de Nord ; & comme celle d'*Yassy* étoit la plus courte, ce fut aussi celle que je pris.

Je passai, le 26 le *Danube*, en bateau, dans un endroit appellé *Kalass*, à quelques lieues au-dessus d'*Ismayl*, & arrivai le 29 à *Yassy*. Je fus voir le lendemain le Prince, qui me reçut de la maniere la plus polie. Il me fit donner des chevaux, & donna ordre à deux de ses Gardes de m'escorter jusqu'à la frontiere de Pologne. Il chargea même un Officier de me conduire jusqu'à *Nemiroff*. Mon *Izaush* & mon *Janissaire* s'en retournerent à Constantinople.

Je partis le premier Mai d'*Yassy*, & arrivai le lendemain à *Soroka*. J'en repartis le 3. je passai le *Dniester*, & vins coucher à *Tamaz-Poly* : j'arrivai le 5 à *Nemiroff*, où je remis mes dépêches pour l'Europe au Général Russe, que je priai de les faire tenir à leurs adresses.

J'arrivai le 10 à *Kioff*, d'où je repartis le même jour ; & le 17, à Pétersbourg.

On observera que toutes mes dates sont dans le vieux style.

— —

LISTE

Des postes & distances depuis Petersbourg à Constantinople.

De Petersbourg à Kioff 1586 Werstes, (c'est-à-dire 1051 milles.)

www.dacoromanica.ro

La werste de Russie vaut 1166 verges $^2/_3$ d'Angleterre ; de sorte que la distance de Petersbourg à Kioff étant de 1586 werstes, est de 1051 milles d'Angleterre $^2/_3$.

De Soroka, frontiere à Yassy, Capitale de la Moldavie, en évaluant le Sahat de Turquie, ou l'heure, à trois milles d'Angleterre :

De Kioff à Soroka 39 milles de Pologne, (c. a. d. 253 milles, d'Angleterre. En comptant 6 milles & demi d'Anglettere pour un mille de Pologne, la distance de Kioff à Soroka est de 253 milles & demi d'Angleterre.

Milles d'Angleterre.

De Soroka à Kaynar	12
Hétsh	12
Meygura	24
Riviere Pruth.	12
Ville d'Yassy	12
De Soroka à Yassy.	72
D'Yassy à Resinar	12
Voltzinitz	15
Koshushna	24
Kishanoff	6
Bender	24
D'Yassy à Bender	81
De Bender à Ismayl	87
D'Ismayl à Constantinople	381

NOTĂ. La verste vaut 1077 mètres (v. La Russie. 1892. Paris Larousse)

NOTA. Calculînd în metri am avea : de la Petersburg la Chiev 1698 Kilometri, (1 verstă — 1077 metri). De la Kiev la Soroca 309 kilometri. De la Soroca la Iaşi 117 kilometri : De la Iaşi la Bender 131 kilom. De la Bender la Ismail 141 kilometri. De la Ismail la Costantinopol 615 kilometri. In total de la Petersburg la Ţarigrad 3011 kilometri.

www.dacoromanica.ro

La distance de Petersbourg à Constantinople est d'environ 1925 milles d'Angleterre, de 1760 verges chacun. Les differentes distances, sont :

De Petersbourg à Kioff	1051	mil. mes.
De Kioff à Soroka, frontiere de la Moldavie.	253	m. mes.
De Soroka à Yassy	72	
D'Yassy à Bender	81	
De Bender à Ismayl	87	
D'Ismayl à Constantinople	381	
	1925	

Me voilà à la fin de mon voyage d'Orient, qui, selon toutes les apparences, sera le dernier que je ferai dans cette partie du Globe. Je ne conseille à personne de l'entreprendre, ni dans la saison que je le fis, ni en temps de guerre.

www.dacoromanica.ro

GIORNALE

DI UN VIAGGIO

da

COSTANTINOPOLI IN POLONIA,

dell abate

RUGGIERO GIUSSEPPE BOSCOVICH.

BASSANO, MDCCLXXXIV,

a spese remondini di Venezia.

www.dacoromanica.ro

23. *GIUGNO*

Il giorno seguente si doveva abbandonare la Turchia, entrando in Moldavia, col fare da 4 ore di cammino sulla stessa riva del Danubio, indi passarlo in una barca; ma ci fu detto, che essendo le sue acque assai cresciute per le pioggie, che avevano continuato più in su, tutta la campagna da quella parte assai bassa ne era innondata, e la strada pure ita sott' acqua talmente, che non si sarebbe potuto passare in modo alcuno coi carri, e carrozze; onde convenne imbarcarci ivi: e fu fortuna, perchè trovammo assai più comodo, e piacevole quel viaggio in barca, che l' ordinario in carrozza.

Come il *Michmadàr* aveva presi gli *Arabagisti* co' loro carri fino a *Gallaz*, volle difalcare il prezzo stabilito con loro a ragione di una giornata di meno, e qui nacque una lite atrocissima, per cui vi furono delle grida, e si andò dal *Cadi*, protestando coloro contro il *Michmadàr*, il quale per estorcere più danaro aveva fatti de' giri fuori della strada diritta, facendo così molto viaggio, e molte posate di più di quello si richiedeva. Il Sig. Ambasciatore non sé ne volle intrigare, e sollecitava la partenza avendo presi tre barconi; ma la suddetta lite ci fece aspettare assai, essendosi finalmente ottenuto a stento che attaccassero i loro cavalli, e portassero i carri alle barche, litigando dopo fra loro quanto volevano.

Fatti il *Michmadàr* rimase a litigare

www.dacoromanica.ro

avanti il *Cadi*, e noi partimmo alle due ore del giorno. Per noi vi era un barcone più grande coperto con una specie di volta, che in Venezia chiamano il *felze*, ed era formata di stuoje. La roba, e la maggior parte della gente di servizio era nelle altre due barche. Vi erano alcuni pochi remi, che bastavano andandosi a seconda del fiume, e vi erano le vele, che ci avrebbero servito assai meglio, se non erano così piene di buchi: in una delle due del nostro barcone ve ne era almeno una sessantina.

Si pranzò in barca sul primo partire, e si fece scuoprire il *felze* da quella parte, che non era battuta dal sole. Dopo un' ora s'incontro a mano diritta un piccolo scoglio, che s' innalza tutto di pietra viva, e nuda, benchè i monti sieno in qualche distanza, e fino ad essi si veda un piano affatto orizzontale appena sollevato un pochino dalla superficie del fiume, che lo interrompe in moltissimi luoghi con de'canali, e laghetti di acqua rimastavi nelle escrescenze.

Dopo altri tre quarti d'ora si vide a mano manca *Ibrail* gran porto Turco assai frequentato da' legni anche sufficientemente grossi, come di Saiche, che fanno il commercio principalmente di grani con Constantinopoli. Quel luogo è pieno di un mondo di bricconi, che vi si rifugiano da ogni parte. Passammo in una distanza considerabile da esso, essendo ivi il Danubio assai largo con delle isole; ma ci comparve come una selva assai folta di alberi

www.dacoromanica.ro

di bastimenti. Fino a là la direzione del fiume declina assai poco da Tramontana verso Levante, ed ivi forma un gran gomito, andando il rimanente fino a *Gallaz* quasi affatto a Levante.

Appena fatta la svoltata si vide *Gallaz* in lontananza. Si conta da *Maczin* allo scoglio un' ora, un' altra fino ad *Ibrail*, e di là fino a *Gallaz* altre quattro : ma il tempo dipende dal vento, quando si va a vela, e infatti noi dallo scoglio ad *Ibrail* impiegammo soli tre quarti, e di là fino a *Gallaz*, avendo il vento più favorevole, e più forte, andammo in meno di due ore, arrivandovi alle 5 1/2.

Nell' accostarci scuoprimmo una gran quantità di gente che ci aspettava sul ciglio delle ripe ivi altissime, che poco più in giù abbassano, e formano un porto assai ampio, e comodo, e assai frequentato da una quantità di bastimenti con un commercio assai fiorito, ed esteso. Prima di giungere a queste porto abbordammo ad una specie di fosso assai stretto, che taglia quei terreni alti, e ne scarica le acque in tempo di pioggia. Ivi trovammo il Governatore del luogo, e un Signore Greco, che il Principe di Moldavia aveva mandato in qualità di Commissario a quella prima frontiera della sua provincia per accompagnare, e far servire il Sig. Ambasciatore, facendolo provvedere di tutto il necessario, carri, cavalli, e commestibili a spese publiche. Vi erano con essi alcuni soldati, che fecero la loro salva di moschetti, ed erano stati condotti varj ca-

www.dacoromanica.ro

valli da maneggio assai buoni, e ben bardati per servizio delle LL. EE., e del loro seguito. Essi fecero il loro complimento, e il Commissario a nome del Principe tutte le esibizioni in termini i più gentili, a' quali rispose S. E. con pari gentilezza, dicendo, che non era venuto per mangiar il paese, in cui non si sarebbe fermato, se non quanto fosse necessario, premendogli di avanzare il sue viaggio: che si fidava del Principe, e però non voleva far alcun uso del *Fermano*, o sia ordine scritto del Gran Signore, nè voleva, che il *Michmadàr* Turco sotto un tele pretesto facesse alcuna menoma vessazione a que' popoli, o al governo. Intanto si montò su, e fummo condotti ad alloggiare in un monastero Greco, che era lontano pochi passi; onde non vi fu bisogno di adoprar que' cavalli. Il Commissario era un giovine ufficiale ben pulito, e cortese di una buona famiglia di Greci di Costantinopoli, ma di un carattere assai leggioro, franco, e inconsideratissimo ne pariare, dicendo mille spropositi in ogni genere, il Governatore poi all' opposto di un' aria truce, e malinconica. Era stato schiavo di Suzo *Capykiaja*, che era il *fac-totum* del Principe di Moldavia Regnante: ma essendosi riscattato si era avanzato a poco a poco, guadagnando del danaro; sicchè allora si trovava padrone di una ventina di borse, che sono 10 mila piastre, ed aveva ottenuto quel governo, che è molto pericoloso per la pessima qualità degli abitanti miscuglio di persone di tanti diversi paesi, che vi concor-

www.dacoromanica.ro

rono pel commercio, massime di certa razza di gente di marina originaria del mar nero, feroce, e independente, della quale e ivi e in *Ibrail* vi ha gran numero, e molti più vanno, e vengono tutti fra loro unitissimi, quando si tratta di fare delle prepotenze; onde il Governatore medesimo sta spesso in un grande pericolo della vita, e convien si tenga sulle sue guardie, e non si esponga a girare di notte.

La Moldavia è una provincia tutta Cristiana, governata da un Principe Greco, scelto dalla Porta, il qualn ha la più gran parte de' suoi ufficiali parimente Greci, senza che alcun Turco vi eserciti alcue impiego pubblico. *Jassi* ora ne è la capitale, e la residenza di esso Principe. La Religione dominante è la Greca del Patriarca Scismatico di Costantinopoli, benchè in varie parti vi sia ancora qualche Chiesa Cattolica sotto la protezione della Polonia. In *Gallaz* ve n' era una, non ha gran tempo, ma ora non vi è più nè alcuna Chiesa, nè alcun Prete Cattolico. Vi sono bensì sette Chiese Cristiane Greche: onde ivi dopo la dimora di Costantinopoli, e dopo un così longo viaggio cominciammo a rivedere croci esposte in pubblico, e campanili udéndo il suono delle campagne. Tre di queste Chiese sono sufficientemente grandi, ben fabbricate con grosse muraglie di pietra, e tre di esse hanno annesso il monastero di *Calogeri*, o sia Monaci Greci, che sono ridotti a due soli per ciascun monastero, e ben sudici, e miserabili.

Il nostro alloggio fu, come si è detto, in

www.dacoromanica.ro

uno di questi monasteri, che per quanto sia misero in confronto delle fabbriche de'paesi colti d'Europa; pure ci comparve assai magnifico dopo le più capanne, che case de'villaggi di Bulgaria. Vi erano varie camere con de' piccoli finestrini in alcune di esse chiusi con delle vetriate, e in altre con delle pelli sottili, o vessiche. Innanzi ad esse vi era una continuata loggia scoperta in fianco, che ne' due estremi slargandosi formava una specie di *Chiosco*, godendovisi una bella vista della città, del fiume, e di una grande estensione di campagna.

La stessa sera poco dopo di noi arrivò un Corrier Prussiano da Costantinopoli, il quale pure aveva fatto come noi l' ultimo trato per acqua. Egli aveva fatto in otto giorni quel viaggio, in cui da noi si era impiegato un mese intero, e se non avesse incontrate le strade pessime, l' avreble fatto anche in 7; ma le gran piogge, che noi avevamo avute nel passare le campagne, e che fortunatamente avevamo evitate dopo coll' avanzare cammino, mentre esse ci venivano dietro più lentamente, e spesso le avevamo vedute in poca distanza da noi, la avevano accompagnato continuamente, e in fatti quella sera medesima. e varj de' giorni seguenti diluviò anche ivi in *Gallaz*. Sperava esso Corriere di arrivare a Breslavia in altri 15 giorni.

Volevano le LL. EE. fermarsi in *Gallaz* solamente un pajo di giorni per riposare alquanto, e ordinare il rimanente del viaggio, come pure per lavare la biancheria, di cui vi

www.dacoromanica.ro

era una grande quantità radunata nel lungo tempo di tutto il viaggio: ma questa faccenda appunto ci obbligò a fermarci 5 giorni interi, essendovisi incontrata una Domenica con due feste di precetto una per li Cattolici di rito latino, l'altra per gli Greci, nelle quali le donne della Sig-Ambasciatrice, che tutte erano o Cattoliche, o Greche, non lavoravano.

Come non vi era alcuna Chiesa Cattolica, nè alcun Missionario stabile, così non avevo speranza di dir la messa, e farla udire al Sig. Hübsch, e a' varj Cattolici della servitù, per li quali anche il Sig. Ambasciatore aveva tutta la premura, che adempissero i doveri della loro Religione: ma fortunatamente venne a trovare lo stesso Sig. Ambasciatore un Religioso Cattolico stato già Missionario di Propaganda altrove, ma ora contro gli ordini della Sacra Congregazione, e de' suoi Superiori ritirato ad *Ibrail*, dove si mantiene facendo il medico. Disse di star ivi per zelo della Religione, volendo in ogni modo venir a capo di rimettere in piedi la Chiesa Cattolica di *Gallaz*, di cui oramai appena vi è alcun vestigio, e non vi è la menoma speranza, che i Principi di Moldavia permettano, che sia rifatta. Viene di tanto in tanto a *Gallaz*, ma non vi si ferma temendo, che per sollecitazione di qualche Corte spinta da' suoi Superiori, che gli hanno molte volte ordinato di tornare alla sua provincia, non sia fatto prendere dal Principe di Moldavia, e mandato in Polonia; onde come in paese più sicuro per questa parte, benchè più pericoloso

www.dacoromanica.ro

per la molto peggiore qualità degli abitatori, sta più tosto abitualmente ad *Ibrail*. Al suo parlare, che ciarla infinitamente, e tutti que' giorni fu quasi continuamente alla nostra casa ora divertendo, ed ora annojando il Signor Ambasciatore col racconto delle sue avventure, delle sue liti, delle sue idee, mi comparve un uomo fanatico, che ha girato col suo cervello. Or egli ad ogni modo aveva seco tutto quello, che era necessario per dir la mesa, ed io ne profittai, dicendola più volte, giacchè con maraviglia avevo trovato ogni cosa ben propria, e sommamente pulita; ed egli la sentì, ma non la disse, avendo pure, come credo, qualche rimorso di conscienza, per la sua disubbidienza agli ordini de' suoi Superiori, benchè da lui nel parlare coperta sotto specie di zelo di Religione.

Il *Michmadàr*, che era rimasto in *Maczin* a litigare co 'suoi *Arabagisti*, arrivò il giorno seguente, e avrebbe voluto cominciar ivi a farla da padrone; mentre prima nel paese Turco aveva avuto grandissima soggezione da per tutto, e mostrato pochissimo spirito; ma il Sig. Ambasciatore annojato di lui gl' intimò, che non si intrigasse più in nulla, e tornasse anche in dietro, se voleva, che non aveva bisogno di lui, nè del suo fermano. Egli volle seguitar il viaggio, come realmente era suo dovere, avendo l' ordine di accompagnar Sua Eccellenza fino a' confini del Imperio: ma non ardì di ingerirsi più in nulla vedendo la risolutezza del Sig. Ambasciatore, e sapendo,

www.dacoromanica.ro

che col mostrarsi in una lettera disgustato di lui a Costantinopoli l'avrebbe potuto rovinare, mentre non aveva ivi alcun forte appoggio, ed aveva avuta quella incombenza a stento, e unicamente per raccomandazione di S. E. medesima.

Vennero ancora tutti gli *Arabagisti* Turchi unicamente per godervi qualche giorno di libertà fra le donne, e il vino, essendovi in quella città un libertinaggio incredibile, e vergognossissimo pel Cristianesimo. Ogni cosa è piena di bettole, e ogni bettola ha delle donne pubblicamente prostituite con nna impudenza, e pubblico scandalo inesprimibile.

Ne' 5 giorni di dimora parte si stette in casa sequestrati dalle gran piogge parte si andò, quando il tempo ce lo permise, in giro per la città, e per la contigua campagna. In questa vi erano varie colline artificiali, monumenti di truppe, e di battaglie. In città poi vi è una gran quantità di case, ma miserabili: vi sono molte botteghe, ma per lo più di bagattelle, benchè vi sieno anche de' magazzini di tutti que' generi, de quali si fa ivi il commercio, massime di grani, e biade, che si portano a Costantinopoli. Visitammo varie Chiese, che si trovarono dentro assai sporche con de' quadri miserabilissimi: i libri sacri li trovammo tutti in carattere Greco stampati a Venezia. Osservai, che le Chiese medesime sono voltate da ponente a levante secondo l'uso antico.

Al fine della città vi è il porto, al quale

www.dacoromanica.ro

si scende, essendo esso in un sito, che manifestamente si vede essere stato una volta letto di un fiume, vedendosi tutta la ripa alta corrosa verso la città con direzione perpendicolare a quella del Danubio. Deve questa essere stata la ripa del Prut, il quale ora passa qualche miglio lontano dalla città verso Levante. Il Danubio all' opposto deve aver mutato il suo corso accostandosi alla stessa città, a cui ora è contiguo, giacchè in moltissime carte si vede il Prut che rade *Gallaz*, e il Danubio in una considerabile distanza da esso a mezzodì. Da quella parte ora si vede un' ampia pianura appena superiore al letto del fiume, e in moltissimi luoghi piena di acque, che esso vi lascia nelle escrescenze. Su questo antico letto del Prut vi è contiguo al Danubio stesso un grandissimo spazio piano, e poco superiore alla superficie della sua acqua, al bordo del quale si accostano le *saiche* anche le più grosse a tre alberi, per caricare, e scaricare, e in una considerabile distanza dal fiume vi sono de' Magazzini, che lasciano innanzi un ampio sito piano.

Su questo sito trovammo una grandissima nave di quelle, che i Turchi chiamano *Caravelle*, già quasi affatto terminata. La faceva fabbricar ivi *Isac-Agà* Gran doganiere di Costantinopoli, il quale ha varie altre navi, e negozia, volendola adoprare pel commercio d'Alessandria. Era a vederla una macchina spaventosa. Varj della nostra comitiva salirono su in cima, e misurandola co'passi andanti la

www.dacoromanica.ro

trovarono lunga là sù dentro, passi 70, e larga 17: questa è una lunghezza molto maggiore di quella della nave di S. Carlo di Venezia, su cui ero andato col Bailo Veneto fino al Tenedo, benchè quella avesse 84 pezzi di canone tutti di bronzo. Settanta passi andanti fanno molto più di 140 piedi. Io, che peggiorando sempre della mia gamba, appena zoppicando mi ero strascinato fin là, mi contentai di riguardarla di sotto. La forma mi parve assai cattiva, e cattivi pure, e grossolanissimi varj intaglij fatti in poppa per ornamento. Il peggio si è, come ci disse quell'istesso, che sopraintendeva alla sua fabbrica, che era formata tutta al loro solito di legname fresco tagliato poco prima ne'boschi, il quale poi ritirandosi scompagina in tal maniera la macchina, che dura pochissimo, e ha pochissima resistenza. Costa assai poco il fabbricar le navi in que' paesi; ma spessissimo quasi tutta la spesa va a vuoto, e spesso anche tutta. Così di tre vascelli da guerra, che il Gran Signore aveva fatti fabbricare non molto prima del mio arrivo a Costantinopoli, uno, mi fu detto, che appena lanciato in mare andò a fondo. E incredibile li disordine, e la somma ignoranza, che vi è ora nella marina de'Turchi, o sia nel costruire, o nel governare le navi: e in ordine a questa seconda parte io medesimo ho veduto cose incredibili ne' 23 giorni, ne'quali collo stesso Bailo sono ito dal Tenedo a Costantinopoli su d' una galera Turca. Lo stesso poi soprastante a quella fabbrica di *Caravella* mi disse, che

www.dacoromanica.ro

ogni anno nel Mar Nero periscono molte centinaja di bastimenti. Subito, che il tempo minaccia, e ingrossa, si buttano verso le spiagge a rompere il bastimento, e salvar le vite, avendo legni miserabilissimi per la forma, e costruzione, e non sapendoli regolare contro una tempesta.

Nel medesimo sito vidi varie barchette incavate in un sol tronco intero di albero, come sono le *canoe* degli Americani; ma una di queste era di grandezza considerabile, e capace di molta gente: la trovai lunga trenta piedi di Parigi, e larga nel la cavità sua interna piedi 4. Mi fu ivi detto, che l'imboccatura del Danubio è lontana di là da 50 ore, a che in buona stagione vi si va in due, o tre giorni. Il Sig. Dottor Machenzi mi additò il sito, verso cui sta *Babadà* a 6 ore da *Gallaz*, che si credeva essere l'antica *Tomi*, luogo dell'esilio d'Ovidio. Ho inteso dopo credersi più comunemente, che il luogo di detto esilio è situato al nord del Danubio nelle vicinanze della città di *Akkierman*, che è l'antica *Civitas Alba*, chiamata anche in oggi da' Moldavi *Czetate Alba*, e corrisponde al nome Turco *Akkierman*. Cotesta città situata verso lo sbocco del *Niester* sulla sua riva destra ha verso Tramontana un piccolo lago chiamato de'Maldavi *Lacul Ovidilui*, Lago d'Ovidio.

A' 24 arrivò il *Posterlik* del Principe, che veniva da Costantinopoli, portandogli la lieta nuova della sua confermazione. Il *Posterlik* è come il primo Ministro del Principe.

www.dacoromanica.ro

Egli sotto questo Principe. che è un buon giovine di non molta levatura, fa tutto, e la sua parola vale assai più di quella del Principe stesso, in ordine al provvedimento delle cariche, e a tutto quello, che concerne il governo. Fu egli a far la sua visita al Sig. Ambasciatore, il quale gli mandò in regalo alcune bottiglie di buon vino. Tirò innanzi il giorno seguente per arrivare a *Iassy* in due giorni. A'28 giunse il terzo *Capichiaja*, cioè il terzo de'Ministri, che il Principe tiene alla Porta col *Caftan*, o sia veste di cirimonia, e altri regali, che il Gran Signore mandava ad esso Principe secondo il costume all 'occasione della sua confermazione.

Colla dimora, che si fece in *Gallaz*, procurai di determinare la latitudine, e longitudine geografica di quel porto, che è uno de' principali emporj di quelle parti: non avevo meco altro, che un ottante di riflessione di un piede e mezzo, con cui si pigliano facilissimamente le altezze del sole in mare, dove si vede l'orizzonte ben terminato, ma che non serve ove le inegualità del terreno ne impediscono la determinazione, se non col far uso della riflessione fatta nell'acqua unendo le due immagini di esso col sole veduto direttamente in essa acqua, e nello specchietto dell' istromento; la qual maniera, quando il sole ha un'altezza maggiore di gradi 45, come l'aveva allora, soffre una somma difficoltà nella rettificazione dell' istromento. Io perciò mi servii della superficie del Danubio, il quale

www.dacoromanica.ro

non essendo ivi largo verso mezzogiorno abbastanza per determinare l' orizzonte, benchè mi chinassi verso la sua superficie in modo, che il fondo dell' istromento era al pari dell' acqua; mi convenne far varie riduzioni, colle quali, e con una correzione, che richiedevano le divisioni di quell' ottante, trovai il di 27 la latitudine di gradi 45, e un poco più di minuti 22, e il dì 28 di gradi 45 e un poco meno di minuti 24: onde si può prendere per latitudine prossima gradi 45 minuti 23, che è alquanto minore di quella, che si ritrova in varie carte. Per la longitudine pigliai collo stesso stromento varie distanze della Luna dal Sole, regolando un oriuolo da tasca a secondi colle altezze di questo prese per mezzo della riflessione nell'acqua, ma non ne posso ricavare con sufficiente esattezza il frutto richiesto prima di avere il luogo della luna ben determinato quel giorno in qualche paese cognito per non fidarmi della semplice teoria della luna, che quantunque assai migliorata da' Geometri, e Astronomi in questi ultimi anni, ad ogni modo non ha ancora la totale esattezza (*).

29. *G I U G N O.*

Asciugata, e piegata la biancheria, e regolato il bagaglio, che fu ridotto tutto in cin-

(*). Non ho potuto ricavarne nulla dopo, perchè nel decorso del viaggio perdetti la cartina, in cui era segnata quella osservazione.

www.dacoromanica.ro

que soli carri, ma grandi assai, si partì la mattina de' 29 alle 9 $^1/_2$ per *Pucen* villaggio situato alla distanza di ore 14 Moldave: la strada attribuita a un'ora di cammino essendo più corte assai che nella Bulgaria, ci fu promesso che le avremmo fatte in otto ore, ma ve ne impiegammo 9, andando per altro a gran trotto: i carri ci accompagnarono continuamente al passo stesso. Dietro a noi vedevamo a *Gallaz* medesimo un gran diluvio d'acqua, che fortunatamente. non ci raggiunse.

Dopo 4 ore di viaggio ci fermammo per un'ora pranzando accanto a un pozzo, giacchè in tutta quella lunga giornata prima di esso *Pucen* nostro termine non incontrammo alcun villaggio, o casa, o capanna. La campagna era la più bella, che potesse vedersi, grand' erbe, e fiori, ma senza alcun'acqua corrente, senza alberi, e senza pure un uccello. In due soli luoghi s'incontrò pochissima quantità di bestiame con qualche pozzo, e in pochi siti pochissimo seminato: sicchè ci comparve quella una solitudine, e un vero deserto. Partiti di là alle 2 $^1/_2$, dopo altre quasi 4 ore arrivammo in vicinanza di *Pucen*, d'onde ci era venuta incontro una truppa di cavalli per mutar i nostri già estremamente fatigati; ma questo soccorso arrivò troppo tardi. Si perdette una mezz'ora intiera a staccare, e attaccare per que'pochi passi, che ci restavano, e già erano così rovinati i cavalli, che tre ne creparono la notte seguente.

Si giunse a *Pucen* sulle 8 ore, avendo

www.dacoromanica.ro

l'incontro del Governatore del luogo co'principali del paese usciti a cavallo a ricevere, e corteggiare S. E. *Pucen* è un gran villaggio di molte case disperse, poco migliori di quelle della Bulgaria; ma in queste s'incontra anche qualche banco, una tavola, e qualche finestra un poco più capace di dar del lume. Vi sono varie Chiese con de'Preti Greci di rito, e Scismatici, ma Moldavi di nazione, e parlano la sola lingua Moldava; onde non potei intenderli, nè farmi intendere. Si ebbero per quartiere varie di quelle casette di poveri, ma puliti villani, nelle quali però non ci ritirammo a dormire prima di mezza notte, essendosi avute tardi, e scarse le provvisioni per far la cena.

30. *G I O G N O.*

Quindi si dormì la mattina de' 30 fino al tardi in modo, che noi ci alzassimo, passò di là il *Capichiaja* suddetto col *Caftan*; benchè egli fosse partito da *Gallaz* quella mattina medesima. Pure si partì alle 10 per *Birlàt*, dicendocisi, che il viaggio era di otto ore Moldave, ma che vi si arriverebbe in 5 ore. La strada riuscì molto diversa da quella del giorno innanzi, colla quale solo si accordava nell' esservi per tutto intorno un totale deserto. Si cominciarono a trovare de' piccoli arbusti, indi degli alberi, e selva folta con pessime strade: queste da pertutto nelle selve s' incontrano incomparabilmente peggiori, che ne' paesi aperti, mas-

www.dacoromanica.ro

sime dopo le pioggie, non potendosi asciugare così presto, dove i raggi del sole non penetrano punto, o hanno poca forza; onde esse durano più lungo tempo ammorbidite dall' acqua, e più facilmente si rompono dalle ruote, e piedi delle bestie; oltrechè anche le radiche degli alberi sollevano, ed anche rompono in molti luoghi il terreno.

Appena avevamo fatto un' ora di viaggio, che si vide passare correndo a rotta di collo un altro corriere Prussiano, il quale fu richiamato indietro, e si fermo a parlare per un poco col Sig. Ambasciatore, che lo conosceva. Disse, che quello era il quinto giorno, dacchè era partito da Costantinopoli: che aveva avuto l' ordine di fare tutta la possibile diligenza, e passare, se gli riusciva, anche innanzi all' altro, che era partito tanti giorni prima, sul quale aveva già guadagnate varie giornate: che portava al suo Sovrano ottime nuove: che il suo Ministro aveva ottenuto tutto quello, che il Re desiderava dalla Corte Ottomana, onde non vi sarebbero più altri corrieri per allora dopo di lui.

Alle due, dopo un pezzo di strada veramente orrida, ci fermammo a pranzare accanto a un rivo torbido in modo, che non poteva sorvire a dissetarci, e di fatti in questo viaggio per la Moldavia ci convenne portare con noi continuamente ancora l' acqua, che non si trovava per istrada quasi mai, o non si trovava bevibile.

Alle 2'|4 si ripigliò il cammino per delle

www.dacoromanica.ro

strade meno rovinate, ma che pure avevano de' passi assai cattivi, finchè si sboccò in un bel vallone, in cui giace *Birlàt*, ove arrivammo alle 8 ore, avendo così impiegate quasi 9 ore di viaggio in cambio di 5. I carri giunsero un' ora dopo di noi, uno de' quali, e in esso vi era il mio letto, si ruppe in distanza di un' ora dal luogo, e convenne mandar indietro della gente con altro carro; sicchè non potè giungere, che a mezza notte.

Qui ancora tutti i principali del paese col Governatore ci vennero incontro, e la moglie di esso Governatore Greca Costantinopolitana venne con un suo figliuolino a fare una visita alla Sig. Ambasciatrice, che aveva conosciuta in Costantinopoli essa, e la sua famiglia, e vi si trattenne a lungo discorso.

Il nostro quartiere fu in varie case al solito piccole. Accanto a quella del Sig. Ambasciatore vi era un piccolo fiume, il cui nome non mi seppe dire alcuno di quelli, co' quali potei parlare, con un ponte largo, e sodo formato di grossi tronchi di alberi. Lo passammo andando nel più abitato del paese, che essendo stato da me nominato *sello*, cioè villaggio, mi fu risposto *Miasto*, (col qual nome ivi, e anche in Polonia si chiamano le città) *ne sello*: ma veramente aveva tutta l' idea di un villaggio, benchè vi fossero varie strade meno cattive, qualche casa migliore di Mercanti Ebrei, con delle finestre di vetro, ma solo a pian terreno, e qualche bottega. Di essi Ebrei ve n' è ivi buon numero, e sono originari

www.dacoromanica.ro

Tedeschi: vanno vestiti come in Polonia con certi abiti neri lunghi, e un berrettino in testa di cuojo, o panno simile a quello de'nostri Abati. Ci dissero, che questo luogo era stato rovinato, e quasi affatto distrutto pochi anni addietro da'Tartari.

1. *LUGLIO.*

Il giorno seguente I. Luglio si partì alle 10 ½ per *Vasluy*. Si trovarono paesi bellissimi, come per tutto altrove fuori delle selve: tutto era pieno di erba folta, e di fiori; ma senza un'anima come un deserto. Si vide solo in qualche distanza un uomo a cavallo, il quale appena scopertici uscì di strada, e si mise a correre su per la pendenza di un giogo di colline. Uno de'nostri Giannizzeri gli corse dietro a galoppo serrato, ma non potè raggiugnerlo, e ci disparve essendo scorso di là dalla cima. Dimandando la cagione di quella fuga, udii, che quello doveva essere un povero viandante, il quale per salvare il suo cavallo dovette prendere quel partito: vi è in tutta la Moldavia il barbaro costume di pigliare per servizio pubblico senza alcun riguardo, e senza alcuna paga, tutto quello, che s'incontra, bovi, carri, cavalli, pigliandoli tanto da'paesani ne'villaggi, e anche nelle città, quanto da'viandanti, benchè forestieri, esercitando con un uso crudele un totale dispotismo. Se era raggiunto quel povero uomo, avrebbe dovuto dare il suo cavallo, o contentandosi di uno di

www.dacoromanica.ro

quelli, che ci servivano, il più rovinato, o venendo dietro per ricuperarlo, dove ne fosse cessato il bisogno, e se non fosse crepato per istrada.

Su questo, e tu mille altre cose simili il nostro Commissario ci dette delle belle lezioni con una franchezza maravigliosa. Ci disse, che come il principe dura poco, e spende tanto per aver il posto, egli il primo, e poi tutti que'Greci, che hanno impieghi, cercano di far danari per qualunque via, rubando, estorcendo, spogliando quanto possono. Negli ordini, che si erano ivi avuti direttamente dalla Porta, di provvedere, e far servire il Sig. Ambasciatore, era espresso, che la spesa si difalcasse dal tributo, che si paga al Gran Sig. Si sarà messo, e Dio sa quanto, come se si fosse fornito assai più, e pagato tutto a danaro contante, eppure quasi ogni cosa si pigliava senza pagare. Ogni villagigios in cui si arrivava la sera, era obbligato a dare le provvisioni da bocca, e tutti i cavalli, e bovi necessari per la giornata seguente, e se non ne aveva, si pigliavano ne'villaggi vicini, essendosi per ciò spediti gli ordini innanzi: se in tanto capitavano de passeggeri, si pigliavano i loro cavalli, e se questi cropavano, la perdita era pel loro padrone. Per que'tre cavalli, che erano morti dopo la prima giornata, non fu pagato nulla a'lor padroni.

Nè queste violenze si esercitano solo nel passaggio di un Ambasciatore, che è raro. Ogni corriere, che passa, o sia del Principe, che ne manda quasi ogni settimana, o sia di

www.dacoromanica.ro

un Sovrano estero, e sempre un tal corriere va accompagnato da un Giannizzero, ha diritto di prendere il cavallo di qualunque viandante, che incontri, o di qualunque paesano, se lo trova miglior del suo, o più fresco, e tirar innanzi con esso.

I Giannizzeri poi fanno delle estorsioni terribili da per tutto. Questa, mi dissero, e ciò mi fu confermato dopo in molti luoghi, è la ragione, per cui tanti bellissimi paesi sulla via della posta sono oramai abbandonati, e ridotti a deserti. Tutti i paesani sono fuggiti, e in qualche distanza da quella strada comincia la popolazione, che mi dissero essere assai numerosa. Un Missionario Gesuita Polacco arrivato a Costantinopoli poco prima della mia partenza mi disse, che avendo fatto quel viaggio con alcuni Mercanti, che venivano dalla Russia, aveva dovuto fare un lungo giro per evitare quella strada, e si erano fermati quasi sempre la notte in campagna aperta lontano dall'abitato per evitare il pericolo di perdere i loro carri, e cavalli, che sarebbero stati assolutamente presi loro per forza, qualunque occasione si fosse presentata di averne bisogno. Misera condizione di paese oppresso da'Greci con un atroce dispotismo!

Si costeggiò quel giorno per lungo tratto un piccolo fiume, e al fine si sboccò in una pianura inondata per un grandissimo tratto dalle acque sue, e dalle acque piovane, ove i nostri cavalli andarono a guazzo, senza però, che l'acqua entrasse nelle carrozze. Al fine

www.dacoromanica.ro

vicine al nostro termine trovammo un ponte: ci era stato detto, che avremmo ivi trovata una grandissima altezza d'acqua, che ne avrebbe resa pericolosa l'imboccatura; ma come era precorso l'avviso del nostro arrivo, così con una quantità di rami d'alberi buttati ivi da que'di quel villaggio, si era reso il passo arsai praticabile: ad ogni modo vi fu anche molta gente comandata per sostener le carrozze.

Si arrivò a *Vasluy* alle 8, onde essendoci fermati pel pranzo da un' ora si erano impiegate nel viaggio ore $8^1/_2$. *Vasluy* è un villaggio piuttosto grosso di grande estensione, ma di case disperse qua, e là, e assai miserabili. In quelle, che ci furono assegnate, non trovammo la solita pulizia. In una di esse, che aveva solo una piccola cameretta, con un andituccio avanti, alloggiammo il Barone, il Sig. Hübsch, ep io, e niuno potè mai chiudere un occhio, tante furono le cimici, che appena messici a letto sbucarono da ogni parte, e ci assalirono. A mezzo il mio letto corrispondeva un finestrino, che non aveva con che potesse chiudersi. Io per esso ne buttai fuora più da una settantina di quelli, che mi vonnero sul viso, e pel corpo, in modo da poterli prendere senza schiacciarli per non sentire la schifosissima loro puzza. Fatto giorno ne trovammo una quantità per i muri, e per tutti i letti, quali si penò a far ripulire, per non portar innanzi con noi quelle sordidezze.

www.dacoromanica.ro

2. *LUGLIO.*

La mattina de' due si partì parimente alle 10 $^1/_2$ dicendocisi, che si andava a *Schkentei.* Si costaggiò per un pezzo lo stesso fiumicello, e si trovarono paesi ugualmente belli, e disabitati, o incolti. Ci fermammo pur da un'ora per pranzare, e al fine entrati in un vallone dopo una piccola salita si vide una Chiesa, e si seppe, che essa apparteneva ad un villaggio, che una volta vi era, e si chiamava *Schkentei*, ora totalmente distrutto. Ivi il nostro Commissario, che era un giovane disapplicato, e nulla pratico del paese, si trovò ben confuso. Non sapeva neppur esso, dove si dovesse andare, e dove fossero stati mandati gli ordini per preparare il necessario. Si mandò della gente qua, e là per le selve vicine a cercar qualche villaggio, che ve ne sono varj fuor di mano, e al fine si svoltò a mano manca verso uno di essi, che era situato in mezzo a una bella selva di alberi altissimi, e alquanto lontani gli uni dagli altri in vicinanza di un rivolo, ove arrivammo alle 6 $^3/_4$.

Il villaggio era di poché case alquanto discoste le une dalle altre, e miserabilissime. Quindi per le LL. MM. fu messa la gran tenda, e noi ci accomodammo in alcune di quelle casucce, che per altro trovammo assai pulite. Si trovò pure tutto il necessario per la cena, e per la continuazione del viaggio del giorno seguente. Si fece una bellissima passeggiata per un gran vialone di quella selva, ove si vide

www.dacoromanica.ro

da ambe le parti una grandissima quantità di alberi bellissimi, assai grossi, alti, e diritti, e s'incontrò molto bestiame, che tornava a casa, ammirando la straordinaria grandezza delle bestie a corno, che si trova in tutta la Moldavia, alla quale grandezza corrisponde la grossezza, e la forza. Come la giornata seguente si doveva fare una gran parte di viaggio per una selva, che quando è piovuto assai, è quasi impraticabile. ed ha sempre le strade assai cattive, così fu quella sera ordinato, che per la mattina seguente si trovasse all' ordine un gran numero di que' bovi, e ci ritirammo a cenare, e dormire.

3. *LUGLIO.*

La mattina de' 3 si trovò ogni cosa pronta, e si partì per *Iassi* alle 10, essendo le carrozze tirate da bovi; ma il nostro Commissario, e il Sig. Hübsch partirono prima a cavallo, e avanzarono fino alla città per disporre l'alloggio, e il ricevimento del Sig. Ambasciatore, il quale per altro non voleva recar alcun disturbo al Principe, nè aver alcuna sorte di cirimoniale, bastandogli, solo di trovar il suo comodo con un buon quartiere o dentro, o fuori della città.

Dopo una mezz' ora di viaggio trovammo un' osteria, dove ci fermammo alquanto per far abbeverare i bovi i un vicino rivoletto. Tre altre ore andammo dentro la selva assai folta, e piena pure di alberi bellissimi, in cui

www.dacoromanica.ro

trovammo le strade sufficienti ; in un sito osservai, che la strada medesima larga per molte carrozze è tutta sostenuta in aria su d'una diga di terreno riportato assai alta, e lunga, che passa sopra un vallone, e deve aver portato una spèsa considerabile. Dopo dette 6 ore e mezza di viaggio si sboccò in un bel prato circondato per ogni parte dalla selva medesima con una fontana a mano manca poco lontana dalla strada. Ivi ci fermammo per un' ora, e vi pranzammo. Ci fu detto, che il resto della strada era buonissimo, onde furono rimandati indietro i bovi, e attaccati i cavali : ma presto ci trovammo ben delusi. Nel rientrar nella selva s'incontrarono strade assai peggiori delle passate, e si stette fermi lungo tempo non trovando modo di far andar innanzi i cavalli, e strascinare le carrozze anche vuote, in un sol passo si aspettò mezz'ora intera ; ma alla fine dopo lungo stento pur si mossero, e uscimmo da quegli orridi fanghi, e non molto dopo dalla selva ancora, trovando appresso bellissime strade, per le quali alle $4^1/_2$ sboccammo nella pianura, in cui giace la città di *Iassi* a un miglio Italiano di distanza su d'un giogo di colline pochissimo elevate dal piano in una bellissima situazione facendo nel riguardarla di là una comparsa assai bella.

Ivi trovammo il Sig. Hübsch, che vi venne incontro dalla città col Sig. *La Roche* Segretario del Principe per le lettere Francesi, e Italiane accompagnato da varie altre persone a cavallo. Esso Segretario fece alle LL. EE.

www.dacoromanica.ro

un complimento gentile a nome del Principe offerendo la carrozza medesima di sua Altezza, che aveva fatta venir seco per condurle al quartiere assegnato loro, ed esibendo tutta l'autorità di esso Principe per quello, che occorresse per loro servizio tanto nella dimora, che volessero far ivi, quanto nella continuazione del loro viaggio. Questo Segretario è Francese di nazione nativo di *Aix*. Era andato là col Principe al tempo della sua elevazione al Principato, e ne godeva tutta la confidenza. Mi comparve uomo pieno di polìttezza, e di maturo giudizio: mi fu assicurato da altri, che era uomo di un ottimo fondo di probità, e che tutto attento al servizio del suo Principe, non si mescolava nulla negli intrighi de' Greci, che tiranneggiano quel misere stato, e si fanno tra loro una continua crudele guerra di cabale: egli così si sostiene senza essere rovinato, come è seguito ad altri co' principi precedenti.

In ordine all' alloggio il Sig. Hübsch arrivando a *Iassi* aveva trovato destinato il quartiere per le LL. EE. in una piccola casetta, dove sarebbero stati troppo ristreti tutti, massime i figliuolini, che avevano bisogno di spazio sufficiente per zampettare scorrendo di quà, e di là. Aveva dunque aggiustate le cose in modo, che fosse destinata piuttosto una bella villa chiamata la *Formosa*, che il Principe ha in quella stessa pianura a piedi di quelle colline, per le quali eravamo discesi, ed era a un mezzo miglio d'Italia di là, e alla stessa distanza da *Jassi* di un miglio d'Italia incirca.

www.dacoromanica.ro

Il dimorare fuori della città era appunto di tutto genio del Sig. Ambasciatore si per avere tutta la libertà, che per non essere, come si è detto, di alcun disturbo al Principe per conto di alcun cirimoniale, pronto anche a vederlo in privato in terzo luogo, o non vederlo, come egli avesse desiderato, sapendo, che prima anche nella sua partenza da Costantinopoli si erano su ciò allarmati i suoi Greci *Ministri* alla Porta, e avevano sì per questo, che per altre loro ragioni di politica, fatti tutti gli sforzi per impedire, che il Sig. Ambasciatore non passasse per *Jassi*, ma per li deserti, per dove mandano gli altri Ambasciatori che sogliono essere di molto carico al paese per le provvisioni, che si sogliono dare in danaro, e in roba a loro, e ai loro *Michmadàr*. Il Sig. Ambasciatore aveva voluto in tutti i conti, che nel suo Fermano si esprimesse, che passerebbe per la via de' villaggi, la quale passa per *Jassi;* ma insieme si era espresso, che non voleva altro, che il necessario pel comodo suo, e del suo seguito senza portare il menomo imbarazzo nè al paese, nè alla persona del Principe, quale aveva conosciuto in Costantinopoli avanti alla sua elevazione, essendo anche egli stato più volte da giovinetto a prender il caffè da S. Eccellenza.

Arrivati alla *Formosa* trovammo un palazzo quasi affatto sguarnito non solendo più andarvi i Principi, ma grande, e comodo, e colle vetriate ancora intere e varj sofà ancor in essere co'lor cuscini, e varie sedie con una

www.dacoromanica.ro

famiglia, che ne ha cura, e vi risiede per conservarlo. Vi è un gran recinto di mura, che richiude un gran cortile colle stalle, e rimesse, il palazzo del Principe, e un alto gran palazzo al fianco per le donne, come se fosse fatto a uso de'Turchi, ad amendue de' quali si monta per una scalinata di pietra, che nel secondo è assai grande, e in questo vi sono delle dorature, e intagli di prezzo. Vi rimane anche nello stesso recinto dalla parte del secondo palazzo un giardino con de'viali, e alberi di frutti, ma ora assai trascurato.

Nel primo ingresso nel palazzo vi è una gran sala, ch. ha in faccia alla porta un camerone diviso da essa con delle balaustrate, e terminato da gran finestroni, che ne pigliano tutta la facciata, e mettono su d'un lago artificiale, che si termina alle suddette colline. Da tutte le parti vi sono delle camere, due delle quali assai grandi sporgono in fuori nella facciata di quà. e di là dalla porta. Il lago è formato da un'acqua, che nasce a piedi di quelle colline, ed è arrestata da una diga forte, e gressa di pali, e terra, che è lunga più di mezzo miglio d'Italia. In mezzo alla diga vi è un'apertura con un canale, che porta l'acqua a un molino contigue. Il lago ha del pesce, e vi sono de'battelli per andarvi a spasso, ma dalla parte occidentale è oramai pieno di cannucce, e altre erbe palustri, non essendo stato ripulito da gran tempo. Fu fabbricata detta villa da Costantino Mauro-Cordato stato Principe di Moldavia più volte in

www.dacoromanica.ro

questo secolo, uomo di gran talenti, e assai celebre in quelle parti.

Prima di dire quello, che ivi ci occorse ne'quattro giorni, che vi dimorammo, dirò qualche cosa sulla costituzione particolare di quel paese, secondo quello, che ho ricavato da varj, ma principalmente dalla lunga conversazione avuta più volte con una persona di spirito, e talento de'primi Signori della *Mo*ldavia, che vi ha de'gran beni, vi ha esercitata una delle prime cariche, ed ha presentemente uno de migliori governi, onde deve essere ben informato.

La *Mo*ldavia, come egli mi disse, ha da 120 di quelle, che essi chiamano ore di lunghezza, le quali mi parvero di 3 miglia Italiane l'una incirca, sopra 80 di larghezza, e la sua popolazione presentemente è di 150 mila uomini incirca senza le donne, e i fanciulli: è cosa troppo nota, che essa anticamente ha avuti i suoi Sovrani independenti: geme ora sotto il giogo della Tirannide Ottomana. Non è governata immediatamente da' Turchi, ma tanto ivi, quanto in Valachia il Gran Signore mette il Principe con pieno potere di levarlo, quando vuole, anche a mezzo l'anno, anche senz'altro motivo, che quello del suo capriccio, e dell'interesse de'suoi Ministri. Questo sì che ha l'obbligo di mettervi un Principe Cristiano lasciando la piena libertà della Religione, e ciò senza che alcun Turco entri ad esercitarvi alcun impiego pubblico. Di fatti non vi sono de'Turchi stabiliti nel

www.dacoromanica.ro

paese toltine i negozianti, che vi hanno botteghe, o che vanno, e vengono pel loro commercio. Il Principe tiene al suo soldo una guardia Turca di dieci, o al più di quindici Giannizzeri sotto il comando di un Caporale Turco ben pagato in tutti i luoghi grossi, come città, e terre della Provincia, per mantenere il buon ordine presso questi negozianti Turchi, o Tartari, che vi si trovano in gran numero.

Questo Principe si sceglie tra i Greci sudditi della Porta, i quali dalla vita che fanno in Costantinopoli quasi di veri schiavi, passano là ad un potere sovrano, e a cariche di grande autorità, e lucro. Quindi fra loro si fanno una crudele guerra gli uni agli altri, guadagnando di nascosto i Ministri con esorbitanti somme di danari, rispette alle quali è quasi un niente quello, che si paga legittimamente alla Porta, o pel Gran-Signore, o per li Ministri medesimi. Si fanno perciò de'gran debiti, e questi fino a 20, e anche a 30 per 100 d'interesse, per rifarsene con delle violenze, ed estorsioni incredibili, le quali ad ogni modo per lo più non bastano: perchè appena è nominato il Principe, ed ha pigliato possesso, si fanno subito mille maneggi per iscavalcarlo, la qual cosa riesce spesso anche a mezzo l'anno, ma molto più quando viene il tempo della conferma, e spesso succede, che dopo pochi mesi, o dopo un anno il Principe è deposto, anzi relegato in qualche isola dell'Arcipelago, e anche messo in prigione per debiti.

www.dacoromanica.ro

Questo sì, che da alcuni anni in quà si è avuto il riguardo di non deporre i Principi, che al tempo della conferma, la quale costa loro ordinariamente un terzo meno, che la prima istallazione. Questa si deve fare ogni tre anni ; ma d'ordinario si sogliono far passare questi Principi dalla Moldavia alla Valachia, e vice versa.

Paga il Principe al Gran-Signore per tributo annuo da 50 in 60 mila piastre, oltre alle quali si paga una molto maggior somma, che va giuridicamente divisa tra' Ministri della Porta tanto per la prima istallazione, quanto per ogni conferma, e questa si chiama *Mucarer*. Si crede, che il Principe presente per la conferma, che ha avuta, abbia pagate da 600 borse di *Mucarer*, che sono 300 mila piastre. Queste sono spese giuridiche, e pubbliche: ma oltre a queste, è incredibile quanto si spenda occultamente per avere l'ajuto di quelli, che circondano il Gran-Signore. Il Principe presente per ottenere questo posto, per quanto ne sono stato assicurato da chi sa bene gli affari di Cortantinopoli, pagò di nascosto al solo *Muftì*, che il primo capo della Religione Ottomana, 200 borse, cioè 100 mila piastre, la qual cosa scoperta servì maravigliosamente al gran Visir, che non era suo amico, per iscreditarlo presso il Gran-Signore, che lo stimava, e rovinarlo, facendolo deporre, e mandar in esilio.

Oltre alle grandi spese, che realmente è obbligato a fare il Principe alla Porta per

www.dacoromanica.ro

pagar il tributo, e guadagnare i Ministri Turchi, è mangiato assai da'suoi *Capichiaja*, i quali gli mettono in conto assai più di quello che spendono, e regalano, essendo essi quelli, che si arricchiscono, mentre, come si è detto, egli spesso n'esce pieno di debiti.

Per l'ordinario si dice da'Greci a Costantinopoli, che la Moldavia frutta al Principe da 1700 borse; ma sono stato assicurato, che arriva a fruttarne abitualmente fino a 2700, che sono un milione e 350 mila piastre, mentre la vicina Valachia frutta anche 5 mila borse al suo Principe. Eppure tutto questo danaro si consuma nelle spese pubbliche, e nelle segrete, che fanno i Principi per ottenere quel posto, e mantenervisi, ed esce così fuori della Provincia.

Oltre a tanta somma di danaro, che per questa via esce dalla Moldavia, ne esce un' altra quantità considerabile, che guadagnano, o estorcono i Ministri del Principe, e tanti Greci, che sono adoperati nelle diverse cariche, e governi, i quali tutti si affrettano ad approfittarsi con tutti i mezzi possibili per far quella loro come vendemmia, giacchè mutato il Principe si sogliono mutar tutti per dar luogo a'dipendenti del nuovo.

Ne esce anche una quantità considerabile per le spezierie, e pel lusso che vi si è introdotto presso la Nobiltà del paese, la quale spende assai per li panni, e stroffe forestiere, e soprattutto per le pelli fine, che vengono di fuor di stato. Di questa Nobiltà vi sono tre

www.dacoromanica.ro

ranghi differenti: quelli del primo rango si chiamano *Bojari*, e l'etimologia del nome viene certamente dalla parola Slava *Boj*, che come si è detto di sopra, significa guerra, avendo le àrmi ivi pur, come altrove, dato il primo rango di nobiltà. Di questi *Bojari* ve ne sono da 100 case; ma tutte, o quasi tutte famiglie nuove nel paese, o nuove in quel rango, essendo mancate affatto, o cadute in somma povertà tutte le antiche de'tempi anteriori alla dominazione Ottomana. Alla Corte del Principe vi sono 12 gran cariche nominate da esso Principe, mutato il quale si mutano; ma resta loro il rango alla Corte, e restano varj privilegi, che fruttano, tra'quali vi sono varie esenzioni da'tributi, e imposizioni per un numero determinato de'loro dipendenti. Quel Signore, da cui ho avute le principali notizie, coll'averne esercitata una, ricavava dalle suddette esenzioni da 3 borse all'anno, e alcun altro, come egli mi disse, ne ricavava anche 5, e anche 10.

I *Bojari* sono in grande considerazione anche presso il principe, il quale, come ho udito anche da varj, che non sono del corpo loro, conviene, che abbia per essi tutti i riguardi, essendovi varj esempj di Principi deposti per li loro lamenti fatti alla Porta. Grandissimo è pure il riguardo, che deve avere per gli Ecclesiastici, massime per i Vescovi. Di questi ve ne sono 3, e un Arcivescovo. Questi fatti una volta durano in vita senza dipendere nè dalla Porta, nè dal Principe, nè dal Pa-

www.dacoromanica.ro

triarca di Costantinopoli in quello, che appartiene alla durazione del loro impiego, e al governo delle loro diocesi, dove i Patriarchi medesimi di Costantinopoli si mutano spessissimo dalla Porta, dandosi quella dignità *plus offerenti*

Ora il Principe non ardisce di mettere alcuna straordinaria imposizione generale senza il consenso di questi Vescovi, e de'principali *Bojari*. Ve n'era una volta una grossissima su li bovi, la quale fu levata ad istanza de' Vescovi, e di essi *Bojari*, e fu promulgata una scomunica concepita ne' termini più forti di maledizioni, e minacce contro chiunque abbia ardir di rimetterla. Il Principe presente ha ottenuta dal Patriarca di Costantinopoli l'assoluzione dalla scomunica, e dalla Porta un *Fermano*, che lo autorizza a farlo: ad ogni modo non ardisce di eseguirlo per l'opposizione, che incontra ne' Vescovi, e nella magior parte de' *Bojari*, e de' popoli, essendo capitati anche de'viglietti segreti su questo al Principe pieni di minacce.

L'Arcivescovato frutta da 40, ed anche 50 borse. Ogni Prete ordinario paga al suo Vescovo due piastre all' anno, ma tutta il Clero non paga al Principe, che la metà delle imposte. Vi sono molti Monasteri di Monaci, i quali dipendono senza subordinazione a' Vescovi da'loro Abbati fatti da loro stessi col consenso del principe.

Si è veduto quanto danaro esce ogni anno dalla Provincia; convien vedere per qual via

www.dacoromanica.ro

vi entri, che altrimenti in poco tempo si esaurirebbe quel, che vi fosse. Sono stato assicurato, che ogni anno ne escono da 40 mila bovi ben ingrassati, che vanno in Slesia, Transilvania, e altrove, e si vendono incirca 10 ungheri l'uno. Per questo capo solo vi entrano più di 1500 borse, valendo ogni unghero poco meno di 4 piastre. Ne escono da 10 mila cavalli, de' quali varj si vendono anche a 20, e a 30 ungheri l'uno. Si vendono fuori di stato da 200 mila, e alcuni anni fino a 300 mila castrati. Trovammo in *Jassi* un Mercante, che quest'anno ne aveva comprati egli solo, e mandati a Constantinopoli pel *Bairan*, che è come la Pasqua de' Turchi, 60 mila. Si vende pure una quantità grande di miele, e cera, restando il primo per lo più in Costantinopoli, e andando la seconda per la maggior parte a Venezia, e da questi due capi si ricavano verso 1000 borse all'anno. Vanno pure a Costantinopoli più di 300 mila *chilò* di grani, misura di 22 oche di peso, come si è detto di sopra. Inoltre si vende una gran quantità di legname, massime per gli alberi delle navi. Si tagliano da' paesani i grandi alberi nelle selve vicine a' fiumi *Moldava*, *Bistrina*, e *Seret*, nell'ultimo de' quali entrano i due primi, e questo nel Danubio. Il sevo, i cuoj, le pelli fine del paese, le carni fumate, il formaggio, il butirro salato, il vino, che va fuori del paese, il tabacco, sono anche de' rami di commercio molto lucrativo.

Vi è anche nel paese gran quantità di

www.dacoromanica.ro

vigne, massime nelle vicinanze della Valachia, e nelle selve oltre a' cervi, e cignali, de'quali ve ne ha in abbondanza, vi sono delle bestie di più specie, che danno delle pelle fine: vi è in somma tutto quello, che si richiede per rendere felice una Provincia, e questa lo sarebbe, se non fosse tanto oppressa dalle imposizioni ordinarie, e straordinarie, e dalle mille arti, che adoprano i Greci per opprimere i popoli, e scorticarli.

Ha il Principe molti mezzi per tirar a se il danaro oltre le prepotenze, che si praticano con quelli, che non sono de' principali *Bojari*, o loro dipendenti. Tira de' gran diritti dalle dogane di tutti i generi, che si estraggono. Vi sono delle imposizioni forti su li fuochi, sulle teste umane, ed altre simili. Per queste imposizioni si paga un tanto il mese, e della somma un terzo è una capitazione sugli uomini, e due si ripartono su' bestiami. I capi de' villaggi ne fanno la distribuzione secondo lo stato delle persone, e delle famiglie. Vi è qualche casa di puri villani, che paga di sua partte più di 100 piastre all' anno, come udii da loro medesimi in alcuni villaggi, o mi aggiunsero, che vengono spesso degli ordini di contribuzioni straordinarie, che s' impongono affatto arbitrariamente sotto varj pretesti. Non era gran tempo, che era stata pagata una contribuzione solita di 8 piastre, e 16 parà: allora era sopravvenuto nuovo ordine di pagarne subito un' altra metà di più pel titolo del *Mucarer*, che il Principe doveva pagare

www.dacoromanica.ro

per la sua conferma, di cui gli Ecclesiastici, che pagano la metà de' Laici, dovevano pagare 2 piastre, e 4 parà per uno: ne' villaggi per i poveri, che non possono pagare, convien che paghino li più ricchi, o i loro padroni.

La lingua del paese è un miscuglio di varie lingue. Vi è qualche cosa della lingua Slava, e della Turca; ma la più gran parte è presa dal Latino, e dall'Italiano, e vi s'incontra una quantità di quelle parole Italiane, che non sono derivate dalle Latine, come pure moltissime delle Latine s' incontrano mutate in quel modo, in cui le hanno fatte entrare nella presente loro lingua gl' Italiani. Questo mi fa credere, che l'origine della tanta affinità della loro lingua colla Latina non si deve prendere dalle antiche colonie Romane, o da' loro esuli, o da' primi secoli della Chiesa, come ivi molti mi affermavano, ma piuttosto dal commercio, che vi hanno avuto gl'Italiani pochi secoli addietro, e dalle loro colonie. Mi disse il Sig. **Millo** Starosta di *Ciarnouz*, governo ora appartenente alla Moldavia, che in *Suciava*, una volta Capitale della Moldavia situata a due giornate da *Jassy* a ponente, ha veduto egli stesso da 30 Chiese ora dirute piene d'iscrizione de' Genovesi, e che ivi in un castello pur diruto vi sussistono tuttora le armi di Genova. Detto Signore è Greco, ma d'origine, come egli mi disse, Francese, e sa bene la lingua Italiana, e Francese. Avendo presa una ricca moglie ereditiera, si è stabilito in quel paese, in cui gode molte ricchezze, ed è molto considerato da' Principi.

www.dacoromanica.ro

Mi aggiunse il medesimo, che vi è in *Iassi* inedita un'Istoria di Moldavia fatta compilare da Gregorio Skika (sic) stato Principe di Moldavia 36 anni addietro, uomo di ottimo gusto, e di molto sapere, e ricavata da tutti que'monumenti, che il medesimo aveva con somma diligenza fatti ricercare da pertutto. Mi aggiunse la tradizione popolare, che vi è nel paese, che un Cavaliere Ungherо avanzandosi coll'andare a caccia fino a là, trovò il paese deserto: che alfine vi trovò un pellicciere con delle api, dalle quali aveva il suo nutrimento, da cui prese nome la città di *Suciava*, che egli vi stabilì conducendovi una colonia di Ungheri, derivandosi *Suciava* dal nome, con cui in quolla lingua si chiama un tal mestiere: che un suo cane chiamato *Moldav* caduto nel fiume vi si annegò, e dette il nome al fiume Moldava, e alla Moldavia.

Il Principe presente di Moldavia è *Gregorio Calimachi*. Suo padre essendo al servizio del primo Dragomano della Porta andava con esso alla Corte, ed era ivi conosciuto per uomo di talento, e di spirito: tagliata la testa al medesimo Dragomano per delitti di stato, esso gli fu surrogato: dopo vari anni di servizio fu fatto Principe di Moldavia, posto che spessissimo ottengono i primi Dragomani, e si tiene per cosa sicura in Costantinopoli, che l'anno venturo il primo Dragomano presente sarà pure fatto Principe o di Moldavia, o di Valachia. Detto Principe suo padre, che ancora vive, fu deposto, e relegato. L'anno scorso

www.dacoromanica.ro

sperava di riavere il posto: ma esso fu piuttosto dato al figliuolo, che è un giovine di un'indole assai dolce, e amabile, e pieno di politezza, e di buone massime, e sentimenti; ma i suoi Ministri, che gli hanno procurata la carica, sono quelli, che fanno tutti gli affari, e opprimono, e tiranneggiano al solito que' poveri popoli. Vi è con esso un suo fratello più giovane di lui, che parimenti ha una indole eccellente, ed è stato molto bene educato.

Quella sera, che noi arrivammo alla *Formosa*, arrivò pure l'Ufficiale, che portava il *Caftan*, e gli altri regali del Gran Signore, e la mattina seguente si doveva fare la solenne cirimonia di leggere il diploma della conferma, e ricevere i regali, e la funzione doveva farsi poco lontano da detto palazzo ivi appunto ove ci era venuta incontro la carrozza del Principe. Il Sig. La Roche ci aveva promesso di venire a prenderci per vederla; ma occupato troppo dal suo impiego non potè mantener la parola: sicchè verso le 10 della mattina si vide uscire dalla città sul grande stradone una quantità di gente a cavallo. Io non vedendolo comparire, e temendo di perderla, mi avviai pel prato zoppicando, che la mia gamba aveva sempre più peggiorato, e arrivato al fine dello stradone sulla collina a pochi passi da una specie di loggia coperta di un tetto sostenuto da pilastri di pietra, che vi è contigua alla strada, fatta, credo, per godere la bellissima veduta della campagna, e della città in prospettiva, vidi due belle tende una

www.dacoromanica.ro

rotonda, e l'altra bislunga, e aperta tutta verso la città, nella quale tenda doveva farsi la cirimonia. Dall'altra parte di essa loggia vi era una collinetta artificiale di figura conica, e in cima ad essa un uomo vestito di certi canavacci luridi, ma pieni di frasche, e con un gran ramo in mano faceva mille gesti colle braccia gridando nella lingua del paese.

Mi avanzai alla loggia, ove trovai una mano di *Bojari*, co'quali non potevo parlare non sapendo la loro lingua. Lo spettacolo era assai magnifico. Da ambe le parti dello stradone lungo un miglio vi erano due file di gente a cavallo stretta bene, e serrata, con una quantità di belle bandiere distribuite a piccoli intervalli uguali fra loro, che sventolavano. In mezzo a queste file veniva dalla città una gran quantità di gente a piedi, e di Signori a cavallo col Principe stesso.

Prima, che questo si accostasse, un di que'*Bojari*, che erano nella loggia, mi dimandò in modo, che lo compresi, se appartenevo all'Ambasciatore Inglese arrivato, e fattogli cenno di sì, mi condusse, alla stessa tenda del Principe. Trovai ivi molti Signori, uno de' quali di una famiglia Greca di Costantinopoli, dove aveva conosciuti a Pera i *Mi*nistri, e i principali Franchi, mi parlò in Italiano, e in Francese, e mostrando di conoscermi per nome, mi disse, che mi fermassi pure ivi, che da un cantone avrei veduto bene tutta la funzione. Intanto si empì la tenda di *Bojari*, e arrivò prima del Principe il suo fratello, il quale

www.dacoromanica.ro

sentendo, che io ero là dietra, mi fece avanzare parlandomi in Italiano, e sopravvenuto poco dopo il Principe stesso, udendo il mio nome, mi fece venire accanto a lui, e mi parlò in Greco servendogli di interprete quello stesso Signore Greco, che mi aveva fermato ivi, mi disse, che mi conosceva già per riputazione, e che aveva avuto molto piacere nell'udire, che sarei passato per *Jassi*, che voleva vedessi bene tutta quella funzione, e che poi desiderava di trattenersi meco qualche tempo in privato nel suo palazzo. Aggiunse a queste finezze una distinzione più grande, facendomi portare in quel pubblico il caffe, de' dolci, e dell'acqua odorosa co'profumi all'uso Turco, cose, che erano state portate a lui, e non a quella moltitudine de'suoi *Bojari*. Io veramenta rimasi sorpresa, nè mi aspettavo in conto alcuno tali finezze in tal paese, non credendo, che il carattere di un letterato, quale senza mio merito mi viene attribuito da que', che hanno della bontà per me, e sulla fede de'quali me lo attribuisce il pubblico, dovesse in un paese d'ignoranza, e di barbarie farmi avere quella sorte di accoglienza distinta.

Sedeva il Principe su d'un bel sofà, stando in piedi suo fratello, e tutti gli altri, fuori che un Turco suo Segretario per la lingua Turca, che sedeva al cantone opposto del sofà sul suo orlo, e un altro, che sedeva fuori sul tappeto. Preso, che egli ebbe il suo caffè co' suoi dolci, e profumi, si alzò, e andò incontro al *Caftan* e a una bella pelliccia mandatagli

www.dacoromanica.ro

dal Gran Signore, quali si mise addosso, e ricevette la patente della sua conferma mettendola alla fronte, e al petto indi tornò alla sua tenda, ove stando egli in piedi fu letta ad alta voce dal Segretario Turco la patente medesima, in cui udii molte volte ripetere il nome di *Voivoda*, con cui lo chiama essa patente, mentre, per altro in Italiano, e in Francese, ivi e in Costantinopoli la chiamano Principe, e *Voivoda* in Polonia si chiama ogni Palatino.

Dopo la lettura gli fu condotto innanzi un superbo cavallo con gualdrappa ricchisima, tutta coperta di ricamo d'oro con fornimenti bellissimi, e ricchi, regalo pure del Gran Signore. Venne anche innanzi alla tenda quel birbone della collina colle sue frondi, e fece de'salti, e borbottò un non so che: intanto que'Signori già sfilavano per rimettersi a cavallo, e tutta la comitiva col numerosissimo popolo, e con tutta quella cavalleria delle due ale rientrarono nella città. Io rimasi a riguardare quello spettacolo veramente superbo da quella piccola eminenza, e zoppicando tornai al palazzo, dove trovai, che la Signora Ambasciatrice col fratello, e col Sig. Hübsch, e il Dottore avendo indarno aspettato il Segretario La Roche, si erano portati colla carroza da viaggio alla porta della città vedendo la gran cavalcata al suo ritorno: ma io per buona sorte mi ero trovato a vedere tutta la funzione intera.

Quel giorno, e il giorno seguente noi restammo nella nostra villa, se non che io andai

www.dacoromanica.ro

in città a vedere la chiesa, che vi hanno pubblica i PP. Francescani, e un Missionario Gesuita Polacco, che vi è essendovi la libera professione pubblica della Religione Cattolica, la quale pure pubblicamente ivi esercita il medesimo Segretario La Roche: onde ebbi il comodo di dir anche più volte la messa, e farla sentire alla servitù cattolica di S. E., benchè la mia gamba continuasse a darmi sempre più pena.

Sogliono esservi cinque, o sei de'PP. Francescani, ma allora ve n'erano due soli: mi dissero essi, e il Gesuita, che non è impedito il libero esercizio della Religione Cattolica, ma che ad ogni modo hanno mille vessazioni, essendo ad ogni tanta obbligati a pagar molto caricandosi moltissimo certe vigne, che possedono, e dalle quali ricavano in gran parte il loro sostentamento. Avevano avuti due cavalli, i quali furono presi per forza, e mandati con una spedizione a *Gallaz*, essendo uno di essi crepato per istrada, e l'altro tornato zoppo: avendo essi fatto una campana un poco più grossa la volevano pigliare gli Scismatici per forza per le loro chiese, e avendo fatto una casa un poco migliore a due piani con varie camere, coloro avevano voluto prenderla per forza, e a stento se ne era impedito l'effetto: sicchè, per quanto mi accorsi, tutti i loro imbrogli venivano solamente da motivi d'interesse, e non di Religione, e ne eviterebbero la maggior parte, se venduto tutto quello, che vi possedono, rinvestissero il prezzo

www.dacoromanica.ro

fuori di quel paese, e vivessero col danaro trasmesso loro, giacchè per le loro persone, secondo i trattati garantiti dalla Polonia, non devono pagar nulla.

Il terzo giorno, che fu a' 6 Luglio, venne il Sig. Segretario la Roche a condurci a un' udienza pubblica dal Principe. Il Sig. Barone, il Sig. Hübsch, il Sig. Dottore, ed io, che col Sig. Ambasciatore non si vide nè in pubblico, nè in privato, andammo al suo palazzo, che è fabbricato di pietra, e sodo, ma è un'anticaglia senza alcun buon gusto, e senza alcun ordine. Fummo condotti prima in un gabinetto pulito, d'onde vi è una veduta bellissima della campagna, e del piccolo fiume detto *Bakluy*, che serpaggia per essa, e rade la città a mezzodì. Vi erano attorno de' sofà, vi era una scanzia di buoni libri ben legati, e due globi celeste, e terrestre: ivi vedemmo suo fratello. Andando dal Principe fummo ricevuti in una camera piuttosto piccola quasi affatto nuda, che però era piena di *Bojari*, e della sua gente di corte in piedi: egli era su di un alto sofà col Segretario La Roche accanto in piedi. Per noi vi erano quattro sedie d'appeggio in faccia a lui, sulle quali ci fece sedere, e fece portare, al solito caffè, confeture, acqua odorosa, e profumo Vi furono de' complimenti reciproci anche a nome del Sig. Ambasciatore: indi ci dimmandò del nostro viaggio, ed entrò in varj altri discorsi indirizzando la parola ora ad uno, ed ora ad un altro di noi: egli parlò sempre in Greco facendo da interprete il Sig.

www.dacoromanica.ro

La Roche, benchè intenda, e parli ancora quando vuole, come mi fu detto, la lingua Francese, e l'Italiana: ma è ivi una specie di etichetta, che il Principe almeno in pubblico non si serva di altra lingua, che della Greca. Nell'uscire mi fece dire dal Sig. La Roche, che mi avrebbe mandato a prendere il dopo pranzo per rimanere meco in confidenza.

Quella mattina medesima aveva data udienza anche al nostro *Michmadàr*, quale aveva ricevuto con tutte le distinzioni: si crede, che gli abbia promesso allora, e fatto poi al suo ritorno un grosso regalo in danaro, accordandosi con lui su quello, che doveva sottoscrivergli a titolo di spese, che non aveva fatte pel vitto, e vetture di tutti noi, da farsi menar buono alla Porta.

Il dopo pranzo venne la carrozza a pigliàrmi, e fui condotto subito in quell'istesso gabinetto: avevo portato, come ne ero stato ricercato, que'pochi istromenti, che avevo meco, ed erano un cannocchiale di 3 piedi della nuova invenzione del Dollond (*) col doppio obbiettivo di due specie di vetri, al fine del quale si può mettere anche un istromentino, che contiene uno specchietto mobile di metallo, che avevo fatto fare a Londra, e con cui in una camera oscurata soglio mandare dove voglio sul muro l'immagine del sole per far vedere le sue macchie, e i suoi eclissi, e l'ave-

(*) Allora nouvissima, fatta non più di due anni prima.

www.dacoromanica.ro

vo apparecchiato per fare l' osservazione di Venere dell' anno scorso, che le nuvole mi impedirono di fare in Venezia. Avevo pure 3 prismetti, due di una specie di vetro, e il terzo di un' altra, co' quali si fa vedere la teoria di questa nuova invenzione di cannocchiali, facendo vedere, come vi possa essere dopo il passaggio per diversi mezzi la deviazione della luce dalla direzione del suo viaggio senza separazione di colori, onde poi possono con quel doppio obbiettivo radunarsi in un sol punto tutti i raggi anche eterogenei partiri da un sol punto d' oggetto: portai in oltre l' ottante inglese di riflessione, di cui ho fatta menzione di sopra.

Venne prima il fratello del Principe, indi il Principe stesso, e vi era il Sig La Roche, e quel Sig. Greco, con cui aveva fatto conoscenza sotto la tenda il primo giorno. Si stette con tutta la confidenza, e vollero amendue i fratelli vedere l'uso di tutti quegli istromenti, mostrando molto genio, e buon gusto ispirato loro nella prima loro gioventù dal Sig. La Roche. Appunto il Principe si era anche fatta venire una camera ottica, che si era un poco sconcertata per istrada: il Sig. La Roche me l'aveva fatta vedere due giorne innanzi per intenderne uno degli usi, che gli erano stati indicati dall' Artefice in un suo foglio, e si parlò anche di essa: si parlò molto del passaggio di Venere, e del frutto, che si sperava dalle osservazioni di esso, come pure mi convenne parlare su molti altri punti di Astrono-

www.dacoromanica.ro

mia, e di Fisica, e di altri generi di letteratura, e mi accorsi, che senza alcun bisogno d'interprete il Principe ancora m'intendeva, benchè le interrogazioni me le facesse in Greco. Stetti con essi fino a notte, e il Principe nel licenziarmi mi fece mille espressioni di bontà aggiungendo, che gli dispiaceva infinitamente la mia troppo celere partenza, e che avrebbe desiderato fossi rimasto ivi almeno cinque, o sei mesi. Ma gli dissi, che io non ero padrone di me, dipendendo da' miei Superiori, che mi richiamavano a Roma, e partii di ritorno al nostro quartiare. Povero Signore! Dio sa, qual sorte lo aspetta fra poco (*), quando dal presente stato di Principe quasi assoluto sarà ridotto o ad una relegazione, o alla men cattiva ad una vita privata fra' Turchi, che riguardano, e trattano i Cristiani loro sudditi incomparabilmente peggio, che noi i nostri Ebrei nel Ghetto.

L'ultimo giorno feci il giro per la città col Sig. Ambasciatore in un carrozzino. Fummo per varie strade di *Jassy*, e le principali sono tutte rilevate, e lastricate di fusti di alberi lunghi, e sottili, come se fossero tanti ponti. Le case per lo più sono misere di legno, e a un piano, e quelle de' borghi, che si stendonè assai, sono come le capanne de' villaggi. Ad ogni modo vi sono disperse qua, e là anche delle case belle, e grandi de' *Bojari*,

(*) Egli, per quanto ho inteso dopo, morì giovane nel suo posto: gli fu sostituito questo suo fratello.

www.dacoromanica.ro

e di varj Signori Greci, che avendo ivi esercitate delle cariche, e fatti de' denari vi si sono stabiliti standovi meno male, che sotto l'altera, e disprezzante dominazione de Turchi. Vi sono varie Chiese grandi, e ben fabbricate di pietra con muraglie grosse, con pilastri, e capitelli, e cornicione, ma di pessimo gusto. Entrammo nella Chiesa principale, che si trovò quasi piena di casse, e ci fu detto, che appartenevano a' Mercanti, i quali vi tenevano i migliori effetti, che là dentro erano sicuri dal fuoco.

Ne rimanente del tempo de'quattro giorni, che avevamo destinato di fermaci ivi, si ricevettero delle visite, si fecero della passeggiate pel prato contiguo, e per la diga, si andò un giorno anche a spasso in barchetta pel lago. Io mi servii del lago stesso per determinare l'orizzonte, e prendere l'altezza del Sole a Mezzodì da ricavarne la latitudine; ma non essendo esso lungo abbastanza per darmi colla curvatura della superficie dell'acqua lo stesso orizzonte, per quanto mi abbassassi collo stromento, e coll'occhio, ebbi a fare delle riduzioni misurando un pezzo di diga, e con esso preso per base. la lunghezza del lago, fatte tutte le suddette riduzioni ritrovai a'6 di Luglio la latitudine di quel sito di gradi 47 minuti 9, e in mezzo a *Iassi*, deve essere incirca di un minuto maggiore, e però di gradi 47 minuti 10. Due osservazioni dell'altezza della Luna nel suo arrivo al Meridiano le notti dopo li 5, e li 6 di Luglio danno gradi 47

www.dacoromanica.ro

minuti 12, e di questa determinazione, che non dipende da tante riduzioni per essersi veduta la Luna direttamente, e per riflessione nel lago, ho motivo di fidarmi alquanto più.

Ne'quattro giorni, che ci eravamo fermati in *Iassi*, si fecero le disposizioni per quel residuo di viaggio, che il Sig. Ambasciatore non voleva fare per la strada solita per *Coccino* detto *Choczim*, o *Hotim*, ma più a ponente per *Ciarnouz* volendo entrare in Polonia per li beni del celebre Sig. Conte Poniatowski (*), che conosciuto già da S. E. molti anni prima l'aveva invitato a passare per le sue terre, promettendogli tutto il comodo possibile per gli ordini premurosi, che ne avrebbe dati a' suoi Ministri. Furono regolate le tappe, e mandati gli ordini innanzi per trovare i cavalli ne'luoghi destinati per le nottate. Fu mutato il Commissario avendo l'altro precedente incontrata la disgrazia del Principe, che lo ri-

(*) Padre del Re presente di Polonia. Egli poco sopravvisse, giacchè morì nel seguente mese d'Agosto, ed io trovai questo suo figlio nella villa magnifica di *Pullavi* presso il Principe Czartoriski Palatino di Russia suo zio, dove si era ritirato coll'Abate suo fratello ora Vescovo, per la morte di esso loro padre, seguita quattro giorni prima: mi ci fermai alquanti giorni, ricevendo da tutti mille finezze, perchè avevo conosciuto in Roma il Principe Adamo figlio del Palatino, che aveva prese da me ivi alcune lezioni d'Algebra: Questo figlio mi aveva trattenuto in un'altra loro villa i giorni precedenti, e mi aveva mandato a *Pullavi* con una sua carrozza, mandandomi poi con una sua di là a Varsavia esso Principe padre.

www.dacoromanica.ro

cevette assai male, e lo mortificò: egli ci disse, che ciò era seguito per aver mancato di dargli avviso previo del giorno preciso del nostro arrivo: ma io credo, che vi sia stato alcun motivo assai più forte. Il nuovo Commissario era pure un giovine Greco, ma di religione cattolico, assai posato, e attento: era egli stato in Polonia al servizio del Sig. Principe Czartoriski.

8. *LUGLIO.*

Quantunque si fosse rimasto un giorno di più in *Iassi* appunto per avere più a buon'ora i cavalli la mattina de'9, e partire in modo da giungere al termine più presto avendo tante volte provato l'incomodo, che porta seco l'arrivar tardi; ad ogni modo non si ebbero questi, che tardissimo, nè si potè partire, che alle due ore del dopo pranzo. Si partì con intenzione di arrivare la sera a *Sipotì*, che si diceva lontano 6 ore, e appunto alle *2* si passò avanti alla porta del palazzo del Principe. Le strade si trovarono bellissime, e si andò sempre a trotto serrato. Alle $4\,^{3}/_{4}$ ci trovammo accanto a una *Krizma*, nome, con cui in Moldavia si chiama l'osteria, ed era nuova, e assai bella. Ivi si fece alto per pranzare, perchè col continuo aspettare per la parteza, avendo, imballato ogni cosa in *Iassi*, non si era pranzato. Appena vi eravamo arritati, che cominciò un diluvio di pioggia precipitosa, che a gran sorte avevamo evitata. Si partì poco

www.dacoromanica.ro

prima delle 6, ci era stato detto, che quella era mezza strada, onde tanto si sarebbe arrivato prima di notte buja; ma poi si seppe, che di là ci rimanevano 5 ore almeno di viaggio. Quindi si prese la risoluzione di fermarci in un villaggio più vicino dett› *Mollajest.* Questa risoluzione era anche resa più necessaria dalla gran pioggia, che ci accompagnò per più di un'ora, per cui le strade stesse erano piene d'acqua, benchè per altro almeno avevano un buon fondo. S'incontrarono per istrada, e nelle vicinanze varie case, e gran quantità di terreno coltivato, e alle 8 ore si giunse al suddetto *Mollajest.*

Esso è un villaggio miserabilissimo di pochissime case sparse qua, e là. Per la sua picciolezza, e miseria, e per non essere stato mandato là prima alcun ordine, non si trovò ivi nulla da mangiare, e convenne mandare a un altro villaggio a cercare le provvisioni, e i cavalli necessarj per tirar innanzi il giorno seguente. Il nostro nuovo Commissario, che era assai più attento, dispose ogni cosa in modo, che si ebbe tutto il necessario per quella sera, e per partire per tempo la mattina sequente. Si occuparono le casupole le meno cattive per passarvi la notte, che per altro si passò malamente per le molte zanzare, che infestarono alcuni di noi.

9. *LUGLIO.*

La mattina de'9 si partì infatti più a buon'ora, cioè alle 8½ Colla speranza di arri-

www.dacoromanica.ro

vare a *Sipotì*, e trovativi pronti i cavalli, che secondo gli ordini mandati due giorni prima vi dovevano essere fino dalla sera antecedente, far il resto del viaggio fino al termine destinato per la seconda giornata nelle nostre tappe, che era *Drakchàn* villaggio suppostoci distante 4 ore da *Sipotì*. Si arrivò poco prima delle 11 ad esso *Sipotì*, che è un villaggio di case disperse a una grandissima distanza le une dalle altre. Vi si trovò pure isolata un' osteria assai buona, e affatto nuova, in cui ci convenne fermarci. e pranzarvi, non essendosi ivi trovato alcun cavallo.

Qui il nostro Commissario si dette subito un grandissimo movimento. Mandò a cercare de'cavalli per que'contorni, de'quali dopo un' ora ne arrivò una diecina: per loro mala sorte si trovarono a passar appunto di là certi viaggiatori, che avevano de'buoni cavalli, i quali subito furono presi a forza, obbligando quella povera gente ad aspettar ivi, che fossero loro rimandati dopo, che ci avessero finito di servire. Vi era tra questi un povero prete vecchio tutto canuto, e cadente, che andava con un carretto a *Iassi* per vendere il butirro, e ricavarne il danaro per pagare la nuova imposizione del *Mucarèr*. Già i suoi cavalli erano stati attaccati alla carrozza delle LL. FE, quando il Sig. Ambasciatore mosso a compassione di lui, che in atto supplichevole gli si era buttato a'piedi tutto tremante, parlò forte per lui al Commissario, e gli fece rendere i suoi cavalli; ma sono Commissario

www.dacoromanica.ro

nel compiacere S. E., lo pregò a non far simili intercessioni in appresso a titolo di compassione, dicendogli apertamente, che tutti gli altri cavalli, che ci servivano, erano presi così per forza a della povera gente, e così sempre più si ebbero de'documenti di quello, che ci era stato detto, ed ho accennato di sopra, cioè, che quantunque si difalchino dal tributo dovuto alla Porta le spese di questa sorte di viaggio, conforme agli ordini del Gran-Signore, le spese stesse non si fanno, ma quasi tutto il peso ricade su li poveri popoli tiranneggiati.

Con que'cavalli arrivati da que'contorni, o presi lì, ritenendo in oltre i migliori di quelli che ci avevano servito fino allora, si partì un quarto d'ora dopo il mezzodì. Si andò per la valle di un fiumiciattolo, o piuttosto rivolo, nella quale si videro disperse varie case. Per evitarne la tortuosità si dovette fare una ripida salita su d'una collina: si trovarono da ambe le parti molte coltivazioni, e gran quantità di bestiami, giacchè non essendo quella la strada ordinaria delle poste, o degli Ambasciatori, e altre cariche, che sogliono viaggiare a spese pubbliche, non vi erano que' deserti, che si erano incontrati tra *Gallaz*, e *Iassi*.

Alle 3 $^3/_4$ si arrivò a un'o-teria pure isolata: il paese, che le sta intorno, si chiama *Strojest*, e ha delle case disperse. Ci si disse ivi, che *Drakcàn* era un'ora lontano di là, ma che vi era di mezzo un vallone inondato in

www.dacoromanica.ro

modo, che non si poteva passare. Si credette, che quello fosse un pretesto per farci rimaner ivi, e si seppe, che tutta la gente di *Drakchàn*, udendo, che vi doveva arrivare un Ambasciatore, era fuggita via: ma per questo stesso, e per la speranza di arrivare pure per altra strada il giorno seguente al sito delle nostre tappe, si rimase ivi, benchè fosse scarsissimo il comodo, che tutto si riduceva in due camere con un piccolo andito in mezzo, che conduceva a una cantina sotterranea. Ci accomodammo alla meglio, avendo preso il partito di formare una specie di camerone di fuori chiuso da'fianchi colle frasche, e tele per cenarvi, e mettervi varj letti, il quale per di sopra era coperto fin al mezzo dal tetto dell' osteria, che sporgea in fuori assai, e dal mezzo in là da frasche, e stuoje.

Intanto si fece una piccola passeggiata, e si videro da 90 alveari di api, ciascun de'quali stava in un pezzo di tronco d'albero tagliato, essendo il tronco stesso incavato, e coperto di sopra: ci fu detto, che al Principe si pagano 8 parà per alveare, d'onde egli ricava da tutta la Moldavia una grandissima entrata. Piove dirottamente tutta la notte seguente, onde rimasero molto incomodati quelli, che avevano i letti fuori, massime uno, che aveva il suo fuor dello sporto del tetto sotto una stuoja, il quale rimase tutto bagnato. La speranza di avere tempo migliore aveva fatto trascurare la precauzione di mettere la tenda, che sarebbe stata ben opportuna.

www.dacoromanica.ro

10. *LUGLIO.*

La mattina seguitò a piovere, e colla pioggia attuale si partì poco prima delle 11. Si trovò il fondo delle strade sufficientemente forte; ma essendo ogni cosa pieno d'acqua si fece un giro per certe colline, dove in una brutta salita si ruppe la bilancia di una delle carrozze, e ver accomodarla convenne fermarsi ivi quasi un'ora, mandando a prendere nelle selve vicino un pezzo di legno, che potesse servire a rifarla: si pranzò ivi intanto, e poi si tirò innanzi. Si passò accanto a una specie di lago, e vi si trovò un ponte: si videro i paesi intorno bellissimi con delle selve in poca lontananza: si ebbe la pioggia quasi continua, e le strade si trovarono piene di fango. Si arrivò finalmente poco prima delle 5 a *Potocham.*

Potocham è una specie di città di 400 case con 5 Chiese. Vi è un gran numero di botteghe, e in esse, e nelle case si trovarono le soffitte, le tavole, e tutti i mobili di un legno bellissimo, unito, e duro, che piglia una specie di lustro, e fa una bella comparsa. Si vide pure qualche vetriata alle finestre, ciò che s'incontrò dopo da pertutto nell'accostarci alla Polonia: si ebbero quartieri ottimi a paragone di quelli, che si erano avuti fino allora.

Poco dopo il nostro arrivo giunse il Governatore della città a inchinarsi alle LL. EE', e si scusò del non esser venuto incontro co.

www.dacoromanica.ro

Principali del luogo, perchè essendo quello per essi il giorno di S. Pietro secondo il calendario antico, erano allora alla Chiesa. Poco dopo venne il Commissario con una lettera, che aveva ricevuta dallo *Starosta* di *Ciarnouz*, il quale consigliava, che si mutassero le tappe, e in cambio di passare per lo stesso *Ciarnouz*, si riuscisse ad un villaggio lontano da esso un pajo d'ore, dicendo la lettera, che quella era strada più corta e migliore, e che per venire a *Ciarnouz*, s'incontrerebbe una grand' acqua, che forse non si potrebbe passare. Si ebbe del sospetto, che si vollesse impedire il nostro passaggio per *Ciarnouz* per terzi fini, e ci confermò in detta opinione piu d'uno, che avendo fatta altre volte quella strada, non si ricordava di cotesta acqua. Quindi S. E. ordinò si rispondesse, che voleva assolutamente seguitar le tappe concertate in *Iassi*.

La sera si sentì del freddo, come se si fosse in Novembre, o Decembre: la pioggia cessò: ma si mise di nuovo a piovere appena eravamo iti a letto, e piovve tutta la notte, senza però incomodarci essendo noi bene al coperto. Si temeva di avere delle zanzare assai; ma non ve ne furono, avendole forse fatte morire quel freddo.

11. *L U G L I O.*

La mattina seguente ci alzammo più a buon'ora con intenzione di partire alle 9 per *Dorohoi*; ma non si potè partire fino alle 11 1/2;

www.dacoromanica.ro

perchè dalla città erano fuggiti la notte tutti quelli, che sarebbero stati a proposito per guidare i cavalli, e si stentò assai a ritrovare il numero degli uomini necessario. A due poveri viandanti Polacchi erano stati levati i cavalli pel nostro servizio. Essi ricorsero al Sig. Ambasciatore, e tanto S. E., quanto il Sig. Hübsch, come figlio dell'incaricato degli affari di S. M. Polacca alla Porta, fecero in modo, che fossero rilasciati. Partirono dando mille benedizioni a' loro liberatori; ma dopo pochi passi un altro de' nostri Giannizzeri, che non sapeva quel che era seguito, li arrestò, e a colpi di bastone li fece tornar indietro; fatto nuovo ricorso furono liberati per la seconda volta: che ivi si esercita un assoluto dispotismo non solo co' sudditi, ma anche co' forestieri, valendo la sola ragione del più forte.

Le strade si trovarono assai bagnate, ma sodê, e buone; onde si andò sempre a buon passo. Alle due si trovò sulla strada un'osteria con due buone camere, stalla, e grotta pel vino, ma tutto abbandonato. Vi si pranzò, e partendo alle 3 si arrivò a *Dorohoi* alle 4 1/2. Per istrada si era incontrata una selva, passandole accanto; si erano vedute varie colline artificiali: si era osservato tutto il paese bellissimo, ma pochissimo coltivato.

Dorohoi è un buon villaggio. Varj de' Principali di esso vennero incontro a S. E a cavallo, e molti a piedi: si trovò abbondanza di ogni cosa necessaria, e anche delle bietole, e carote, de' gamberi, e di varie sorti di pes-

www.dacoromanica.ro

cetti, cose, che indarno si erano cercate ne' luoghi precedenti.

12. *L U G L I O.*

Di là si partì la mattina de' 12 un poco prima delle $9^1/_2$ con intenzione di arrivare solo fino a *Moliniza*, che si era stata data in nota nelle nostre tappe, e si diceva lontana di là 6 ore. Si andò per un pezzo per una strada buonissima, vedendo per ogni parte bellissimo il paese. Si passò per un piccolo villaggio, di cui non ci seppero dir il nome, e poco prima del mezzodì s' arrivò ad una selva, nella quale essendovi de' passi assai cattivi si attaccarono de' bovi per passarli, e si perdette con ciò una mezz' ora. La selve non poteva essere più bella per la quantità d'alberi altissimi, e diritti: in essa si trovarono delle guardie, che sono pagate dal Principe per sicurezza di chi vi passa. Si uscì dalla selva alle 1^3. sboccando in una valle, ove si pranzò, e riattaccati i cavalli si ripigliò il viaggio alle 2^1. Si arrivò alle $4^1/_2$ al luogo chiamato *Moliniza*, che con sorpresa si trovò consistente in una semplice casa, che aveva una sola camera abitabile. Ci fu ben detto, che per le selve vicine vi erano delle altre case, le quali tutte insieme portavano il nome di *Moliniza*; ma essendo le medesime molto lontane fra loro non ci potevano convenire: si stette sospesi alquanto; ma minacciando il tempo, che era umido, freddo, e pieno di nuvoloni con un

www.dacoromanica.ro

vento gagliardo, si prese la risoluzzione di mutar i cavalli i più stracchi, servendosi di alcuni, che si trovarono ivi, e tirar innanzi fino a *Ciarnouz*, non ostante l' ora così avanzata, giacchè ci si disse, che la distanza era di 4 ore sole.

Si partì dunque alle 5. Si viaggiò qualche tempo dentro una selva, che aveva de' passi non troppo buoni, e alle 6 1/4 si arrivò ad un fiumicello, o torrente, che era gonfio dalle acque piovane. La carrozza delle LL. EE. per la poca attenzione, e niuna pratica locale del Cocchiere nell'arrivare alla ripa opposta, ove vi era molt'acqua, si trovò a piedi di un grande come scalino, che non potè sormontare facendosi indarno tutto lo sforzo da' cavalli, i quali avevano a montare per un terreno assai fangoso, e cretoso, sicchè più volte sdrucciolando caderro. Convenne alle LL. EE. uscire dalla carrozza camminando a gran stento sul suo timone sostenuti alla meglio con pericolo di cader nel torrente. Si fecero inutilmente tutti gli sforzi attaccando tutti i cavalli delle altre carrozze, adoperando gli uomini, che avevano l'acqua sopra il petto, e usando tutte le altre diligenze: intanto si era mandato a cercar de' bovi ne'contorni. Dopo un' ora ne venne una mandra intera, ma non vi erano gli attrezzi necessarj per attaccarli a tirare. Finalmente si remediò anche a questo, e appena attaccate 6 di quelle bestie, delle quali quanto straordinaria sia la grandezza, e la forza in tutta la Moldavia, si è detto di sopra, si vide salir su con

www.dacoromanica.ro

somma facilità quel legno immobile per tanto tempo, dopo il quale passarono felicemente anche gli altri: anzi le carrozze del *Michmadàr* Turco, e del Commissario Greco, come pure varj carri, preso meglio il sito, passarono felicissimamente co' semplici loro cavalli. Passati tutti, si riparti alle $7^1/_2$, e si arrivò alle città alle $8^1/_4$.

Un quarto d'ora prima si ebbe l'incontro del Governatore del Paese, che ivi si chiama Starosta: avendo questa provincia una volta appartenuto alla Polonia, dove i Governi si chiamano Starostie, riteneva ancora quel nome, il quale per altro viene dalla lingua Slava, in cui *Starost* significa Vecchiaja; onde se si dovesse guardar la forza della parola, dovrebbe piuttosto lo *Starosta* corrispondere al *Senatore* de' Romani. Vi è nella Moldavia un'altra Starostia molto più considerabile di questa, che è quella di *Foczan* sulla frontiera della Valachia e molto poco lontana dalla frontiera dela Transilvania. Questo Starosta era il Sig. **Millo** nominato di sopra, Greco di nascita, che dice di essere originario Francese, e chiamarsi M-r Mill. La sua sorella è maritata col Sig. *Cingria* Raguseo, e però mio Paesano, ricco negoziante di Costantinopoli, ove tutta la casa era stata di mia confidenza. Egli avendo sposata in Moldavia una ricchissima ereditiera vi possiede di gran beni cou molti villaggi, e vi fa una gran figura: vi ha avuto varie cariche, e gode ora quella *Starostia*, in cui è rispettato quasi come un Sovrano. Aveva egli una buona carrozza tirata da una muta assai bella di 6 caval-

www.dacoromanica.ro

li. Smontò per far il suo complimento: indi ci accompagnò fino alla città, in cui dette alle LL. EE. un ottimo quartiere in una grande Osteria, accomodandosi gli altri nelle migliori case, che si scelsero, facendone uscire i Padroni.

La città è situata su d'un giogo di colline, a piedi delle quali a un tiro di schioppo da essa passa il fiume Prut. E piccola non avendo, che 200 case in circa con 3 chiese. La maggior parte degli abitanti sono Cristiani Greci Scismatici, ma vi sono molti Ebrei, che in quella frontiera esercitano il commercio, e varj di noi ebbero per quartiere le loro case. Vi sono 3 case di Mercanti Turchi, uno de' quali aveva la sua bottega nel cantone dello stesso casamento, in cui era l'Osteria data per quartiere alle LL. EE. Come era piovuto assai i giorni precedenti, e appena giunti noi si mise di nuovo a diluviare, così il fango era grandissimo nelle strade, il quale ci sequestrò in casa senza permetterci di girare per vedere almeno le chiese. Ma io per me non avrei potuto andar in giro, quando anche le strade fossero state ottime, giacchè peggiorando sempre la mia gamba, aveva cominciato a far della materia nera sulla piaga, la quale dava qualche sospetto di cancrena, che cominciasse; onde avrei voluto buttarmi di là in *Cameniec* città della Polonia, in cui noi altri Gesuiti (*) abbiamo un Collegio, e vi si poteva andare

(*). Quando scrivevo ivi questo giornale, l'Ordine sussisteva, come si vede dalle date.

www.dacoromanica.ro

in un sol giorno passando per *Coccino* fortezza Turca, che sta sul confine. Lo Starosta me ne dissuase, dicendomi, che non avendo un *Fermano* della Porta, potevo avervi qualche cattivo incontro, oltre di che non potevo avere altro comodo, che un carrettino scoperto, e incomodissimo per non essere sospeso.

Lo stesso Starosta quasi continuamente tenne compagnia alle LL. EE. usando tutte le attenzioni, che poteva: fece anche con ciò rilevare lo sbaglio, che si era fatto non accettando il suo progetto di mutar le tappe dateci in *Jassi,* secondo il quale in vece di arrivare a quella casa di *Moliniza* affatto impropria, e insufficiente si sarebbe giunto ad un villaggio, dal quale si sarebbe potuto andar con molto più comodo a *Zaleschzik*, per dove si voleva entrare in Polonia; oltre che per quella via si sarebbe assai più comodamente passato il Prut, che ivi sotto *Ciarnouz.* Aggiunse, che egli aveva tutto il piacere di servire le LL. EE., che erano padroni di fermarsi, quanto volevano; ma che ad ogni modo li consigliava, che giacchè volevano il giorno seguente riposarsi dopo la giornata sforzata, che si era avuta; prima di sera si passasse il fiume andando a un villaggio vicino, giachè allora esso fiume era in istato da potersi passare, ma poteva colle pioggie, che continuavano, crescere all' improvviso in modo, come spesso suole, da arrestarci anche per una quindicina di giorni.

Si trascurò questo consiglio sospettando,

www.dacoromanica.ro

che egli consigliasse così per liberarsi di noi più presto, e dispiacendo il dover mutar un buon alloggio la notte del dì seguente in uno, che doveva essere assai cattivo in un piccolo villaggio, si prese la risoluzione di rimanere ivi tutta la giornata seguente per poi partirne la mattina de'14. Ma si vide bene, che i consigli dello Starosta erano stati tutti giusti, e ben fondati. Il fiume crebbe la notte dopo il dì 13 in modo, che la mattina de'14 non era possibile il passarlo, e si temeva di rimanere sequestrati per lungo tempo. *Ma* per fortuna su la sera dello stesso giorno dette indietro in modo, che si potè sperare fosse libero il passo per giorno seguente, come seguì.

Intanto si riposò ivi que'due giorni, e dallo Starosta si ebbero varie notizie del Paese, tra le quali quelle delle iscrizioni, e armi Genovesi di *Suciava*, delle quali si è fatta menzione di sopra. Egli ci assicurò della quantità, e ottima riuscita delle vigne ne'confini della Valachia, e mandò in regalo al Sig. Ambasciatore un saggio di 4 sorti di vini, che egli aveva fatti fare sulle sue terre, e si erano ben conservati per varj anni: noi li trovammo tutti assai buoni. Ci disse, ch'egli viveva per l'ordinario sulle medesime sue terre con tutta la sicurezza avendo una guardia di 50 Albanesi, de'quali il Principe di Moldavie ne mantiene da 500: che essi sono fidatissimi, e valorosissimi: che senza di essi non si crederebbe sicuro neppure un giorno. Ci aggiunse, che nella sua Starostia per mez-

www.dacoromanica.ro

zo suo si è stabilita una Colonia formata di varie case di Protestanti venuti dalla Slesia, dalla Sassonia, dal Brandeburghese, partitine per evitare i guai delle guerre presenti: che ivi godono tutta la pace, e il libero esercizio della loro Religione, avendo una chiesa, e un ecclesiastico in vicinanza alle frontiere della Polonia, d'onde pure vengono de'Protetestanti a farvi l'esercizio della loro Religione. Si è fatto con essi il patto, che paghino al Principe 12 piastre all'anno per casa, senza aver alcun altro gravame. Se ne aspettavano molti di più, e si sperava di ricavarne molto vantaggio.

15. *LUGLIO.*

La mattina de'15 si cominciò a far passare a buon'ora i carri de'bagagli, e le carrozze, la quale operazione portò tutta la mattinata, dovendo passare un per volta sull'unico ponte volante, che vi era, formato di due barchette connesse con molte travi trasversali a modo di una zattera. Si fece dopo qualche piccola scesa, essendovi la carrozza dello Starosta per la Signora, e si passò il fiume. Ivi furono attaccati i bovi per passar una selva, in cui lo Starosta aveva fatta aprire una strada nuova in vari siti, ne'quali il fiume aveva pochi giorni prima portata via la vecchia, abbattendo degli alberi, e delle frasche: in molti luoghi si trovò grande quantità d'acqua rimastavi dalle precedenti innondazioni. Usciti

www.dacoromanica.ro

dalla selva trovammo una bella valle, che aveva molte case, ed era assai ben coltivata: si attaccarono i cavalli, e andando avanti trovammo pure il paese bello, e ben coltivato. D'ordinario fra due fiumi, che vanno a sboccare l'uno lontan dall'altro, vi è per divisione delle acque un giogo di monti, o di colline ben alte; onde mi aspettavo ancor ivi di salire assai, e poi discendere, dovendosi passare dal Prut al Niester: ma la salita fu quasi sempre insensibile, e il terreno, che ivi rimane fra li due fiumi, si alza poche braccia dal loro letto. Fra questi due fiumi si trovò imbrogliato, e chiuso da'Turchi Pietro il Grande colla sua armata, stimandosi al fine assai felice di aver potuto con gran tesori guadagnarne i comandanti, e liberarsene col noto trattato così per altro disavvantaggioso, e vergognoso.

Dopo incirca 6 ore di viaggio ci trovammo sul Niester, il qual ivi forma il confine fra l'Imperio Ottomano, e la Polonia. Si fece una corta discesa sul letto di un torrente, che sbocca nel fiume stesso appunto in faccia alla città di *Zaleschzik*, e si trovarono quattro ponti volanti, alcuni de'quali assai grandi, e comodissimi per far passare anche molti carri insieme. Ivi dalla parte della Moldavia il terreno è alto, e il fiume vi si appoggia in modo, che osil'ha tagliato affatto a perpendicolo, vedendosi il medesimo per tutto illungo tratto di sopra, e di sotto verticale come un muro, e i suoi strati lapidei orizzontali si vedono

www.dacoromanica.ro

come segati. Quelle acque hanno avuto bisogno di una lunga serie di secoli per fare quel lavoro.

Lasciato di là dal fiume il *Michmadàr* Turco, che ci aveva seguitati fino a là, con tutti i Giannizzeri suoi, e del Sig. Ambasciatore, passammo in presenza di una gran quantità di genta accorsa a vedere l'arrivo delle LL. EE., e vi erano ancora delle guardie mandate dal Sig. d'Ottaker commissario generale de' gran beni, che aveva in quelle parti il Conte Poniatowski, il qual Commissario ricevette le LL. EE., nel palazzo del Conte, avendo noi altri preso quartiere in alcune osterie, delle ve ne sono molte meno cattive delle comuni della Polonia.

Zales·hzik è una città nascente fondata dal medesimo Sig. Conte, il cui gran genio è ben cognito a tutta l'Europa. Vi è una gran piazza, nel mezzo della quale si innalza il palazzo ben fabbricato di mura sode, che non è ancora terminato al di dentro da una parte. Ebbero nella parte finita le LL. EE. un ottimo appartamente ammobiliato all'uso de' paesi colti dell'Europa, ove entrati respirammo, dopo un tratto così lungo d'incolta barbarie. Rimane esso isolato, i la gran piazza riquadrata e bislunga come il palazzo, è per ogni parte terminata da case simili, ma piccole, e basse di un solo piano. La città è abitata quasi tutta da forestieri, avendovi il Conte fatte venire dalla Germania, molte colonie di persone abili a esercitarvi molte arti, e manifature, che sono

www.dacoromanica.ro

incredibilmente trascurate in tutta la Polonia. Vi si fanno ora de' panni assai buoni: v'è la vetreria, che provvede una gran parte della vicina Moldavia, stabilimento, che gli è costato delle somme immense. Se i Signori Polacchi imitassero il suo esempio spendendo per far coltivare le arti, e le manifatture, si vedrebbe la Polonia in poco tempo ridotta ad uno stato ben differente da quello, in cui ora languisce. (*)

Come molti di quegli artefici sono Protestanti, e il Commissario medesimo è della loro Religione, nè possono avere in Polonia una Chiesa; così a riguardo loro principalmente è stata fondata a poca distanza di là dal fiume nella Moldavia la Colonia, e Chiesa Protestante. Presso il Sig. Commissario trovai il Ministro, che serve essa Chiesa, che è il Sig. *Giovanni Giacomo Sc eid Mantel* giovane ben polito, e pieno d'erudizioni: mi disse, che era membro onorario della Società Latina dell' Accademia di *Fene*. Ed egli, e il Commissario mi fecero mille politezze non ostante la differenza delle Religioni, e il mio stato di Gesuita

(*). Colla morte di questo personaggio incomparabile seguita un mese incirca dopo il nostro arrivo ha fatta quel Regno una perdita inestimabile, Io non ho avuta la sorte di conescerlo, ma professo infinite obbligazioni a tutta la sua famiglia e nobilissimo parentado, da cui ho ricevuto somme finezze e prima del mio arrivo a Varsavia, e nella medesima Capitale, nominatamente dall' incomparabile figlio ora Re di Polonia.

www.dacoromanica.ro

che non mi ha impedito di riceverne moltissime e in Ingliterra, e in Olanda, benchè vi fossi conosciuto per tale.

Venne subito là tutto quello, che vi era di persone colte nel paese, come varj ufficiali di una piccola guarnigione, che vi si tiene, e vi fu una buona cena la sera. Il Sig. Ambasciatore doveva fermarvisi alquanti giorni per riposare, e regolare la nuova forma della continuazione del suo viaggio, dovendo di là andare a piccole giornate a Leopoli, e fattavi una posata pure di varj giorni tirar innanzi per Cracovia. Io fui costretto dalla mia gamba a licenziarmi ivi da lui per buttarmi a *Cameniec*, dove, come ho detto di sopra, essendovi un Collegio di Gesuiti, dovevo aver tutto il comodo per la mia cura, la quale si sperava sarebbe di pochi giorni, e ciò mi si rendeva ancora più necessario, perchè il Sig. Dottor Machenzi dopo il breve riposo della sola giornata seguente aveva risoluto di dar in dietro per ritornare a Costantinopoli co'Giannizzeri.

Il Sig. Commissario con molta bontà aveva dato l'ordine, che fossi mandato con una carrozza coperta, e ben sospesa, e dovevo partire assai per tempo. *Mi* alzai all'ora appuntata, ma per la cattiva condotta dell'Uficiale, che aveva ricevuti gli ordini, aspettai indarno più ore. Alfine esso comparve con varj pretesti; e voleva mandarmi con un carrettino aperto, e non sospeso, nel condurmi a vederlo mi fece passare per una stanza terrena os-

www.dacoromanica.ro

cura, in cui il pavimento era aperto con una specie di un gran pozzo quadro pieno d'acqua all'altezza d'un uomo per uso di certe manifatture, e privo d'ogni riparo laterale, senza punto avvertirmene; onde vi caddi dentro all'improvviso, e mi feci una ben gagliarda contusione in una coscia. Ne fui cavato tutto zuppo con grave danno della mia piaga, e con dolor vivo nella nuova contusione, che anche assai più della piaga mi rendeva difficile il dare un passo. Convenne mettermi a letto, e dopo qualche ora di riposo mutar tutti i panni. Intanto il Sig. Commissario risaputo il fatto ne fu sommamente sensibile, e premendomi tanto più il partire resto per *Cameniec* fece attaccare 6 buoni cavalli alla sua carrozza, e mi mandò col suo cocchiere.

Come non potei partire, che a mezzodì, mi si fece notte a due leghe da Cameniec, dove passai una ben cattiva notte: la mattina seguente vi arrivai. I miei, de'quali ne avevo conosciuto uno in Roma, mi usarono tutte le attenzioni possibili; ma non essendovi nè un buon Medico; che era fuori, nè un buon Cerusico, caddi, per mia grande disgrazia, nelle mani di un uomo ignorantissimo del suo mestiere, che mi ruinò affatto, sconcertandomi anche di dentro coll'infiammarmi tutto il sangue, e cagionarmi delle febbri violenti, sicchè non mi fu più possibile il raggiungere, come speravo, a *Leopoli* il Sig. Ambasciatore, e non ricuperai la mia salute, e le mie forze, che dopo

www.dacoromanica.ro

un mese, e mezzo in Varsavia, avendo avute più febbri e per viaggio, ed in essa, me tutte le mie seguenti avventure non appartengono al Giornale del viaggio fatto con S. E. il Sig. Ambasciatore Porter, a cui mi sono qui limitato.

Fine del Giornale.

NOTA

Boscovicĭ (Roger-Iosef, Savant matematician şi astronom, s-a născut la Ragusa în 18 Maĭ 1711, şi a murit la Milano in 1787, Fevruar 12. De tînăr a întrat în ordinul Iezuiţilor; în 1740 îl găsim profesor de matematicĭ şi filosofie la Colegiul Roman. Intre 1750—1753 el măsură în Statele pontificale 2 grade de meridian împreună cu *Hristof Maire*. In 1761 făcu o călătorie în Europa, de la Ţarigrad în Polonia, cu care ocaziune trecu şi prin ţările Romîneştĭ, prin Moldova şi dă o mulţime de notiţe foarte interesante despre tîrgurile şi ţara noastră de acum 130 de anĭ în urmă. Relaţiunea sa de voĭaj s-a publicat în maĭ multe limbĭ; noĭ am dat textul Italian, ca maĭ corect, după cum singur editorul spune în Prefaţa, ce o dăm maĭ jos, fiind interesanta din maĭ multe puncte de vedere.

Intors din Polonia în Italia, după ce să desfiinţă ordinul Iezuiţilor făcu pe profesorul la Pavia, Milan; Numele luĭ merse crescînd aşa că fu însărcinat să facă harta Brazilieĭ. In 1773 să duce în Franţa şi e numit director al Opticeĭ marineĭ, post care l-a ocupat 9 anĭ (1774—1783). Inebuni după aceasta şi să întoarse în Italia, unde şi muri în Februar 13, 1787. El a scris foarte mult, în total vre-o 71 de opere, din care 14 cărţi de matematecĭ, 15 de Astronomie, 28 de Fizică, restul de 14 cărţi, relaţiunĭ de voĭaj, studiĭ asupra anticităţiĭ şi diverse poeziĭ latine.

Iată prefaţa ce o găsim în capul Ediţinniĭ Italiene din 1786.

www.dacoromanica.ro

PREFAZIONE.

Sono già 22 anni da che io scrissi questo giornale, nell'atto medesimo del viaggio che n'è l'oggetto, quale io feci andando da Costantinopoli in Polonia con Sua Eccellenza il Sig. Giacomo Porter Ambasciatore d'Inghiltera, che finita la sua lunga ambasciata tornava alla sua patria. Come la guerra impegnando in due partiti contrarj la Corte sua, e quella di Vienna aveva reso impraticabile il suo passaggio per l'Ungheria, e la Sig. Ambasciatrice non poteva risolversi ad intraprendere un viaggio lungo per mare, gli convenne passare per la Polonia. Io che avendo scorsa l'Italia, la Francia, l'Inghilterra, la Fiandra, l'Olanda, e una parte della Germania, mi ero portato a Costantinopoli con sua Eccellenza il Sig Pietro Correr Bailo di Venezia, presi quest'occasione di aggiungere agli altri miei viaggi questo giro, in cui scorsa ancora la Polonia mi ero proposto di innoltrarmi a Pietroburgo, ma l'inverno, che sopravvenne dopo varj gravi incomodi di salute, mi determinò a piegar da Varsavia verso Cracovia, e per la Slesia, e l'Austria tornare in Italia, e a Roma, dopo quattro anni e mezzo di piacevole giro fatto unicamente per interrompere le mie gravissime precedenti, e susseguenti applicazioni in un'età da una parte ancora assai robusta, e dall'altra assai più propria, che la prima giovanile, per osservare,

www.dacoromanica.ro

esaminare, riflettere sullo stato naturale, politico, civile, scientifico de'tanto vorj paesi, e costumi instruendosi correlativamente a quel celebre antico detto: *Multorum mores hominum qui vidit, & urbes.*

Mi allettava il comodo di vedere la Bulgaria, e la Moldavia paesi troppo diversi da quelli, che avevo scorsi nella più colta parte d'Europa, per li quali un viaggiatore non può passare senza gravissimi incomodi, e pericoli fuori di una occasione simile a quella di mettersi al seguito di un Ambasciatore assistito dalla pubblica autorità colla scorta di un Commissario destinato dal Gran Signore, munito di guardie, e di ordini ampj, e premurosi, colla somministrazione gratuita di vetture, cavalli da corsa, alloggi e viveri abbondanti. Il suddetto Ambasciatore mi aveva dimostrata tutta la bontà ne'7 mesi che mi ero fermato in Costantinopoli, avendo ricevuta prima del mio arrivo a quella Metropoli dell' Impero Ottomano una lettera premurosa di raccomandazione per me, come seppi da lui medesimo, scritta dal Milord Maclesfield Presidente in quel tempo della Società Reale di Londra, di cui quel Signore era membro, e di cui l'ero divenuto di fresco ancor io, e sottoscritta da una ventina de'principali membri della medesima Società, da'quali avevo ricevute in Londra tutte le finezze, ed attenzioni possibili, dopo di avere pubblicato ivi il mio poema degli Eclissi dedicato a quell'illustre corpo Accademico, tanto più che mi ero pre-

www.dacoromanica.ro

fisso di fare in Costantinopoli l'osservazione interessante di quel primo passaggio di Venere, che poi mi fu impedita dalla troppo ritardata partenza de Veneto Ambasciatore.

Ad ogni modo per ottenere da lui quel favore in una maniera distinta mi prevalsi della valida interposizione di sua Eccellenza il Sig. Conte di Vergennes allora Ambasciatore di Francia in quella Corte, il quale fin dal primo giorno del mio arriva in quella barbara Metropoli mi aveva prevenuto con tutte le dimostrazioni di bontà singolarissima, avendomi veduto quella stessa sera, mentre sedevo in conversazione accanto a lui, sorpreso da una febbre, che in pochi giorni mi ridusse in istato dl moribondo talmente, che non mi si dava più di un'ora di vita. Aveva degnato di visitarmi spesso nel decorso della tanto pericolosa, e lunga mia malatttia, e di esibirmi anche un più comodo alloggio nel suo palazzo, che impegnò lo stesso Bailo ad apprestarmi un decentissimo e comodissimo appartamento. Esso Conte mi ottenne di essere ricevuto per quarto nella carrozza medesima del Sig. Ambasciatore Inglese colla Sig. Ambasciatrice persona amabilissima e col fratello di lei giovane di maniere singolarmente dolci, e pulite, ciò che mi ha data l'occasione di offrire al benefico Mediatore dopo la morte dello stesso Inglese Ministro questo mio tenue tributo di ossequio, colla dedica del giornale di un viaggio, che, come mi sono espresso nella stessa dedicatoria, si deve a lui.

www.dacoromanica.ro

Non posso abbastanza esprimere, quante, e quali sieno le mie obbligazioni verso questo grand'uomo, che giunto pel superiore singolarissimo suo merito all'alto posto, che occupa nella sua Corte. fra le gravissime cure del tanto glorioso, e tanto universalmente vantaggioso suo Ministero, continua a riguardarmi, ed assistermi con una degnazione, e bontà singolare, come ho pure aggiunto per un atto di umile, e grata riconoscenza nella medesima epistola dedicatoria.

Io sono andato scrivendo la relazione di questa piccola parte de'miei viaggj fatta per paesi tanto meno conosciuti, e in una maniera molto particolare notando di mano in mano nella carrozza medesima i luoghi, per li quali, o in vicinanza de'quali si passava, e le ore della partenza, e dell'arrivo a ciascuno, ciò che ha servito per rettificare la carta, che di quella parte dell'Impero Ottomano ha disegnata in Versaglies d'ordine del medesimo Sig. Conte di Vergennes il Zannoni, come mi attestò egli stesso, e quasi sempre la sera stessa misi in pulito la relazione di quello apparteneva alla corrente giornata. Mi dispiacque ben assai di non avere meco alcun istromento portatile, che potesse darmi accuratamente la situazione geografica precisa de'luoghi stessi. Ho esposto con fedeltà quello, che ho veduto, e quello che ho udito da persone, che ho credute degne di fede. Di molte notizie sulli siti della prima parte del medesimo viaggio son debitore al Sig. Dottore Machenzi Inglese

www.dacoromanica.ro

pur di nazione, medico del Sig. Ambasciatore, che ci accompagnò fino all'ingresso in Polonia, uomo pieno di cognizioni, e che era passato per quelle parti un'altra volta: di molte principalissime sulla Moldavia son debitore al Sig. de la Roche Francese di patria, Ministro meritamente favorito del Principe di quel paese, ed al Sig. **Millo**, che governava come Starosta una delle sue provincie, stata anticamente Starostia appartenente alla Polonia.

La mancanza degli stromenti idonei, l' ignoranza della lingua del paese, per cui si passava, benchè supplita in parte dagli interpreti, e la continuazione rapida del viaggio, che non permise il fermarci fuori di pochi giorni di dimora interrotta ne'due estremi, e nel centro della Moldavia, non permisero di osservare sul posto, ed esaminare una quantità di oggetti, che sarebbero stati essenziali per fare un'opera più compita, e più universalmente vantaggiosa: pure questo breve racconto non sarà inutile nè nojoso, se non altro col presentare le notizie della maniera, con cui si viaggia da un Regio Ambasciatore in quelle barbare contrade, di varj usi, e costumi, e soprattutto dello stato almen d'allora del governo, produzioni, commercio della Moldavia, paese poco conosciuto anche in oggi dopo di essere stato il teatro di tanti bellici posteriori avvenimenti.

Arrivato a Varsavia dopo un'altra non indifferente malattia, che soffersi in Cameniec

www.dacoromanica.ro

e pel viaggio, comunicai questo mio giornale ad un amico, che ne fece per uso suo in tutta fretta una versione in Francese, quale neppure riveduta da lui, e messa in pulito egli trovandosi dopo qualche tempo in Genevra prestò ad un amico, che la fece vedere ad un altro, e questi la pubblicò negli Svizzeri colle stampe, dopo de avervi fatte delle arbitrarie sue mutazioni a varie espressioni dell'originale, delle quali con suo dispiacere, come egli mi attestò dopo, si è risentito lo stile. Io non seppi questa pubblicazione, che alquanti anni dopo, e come tutte le copie si erano dileguate in breve tempo, come ho accennato di sopra, non ne ho potuto mai avere in proprio un esemplare, nè l'ho veduto, che allá sfuggita. Mi dispiacque di non trovarvi neppure un cenno del non essere quello il mio originale scritto da me in Italiano, ma una traduzione, quale neppure avavo mai veduta, onde non potevo entrar garante delle espressioni adoprate dall'Editore. Ho ben veduto al margine di un manoscritto del primo traduttore alcune note del medesimo Sig. La Roche, che egli arrivato a Varsavia dopo la mia partenza vi aggiunse rettificando alcuni pochi passi appartenenti a quello, che da altri mi era stato riferito sulla Moldavia, dellequali ho qui profittato, rimanendo io così più sicuro della esatta verità del rimanente.

Vi era in Parigi, chi voleva fare un'altra versione di questo qualunque mio tenue lavoro, ma mi sollecitava a pubblicare innanzi

www.dacoromanica.ro

il medesimo Italiano originale. Ho differito, finchè mi si è presentata l'occasione di venir in Italia per fare in questa celebre, vastissima, e ora molto più ancora di prima accurata, e nitida stamperia de'Sig. Conti Remondini una raccolta in cinque tomi di molte mie Opere Matematiche appartenenti all'Optica, e Astronomia o nuove, o inedite, scritte per la massima parte in latino, lingua meno universalmente gradita in oggi anche da'dotti di una nazione, che gode di veder la sua divenuta oramai quasi la dominante in Europe, onde anche di queste tutto ho aggiunto un breve estratto in Francese in ogni tomo. Sono esse umiliate al trono di S. M. Cristianissima, che ha degnato di accettarne la dedica, e di permettermi graziosamente questa temporaria assenza senza la sospensione de'non ordinarj vantaggiosissimi effetti della Regia munificenza, assegnatimi dall'Avo Augusto, e conservatimi illesi fra tanti cambiamenti posteriori accaduti in quella Corte, e tante critiche circostanze di tante dispendiosissime guerre. A chiederla mi ha indotto da una parte la ragione suddetta, per cui attualmente gli stampatori in quel Regno non si assumono più per conto proprio le imprese particolarmente di Opere piene come queste di Geometria, e di calcolo scritte in altra lingua fuor della loro, onde un Autore rimane esposto a un grave dispendio coll' imbarazzo di cercar i modi per poter ottenere lo spaccio della massima parte degli esemplari fuori del Regno, dall'altra parte l'antica

www.dacoromanica.ro

amicizia, che per me conservavano queste Signori, dacchè vent'anni addietro fu qui da loro pubblicata in mia presenza con una edizione nitida, ed esatta la mia Teoria della Filosofia Naturale, e la vastissima loro corrispondenza estesa a tutte le nazioni colte, che farà pervenire in breve tempo nelle parti le più rimote la notizia de'frutti di tante mie fatiche, quali spero sieno per essere non poco giovevoli per l'avanzamento delle scienze, unico oggetto riguardato, ed espressamente ordinatomi ne'Regj diplomi.

Mentre intanto si imprimono queste mie Opere numerose, che per ora si ristringono a'suddetti due soli argomenti, e siamo al terzo de'cinque tomi, a'quali mi sono presentemente limitato, (n'è sortito ultimamente alquanto dettagliato un catalogo che serve di pubblico avviso), ho giudicato bene di aggiungerne in fine di questa trasversale Operetta una succinta notizia, che servirà di una specie di manifesto per quelli, che attirati dall'argomente facile, e dilettevole di un breve viaggio, ne verranno per questa via più facilmente in cognizione. Prima però di questo aggiungerò nel tometto medesimo un dettaglio più analogo al primo suo oggetto, con la relazione di quanto vidi nell'andare a Costantinopoli in faccia a Tenedo su gli avanzi riguardevoli delle rovine, che in oggi si chiamano comunemente di Troja, e appartengono alla nuova pure grandiosa, fabbricata gran tempo dopo accanto all'altra distrutta già anticamente da'Greci, sulla quale

www.dacoromanica.ro

città darò in un'aggiunta qualche breve notizia.

Questo è quello, di che ho creduto bene di prevenire il mio Lettore su gli oggetti, che troverà in questa Operetta, mentre intanto si accosta il tempo di pubblicare la più interessante voluminosa raccolta: mi resta solo di aggiungere, che in questa Relazione Italiana del mio viaggio si trova cambiato il titolo di Padre in quel di Abate per la mutazione dell'antico mio stato non già abbandonato da me per una volubile incostanza, ma estinto esso medesimo in modo da farmi in certa guisa rimanere quasi orfano, e pupillo.

www.dacoromanica.ro

HRONOGRAFUL

adecă

Leatopiseţul ţării Moldoaveĭ.

Dintru intîiul descălecat de Traian Impăratul cu rîmleanĭ, şi al doilea de Dragoş Vodă, care să vede pănă astăzĭ, şi viaţa Domnilor, din vechĭ istorĭĭ care saŭ scris.

In zilele de Dumnezeŭ Înălţateĭ Domnĭĭ a prea luminatuluĭ nostru Domn Ioann Mihaĭ Racoviţă Voevod, cu blagoslovenĭia prea osfinţituluĭ părinte, Kir Atanasie, Episcop Romanschieĭ leat 7232 Meseţa Fevruar.

Iubitoruluĭ de Dumnezeŭ şi prea-osfinţituluĭ mieŭ părinte Kiriŭ Kir Atanasie, din mila luĭ Dumnezeŭ Episcop Romanuluĭ, cel maĭ de gĭos pomenit, ca un fiĭŭ sufletescŭ şi plecat rob, cu tot sufletul roagă, cere şi priĭaşte întreagă sănătate şi bună viaţă cu mîntuire sufletească, de la unul în Troiţă Dumnezeŭ.

Mulţĭ oamenĭ socotesc, pentru omul ce sar naşte întru o cetate mare, din părinţĭ de bună rudă şi vestiţĭ, zicînd: că este vreadnic unul ca acela să fie lăudat pentru moşie şi rudenĭia luĭ, ci unĭĭ ca aceia socotesc că greşesc fără de samă, pentru că bunătatea, saŭ răutatea nu să trage despre mosteanĭ, despre strămoşĭ, ce fieş cine din lucrurile sale (după cuvîntul Domnuluĭ Hristos) saŭ să ruşinează, saŭ să măreşte, pentru că omul de ar fi să se tragă din părinţĭ, din rudă mare

www.dacoromanica.ro

și vestiți ; iar lucrurile luĭ să fie proaste, aceluia puțin folos i să va pomeni în urmă, și iarăși cînd răsare o odraslă la loc ne vestit, și de neam maĭ de gĭos, și tîmplînduisă a să amesteca cu firea, pentru alte neamurĭ maĭ vrednice, și nevoindusă cu multă socotință, și luarea aminte lucrurilor spre îndreptare, procopsind întru bunătățĭ, atuncia să cade unul ca acela să fie luat (și cu adevărat lăudat) cum și acmu să arată și să veade la blagorodia ta de Dumnezeŭ iubitorĭule și prea înțăleapte Kirie Kir Atanasie episcope al sfinteĭ episcopii a cetățiĭ Romanuluĭ, mirîndumă de blagorodiĭa ta, văzînd și știindute strein de neamul pămîntuluĭ acestuluĭa, dară socotesc că de bună rudă crescu odraslă, și stîlpare ca aceasta, împodobită cu atîta bunătate, că naĭ vrut să rămîĭ nemulțămitorĭŭ neamuluĭ acestuĭ pămînt moldovenesc, pentru arătarea iubirĭĭ către blagorodia ta, cuprinzîndute din fiĭ străinĭ, te-aŭ făcut și sufletesc părinte, pentru care a lor dragoste către blagorodiĭa ta, ce blagorodia ta naĭ dat ochilor ; ce teĭ nevoit a fi mulțămitor desăvîrșit, cu înmulțirea Hronografurilor a neamuluĭ moldovenesc, precum unele vedem cu multă nevoință și osteneala blagoslovetoareĭ dreptеĭ tale scrise, și altele cu cheltuială făcute, precum acmu și aceasta adevărat este, care aceastea vedem că te-aĭ nevoit, nu pentru vro folosință blagorodieĭ tale, ce maĭ mult pentru înștiințare a tuturor de obște a moldovenesculuĭ neam, ca să privască toțĭ ca printr-o oglindă luminată a sa colo-

www.dacoromanica.ro

nie și de unde sintu veniți pre aceste locuri și din ce neam, că aflînd nişte basne, asupra acestuĭ neam, de un Istrate logofăt și un Simion dascal și de un Misail călugăr, carii orbi năvălesc, că nu sînt moldovenii din Rîmleani, ce din oamenii cei de rău făcători. Ce blagorodia ta, măcar nu dintru sine, ci dintre alte izvoade scoțindu aĭ înmulțit, pentru maĭ multă înștiințare, că unii cetind, alții vor auzi de a sa moștenire, și a domnilor viață și a mulți megiași din pregiur cadesă dară blagorodieĭ tale, (laudă) pentru neadormită osteneală; priimește dară acest mic dar, dintru a Sfințieĭ tale osteneală, ca pre o grădină cu florĭ împodobită, și sădite cu bune mirezme, și măcar că nu sînt copți strugurii viții mele, sfințiia ta priimește, și pre mine mă blagosloveşte, ca și eŭ prin blagoslovenia Sfințieĭ tale, ca să dobîndesc ertare alor meale fără de număr păcate. Iar pre-sfinția ta aicĭ Domnul Dumnezeŭ să te păzască să petrecĭ în mulți anĭ, pentru folosul turmeĭ luĭ Hristos, carea îți este dată în samă, sporind și adăogînd aceaste nemuritoare și vecinice de mare laudă lucruri, iar nouă de bucurie și de veselie. Iară întru Impărăția nemuritoruluĭ Impărat să te învrednicești a sta în ceata Arhiereilor, deadreapta vecinicului Impărat, Domnul nostru Isus Hristos, a căruia dar și nespusă milă iarăși rog să fie umbritoare Creștitului Sfinții tale, Amin.

A Sfinții tale smerit ferbinte de Dumnezeŭ rugătorĭŭ.

Sava Iermonahul.

Acest litopiseț este al meŭ. Ion Borilă Stolnic.

www.dacoromanica.ro

PINACSŬ

Adecă însemnarea
de cele ce să află într-acest Hronograf.

CARTEA ÎNTÎIA.

Preadoslovie, adică cuvîntare de descălicatu ţării dintîĭ şi a neamuluĭ Moldovenesc şi cu istoriciĭ ceĭ vechĭ cuprinde 6 List. (paginĭ)

Pentru neamul moldovenilor din ce ţară aŭ eşit strămoşiĭ lor, şi pentru lucrurile Italieĭ, Cap. 1, List. 1.

Vierşurile a dascaluluĭ Ovidiul List. 4

Pentru împărăţia Romeĭ şi de putearea şi lărgimea eĭ, Cap. 2, List. 5.

Pentru Dakia, unde iaste acum Moldova, Cap. 3. List. 8.

Pentru Traian Imparatul şi venirea luĭ la Dakia şi de oştirea luĭ cu Decebal Craiul, pre urmă şi descălecarea cu Rîmleanĭ, Cap. 4, List. 9

Pentru Cetăţile ţării aceştia şi cîte sintu în Bugeac şi aicea în ţară, cele ce staŭ şi cele năruite, de cine sînt făcute, Cap. 5, List. 8.

Tituluşul luĭ Traian Imparat, List. 19.

De neamurile neamuluĭ acestor ţărĭ, şi de port şi de limba graiuluĭ, de unde aŭ luat, aşijderea şi de tunsură, ce să află şi acum la prostimea de supt munte, Cap. 6, List. 20.

Pentru cît aŭ trăit pre aceste locurĭ oa-

www.dacoromanica.ro

menii după descălecarea luĭ Traian Imparat cu Romînii de la Italia, Cap. 7, *L*ist. 25.

Cataştivul al doilea al letopisăţuluĭ ţării Moldoveĭ din descălicatul cu Dragoş Vodă.

Aducere aminte pre scurt pentru Dacia, Cap. 1, List. 28.

Războiul luĭ Traian Impăratul Rîmuluĭ cu Dacii, Cap. 2, List. 32.

Pentru Istratie Logofătul şi Simion dascalul şi un *M*isail călugăr şi de basnile lor, Zac. 5, List. 33.

De pustiirea ţărilor acestora ce era cu Rîmleanii aşăzate, Cap. 3, List. 34.

Tituluşul luĭ Atilla Craiul Unguresc, List. 35.

De descălecarea ţării Moldoveĭ, cu Dragoş vodă, după rîsipa dintîiu, Cap. 4, List. 35.

Depre ce saŭ numit ţara *M*oldovă *Z*ac. 3, List. tij (aceĭaşi).

Domnia luĭ Dragoş vodă, Cap. 5, List. 37.

Domnia luĭ Roman vodă, List. tij.

Domnia luĭ Ştefan vodă, Cap. 6, List. 36.

Războaile intre doĭ feciorĭ a luĭ Ştefan vodă, Cap. 7, List. tij.

Pentru Ludovic Craiul Unguresc, Cap. 8, List. 39.

Domnia luĭ *Iorga* vodă, Cap. 9, List. 41.

Domnia luĭ Alexandru vodă cel bătrîn, Cap. 10, List. tij.

Pentru al optulea săbor de la Florentia Cap. 11, List. tij.

www.dacoromanica.ro

Pentru Crijiacĭ de unde saŭ izvodit în ţara leşască, şi de pe ce vreme, Cap. 12, List. 42.

Pentru doĭ feciorĭ a luĭ Alexandru vodă, şi de războaele ce aŭ avut între dînşiĭ pentru domnia ţărĭĭ, Cap. 13, List. 44.

Pentru împărţirea ţărĭĭ în două, Zac. 9, List. 47.

Domnia luĭ Roman vodă, feciorul luĭ Iliaş vodă, Cap. 4, List. 48.

Domnia luĭ Petru vodă fratele luĭ Roman vodă, Cap. 15, List. tij.

Domnia a unuĭ Ştefan vodă, Cap. 16, List. tij.

Domnia luĭ Ciubăr vodă, Cap. 17, List. tij.

Domnia unuĭ Bogdan vodă, Cap. 18, List. tij.

Domnia luĭ Petru vodă Aron, Cap. 9, List. 51.

Domnia luĭ Ştefan vodă, celuĭ bun şi viteaz, Cap. 20, List. 52.

Pentru coronaţia luĭ Ştefan vodă de Teoctist Mitropolitul, Zac. 3, List. tij.

Pentru cetăţile ceale luate de Turcĭ, precum le-aŭ scos Ştefan vodă, Zac. 6, List. 53.

Războiul luĭ Ştefan vodă, cu Mătelaş Craiul Unguresc, Cap. 21, List. tij.

Pentru robirea a unuĭ fecior a Hanuluĭ de Ştefan vodă, Zac. 14, List. 56.

Vrajma luĭ Ştefan vodă, cu Radul vodă, domnul Muntenieĭ, Cap. 21, List. tij.

Războiul luĭ Ştefan vodă cu Radu vodă, Domnul Muntenesc, Cap. 23, List. 57.

Războiul luĭ Ştefan vodă, cu Turciĭ şi cu Munteaniĭ, Cap. 24, List. 58.

www.dacoromanica.ro

Pentru hotarul ţăreĭ Moldoveĭ şi a ţăreĭ Romîneştĭ, Zac. 6, List. 59.

Descălecatul tîrgulŭĭ Iaşiĭ de Ştefan vodă cel bun, Zac. 9, List. 60.

Războiul luĭ Ştefan vodă cu Sultan Mehmet la sat la Războianĭ, Zac. 11, List. tij.

Pentru adunarea luĭ Ştefan vodă, cu Craiul leşăsc la Colomiea, Cap. 25, List. 62.

Venirea luĭ Albet Craiul leşăsc asupra luĭ Ştefan vodă cu oştĭ, Cap. 26, List. tij.

Prada luĭ Ştefan Vodă în ţara leşască, Zac. 17, List. 67.

Moartea luĭ Stefan Vodă cel bun, Zac. 25, List. 69.

Pentru îngroparea luĭ Ştefan Vodă, Zac. 29, List. 70.

Domnia luĭ Bogdan vodă, ficiorul luĭ Stefan vodă, Cap. 27, List. tij.

Prada luĭ Bogdan vodă în ţara Romînească, Zac. 8, List. 72.

Moartea Raduluĭ vodă Domnuluĭ Muntenesc, Zac. 9, List. tij.

Prada luĭ Bogdan vodă în ţara Leşască, Cap. 28, List. 73.

Prada ţărĭĭ de *Mindichireĭ* Hanul Zac. 8, List. 76.

Domnia luĭ Stefan vodă cel tînăr, fecior luĭ Bogdan vodă Cap. 29, List. tij.

Moartea luĭ Arbure hatmanul Zac. 3, List. 77.

Moartea luĭ Stefan vodă cel tînăr, Zac. 7, List. 78.

Domnia luĭ Petru vodă Rareş, Cap. 30, List. 79.

www.dacoromanica.ro

Războiul luĭ Petru vodă, Zac. 4, List. tij.

Domnia luĭ Ştefan vodă care să numiaşte Lăcustă, fecior luĭ Alexandru vodă, Zac. 7, List. 81.

Domnia luĭ Alexandru vodă Cornea şi de moartea luĭ, Zac. 14, List. 83.

Adoua Domnie a luĭ Petru vodă Rareş, Cap. 31, List. tij.

Domnia luĭ Iliaş vodă fecior luĭ Petru vodă Rareş, Cap. 32, List. 84.

Domnia luĭ Ştefan vodă frate luĭ Iliaş vodă, şi de moartea luĭ, Cap. 33, List. 85.

Pentru rîdicarea la Domnie pre Joldea, Zac. 2, List. tij.

Domnia luĭ Alexandru vodă Lăpuşneanul, Cap. 34, List. tij.

Pentru *Dispit* şi războae ce aŭ avut cu Alexandru vodă, Cap. 35, List. 86.

Vicleşugul luĭ Dispot cu moarte, zac. 4, List. 87.

Domnia luĭ Dispot vodă, Cap. 36, List. 89.

Amăgitusaŭ Dispot vodă de boeriĭ ţăriĭ, Zac. 6, List. 90.

Domnia luĭ Ştefan vodă Tomşa, Cap. 37, List. 91.

Pentru adeverinţă Domnieĭ luĭ Vişnoveşchie leahul de boeriĭ ţăriĭ, Zac. 5, 6, 7, List. tij.

Sfîrşitul luĭ Dispot vodă, Zac. 14, List. 92.

Pentru firea Grecilor ştiinţare, Zac. 18, List. 94.

Războiul Tomşeĭ vodă cu Mircea vodă Domnul *M*untenesc, Cap. 38, List. 95.

www.dacoromanica.ro

Moartea acestuĭ Tomşa vodă, Zac. 5, 6, 7, List. 96.

Adoua Domnie a luĭ Alexandru vodă Lăpuşneanul, Cap. 39, List. 97.

De moartea luĭ Alexandru vodă Lăpuşneanul, Cap. 40, List. tij.

Domnia luĭ Bogdan vodă, fecior luĭ Alexandru vodă, Cap. 41, List. tij.

Domnia luĭ Ioan vodă, Cap. 42, List. tij.

Tirănia luĭ Ioan vodă, Cap. tij, Zac. 5, List. 99.

Pentru prada luĭ Ioan Vodă, în ţara Muntenească, Zac. 11, List. 100.

Sfîrşitul luĭ Ioan vodă, Zac. 13, List. 101.

Domnia luĭ Petru vodă Şchiopul, Cap. 43, List. 102.

Pentru Potcoavă Căzacul, Zac. 5, List. 103.

Mazilia luĭ Petru vodă, Zac. 12, List. 104.

Domnia Ianculuĭ vodă Sasul, Cap. 44, List. tij.

Adoua Domnie a luĭ Petru vodă Şchiopul, Cap. 45, List. 105.

Pentru Petru vodă, ş-aŭ lăsat Domnia de bună voe, Cap. 46, L. 106.

Domnia luĭ Aron vodă cel răŭ, şi cumplit, Cap. 47, List. 107.

Mazilia luĭ Aron vodă, Cap. 48, List. tij.

Adoua Domnie a luĭ Aron vodă, Cap. 49, L. 108.

Pentru Petru Căzacul şi cu boerĭ pribeagĭ deaŭ ţinut Domnia, Zac. 3, L. 109.

Pentru cumplicĭunea Domnieĭ luĭ Aron vodă, Cap. 50, L. 110.

www.dacoromanica.ro

Domnia Irimieĭ Movilă vodă, Cap. 51, L. 111.

Pentru eşirea luĭ Răzvan vodă din ţară, şi de moartea luĭ, Zac. 7, 8, L. 112.

Pentru *M*ihaĭ vodă Domnuluĭ ţăriĭ Munteneştĭ, Cap. 52, L. 113.

Pentru Domnia luĭ Simion *M*ovila vodă în ţara *M*unteneascâ, şi pentru venirea luĭ Mihaĭ vodă în ţară, Zac. 13, L. 115.

De moartea luĭ Mihaĭ vodă Domnul Munteniei, în ţara Ungurească, Cap. 53, L. 118.

Domnia luĭ Simion vodă Movilă, şi de moartea luĭ, Zac. 11, L. 120.

Zarva între feciorii Ieremiei vodă şi luĭ Simion vodă, şi de domniile lor, Zac. 12, L. tij.

Domnia luĭ Ştefan Tomşa vodă, Cap. 54, L. 121.

Războiul luĭ Tomşa vodă, cu Potoţchie, Zac. 5, L. 122.

Venirea Domnieĭ Irimieĭ vodă, asupra Tomşiĭ vodă cu oştĭ, Zac. 18, L. 125.

Pre Doamna Irimieĭ vodă cînd aŭ luat-o Turciĭ, Cap. 55, L. 126.

Domnia luĭ Gaşpar vodă, Cap. 56, Lit. 128.

Războiŭ ce-aŭ avut Turciĭ cu Leşii, Zac. 23 L. (*).

De moartea luĭ Gaşpar vodă, Zac. 24, L.

Mazilia Tomşiĭ vodă, de Schindar paşa, Cap. 54, L.

Domnia luĭ Alexandru vodă Iliaş, Cap. 57, L.

Suirea luĭ Sultan Osman la Hotin, Zac. 7,L.

(*) *Notă.* De aicĭ filele în manuscript nu maĭ sînt numerotate pînă la fine.

www.dacoromanica.ro

Legătura de pace a luĭ Sultan Osman cu Leașiĭ, Zac. 33, L.

Pentru tîmplarea luĭ Alexandru vodă Iliiaș, Zac. 36, L.

Adoua Domnie a luĭ Stefan vodă Tomșa, Cap. 58, L.

Pentru solul leșăsc anume Visnovețchie, Zac. 3, L.

Precum ș-aŭ dat solia la Sultanul Osman, Zac. 11, L.

Mazilia luĭ Ștefan vodă Tomșa, Zac. 14, L.

A doua domnie a Raduluĭ vodă cel Mare, Cap. 59, L.

Moartea Raduluĭ vodă, Zac. 10 L.

Domnia luĭ Miron Movilă Barnovschie vodă, Cap. 60, L.

Domnia luĭ Alexandru vodă, fecior Raduluĭ vodă, Cap. 61, L.

Domnia luĭ Moiseĭ vodă, fecior luĭ Simion vodă, Cap. 62, L.

A doua domnie a luĭ Alexandru vodă Iliaș, Cap. 63, L.

Patima boerilor în Țarigrad, Zac 3, L.

Pornitul luĭ Alexandru vodă din domnie de boerĭ, Zac. 9, L.

De venirea luĭ Barnovschie vodă, din țara leșască la domnie, Cap. 64, L.

Moartea luĭ Barnovschie vodă, Zac. 6, L.

A doua domnie a luĭ Moiseĭ vodă, Cap. 65, L.

Spaima Turcilor de domniĭ acestor țărĭ, Zac. 5, L.

Mazilia luĭ Moisăĭ vodă, Zac, 9, L.

www.dacoromanica.ro

Domnia luĭ Vasile vodă, Cap. 66, L.

Rădicarca luĭ Vasile vodă, asupra luĭ *Mateĭ* vodă domnul *M*untenesc, Cap. 67, L.

Domnia luĭ Ion vodă, *Z*ac. 2, L.

Războiul luĭ Vasile vodă cu *M*ateĭ vodă, *Z*ac. 8, L.

Prada Tătarilor în ţară, în zilele luĭ Vasile vodă, Cap. 68, L.

Prada Eşilor de Tatarĭ, *Z*ac. 7, L.

Incuscrirea luĭ Vasile vodă cu Hmil hatman, *Z*ac. 8, L.

Cînd s-aŭ rîdicat Ştefan Gheorghe logofăt pre Vasile vodă, Cap. 69, L.

Moartea Ciogoleştilor, de Vasile vodă, *Z*ac. 6, L.

Domnia luĭ Ştefan vodă Gheorghie, Cap. 70, L.

Intoarcerea luĭ Vasile vodă de peste Nistru, *Z*ac. 10, L.

*M*ărsul luĭ Vasile vodă cu oşti asupra luĭ *M*ateĭ vodă, Cap. 71, L.

Rîsipa oştilor luĭ Vasîle vodă, şi a luĭ Timuş Căzacul, *Z*ac. 8, L.

Războiul oştilor luĭ Vasile vodă cu Ştefan vodă la Valea sacă, *Z*ac. 14, L.

Războiul luĭ Vasile vodă cu Ştefan vodă, la Sirca, Cap. 172, L.

Prada mănăstireĭ Dragomirneĭ de Timuş, *Z*ac. 9, L. (Aicĭ sînt file; ce la legat s-aŭ pus la urmă).

Perirea luĭ Timuş la Suceava, *Z*ac. 6, L.

Războiul luĭ Racoviţă şi a luĭ Ştefan vodă cu *Hrizica domnul Muntenesc*, *Z*ac. 30, *L.*

www.dacoromanica.ro

Domnia Ghicăĭ vodă, Cap. 3, L.

Purcesu luĭ Ştefan vodă Tomşa în ţara Ungurească, Zac. 4, L.

După venirea din ţara Ungurească, şi după războiŭ cu oastea Ghicăĭ vodă, fuga luĭ Ştefan vodă, Zac. 10, L.

Lăcomia la ce aduce, Zac. 23, L.

Beţia la ce aduce, Zac. 23, List.

Războiul luĭ Costantin vodă domnul *M*untenesc cu Tatari, în Iaşĭ, Zac. 34, L. .

Domnia luĭ Ştefăniţă vodă, fecior luĭ Vasile vodă, Cap. 74, L. .

*M*oartea luĭ Vasile vodă, Zac. 13, L.

*M*oartea luĭ Ştefăniţă vodă, Zac. 16, L.

Domnia Dabijeĭ vodă, până aicea am aflat leatopisiţul scris de Ureache vornic şi *M*iron logofăt.

NOTĂ. Am dat *Pinaxul*, căcĭ ne spune bine cuprinsul. *Zacealele* în text vin ca *paragrafele* într-un capitul. Numărul lor e variabil; aşa unele capitule aŭ cîte 40 zacele, altele n-aŭ de loc.

Intreg manuscriptul are 180 file, din care 130 numerotate, iar 54 nenumerotate; două file din Cap. 72 sînt schimbate în şirul lor şi sînt puse la urmă, din cauza legătoruluĭ, care a legat manuscriptul.

PREDOSLOVIE.

Adică cuvîntare dintăĭ.

Din descălecatul ţărĭĭ dintăĭ şi a neamuluĭ Moldovenesc, către cetitorii acesteĭ cărţĭ.

Inceputul ţărilor acestora şi neamuluĭ *M*oldovenesc, şi *M*untenesc, şi cîţĭ sînt şi în ţările Ungureşti, cu acest nume Romînĭĭ şi

www.dacoromanica.ro

pănă astăzĭ de unde sînt, şi din ce săminţie, de cînd şi cum aŭ descălecat aceste părţĭ de locu de pămînt, a scrie multă vreame la cumpănă aŭ stătut cugetul nostru, să încep osteneala aceasta după atîtea veacurĭ de la descălecatul ţărilor dintîĭ, de la Traian Imparatul Rîmuluĭ, *cu cîteva sute de anĭ peste mie,* trecute să sparie gîndul, a lăsa iarăşĭ nescris, cu mare ocară înfundat neamul acesta; de o seamă de scriitorĭ este inimiĭ dureare. Biruitaŭ gîndul să mă apuc de această trudă, să scot lumeĭ la vedeare, fealiul neamuluĭ, din ce izvor, şi săminţii sînt lăcuitoriĭ ţărĭĭ neastre *M*oldoveĭ, şi aşa şi ţărĭĭ *M*unteneştĭ, cum s-aŭ pomenit maĭ sus, şi Romînilor din ţările Ungureştĭ, că tot un neam sînt, şi o dată descălecaţĭ, de unde sînt veniţĭ strămoşiĭ lor pre aceste locurĭ, subt ce nume aŭ fost întîĭ la descălecatul lor, şi de cînd saŭ osăbit, şi aŭ numele acest de acum, *M*oldovan şi *M*untean, în ce parte de lume iaste *M*oldova, hotarăle pe unde aŭ fost întăĭ ce limbă ţinea şi până acmu, cine aŭ lăcuit maĭ întăĭ de noĭ pe acest pămînt, scot la ştirea tuturor, cariĭ vor vrea să ştie neamul ţărilor acestora. *Z*iceva niştine prĭatine tîrziu ĭaste după sutele de anĭ, cum să vor putea şti poveştile adevărate de atîtea veacurĭ; răspunzĭ lăsataŭ putearnicul Dumnezeŭ iscusită oglindă minţiĭ omeneştĭ scrisoarea, pentru care dacă va voi omul, cele trecute cu multe vremĭ, le va putea şti, şi oblici, şi nu numaĭ lucrurile lumiĭ, staturile şi începuturile ţărilor, şi a Impăraţilor, ci şi singură lumea, ceriul, pămîntul că sînt zidite de

www.dacoromanica.ro

cuvîntul luĭ Dumnezeŭ celuĭ puternic, crizĭ din scripturĭ, ştim şi din scripturĭ avem şi sfîntă credinţa noastră creştinească, şi mîntuirea cu coborîtul fiiuluĭ luĭ Dumnezeŭ, şi *împeliţatul* cuvîntuluĭ celuĭ maĭ înainte de veacĭ, în firea omenească din afară de păcat. Scriptura ne deschide mintea de o agiungim, cu credinţă pre Dumnezeŭ Duhul cel nevăzut şi necuprins, şi neajuns de firea omenească. Scriptura depărtate lucrurĭ de ochiĭ noştri ne face de le putem vedea, cu cugetul nostru, să nu pomenim de marele Moisăĭ, carele după (loc alb) de anĭ, aŭ scris Leatopiseaţul de la zidirea lumiĭ, că acela aŭ avut pre singur Dumnezeŭ dascal *cu rost cătră rost.* Omirul în 250 de anĭ, aŭ scris după rîsipa Troadeĭ războaele luĭ Filip; Plutearhuş, în 400 de anĭ, aŭ scris viaţa şi faptele vestituluĭ Împărat în lume Alexandru Machedon, Tituriivius, cursul şi toată Împărăţia Rîmuluĭ, în 700 de anĭ, şi maĭ bine aŭ scris după urzitul Rimuluĭ, şi alţiĭ mulţĭ scriitorĭ, cu osîrdie şi osteneală aŭ scos lumiĭ la vedere Istoriile. Indemnatumaŭ firea maĭ mult de ştiinţa aceştiĭ ţărĭ, de începutul şi descălecatul eĭ cel dintîĭ, toate alte ţărĭ ştiindule începuturile sale. Laud osîrdia luĭ Ureache vornicul, carele aŭ făcut din dragostea ţăriĭ Leatopisăţul săŭ. Insă acela de la Dragoş vodă din descăleeatul al doilea ţăriĭ aceştia, din Maramorîş scrie, iar descălecatul cel dintîĭ cu Romînĭĭ adecă Rîmleanĭĭ, nimică nu pomeneşte numaĭ **amelită** la un loc, că aŭ maĭ fost ţara odată descălecată şi saŭ pustiit de Tătarĭ; orĭ că n-aŭ avut cărţĭ, orĭ că ĭaŭ fost destul a

www.dacoromanica.ro

scrie de mai scurte vacuri, destul de dînsul şi atîta, cum poate fieşte cine să zică, numai luĭ de această ţară iaŭ fost milă, să nu rămîe întru întunerecul neştiinţiĭ, că cele lalte ce mai sînt scrisă adăosăturĭ de un Simion dascalul şi al doilea un Misail călugăr, nu Leatopisaţă ce ocărĭ sînt care şi acelea nu puţine.

Adoua îndemnare miaŭ fost, că mi să pare bine nu ştiŭ, *că n-am văzut*, Letopisul luĭ Istratie logofătul, iar cum saŭ înţăles din cîţi-va boiarĭ, şi mai ales din Neculai Buhuş, ce-aŭ fost Logofăt mare, pre acest Simion dascal Istratie Logofăt *l-aŭ făcut* cu basnile luĭ şi acel mahlerĭ de Misail călugărul de la Simion aŭ născut acela fiŭ, cestalalt nepot, şi mult mă mir de unde aŭ aflat eĭ aceste basne, că Urechie vornicul scrie, că 45 anĭ la domniile cele dintîĭ, nicĭ o scrisoare nu să află de lucrurile lor ce s-or fi lucrat, şi nicĭ străiniĭ încă n-aŭ ştiut nimică de dinşiĭ, pănă la Alexandru vodă cel mare şi bun, decĭ aŭ început istoriile leşeştĭ a scrie, mai ales Bilschie, şi Marţin, Paşcoveschie, pre cariĭ aŭ urmat răposatul Ureachie vornicul.

Dacă n-aŭ fost dară scrisoarea întîĭ în ţară, şi nicĭ streiniĭ n-aŭ ştiut, şi nimică n-aŭ scris de unde sînt aceastea basne, că sînt moşiĭ ţăriĭ aceştia, din temniţile Rîmuluĭ, daţi întru agiutoriŭ luĭ Laslăŭ craĭŭ Unguresc, şi Romîniĭ *acumu* era în Maramurîş, în zilele aceluĭ Craĭ ceştĭ din coace de unde iaste acmu Moldova. Iară ceĭ din colea unde iaste acmu ţara *Mun*tenească, iar în munte pre Olt, unde şi amu

www.dacoromanica.ro

să pomenească țara Oltului, și Romînii cei descălecați de Traian în Ardeal.

Eŭ iubite cetitoriule, nicăiurĭ n-am aflat nicĭ la un istoric, nicĭ Latin, nicĭ Leah, nicĭ Ungur, și viața mea Dumnezeŭ știe, cu ce dragoste era pururea la istorii, iată și pănă la această vrîstă, de aceaste basne să dea samă eĭ, și de această ocară, nicĭ este șagă a scrie ocară veacnică, unuĭ neam, că scrisoarea iaste vecĭnică, cînd ocărăștĭ pre cineva iaste greŭ a răbda, dară în vecĭ eŭ oĭ da samă de a le mele cîte scriŭ.

Făcutuțam izvod întîiaș dată de marĭ și vestițiĭ istoricĭ, cărora trăesc și acu scrisorile în lume, și vor trăi în veacĭ, și așa am nevoit să nu-mĭ fie grijă de ar cădea această carte orĭ pre a cuĭ mînă, și din streinĭ, cariĭ cearcă deamăruntul smintelele istoriilor pre dînșiĭ iam urmat cariĭ vezĭ în izvod eĭ sînt povața mea, eĭ răspund și pizmașilor neamuluĭ acestora țărĭ, și zavisnicilor, șĭ întîĭ unuĭ Enna Silveĭ, și cu următoriĭ luĭ, însă acesta istornic nu așa greŭ neprietin iaste, cum numaĭ acest nume Vlah de pre Flah Hatmanul că este scris, unde saŭ lunecat și săracul Ureche, credem neputințiĭ omenești, iar ĭaste altul de neamul săŭ leah Iani *Za*moschii care orb năvălești, că nu sînt *Mo*ldoveaniĭ, nicĭ *Mu*nteaniĭ din Rîmleanĭ, ci trecînd pre aicea pre aceste locurĭ Traian Impăratul, și lăsînd slujitorĭ de pază, aŭ apucat o samă de Dachĭ limbă Rîmlenească. Vedeaveĭ apoĭ cuvintelor luĭ, răspuns și ocară, nu de la mine, ci de la istorniciĭ poveațile mele, la rîndul săŭ.

www.dacoromanica.ro

Putearnicul Dumnezeŭ, cinstite şi iubite cetitoriule, să-ţĭ dăruiască după aceste cumplite vremĭ anilor noştrĭ, cîndva şi maĭ slobode vacurĭ întru care pre lîngă alte trebĭ, să aibĭ vreme, şi cu cetitul cărţilor a face iscusită zăbavă, că nu este altă şi maĭ frumoasă, şi maĭ de folos în toată viaţa omuluĭ zăbavă, de cît cetitul cărţilor, căcĭ cu cetitul cărţilor cunoaştem pre ziditoriul nostru Dumnezeŭ, cu cetitul laudă îĭ facem, pentru toate a luĭ către noi bunătăţĭ, cu cetitu, pentru greşalele noastre milostiv îl aflăm, din Scripturĭ înţelegim minunate şi veacĭnice faptele puteriĭ luĭ, ea face fericită viaţa, iar nemuritoriŭ agoniseşte nume, sîngur mîntuitoriul nostru Domnul şi Dumnezeul Hristos, ne învaţă: ispitaite pisania, adecă cercaţĭ scripturile. Scriptura depărtate lucrurĭ de ochiĭ noştrĭ, ne învaţă cu acele trecute vremĭ, să priceapem cele viitoare, ceteaşte cu bună sănătate şi priimeaşte această a noastră cu dragoste osteneală. (Cf. Cogălniceanu, Ed. 2, Vol. I, p. 1—6).

Istoriciĭ carĭĭ aŭ scris de descălecatul cel dintĭiŭ a ţărĭĭ noastre şi a ţărĭĭ Munteneştĭ

Bonfin, historniculu de Dacia.
Dion, la viaţa luĭ Traian Impărat Rîmuluĭ.
Evtropius, la viaţa luĭ Andreian Impăratul.
Carion, Cavaţiĭ.
Topeltin Ungurul.

www.dacoromanica.ro

Istoriciĭ Leşăştĭ carii aŭ scris de lucrurile Moldoaveĭ, după al doilea descălecat al ţărĭĭ de Dragoş Vodă.

Dlugoş.
Cromver.
Străicovschie.
Peaseschie Vladicul de Premislea.
*Mar*ţie Paşchovnchie.
Bilschiĭ.

Pre aceştĭ doĭ aŭ urmat răposatul Ureachie vornicul.

Cinstite şi iubite cetitoriule întru acest *L*eatopisăţ, carele l-am scris de pre *L*eatopisăţul răposatuluĭ Nicolaĭ Costin biv vel *L*ogofăt, cetiţĭ pre acela şi pre acesta, în multe locurĭ veĭ afla voroava, şi însămnărĭ întralt chip, ales la numărul anilor, întîiŭ la acela la Preadoslovie scrie că marele *M*oisăĭ, aŭ scris *L*eatopisăţul lumiĭ, cel de la zidirea, după 2400 de anĭ, iar eŭ am aflat că după 4024 de anĭ, saŭ scris acel Leatopisăţ, adecă cartea faceriĭ, de carea însuşĭ dragostea ta, puind ostenească veĭ afla adevărul. Socoteaşte dară, iubitule că acestuĭ an îmblă vealeat 7229 de la zidirea lumiĭ, iar de la întruparea Domnuluĭ şi Mîntuitoriuluĭ nostru Hristos 1721, aŭ purces şi de| la Moisăĭ pănă la Hristos, aŭ fost 1485, scoţind dar din ceĭ 7229 de anĭ, 1485 de la Moisăi pănă la Hristos şi de la Hristos 1720 pînă întracestaş an, iată dară că rămîn de la zidirea lumiĭ pănă la *M*oĭsăĭ 4024 de anĭ. Aşijderea şi întralte locurĭ multe lunecăturĭ veĭ afla, cariĭ nu or potrivi cu aceasta, nu defăimez, numaĭ aminte îţĭ aduc, ca cetind întru amîndouă, pre noĭ să

www.dacoromanica.ro

nu ne daĭ defăĭmăriĭ, aşijderea cunoscînd şi a noastră greşală ales din condeiŭ rugăm să laşĭ ertăriĭ, că nu înger ce ruca gresna *(mînĭ păcătoasă)* aŭ ostenit, ceteaşte cu bună sănătate şi priimeaşte cu dragoste osteneală.

Descălecarea ţării Moldoavei cu Dragoş Vodă după rîsipa dintîiŭ

Cap 4.

Zac. **1.** Cu anevoe este a adeveri deplin la ce vreme s-aŭ descălecat, măcar că multe istoriĭ am cetit, şi Leşăştĭ şi Ungureştĭ şi Rusăştĭ, împregiurul ţăriĭ noastre, foarte de amăruntul, ce maĭ aproape de adevăr am aflat cum descălecatul al doilea rînd dupa pustiirea de Bolgaţı, (sic) şi de Tatarĭ este la anul de la zidirea lumeĭ 6874 (ѯ3ѡоѧ), căcı era şi ın ţara Leşască Crai Vladislav Locheetin, şi în Ţarigrad, era Impărat Mihail Paliolog, iara Ureache vornicul scrie că în aniĭ 6807 (ѯ3ѡz) aŭ descălecat Dragoş voda ţara *M*oldovei, ce nu-ı de crezut că pre acele vremĭ era pustie ţara aceasta *M*oldova.

Zac. **2.** Iară Bonfin Ungurul istornicul, scrie că pre vremea luĭ Ludovic Craiului Unguresc, s-aŭ rîdicăt un Bogdan domn de la Maramurăş cu Romînii, părăsind şi locurile pentru megieşia Tatarilor, acel Bogdan domnu aŭ adunat către sine pre *V*alahi., şi aŭ intrat în

www.dacoromanica.ro

ţara sa cea de moşie, de aŭ descălecat, iar pre urmă văzînd Ludovic Craiul Unguresc, că s aŭ îmulţit Valahiĭ ce eşisă din *M*aramorăş cu acel domn Bogdan în ţară, unde este astăzĭ ţara *M*oldoveĭ, neputînd să-ĭ scoaţă saŭ aşăzat supt ascultarea sa, cu haragĭ să dea luĭ Ludovic Craiul, acestea mărturiseşte Bonfin istoricul Unguresc, ce aŭ scris istorie de ţara Ungurească, la 10 capete decad în 2.

*Z*ac. 3. Iară Ureachie vornicul scrie că aŭ descălecat ţara Dragoş vodă, poate să fie fost fecior acest Dragoş vodă luĭ Bogdan vodă, aceluia ce scrie Bonfin că au descălecat ţara a doilea rînd. Intr-acest chip scrie de venirea luĭ Dragoş vodă de preste munţĭ, din *M*aramorîş, în istoria ţărĭĭ *M*oldoave că îndemnîndusă cîţĭ-va boerĭ nemeşĭ, şi feciorĭ de Domnĭ din Maramorăş, între care era maĭ căpetenie Dragoş, şi aŭ venit în chip de vînătoare preste munţĭ, aŭ dat de o hiară ce să chiema Buor, aŭ Zîmbru, şi luînduse eĭ al goni cu toţiĭ cît-va loc şi laŭ scos păn în apa *M*oldoveĭ, unde se chiamă şi pănă astăzĭ Buoreaniĭ şi acolo laŭ vînat şi de multă osteneală o căţea ce să numea Molda dacă aŭ întrat în Moldova după acea hiară, şi *limpind* apă acolo aŭ *cicnit*, şi de pre numele căţeleĭ ce o chiama Molda, aŭ pus numele apeĭ Moldova, şi de pre numele apeĭ aŭ ramas şi numele ţăreĭ de să chiamă Moldova.

4. Iară după ce saŭ invitat aceĭ nemeşĭ oare cînd Romanĭ, din Maramorîş eşind maĭ la locurĭ largĭ, spre apa Sucevĭĭ, şi avînd de la

www.dacoromanica.ro

strămoşiĭ săĭ semnele locurilor a strămoşieĭ sale aŭ nimerit unde iaste astăzĭ tîrgul Sucevei, şi acolo aŭ găsit pre un Rus anume Iaţco, cu o prisacă de stupĭ, acolo era trăitorĭ acel Rus, şi întrebîndu-l ce om este şi de unde aŭ venit pe acel loc, iar el aŭ răspuns: că este Rus din ţara Leşască şi laŭ maĭ întrebat cine stăpîneşte aceste locurĭ, el aŭ răspuns că este loc pustiĭŭ precum aŭ ştiut şi el din bătrînĭ, aŭ spus că merge locul pănă în Dunăre şi pănă în mare şi pănа în Nistru, şi în sus pănă în ţara Leşască. Decĭ pre numele luĭ Iaţco se chiamă Eţcaniĭ, acolo la Suceavă pănă în ziua de astăzĭ. Aŭ spus Dragoş Vodă luĭ Iaţco cum este vechĭ strămoşan loculuĭ aceluĭa, şi aŭ dăruit luĭ Iaţco acel loc.

5. Văzind dară aceĭ nemeşĭ, că locurĭ bune fiind, pădure şi cîmp, şi ape *curătoare*, aŭ mers de saŭ pogorît cu totul din *Ma*ramorîş, şi aŭ eşit pre supt munte, pre apa Moldoveĭ şi pre apa Suceviĭ, şi întîĭ în Suceavă aŭ descălecat niştе cojocarĭ, căcĭ *cojocariul* să chiamă ungureşte SOCĭ. Iară la Bae aŭ descălecat niştе socĭ, olarĭ şi la alte locurĭ, cum şi Dragoş vodă în cîmpiĭ luĭ Dragoş de să numesc păn astăzĭ, de pre numele acelora.

6. Aşijderea şi Iaţco, saŭ dus în ţara Leşască şi aŭ chiemat ruşĭ de aĭ săĭ, şi saŭ aşăzat în sus pre Sireatiŭ, şi pre Suceavă şi în scurtă vreame saŭ înmulţit. In gios Romînĭ eşiţĭ din Maramorîş pănă în Dunăre, şi în sus ruşiĭ aŭ împlut locurile din munţĭ pănă în Nistru, şi apoĭ păn la Chiliia, şi pănă la Cetatea Albă,

www.dacoromanica.ro

pre hotarăle cele vechĭ a Dachieĭ, şi a descălicăturiĭ luĭ Traian, cum saŭ pomenit maĭ sus, şi fiind Dragoş maĭ căpitenie între aceĭ nemeşĭ Domnĭ, l-aŭ ales să le fie Domn tuturor.

Şi arătînd pănă aicea descălecarea ţărilor acestora. pîna la Dragoş vodă în anul 6874 (ѯ҃ѱѡѻѧ) (1366), eşit din Maramorîş, precum scrie istoria ţăriĭ Moldoave.

Ne vine rîndul să scriem întîĭ Domniia luĭ Dragoş vodă, şi altor Domnĭ pre rînd pănă unde om putea.

NOTA. Manuscriptele vechĭ de Cronicĭ nu poartă toate aceĭaşĭ dată a descălecatuluĭ. Neculaĭ Costin afirmă că Grigorĭ Ureche a pus descălecatul la anul *6807* (1299). Dar maĭ sus N. Costin pune dată de *6860* (1352), pentru descălecatul al doilea (Let. 1, 83) Textul luĭ Ureche poarta data 6867 (1559) (Let 1^2,133, ĭar manuscriptul luĭ Sava Ermonahul scris în 1721, cu 10 anĭ după N. Costin dă ca an pentru descălecat pe 6874 (1366), dată care o maĭ găsesc şi în alt manuscript de Cronicĭ, proprietatea Domnuluĭ Th Codrescu.

Văzînd maĭ de aproape datele vechĭ cu slove ne-am explica lesne confuzia. ѯ҃ѱѯ҃=6860 s a putut lesne lua drept ѯ҃ѱѕ=6807, schimbînd pe ѯ҃ (csi) drept ѕ (Zemli), cum chiar Sava Ermonahul scrie ѯ҃ѱѕ drept ѯ҃ѱѕ.

Domniia luĭ Iurga Vodă.

Cap. 5.

Iară după moartea luĭ Pătru vodă, aŭ stătut Domn Iurga vodă, acest Domn aŭ tri-

www.dacoromanica.ro

mis de aŭ luat blagoslovenie de la patriarșiia Ohriduluĭ, și aŭ pus Mitropolit, pre Teoctist, și aŭ așăzat oraș prin țară, și aŭ început a dărui ocine prin țară, a sluji credincios și la voinicĭ vitejĭ, iară orașăle le-aŭ așăzat la locurĭ bune, și le-aŭ făcut ocoale prin prejur, și după ce aŭ domnit 2 anĭ l-aŭ luat Mircea vodă Domn Muntenesc.

Domniia luĭ Alexandru Vodă.

Cap. 10.

Zac. 1. Iar după Iurga vodă aŭ stătut Domn Alexandru vodă, în anĭ de la Hristos (loc gol) iar de la zidirea lumiĭ 6904 anĭ, acesta aŭ zidit în țară mănăstirea Bistrița și *M*oldavița, și la al doilea an a domnieĭ sale aŭ trimis de aŭ adus moștinile sfîntuluĭ Ioan Novĭ, de la Trapezont, din țara Turcească cu multă cheltuială, și le-aŭ așăzat în Cetatea Sucevii.

Acesta Domn aŭ maĭ întărit, iar de la patriarș'ia Ohriduluĭ blagoslovenie de aŭ maĭ întărit Mitropoliia în Suceavă, aproape de curtea Domnească, și aŭ făcut Episcopĭ la Roman, și la Rădăuțĭ, și aŭ făcut boerĭ, cineș pre rînd, după boeriia lor, de sfat, și de ocîrmuit țara, și giudecătorĭ țăriĭ care boerĭ staŭ și pănă astăzĭ cum să văd față.

Acest Alexandru vodă aŭ făcut și el legătură cu Craiul leșăsc Vladeslav Iagelo, precum făcusă *și Iurga vodă, feciorul luĭ Petru Vodă.*

(Din Cap. 18, zaceala 13, fila 60 retro).

Iară letopisățul țărĭ Moldoveĭ scrie, că

www.dacoromanica.ro

dacă aŭ domnit Bogdan Vodă 12 anĭ, aŭ venit Pătru Vodă Aron, şi aŭ aflat pre Bogdan Vodă bat la sat la Răusenĭ lîngă Suceava, şi laŭ lovit întro Vinerĭ Oct. 16 în răvărsatul zorilor, şi în loc iaŭ tăet capul şi aŭ luat Pătru Vodă Aron în anul de la Hristos 1451 (?) iar de la zidirea lumeĭ 6959 de anĭ domnia ţăreĭ.

———

(*Din Cap. 26, zaceala 26 fila (list.) 69).*

Zac. 26. Fostaŭ acest Ştefan Vodă om nu mare la stat, mînios şi grabnic a vărsa sînge nevinovat (cine a vre să gîndească numaĭ la aceasta cetind-o, va afla şi pentru Pătru vodă Aron, pentru grabnică vărsare de sînge, maĭ mult pentru mestecătura ce să facea stricăciune Moldoaveĭ prin Pătru vodă Aron, fiind în ţara leşască îndemnătorĭ, ce măcar că Ştefan vodă aŭ legat tractate cu *Leşiĭ* pentru pace, dară maĭ mult aŭ pomenit pentru pribegĭ să nu să priimească cum saŭ zis maĭ sus, ca să să poată mistui de dînsul, ce socoteşte cetitorule dintr-o amîndoao părţile adevărul, şi precum veĭ afla însemnează pre marginea foiĭ de tot răspunsul). De multe orĭ la ospeaţă omorîia fără de giudeţ, iara întreg la minte, lucrurile sale ştia a le purta şi unde era greul acolo însuşĭ să nevoia de intra, şi unde nu gîndeaĭ acolo el să afla, ales la lucrurile războaelor meşter, ca văzîndu-i aĭ luĭ să se îndrepteze şi pentru aceĭa rar războiŭ era ne izbutit de dînsul.

27. Că şi unde îl înfrîngea alţiĭ pre dînsul,

www.dacoromanica.ro

nu perdea nădejdea, că ştiinduse căzut jos el să rîdica, deasupra biruitoruluĭ.

28. Chiar apoĭ în urma lui după moarte-ĭ, fiul său Bogdan Vodă în urma luĭ aŭ luat îndrăznire spre lucrurile vitejeştĭ, precum să tîmplă, din viţă bună, şi roadă bună creşte.

29. Iară pre Ştefan Vodă laŭ îngropat în monastirea Putna, carea este de dînsul zidită, şi era tuturor mare jale şi plîngere de moartea a luĭ Domn ca de un părinte a lor, văzînd că s-aŭ scăpat de mult bine şi apărare.

30. Intr-acest an maĭ înainte de moartea luĭ Ştefan vodă, iarnă grea aŭ fost şi geroasă cît n aŭ mai fost nicĭ odinioară. Iară preste vară aŭ fost ploĭ greale şi povoia marĭ de ape, şi multă înnecare saŭ facut.

31. Domnit-au Ştefan vodă 47 de anĭ şi 2 lunĭ, şi 3 săptamînĭ, iară după moartea luĭ aŭ domnit fiiul său Bogdan vodă.

32. Iara aproape de moartea sa aŭ chiemat pre Arhiereĭ şi pre toţĭ boerii aĭ sĭĭ, şi le-aŭ arătat cum nu vor putea ţinea eĭ ţara cu puterea sa, precum o aŭ ţinut el, ce socotind din toţĭ maĭ putearnic pre Turc, iaŭ învăţat, să să închine la împaraţiia Turculuĭ.

Sfîrşitul luĭ Ştefan vodă celuĭ bun.

Domnila luĭ Bogdan Vodă, feciorul luĭ Stefan Vodă celui Bun.

Cap. 27.

După moartea luĭ Ştefan vodă, aŭ stătut Domn ţărĭĭ Bogdan vodă puţin despărţit de

www.dacoromanica.ro

firea tată-său fiind. Deci întîiŭ aŭ socotit s-ăş aşază lucrurile cu megieşiĭ săĭ, ca să-şĭ arăte nume bun şi întîĭ după învăţătura tătîni-său luĭ Ştefan vodă, aŭ trimis la împărăţia Turculuĭ, pre Tăutul logofătul său cel mare, cu 100 pungĭ de banĭ, de sau închinat cu toată ţara la Sultan Murat Impăratul Turcesc, şi cu bucurie priimindu-l, aŭ dăruit baniĭ aciia Tăutuluĭ Logofătuluĭ, şi întorcîndusă dăruit din Ţarigrad, aŭ zidit cu aceĭ banĭ beserică în satu în *Bălăleşti*, prin Sireatiŭ, în ţinutul Sucevii, unde este şi pînă astăzĭ, (ş-acea beserică de multe războae ce aŭ tîmplat acestuĭ pămînt pentru a noastre cumplite păcate, aŭ fost sosit până de a să şi rîsipi, şi văzîndu-o acel de maĭ sus pomenit Kir Calistru episcopul Rădăuţilor fiind îndemnat dintru a sfîntuluĭ Duh putere împreună cu dumnealuĭ Dimitrie Mariĭ biv vel ban staroste ot Cernăuţĭ, socotind că este de obşte a ţăreĭ precum s-aŭ zis maĭ sus că sunt dăruiţĭ baniĭ de Sultan *Mu*rat Tăutuluĭ logofătuluĭ, care banĭ aŭ fost a ţăriĭ noastre, n-aŭ lasato la risipă, ce de a sa bună voe împreună cu toată cheltuiala au acoperito, şi pe unde aŭ fost şi risipită, saŭ eum să zice stricată, o aŭ tocmito în zilele preluminatuluĭ nostru Domn, Io Mihaĭ Racoviţă Voevod, Velet de la Adam 7229 Meseţa Maĭ 12 care vrînd să adeverez iubite cetitorĭ cearcă cu vederea, arată adevărul.)

www.dacoromanica.ro

DOMNIA IEREMIEI MOVILĂ VODĂ.

CAP. 51

Zac. 1. Impărăţia Turculuĭ, pre acele vremĭ lupta cu Neamţiĭ pentru Crăiia Uugurească, pentru Buda şi pentru Astrogon, iară văzind că cuprind Leşiĭ ţara *M*oldoaveĭ, aŭ orînduit pre Cazichiri Sultan Hanul Crîmuluĭ, iaŭ dat şi 2000 de enicearĭ, trimisaŭ şi steagul şi tunurile, să le dea cum a socoti, şi pre cine ar aleage el să fie Domn în ţara Moldoaveĭ, să fie din partea împărăţieĭ.

2. Iară *L*eaşiĭ luînd veaste de clătirea Hanuluĭ spre Moldova, aŭ socotit să nu lasă la sminteală pre Ieremia Movilă, pus de dînşiĭ, că era pre atunceĭ şi Crăiia Leşască în vîrtute aŭ orînduit pre *Z*amoschie Hatmanul, cu 7000 de călărime şi cu 3000 de pedestrime, cum scrie cronica Leşască, (de nu-ĭ laudă.)

3. In anul 7104 Octomvrie 9, aŭ sosit Zamoschie la Ţuţora, cu oaste Leşască, iară a treia zi Octomvrie 11, aŭ sosit şi Hanul cu toată oastea, n-aŭ răbdat *L*eaşiĭ fără şanţurĭ ci dacă aŭ văzut atîta Tătărîme, eĭ ş-aŭ întărit tabăra, cu şanţurĭ împrejur, şi aŭ făcut şi două băşti (ѧзцıи) de pămînt de la şanţul tabereĭ aşa de departe cît agiunge glonţul de puşcă, şi întracelea băşti aŭ pus oastea Leşască Zamoschie în protiva grosimiĭ Tătărăştĭ, năvălea Tatariĭ cu toată oastea asupra Leşilor, iară Leşiĭ sta neclătiţĭ, şi da din băştĭ (ѧзшчи) cu tunurĭ, dosul

www.dacoromanica.ro

iară să iea tătarii nu putea de tabără, aşa aŭ stătut într-acea zi.

Zac. 4. A doua zi socotind Tătarii cu meşteşug să depărteze pre Leşi de la şanţuri, aŭ orînduit Hanul o samă de Tatari să dea năvală la Leşi, şi alţii saŭ supus, ce pricepînd Leşii meşteşugul Tatarilor, sta între băşti neclătiţi, pînă în vreamea de chindie, atuncea Leşii deprinzînd pre Tatari aŭ eşit dintre băşti, şi aŭ luat pre Tatari în goană făcîndusă şi Tătarii a fugi pînă la oastea cea supusă, şi în loc aŭ stătut Leşii apărîndusă de navala Tătarilor, şi saŭ întors apărîndusă, pînă aŭ venit iară între băşti.

5. Nu dormiia Ieremiia Vodă ci de şi avea nădejde în Leşi, iară din dată aŭ agiuns la Hanul, şi de atuncea cele 7 sate de ţară le-aŭ dat Ieremiia Vodă Hanului, ce le zic sate hăneşti, şi aŭ legat şi miere să dea în toţi anii Hanului, şi alte daruri, care şi pănă astăzi stă acea legatură de să daŭ Hanului, pre an miere şi pocloane, şi aşea cu nevoinţă a Ieremiei Vodă aŭ stătut între Hanul şi între Zamoschie tractate de pace, dînd şi Hanul zălog la Leaşi şi Leşii la Hanul, pănă saŭ închis tocmala.

6. Capetele de pace aŭ fost aceastea Ieremiia Vodă să fie Domn în ţară birnic împărăţiei, oşti în ţară să nu mai între, deci şi Hanul aŭ dat steagul şi tulurile, pre mîna Ieremiei Vodă, şi iaŭ scos de la împărăţie *uric de Domnie* neschimbată Ieremiei Vodă, deci întemeindusă pacea, îndată saŭ întors Hanul la Crîm, şi Zamoschie în ţara sa, numai ce aŭ lăsat vr o 3000 de Leşi lîngă Ieremiia Vodă, că să

www.dacoromanica.ro

temea de Ungurĭ Ieremiia Vodă, atuncea şi Ieremiia Vodă saŭ aşăzat.

7. Bine nu eşise Zamoschie din Moldova, iară Bator Jicmont Craiul Unguresc au trimis Domn pre Răzvan Hatmanul luĭ Aron Vodă Domn în Moldova cu 12000 de oşteanĭ Ungurĭ să margă asupra Ieremieĭ Vodă dînd vina luĭ Ştefan Vodă Radul, că de blăstămăţie, aŭ lasat scaunul ţărĭĭ să-l cuprinză Leşii.

8. Luînd veste Ieremiia Vodă de pogorîtul Ungurilor, aŭ strîns şi el oaste de ţară de cît era, şi saŭ gătit de războiŭ în potriva luĭ Răzvan Vodă, într-o Duminică era cînd se apropiesă Răzvan cu oaste Ungurească lîngă tîrgul Sucevĭĭ şi era Ieremiia Vodă cu oastea la Areanĭ, iară oastea leşască era mai la cîmp de Şcheia, pe supt un deal ce este alăturea cu drumul Băiĭ, singur Ieremiia Vodă era în biserică la slujbă, şi iaŭ dat ştire că oastea luĭ Răzvan să apropie şi să veade, ce naŭ vrut să iasă din biserică pănă nu saŭ svîrşit Sfînta Slujbă, şi să agiungea *hărăţiĭ* luĭ Răzvan Vodă, cu oştile Ieremieĭ Vodă, cînd aŭ eşit Ieremiia Vodă la oştĭ din bisărică, saŭ tîmpinat oştile de îmbe părţile, şi după cîtă-va luptă între oştĭ, aŭ lovit Leaşii pre oastea Ungurească, din aripa despre Scheaia, şi îmbărbătîndu-să şi fruntea oştiĭ unde era Ieremiia Vodă, aŭ frînt pre Ungurĭ, supt Răzvan Vodă atuncea aŭ căzut calul în războiu, şi încălecînd pre alt cal îndată aŭ tocmit războiul la loc, ce îmbărbătîndu-să Moldoveanĭĭ cu Ieremiia Vodă aŭ purces a fugi oastea luĭ

www.dacoromanica.ro

Răzvan Vodă, la care fugire, aŭ prins oşteniĭ luĭ Ieremiia Vodă, pre Răzvan Vodă, şi l-aŭ adus la Ieremiia Vodă, şi după ce l aŭ mustrat, iaŭ tăiat capul, şi l-aŭ pus într-un par, în protiva Cetăţiĭ, stă movilă până astăzĭ pe drumul Băiĭ de la Suceavă, de să pomeneşte movila luĭ Răzvan Vodă.

9. Iară pre Ungurĭ iaŭ gonit oştile până în munţĭ cu multă vărsare de sînge, fost-aŭ acest războiĭ în anul 7104 Dechembre 5.

Aşa saŭ plătit şi luĭ Răzvan Vodă pentru rău ce făcusă şi el luĭ Aron Vodă, şi după acest războiŭ a luĭ Răzvan Vodă cu Ieremiia Vodă, nu saŭ maĭ ispitit Unguriĭ să maĭ trimită Domnĭ din partea lor, ce aŭ domnit Ieremiia Vodă cu pace, ce avînd bănat pre Leşĭ Bator Jicmont Craiul unguresc, de paguba oamenilor săĭ în războiŭ cu Răzvan Vodă, aŭ trimis solĭ cu jalobă la Rodolf împăratul nemţăsc, la cumnată-săŭ, şi la Papa de Rîm pentru paguba ce iaŭ făcut Leaşiĭ în oastea luĭ, nevoindusă el să dezbată ţara Moldoaveĭ, de supt mîna Turculuĭ, ca să împreune pre Moldoveanĭ cu sine, iară Leşiĭ l-aŭ împedecat, şi saŭ aşăzat Moldova iară supt robiia Turculuĭ, de supt care robie era eşită Moldova cu nevoinţa sa.

10. Acestea înţălegînd Papa, şi Rodolf împăratul nemţăsc, mare ponos aŭ trimis Leaşilor şi osăbire de biserica lor, Craiuluĭ Leşăsc ca unuĭ împiedecătoriŭ de binele creştinesc, acestea pricinĭ avea eĭ pentru Moldova, iară Ieremiia Vodă domnia cu pace, şi cu lucrurĭ

www.dacoromanica.ro

așăzate pre acelea vremĭ a țărĭĭ, că păzea datoriia sa ce avea spre împărăție.

—

Pentru Mihaĭ Vodă Domnui tării Muntenești.

Cap. 52.

Zac 1. *Ț*ara Muntenească într-acest an vara în mare răutățĭ era de Turcĭ, că din două părțĭ Turcul având oști asupra Crăiiĭ Ungurești, și despre Buda și despre Ardeal, că și Impăratul Nemțesc într-acolo avea oștĭ orînduite, în protiva Turculuĭ, iar aicea despre Ardeal Bator Jicmond fiind cumnat Impăratuluĭ Nemțăsc alte oștĭ avea împrotiva Turculuĭ. Era dintr-această parte Pașa de Silistra Sinan Pașa. Și pentru să-ĭ fie maĭ lesne a supune Ardealul, aŭ așăzat Turcĭ în toată țara Muntenească, Domn era Mihnea vodă cel vestit; după moartea luĭ, Mihaĭ vodă vàzînd țara sa cuprinsă de Turcĭ aŭ năzuit la Bator Jicmond Craiul Unguresc, și aŭ trimes soli și la Rodolf Impăratul Nemțăsc, dîndu-ĭ știre că cuprinzînd Turciĭ țara Muntenească pre lesne vor dobîndi și vor supune și Ardealul.

2. Datŭ Bator Jicmond îndată oștĭ într-ajutor luĭ Mihaĭ vodă, văzînd că se apropie și de dînsul focul și pre Muntenĭ încă durîndu-ĭ inima pentru moșiile sale, saŭ strîns și aŭ scos pre Turcĭ din prin tîrgurĭ, apoĭ la Gĭurgevaŭ stătut la războĭ de față cu Sinan Pașa și cu multă vărsare de sînge, aŭ înfrînt Mi-

www.dacoromanica.ro

haĭ vodă pre Turcĭ, cît şi Sinan Paşa de nu ar fi aflat o luntre de aŭ trecut preste Dunăre era să încapă în prinsoare, şi saŭ curăţit ţara *M*unteneascâ de Turcĭ, cu nevoinţa luĭ Mihaĭ vodă.

3. Pre urmă multe pagube aŭ făcut *M*ihaĭ vodă Turcilor preste Dunare, arzind şi prădînd satele şi oraşele pănă aproape de Pravadia, fostaŭ aceastea în anul 7104, şi în anul 7105, însă precum izbîndele dintîĭ pre urmă aŭ *fost a mulţĭ* de scădere, aşa şi luĭ *M*ihaĭ vodă i saŭ tîmplat, cum veĭ vedea mai gios povestea, neştiutoare firea omenească de lucrurile ce vor să fie pre urmă, că pentru un lucru saŭ două ce i să prilejăsc pre voe, bietul om purceade desfrînat de începe lucruri preste puterea sa şi apoĭ acolo găseaşte perire.

4. Bator Jicmont Craiul Ardealuluĭ sosit la bătrîneaţă, şi ne avînd feciorĭ din trupul săŭ, şi văzind să Turcii din an în an să întăresc, şi *cască asupra* Ardealuluĭ să-l cuprinză, şi el îmbătrînit şi obosit de vîrtute, alegîndu-şĭ viaţa batrîneaţilor cu odihnă, aŭ socotit că nicĭ fraţii luĭ nu vor putea ţinea Ardealul de răul Turcilor, aŭ făcut tocmală cu cumnată-săŭ Rodolf împăratul nemţăsc, şi au dat pre sama luĭ Ardealul, iară luĭ Bator Jicmont iaŭ dat împăratul nemţăsc, două olate anume Ratisbor şi Opulia, la ţara Sileţieĭ care ţară să chiamă Slĭunşca, ce să hotărăşte cu Leaşii.

5. Preste voe era Ardeleanilor această tocmala temîndu-să pre urmă de supunerea Neamţilor: ce îndată dacă aŭ purces Bator Jicmond

www.dacoromanica.ro

sau strîns toţi boeriĭ Ardealuluĭ, şi ş-au ales Domn, saŭ Craiu pre Bator Andriiaş, carele pre atunci era în *ţara Belgin*, cu gînd de călugărie. Ce chiemat de boeriĭ şi căpiteniile Ardealuluĭ, aŭ lăsat călugăria şi saŭ întors la domnie de moşie.

6. Ce ne lăsînd în voia căpeteniilor de Ardeal î păratul nemţăsc, aŭ socotit şi cu sabia să-ĭ supue, avînd tocmala cu Bator Jicmond şi aŭ orînduit pre un Ghinărar al săŭ anume Başta Gĭorgĭ cu oşti, şi aŭ trimis şi la Mihaiŭ Vodă, un *vlădică* al săŭ, îndemnîndu-l asupra luĭ Bator Andreiaş să supue Ardealul, că avea şi maĭ înainte Mihaiŭ Vodă pururea cu împărăţia nemţască răspunsurĭ.

7. Prea lesne aŭ priimit Mihaĭ vodă acest lucru ca un om de oştĭ pururea poftitorĭŭ, şi fără zăbavă aŭ strîns ca la 30000 de oamenĭ, şi aŭ întrat în Ardeal pănă la Sibiiŭ, şi acolo aŭ tăbărît aşteptînd pre Baştea Gĭurgĭ cu oştile nemţăştĭ.

8. Trimisaŭ Bator Andreiaş, la Impăratul nemţăsc solie cu rugăminte, să nu-ĭ facă aceastà asupreală, să-l scoată din Domniia ce-ĭ era moşie, de atîţa anĭ, a Bătoreştilor, ce maĭ bine acele oştĭ gătite asupra luĭ, împreună cu dînsul să să orînduiască împrotiva Turcilor, ce văzind că cu rugăminte nu face nimică întîiŭ aŭ socotit să lovască pre Mihaĭ Vodă pănà a nu să împreuna cu Baştea Gĭorgĭ.

9. Avea Mihaĭ Vodă oştĭ deprinsă la izbînde o samă de slujitorĭ anume Răţăştiĭ şi Buzăştiĭ, pre numele căpitanilor săĭ, iară Arde-

www.dacoromanica.ro

leanii și îndoiți, și încă bine nestrînși la Bator Andriiaș cu toții ci cu cîtă oaste aŭ putut strînge, aŭ dat războiŭ luĭ Mihaĭ *V*odă la Sibiiŭ, și îndată aŭ înfrînt Ungurii pre oastea luĭ Bator Andreiaș, singur Bator Andreiaș la fugă părăsit de toți Ardeleanii, numaĭ cu puținteĭ Leșĭ, neștiutorĭ rîndul locurilor, aŭ rătăcit într-o pădure, și aŭ căzut pre mîna oștilor luĭ Mihaĭ Vodă, și ducîndu-l la Mihaĭ Vodă, iaŭ tăet capul, iară preste nezăbavă vreame așa aŭ pățit și Mihaĭ Vodă.

10. Veasăl și tare dupa izbîndă Mihaĭ Vodă, pre lesne cuprindea orașe pre sama luĭ, și cetățile i să închina priimind prin cetățĭ oșteanĭ de aĭ luĭ, (și-ĭ zicea *M*ihaĭ Craiu) și aŭ facut și Episcopie la Scaunul Domnilor de Ardeal la Beligrad, iară capul lui Bator Andriiaș laŭ trimis pre solii săĭ la împărăția Nemțască, pentru care slujbă iaŭ trimis daruri luĭ Mihaĭ vodă. Impăratul Nemțesc, și lau făcut Prințip, adică din Domniĭ Impărățeștĭ unul. Iar nu îndelung aŭ ținut Mihaĭ vodă domnia țării acelia, cum nici Impăratul Nemțesc, aŭ putut așăza Ardealul în partea sa nicĭ într un chip, numaĭ ce aŭ fost pricina de multă vărsare de sînge între creștinĭ, și aŭ facut Turcilor îndămînă să poată a cuprinde locurile ceale maĭ bune din Ardeal. Fostaŭ aceastea în anul 7107.

11. Stînd *M*ihaĭ voda după așăzarea Ardealului, iar aicea din *M*oldova, Ieremiia vodă îndemnat de Turcĭ, aŭ strîns oaste de țară, și cîtă oaste avea streină aŭ purces asupra țării

www.dacoromanica.ro

Munteneşti şi neavînd cu nimeni nicăeri nici un razboiu în ţara Muntenească, aŭ mers în Bucureşti şi aŭ aşăzat Domn pre fratesăŭ Simion Movilă, lăsînd oaste de a sa pre lîngă dînsul, iar el saŭ întors la Scaunul săŭ la Suceava.

12. N-aŭ fost îndelungata Domnia aceasta a lui Simion Movilă Vodă, că înţălegînd Mihai vodă de cuprinderea ţării Munteneşti, de Ieremia vodă, îndată aŭ purces asupra luĭ Simion vodă, lăsînd prin cetăţile Ardealuluĭ slujitorĭ dintru oştenii săĭ.

13. N-aŭ stătut Simion vodă in protiva luĭ Mihaĭ vodă dindată, ce saŭ dat spre marginea ţărĭĭ spre Focşanĭ, pentru ajutoriul de la frate-saŭ Ieremia vodă şi stringîndusă cîtă-va oaste, au aşteptat Simion vodă, pre Mihaĭ vodă la *Milcovul cel Mare*, şi acolo dînda-şĭ războiŭ, aŭ pierdut Simion vodă războiul, şi aŭ năzuit Simion voda la Suceavă, la fratesăŭ Ieremiia vodă, ce nu saŭ destulat Mihaĭ voda cu atîta, ce îndată aŭ tras oştile sale asupra Ieremieĭ vodă, spre Suceava, cu mare sîrguinţă. Iară Ieremiia vodă la o grabă ca aceia, neavînd nicĭ pas nici vreme de gătire, au lăsat Suceava, şi aŭ năzuit la Hotin, aşa îl prinseasă Mihaĭ vodă de aproape, cît niste haiducĭ pedestre, cu cîteva carî în urma Ieremieĭ vodă, iaŭ agiuns fruntea oştiĭ luĭ Mihaĭ vodă, şi aŭ stătut de saŭ apărat cîtva haĭducĭĭ iară deacă saŭ înglotit oaste luĭ Mihaĭ vodă iaŭ spart pre haiducĭ, pre Jijia la un sat anume, Verbiia, unde stă movilă mare preste

www.dacoromanica.ro

trupurĭ, făcută apoĭ de Ieremiĭa vodă, şi era aşa de groaznic Mihaĭ vodă, şi vestit de războae, cît îndată ce-aŭ sosit la Sueeavă, i saŭ închinat şi Cetatea Soceaveĭ şi a Neamţuluĭ, şi aŭ pus prin cetăţĭ oşteanĭ de aĭ săĭ, pedestraşĭ, şi de la Soceavă aŭ purces după Ieremiĭa vodă şi după Simion vodă, gonindu-ĭ până la Hotin, iară Cetatea Hotinuluĭ era grijită bine de Ieremiia vodă cu slujitorĭ de aĭ săĭ Nemţĭ, iară eĭ aŭ trecut la Leşĭ, pentru ajutoriŭ, aŭ fost pus Mihaĭ vodă şi Domn anume pre *Marco vodă*, a căruia nume nu se scrie nicĭ în Leatopisăţă streine, pentru scurtă vreme ce aŭ avut acel Domnitor.

14. Avînd pre acele vremĭ Leşii *Săim* la Varşav, stătînd să facă oaste în protiva Şvedului, pentru Crăie, că Craiul Leşăsc Jicmond fiind drept moştean aceĭ Crăii, ce înca viŭ tată-săŭ Ioan Craiŭ, aŭ ales Leaşiĭ pre Jicmond la Crăiĭa lor, şi după moartea tătîne-saŭ ne avînd alt fecior fără Jicmond, aŭ cuprins Crăiia Şvezască, un frate a Craiului Şvezăsc, unchiŭ luĭ Jicmond, anume Gustav, ce fiind maĭ aproape Jicmond Craiŭ Leşăsc, fecior Craiuluĭ Şvezăsc, de acea Crăie, de cît fratele tătîne-săŭ Gustav, silea pre Leaşĭ numaĭ să facă oşti în protiva luĭ Gustav, iară socotind Leaşii că nu vor putea să să facă acele două Crăii una fiind Şveziĭ preste Marea Balteculuĭ, *o coadă din Okian*, şi nicĭ din leage sînt una, şi tîmplîndu-se această tîmplare Ieremiĭa vodă cu Mihaĭ vodă, aŭ dat Craiuluĭ nădeajde pre altă dată să facă oştĭ în protiva Şvezuluĭ, a-

www.dacoromanica.ro

rătîndu-i mare treabă aceasta, şi cu grijă Craieĭ Leşăştĭ, să lasă cuprinsă ţărîle aceastea de Mihaiŭ vodă, Ardealul, Moldova şi ţara Muntenească, şi aŭ stătut săimul după această treabă să să facă oştĭ în protiva luĭ Mihaĭ vodă, avînd Ieremiia vodă cîţiva Domnĭ Leşĭ gineri toţĭ oamenĭ marĭ.

15. Mihaiŭ Vodă cu toată osirdiea bătea Cetatea Hotinuluĭ, nădăjduind că dacă va lua Cetatea aceia, pre lesne va putea dobîndi şi ţara Moldoaveĭ.

16. Scrie Cronograful Leşăsc, că aşa era vestit şi la Leşĭ, cît ţara Podoliia fiind de leage de supt ascultarea Patriarhuluĭ de Ţarigrad, ca şi noĭ, avînd pre acele vremĭ mare zarvă şi price cu papistaşiĭ pentru lege, aştepta cu bucurie pre Mihaiu vodă să vie, ştiindu-l de o leage cu dînşii, sa i să închine toţi Podoleniĭ.

17. După ruptul Săimuluĭ Leaşilor îndata aŭ purces Hatmanul şi canţilariul Zamoschie la tabărĭ, şi saŭ pornit cu oştĭ în protiva luĭ Mihaiŭ vodă.

18. Prinzind de veste Mihaiŭ vodă că au purces oastea leşască asupra luĭ, aŭ lăsat Hotinul şi aŭ purces spre Suceavă. Ieremiia vodă dacă aŭ înţăles de purcesul luĭ Mihaiŭ vodă, cu Zamoschieĭ, au lăsat calea Hotinului, şi aŭ trecut Nistru maĭ pre sus, pre la Colodrubca şi apoi Prutul pre la Cernăuţĭ, *şi aŭ mers pre la codriĭ Cozminuluĭ*, la Suceavă, unde Mihaiŭ vodă întărisă Cetatea cu oamenĭ săĭ, iar el saŭ tras spre ţară Muntenească, săş mai întărească oastea, şi să obosască pre Leaşĭ.

www.dacoromanica.ro

19. Ieremiia vodă şi cu Zamoschii, aflînd Cetatea Sucevii grijită bine de Mihaiŭ vodă, aŭ socotit să nu zăbovească împregiurul Cetăţii, ce aŭ mers întins după Mihaiŭ vodă

20. Turcul avînd treabă tot cu Neamţul pentru Craiia Ungurească, era bucuros să să sfădească Ieremiia vodă, cu Mihaiŭ vodă, aşa aŭ tras cuvîntul, cum să fie trimes cu taină 40000 galbenĭ de aur la Ieremiia vodă să facă oaste asupra luĭ Mihaiŭ vodă, ş-aŭ dres, ceĭ zic *atşărif* de Domnie veacinică luĭ, şi feciorilor luĭ.

21. Simţind Mihaiŭ vodă că tot vin Leaşiĭ asuprăĭ, cu Ieremiia vodă, ş-aŭ maĭ înglotit oastea, şi ş-au ales loc să dea războiŭ Leaşilor la Teleaşin, avutaŭ Mihaiŭ la acel războiŭ ca 60000 de oaste munteni, sirbi şi nemţĭ, puţinteĭ şi ş-aŭ tocmit oastea pre mal dincolo călărimea de îmbe părţile la aripĭ, iară pedestrimea cu puşcile la mijloc, asupra vaduluĭ unde era cale de trecut Leşiĭ, aşa aŭ aşteptat pre Leşĭ, puind apa oare ce piedecă între oştĭ, pănă ar deprinde oşteanii luĭ pre acel fealiŭ de oaste, să vază pănă în cît sînt de simeţĭ Leaşiĭ la războiŭ.

22. Oastea leşască era 30000 de Leaşĭ, oaste aleasă tot în leafă, că şi lefeciĭ vechĭ, ce să chiema *cvarceana*, era toţĭ cu Zamoschii, şi lefeciĭ noĭ ce făcusă Craiul să fie în protiva Şveduluĭ tot cu Zamoschieĭ era, şi la Ieremiia vodă era 10000 de moldovenĭ, fără oameniĭ ce era de pre la Domnĭ, generiĭ luĭ Ieremiia vodă, în oastea leşască era 400 de husarĭ tot în her, temeinică foarte acea oaste şi neînfrîntă.

www.dacoromanica.ro

23. Dacă aŭ sosit Leşiĭ la Teleajin, precum era tocmită oastea luĭ Mihaiŭ vodă, aşa saŭ tocmit şi eĭ, de dreapta era Pătru Laşce, cu călărimea şi cu husariĭ, din stînga Ieremiia vodă cu oastea sa, şi cu o samă de Leşi, iarî Zamoischiĭ cu pedestrimea şi cu armata ţinea mijlocul, în protiva pedestrimiĭ luĭ Mihaiŭ vodă.

24. Cu atîta era maĭ meşter Zamoischie de cît Mihaĭ vodă, căcĭ cît aŭ sosit, îndată aŭ facut cu pedestrimea sa băştĭ de pămînt înalte, şi acolo aŭ suit puscele şi întrzaceia zi, numaĭ din puscĭ daŭ unĭ spre alţiĭ spre apă.

25. A doao zi Zamoischie aŭ cercat maĭ din sus şi aŭ găsit vad şi îndată saŭ pornit oastea din aripa din adreapta stolurĭ, după stolurĭ, la vad, iară Zamoischie aŭ stătut maĭ tare la vad cu focul decît în ziua dintîĭ.

26. Iară *M*ihaĭ vodă văzind că trec Leaşiĭ prin alt vad, el aŭ maĭ întărit pedestrimea cu şanţ, iară cu călărimea aŭ alergat în protiva Leşilor la acel vad maĭ sus, atuncea şi Zamoischie cu toată oastea călăreaţă cu husariĭ şi cu Pătru Laşciĭ o aŭ pornit la acel vad.

27. Saŭ mirat *M*ihaĭ vodă de simiţia Leaşilor, cu ce sîrguială aŭ apucat vadul, şi saŭ făcut războiŭ mare la vad, singur *M*ihaĭ vodă ca un leŭ în fruntea oştiĭ, şi aŭ ţinut războiul cîteva ceasurĭ păn ce aŭ sosit şi husariĭ, atuncĭ toată oastea leşască şi husariĭ, saŭ stolit, şi aŭ purces asupra oştiĭ luĭ *M*ihaĭ vodă, şi de la celalalt vad aŭ biruit focul luĭ Zamoischie pre pedestrimea luĭ *M*ihaĭ vodă, şi cum aŭ

www.dacoromanica.ro

eşit pedestrimea lui *Mihaĭ* vodă din şanţurĭ, aŭ şi cuprinso călărimea ce era cu Zamoischie, şi aŭ căzut toată pedestrimea, cu armata a luĭ *Mihaĭ* vodă pre mîna luĭ Zamoischie.

28. Datăŭ ştire luĭ *Mihaĭ* vodă de pedestrimea luĭ că saŭ spart de la vad, şi acolea iarăşĭ nu era putinţă să să înfrîngă oastea leşască, numaĭ ce au căutat a da dos oştilor luĭ *Mihaĭ* vodă, însă nu de tot în rîsipă, ce cu tocmală, întorcînduse singur *Mihaĭ* voda cu capul seŭ unde era greul, şi tot apărînduse aŭ mers pănă la Tîrgusor.

29. Ştiind Zamoschie de *Mihaĭ* vodă cine este la războae, să nu sa maĭ depărteze oastea luĭ cea călareaţă, temînduse de zminteală la acea goană, aŭ trimis trîmbiţaş de *aŭ zis* de întors, şi sau întors Leşiĭ, căzutaŭ la acela războiŭ de îmbă părţile ca la 1000 de trupurĭ, iar viĭ mulţĭ din oastea luĭ Mihaĭ vodă, ostaŭ aceasta în anul 7108.

De moartea luĭ Mihaiŭ Vodă în ţara Ungurească.

Cap. 53.

Zac. 1. Să urîsă *Muntenilor* cu Domnia luĭ *Mihaiŭ* voda, tot cu oştĭ şi războae, ce după fuga luĭ *Mihaiu* vodă treĭ zile aŭ şăzut pre loc Ieremiia vodă cu frate săŭ Simion vodă, cu Zamoischii pre loc, pănă aŭ început a veni boerii munteneştĭ şi slujitoriĭ, priimind pre *Simion* vodă *Domn cu giurămînt*, mersaŭ şi Ieremiia vodă pănă în Bucureştĭ şi aŭ aşă-

www.dacoromanica.ro

zat pre frate-său Domn în scaunul țării Romînești, și au lăsat Zamoischii 3000 de oaste leșască, cu Iani Potoțchie starostele de Cameniță, iară Ieremiia vodă și cu Zamoschii sau întors la Soceavă.

2. *Mihaiu* vodă după ce au pierdut razboiul la Tileajin, strînsau iarăș oaste prin munți, de ai săi și de țara Ungurească, cunoscuți ca la 7000 de oameni, cum scrie Cronograful și pornisă pre *Udrea* de strajă, cu 4000 de oameni, iară el tot sau gătit în munți, ca să iasă odată cu pușce, și gătit bine. ce l-au grăbit Simion vodă, de n-au putut să să mai întărească, că îndată strîngînd oaste de loc, și cu Leași, cu sfatul iară a boerilor de loc, au purces din București, și au mărs pre taină, pănă la oraș la Argeș, acolo era și Udrea, cu oastea lui *Mihaiu* vodă, de strajă, prinsau și Udrea de veste, și iau căutat a scoate și lui oastea la cîmp, că loc de fugă nu era, că să apropiesă oastea lui Simion vodă și pănă în de trei ori ș-au dat războiu cu Leșii, iară de apatra oară, au purces în rîsipă acea oaste cu Udrea.

3. *Mihaiu* vodă nu era departe de acolo mai în munți viind să să împreune cu ceelaltă oaste, ce dacă au dat știre Udrea de rîsipa sa, au început și ceelalți toți al părăsi, și iau căutat numai a părăsi țara *Muntenească* și a trece peste munți la Ardeal.

4. In Ardeal dacă au sosit *Mihai* vodă găsitusau scoși oamenii săi de prin Cetăți de Bașta George, și puși oșteani de ai Impăratului Nemțesc.

www.dacoromanica.ro

5. Udrea după aceĭa curînd au venit şĭ el şi sau închinat la Simion vodă, şi aşa *Mi*haĭ vodă vrînd să dobîndească Ardealul, aŭ pierdut şi ţara Muntenească, ce văzînd că nu are loc nicĭ Ardeal, saŭ sculat cu toată casa şi cu *oare cîţi* căpeteniĭ, ales căpitaniĭ luĭ ceĭ crezuţĭ, Mîrzea. Ghieţie şi Race, şi au mers la Impăratul Nemţesc în Beciu, cu nădejdea slujbeĭ ce aŭ făcut în protiva Batoreştilor, şi laŭ priimit Impăratul bine, iară pentru Ardeal că n-aŭ fost pentru dînsul aşazat atuncea saŭ aratat.

6. Nu preste multa vreame văzind Bator Jicmond perirea frăţine-săŭ luĭ Bator Andreiaş, pogorîtă de cumnată săŭ Rudolf Imparatul Nemţesc, şi Ardealul nicĭ cum nu vrea să se supue supt Nemţĭ, sau că eĭ de tocmala ce au făcut cu cumnată-saŭ Rudolf Impăratul Nemţesc, şi lăs'nd olatele ceĭ dedease cumnată-săŭ, aŭ trimis în ţara leşască căĭ era Zamoischie ginere că ţinea o fată a luĭ Pator Andreiaş, apoĭ aŭ venit în Ardeal şi iar a început a strînge oştĭ înprotiva luĭ Başte George Ghenăriuluĭ Impăratuluĭ Nemţesc.

7. Văzind Impăratul Nemţesc sculat şi rocoşit în protiva sa de al doilea rînd, au gătit pre Mihaĭ vodă şi laŭ pornit iar să margă să strîngă oştĭ, şi dinpreună cu Baştea George să stea în protiva Batoreştilor, luĭ Bator Jicmond cumnată săŭ şi luĭ Bator Andreiaş, că aceştĭĭa doĭ rămăsease din Batoreştĭ.

8. Aŭ purces *Mi*haiŭ vodă din Beciu, asupra Ardealuluĭ dăruit bine de Impăratul,

www.dacoromanica.ro

strîngînd iară oşteni, şi de ai săi munteni, ce să aşăzasă în Ardeal, şi sîrbi şi unguri, şi saŭ împreunat cu Baştea Giorge la Clujvar.

9. Batoreştii încă aŭ strîns oaste, şi mai simeţi fiind pre locurile sale, aŭ dat războiŭ luĭ Baştea Giorge, şi luĭ *M*ihaiŭ vodă aproape de Clujvar, la un sat anume *M*ojina, şi aŭ ţinut războiŭ cîte va ceasuri, iar stînd nemţii tare cu focul, şi *M*ihaiŭ vodă lovind din dos pre oastea Batoreştilor, aŭ înfrînt pe Batoreşti, şi abia aŭ scăpat eĭ cu capetele, iară din oştile lor partea mai mare ce aŭ fost cu armata adecă turnuri cu tabăra, aŭ căzut toată pre mîna luĭ Baştea Giorge.

Era veste de biruinţă a celuĭ mai mare războiu a luĭ Mihaŭ vodă, de cît a luĭ Baştea Giorge, care zavistie aŭ făcut perire luĭ Mihaiŭ vodă.

Spun oameniĭ bătrînĭ de pre acele vremi, cum să fie agiuns în cîte-va rînduri cu dare Ieremiia vodă, la Baştea Giorge, pentru moartea luĭ Mihaiŭ vodă, care lucru poate să fie, (că ce nu lucrează în lume avuţia) baniĭ răscolesc în lume împărăţiile şi mari Cetăţi surpă, cum să zice un cuvînt leşăsc, *suma de aur zidiul pătrunde* vlet 7109 Avgust în 8 zile, dez de noapte în aşternut încă Mihaiŭ vodă, aŭ venit doĭ căpitani nemţi cu oameniĭ lor, trimişi de la Baştea Giorgi, şi cum aŭ sosit în tabăra luĭ Mihaiŭ vodă, au lovit la cort unde dormia *M*ihaiŭ vodă, şi în loc iaŭ tăet capul, şi l-aŭ dus la Baştea Giorgi, iară trupul pănă a treie zi au stătut la vederea tuturor neîn-

www.dacoromanica.ro

gropat, oştile ce avea nu era cu dînsul în tabărî, că pre toţi îi slobozisă în pradă, pănî şi copiei lui aŭ fost mărs şi eî în pradî şi aşa saŭ plătit luî *M*ihaiŭ vodă pentru slujbele ce au făcut Nemţilor.

10. După moartea luî Mihaî vodă, n-au mai avut Irimiia vodă de niminea nicî o dodăială, ce aŭ domnit cu pace plinind 12 anî, Domnieî sale cu ţara aşăzată în tot belşugul, şi au plătit şi el datoria firei omeneştî, în anul 7116 aŭ murit Ieremiia voda, rămasaŭ pomană în ţară manăstirea Suceviţa, de dînsul zidita, iară domn ţării aŭ rămas Simion Moghila vodă, nefiind feciorii Ieremiei vodă încă la vîrstă deplin.

11. Era Simion voda mator de zile, sosit la batrîneaţă, iară moartea lui *precum aŭ rămas din om în om în ţară poveste*, aŭ murit otrăvit de cumnata-sa, de Doamna Ieremiei vodă, tragînd domnia mai curînd la feciorii saî, temînduse că se vor întemeia feciorii luî Simion voda la domnia ţării, care faptă aceî Doamne pre urma aŭ arătat Dumnezeŭ cu patimele eî.

12. Stătuse la marî amestecăturî şi zarve scaunul ţarii, după moartea luî Simion vodă, că era trei feciorî a Ieremiei vodă, Costantin, Alexandru şi Bogdan vodă, Iară a lui Simion era cincî feciorî, Mihălaşc, Gavril, Patraşco, Moisăi şi Ioan vodă, de să împărechesa boerii şi ţara cu dînşii în doao părţî, o parte ţinea cu casa Ieremiei vodă, iar altă parte cu Simion voda şi de o dată era mai tare partea

www.dacoromanica.ro

lui Mihăilaș vodă, fecioruluĭ celuĭ mare a lui Simion vodă, cît aŭ căutat luĭ Constantin vodă fecioruluĭ celuĭ maĭ mare a luĭ Ieremiia vodă a eși cu fuga din Eșĭ, și cu boerĭ din partea luĭ. După care trimițînd Mihăilaș vodă în goană aŭ agĭuns pre cîțĭ va boerĭ cu carîle lor la Mălăești și iaŭ jăcuit.

13. Marginele țării Leșăștĭ, maĭ toate era de oamenĭ luĭ Costandin vodă, avînd cumnațĭ Domnĭ Leșăștĭ mărginenĭ, Potoceștiĭ, Veșnovicestiĭ, Corețchiĭ, toțĭ cuscrĭ, că aŭ avut Ieremiia vodă trei fete măritate în țara Leșască, tot după oamenĭ marĭ, și îndată aŭ purces singur Veșnovețchie, și oare cîțĭ din Potoțcești, cu oștĭ, asupra lui Mihaiŭ vodă, avea și Mihălașc vodă prc lîngă sine oaste de țarĭ, și puținteĭ tătarĭ și turcĭ, ci turcii la războiŭ n aŭ vrut să margă, ce au privit de departe, fostaŭ acest războiŭ între *verii primarĭ*, pentru Domnia țărĭĭ, la Ștefănești, și aŭ înfrînt Costandin vodă pre Mihălașco vodă, și numaĭ ce aŭ cautat a părăsi țara feciorilor luĭ Simion vodă, și unĭĭ în țara Ungurească, alțiĭ la Turcĭ a mărs, unul dintrînșiĭ, anume Pătrașco vodă, la Kiev aŭ agiuns, de aŭ fost Mitropolit, cu vestită Mitropolie, și Arhimandrit de mănăstirea mare Pecersca, unde staŭ trupurile a mulțĭ Sfinți întregĭ prin peștirĭ și până astăzi, cu multe minunĭ.

14. Și așa aŭ apucat Domniia Costantin vodă, feciorul Ieremieĭ vodă, cu bucuria țărĭĭ nădăjduind că va urma pre tată-săŭ, ce departe aŭ fost Costantin vodă, de acea feciorie. pre-

www.dacoromanica.ro

cum zice Isus Sirah: vaĭ de aceia Cetate în carea este Domn tînăr, că luîndusă şi Costantin vodă, după socoteala tinereţilor, n-aŭ păzit datoria sa deplin spre Impărăţie, ce precum scrie Leatopisăţul cel Leşăsc întîiaş dată birul anuluĭ celuĭ dintîĭ n-aŭ plinit, şi scîrbindusă Impărăţia l-aŭ mazilit, şi aŭ dat Domnia luĭ Ştefan Tomşa.

15. Nu iaŭ fost luĭ Costantin vodă Uricul ceĭ rămăseasă de la tată-săŭ Ieremiia vodă, de Domnie vecinică luĭ, şi feciorilor şi nepoţilor luĭ, că Turcul cu vreme dă cu vreme iea, precum este şi vremea, aşa lasă, blînd cînd este vremea de blîndeaţă, simeţ şi ager cînd are vreme de simeţie creştinuluĭ, nicĭ o dată cuvîntul nul ţine, nicĭ este al amăgi ruşine, toate precum este vremea le face.

EPILOG

Roguvă dar tuturor de obşte cetitorĭ ca să fiţĭ lesne ertătorĭ greşalilor ce să vor găsi pentru că precum orbul umblind nu este nepotecnit aşa şi la această prea migăită şi numărătoare slovă a nu greşi nu iaste cu putinţă, orĭ slove lipsă orĭ maĭ multe, să fie toate îndreptate cu duhul blîndeţelor, şi cu dragoste îndreptătorĭ, măcar că prin multe locurĭ sînt cam pre neînţelese cuvintele, dar nus din greşală ci urmarea lor merg aşa; aceasta rugăm ertare de păcate să ne dăruiască Dumnezeŭ la toţĭ de faţă, şi la mine păcătosul.

www.dacoromanica.ro

(Smeri)tul şi mult păcătosul *Iosaf* Monah (am sc)riso cu toată cheltuĭala Dumisale . . . Costantin Braşoveanul la anul 1807.

NOTA. Manuscriptul acesta de Cronicĭ, bine legat, e în proprietatea D-luĭ Gh. Sion Brătescŭ. Numără 184 file din care 130 numerotate şi 54 nenumerotate. Nu sînt numerotate paginile ci numaĭ filele (листи). Cuprinde copĭa Letopiseţuluĭ luĭ Gr. Ureche şi Miron Costin de la Descălecatul dintîĭ 6960 pînă la 7170, adică pînă la Domniĭa Dabijeĭ Vodă.

Manuscriptul nostru e un gros infollio ; bine scris nu însă originalul luĭ Sava Eromonahul, care l-a scris în 1721 supt Episcopul de Roman Atanasie, ci o copie mult maĭ nouă, dar neştirbită, scrisă în 1807 de Iosif Monahul prin cheltuiala luĭ Constantin Braşoveanul.

Exemplarul nostru ne explică pănă la un punt modul cum să copiaŭ cronicile. Un rîvnitor boer saŭ Vlădică punea pe un cărturar să-ĭ copieze pentru dînsul diferite manuscripte. Cronicele eraŭ în mare cinste. Grămaticul, fie acela Sava Eromonahul saŭ Iosaf călugărul, lua un manuscript maĭ vechiŭ şi să mulţemea adesa a scrie întocmaĭ, dar nu arareorĭ schimba textul, adăugà unele notiţe nouă, ca acea de la Domniĭa luĭ Bogdan Vodă încrucişatul, ba maĭ ales la date, schimbul era maĭ des. De aicĭ controversele, dacă nu şi greşelile în copiere.

Am dat din manuscriptul nostru acele Capitule, care să deosebesc întru ceva de textul tipărit de Cogălniceanu. Important e Prologul şi Epilogul.

Gh.

www.dacoromanica.ro

SVÂNTA ŞI DUMNEZEIASCA EVANGHELIE.

Carea întracesta chip tocmită dipre orînduiala greceştiĭ Evangheliĭ, acumŭ întâĭ saŭ tipăritŭ.

Den porunca şi cu toată cheltuiala prea luminatuluĭ şi prea înălţatuluĭ Domn şi oblăduitoriŭ a toată ţara Românească *Io Şerban K. Voevod*, adevăratul nepot prea bunuluĭ bătrîn *Şărban Băsărabă Voevod.*

Intru folosul şi înţeleagerea pravoslavniciĭ Rumăneştiĭ Beasărecĭ.

Ispravnicŭ fiindu prea Svinţitul Kir *Teodosie* Mitropolitul ţării, şi Exarh laturilor.
In scaunul Mitropolii Bucureştilor tipărindusă

La anul de la spăseniia lumii 1682.

—·—

(*RETRO*)

Verşurĭ politice IO asupra stemelor luminatuluĭ şi înălţatuluĭ Domn Io Şărban K. B. Voevod.

Stema ţăriĭ încadrată într-un scut rococo; sus Corona pusă pe capul a doi gripsorĭ avînd de o parte buzduganul şi de alta sabia. La mijlocul scutuluĭ emblema ţăriĭ, Corbul cu crucea în gură şi cu corona pe cap, în dreapta soarele, în stînga luna.

De jur împrezurul stemeĭ iniţialele puse vertical de sus în jos: Iw Ш ‖ K. Б ‖ Ѳ. Д ‖ Д.Ѡ ‖ Ц, Р ‖ . — Dedesupt staŭ scrise aceste verşurĭ (două verşurĭ fac un stih).

Gripsoriĭ şi Stemele, seamnele Impărăţieĭ.
Precum si corbul veadese, a fi semnul Domnieĭ.

www.dacoromanica.ro

Cu carea cest luminat Domn, vreadnic să înpodobeaşte.
Amăndurora Stemelor, moştean să pomeneaşte.
Că despre neamul părintesc, pre gripsor stăpineşte.
Iară despre mumă pre deplin precorb bine domneaşte.

Tu dară Doamne care eştĭ marele Impărat.
Care prea cest Domn luminat, înşuţĭ l-aĭ coronat.
Cu lină pace să-l păzeştĭ, cu viiaţă fericită.
In scaunul strămoşilor, cu Domnie slăvită.

— —

Io Şerbanŭ Cantacuzino Basarabŭ Voevod.

Din mila luĭ Dumnezĕŭ Domnŭ şi oblăduitorŭ ţărăĭ Romîneştĭ. Tuturor celorŭ ce să vor întîmpla a ceti întru Domnulŭ să să bucure.

— —

Mare iaste dragostea prea bunuluĭ Dumnezĕŭ, care denceputŭ aŭ arătatŭ şi arată la omŭ fiindŭ lucru al său, şi zidirĭ a măinilor sale şi viiaţa luĭ dintru a sa suflare, precum zice svînta Scriptură: şi suflă întru dinsulŭ duhŭ de viiaţă, dereptŭ aceaia multe şi bogate mijloce aŭ făcut pentru a luĭ spăsenie, şi întăĭ aŭ dattŭ luĭ leagea cea firească, ca pren mijlocul zidirilor să vie pre cunoştinţa luĭ Dumnezĕŭ, precumŭ zice Apostolulŭ: ziditoriulŭ Dumnezĕŭ să veade dintru mărirea şi frumoseaţea zidirilor:

www.dacoromanica.ro

pren care zidirĭ şi iubitoriulŭ de Dumnezĕŭ Avraamŭ saŭ dusŭ spre cunoştinţă Dumnezeĭască. Iară de vreame ce nicĭ prentr-aceaste zidirĭ naŭ cunoscutŭ omulŭ pre Dumnezĕŭ, iarăşĭ de a doao oară aŭ datŭ luĭ leagea cea scrisă prin Moisi la muntele Sinaeĭ; iar nu deplină, pentru nedeplina cunoştinţă a Iudeilorŭ.

Şi iarăşŭ nicĭ pentru aceasta aŭ luat omulŭ folosinţă, dereptŭ aceaia maĭ pre urmă de toate, aŭ trimesŭ pre celŭ unulŭ născut fiulŭ săŭ. Care însuşi zicea: atîta aŭ iubitŭ Dumnezĕŭ lumea, cîtu pre fiulŭ săŭ unulŭ născutŭ laŭ datŭ, şi luîndŭ trupŭ şi sufletŭ nevăzut, den Pre curata Fecioară, dataŭ luĭ noulŭ testamentŭ leagea cea deplin zic svînta şi Dumnezăiasca Evanghelie, pentru carea purtătoriĭ de duhŭ Proroci, aŭ poroncitŭ zicîndŭ: din Sion va eşi cuvîntul Domnului din Ierusalimŭ; iar nu maĭ multŭ din Muntele Sinaeĭ, care Evanghelie iaste lumina oamenilorŭ, şi viiaţa credincioşilor, Eŭ sînt zice viiaţa şi Inviĭarea, întru care Evanghelie 4 lucrurĭ să cuprindŭ: înfricoşărĭ, porunci, credinţă şi făgăduinţă, şi cu înfricoşerĭ să cîştigă frica luĭ Dumnezĕŭ, pentru care zice: că ceĭ direptĭ să vor duce la viiaţa de veacĭ, iară ceĭ păcătoşĭ la munca de veacĭ, acolo va fi plînsulŭ şi scărşnirea dinţilor, Pren porunci iarăş căştigăse bunele fapte, pentru carea zice: Aceastea poroncesc voao, ca să iubiţĭ unul pre altŭl, şi precum veţĭ să facă voao oameniĭ, faceţĭ şi voĭ lor aseamene. Pren credinţă iarăş căştigăse lumina credinţiĭ, şi viiaţa de veacĭ, pentru care zice: cel ce va creade în mine,

www.dacoromanica.ro

Şi cu înfricoşerĭ să căştigă frica luĭ Dumnezeŭ, pentru care zice: că ceĭ dreptĭ să voru duce la viiaţa de veacĭ; iară ceĭ păcătoşĭ, la munca de veacĭ, acolo va fi plînsulu şi scrăşnirea dinţilor. Pren poroncĭ iarăşĭ căştigăse bunele fapte, pentru carea zice: aceastea poroncescu voao, ca să iubiţĭ unulu pre altulu, şi precumu veţĭ să facă voao oameniĭ, faceţĭ şi voĭ loru aseamene. Pren credinţă iarăşĭ căştigăse lumina credinţeĭ, şi viiaţa de veacĭ, pentru care zice: celu ce va crede în mine, de va şi muri fiva viu. Prin fagăduinţă iarăşĭ iaste ca unde zice: Veniţi blagloslovițiĭ Părinteluĭ mieŭ, de moşteniţi cea gătitu voao împăraţiĭ mai nainte de zidirea lumiĭ. Pentru aceia cu adevarată această sfîntă şi Dumnezeiască Evanghelie, iaste cale şi adevăru prin care ne povăţuimu spre lumina vieţiĭ, care iaste Elu însuşi, Eu sîntu zice calea şi adevărulu şi viiaţa. Aicĭ într-această svăntă Evanghelie fericescuse milostiviĭ, ferice zice de milostivĭ, că eĭ să vor miluĭ. Aici să laudă pustniciĭ, cine va vrea să vie după mine, să să leapede pre sine, zice şi să ia crucea sa, şi să vie după mine.

Aicĭ să fericescu Arhiereiĭ, şi păstoriĭ ceĭ ce-aŭ luminatu în lume, cu bunele loru fapte, şi cu ale loru învăţaturĭ, ca o lumină, voi sînteţĭ zice lumina lumiĭ. Aicĭ toate săvărşirile să află filosofiea ceĭ cunoscătoare şi lucrătoare. Aicĭ toate ceale Domneştĭ sărbătorĭ, şi ale Preacestiĭ să află. Aici şi ceĭ dreptĭ împă-

www.dacoromanica.ro

rați și domni, să fericescu, căți pentru ade, vărulu și spre facerea de bine, s-au nevoitu, și să nevoescu. Pentru că facerea de bine. iaste plinirea Evangeleștii p>runci.

Aceastea cunoscăndu și noi, avăndu învățături de la strămoși, pentru Dumnezeiască credință, și cumu că credința care iaste noao datî de Prorocî, și de Apostoli făr de fapte iaste moartă, și sufletul credinții săntu faptele. Nevoituneam și noi sa ne arătămu credinții cu fapte, de vreame ce den mila lui Dumnezeŭ, ne-am învrednicitu Cinstitului aceluia Scaunu alu moșiloru strămoșiloru noștri, a fi stăpîn și oblăduitoriŭ. Amu socotitu ca să îndereaptamu ceaia ce iaste folositoare sufleteloru, și avăndu nadeajde pentru ceale viitoare bunătăți, ne-amu nevoitu de-am săvărșitu acestu lucru Dumnezeescu, svinta aceasta Evanghelie, care nefiindu mai denainte tocmita la slovenie, să să ceteascî dupî rănduiala zileloru, și a sărbatoriloru, celoru Domnești, și ale svinților. Poruncitamu fratelui nostru Iordakie Cantacuzino, vel stolnicu, de o au îndereptatu, și o au așăzatu precumu umbla cea elinească, și întru toate aseamene dupî orănduiala Besearecii Răsaritului, alcătuinduse și svintele cuvinte, spre mai aleasă înțăleagere a limbii Rumănești. Și așa cu a noastră porunca și cheltuială, ndereptandusă și puindusă și în Tipografiea ce s au lucratu la svinta Mitropolie, fiindu Arhiereu și păstor creștinescului acestuia norodu, Părintele kir *Teodosie* Mitropolitulu, o punemu aceasta

www.dacoromanica.ro

înaintea tuturoru celoru ce voru ceti, și dentru micî osteneala noastră, o dămu aceasta daru pe la toate bisearecile țărăĭ noastre. întru folosulu creștinesculuĭ norodu, și întru pomenirea noastră și a părinților, și fițĭ cu bucurie toțĭ ceĭ ce veți ceti, și pomenițĭ celuĭ ce aŭ căștigatu voao acestu bine, și rugațĭ pentru spășeniea noastră, de pururea pre Dumnezeu. (Catră cetitorĭ pag. 1—3).

EPILOGUL

(Pag. 174).

Luĭ Dumnezeŭ unuia în Troițî, carele pentru nespusa luĭ milî pre fiulu său unulu născut, l-au trimes din ceriu pre pămîntu, și sau întrupatu dintru Prea svinta Stăpăna noastrî pururea fecioarî Maria, și pentru ca să putemu afla viiața de veacĭ, au dat noao svinta și făcătoarea de vieață învățătura aceasta a Evanghelii, precumu elu însuș zice, întrebațĭ scripturile ca întru danselo veți afla viiața de veacĭ. Slavî și laudă îĭ damu, cace precumu amu începutu cu ajutoriulu luĭ amu și săvărșitu cu tipariulu svantulu acestă lucru. Iarî pre tine pravoslavnice cetitoriule cu umilință te rugămu, că de veĭ afla niscare lunecăturĭ în lucrulu acesta a nostru să nu bleastemi, ce ca unu fiiu alu svintiĭ besericĭ cu blăndețe îndireptează și nu ne pune întru ponos, ce iartă, că și noi santem oamenĭ aseamene patimași ținuțĭ de slaba fire carea nu

www.dacoromanica.ro

lasă pre nice unu omu a rămănea fără greşală, iarî pre cătu amu pututu cu nevoinţă amu lucratu, şi precumu amu aflatu în izvodu aşa amu datu şi în tipariu. Ce iarî te rugămu pravoslavnice cetitoriule, iartă, iartă, ca şi tu să dobăndeştî ertăciune de la Domnulu nostru Isus Hristos, alu căruia daru şi milă şi noi ne rugămu lui sa fie cu tine pururea.

Smeritulu intru Ermonaşî *Kiriacu* tiparniculu.

Precumu dorescu să soseascî la vadulu celu cu adăpostire, carii sàntu bătuţî de valurî întru luciulu mării, aşa amu doritu şi eu să sosescu la svarşitulu svintei Cărţiî aceştiia.

Vleto ot sazdania mira (zidirea lumii)7190.

NOTA. Exemplarul Evangheliei lui Şerban Vodă să găseşte în Arhiva S on Brăteştî. E bine legat şi păstrat. Raritatea exemplarelor uneî asemenea Evangheliî, importantă din punct de vedere al limbeî, face că să să resimtă o a doua ediţie, cum s a făcut şi pentru Tetraevanghelul luî Coressi.

La pagina 36 şi 91 găsim iscălitura autografă a luî *Bunea Grădişteanul biv vel logofăt.*

NOTIŢE PE EVANGHELIAR.

Sfînta aceasta, şi Dumnezeiasca carte, carea să cheamă Evanghelie, cumpăratuoam, eu *Bunea Grădişteanul*, biv vel logofătu, Fevruarie24, let 7200. pag. (1—5.) Această sfîntă Evanghelie am cumpărat-o eu *Andriiu Cupeţ* în 4 lei şi am dat o la schitul Hărsoviţa, pentru sufle-

www.dacoromanica.ro

tul meu şi a părinţilor meĭ: Neculaĭ, Stana gospodina, Dumitru, Teodora şi cu tot neamul meu. Şi cîţĭ preoţĭ veţĭ ceti ne rugăm să ne pomeniţĭ şi pe noi, iar cine ar fura-o, saŭ ar luao ca să o vândă să fie blastămaţĭ de Domnul Hristos şi de Maica Precistă, şi 12 apostolĭ, şi de 318 sfinţĭ părinţĭ şi să fie blăstămaţĭ şi afurisiţĭ amin. Let 7278 (*1669*) Octomvrie 20, (pagina 9—18.)

B). Mineiul pe Martie 1698 (7206)

Mineiulŭ, luna luĭ Martie. Care acumu întăiŭ sau tipărit, cu Tipicul şi Parimiile, şi Sinaxariulu pe limba Rumănească.

Den porunca şi toată cheltuiala, prea luminatuluĭ Domnu Io Constantinu Basarabu Voevoda, oblăduitoriu a toată ţara Rumănească. Mitropolitu fiindu a toată ţara kir Teodosie, şi saŭ tipăritu în sfinta Episcopie de la Buzăŭ, în anulu de la zidirea lumiĭ 7206.

Insuşĭ Episcopulu Buzăuluĭ kir Mitrofanu fiindu tipografu.

—

(RĔŢRO)

Stiuĭrĭ politice IO asupra stemeĭ prea luminatuluĭ slăvituluĭ şi, blagocestivuluĭ Io Constantinu Basarabu Voevoda.

NOTA. 1). Aicĭ vine Stema ţărĭĭ. Pe scut e *Corbul*, negru, cu aripele deschise. El stă pe o creangă cu ramurĭ, în ciocu ţine Crucea; în dreapta sa are soarele, în stînga are luna. Scutul e susţinut jos de un Serafim cu Crucea atîrnată; sus pe scut e pusă corona princiara. De o parte şi alta a coroneĭ *caşte* şi

www.dacoromanica.ro

sabie şi *buzduganul*. La dreapta şi la stînga doĭ oameni cu cornurĭ în mîinĭ susţin scutul. De jur împrejur iniţialele: Io C. B, B, V. D D O T. R. „Io Constantin Basarab Voevod din mila luĭ Dumnezeŭ oblăduitor Ţărĭ Romîneştĭ).

2). In josul filer aceştia găsim notiţa: „Aceaste mineae le aduce şi le închină pentru pomenirea sfinteĭ şi Dumnezeeştiĭ mănăstirĭ ce se cheamă *Bisericaniĭ*."

3). Am dat aceasta Titlu a Mineiuluĭ luĭ Mart după o filă ruptă din exemplarul întreg, care probabil să păstrează şi azĭ la Bisericanĭ (Jud. Neamţ).

Semn strașnic și armă la războiŭ prea tare.
Don ceriu fu arătat o minune mare.
O cruce de steale pre ceriu însemnată,
Mareluĭ Constantinu Hristos îĭ arată,
Cu slove împrejuru scrise Rîmleneşti,
Pre toţĭ vrăjmaşiĭ tăĭ tu săĭ birueştĭ.
Acuma şi *Corbulu* încă o arată,
Domnuluĭ Constantinu într-această dată.
Dîndu'ĭ luĭ puteare cu nădeajde bună,
Ca să stăpînească că-ĭ de viţă bună.

C). Leturghiarul din 1741.

Dumnezeeştile şi sfintele Liturghiĭ a celoru dintru sfinţĭ părinţilor noştri a luĭ Ioanu Zlatoustu, a luĭ Vasilie celu Mare, şi a Prejdeşteniĭ.

Acumu întracestaş chipu tipărite, în zilele prea luminatuluĭ Domnu, şi obladuitoriu a toată ţara Rumînească, Ioanu Constantinu Nicolae Voevodu, cu cheltueala prea sfinţituluĭ Mitropolitu, alu Kesarieĭ Palestineĭ kir Anania, şi s aŭ tipărit în manastirea Sfintului Savveĭ în Bucureştĭ, ce iaste închinată Ieru-

www.dacoromanica.ro

salimuluĭ, *în tipografia şcoaliĭ Văcăreştiloru*, la anulu de la Hristos 1741 Maĭ, de cucearniculu între preoţĭ popa Stoica Iacovicĭ.

(RETRO).

Asupra peceţiĭ stihurĭ poetice, a ţărĭĭ Rumîneştĭ cu bună ferice.

Aceste doao peceţĭ, Hristos le găteaşte,
Şi Domnuluĭ Constantinu i le dăruiaşte.
Ca să poată stăpîni cu bună voire,
Indelungîndulu pre elu, întru norocire.

NOTA Aicĭ e Stema ţărĭĭ cu iniţialele: I. O. C. N. V. O. C. N. Voevod. Pe scut e capul de bour şi corbul, s mn ca a fost domn în Moldova şi Valahia. Scutul e în stil rococo, cu o sumă de frescurĭ pe delăturĭ. Sus e corona pusă pe sabie şi buzdugan încrucişate. Doĭ trîmbiţaşĭ susţin corona.

D). *PSALTIRION* a Proroculuĭ şi împăratului Davidŭ, cu rugăciunile a toate Catizmele, cu tălcuirĭ la fieşte care Psalomŭ, cu cîntările luĭ Moisi, cu psalmiĭ ceĭ aleşĭ, cu pripealile lorŭ, cu puţină istorie a numelorŭ jidoveştĭ, cu Pashaliĭ, de 197 de anĭ, împreună cu stălpiĭ Evangheliei, şi cu văs . . care cu cucerie s-aŭ închinatŭ prea luminatuluĭ, şi prea înălţatuluĭ Domnŭ şi obladuitoriŭ a toată ţara Moldavieĭ Io Ioanŭ Nicolae Mavrocordatŭ Voevod, purtîndŭ cîrma pravoslavieĭ, prea sfinţitulŭ Mitropolitŭ kir Nikifor Peloponisieanulŭ, de Duca Sotiriovicĭ tipografulŭ de la Thasosŭ, cu a căruia cheltu-

www.dacoromanica.ro

ială acmu întăi întracestaşi chipŭ saŭ tipăritŭ în Iaşĭ, în anulŭ de la zidirea lumiĭ 7252, iară de la mîntuirea 1743.

— —

(RETRO)

Stihurĭ asupra stemeĭ.

Prea luminata stemă a ţariĭ *M*oldoveneştĭ,
Cu care s aŭ încoronat vechiu Mavrocordăţăştĭ.
Blagocestivuluĭ Domnŭ Ioanu s-aŭ dăruitŭ,
Că din fericită a lorŭ sămînţă s-au odrăslit.
Şi bunele loru fapte cîtu poate le plineaşte,
Şi ţara despre toţi vrajmaşiĭ o păzeaşte.
Deai Dumnăzaŭ anĭ mulţĭ cu paçe să stăpînească.
Fericitul luĭ nume ca luĭ David să trăiască.
A *M*arieĭ tale plecatu robu
Luca Sotiriovicĭu tipograf.

NOTA. Stema are pe scut capul de boŭ, mare şi bine lucrat. Nările, ochiĭ, părul pe frunte, urechile, coarnele expresive. Intre coarne e steaua; sus în dreapta soarele, în stînga luna. In jurul scutuluĭ sînt frescurĭ rococo. Sus *Corona* sprijinită pe sabie şi buzdugan ce le ţin doĭ inşĭ în mînă. De jur împrejur iniţialele: I. O. N. V. B. M. G. Z. M. I. (Io Nicolae Voevod bojiiu milostiu gospodar zemli Moldavscoi).

E. **Triodion** adecă Treĭ cărtărĭ ce are întru sine slujba Sfintuluĭ şi Mareluĭ postu, care acumu a doa oară întracesta chipu s-aŭ tipărit

www.dacoromanica.ro

întru întîia domnie a prea luminatului nostru Domnu Io Scarlatu Grigorie Ghica Voevodu, cu blagoslovenia şi cheltueala iubitoriului de Dumnezeŭ kir Grigorie Episcopul Rămniculuĭ în sfinta Episcopie a Rămniculuĭ, la anĭ de Adamu 1761, iară de la Hristos 7269, de cucearnicul între preoţĭ popa Costantin Atanasievicĭ tip. Rămniceanul.

Stihurĭ poeticeştĭ asupra peceţiĭ adecă coroane prea luminatului Domnŭ Io Scarlatu Grigorie Ghica Voevodu.

In Sareta, şi Carmilu, munte cu pustie,
Cu trude nemernicindu, Proroculu Ilie.
Corbulu îĭ aducea luĭ hrana cea trupească
Iară acuma noao, hrana cea sufletească.
Că ţine în gura sa, prea cinstita Cruce,
Prinu carea ţărĭi noastre Hristos slavă aduce.
Că besearica creaşte, în bună sporire,
Intra măriei tale bună norocire.
Asemene bourulu, fiindu fiară buiacă,
Prea cu multă blîndeaţe, ţie capu-şĭ pleacă.
Decĭ şi acum domneştĭ ţara Rumînească,
Domnulu celu prea putearnicu, să te întărească.

NOTA. Aicĭ e Stema ţărĭĭ; scutul are *capul de bour* şi *corbul* semn că Scarlat Gr. Ghica Voevod a domnit în amîndouă ţările. Frescurile sînt rococo Sus corona ţinută pe buzdugan şi sabie încrucişate. Pe de laturĭ iniţialele Io Scar. Gr. Gc. Voe. Vodu.

www.dacoromanica.ro

F). Penticostarul din 7275.

Penticostaron, ce cuprinde întru sine slujba ce i să cuvine din sfinta şi luminata Duminică a Paştilor, pînă la Dumineca tuturoru sfinţiloru, acumu a doao oa ă tipăritu întru întîia domnie a prea luminatuluĭ Domnu Io Alexandru Scarlatu Ghica Voevod, cu blagosloveniea şi osîrdiea, şi cu toată cheltucala Sfinţieĭ sale iubitoriuluĭ de Dumnezeŭ kir Partenie Episcopulu Rîm. în sfinta Episcopie a Rămniculuĭ, la anĭ de la zidirea lumiĭ 7275, (1767) de cucearnicul între preoţĭ, popa Costandin Atanasieviciu tipografulu.

Stihurĭ poeticeştĭ asupra peceţiĭ din coruna prea luminatuluĭ Domnu Io Alexandru Scarlatu Ghica Voevodu.

In Sareta şi Carmil, munte cu pustie,
Cu trude nemernicindu Proroculu Ilie.
Corbulu îĭ aducea luĭ hrana cea trupească,
Iară acuma noao, hrană sufletească.
Că ţine în gura sa, prea cinstita Cruce,
Prinu carea ţării noastre, Hristós slavă aduce.
Că besearica creaşte, în bună sporire,
Intru a mării tale bună norocire.
Deci ca să domneştĭ luminatu, ţara Rumînească
Domnulu celu putearnicu, bine să te întărească.

NOTA. Stema ţărĭĭ e în stil roccco. Scutul poartă corbul cu crucea în mînă, cu luna în dreapta; deasupra corona sprijinită pe buzdugan şi sabie. Cîmpul stemeĭ e patrat. De jur împrejur iniţialele Io Al. Sc. Gc. V. d.

www.dacoromanica.ro

G). Psaltirea din 1796.

Intru slava a unuia Dumnezeŭ în Troiță slăvitu, cu porunca blagocestiviĭ stăpînitoareĭ Mare Doamneĭ noastre, Impărătesei Ecateriniĭ Alexievniĭ a toată Rosiia, fiindu Nasleadniculu Eĭ, bunu credinciosulu Domnu Cesareviciu și marele Cneazu Pavelu Petroviciu, și a soției sale bine credincioaseĭ Doamne și mare cneaghină Marieĭ Teodorovniĭ, și a fiiloru bine credincioșĭ, domnĭ și mare cneajĭ, Alexander Pavlovîciu, și a soției sale bine credincioaseĭ Doamne și mare cneaghină Elisaveta Alexievna, și bine credinciosuluĭ Domnu și mare cneazu Constantin Pavloviciu, și a soției sale bine credincioaseĭ Doamneĭ și mare cneaghină Aniĭ Teodorovniĭ, și a bine credincioaseloru Doamne și mare cneaghine Alexandra Pavlovna, Elena Pavlovna, Maria Pavlovna, Ecaterina Pavlovna, și Ana Pavlovna.

Și cu blagosloveniia prea o sfințituluĭ și îndreptătoriuluĭ Sinodu, și a sfințieĭ sale kiriu kiru Episcopulu Ioanichie, Brațlavului și a Cameino Podoluluĭ.

S-au tipărit cartea această Psaltire de Proto Ierei alu Moldoveĭ, a Valahieĭ, și a Basarabiei, Mihailu Strîlbițchii, întru însușĭ a sa tipografie în tîrgulu Movilăuluĭ, care iaste între hotarulu Rosieĭ și al Moldovieĭ, în anulu de la Hristos 1796, în luna lui Iunie 28.

NOTA. Titlul acesteĭ *Psaltiri* a luĭ *Strîlbițki*, e mportantă pentru închinarea ce face către fețele marĭ Rosienești Pe filada, de pe ca e am tipărit titlul găsim notița: „la Iulie în 20 am luat pe Iani slugă."

www.dacoromanica.ro

I. **Psaltirea din 1784.**

Psaltirea Proroculuĭ şi împăratuluĭ Davidu acum întracesţaşĭ chipu tipărită în zilele prea luminatuluĭ Domnu, Io Mihai Constandinu Suţulu Voevodu, cu blagoslovenia şi toată cheltueala prea sfinţieĭ sale iubitoruluĭ de Dumnezeŭ kirŭ Filaretu Episcopulu Rîmniculuĭ, în sfinta Episcopie a Rîmniculuĭ, la anulu de la zidirea lumiĭ 1781, iară de la Hristos 7292.

S-aŭ tipărit de Climent Iermonah tip. Rîmniceanu, şi de popa Costantin tip. Rîmniceanu.

— —

Asupra peceţiĭ stihurĭ poetice a ţăreĭ Rumîneştĭ cu bună fericire.

Amîndoĭ Luminătorii din ceriu bine închipuiaşte.
Că într această vreame Valahia să stăpîneaşte,
De Domnul Mihaiu Costandiu Suţul voevodu,
Căruia i s aŭ încredinţat pravoslavnicesc norod,
Asemene şĭ corbulu Crucea o arata
A înalţimeĭ sale Domniĭ într-această dată.

NOTA. Stema cu corbul pe scut; în cioc ţine crucea, soarele şi luna. Frescuri rococo. Corona sus sprijinită pe sabie şi buzdugan; doĭ trimbiţaşĭ susţin corona. Iniţialele: Io Mi. Su. V.V. Ţ. R

— —

J). **Carte folositoare de suflet** despărţită în treĭ părţĭ, dintru care cea dintăiu cuprinde învăţătură către dŭhovnic, adoao canoanele

www.dacoromanica.ro

Sfintului Ioan postnicului, iar a treia, sfatuire către cel ce să ispovedueşte, tălmăcită din limba cea grecească, acum întru a doao domnie a prea luminatului Domnului nostru Io Alexandru Costantin Muruz voevod, din porunca prea sfinţiei sale kiru Dositeĭ, Arhiereul şi mitropolitul a toată Ungro-Vlahia, cu a căruia blagoslovenie şi cheltueală saŭ şi tipărit spre folosulu cel de obşte, la anulu 1799 de Stanciu Pop. tip. de Dimitrie Petrovicĭ tipograf.

— —

Stihurĭ poeticeştĭ, asupra peceţiĭ, din coroana pre luminatuluĭ Domnu Io Alexandru Costantin Muru Voevod.

Doao seamne cen peceate s-aŭ însemnat,
Domnuluĭ Alexandru i s-aŭ încredinţat.
Uu semn c-aŭ fost Domn Moldoviĭ îl arată,
Alt al ţărĭĭ Rumîneştĭ această dată.
Să poată stăpîni cu bună voire,
Indelungînd pre el întru norocire.

NOTA. Corona are pe *pecetea* sa capul de bour şi corbul. Frescurile rococo. Corona sus sprijinită pe buzdugan şi sabie; doĭ trîmbiţaşĭ susţin corona. Iniţialele: Io. Al. K. S. M. R. V. V.

www.dacoromanica.ro

Carte de judecată a răzăşilor de Pocreaca din 1838.

Cu mila luĭ Dumnezeŭ Io Mihaĭ Sturza Voevod, Domn ţării Moldoveĭ.

Domnescul nostru Divan prin anaforaua din 18 Noemvrie anul trecut 1837, supt No. 3151, au înştiinţat pe domnia noastră, că răzeşiĭ de moşiile Popeştiĭ şi Pocreaca de la ţinutul Vasluiuluĭ, şi anume: Gheorghii i Pascal, Maftei i Pavăl, şi Grigoraş *Petculeştĭ*, i Vasilie, i Pavăl, şi Ioan Gorciuleştĭ, prin jaloba ce au dat la trecutul an 1832, disfiinţatuluĭ Divan giudecătoresc făcînd arătare că în moşiile de sus numite Popeştii şi Pocreaca fiind şi eĭ răzeşi băştinaşĭ cu nestrămutată stăpîn re curgătoare de pe o strămoaşă a lor *Kelsiia* ce ar fi fost soră cu un Dumbravă, din care Dumbravă trăg`ndusă răzăşiĭ Bogdaprosteştĭ, i Cumpăneştĭ, şi Stăneştĭ, şi acum înmulţindusă aceştĭ curgătorĭ din Dumbravă, voesc a trage şi părţile ce li s-ar cuveni lor din acele moşiĭ de pe *Kelsiĭa*, şi aĭ departa cu totul din stăpînirea părţilor lor, din numitele moşiĭ depărtîndu-ĭ ca pe nişte strainĭ, în vreme cînd eĭ de o potriva ar fi purtat şi toate cheltuielile, şi cerînd a fi rînduiţĭ la judecătorie ţinutală, ca prin cercetare cu carte de blăstăm, să-şĭ afle îndestularea. Această jalobă prin adresul Divanuluĭ din 30 Iunie a aceluĭ an, cu No. 2481, recomenduindu-să giudecătorieĭ ţinutului, spre a i da legiuitul curs, arătata giudecată, făcînd legiu tele chemarĭ feţilor prigonitoare, şi luînd procesul în trataţie în fiinţa amînduror

www.dacoromanica.ro

părţilor, prin jurnalul ce au închiet la 1833 Noemvre 4, însămnează că făcînd luare aminte documenturilor înfăţoşate, s aŭ lămurit că aceste moşiĭ să împart pe treĭ bătrînĭ, despre care unul ar fi şi *Kelsiia* strămoaşa jăluitorilor, după hotarnica pah. Miclescu care s aŭ cunoscut a fi urmată atuncia mulţămire tuturor răzeşilor, cînd s aŭ statornicit şi pietre despărţitoare între aceştĭ triĭ bătrînĭ, care pietre păn în anul trecut s-ar fi şi aflat în fiinţă, după arătarea jeluilorilor, întru netăgăduire şi din partea pîrîţilor, cînd atuncĭ uniĭ din pîrîţĭ cu putere de la sine le-aŭ scos, şi dar aşa precum această hotarnică urmează a fi un act care în urmă nu să găseşte anevoisită cu vre-o formalita, căcĭ de şi din vreme în vreme au urmat jalobe din partea pîrîţilor asupra eĭ, şi cercetări la faţa loculuĭ, şi maĭ ales ace făcuta în urmă de Banul Miclescu, carele prin mărturia sa arată că ar fi descoperit pentru bătrînul Clelsieĭ să fie trecut prin vînzare de veci la casa boerilor Rosăţeşti, o zicere numai din partea numitului boer, fără a însemna pe ce anume dovezĭ şi temeiurĭ au luat o asemenea încredinţare, dar nici o lucrare giudecătorească nu s aŭ urmat; ce maĭ ales sprijinită în urmă şi cu altă mărturie hotarnică a Căminarului Cuziĭ, şi cu carte gospod din 1803, de la Domnul Moruz, din care s ar dovedi că şi prin formalnica judecata a Divanuluĭ s aŭ hotărît tot pe triĭ bătrînĭ a se împărţi aceste moşiĭ, şi anume: Dumbrava *Isăcuş* şi Chelsia, din care să trag jeluitoriĭ răzăşi de astăzĭ, în-

www.dacoromanica.ro

faţoşind întru aceasta eĭ şi o copie de pe cartea de judecată urmata atuncĭ; care de şi nu au găsit-o încredinţata ca să o poată lua judecătoria în privire, dar după împregiurările întîmplate să aducă lor după de obştie ştiinţă li saŭ rîpit şi cele mai multe din documenturĭ împreună cu moşia, şi fiind că împotrivire cu ia să vede de pomenita carte gospod din 1803, şi maĭ ales tocmaĭ la cel maĭ de temeĭ punct a dieteĭ a împărţirii pe treĭ bătrînĭ, să socoteşte şi acea copie primitoare de ovajenie, că numaĭ puţin făcîndusă luare aminte şi asupra propunerii pîrîţilor făcută la înfăţoşare, că adecă ace Chelsie i Isăcuş nicĭ că ar fi fost vre o dinioară partaşĭ în numitele moşiĭ, s aŭ văzut cu totul în nepotrivire cu însuşĭ jalobile de mai înainte a părinţilor lor care au cercat a depărta pe suitoriĭ jăluitorilor de a pururea tot supt cuvînt că ar fi trecută partea lor în vînzare căţră casa Rosătească, s-aŭ cunoscut numaĭ o vederată rĕ cugetare, care ne fiind întemeietă pe nicĭ o dovadă, precum şi propunerile pîrîţilor lor anerisite cu adeverinţele ce şi o parte şi alta au înfaţoşat de la sardariul Ro ăt, cuprinzătoare fiind amîndouă că la casa Rosătească scrisorĭ de pe neamul Chelsieĭ nu sînt; vederata adecă dovadă că nicĭ iaste partea Celsieĭ vîndută; iar în urmă şi cu mărturiile unora din părinţii părîţilor şi anume a luĭ Ştefan Bogdaproste din 1800, şi a luĭ Proca vătav din 1801, care arată prin accle a lor înscrisurĭ încredinţate fiind şi de alţi marturi că au asuprit pe jălui-

www.dacoromanica.ro

torĭ vrînd aĭ depărta de la dreaptă moştenirea lor, au închiet socotinţă giudecătoria, ca jeluitorii pe temeiul hotarniciĭ paharniculuĭ Miclescu, îmbunătăţită aceasta şi de cătră giudecata Divanuluĭ precum să dovedeşte şi din cartea gospod din 1803, după care de şi uneorĭ samavolnic au fost împedecaţĭ de cătră pîrîţĭ, dar din vreme în vreme tot au urmat cu stăpînirea precum şirul documenturilor vădeşte să stăpînească şi pe viitorime, în numita moşie Popeştiĭ şi Pocreaca, deplin o a treia parte, ce o trag de pe bătrînul lor Chelsie; cu care această socotinţă a giudecătorieĭ pîrîţiĭ neamul Dumbrăviţasc cu aĭ săĭ rămăind nemulţămiţĭ au şi apelarisit pricina la Divanul de apel a ţării de jos, după care făcîndu-să legiuitele chemări feţelor prigonitoare la 10 lulie a trecutuluĭ an 1835, luînd şi acel Divan acest proţes în trataţie, prin jurnalul ce au închiet în unire cu socotinţa judec. au şi hotărît de aşĭ trage jăluitorii părţile de pe acea Chelsie, şi a stăpîni în arătatele moşiĭ întocmaĭ dupa hotarnica paharniculuĭ Sandu Miclescu din 1779 Noemvre 15, pe care pîrîţiĭ nu o pot prihăni, încuviinţînd a să lămuri şi depune ce s-ar cuveni cătimea cauţieĭ parte nemulţămită dacă va fi de valoţa aceluĭ Divan, cu care şi această hotarîre a Divanuluĭ de apel pîrîţii tot nemulţămiţĭ rămăind, după îndestulă peripiscă urmată întru ceia ce să atinge de punerea cauţieĭ din partea părţiĭ rămasă din giudecată, după anaforaua aceluĭ domnesc divan

www.dacoromanica.ro

din 18 Noemvre a trecutuluĭ an 1836, prin care s-aŭ supus domnieĭ noastre împregiurările atingătoare de acest predmet, la 24 Decemvre, primind ofisul nostru din 24 Decemvre cu No. 155, dezlegător asupra pomenitiĭ anaforale ca acest proces fiind îngredit cu acturĭ giudecătoreștĭ, și maĭ ales cartea de giudecată a logofețiiĭ din 1819, nicĭ cum n-ar fi firea aceștiĭ pricinĭ de punerĭ de cauție, care urmează a să căuta de la acel Divan fără o asemine, poroncind Domnia noastră ca de iznoavă luîndusă în revizie și după rostirea legilor să să facă din partea sa lucrare; Divanul în urmarea maĭ sus pomenituluĭ ofis au și cerut *della* aceștiĭ pricinĭ în cercetare, cînd apoĭ așezîndu-ĭ pricina prin clasificație spre căutare la 13 August acel an 1837, s-aŭ și făcut de aceasta cunoscut amînduror părților termenul arătat, după care viind amîndouă părțile la 3 Noemvre 1837, saŭ și luat pricina în tratație întru stăruirea de față în presudstvie a jăluitorilor răzășĭ ce să numesc pogorătorĭ din Kelsiĭa prin vechil din partea lor preutul Vasile Eni, și Grigoraș Mancă, i a pîrîților neamul Dumbrăvăsc iarăș prin vechilĭ din partea lor Ierodiaconul Antonie ce este și răzăș, și Vasile Popovicĭ împreună și cu unĭ din ciialanțĭ aĭ lor răzășĭ, și maĭ întâĭ cerîndusă de la vechiliĭ jăluitorilor ce să numesc a fi curgătorĭ din Chelsiĭa dovezile ce au în pricină, prin opisul iscălit ce au dat au înfățoșat următoarile scrisorĭ, și anume: 1-iŭ 7155 Maĭ 12, Copiea ispisoculuĭ Domnuluĭ Vasile

www.dacoromanica.ro

Voevod întăritoare luĭ Isac de Pribeștĭ, i soției sale Tudora, și luĭ Ifrim, i fratelui luĭ Ștefan, pe siliștele Popeștiĭ și Pocreaca, cu loc de moară în Vasluĭ, și cu loc de prisăcĭ care să le fie în patru părțĭ, trĭĭ părțĭ să fie a luĭ Isac și a fimeiĭ sale Tudoriĭ, iar o a-patra parte a luĭ Ifrim și a fratelui său Ștefan; al 2-lea 7175 Fevruare 24, Copia ispisoculuĭ Domnuluĭ Ilieș Voevod, întăritoriŭ luĭ Darie ce au fost spatariŭ, pe cumpărăturile ce au făcut din moșiile Popeștiĭ și Pocreaca la ținutul Vasluiulu.; al 3-lea fără veleat, copia uniĭ mărturiĭ cu pecete și degete pusă neîncredințată de nimine, prin care niște oamenĭ mărturisăsc pentru cele ce ar fi auzit că au grăit Isac la moartea luĭ pentru bucatele ce-ĭ vor rămăne și pentru moșia Popeștiĭ ce au cumpărat de la Hermeziu, ca să le împartă în două o parte să fie a fimeiĭ sale Isăceasă, și o parte nepotuluĭ său Costandin, iar altul nimine din ruda luĭ Isac să nu să amestice; al 4-lea 7180 Decemvre, o copie încredințată de Mateĭ condicaru de pe o diată a Tudoriĭ Isficeseĭ fimeia luĭ Isac, cuprinzătoare că pentru ocina și moșie de cumpărătură ce au avut împreună cu soțul eĭ, neavînd ficiorĭ soțul eĭ ș-au dat partea nepoților luĭ, iar partea sa o împarte pe patru frațĭ, o parte o dă nepotuluĭ eĭ Grigorie pe care l-au făcut și ficior carele să aibă parte și la partea tătînisău cu ceilanțĭ frațĭ, iar partea ce o dă luĭ să să hrănească, orĭ la moarte său în viață neputîndu o ține să o deie la monastirea Trestiana, iar cele trĭĭ părțĭ le dă

www.dacoromanica.ro

celor trii fraţĭ anume: luĭ Dumbravă brat şi luĭ Isăcuş brat, şi Kelsieĭ surorĭĭ sale, ca să le fie în veci danie; al 5-lea 7227 Septemvre 8, scrisoare de la un Ioan sîn Petrilă şi maĭcăsa Kelsiia, şi fiĭcele sale Sanda i Varvara şi Ştefana, cuprinzătoare că a dat danie partea lor de ocină luĭ Ştefan vătav de vînătorĭ din Popeştĭ şi Pocreaca, a treia parte din partea Kelsieĭ maĭcăsa; al 6-lea 7231 August 21, cartea Domnuluĭ Mihaĭ Racoviţă Voevod prin care să întăreşte stăpînirea luĭ Sălăvăstru vătavuluĭ de vănătorĭ şi cumnată-sa Anastasia ce au ţinut-o Ştefan vatavul de vînătorĭ, pe o moară din Popeştĭ; al 7-lea 7233 Maĭ 19, copie încredinţată de Mateĭ condicaru şi alţiĭ de pe cartea Domnuluĭ Mihaĭ Racoviţă Voevod, către răp. Ştefăniţă Rosăt, că numaĭ după zapisele ce are de la Costandin nepotul luĭ Isac, şi de la alţĭ vînzătorĭ să-ş facă alegerea moşieĭ, iar dresele moşieĭ ce le au eĭ maĭ vechĭ să nu le ĭa ca să-ş poată stăpîni dreaptă moşia lor, şi tot pe această hîrtie în dos altă copie de pe cartea Domnuluĭ Grigori Ghica Voevod din 7247 Mart 31, cu care înputerniceşte stăpînirea luĭ Ioniţă ficior luĭ Stefan Bogdaproste, ca să fie volnic aş opri moşia la Pocriaca ce ar fi fost hotărîtă de către Stefan Rosăt vel clucer şi dintre alţiĭ; al 8-lea 7235 Septemvre 1, tij copia încredinţată de Mateĭ condicariul de pe o împărţală şi alegere făcută de un clucer Grigorie Mardarie şi Grigori Cucoranu vornic glotniĭ, prin care anume să arată ce li s-aŭ ales par-

www.dacoromanica.ro

tea răzăşilor a Dumbrăveştilor pe un bătrîn şi giumătate partea Tudorii Isăceseĭ cu a monastireĭ Trestieniĭ ce i-au fost dat de Isăceasa din partea eĭ monastiriĭ să să ştie, şi altor răzăşĭ precum s-aŭ aflat la măsurătoare, prin care împărţală să arată anume cîte funiĭ s aŭ ales fieştecăruia (fără a arăta numele de Isăcuş saŭ Kelsiia) că li-au ales din partea Tudorii; al 9-lea 1766 Noemvre 26, cartea Domnuluĭ Grigorie Alexandru Ghica Voevod dată luĭ Ioniţă Bogdaproste mazil şi altor fraţĭ şi neamurĭ a sale, strănepoţĭ luĭ Ştefan ce au fost frate cu Isac să fie volnic a stăpîni toate părţile lor în sat în Pocreaca, şi să să stăpînească şi Poiana Tabăra ce este între Vasluet; al 10-lea 1779 Iulie 16, jaloba luĭ Ioniţă Bogdaproste cu alţiĭ aĭ luĭ cu cerere ca să le deie carte către isprăvnicie şi banul Sandu Miclescu ca să împartă între neamurĭ moşia Popeştiĭ şi Pocreaca în triĭ părţĭ după dania de la Tudura Isăceasa, pentru că li s-aŭ înmulţit neamurile şi au pricină între dînşiĭ; al 11-lea 1779 Iulie 22, cartea Domnuluĭ Costandin Moruz Voevod către paharnicu Sandul Miclescu, şi spatariul Iordachi Darie ispravnic de Vasluĭ, după jaloba luĭ Ioniţă Bogdaproste cu aĭ luĭ, poroncindule ca să facă cercetare cu amăruntul şi să deie mărturie la partea ce să va căde; al 12-lea 1779 Augusŧ 18, o însămnare a vorniceseĭ Ecaterina Roset către răzăşĭ, că după rugămintea lor îĭ înştiinţază că cercetînd scrisorile dumisale pentru un Petrica nu s-aŭ găsit vînzător; al 13-lea 1779 Octomvre

www.dacoromanica.ro

16, copie neîncredințată de pe o însămnare ce ar fi făcut paharnicu Sandu Miclescu de cîte neamurĭ sînt în Popeștĭ și Pocreaca, și cum saŭ împărțit și care din cine să trage; al 14-lea 1779 Octomvre 15, o mărturie hotarnică de la paharnicu Sandu Miclescu, pre larg arătătoare cum s-aŭ măsurat părțile răzășilor despre cumpărăturile caseĭ Rosătești, și dania monastiriĭ Trestiana și cum saŭ împărțit moșia Popeștiĭ și Pocreaca după spiță pe triĭ bătrînĭ anume: Isăcuț, Dumbravă și Kelsiïa, (într-această hetarnică însă nimine din răzăși nu să vede iscălit) că au urmat în ființa lor cu priĭmire și mulțămire; al 15-lea 1794 Iulie 28, o adeverință a sardariuluĭ Ioan Roset cuprinzătoare că pentru partea de moșie din Pocreaca din bătrînul Kelsie ce trage preutul Ioan, s-aŭ cercetat în scrisorile vechĭ ce sînt de Popeștĭ și Pocreaca și nu s aŭ aflat vîndută ace Kelsia partea eĭ; al 16 lea 1798 Iulie 26, mărturie de la căminar Arghirie Cuza, de cercetarea ce după cartea domnească au făcut hîrtiilor sardariului Ioan Rosăt pentru cumpărăturile ce au avut din Popeștĭ și Pocreaca, prin care arată că nicĭ pe Kelsiïa strămoașa jeluitorilor, nicĭ pe alt neam din care să trag eĭ nu iaŭ aflat vînduțĭ; al 17-lea 1800 Iulie 9, o mărturie de la Ștefan Bogdaproste mazil, iscălită și de alțĭ marturĭ dată curgătorilor ce să numesc din Kelsiïa pentru moșia Popeștiĭ și Pocreaca în ce chip au urmat maĭ înainte stăpînlrea cu dînșiĭ, și că n-aŭ auzit din părințiĭ lor să fie vînduțĭ; al 18-lea

www.dacoromanica.ro

August 1 1803, o copie neîncredințată de nimine de pe o carte a divanuluĭ de giudecata ce ar fi urmat atuncĭ între preutul Enizăt Ioniță Bogdaproste, și alțĭ răzășĭ aĭ lor, pentru moșia Popeștiĭ și Pocreaca, dîndusă dreptate curgătorilor din Kelsiĭa să stăpînească părțile lor din numita moșie; al 19 lea 1803 Noemvre 7, o carte gospod de la Domnul Moruz către ispravnicul de Vasluĭ poroncitoare că după hotărîrea giudecățiĭ să împlinească și tot venitul de la protivniciĭ răzășĭ; cît să va dovedi luat pănă la hotărîrea giudecățiĭ. Și pe lîngă aceste hîrtiĭ maĭ înfățoșînd jăluitoriĭ tot prin acest opis și altele păr la No. de 38 bucățĭ, carele de și s-aŭ luat în cercetarea divanuluĭ, însă așa precum acele să găsi privitoare în osebite pricinĭ urmate între eĭ răzășiĭ, și nu niscaĭva dovezĭ atingătoare de numirea ce vroesc a face eĭ bătrînilor luĭ Isac și Kelsieĭ, de cît niște părțĭ de jalobe i poroncĭ de a isprăvnicieĭ, și altele, nu s-aŭ maĭ trecut prin anafora. Iar apoĭ pîrîțiĭ prin opisul iscălit ce au dat, au înfățoșat următoarele: 1) unsprezece bucățĭ scrisorĭ a moșieĭ Pribeștiĭ, zapisă vechĭ și ispisoace, arătătoare a multe nume de oamenĭ de răzășĭ, între care să găsește numaĭ pe Dumbravă, vrînd eĭ cu aceasta a dovedi că numaĭ Dumbravă au fost încă din învechime, și că n-aŭ avut nicĭ cum frațĭ pe Isăcuță și Kelsie precum jăluitoriĭ propun căcĭ ne aparat ar fi trebuit să să arăte și să să pomenească macar în vre una din aceste hîrtiĭ; al 2) osăbit număr de 13 bucățĭ do-

www.dacoromanica.ro

cumenturĭ aflate la casa Rosătească atingătoare de Popeştĭ şi Pocreaca zapisă vechĭ, ispisoace mărturiĭ hotarnice şi izvoade de alegere înfăţoşate iarăşĭ spre dovadă că în toate vînzările de maĭ înainte precum şi în toate lucrările nicĭ o dinioară de numele luĭ Isăcuţă şi Kelsie nu s-aŭ pomenit, decît numaĭ de Dumbravă suitorul lor, şi al 3) No. de 29 bucăţi hîrtiĭ iarăşĭ atingătoare şi doveditoare tot în prigonirea de astăzĭ asupra propunerĭĭ jăluitorilor, că adecă nicĭ cum n-ar fi bătrînĭ în arătatele moşiĭ Kelsiĭa şi Isăcuţ. 1-ĭ 7155 Maĭ 1, copie de pe ispisocul Domnuluĭ Vasile Voevod a căruia cuprindere s-aŭ trecut şi maĭ sus în şirul scrisorilor înfăţoşate de jăluitorĭ; al 2-lea 7175 Fevruare 2, copie încredinţată de giudecătoria de Fălciu de pe scrisoarea spatariuluĭ Darie ce face schimb cu ficiorĭĭ luĭ Dumbravă, pentru o parte din Pribeştĭ, arătînd a nume că ficiorĭĭ luĭ Dumbravă au fost Gavril, Ileana, Grigorie, Apostol şi Toader; al 3 lea 7235 Septemvre 1, copie încredinţată de giudecătorie de pe aldgerea făcută de Grigoraş Mardarie clucer, şi Grigorie Cucoranu vornic de poartă, prip care arată părţile răzăşilor Dumbrăveştĭ ce s-aŭ ales un bătrîn şi giumătate partea Tudorĭĭ Isăcesiĭ şi la cine anume s-aŭ venit; al 4-lea 1781, cartea Domuuluĭ Contandin Dimitrie Moruz Voevod, către Inochentie Episcopul Huşuluĭ, după jaloba răzăşilor curgătorĭ din Dumbravă, cu tînguire asupra altor aĭ lor răzăşĭ pentru părţile ce le împresura, poroncindusă Episcopuluĭ să ur-

www.dacoromanica.ro

meze cercetarea; al 5-lea 1784, jaloba luĭ Proca aprodu şi cu alţĭ răzăşĭ aĭ luĭ Bogdaprosteştĭ cu tînguire asupra unuĭ Isăcuţ cu neamul luĭ şi un Tănasă cu fimeia luĭ, că oĭ avînduşĭ părţile vîndute şi un Andriĭ porunic făcînd chipurĭ viclene iar fi vîrît în moşie pe aceştĭ vînzătorĭ şi le împresoară părţile lor, buiurdusită în dos această jalobă la vel logofăt; al *6* lea 1784 Maĭ 20, cartea Domnuluĭ Alexandru Moruz Voevod către răp. ban Sandul Miclescu, după jaloba luĭ Proca aprodu şi alţiĭ aĭ luĭ tot pentru pricina ce ave cu acel Isăcuţ şi Tănasă scriindusă ca să cerceteză după scrisorĭ; al 7-lea 1784 Noemvre *6*, mărturia banuluĭ Şandu Miclescu cuprinzătoare că cercetînd pricina de maĭ sus după poronca domnească, au aflat că răŭ ar fi vîrît în moşie la hotărît paharnicu Sandu Miclescu pe neamurile ce ar fi din Isăcuţ şi Kelsiĭa căcĭ ar fi înstrăinaţĭ cu dovadă prin vînzare, şi hotărătura ce au făcut este cu greşală, căcĭ ar fi întrat în părţile celor ce să trag din bătrînul luĭ Dumbravă; al *8* lea Iulie 3, jaloba răzăşilor Dumbrăveştĭ dată către domnie cu cerere ca să le deie poroncă către banul Miclescu ca să scoată pietrile ce le-au fost pus paharnicu Miclescu de au dat părţĭ vînzătorilor, căcĭ ar fi făcut vicleşug un Ioniţă Bogdaproste şi Andriĭ porunicul fiind scrisorile la dînşiĭ şi iau vîrît în moşie, buiurdisită la vel logofăt; al 9-lea *1786* Iulie 11, carte gospod către răp. ban Sandul Miclescu, poroncitoare ca după mărturia sa dată răzăşilor Dum-

www.dacoromanica.ro

brăveștĭ să pue la cale în pricina Kelsieĭ și Isăcuț spre scoaterea pietrelor hotară; al 10-lea 1795 Maĭ 12, o mărturie de la un Stefan Bogdaproste dată nepoților săĭ Iftime și Vasile că pentru o dieată ce s-aŭ făcut în pricina moșieĭ să nu să ție în samă la nicĭ o giudecată; al 11-lea 1802 Fevruare 3, o mărturie de la un diiacon Neculaĭ și alțiĭ dată răzășilor la darea sufletuluĭ pentru niște scrisorĭ viclene ce le au Burculeștiĭ, care la cercetarea banuluĭ Miclescu s-aŭ dovedit vînduțĭ; al 12-lea 1803 Iulie 1, scrisoarea răposatuluĭ com. Ioan Rosăt dată răzășilor Dumbrăveștĭ, că în toate scrisorile sale atît de Popeștĭ și Pocreaca, Kelsiĭa nu să află pomenită nicĭ într-o scrisoare de au fost răzășĭ saŭ nu; al 13-lea 1808 Octomvre 31, jaloba răzășilor Dumbrăveștĭ dată către Mitropolitul țărĭ cu cerere ca să li să deie carte de blăstăm în pricina moșieĭ, în dosul căriia urmează rezăluția ca să aducă hotărîrea divanuluĭ pentru ca să li să deie carte de blăstăm; al 14-lea 1811 Octomvre 24, mărturia com. Alixandru Hrisoverghi cuprinzătoare că după știința ce are în scrisorile boerilor Rosăteștĭ Kelsiĭa și Isăcuț nu să află; al 15-laa 1817 August 9, Poronca Aghenției către răp. vornic Andronache Donicĭ, ca să între în cercetarea priciniĭ ce ave Dumbrăveștiĭ tot pentru ace Kelsie și Isăcuț; al 16-lea 1819 Maĭ 26, jaloba răzășilor Dumbrăveștĭ către domnul Suțul cerînd giudecată cu aceĭ ce să numesc din Kelsiĭa și Isăcuț; al 17-lea 1819 Maĭ 31, copie încredințată de

www.dacoromanica.ro

giudecătorie de pe cartea Aghenţieĭ ceĭ marĭ, cuprinzătoare de giudecata urmată între răzăşiĭ de Popeştĭ şi Pocreaca, şi între alţĭ aĭ lor răzăşĭ preutul Eni şi ginerile său Ioniţă Bogdaproste, Iftime Bogdaproste şi alţiĭ aĭ luĭ, carele supt numele unor răĭ acolisitorĭ străinĭ pe care iĭ arată a fi urmaşĭ din Kelsiĭa şi Isăcuţ, Burculeştiĭ şi alţiĭ le-ar fi făcînd mare împresurare la stăpînirea moşieĭ, arătînd aceĭa spre ajutor şi o scrisoare veche supt nume de diiată de la o Tudora, care diiată giudecata au aflat-o neadevarată, nefiind întăĭ în ĭa vre-o iscălitură de cele vechĭ, al doilea că nu arată anume ce moşie împarte, saŭ macar de unde, al treilea 147 anĭ au stătut mistuită, al patrulea că după a eĭ cuprindere nu s-aŭ urmat stăpînirea la moşie, ce afumată şi învechită din velet plastograf, să hotărăşte ca această hîrtie să nu aibă credinţă, nicĭ cît de puţină lucrare, iar răzăşiĭ Dumbrăveştĭ să-şĭ urmeze stăpînirea după dovazile ce au, fără maĭ multă supărare; al 18 lea 1821 Fevruare 3, o mărturie de la un Costandin Moaleş cu aĭ luĭ, arătătoare că să leapădă de zapisul luĭ Sălăvăstru, ce l-aŭ avut de la Ghenade, pentru parte din Isăcuţ, maĭ înfăţoşînd pe lîngă aceste şi alte mărturiĭ doveditoare acolisitoariĭ pretenţiĭ a numiţilor jeluitorĭ, trecut iarăşĭ în opis păn la No. 29. Acestea dar fiind dovezile înfăţoşate despre amîndouă părţile prigonitoare, după cu amăruntul luare aminte şi pătrunzătoare cercetare ce Divanul Domnesc au făcut la împregiurările aceştiĭ pricinĭ, precum nu maĭ puţin şi la cu-

www.dacoromanica.ro

prinderea socotinţeĭ judecătorieĭ ţinutală, şi a Divanuluĭ de apel, şi la replica dată de către vechiliĭ părîţilor cu întimpinărĭ asupra ziselor socotinţă prin care să încuviinţază dreptul jeluitorilor de împărtăşire de pe ace Kelsie şi Isăcuţ ău venit în lămurire că pretenţia jăluitorilor este sprijinită întăĭ maĭ cu dinadinsul pe o copie de scrisoare de nimine încredinţată din 7180, supt închipuire de dieată a unĭĭ Tudora Isăceasă, soţia luĭ Isac suitoriul tuturor acestor răzăşi, prin care scrisoare ace Tudora ar arăta că Dumbravă din care curg pîrîţiĭ ar maĭ fi avut fraţĭ pe Isăcuţ şi Chelsiea care s ar cuveni aĭ trage eĭ jeluitoriĭ ca osăbiţĭ bătrînĭ, i al doilea pe o hotarnică făcută de paharnicul Sandul Miclescul din 1779, prin care fără nicĭ o dovadă împarte moşia Popeştiĭ şi Pocreaca pe treĭ bătrînĭ numiţi Dumbravă, Chelsiea şi Isăcuţ, şi al triilea pe o copie din cartea de giudecată a Divanuluĭ din 1 03, a căria original lipseşte cu totul, întemeiate toate acestea de acea copie de diată a Tudoriĭ, care original pre mult să lămureşte din cuprinderea cărţiĭ logofeţieĭ de giudecată urmată între ceştĭ prigonitorĭ, şi la 1819 saŭ dovedit de plastografă, oborîndusă încă de atuncĭ această a lor acolisitoare pretenţie, după dosloşire e culese atuncĭ din documenturile înfăţoşate de neamul pîrîţilor,după care împregiurare nicĭ cum nu să cunoaşte că jăluitoriĭ pot ave cel maĭ mic cuvînt de dreptate la pretenţia ce şi acum au înoit a face pe ace Chelsie şi Isăcuţ fraţĭ cu Tudora fimeia luĭ Isac cel întăĭ

www.dacoromanica.ro

suitor al lor, cînd pe ace Tudoră după cuprinderea documenturilor să dovedește că au avut frate numaĭ pe Dumbravă din care să trag pîrîțiĭ neamul Dumbrăvesc, precum și Bogdaprosteștiĭ, neputîndusă nicĭ cum jeluitorĭ ajuta la propunerile lor cu hîrtiile înfățoșate de a înființa pe ace Chelsie și Isăcuț, fiind numaĭ niște copiĭ ne încredințate, și maĭ ales dovedite de neadevărate încă de la judecata din 1819, precum maĭ sus s-aŭ zis, cînd atuncĭ s aŭ și dat rămașĭ pe jăluitorĭ din pretenția ce și astăzĭ fac, și pe lîngă aceste apoĭ nicĭ cu hotarnica paharniculuĭ Sandu Miclescu maĭ sus arătată iarășĭ întru nimic nu să pot agiuta, pentru că și această hotarnică nu numaĭ să vede întemeiată pe acele de maĭ sus a lor netrebnice hîrtiĭ, ear nicĭ macar este iscălita de pîrîțiĭ răzășĭ, saŭ altul cineva, ce maĭ ales din împotrivă reclamarisită în urmă de pîrîțĭ neamul Dumbrăvăsc, după atîtea jalobĭ date care să văd că au și avut lucrarea lor, precum din mărturia banuluĭ Sanduluĭ Miclescu să lămurește, și tot odată că ace hotarnică a paharniculuĭ Miclescu nicĭ să vede să fi avut vreo dinioară lucrare cu stăpînire pe fața pămîntului, căcĭ stăpînirea pîrîților au fost nestrămutată pănă astăzĭ după acele din vechiu împărțelĭ, slujind pe lîngă aceasta de dovadă că ace Tudoră n aŭ avut frațĭ pe Isăcuț și Chelsie, pe lîngă dovezile înfățosate de pîrîțĭ și însuș o împărțală înfățoșată în copie încredințată de jeluitorĭ, precum și de pîrîțĭ din 7235 Septemvre 1, îndestul de veche

www.dacoromanica.ro

prin care anume să arată că numaĭ neamuluĭ Dumbrăvăsc li s-aŭ ales bătrînĭ şi jumătate parte Tudoriĭ Isăceseĭ adecă a fimeiĭ luĭ Isac de pe care trag pîrîţiĭ, şi căruia Isac şi prin ispisocul Domnuluĭ Vasile Voevod i să întăreşte propietaua în aceste moşiĭ împreună cu soţia sa Tudora, şi de la acel ispisoc în urmă nu să maĭ vede vre o lămurită şi încredinţată dovadă de au avut Tudora şi osăbiţiĭ fraţiĭ de cît pe Dumbravă, după cum dovedesc lucrările din urmă, fără a să pomeni nimică nici prin ace împărţală din 7235, de cînd sînt maĭ bine de o sută de anĭ, că adecă ar fi ales vre o parte şi aceĭ Kelsiĭa şi Isăcuţ, saŭ vre unor pogorîtorĭ din trînşiĭ, cînd această împărţală să vede cu îndestulă sumă de anĭ în urma hîrtiilor închipuite de jeluitorĭ, şi maĭ ales a oborîteĭ hîrtiĭ numită diată a Tudoriĭ din 7180, pe care eĭ să sprijînesc a dovedi fiinţa şi împărtăşirea aceĭ Kelsie şi Isăcuţ în aratata moşie Popeştiĭ şi Pocreaca, căcĭ de ar fi fost şi aceştiia partaşĭ neaparat că ace împărţală precum au ales Dumbrăveştilor adevăraţilor pogorîtorĭ din Tudora, trebue să cuprindă că au ales şi partea acelora dacă ar fi avut danie de la Tudoea, şi dacă ar fi fost fraţĭ cu ĭa, iar nu ar fi zis că s-aŭ ales numaĭ răzăşilor neamuluĭ Dumbrăvăsc, din care şi această împărţală îndestul să lămureşte că ace Kelsiĭa şi Isăcuţ nicĭ cum nu au fost pe faţa pămîntuluĭ, şi maĭ ales părtaşĭ în arătatele moşiĭ cu neamul Dumbrăvăsc, cînd apoĭ luîndu-să aminte şi scrisorile casiĭ Rosăteştĭ înfă-

www.dacoromanica.ro

ţoşate de pîrîţĭ cătră care casă de la răzăşĭ prin vînzare au trecut părţĭ din această moşie Popeştiĭ şi Pocreaca cu îndestul de vechĭ documenturĭ, zapisă şi ispisoace, asemenea iarăş nicĭ într-un document nu să vede pomenindusă că ar fi avut împărtăşire vre o dinioară cu răzăşie Kelsiia saŭ Isăcuţ şi că eĭ ar fi fost fraţĭ Tudoriĭ, după care aceste împregiurărĭ şi temeiurĭ mnĭ sus arătate, găsindusă socotinţa giudecătorieĭ ţinutală şi aceia a divanuluĭ de apel cu totul greşită din adevărata fiinţă a pricinii dezvălită din documenturile de maĭ sus, divanul domnesc în unire cu hotărîrea din 1819, hotărăşte: ca pîrîţiĭ răzăşĭ neamul Dumbrăvăsc şi Bogdaprostesc să-ş stăpînească părţile ce au în arătatele moşiĭ Popeştii şi Pocreaca, fără maĭ multă supărare despre jăluitorĭ dovedindusă eĭ numaĭ nişte acolisitorĭ. Drept aceia domnia noastră în temeiul legilor statornicite după noul aşăzămînt, prin acest hrisov cu a noastră iscălitură şi pecete întărim hotărîrea maĭ sus prescrisă a majoritaliĭ domnesculuĭ divan, spre vecnică curmare a proţesuluĭ în temeiul art. 364 din organicescul reglement, urmînd întru aceasta credinţa boerilor domnieĭ noastre mădulărĭ a divanuluĭ domnesc, dumnealuĭ logofătul Grigori Ghica (acum răposat), vornicu Iancu Cantacuzin, vornicu Ioan Luca şi postelnicu Gheorghie Sturza, pentru care poroncim dumisale vel logofăt al dreptăţiĭ şi cavaler Costachi Sturza ca prin locul cuviincios să aducă întru împlinire hotărîrea arătată. Scrisusaŭ hrisovul

www.dacoromanica.ro

acesta la scaunul Domnieĭ în oraşul Iaşiĭ în anul al 5-lea a Domnieĭ noastre.

Anul 1838 luna Octomvre 26 zile.

Mihail Sturza Voevod (autograf),

K. Sturza vel logofăt procitoh.

(Locul peceţii) No. 144.

Directorul departamentuluĭ dreptăţiĭ V. Pogor Spatar.

Şeful secţieĭ a patra a departamentuluĭ dreptăţiĭ, Alexandru Vuluţă.

No. 1527.

NOTA. Documentul acesta e scris pe pergament foarte fin. Ni a fost comunicat de păr. C. Georgescu, profesor de religie la scoala Normală Vasile Lupul, şi care după căsătorie să ţine de neamul Cumpănesc (Dumbravă) Sf-sa le are de la socrul său C. Agapi, păstrătorul actelor neamuluĭ Cumpănesc. Despre *Pocreaca* şi *Popeşti* s-aŭ mai publicat acte în Vol - XX; acesta e o comp'ectare a acelora. După ele s ar putea face o schiţă istorică a întocmiriĭ satuluĭ, mai ales că posed inedită hotarnica răzăşilor din 1846 făcută de unul Teleman.

Istoricul Pocreceĭ ne va lumina multe din modul alcătuiriĭ vechiĭ proprietăţĭ, şi ne va dezlega enigma caracteruluĭ răzăşilor de acolo, care au trecut proverbialĭ prin darul de a fi lungĭ de mînă, şi cărpănoşĭ, implinind în eĭ tipul răzăşuluĭ, care are un sac de hîrtie şi un petec de moş'e.

www.dacoromanica.ro

Document înainte de 1650.

Sumar: Căzacul vinde luĭ N. Selitraru o pătrime din Molodova pe Nistru, ot Hotin, cu preț de 200 tăleri.

Mărturisim cu această scrisoare a noastră cum am vîndut noĭ de bună voea noastră luĭ Neculaĭ Selitrariuluĭ a patra parte de sat de Molodova în ținutul Hotinuluĭ, pre Nistru și am luvat (sic) banĭ gata două sute de talerĭ și-am plătit o parte de ocină în Livarda ce om cumpăratu la Căzacul ficiorul Boruleanuluĭ și-am luvatu banĭ în Studinița, în țara Leșască; și în tocmala noastră au fost Vasile Cerneț din Kihorod, și croitoriul Nikita din Inăuț, și pre maĭ mare credință maĭ gios scris-au ficiorul meŭ Căzacul, să hie de credință să, să știe.

Pecete n-am avut ce-am scris eŭ maĭ gios, Căzacul să să știe.

NOTA. Documentul original lipsește. Copia e proprietatea D-luĭ Th. Codrescu.

Document din 7166 Septemvre 15.

Sumar: Todusca, fata luĭ N. Silitrarul vinde luĭ Prodan Drăgășescul a șesa parte din a patra parte din Molodova pe preț de 40 leĭ.

Adecă eu Todosca fata luĭ Neculaĭ Silitrariul, scriem și mărturisăsc singură pre mine cu acest zapis al meŭ, cum eu de bună voe

www.dacoromanica.ro

de nime nevoită nicĭ împresurată, ce de a me bună voe am vîndut dumisale văru-meu luĭ Prodan Drăgăşescul, din a patra parte de sat de Molodova a şăsa parte, din partea frăţinimeu luĭ Merău, cu tot venitul ce să va alege pe ace a şăsa parte ce maĭ sus scrie, cu loc în vatra satuluĭ şi cu loc de ţarină şi cu loc de fînaţ şi loc din pădure şi cu moară şi cu loc de moară şi cu vecinĭ ce să vor alege pe această parte ce scrie maĭ sus; aceasta o am vîndut dumisale drept patruzeci de leĭ banĭ gata, şi mi-au dat dumnealuĭ baniĭ toţĭ dinaintea Căzaculuĭ de Mălăeştĭ, şi a luĭ Savin ficiorul luĭ Dumitraşco Cuçoară, şi a luĭ Sanson ficiorul Căzaculuĭ, şi a luĭ Toader ficiorul luĭ Dodon, şi a luĭ Todiraşcu Avram, şi a luĭ Costin Liciul, ca să fie dumisale driase şi ocină şi moşie, şi cuconilor dumisale în vecĭ, şi ca să aibă dumnealuĭ aş face şi derese domneştĭ pe această scrisoare a noastră, aceasta scriem şi mărturisim, şi pentru maĭ mare credinţă eu singară mi-am pus şi pecetea să să ştie. Şi eu Lupul am scris zapisul.

Let 7166 Septemvre 15.

Todo[illegible]sia.

Cazacul.— Savin Dumitraşcu Cocoară.— Sanson Căzacul.— Todiraşco Avram.— Toader Dodon m-am tîmplat.— Vasilie Zlotaş Totoescul.— Şi astăzĭ eu m-am tîmplat şi am iscălit. (L. P.)

NOTA. Documentul original lipseşte. Copia e proprietatea d-luĭ Th. Codrescu.

www.dacoromanica.ro

Document din 7230 Decemvre 8.

Sumar: Izvodul moşiei Nichiteni de la Dorohoi, în urma ernaticului Tătarilor.

— —

Izvod de moşie din ţinutul Dorohoiului de pe Solovăţ din sus de Adăşăni, şi din gios de Puţureni să cheamă Nichiteniĭ, care ni este moşie de la moşĭ de la strămoşiĭ noştri, care să pomenea Bosia, dreaptă ocină şi moşie care să cheamă Silişteniĭ pe valea Solovăţuluĭ cu heleşteu în vatra satuluĭ, şi ajunge coada heleşteuluĭ la ĭazul Puţurenilor, care sat este a doamneĭ Dabijăĭ, Puţureniĭ, iar Selişteniĭ, Trăisteniĭ din gios, Nichiteniĭ şi păn la ernatecul tătarilor am găzut şi am plătit dajde curtenească anume Ştefan Durduc, şi Andronic Durduc, şi Toader Dieconescu, şi Andronache Ţapănarenco, aceştĭ fraţĭ au fost curtenĭ, iar alţĭ străinĭ n-au fost, după ce-am eşit din iarnă aşa s-aŭ sculat tătărăĭ şi ne-au prădat am rămas numaĭ cu sufletul şi nu ştim la cine s-or răspunde zapisele şi ispisoacele să nu să ţie în samă că poate să fie la vr-un boer, sau la călugăr sau cine ştie pe acuĭ mînă au căzut de la ernaticul tătarilor păn la Mihaĭ Voevod, n-am maĭ eşit pe acele locurĭ, şi de să va scula cineva cu acele dresă de Nichitenĭ să nu să bage samă la ce Domn s-ar tîmpla fără cît ficiorĭĭ noştri şi nepoţiĭ care or hi, cu aceastăă scrisoare şi mărturie ce le-am făcut să aibă a ţine şi a răspunde cu ace ocină şi moşie care or hi de acest neam al nostru

www.dacoromanica.ro

de a mai ajunge cineva să mai trăească pe acele locuri, pe aiastă scrisoare să aibă aș face și dres de la ce divan s-ar prileji pe urma noastră, iar acele vechi să nu să ție în samă, că n-am avut alți răzăși, că eu Toader Dieconescu am scris și cu toți frații noștri care mai sînt. Let 7230 Decemvre 8.

Eu Toader Dieconescu.

Eu Tănasă Piliposchi mărturisăsc și știu cu adevărat că am fost pe la casăle acestor curteni care scriu mai sus într-această mărturie cu tată-meu ca cînd i-aș vedea astăzi.

Acest suret iaste scos asemene de pe cea adevărată scrisoare a lui Toader Diiaconesco, în anul 1779 Noemvre 29, în Iași.

Logofătul dreptății.

Poslăduindusă copia aceasta cu cea adevărată mărturie, și fiind întocmai s-au încredințat și de către mine.

1813 Septemvre 22.

(Iscălitura indiscifrabilă).

NOTA. Copia originalului e proprietatea D-lui Th. Codrescu.

Document din 7266 Maiu 30.

Sumar: Nastasă sin Lupul Izbașă capătă întăritură asupra moșiei Vălcănești și Vărzărești.

— —

Dat-am cartea Domniei mele lui Năstasă și frăține-său lui Ștefan, și surorii lor Aniții,

www.dacoromanica.ro

ficiorilor Lupului Izbaşiĭ, şi nepoţilor lor, ca să fie volnicĭ cu cartea Domnieĭ mele a ţine şi a stăpîni a lor dreaptă ocină şi moşie ce ziseră că au în sat în Vălcăneştĭ, şi în Vărzăreştĭ în ţinutul Iaşuluĭ, şi în sat în Ceretea, şi în Oneştĭ, care sînt în ţinutul Lăpuşniĭ, care părţĭ de moşie ziseră că li să trag di pe moaşa lor Maria Gorciuaia care să trage din Mihăilă Robul; drept aceia să fie volnicĭ cu cartea Domnieĭ mele a lua de a zăce din ţarinĭ cu pîine, din finaţă, din prisăcĭ cu stupĭ, însă din cinci-zăcĭ unul, iar fiind maĭ puţini să ĭa cîte o para de stup, şi din livezĭ cu pomĭ, şi din grădinĭ cu legume, şi din tot locul, cu tot venitul moşieĭ după obiceiŭ; şi nime să nu steie în potriva cărţiĭ gospod; iar care ar ave maĭ mult a răspunde să-şĭ ieie dresă şi scrisorĭ ce ar ave, şi să vie de faţă la divan.

Let 7266 Maĭ 30.

(Locul peceţiĭ gospod).
Vel Logofăt.

S-aŭ scris copia aceasta de mine Mateĭ Mogîlde diiac, la let 1797 Decemvre 22.

NOTA. Copia e proprietatea d-luĭ Th. Codrescu.

Document din 1784 Septemvre 18.

Sumar: Mărturie asupra satuluĭ Ţigănei ot Tecucĭ.

Inştiinţăm cu această morturie că viind un vechil al dumisale Nastasiicăĭ Racoviţoaeĭ

www.dacoromanica.ro

visterniceasa, cu o luminată carte a prea înălțatuluĭ Domnuluĭ nostru Ion Alexandru Costantin Voevod, către dumnealuĭ Manolachi Conachi vel ban, ĭ către dumnealuĭ Ștefan Die biv vel stolnic ispravnicĭ de ținutul Tecuciuluĭ, ca să aleagă și să hotărască o parte de moșie de aicĭ de la ținutul Tecuciuluĭ, la ocolul Bîrladuluĭ, ce să numește Țăgăneĭ, pe care moșie o stăpînește dumnealuĭ banul Neculaĭ Balșu de cînd au luat Torcești supt stăpînirea dumisale, și fiind că dumnealor numițiĭ boerĭ ispravnicĭ, avînd altă trebuință a ținutuluĭ. m-aŭ rînduit pe mine și mergînd eu la numita moșie Țăgăneĭ am strîns oamenĭ bătrînĭ și tinerĭ răzășĭ de pin prejurul aceștiĭ moșiĭ de maĭ sus aratată și întrebîndu-ĭ au dat samă că această moșie Țigănei din vecĭ au fost stăpînită de dumnealuĭ răposatul Iorădachi Costachi visternic, pe care au ținut pe dumneei Nastasiica visterniceasa, și acum de cînd au luat dumnealuĭ banu Torcești, stăpînește și Țigănei, pe care moșie în aniĭ trecuțĭ au adus dumnealuĭ și hotarnicĭ de au hotărît-o și au stîlpit-o cu pietre hotară, și dintraciastașĭ moșie Țigănei au făcut dumnealuĭ banu Neculaĭ Balșu schimb cu răzășiĭ de Umbrărești, și dîndule o parte de moșie din Tigăneĭ, i-au dat dumisale o jumatate de vad de moară la Torcești, fiind un mal al Bîrladuluĭ din vecĭ al Torceștilor, al dumisale răposatuluĭ Iordache Costache visternicul, și un mal al răzășilor de Umbrărești, pe care loc ș-aŭ făcut și moară și eu după mărturia răzășilor și după cercetarea

www.dacoromanica.ro

ce am făcut eu la faţa loculuĭ, am dat şi eu această mărturie la mîna vechiluluĭ dumisale visterniceseĭ Nastasiicăĭ Racoviţoae, iar pentru o bucată de loc ce o numesc răzăşiĭ de acolo Agapie, fiind că maĭ înainte au stăpînit-o dumnealuĭ spatariul Toader, încă şi dumnealuĭ visternicu Iordache Costachi tot Ţigănei, pe care Agapie n-aŭ nicĭ o scrisoare, nicĭ o dovadă pentru aceasta ş-au pus zi de soroc să margă la divan.

1784 Septemvre 17.

NOTA. Copia documentuluĭ se află la d-nul Th. Codrescu.

Perilipsis din scrisorile pentru valea Nemescul de la ţinutul Lăpuşneĭ.

7163 August 5. Ispisoc de la Gheorghe Ştefan Voevod prin carele arată pentru o adevărată şi credincioasă sluga sa Luca părcălab de Lăpuşna, carele au slujit domnieĭ sale cu dreaptă şi credincioasă slujbă, şi pentru aceia l-aŭ miluit pre dînsul cu osăbită milă, şi iau dat şi l-au miluit cu una siliştе anume Pulbereniĭ ce-ĭ în ţinutul Lăpuşniĭ, pe Cogălnic, şi cu una vale ce să numeşte Namisnicul, care acel sat Pulbereniĭ, şi ace vale Namisnicul au fost drepte domneştĭ din zilile de demult, drept aceia ca să fie acel sat Pulbereniĭ şi ace vale Namisnicul dreaptă danie şi miluire Lucăĭ

www.dacoromanica.ro

părcălabuluĭ şi ficiorilor luĭ şi nepoţilor şi strănepoţilor şi la tot neamul luĭ cine să va alege. Iar după a domnieĭ sale vieaţă şi Domnie pe cine va alege Dumnezeŭ Domn pămîntuluĭ Moldoviĭ, orĭ din fiiĭ şi neamul său, orĭ dintr-alt neam, dacă a socoti şi a înoi cartea aceasta de miluire, pre acela Domnul Dumnezeŭ să-l socotească şi să-l păzască în domnia sa, iar cînd nar socoti şi nu va înoi nicĭ n-a întări această carte, şi a călca şi va strica, acela să fie afurisit şi anatema de Tatăl şi de fiul şi sfîntul Duh, Troiţa ce de o fiinţă şi de 318 părinţiĭ, care sînt în Nicheia, şi să aibă partea Iudiĭ şi a Arii, şi cu dînşiĭ într-un loc să între. Amin.

7170 Iunie 13. Alt ispisoc de la Efstratie Dabija Voevod, întăritură Lucăĭ părcălabuluĭ, şi giupineseĭ sale Gherghineĭ pe aceiaş silişte anume Pulbereniĭ ce este în matca Cogălniculuĭ cu valea Buciumuluĭ pe Tărnuşa, în ţinutul Lăpuşniĭ.

7177 April 24. Alt ispisoc de la Duca Voevod, asemenea întărind Lucăĭ părcălabuluĭ din Kişinău, pentru slujbele ce au făcut domniiĭ sale şi altor Domnĭ maĭ dinnainte, cu acel sat Pulbereniĭ ce este în matca Cogălniculuĭ, cu valea Buciumuluĭ pe Tărnuşa.

După puterea acestor arătate ispisoace Luca părcălabul au cuprins în stăpînirea sa siliştea Pulbereniĭ cu valea Namisniculuĭ şi cu valea Buciumuluĭ pe Tărnuşa, care să ţin tot de una. După aceasta în urmă unul din urmaşiĭ Lucăĭ părcălabuluĭ, anume Ştefăniţă

www.dacoromanica.ro

Iamandi jitnicer, jăluind că moşia Pulberenii s-ar fi aflînd împresurată, despre aceĭ ce n-ar fi avut nicĭ o treabă au luat carte domnească de la răposatul întru fericire Domn Ioan Teodor Voevod, către sărdariul de Orheĭ Iamandachi ca să cerceteze. Deci numitul sărdar cu răvaşul din 7269 Maĭ 18, au rînduit pe Costachi Ghori paharnic, i Ursul vornic, i căpitanu Toma Agăricĭ, să margă la starea loculuĭ Pulberenilor, să facă cercetare, căcĭ la judecata ce au avut înaintea sa cu aceĭ împresurătorĭ, nu s-aŭ putut curma pricina. La 7270 Fevruare 3, de iznoavă jăluind Ştefăniţă Iamandi jicnicer, pentru împresurarea Pulberenilor, şi osăbit pentru valea Namisniculuĭ, precum tîrgoveţiĭ din Lăpuşna merg în tăria lor şi o dijmuesc, s-aŭ scris osăbită carte domnească de la răposatul întru fericire Domn Grigorie Ioan Voevod către cel de atuncĭ sărdar de Orheĭ ca să cerceteze, şi de va afla că aceĭ asupra cărora jălue sînt acolisitorĭ, să-ĭ depărteze din stăpînire şi să împlinească de la dînşiĭ şi toată dijma, iar fiind pricina într-alt chip şi nu s-ar odihni vre o parte, să vie la divan. La anul 1786 jeluind Zoiţa fiica şatrariuluĭ Ican Arbure, strănepoată Lucăĭ, asupra călugărilor de la mănăstirea sfîntuluĭ Ioan Zlataust din Ieşĭ, că-ĭ împresoară moşia Pulbereniĭ şi valea Namisnicul, s-aŭ rînduit pe răposatul Darie Donicĭ, şi pe Ioan Ralea vornic de Poartă, ca să margă la starea acestor moşiĭ să facă cercetare, şi să adeverească de cine s-aŭ stăpînit aceste moşiĭ pănă atuncea,

www.dacoromanica.ro

carii rînduiţi prin mărturie în scris ce au dat Zoiţii din acelaş an 1786 Noemvre 5, aşa arată că după cercetarea ce au făcut faţă fiind şi din oamenii împrejuraşi, întracestaşi chip au aflat, adecă că un Paisie egumenu de la sfeti Ioan, după cartea domnească ce au fost dus către sărdariul de Orhei, ca să hotărască moşia mănăstirii, şi sărdariul rînduind nişte mazili fără a fi cineva din partea Zoiţii cu scrisorile Pulberenilor, şi a văii Namisnicul, au fost cuprins în hotarul moşiei mănăstirii o bucată de loc din valea Namisnicul şi siliştea Pulberenii, cum însuş vechilul mănăstirii ce au fost la această hotărîre au cunoscut. Aşijderea şi pentru satul Hănceştii cercetînd au aflat tot pe valea Namisniculai a Zoiţii, şi numai satul să numeşte Hănceştii, iar moşia răzăşilor ce-i alăturea cu satul au răspuns unii dintre dînşii că să cheamă Bolăe, în urmă către cercetarea de la starea loculuĭ făcută de rînduiţii hotarnici. La Decemvre 8 aceluiaş an 1786, de iznoavă s aŭ judecat la divan Zoiţa cu egumenul mănăstirii sfîntuluĭ Ioan, unde cercetîndusă cu amăruntul scrisorile, atît a mănăstirii cît şi a Zoiţii, aşijderea şi mărturia de cercetare a hotarnicilor, în protiva căria cercetare vechilul mănăstirii înaintea divanuluĭ mai mult n-aŭ pricinuit, ce mai vîrtos de faţă înaintea giudecăţii au răspuns că după cercetarea care el însuşi au văzut că s-aŭ făcut la faţa loculuĭ, nimic nu poate să mai răspundă căci singur au cunoscut că s aŭ făcut mare împresurare moşiilor Zoiţii, şi aşa după

www.dacoromanica.ro

dreptate judecata au hotărît ca Zoița după tăria scrisorilor ce are, așijderea și după mărturia de cercetare de la hotarniciĭ maĭ sus numiți, să-și tragă deplin în stăpînire tot locul acela cît l-aŭ fost cuprins mănăstirea din valea Namisniculuĭ, cu valea Buciumuluĭ și cu siliștea Pulbereniĭ.

Curînd după aceasta stricîndu-să și pacea, au rămas pricina cu răzășiĭ nesfîrșită. Apoĭ la anul 1794 întrînd în giudecată și cu răzășiĭ pentru siliștea Hănceștiĭ, care-ĭ pe valea Namisniculuĭ. și răspunzînd răzășiĭ că între moșia lor Baloia și între valea Namisnicul ar fi altă moșie despărțitoare, și că valea Nămisniculuĭ nu ajunge în moșia lor Baloia, ce numaĭ pănă într-altă moșie Crăeștiĭ, s-aŭ rînduit de iznoavă cercetătoriĭ la starea loculuĭ, ca să facă hartă și măsură, și să dovedească starea fieștecăriea moșiĭ, care după cercetarea ce au tăcut s-aŭ găsit starea din valea Namisniculuĭ împresurată supt numele Crăeștilor, și salul Hănceștiĭ tot pe valea Namisniculuĭ, pentru care giudecîndu-să Zoița iarășla divan întăiŭ cu Sul. Maria Cant. care stăpînește Crăeștiĭ, și dovedindusă că fără dreptate să întinde Sul. cu stăpînirea Crăeștilor să cuprinză partea din valea Namisniculuĭ, s-aŭ dat rămas și saŭ hotărît ca Zoița după cuprinderea ispisoacelor să-ș stăpînească valea Namisniculuĭ, după cartea de giudecată ce i s aŭ dat din 1796 April 12, care s-aŭ întărit și de măria sa Vodă, asupra căria i s-aŭ dat și osăbită carte domnească de stăpînire din acelaș an Iuni 30; apoĭ de iz-

www.dacoromanica.ro

noavă întrînd Zoiţa în judecată cu răzăşiĭ pentru satul Hănceştiĭ, după multă cercetare ce s-aŭ făcut scrisorilor despre amîndouă părţile dovedindusă curat că toată valea Namisniculuĭ după cuprinderea ispisoacelor este a Zoiţiĭ, pe care vale s-aŭ dovedit că este şi satul Hănceştiĭ, şi scrisorile răzăşilor de Baloia, care sînt după a lor jalbe ne pomenind nimic de valea Namisniculuĭ, ce scriind şi arătînd pe Cogălnic, s-aŭ hotărît ca să-şĭ stăpînească Zoiţa valea Namisniculuĭ şi cu satul Hănceştiĭ, care este pe acea vale, care carte este întărită şi cu iscălitura şi pecetea măriiĭ sale luĭ Vodă, fiind cartea din trecutul an 1797 Iunie 19, şi după aceia s-aŭ rînduit de s-aŭ pus şi pietre hotară, despărţitoare despre moşia răzăşenilor.

NOTA. Originalul acestuĭ perilipsis, scris cum să vede în 1798, e în proprietatea d-luĭ Th. Codrescu.

Document din 7221 Septemvre 28.

Sumar: Ion Bănda vinde 2 pogoane vie de la Nicoreştĭ preutuluĭ Badul de la Sf. Lazar din vale, Iaşĭ.

Adecă eu Ion Bănda de Nicoreştiĭ de sus, şi cu fămeaia mea Todosiia, şi cu ficioriĭ meĭ Costandin şi Tudosie, mărturisim cu acest adevărat zapis al mieŭ, la mîna preutuluĭ Badul de Iaşĭ, de la Sf. Lazăr din vaale, că sînt da-

www.dacoromanica.ro

tor să dați sfinții sale ș-am vîndut molitfeĭ sale a mea dreaptă ocină și moșie, o vie întreagă *doao* pogoane cu livad de pomi, și co cas și cu tot venitul, cît am ținut am vîndut molitfeĭ sale, drept 40 de leĭ. Decĭ ca să-ĭ fie dumisale dreaptă ocină și moșie și cuconilor, și nepoților în veacĭ, și la tocmala noastră s-aŭ tîmplat răzășĭ și megieșĭ cari s-aŭ tîmplat și maĭ gios s aŭ iscălit. Și eŭ Badul care am scris.

Iașĭ 7221 Septemvre 28.

● Ion Bunda.— ●Eu Preutul Arsenie.— ● Todosia.—● Az Asenie prot. iscal.—●Lupul sin Sai.

Costandin sin Ion Bunda. — Todosie sin Bunda.—Gligore vornicul. - Nedelev.—Bălan.

NOTA. Originalul a fost în hîrtiile caseĭ P. Cazimir. Azĭ e proprietatea d-luĭ Gh. Ghibănescu.

Document din 7227 Ghenar 6.

Sumar: Ion Croitorul vinde luĭ Ion Isar o vie la Nicorești în valoare de 100 leĭ.

Adec eu Ion sîn Lupul croitor, și cu îmămea Marga, și cu fratemeŭ cu Toader și cu sorumea Izmăranda, făcut-am zapisul nostru la mîna dumisale giupînuluĭ Ion Isar, precum noĭ de nimine siliți nicĭ asupriți, ce de a noastră

www.dacoromanica.ro

bună voe am vîndut dumisale o vie în coasta Lupiĭ despre răsărit, alăturea cu viĭa luĭ Gligorie Ilie pe din gios, şi vie întemeiată 2 pogoane, şi în capul viiĭ din deal, şi în capul viiĭ din vale pusă viţă tînără ca jumatate pogon, cu pomĭ cu tot ce ar fi în vie, şi din gardul luĭ Costantin Guguian păn în gardul din vale, păn în drum, cum mearge drumul alăturea şi cu casa cu tot, şi denaintea caseĭ din gios păn la patru ciungi de Stejarĭ, şi la deal păn unde am pus un sămn în ograda luĭ Costantin, această moşie am vîndut-o dumisale giupînuluĭ Ion drept 100 leĭ, ca să-ĭ fie dumisale dreaptă ocină şi moşie cumpărătură în vecĭ neclătit, dumisale şi cuconilor dumisale şi nepoţilor şi strănepoţilor în veacĭ neclătit; şi la acest zapis saŭ tîmplat mulţĭ oamenĭ buniĭ bătrînĭ şi tineriĭ, împregiuraşĭ de Necoreştĭ anume: Vasilie Gorgan şi Costantin Guguian şi Simion Burcan şi Andreĭ Albul şi Neculaĭ Gĭagloman, şi Lupul Meran, şi Vasilie Bortun şi Iane grecul şi Costantin sîn Avan şi Dumitraşco sîn Iane şi eu preutul Silion Stratul pisal zapis; decĭ noĭ aceştĭ oamenĭ ce maĭ sus neam pus în zapis, maĭ gios ne-am iscălit pentru maĭ multă credinţă ca să să ştie.

Leat *7227* Ghenar 6.

I[illegible]on.—Mar[illegible]ga. —Izmă[illegible]randa.—Toa[illegible]der. Vasi[illegible]le. — Cos[illegible]tantin.—Simi[illegible]on.—Lu[illegible]pul Vasi[illegible]lie.—Ia[illegible]ne. —Cos[illegible]tantin.—Dimitraşcu sîn Iane. — Ereĭ Silion.— Stratul pisal.

www.dacoromanica.ro

NOTA. Originalul e în proprietatea d-luĭ Gh. Ghibănescu.

Document din 7227 Iunie 24.

Sumar: Vasile sin Ionaşco vinde luĭ Ioniţă Isar un pogon de vie de la Nicoreştĭ cu 5 leĭ.

— —

Adecă eu Vasilie sîn Ionaşco ot Necoreştĭ, împreună cu femeia me cu Maria, şi cu copiiĭ meĭ cu Gheorghie şi cu Toader, scriem şi mărturisim cu acest adevărat zapis al nostru la mîna dumisale g upînuluĭ Ioniţă Isar, pecum de nime siliţĭ nicĭ asupriţĭ, ce de a noastră bună voe am vîndut dumisale un pogon de vie alăturea cu viea dumisale pe din gios, ce-aŭ fost cumpărat dumnealuĭ de la nepotul meŭ Ion, şi acel loc este din partea luĭ Guguian la vale, păn în drum, şi-n gios iar păn în drum, însă uliţă iaŭ lasat luĭ Guguian pe din vale treĭ paşĭ; şi la această tocmală a noastră s-aŭ tîmplat mulţĭ oamenĭ buniĭ împrejuraşi din sus şi din jos, anume: Ion Stămate ot Necoreştĭ, şi Macsin ot tam, şi Ion sin Capră, şi Ion sin Ştefaniĭ ot tam, şi Dimitraşco sin Ene Greeul, şi Costantin sin Ivan, şi mulţĭ oamenĭ buniĭ care maĭ gios ne-am pus şi degetele, tocmala ne-aŭ fost drept cinci leĭ baniĭ gata, mi-aŭ dat baniĭ în mînă şi iam vîndut dumisale ca să-ĭ fie dreaptă moşie şi ocină în vecĭ, dumisale şi cuconilor dumisale,

www.dacoromanica.ro

și nepoților și strănepoților în veci neclătit. Și pentru credință ne-am pus și degetele.

Let 7227 Iunie 24.

Eu Vasilie Gongar.— Eu Maria Gongăroae.— Eu Gheorghie sin Gongar vînzător.— Eu Macsin *Buzne* martur.— Eu Ion Capră martur. — Eu Ion sin Ștefanii martur.— Eu Costantin Ivan martur.— Eu Ion Stamate martur.— Eu Dimitrașco sin Grecu martur.

Ereĭ Ion ot Necorești am scris cu zisa lor.

NOTA. Documentul în original e proprietatea d luĭ Gh. Ghibănescu.

Document din 7232 Iulie 27.

Sumar: Popa Costantin vinde 3 pogoane de vie de la Nicorești luĭ popa Ion drept 40 leĭ.

—

Adecă eu popa Constantin și împreună cu preuteasa me Anița, ficior preutuluĭ Badiuluĭ, făcut am zapisul meŭ la mîna molitfii sale preutuluĭ Ioan, precum eu de nime silit, nicĭ asuprit, ce de a me bună voe am vîndut eu molitfii sale o vie a me, care vie ne-au fost și nouă cumpărătură de la Ion Bunda, și de la fieciorii luĭ, anume: Costantin și Todosia, precum arată și zapisul cel vechiŭ de cumpărătură, care vie este întrînsa 2 pogoane de vie lu-

www.dacoromanica.ro

crată, şi un pogon sterp, care şi eu iam vîndut molitfii sale preutului Ioan, drept 40 de leĭ banĭ vechĭ, ca sà-ĭ fie molitfii sale dreaptă ocină şi moşie, şi fiilor, şi nepoţilor molitfii sale, cînd îĭ va dărui Dumnezeŭ. Şi la această tocmală a noastră s aŭ tîmplat mulţĭ oamenĭ bunĭ şi împrejuraşĭ, cariĭ maĭ jos s-aŭ iscălit, iar cariĭ n aŭ ştiut carte ş-aŭ pus degetele, şi eu pentru maĭ mare credinţă am iscălit împreună cu toţĭ oamenĭĭ meĭ.

7232 Iulie 27.

Eu preutul Badiul iscal. - Eu preutul Costin am iscălit. —Eu preutul Vasile sin Badiul.

Aniţa preuteasa.

Costantin sin Bunda iscal.—Şi eu preutul Toader sin popa Badiul, brat popă Costin am scris zapisul şi am iscălit.

NOTA. Acest document e proprietatea d luĭ Gh. Ghibanescu.

Document din 7232 Octomvre 14.

Sumar: Ion, ginerile luĭ V. Corban, vinde luĭ Costandin, sin Bundiĭ, o vie de la Nicoreştĭ (un pogon şi 3 firte) pentru că n-a avut cu ce să plăti de o datorie cătră Turcĭ şi l a plătit Costandin ca chizăş.

— —

Adecă eu Ion ginerile luĭ Vasile Corban şi cu soţul meu Tudosca, dat-am acest zapis al nostru la mîna luĭ Costantin, ficiorul Bundiĭ, precum să să ştie că iam vîndut o vie care

www.dacoromanica.ro

este într-un hat cu Lupul Voicăĭ, care şi eu ace vie o am luat de la Toader, ficiorul Vidroliĭ, cu giudecata dumisale stolniculuĭ Gavril Costachi, pentru o chizăşie ce-am fost noĭ de Toader Vidrole, şi neplătind el datoria la Turcí am plătit noĭ fiind chizăşĭ, şi neavînd ce lua de la dînsul, ne-au dat giudecata această vie, un pogon şi triĭ firte, şi fiind ace vie de baştină a Bundiĭ, n-aŭ încăput alţiĭ să o cumpere, ci noi am vîndut-o luĭ Costantin drept 15 leĭ banĭ vechĭ, ca să ĭ fie dumisale dreaptă ocină şi moşie neclătită în vecĭ, dumisale şi fiilor dumisale, ca să stăpînească şi urma dumisale, iar Toader Vidrole saŭ alţiĭ cineva din neamul Vidroliĭ de s-ar scula cîndva asupra luĭ Costantin, orĭ în ce judecată ar merge să fie rămaşĭ, căcĭ cu judecată s-aŭ făcut această vînzare; şi în tocmala noastră saŭ tîmplat mulţĭ oamenĭ bunĭ şi preuţĭ, carĭ maĭ jos s aŭ iscălit. Pentru maĭ multă credinţă şi noĭ ne-am iscălit maĭ jos, ca să să ştie.

Let 7232 Octomvre 14.

Lupul● Voicăĭ. — Bădăuţă. — Apostol● Puiu. — Gligori● Ilie. — Ioan● Băcăniac.— Ştefă●nie. — Costantiı● Guguian. — Vasile● Corban.

NOTA. Originalul e în proprietatea d luĭ Gh. Ghibănescu.

www.dacoromanica.ro

Document din 7234 Octomvre 19.

Sumar: Simion fratele luĭ Crîste de Hănţăşti, vinde finuluĭ săŭ Cristea un pogon de vie cu 12 leĭ; importantă e notiţa că în 1725 Octomvre, zlotul (galbănul) valora 2 leĭ.

Adecă eu Simion brat (frate) Crăsteĭ ot Hănţăştĭ, făcut-am zapisul meŭ la mîna finumeŭ Crăsteĭ, pecum iam vîndut un pogon de vie ce-am avut, partea nevesteĭ mele a Părascăĭ, şi tocmala ne-au fost drept 12 leĭ pol, şi mi-au dat *asvar* drept 2 leĭ, un zlot, iar ceĭlanţĭ banĭ au rămas să-ĭ deie la toamnă, şi atunce viind fiiastru meu Ion să-ĭ fac şi zapis la mîna Cărsteĭ. Şi pentru credinţă am pus şi degetele.

Let 7234 Octomvre 19.

Eu Simion ● vînzător.— Eu Simion ● ot Şerpenĭ. — Eu Enache sin Oglindă ● martur.

NOTA. Documentul în original e proprietatea d luĭ Gh. Ghibănescu.

Document din 7236 Septemvre 29.

Sumar. Gavril Costachi pah. dă hîrtie la mîna luĭ Ion sin Simion pentru pricina, ce a avut cu sora luĭ Măriuţa, că i-a vîndut în lipsă 2 pogoane de vie; judecata a dat hotărîre că pentru un pogon va să plătească 12 leĭ, iar pentru alt pogon să să ia pogonul Măriuţeĭ.

Gavril Costachi vel păharnic facem ştire, pecum avu pîră de faţă înaintea noastră Ion ficiorul luĭ Simion cu Măriuţa, fata Lupuluĭ

www.dacoromanica.ro

Şuhăĭ, pentru două pogoane de vie ce au avut Ion în Nicoreştiĭ de sus, rămasă de la părinţĭ, şi răsărindusă Ion de la locul luĭ în ţara Turcească, şi zăbăvind multă vreme, iar Măriuţa fiind vară primară au tot lucrat viile şi socotind le că ar fi murit văru saŭ Ion, au vîndut acele 2 pogoane de vie ce-au fost a văru-săŭ, li-au vîndut dumisale sulgeriului Adam, şi dupà ce au vîndut viea, au venit şi Ion în ţară, şi apucînd pe Măriuţă pentru ce iaŭ vîndut viile, şi viind înaintea noastră şi văzînd că n are nicĭ o pricină Măriuţa ca să arăte vre-o datorie saŭ alt ceva asupra luĭ Ion, am giudecat să-ĭ deie vie pentru vie, şi avînd Măriuţa un pogon de vie a eĭ, iar în Nicoreştiĭ de sus, i l-au dat denaintea noastră luĭ Ion, iar pentru un pogon s aŭ apucat cà ĭa da banĭ, pecum au vîndut sulgeriului Adam, ce atunce cînd iam giudecat n am apucat a le face mărturic pecum iam giudecat, iar acmu viind Ion la noĭ, iam dat aceasta mărturie la mîna luĭ, ca vrînd să vîndă acel pogon de vie care s a luat de la Măriuţa, orĭ cine s-ar afla să l cumpere să fie volnic Ion a vinde, că cu giudecată l aŭ luat, iar pentru un pogon ceaŭ rămas să-ĭ platească cu banĭ luĭ Ion unde ar afla Ion pe varăsa Măriuţa, să aibă a o trage orĭ în care giudeţ s-ar tîmpla, sa ĭ pliniască luĭ Ion de la Măriuţa doĭsprezeci leĭ vechĭ, pecum văzum şi un răvaş de la dumnealui sulgeriul Adam, c-aŭ dat Măriuţii câte doĭsprezece leĭ vechĭ pe pogon, şi Măriuţa încă înaintea noastră s-aŭ apucat că ĭa plăti acel pogon cu banĭ pecum scriem maĭ sus,

www.dacoromanica.ro

şi n aŭ căutat să ĭ maĭ plătească, ce pe giudecata ce-au avut iau făcut şi mărturie la mîna luĭ Ion, aceasta facem ştire.

Let 7233 Septemvre 29.

Gavril Costachi iscal paharnic.

NOTA. Originalul documentuluĭ se află la d-nul Gh Ghibănes u.

Document din 7241 Octomvre 23.

Sumar: Cristea Zm c vinde luĭ C. Movilă un pogon de vie parag'nă drept 15 leĭ. Via era la Nicoreştĭ.

— —

Adecă cu Crăste Zmec împreună cu ămcia me Măriuţa, făcut-am zapisul nostru la mîna dumisale giupînului Costantin Movila, pecum noi de nime siliţi nici asupriţi, ce de a noastră buna voe, am vîndut un pogon de părăgină drept cincisprezeci leĭ banĭ gata, care acea paragină ne-au fost şi nouă cumpărătură de la Ion nepot Şuhăĭ, alaturea cu viea Bundeĭ, însa gîlcevindu l cineva pe dumnealui, să aibu eŭ a trage acea gîlceavă, şi i-am dat-o dumisale acea vie ca să-ĭ fie dumisale ocină şi moşie în vecĭ neclătită. Şi la tocmala noastră s-aŭ tîmplat muiţi oamenĭ bunĭ împregiuraşi bătrînĭ şi tineri, anume: Simion Burcan, şi Ifrosă zăt Bălăuţă, şi alţi oamenĭ buni care maĭ gios aŭ iscălit şi am pus şi degetele.

Let 7241 (1732) Octomvre 23.

Eu Cărste Zmec. — Eu Măriuţa. — Ei Vicolsîn Cărste.

www.dacoromanica.ro

NOTA. Doc. în original e în proprietatea d-luĭ Gh. Ghibănescu. Să află scris pe aceiașĭ coală ca și doc. de maĭ sus din 7236 Septemvre 29, ceia ce ne arată că hîrtia fiind scumpă pe atunciĭ, scria lumea pe ce să întîmpla.

Document din 7237 Octomvre II.

Sumar: Popa Ion din Nicorești de la biserica domnească, vinde luĭ Ursul de visterie 2 pogoane de vie, un pogon de loc sterp, o pivniță cu loc sterp de casă, cu pomĭ și nucĭ, drept 32 leĭ banĭ vechĭ.

— —

Adecă eu popa Ion ot Necoreștiĭ de sus ot Beserica Gospod și împreună cu ficiorii meĭ cu Neculaĭ și Dumitru, scriem și mărturisim cu acest adevărat zapis al nostru, de nime siliță nicĭ asupriță, ce de a noastră bună voe, am vîndut o vie, două pogoane de vie întregĭ și un pogon de loc sterp, și pivniță, și loc de casă lîngă pivniță cu pomi, dumisale giupînuluĭ Ursuluĭ de Visterie, drept 32 leĭ banĭ vechĭ, și cînd am vîndut dumisale acea vie s aŭ tîmplat oamenĭ bunĭ anume Gligori Ilie, și Macsin sin Buniĭ, și Angheluș Vîntul, și Gheorghie Ivan, și Vasilache Mihailache, și am vîndut dumisale să ĭ fie moșie și ocină în vecĭ, care vie am cumpărat o și eu de la popa Badiul, și am dat dumisale și zapisul cel vechiŭ,

www.dacoromanica.ro

şi cu nucii ceĭ din deal de vie, şi pentru credinţă am şi iscălit.

Let 7237 Octomvre 11.

Az ereĭ Ion iscal. — Eu Neculaĭ sin Popa.— Eu Dumitru sin Popa.—Grigore Ilie martur. Eu Macsin Buniĭ martur. Eu Angheluş martur.— Eu Gheorghie martur. — Eu Vasilache Mihalache martur.

NOTA. Documentul în original e în proprietatea d luĭ Gh. Ghibănescu.

Observare: Intr-un răvaş mic pe o filadă în 32%, sa găseşte chitanţa eliberată de Ursul de visterie, prin care să arata că a plătit ceĭ 32 leĭ.

Dat am scrisoarea me la mîna preutuluĭ Ion, precum să să ştie că am luat baniĭ de pe vie şi au rămas să-ĭ trimet zapisile cele vechĭ, şi pentru credinţă m-am iscălit

Az Ursul ot visterie.

Şi eu preutul Ion ot Roşienĭ m-am întîmplat.

Document din 7241 Octomvre 3.

Sumar: Popa Ion din Necoreşti vinde luĭ C. Movilă în preţ de 40 leĭ o vie, 2 pogoane lucrate, 1 pogon sterp, o pivniţă, 2 căzi şi un teasc.

Adecă eu popa Ion ot Necoreşti, şi împreună cu ficiorii meĭ Neculaĭ şi Dumitru fă-

www.dacoromanica.ro

cut am acest adevărat zapis al nostru de nime silițĭ nicĭ asupriți, ce de a noastră bună voe am vîndut o vie două pogoane lucrate, și un pogon sterp din deal, și pivniță din vale cu loc de ogradă și cu pomĭ, căcĭ au fost a Bundei și 2 căzi și teascu călcător, care acea vie este lîngă Lupă alăturea cu Lupul Voicaĭ pe din gios, și din sus de Ștefan sin Lupul, care vie au fost a Bundei, și am vîndut-o și Ursului logofăt, și am răscumpărat-o, și acmu am vîndut-o dumisale giupnului Costantin Movila, drept patruzecĭ leĭ banĭ gata, ca să i fie dumisale ocină și moșie în vecĭ, și la tocmala noastră s-au timplat multĭ oamenĭ bunĭ batrînĭ și tinerĭ din sus și din gios razași, anume: Bălăuță, și Ifrose zet și Simion Burcan, și Lupul Voicaĭ, și Ștefan sin Lupul, și alțĭ oamenĭ bunĭ care mai jos s-au iscălit și au pus degetele, și pentru credință am iscălit.

Leat 7241 Octomvre 3.

Az Ereĭ Ion iscal.
Eu Neculai sin Popa.— Eu Dumitru
Și eu Vasile vornic martur.

NOTA. Documentul în original e în proprietatea d-luĭ Gh. Ghibănescu.

Document din 7232 Iulie 27.

Sumar: Constantin Movilă vinde 4 pogoane de vie din Necorești de Sus pe Lupa cu 100 de leĭ, nepotului său Vasile

— —

Adecă eu Costantin Movila făcut-am zapisul meu la mîna dumisale luĭ Vasile sin Tă-

www.dacoromanica.ro

nasă căpitan, precum să să ştie că am vîndut dumisale patru pogoane de vie în Nicoreştiĭ de sus pe Lupa, care această vie mi au fost şi mie de cumpărătură, două pogoane lucrate şi unul paraginâ, de la popa Ion, şi un pogon ani cumpărat de la Cărste Zmeche, şi eu li-am vîndut dumisale nepotului nostru luĭ Vasile drept o suta de leĭ vechĭ, cu pivniţa, cu patru căzi, cu tease, cu două deje, cu loc de ogradă precum şi zapisele cele vechi de la cine am cumpărat arată, ca sa-ĭ fie dumisale dreaptă ocină şi moşie în veci, iar cine s-ar afla din rudeniile mele ca să faca calabalîc să întoarcă, să aibă pace dinspre toţi nepotul nostru Vasile, căci aceste viĭ eu li am cumpărat din puterea me şi iar eu li-am vîndut de a me buna voe, şi cînd lĭ am vîndut s-aŭ tîmplat mulţi oameni buni răzăşi, Stefan sin Surdul, şi Bălăuţ Ifrose zat Balăuţ, Simion Borcan, şi Iordachi Sendre, şi alţiĭ cariĭ maĭ gios s-aŭ iscălit şi ş-aŭ pus şi degitele, însă această vie este alăturea cu viea luĭ Stefan sin Surdul, şi alăturea cu viea frăţinisăŭ luĭ Toader, pe din jos de viile luĭ Bălauţă, şi pentru credinţa m-am iscălit.

Leat 7247 Octomvre 5.

Az Costantin Movilă.

Iordachi Şendrea martur. - Eu Stefan Surdul m-am tîmplat.—Eu Ifros m-am tîmplat.— Eu Simion Borcan martur.— Şi eu Toader sin Borcan martur. —Eu Iordachi sin Borcan martur.—Ioniţă Burcan martur.—Neculaĭ m-am tîmplat. —Stefan zat Borcan m-am tîmplat.—Gligore Dascalul m-am tîmplat.— Ion Costantin martur.

www.dacoromanica.ro

NOTA. Originalul documentuluĭ e proprietatea d-luĭ Gh. Ghibănescu, acum dăruit bibliotecei scoalĭi Normale Vasile Lupul. Iaşĭ.

Document din 7248 April I.

Sumar : Toader sin Lupul Voicăĭ vinde 4 pogoane vie de la Nicoreştĭ giupînuluĭ Hagi Manea sin Ilie cu 200 leĭ.

— —

Adecă eu Toader ficior Lupuluĭ a Vo ic denpreună cu fămeaia mea Ilinca, făcutam zapisul nostru la mîna dumisale jupînuluĭ hagi Manea sin Ilie, procum să să ştie că de niminea siliţĭ nicĭ asupriţĭ, ci de a noastră bună voe am vîndut dumisale o dreaptă ocină şi moşie, 4 pogoane de vie, la Nicoreştĭ, cu casa împreună şi cu şopron şi cu toate ale eĭ alturĭ, din drumul din vale, pănă în gardul bulubaşiĭ, care vie iaste între fratemeŭ Ştefan şi între văru meŭ Negruş, întru care am făcut tocmală cu dumnealuĭ ca să mĭ dea pre aceste patru pogoane de vie 200 de leĭ, preţul împreună cu cele maĭ sus numite; carele dumnealuĭ priimind preţul aceasta mi-au dat şi baniĭ deplin, întru carele să fie dumnealuĭ volnic şi să aibă a stăpîni această dreaptă ocină şi moşie, carele eu am vîndut dumisale din toată inima dinpreună cu fămeaia mea, carele să nu aibă nimenea a să scula peste vînzătura mea, asupra dumisale, nicĭ al su-

www.dacoromanica.ro

păra fiind a mea dreaptă ocină şi moşie, întru care nu are altul cineva nimene amestecătură întru dînsa, orĭ din tot neamul meŭ ce aş avea, nicĭ unul parte întru dînsa nicĭ decum nu au, şi cînd s-aŭ făcut tocmala acestuĭ zapis, fost-aŭ mulţĭ oamenĭ bunĭ şi neguţitorĭ marturĭ, care să vor iscăli maĭ gios, împreună şi cu răzăşiĭ care-ş vor pune degetile maĭ jos, şi să vor iscăli, şi pentru adevărată credinţă am dat zapisul nostru la mîna dumisale, şi am pus şi degetele maĭ jos ca să să crează.

7218 April 1.

Eu Toader● împreună cu fămeaia mea Ilinca● am vîndut.

Eu Stefan brat Toader cu voia mea, am pus degetul● iscal.

Ereĭ Silioan am iscălit.

Ego Paraschevas pragmatevtis martir.

Eu Costantin Giogea răzăş martur● . Eu Dumitraşco Furcilă răzăş martur ● Eu Ion Marteş răzăş martur ●.— Eu Costantin Trandafir martur.— Eu Ioniţă Trandafir martur.— Eu Stefan sin Constantin martur. — Eu Simion din Focşenĭ sin Vărtan martur.— Eu Andronache sin luĭ Ivan starosteluĭ martur.

Şi am scris eu Iordache, zapisul acesta cu zisa a dumilorsale a tuturora, întru carele şi mărturisăsc.

NOTA. Documentul e proprietatea d-luĭ Gh. Ghibănescu.

www.dacoromanica.ro

Document din 7251 Septemvre 18.

Sumar: Ion. ginerle Nastasieĭ vinde luĭ hagi Manea un pogon şi 3 firte de vie de la Nicoreştĭ drept 15 leĭ banĭ vechĭ.

— —

Adecă eu Ion zăt Nastasiiĭ, care au ţinut o Costantin stoleriul, făcut am zapisul meŭ la mîna dumisale giupînului hagi Manii armanul, precum să să ştie ca iam vîndut un pogon şi trii firte de vie părag̃ină în Nicoreşti, care ace paragină sa hotăràşti cu Lupul a Voicăi, fiind alăturea cu dumnealui hagi Manea, care acest pogon şi trii firte mi au dato şi mie zestre de la soacra mea, neputînd să o stăpînesc, am vîndut-o de bună voia me, şi a soţului meŭ Tofanii şi a soacra-mea Nastasiii, drept cincisprezeci leĭ banĭ vechi, şi dumnealui ne-au făcut plata deplin în mînule noastre, iar de ar ave cineva a răspunde cu noi să ş întrebe, şi am dat şi zapisele cele vechi dumisale, şi la aceastà toemala s-aŭ tîmplat negutitorĭ şi oamenĭ bunĭ, care maĭ gios s-au iscalit, şi au pus degetele, şi noi pentrn credinţă am pus degetele.

Let 7251 Septemvre 17.

Eu Hilohi Bălăuţu●. Eu Gligori brat ego●.— Eu Negruţ sin Gogoian●.— Eu Ion zăt Nastasiii răzăş●am vîndut.— Eu Similan● Gruiu.— Eu Tofana● soţul lui Ion cu voea mea.— Eu Nastasia● soacră luĭ Ion cu voea me.— Eu Andrii● bărbier martur.— Eu Ştefan a Măricăĭ●.— Eu Simion●Burcan martur — Toader●Voicăĭ.— Dumitru●Gogoian. ● Eu Bărlădeanu — Eu Ştefan martur.

www.dacoromanica.ro

NOTA. Documentul e în proprietatea d lui Gh. Ghibănescu.

Document din 7255 Iunie 21.

Sumar: Logofătul N. Roset scrie în privinţa unor daraveri de vii răvaşul de mai sus.

— —

Cinstit şi al nostru ca un părinte sufletesc cu căzută plecăciune închinîndumă de la cerîu toate cele fericite trupeşti şi sufleteşti pohtesc sfinţiitale.

Cinstita scrisoarea sfinţii tale de la Iuni 12 am luato cu căzuta cinste şi întăi înţelegînd din cartea mării sale doamneĭ, cum că cu mila luĭ Dumnezeŭ aţi călătorit bine cu cumnata pană acolo la Iaşi (căriia mă închin cu multă frăţască dragoste), foarte mult m-am bucurat alalalte cîte îmi scriĭ sfinţiata pentru Gîndea am înţeles, numaĭ ar trebui după cum îĭ iaste numele întăi să gîndească bine, apoĭ să vorbească ales că dă sînt mijlocitor cum aĭ fost sfinţia ta obraze de cinste însă ca unuĭ om tînăr îĭ crezu şi despre partea mea fie ertăt, numaĭ altă dată îş păzască *parola* (sic) maĭ bine, şi iată că eu stau tot pe parola ce am dat, şi dedeĭ zapisul viilor pe taliră la mîna dumisale giupînuluĭ Ion neguţitoriuluĭ, ca să-l trimiţă la fraţiĭ dumnealuĭ acolo la Iaşĭ, şi sfinţia ta veĭ da banĭ la fraţiĭ dumnealuĭ, şi veĭ lua zapisul, iar pentru viile de la Clipiceştĭ iată că trimiţu zapisul în mîna dumisale fratelui meŭ Andreĭ ca să

www.dacoromanica.ro

să vînză şi acelea cu preţul care-ĭ va fi cu dreptate, de care pohtesc şi pe sfinţia ta să să vînză cu preţul lor, şi foarte voĭ mulţumi sfinţii tale, şi rămăind deapururea nestrămutat tot.

A sfinţii tale fiŭ sufletesc şi gata slugă,
N. Roset.

(ot Bucureştĭ) let 7255 Iulie 21.

Maĭ fac supărare sfinţii tale ca să aducĭ aminte dumilorsale fraţilor, să socotească în dreptate dumnealor, şi să-mĭ facă şi mie o fărîmă de parte din ţiganiĭ Racoviţeştĭ care păn acum nu sînt împărţiţĭ, ca să aibu şi eu parte din moşiile răpăusateĭ mumă noastră, fiind şi eu fecior.

NOTA. Originalul acesteĭ scrisorĭ, importantă prin întrebuinţarea ce face de franţuzismul *parola*, ne arată că practica limbeĭ franceze începuse încă de pe la 1747, căcĭ N. Roset, boer în Divan era un personaj important în ţara aceasta.

Originalul e în proprietatea d-luĭ Gh. Ghibănescu.

Document din 7259 April 24.

Sumar: Anuţa, soţia luĭ Hagi Manea Armanul vinde luĭ Vasile de la Visterie, toate viile sale de la Nicoreştĭ cu 200 leĭ, banĭ buniĭ.

Adecă eu Anuţa giupăneasa luĭ hagi Manea armanul din Iaşĭ, dinpreună cu fiiul meu

www.dacoromanica.ro

Sandul, scriem şi adeverim cu acest încredinţat zapis al nostru, să să ştie, precum că avîud noĭ o dreaptă ocină şi moşie patru pogoane de vie lucrate şi un pogon şi triĭ firte de vie păraginâ, la Nicoreştĭ pe valea ce să cheamă Lupa, în ţinutul Tecuciuluĭ, care viĭ sînt din drumul din vale păr în gardul buliuc-başiĭ, şi între viea dumisale giupînuluĭ Vasile dvornic sin luĭ Tănasii biv vel căpitan, şi între viea luĭ Costantin Gogoian şi cu fraţiĭ luĭ, care viĭ ne sînt şi nouă de cumpărătură, însă ceale patru pogoane de vie ce sînt lucrate li-am cumpărat de la Toader ficiorul Lupuluĭ Voicăĭ, şi de la femeia sa Ilinca, acel pogon şi 3 firte păraginâ am cumpărat-o de la Ion zăt Năstasia, care au ţinut-o Costantin stoleriul, şi luĭ Ion iau fost dată zestre de la soacrăsa Nastasiea. Decĭ nedîndune nouă mîna a le putea maĭ ţinea aceste viĭ, de a noastră bună voe de nimine siliţĭ nicĭ asupriţĭ li-am scos vînzătoare, şi fiind dumnealuĭ maĭ sus numitul giupînul Vasile de visterie, răzăş cu noĭ şi încăpînd a cumpara, i le-am vîndut dumisale toate aceste viĭ şi ceale lucrate, şi ceale păraginâ, cu toate vasăle şi lucrurile ce avem acolo de trebuinţa viilor, cu tocmală şi cu plată deplin drept 220 leĭ banĭ gata, şi iam dat şi zapisăle cele vechĭ toate la mîna dumisale, decĭ deacum înainte să ĭ fie dumisale dreaptă ocină şi moşie, şi giupîneseĭ, şi cuconilor dumisale în vecĭ, că ni-au făcut plată deplin întru mînule noastre, şi nime din neamul nostru saŭ alţiĭ să naibă a să amesteca

www.dacoromanica.ro

saŭ a zice ceva peste vînzarea noastră, căcĭ nime nicĭ o treaba nu are, fiind aceste vĭĭ pe dreptĭ baniĭ noştri cumpărate, şi în toemala noastra tîmplîndusă şi alţi oameni buni care maĭ gios sa vor iscăli, noi încaş pentru maĭ adevărată credinţă neam iscalit, ca să fie de bună încredinţare.

Let 7259 Aprilĭ 24.

Iscălitura Aniţeĭ şi a luĭ Sandu sînt în armineşte.— Ilie Hărăscul ot visterie.— Barbul logofăt martur.— Gheorghe Carpu ot visterie m-am tîmplat.— Gavril ot visterie martur.— Vasile Purice vist.-- Az Ionaşco ot visterie.—Az Nastasă Meleti vornic de poartă. — Ignat ot visterie.

(2 iscăliturĭ indiscifrabile).

Patraşco biv vel medelnicer m-am tîmplat.

Neculaĭ Tiron vornic de Poartă.

Gheorghie Vrabie logofăt am scris cu zisa vînzătorilor, şi sînt martur.

NOTA. Documentul în original e proprietatea d-luĭ Gh. Ghibănescu.

Document din 7260 Noemvrie I.

Sumar: Costeĭ Isar vinde cumnatuluĭ săŭ Vasile 3 pogoane de vie la Nicoreştĭ.

—

Adecă eŭ Costeĭ Isar dat am zapîsul meŭ la mîna dumisale cumnatuluĭ Vasile şi a su-

www.dacoromanica.ro

roreĭ mele Maria, precum am vîndut trĭĭ pogoane de vie de la Necoreşti şi cu cît-va loc stărp şi plata pe aceste vĭĭ am luat deplin, şi alţiĭ să nu maĭ aibă treabă nime nicĭ din rudele mele, nicĭ femeia me, şi pentru credinţă am iscălit.

Let 7260 Noembre 1.

Eu Costeĭ Isar.

NOTA. Doc. în original e în proprietatea d-luĭ Gh. Ghibănescu. Pe cămeşa documentuluĭ stă scris anul *7076* şi documentul e înregistrat supt No. 1; dar data s-a petit greşit, lucru de care am fost surprins singur, căcĭ 7076 ar da 1567, decĭ un document din socolul al XVI-lea; dar nicĭ hîrtia, nicĭ scrisoarea şi apoĭ nicĭ numele de C. Isar nu vine din secolul al XVI-lea, ci al XVIII-lea.

Data să citeşte bine 7260 (ϡχξ); din repegiune s-a luat *c* (200) drept *o* 70).

Document din 1771 Fevruare 20

Sumar: Iordachi Vasile dă frăţinisăŭ Tănasă 6 pogoane de vie, partea sa pe preţ de 220 leĭ.

Să să ştie cu această scrisoare a me precum am vîndut fratelu meŭ Tănasă 6 pogoane de vie ce am avut la Necoreştĭ, din viile ce ne-au rămas 12 pogoane amîndurora părinţăştĭ, precum arată în scrisorĭ împărţala ce am făcut între noĭ amîndoĭ, şi am luat de la Tănasă pe aceste 6 pogoane 220 leĭ banĭ gata

www.dacoromanica.ro

să le stăpînească cu pace în veci, și pentru credință am iscălit.

Let 1771 Fevruare 20.

Enachi Vasile.

Manoil martor.

NOTA. Acsst document e în proprietatea d-luĭ G. Ghibănescu.

Th. C.

Document din 1780 Decemvre 30.

Sumar: Tanasă Vasile biv Căpitan za Darabanĭ vinde luĭ M. Scorțescu logofăt, viile de la Necorești (13 pogoane) cu 1100 leĭ.

Vă incredințăm cu această scrisoare pre cum să să știe că avind eu treĭsprezeci pogoane de vie la Necorești, la coasta Lupiĭ, însă 2 pogoane clironomie de la răposatu tatu meŭ, și un pogon ce l-am pus eu în trecuțiĭ anĭ cu cramă, cu casă și cu pivniță, și îngrădită de toate părțile, și cu toate trebuincioasele viilor, adecă căzĭ, ciubere și alte mărunțușurĭ, cum și buțile care se vor afla la vie, le am vindut dumisale logofătuluĭ Mihail Scorțăscu, atît viile, cît și cele lalte arătate maĭ sus, toate drept 1100 leĭ, adecă una mie una sută leĭ, și iam dat și toate scrisorile vechĭ, ce sînt pentru aceste viĭ, decĭ flind-că dumnealuĭ mi au făcut plata acesteĭ viĭ, precum maĭ sus se a-

www.dacoromanica.ro

rată deplină în mînule noastre, să aibă a le stăpîni în veci cu pace. Şi am iscălit.

Let 1780 Decemvre 38.

Tanasă Vasile biv căpitan za darabani.

NOTA. Originalul documentului e în proprietate d-lui Gh. Ghibănescu.

Pere pse pe moşia Scanţireşti 1781 Ghenar 22

Anii.

a). 7177 Noemvre 15. Un zapis a lui Irimia Hulpe, cu fimea sa Antemiea. şi cu toate surorile lui, anume: Nastasica, şi Cătălina, şi Kireana, şi Măriea, şi cu toţi cuconii lor, scrie precum a lor dreaptă ocină şi moşie ce-au avut de la sat, de la Canţireşti, din ţinutul Vasluiului, pe apa Bîrladului, mai sus de Vasluiu, la *cel pod innalt* au vîndut-o lui Enache ce-au fost vornic, şi giupînesei sale Antimiei, *căci* că altu n'au încăput să cumpere această moşie, fiind că Ianache li-au fost şi văr primare şi răzăş, dîndule Ienache ce le da alţi străini, adecă preţul 36 lei, pe giumătate de bătrîn, din partea lui Gheorghie ficiorul lui Ion Aprodul, cu vatra satului cît iaste partea acestui bătrîn, şi cu loc în ţarină, şi în cîmpu şi cu fînanţe şi din tot locul,

www.dacoromanica.ro

cu tot venitul, până în apa Bîrladului. Așijderea și niște pometi ce au fost cumpărate de un Moise, de la un moș a lui Ienachi, și pe aciia iaŭ răscumpărat Enache de la dînșii.

b). 7201 August 18 Un zapis a Măricuței, ce au fost fimeia lui Mirăuță căldarariul, fata lui Enachi ce-au fost vornic, și a Antimiei, și cu toți fiii și fiicele ei, anume: Vasilie, și Năstase. și Gheorghiță și Toader, și Nastasiia, și Catrina, și Safta. și Frăsina, scrie precum a lor dreaptă ocină și moșie din sat din Cantireștĭ, dîn ținutul Vasluiului pre Bîrlad, la podul înaltu, care moșie au fost cumpărătură părinților ei, lui Enachi vornicul și maicei sale Antemiei, de la Irimiea Hulpe, și de la fimea lui, și de la surorile lor ceale de sus numite, și de la ficiorii lor pre bani gata 36 lei și altă moșie ce s'ar mai afla, să fie mai avut părinții ei moșie bătrînă într-acel sat în Cantireștĭ, și aceia toată au vîndut-o lui Neculai negustoriul și giupăneseii sale Ștefanei, din vatra satului și din cîmp, și din țarini, și din apă și cu pometi, și din tot locul, cu tot venitul drept 50 lei bani gata, care acea giumătate de bătrîn de moșie, se vine din partea lui Gheorghe, ginerele lui Ioan Aprodu, și i am dat și scrisorile cele bătrîne toate. ca să-și facă dres domnesc

c) 7177. Ghenar 24. Un ispisoc de la domnul

www.dacoromanica.ro

Duca Voevod, care după niște urice ce-au arătat Enachi vornicul, de la Stefan Vodă cel bătrîn, ce-au fost miluit pe sluga sa Ion aprodul, cu un sat anume Cantireștii pe Bîrlad ce-au fost cumpărătură luĭ Ștefan Vodă, de la Ivul Mîndre și de la aĭ săĭ nepoți: Trif și Furduiŭ și Toader și Dragotă ficiorii Anicăĭ, și cu o bucată de sat de Cantireștĭ din sus din Cantireștii ce-au fost cumpărătură luĭ Ștefan Voevod de la o sluge a sa anume *Avăr* și alt uric de hotărătură, după împărțala ce-aŭ avut Lupul și Marușca, frații luĭ Ion aprodul, de au luat cîte giumătate de sat, și după zapizul luĭ Enachi vornicul cel de sus arătat de cumpărătură de la Irimia Hulpe întărește luĭ Enachĭ vornicul, pre cît i să vine din uricele de la Ștefan Voevod dintr'acele părți de ocină de mai sus scrise.

7177. Ghenar 24. Duca Voevod, au întărit luĭ Enache ce au fost vornic, pe tot satul Cantireștiĭ, după două urice vechi ce-au' arătat de la bătrînul Ștefan Vodă, și hotarul acestuĭ sat arată că se începe de la Ruptura din gios drept în vîrvul dealuluĭ în hotarul cel bătrin, și de acolo preste deal, păn în hotarul Bărzăneștilor, de acolea pe culmea dealuluĭ pănă la ulmĭ, iar de la ulmi preste Zepodenĭ, și de acolo dumbrava în sus pănă în drumul luĭ Răcilă, de aice de la deal pănă în drumul Hădărăeștilor, de aicĭ pe drum cătră Bîrlad, la

www.dacoromanica.ro

unghiul țariniĭ, iar de acolo în vîrvul dialuluĭ, iar de la movilă drept la drum, iar de la movilă în Bîrlad, acesta-ĭ hotarul acestuĭ sat și alteĭ bucățĭ de pămînt, din sus de sat, și satul au imblat în doĭ bătrînĭ, cum arată ispisocul.

Neculaĭ neguțitoriul, moșul cluceriuluĭ Ștefan Anastase, au cumpărat tot satul acesta, cum arată zapisele ceale vechĭ, și mai ales un zapis din 7213 Iulie 7, la care zapis sînt iscăliți boerĭ marĭ, Ion Buhuș, vel logofăt, Lupul Costache vel vornic și alțiĭ, fiind de atunce 76 anĭ.

Sanda fata luĭ Manolachi Tudori de Galați, gîndăneasa luĭ Ioniță a Neculăeseĭ, împreună cu fiică sa Safta, ce au ținut-o Grigoraș sin Sanduluĭ, buluc-baș de Galațĭ, după multă pricină ce-au avut ia, cu nepoțiĭ soțuluĭ eĭ cu Veniamin și Ștefan ficiorul răposatuluĭ cumnatuluĭ eĭ Constantin Năstase, vel visternic, pentru ceale ce-au rămas partea soțuluĭ eĭ, de la părinții săĭ, moșiĭ și altele, care toate le oprise aceștiea pentru 2400 *pol* leĭ, datoriea soțuluĭ eĭ, și ie încă iș cere zestrile eĭ, la ce de urmă s-aŭ așăzat prin scrisoare, maintea răposatuluĭ Manolachi Costachi fiind vel logofăt, dîndu-i și eĭ ce s-au socotit, și moșiĭ și altele au rămas de istov a ficiorilor luĭ Nastase, cum pre larg arată scrisorile intru care ieste iscălit și logofătul Manolachi, leat, 7271 și sînt de atunce 18 anĭ.

1767 April 2. Șînt de atunce 14 anĭ, s-aŭ împărțit ficiorĭĭ meĭ Constantin Năstasă

www.dacoromanica.ro

Veniamin şi Gheorghieş Ştefan, şi satul Cantireştiĭ s-au venit giumătate, în partea luĭ Veniamin, şi giumătate in partea luĭ Ştefan, cum pre larg arată impărţală.

Toată pricina iaste că au întrat spat. Cuza cumpărător in moşiea aceasta, şi au cumpărat de la nişte oameni, cariĭ treabă cu moşiea n-aŭ avut, insă la vremea Moscalilor cînd Ştefan Anastase clucer, n-aŭ putut să caute de moşie cîtă-va vreme, eum arată mărturiea banuluĭ Miclescu, şi la hotărit n'au vrut să meargă. eum şi cărţile gospod arată.

NOTA. Originalul acesteĭ copiĭ e in proprietatea d-luĭ Gh. Ghibănescu. Copia e din 1781 făcută pentru clucereasa Zoiţa în daraverile sale de proces cu spatariul Cuza.

Observare. Partilcularităţy gramaticale: cel *pod înalt, căci că.*

NOTE

La Note de l'Agence Imperiale Royale No. 2805, a été mise sous les yeux de son Altesse Sérénissime, Elle a été bien étonnée de voir que l'Agence Imperiale reclame S-r Christodoulo Petrino, comme sujet autrichien tandis qu'il n'est rien moins que tel, étant né en Turquie, même, et habitant en ce Pays depuis sa plus tendre jeunesce où par le droit de véritable Rayas de la Sublime Porte, a fait des acquisitions de villages et autres propriétés immeubles.

www.dacoromanica.ro

Par conséquent S. A. a ordonné aux Soussignés de répondre à la Note de Monsieur l'Agent, et de lui faire des observations précises sur les raisons énnoncées dans sa Note, dont le contenu se réduit.

1. «Que S-r Christodoulo en vertu de terme stipulé en 1792 s'étant déclaré sujet Russe «passà en 1809 par l'autorisation des autorités Imperiales Russes à la protection d'Autriche, «pour avoir acquis le bien Vaskaoutz en Bouco «vine et que les autorités en Boucovine le «récomandérent alors à l'Agence Imperiale «Royale pour tel.

2. Que malgrès la cession faite du bien Vaskaoutz à son frère S-r Apostolo, il fit «à la suite des acquisitions de terres en Bes«sarabie le Consulat Imperiale de Russie en «Moldavie ne le réclame point dans sa qualité primitive, et le réconnait pour sujet Autrichien »

Les soussignés ont l'honneur d'observer a Mr. l'Agent : 1. que S-r Christodoulo vu son âge actual ne pourait être en l'année 1792, que mineur sous la direction des autres, et par conséquent il ne pouvait à cette époque disposer de soi-même. 2. Il est connu à tous les négociants de Jassy et à tous les boyards que S-r Christodoule, en l'année 1800 devenant majeur et reconnu pour Rayas, épousa la fille du feu marchant Petrovitz, Rayas aussi de la Sublime Porte. 3. Que l'Agence Imperiale Royale ne peut jamais douter que le terme de 14 mois stipulé par la traité entre

www.dacoromanica.ro

les des hautes puissances en 1792, comme aussi celui de 18 mois stipulé par le dernier traité de Bucharestt n'acordent la permission de passer en Russie et de se déclarer sujets Russes qu'aux habitans d· deux payx de Valachie et Moldavie, et à ceux qui auraient des possession dans les Pays cedés à la cour Imperiale de Russie, et ceux qui loin de la conclusion des traités se trouvera'ent sur le teritoire cedé à la cour Imperiale de Russie ; Or Sr. Christodoulo ne pouvait se déclarer Sujet Russe non seulement en l'année 1792, par les raisons précédemment indiquées, mais même avant le terme stipulé par le dernier traité de Bucharest ne pouvait réclamer la protection Russe, n'étant durement d'aucune de ces clases d'individus ; par conséquent le gouvernement on devait toujours le considérer comme véritable Rayas de la· Sublime Porte. 4. Sur ce que l'Agence Imperiale Royale avance dans sa Note pour réclamer Sr. Christodoulo comme Sujet Autrichien par la raison qu'auparavant il avait fait acquisition la bien Vaskautz en Boucovine, et qu'àlors· il a passé de la protéctorat Russe à celle d'Autriche par l'autorisation des autorités Russes en Moldavie en l'année 1809, et qu'aprés la céssion de ce bien à son frére, ayant fait d'autres acquisition de biens en Bessarabie n'a été point réclamé par le Consulat Imperiale de Russie, et par conséquent l'Agence ne trouve pas des motifs pour lui rétirer la protéction d'Autriche, Monsieur l'Agent voudra bien juger que pendant l'oc

www.dacoromanica.ro

cupation de ces provinces par les armées de sa majésté L'Empereur de Russie, tous les habitans de ce pays étaient sous l'administration Russe, ainsi comment S-r Christodoulo pouvait il passer alors à la protection d'Autriche, tandis qu'il n'est pas permis aux Sujets respectifs des cours Imperiales de passer d'une protection à l'autre sans être punis, encore moins les autorités en Bucovine pouvaient elles le réclamer comme Sujet d'Autriche pour avoir acquis le bien Vaskaoutz, sans le récommander pour tel à l'Agence Imperiale, vu que s'il ya quelques raison, que les étrangers ne peuvent pas acquerir de bien fonds dans les états d'Autriche sans se déclarer Sujets autrichiens, il ya de l'éxception pour la Boucovine, qui a été autre fois partie de la Moldavie. Les Moldaves y possedent de biens fonds et en font des ventes et des acquisitions libres sans être réconnus pour sujets Autrichiens et à limitation de la Boucovine S-r Cristodulo a put aussi faire ensuit des acquisition des terres en Bessarabies sans être réclamé pour sujets Russe, vu que la partie transphrutienne faisait ci-devant partie de la Moldavie, et que par cette raison les Moldaves y peuvent faire librement des acquisitions et des ventes de leurs biens.

Les soussignés croyant de leur devoir de faire observer à Mr. l'Agent toutes les raisons ci dessus exposés ont l'honneur d'ordre de son Altesse de lui notifier que S-r Cristodulo ne peut nullement être consideré par le Gouver-

www.dacoromanica.ro

comme sujet Autrichien d'autant plus qu'il est revenu par des Chrisoboules des droits et privilèges exclusifs et attaché seulement aux boyards de cette province, et donc si l'Agence Imperiale persiste à le réclamer comme sujet Autrichien S. A. S. sera forcé à regret de faire passer à la connaissances des superieurs de l'Agent Imperiale et Royale la Note qu'il vient l'adresser aux soussignés à ce sujet, qui considérant comme inutiles des contestations ulterieurs sur cet objet, d'ordre de S. A. démandant réponse catégorique de la part de l'Agence Imperiale Royale ; ils ont en même temps l'honneur de réiterer la demande en suspension de l'exécution du decret rendu par l'Agence Imperiale à la charge de S-r Apostolo sur la raison de son bien Vaskaoutz en Boucovine, ce payement de la dette dû ci par son frère Christodoulo au Docteur Schmitz Cette suspension ne peut dépendre d'aucun autre que de l'Agence Imperiale, qui a donné le décret, sans avoir observé les formalités requises par l'information à l'Autorité locales et par décision de la justice, qui connaissance prise des inciders du different qui existe entre les deux frères aurait décidé à qui de deux convient droit de payer, vu que l'Agence n'ignorait pas que le réclamant avoit donné requiser et que les deux justiciables, d'adrès les sanctions des traités et conventions entre les hautes Puissances qui sont bien connues à l'Agence Imperiale et d'après les raisons ci dessus énoncées ne sont que proprements des Raya

www.dacoromanica.ro

de la S-me Porte. Par conséquent les soussignés d'ordre précis de S. A. éxigent de l'Agence Impəriale la suspension de son décret; le droit de décider sur des différents qui éxistent entre des Rayas de la S-me Porte et de décreter sur la raison de leurs biens en payement de leur dettes n'appartient qu'à l'autorité locale exclusivement. S. A. conforment au dəvoir indispensable de soutenir les droits de l'oprimé contre tout jugement qui aurait été reprouvé par les lois de l équité ne souffrira jamais des lesions portées aux Rəyas de la sublime Porte) par l'inobservation des formes judiciares qui sont indiquées par ces mêmes lois dans tous les cas et dans toutes les circonstances ou la requéte civile pourra avoir lieu. En tout cas l Agence Imperiale Royale voudra bien être assurée que S. A, aussitôt que connaissance sera prise par la voie de la justice qui de deux fréres on viendriat de payer la dette au Smiltz ordonnera l'execution en payement sans aucun délai.

Tels sont les sentiments que son Altesse Sérénissime a ordonnée aux soussignés membres du Dép. des affaires étrangères de communiquer à M-r & &. Ils ont à cette occassion l'honneur de lui reiterer &.

F I N E

www.dacoromanica.ro

TABLA MATERILOR

Volumului XXIV de Uricar.

Anul		*Pagina*
1512.	Învăţăturile bunului şi credinciosului Domn al ţăreĭ Romîneşti Neagoe Basarab Voevod, către fiul său Teodosie Voevod, partea a II-a. Învăţăturile luĭ Neagoe Basarab, Domnul ţăriĭ Romîneştĭ, care a învăţat pre fiul său Teodosie, aşijderea şi pre alţĭ care vor fi în urma luĭ de Dumnezeŭ uneĭ încoronaţĭ Domnĭ şi biruitorĭ ţării aceştia, pentru multe şi bogate lucrurĭ, care sunt Domnilor folositoare de suflet. şi vrednice de cinstea şi pohvala Domnieĭ. Aşijderea şi pre toţĭ boeriĭ săĭ, pre ceĭ marĭ şi pre cei micĭ, care se începe pentru cinstea Icoanelor.	1—196
	Nota la învăţăturile lui Neagoe. .	196—214
1737.	Relation de mon voyage de Pétersbourg a Constantinople, et de là à Petersbourg, dans les années 1737 et 1738.	
	Entrepris par l'ordre du Comte Ofterman Cancelier de Russie, et de M. Rondeau, Ministre d'Angleterre à la Cour de Pétersbourg. .	216—253
1784.	Giornale di un viaggio da Constantinopoli în Polonia, dell abate Ruggiero G. Boscovich. 1784	254—324
	Nota la Roscovieĭ	324—234
7232	(1724) Fevruar Hronograful ţăriĭ Moldoveĭ, scris de Sava Ermonalul	334—337
	Pinaxol Hronografuluĭ	337—346
	Predoslevie	347—353
	Descălecarea ţăriĭ Moldoveĭ cu Dragoş Vodă-după risipa dintăiŭ,	353—356
	Domnia luĭ Iurga Vodă. . . .	356

www.dacoromanica.ro

	Domnia luĭ Alexandru Vodă. . .	357
	Caracteristica luĭ Stefan Vodă. .	358
	Domnia luĭ Bogdan Vodă, ficiorul luĭ Stefan Vodă celuĭ bun. . . .	359
	Domnia Ieremieĭ Movilă Vodă. .	361—365
	Pentru Mihaĭ Vodă Domnul ţăriĭ Muntenesţtĭ.	365—374
	De moartea luĭ Mihaiŭ Vodă în ţara Ungurească.	374—380
1807.	Epilog şi Nota la Hronograf. . .	380—381
1682.	Evangèlie luĭ Şerban K. Voevod.	382—389
1698.	(7206). Mineiul pe Martie. . . .	389
1741.	Liturghiarul.	390
7252	(1743) Psaltirion.	391
7269	(1761) Triodion.	393
7275	1767). Penticostarul.	394
1796.	Psaltirea.	395
1784	(7232) Psaltirea.	396
1799.	Carte folositoare de suflet. . . .	396
1650.	Căzacul vinde luı N. Selitraru o pătrime din Moldova pe Nistru, ot Hotin, cu preţ de 260 talerı. . .	417
7166	(1652) Septembre 15. Todosca fata luĭ N. Silitrarul. vinde luĭ Prod n Drăgăşescu, a şesa parte din a patra din Moldova, pe preţ de 40 leĭ. .	417
7221	(1793) Septembre 23. Ion Bănda, vinde 2 pogoane vie de la Nicoreştĭ preutuluĭ Radul, de la Sf. Lazăr din vale Iaşĭ.	428
7227	(1719) Ghenar 6. Ion Croitorul vinde luĭ Ion Isar o vie la Nicoreştĭ în valoare de 100 leĭ.	429
7227	(1749) Iulie 24, Vasile sin Ionaşco vinde luĭ Ioniţă Isar un pogon de vie de la Nicoreştĭ cu 5 leĭ. . . .	431
7230	(1722) Decemvre 8. Izvodul moşieĭ Nichitenĭ de la Dorohoĭ, în urma eraticuluĭ Tătarilor.	419
7382	1724) Iulie 27. Constantin Movilă	

www.dacoromanica.ro

7232 (1723) Octombrie 14. Ion ginerele luĭ V. Corban vinde luĭ Costandin sin Bundeĭ o vie la Nicoreşti pentru că n'a avut cu ce să plăti de o datorie către Turcĭ şi l'a plătit Costandin ca chizeş. 433

7232 (1724 Iulie 27. Popa Costandin vinde 3 pogoane de vie de la Nicoreştĭ luĭ Popa Ioan drept 40 leĭ. 432

7234 (1725, Octombrie 19. Simion vinde finuluĭ seu Cristea un pogon de vie cu 12 leĭ (zlotul umbla 2 leĭ atunci). 435

7236 (1727) Septembrie 29. Gavril Costaki are proces cu Ion Sin Simion pentru niştе viĭ 435

7237 (1728 Octombrie 11. Popa Ion din Nicoreştĭ vinde luĭ Urm 2 pogoane şi altele cu 32 leĭ banĭ vechĭ. 438

7241 (1732) Octombrie 3. Popa Ion din Nicoreştĭ vinde luĭ C. Moghilă o vie cu 40 leĭ 439

7241 (1732) Octombrie 23. Cristea Zmec vinde luĭ C. Movilă un pogon vie cu 15 leĭ în Mederţĭ 437

7247 (1738) Octombrie 5. C. Movilă vinde nepotuluĭ său Vasile din Nicoreştĭ 4 pogoane vie cu 100 leĭ . 440

7248 1740) April 1. Toader vinde, luĭ Hagi Manea 4 pogoane vie cu 200 leĭ 442

7251 (1742) Septembrie 18. Ion vinde lui Hagi Manea un pogon vie cu 15 leĭ banĭ vechi 444

7255 (1747 Iunie 21. Log. N. Roset scrie în privinţa unor daraverĭ de viĭ. 445

7259 (1751 April 24. Anuţa soţia luĭ Hagi Manea Armanul vinde luĭ Vasile ot Vistérie viile sale de la Nicoreştĭ cu 200 leĭ banĭ bunĭ . 446

7260 (1751) Noembrie 1. Costeĭ Isar vinde luĭ Vasile, cumnatul său 3 po-

www.dacoromanica.ro

goane vie la Nicoreşti . . . 448
7266 (1758) Maiu 30. Nastasă Sin Lupul izbaşă capătă întăritură asupra moşiei Vălcăneşti şi Varzareşti . 420
1784 Septembrie 18. Mărturie asupra Satului Ţigăvei ot Tecuci . . 421
1798 Perilipsis din Scrisorile pentru valea Nemescul de la ţinutul Lăpuşna 423
1838. Carte de judecată a rezeşilor din Porreaca . . . . . pag. 398-416
1771 Fevruar 20. Iordachi Vasile dă frăţinisăă Tănasă 6 pogoane de vie partea sa pe preţ de 200 lei . pag. 449
1780 Decembrie 30. Tanasă Vasile biv Căpitan za Darabani vinde lui M. Scorţescu logăfăt, viile de la Necoreşti (13 pogoane) cu 1000 lei. 451
1781 Ghenar 22. Perelipse pe moşia Scanţireşti . . . . . .
Notă franceză pag. 455

www.dacoromanica.ro